Tullius de m ello
querel
Petrus de vineis
Velleium primum

De vi eloquencie.
Epistole petri de vineis
Rethorica dictaminis magistri poncij. data per magistrum
Andream Brzmala de Pogna. me doctorem
ad libraria Artistarum

I

barbare virginis commemoracione
gratulamur virtute illius ad
promerendam delictorum veni
am gubernemur. P. Sec. Mu
nera quesumus domine placatus assumis libami
nibus acceptis et intercedente
barbara sancta virgine ab omni
nos defende nequicia. P. Compl.
Omnipotens deus vita et salus te in vo
cancium per beate barbare nos
conforte ubique munimentum et dum eius
merita veneramur recolentes
eciam adminicula senciamus
gaudentes. P. De sancto Nicolao.
Officium. Statuit ei dominus
Deus qui beatum nicolaum pon
tificem tuum innumeris deco
rasti miraculis tribue quesumus nobis
ut eius meritis et precibus a gehen
ne incendiis liberemur. P. Epistola.
Ecce sacerdos magnus qui in diebus

protectione confirmet. P. Invoc.
Protegat nos. Tractus. Sicut. Offertorium.
Sacrandum tibi domine beati andree apostoli
sepius repetita sollempnitas
ut cuius patrocinia debita
veneracione recolimus perpetuam
defensionem senciamus. P.
Indulgenciam nobis per. Sec.
Sanctificent nos munera largiorem
domine largiore que venerabilis
andree suffragiis offeruntur
divinitati familiam tuam. Compl. P.
Sit tibi domine supplicando venerandus
dus apostolus andreas et pius intercessor
ventor pro nobis fiat qui tui
nominis extitit predicator. Per.
Presta quesumus omnipotens deus ut sancte Eulalie virg.
ut sancte Eulalie cuius hu
manitatis celebramus exor
dia eius beneficia senciamus.
auxilia et presentibus do Sec. P.

Salve f.

Salve sancta parens enixa puerpera rege
… celi terra… per secula …

beato damaso confessore tuo cle
menter impende. et nobis pec
catoribus ipsius procurare suffra
gijs. P. sec. [A] nobis dñe qs
semper hec tibi uota gratanter
persoluere quibus sci confessoris
tui damasi deposicionem reco
limus et prsa. ut eius laude tu
am gloriam predicemus. P. cpl.
[S]umpti dñe celestis remedij
sacramenti ad perpetuam nobis
graciam btus damasus pontifex
obtineat. P. do. Lucie uirginis
[E]xaudi coll. Dilexisti iusticiam
nos ds salutaris nr ut si
cut debeate lucie festiuitate
gaudemus ita pie deuocionis
erudiamur affectu. P. sapie.
[D]omine ds meus exaltasti
super terram habitacionem me

terra confitebor et laudem dicam
nomini tuo dñe ds mis. [...]
Simile e regnum ce. de. vir.
Re. de com. sec. [A]ccepta tibi sit
dñe sacrate plebis oblacio pro
tuorum scorum honore quo
rum se meritis percepisse de tri
bulacione cognoscat auxilium.
[S]aciasti dñe familiam cpl. P.
tuam muneribus sacris eius qs
semper interuencione nos refo
ue cuius sollempnia celebra
mus. P. Ignacii martiris [...]
[S]anctus tuus martir igna
cius qs dñe nos ubique leti
ficet ut dum eius merita i p
senti festiuitate recolimus i
augmento uirtutis eius pa
trocinia senciamus. Per. sec.
[S]uscipe dñe munera propiciat
[...]

Tullius in prohemio rhetorice prime [illegible] eiusdem.

De origine et vi eloquentie.

Fuit quoddam tempus cum in agris homines passim bestiarum modo vagabantur et sibi victu fero vitam propagabant. Tunc [illegible] bat et malis moribus oppressa [illegible] bono etiam [illegible] viribus corporis abutebatur. Quo tempore quidam magnus vir extitit sapiens et eloquens qui homines bestialiter viventes preceptis utilibus atque honestis ad humanam atque divinam cognitionem traduxit. Hic dispersum in agros mortale genus brutum atque ferarum more omni et in tectis silvestribus abditum ratione quadam copulavit in unum locum et congregavit, et ex feris et inmanibus mites reddidit et mansuetos, et ad id quod erat optimum traduxit invitos. Ergo magna vis est eloquentie si a consuetudine subito avertit et ad diversas vite rationes traduxit. Difficile est enim velle vel consuetudinem tollere. Hec difficilius alias etiam vivendi persuadere rationes. Homines inquit fortissimi ad equalitatem vivendi non fortitudine quia solum valet in se fortitudo, sed eloquentia deducti sunt. Ergo super omnes vires eloquentia est que homines congregavit, urbes constituit, iura docuit et quod est utile atque honestum persuasit. Multas inquit urbes constitutas, plurima bella restincta, firmissimas societates, sanctissimas amicitias intelligo tum animi ratione tum facilius eloquentia comparatas. Et enim antea non sua voluntate quisquam alteri parebat, nec poterat amicus esse qui cogebatur. Postquam est eloquentia ut libenter omnes non modo laborem pro publica salute susciperent sed etiam vitam amitterent. Multum ergo egit eloquentia ut illi vitam pro [illegible] impenderent qui iam dudum sibi victu fero vitam propagabant. Studendum est inquit eloquentie ne opprimamur. Nam hic ad rempublicam maxima commoda veniunt si moderatrix omnium rerum presto est sapientia. Hinc ad ipsos qui eam adepti sunt laus honos dignitas confluit. Hic amicis quoque eorum certissimum et tutissimum presidium comparatur. Per hanc et publice et private res administrantur. Per hanc vita tuta honesta illustris iocunda fieri solet. Per hanc enim plurimum reipublice, sibi atque amicis prodesse potest.

Nota autem et in bellis tum sine dubio eloquentia optimum [illegible] potest. Nam sine [illegible] bella finiunt et eloquentia bella finiuntur.

Verum sine inopia dicendi sapientia parum prodest civitatibus et est quasi gladius in manu pueri qui non potest gladium exercere. Ita sola copia dicendi repudiata sapientia nimium obest plerumque, prodesse numquam, quia est quasi gladius in manu furentis. Nam inquit sunt qui in sola dicendi exercitatione [illegible] emissis studiis rectis et officiis [illegible] et perniciosa parte civis aiunt. Qui vero sapientie insistunt eloquentiam, iis et suis et publicis rebus utilissimus atque amicissimus civis fore videtur. Multi inquit cum sibi magistratus aut alias utilitates compararent adepti copiam dicendi omissa sapientia, patitur urbes [illegible] labefieri et maxima naufragia misere reipublice consueverunt. Magnum quippe exinde odium atque invidia contracta est.

Petrarcha de remediis l. 1. Iocunda lingue totis [illegible] respublicis cultrix, sed quo maior eloquentie eo dampnosior funestiorque si sola est, id est sine sapientia.

Augustinus de doctrina christiana [illegible] l. 4. Cum per artem rhetoricam et vera suadeantur et falsa, quis audeat dicere adversus mendacium in defensoribus suis inermem debere consistere veritatem, ut videlicet illi qui res falsas persuadere conantur noverint auditorem vel benivolum vel intentum vel docilem prohemio facere, isti autem non noverint. Illi falsa breviter aperte verisimiliter, et isti vera sic narrent ut audire tedeat, intelligere non pateat, credere postremo non libeat. Illi fallacibus argumentis veritatem oppugnent, asserant falsitatem, isti nec vera defendere nec falsa valeant refutare. Illi animos audientium in errorem moventes impellentesque dicendo terreant, contristent, exhilarent, exhortentur ardenter, isti pro veritate lenti frigidique dormitent. Quis ita desipiat ut hoc sapiat? Cum ergo sit in medio posita facultas eloquii que ad persuadenda seu prava seu recta valet plurimum, cur non bonorum studio comparatur ut militet veritati, si eam mali ad obtinendas perversas vanasque causas in usus iniquitatis et erroris usurpant.

Tullius de oratore. Non quicquam mihi prestabilius videtur quam posse dicendo tenere hominum cetus, allicere voluntates, impellere quo velit, deducere. Quis nescit maximam vim oratoris consistere in hominum mentibus vel ad iram vel ad odium aut dolorem incitandis vel ab hiisdem permotionibus ad lenitatem misericordiamque revocandis. Tanta vis est illa que a bono poeta dicta est flexanima atque omnium regina oratio ut non modo inclinare sed etiam ad consentiendum ut imperator fortis ac bonus capere possit.

Idem in paradoxis. Nichil est tam incredibile quod non dicendo fiat probabile, nichil tam horridum quod non splendescat oratione et tamquam ager excolatur.

Seneca ad paulum. Potest quidem eloquentia que parva sunt approbare per magnificum et rursum magna attenuare et ad minima deducere.

Sanctus Thomas super Boecium de consolacione. Hec est illa cithara orphei que sue modulacionis dulcedine non tantum homines feros et crudeles delinit et flectit sed etiam bruta allicit et in tantum demulcet quod impetus suos naturales dimittunt. Non tantum hoc sed silvas evocant et flumina stare faciant atque infernales furias placat vincit et subigit. Et a [illegible] crudelitatis ad misericordiam suasione sapientis et eloquentis perducuntur.

Quamvis [illegible] Quodlibet mihi certum fit in ore diserti. Nescis quod mors et vita est in manibus lingue. Nec enim ignoras [illegible] colubrum [illegible] sopitum [illegible] Ita quod ambigua [illegible] diremit. Lapsum erigit. Fatigata reparavit. Non minus prodest humano generi [illegible] salvabit.

Valerius l. 8. Potentia eloquentie plurimum vale[illegible]. Siquidem regibus [illegible]

plebs discedens a patribus iuxta ripam fluminis arma
ta consedit. erat itaque non solum deformis sed etiam
miserrimus reipublice status. amputata eius cetera
parte corporis pestifera seditione divisa. ac nisi
Valerii subvenisset eloquentia spes tanti imperii
in ipso pene ortu suo corruisset. Is namque
plebem novam et insolita libertate temere gau
dentem oratione ad meliora et saniora consilia
revocatam senatui subiecit. ac urbem urbi
iunxit. Verbis ergo facundis ita consternatio ar
ma cessit. Nam etiam Marianos Cynna
nosque mucrones avidos fundendi sanguinis
cupiditate furentes inhibuerunt. Missi enim
crudelissimis ducibus milites ad M. Antoni
um obtruncandum. sermone eius obstupefacti destric
tos iam vibratosque gladios cruore vacuos
vaginis reddiderunt. Quem igitur disertum eum
fuisse putemus. quem ne hostium quidem
quisquam occidere sustinuit. qui modo vocem eius ad
aures suas voluit admittere. Pisistra
tus tantum dicendo valuisse traditur ut
ei Athenienses regium imperium oratione capti
permitterent. cum presertim e contraria parte
amantissimus patrie Solon niteretur. Sed alterius
salubriores erant contiones alterius disertiores. quo
evenit ut alioquin prudentissima civitas liber
tati servitutem preferret. Pericles autem
orator liberis Athenarum cervicibus iugum ser
vitutis imposuit. Egit enim ille urbem et ver
savit arbitrio suo. Cumque adversus voluntatem
populi loqueretur. iocunda nichilominus et popularis
eius vox erat. Itaque veteris comedie maledi
ca lingua quamvis potentiam viri perstringere cupiebat.
tamen in labris eius melle dulciorem leporem habita
bat. et in animis eorum qui illum audierant
quasi aculeos quosdam relinqui predicabat. Quan
tum eloquentia valuisse Egesiam philosophum arbitra
mur. qui sic mala vite representabat ut eorum
miseranda ymagine audientium pectoribus insita
multis voluntarie mortis appetende cupiditatem
ingeneraret. ideoque a rege Ptholomeo ulterius de hac
re disserere prohibitus est. Petrarcha de reme
diis l. 1. Hec autem artificiosa eloquentia in pro
dem in desuetudinem abiit. ut quam in messis et
innumerabilibus rebus constet. Unde fit ut oratores
ipsis etiam vatibus rariores semper fuerint. Proinde
fieri quod dicunt oratoris proprium de omni re copiose
ornateque posse dicere. quamvis ea summa velut
arrogantissima sit reiecta. Quintilianus de
oratoria institutione. C[illegible] Multo la
bore assiduo studio varia exercitatione plurimis
experimentis altissima prudentia presentissimo
consilio constat ars dicendi. Persuadet autem et pecu
nia et gratia et auctoritas et dignitas dicentis. postre
mo etiam aspectus ipse sine voce. Seneca decla
mationum l. 3. Magna [illegible] et varia res
est eloquentia. nec adhuc ulli sic indulsit ut
tota contingeret. satis [illegible] felix est qui in aliquam eius
partem receptus est. Tullius l. 1. rhetorice per Vic
torinum

Partes rhetorice v.

Partes rhetorice sunt quinque. In
ventio. dispositio. elocutio. me
moria. pronunciatio. Inventio
est ad negotium fide aut veris
veri aut verisimilium excogi
tatio. Dispositio est ut inventa
loca numeris per ordinem dispo
namus. Elocutio porro in duo
bus ponitur. in idoneis verbis et
sententiis. scilicet ne in verbis singularibus bar
barismus sit. ne in pluribus soloecismus.
deinde sive verba sive sententias ut competit
inventionibus dispositis applicemus. Memo
ria vero illa esse debet. ut etiam inventas res
necdum (?) argumenta vel verba firmiter comprehen
sa teneamus. Deinde pronunciatio est ex rerum
et verborum dignitate vocis et corporis mo
deratio. id est ut re magna dicturi
pompa corporis vocisque preparandas ut
re humilem dicturi. sic eadem modestiam
ostentes. Pronunciatio ergo in duobus est in
voce et in corpore. Corpus vero duo habet motum
sui et vultum. quo sibi ad negotium composito
sepe rebus addimus aut detrahimus dignitatem.
Tullius l. 2. rhetorice secunde versus fine. Harum igitur
partium prima docet acute et cito reperire. secunda dis
tincte et ordinate disponere. tertia ornate et suavi
ter eloqui. quarta firmiter et perpetue meminis
se. quinta graviter et honeste pronunciare. Aliud
idem in partitionibus [illegible] rhetorica tamen
principio. Tres sunt partes distribuende omnis doctri
na dicendi. primum quidem vis oratoris. deinde oratio.
tum questionem. Vis oratoris in rebus et in ver
bis. sed et res et verba invenienda sunt et collocanda. pro
prie autem in rebus invenire in verbis eloqui dicitur. Collo
care autem etsi est commune ad inveniendum refertur. vox
motus vultus atque omnis actio eloquendi comes
est. earumque rerum omnium custos est memoria. Orationis par
tes sunt quatuor. earum due valent ad rem docendam
narratio et confirmatio. ad impellendos animos due prin
cipium et peroratio. Questionum partes sunt. infinita
quam consultationem appello. et definita quam cau
sam nomino. Idem in p. et 2. Rhetorica
oratio habet partes sex. exordium. narrationem. partitionem vel
divisionem. confirmationem. reprehensionem vel confutationem. con
clusionem. Idem 3. Quatuor sunt partes orationis
quarum prima et postrema ad motum animi valent. Is enim est
initiis et perorationibus concitandus. Secunda narratio et
tertia confirmatio fidem faciunt orationi. Sed amplificatio
quamvis habet proprium locum sepe etiam primum. postremum fere
semper tamen reliquo cursu orationis adhibenda est. maxi
me cum aliquid aut confirmatum aut reprehensum est. Itaque
ad fidem quoque plurimum valet. Est enim amplificatio
vehemens quedam argumentatio. ut illa docendi
causa sit. hec commovendi. Isidorus ethymologiarum
l. 2. Partes orationis in rhetorica arte quatuor sunt. Exordi
um. Narratio. Argumentatio. Conclusio. Harum
prima auditoris animum provocat. secunda res gestas expli
cat. tertia fidem assertionibus facit. quarta finem totius
orationis complectitur. Inchoandum est itaque taliter. ut beni
volum. docilem. attentum auditorem faciamus. Beni
volum precando. docilem instruendo. attentum excitando.
Narrandum ita ut breviter atque aperte loquamur.
Argumentandum est ita ut primum nostra firmemus.
dehinc adversa frangamus. Concludendum ita ut concite
mus animos audientium implere quod dicimus.

partes orationis iiij vel vj

Exordiorum duo genera: principium et insinuatio.

Victorinus. Exordium modo dividit in principium et insinuationem. In principio aperte et primum iudices nobis vel attentos vel dociles vel benivolos comparamus. In insinuatione vero occulte et quibusdam artificiis. Tullius i. r. Principium id est primum ordiatur quod quidem dicitur vel ex personis aut ex rebus ipsis. Sumuntur autem tria genera, ut amice, ut intelliget, ut attente audiant. Quatuor primum locorum in personis: nostra, adversariorum. Ex quibus itaque benivolentia comparatur aut meritis nostris vel dignitate vel aliquo genere virtutis et maxime liberalitatis, officii, iustitiae, fidei, contrariisque rebus in adversarios conferendis. Et in his qui disceptant aliqua coniunctionis aut causa vel spe significanda. Et si in nos aliquod odium offensione sit collatum, ea tollenda minuendaque vel diluendo vel extenuando vel compensando vel deprecando. Idem in iii. Benivolos auditores facere quatuor modis possumus: a nostra persona, ab adversariorum, a iudicum persona, a causa. A nostra persona benivolentiam conciliabimus si nostrum officium sine arrogantia laudabimus, vel in rem publicam quales fuerimus, vel in parentes vel in amicos vel in eos qui audiunt aliquid referemus, dum haec omnia ad eam ipsam rem de qua agitur sint accommodata. Item si nostra incommoda proferemus, inopiam, solitudinem, calamitatem. Et si orabimus ut nobis sint auxilio, et simul ostendemus nos in aliis spem noluisse habere. Ab adversariorum persona benivolentia captabitur si eos in odium, in invidiam, in contemptionem adducemus. In odium rapiemus si quid eorum spurce, superbe, perfidiose, crudeliter, confidenter, malitiose, flagitiose factum proferemus. In invidiam trahemus si vim, potentiam, factionem, divitias, incontinentiam, nobilitatem, clientelas, hospitium, sodalitatem, affinitates adversariorum proferemus, et his adiumentis magis quam veritati eos confidere aperiemus. In contemptionem adducemus si inertiam, ignaviam, desidiam, luxuriam adversariorum proferemus. Ab auditorum persona benivolentia colligitur si res eorum fortiter, sapienter, mansuete, magnifice iudicatas proferemus, et si quae de his existimatio, quae iudicii sit exspectatio aperiemus. A rebus ipsis benivolum efficiemus auditorem si nostram causam laudando extollemus, adversariorum per contemptionem deprimemus. Idem in iii. Intelligentem autem ut audiat etiam attente a rebus ipsis ordiendum est. Sed finale auditor discit et quod agitur intelligit si complectare a principio genus naturamque causae, si definias, si dividas, si neque prudentiam eius impedias confusione partium nec memoriam multitudine. Quae mox de narratione dilucide dicentur, eadem etiam huc poterunt referri. Ut attente autem audiamur tum rerum aliqua consequimur. Nam aut magna quaedam proponemus aut nova aut [illegible] apud eos apud quos res agitur. Idem iii. Attentos habebimus auditores si pollicebimur nos de rebus magnis, novis, inusitatis verba facturos, vel de his quae ad rem publicam pertineant, vel ad eos ipsos qui audient, vel ad deorum immortalium religionem [illegible] ut attente audiant. Et si numero exponemus res quibus de rebus dicturi sumus. Victorinus. Attentos inquit iudices faciemus si nos magna promittimus esse dicturos, ut ait Virgilius: maius opus moveo. Deinde si nova nos dicturos esse dicamus. In [illegible] enim causa magna non sit res, tamen nova auditorem facit attentum. Postremo si incredibilia. Natio etenim attente audiendum est quod vix credi posse promitto. Unde si hoc sequitur magna, nova, incredibilia dicimus. Nunc ad omnes pertinere, ut saepe Tullius ait, de quo agitur non ad solum unum sed ad omnem fortunam dicat pertinere. Nunc ad eos qui audiunt, ut idem saepe ait, hoc in agi ut a iudicibus iudicia transferantur. Nunc ad aliquos illustres, si dicimus rem istam ad sacerdotes, ad senatores vel alios huiusmodi pertinere. Nunc ad deos immortales, ut idem de domo sua dicit, vel ad deos pertinere, ne ipsi quidem domo expulisse videantur. Nunc ad summam rem publicam pertinere. Victorinus inquit etiam nunc attentos iudices faciamus cum nos breviter dicturos esse promittimus. Tullius i. r. Fit autem hoc in principiis ut si quod tempus ipsum vel res vel interventus alicuius vel interpellatio vel ab adversario dictum aliquod et maxime in perorando occasionem dedit nobis, ut dicamus aliquid ad tempus aptum ne delinquamus. Et quae suo loco de amplificatione dicemus multa poterunt ex his ad principiorum praecepta transferri. Victorinus. Post de principiis nunc nobis de insinuatione dicendum est.

De insinuatione.

Insinuatione est igitur utendum cum admirabile genus causae est, id est cum iudicum animus vehementer offensus. Tribus modis vel maxime animus iudicum offenditur: si aut in negotio ipso inest aliqua turpitudo, ut res ipsa per se personis vel iudicis vel agentis parat offensionem. Vel si iam aliquid iudicibus ab his qui prius dixerunt persuasum videtur. Tertio qui post dicturus est non libenter auditur, vel si illi qui audiunt sunt alios audiendo defessi et offensi. Tullius i. r. Tertium si eo tempore quibus principio uti non possumus, quod diligenter est considerandum, aut in tempore cum habet hoc: [illegible] ipsius res animum auditoris a nobis alienat, vel cum animus auditoris persuasus esse videtur ab his qui ante dixerunt, vel cum defessus est [illegible] audiendo eos qui ante dixerunt. Si causa turpitudinem habebit, exordiri poterimus his rationibus: rem non hominem spectari oportere [hominem non rem]. Non placere nobis ipsis quae facta ab adversariis dicantur, et esse indigna vel nefaria. Deinde cum diu auxerimus nihil simile a nobis factum ostendemus. Vel aliquorum iudicium de simili aut de eadem vel de minore vel de maiore proferemus. Deinde ad nostram causam pedetemptim accedemus. Item si negabimus nos de adversariis vel de aliqua re dicturos, et tamen occulte dicemus interiectione verborum. Idem i. r. Victorinus. Duobus modis causa contrahit turpitudinem: vel cum res turpis est vel persona. Si persona turpis fuerit, vel alium hominem subiciens qui amatur vel rem pro persona. Deinde si res turpis fuerit, vel aliam rem quae honesta est subiciens vel pro re hominem. Si utrumque turpe fuerit et res et persona, commodius erit cum non [illegible] si quid levius turpe fuerit pro [illegible]. Deinde debebis dissimulare defensionem et dicere ea quae adversariis displicent, et cum displicent sed nihil hoc ad tuum negotium pertinere. Deinde graviter de adversariis dicere debebis. Postremo de simili negotio aliquorum iudicium adferre oportebit.

exemplum. Admodum tamen debet ut cum insinuacione
quibusdam locis precipue benivolenciam comparandam. Ideo si ab
ipsa causa animum personam ab adversariorum, circundare.
Quod cum dixit posse benivolenciam comparari ubi ait
quo peccato homo in quo offenditur alium hominem qui
diligit in tempore oportet et veliqua. Deinde ostendit quod
admodum a minimo personam benivolenciam comparat cum
ait. Et dissimulare te id defendere quod existima-
vit. Deinde ubi iam mitior factus erit auditor,
ingredi pedetemptim in defensionem et dicere ea
que indignentur adversarii. Et quod indigna videntur.
Ab adversariorum persona docet quemadmodum benivole-
nciam comparemus cum dicat. Et negare te quicquam de adver-
sariis esse dicturum neque hoc neque illud ut neque aper-
te ledas eos qui diliguntur. Et tamen id obscure fa-
ciens quoad possis abalienes ab his auditorum
voluntatem. Postremo docet ut a iudicum persona
benivolenciam comparemus cum ait. Et aliquorum iudi-
cium simile de re et auctoritatem proferre imitacione dignam.

Si oratio adversariorum dicitur fidem fecisse et iudices
videntur abalienati, hiis rebus consimilibus ad eum
qui de eo quod adversarii firmissimum sibi adiumentum
putarint primum nos dicturos pollicebimur. Quod ab
adversariorum dicto exordiemur. Et ab eo maxime quod ille nu-
perrime dixerit. Quod dubitacione utemur quid potis-
simum dicamus aut cui loco primum respondeamus cum admi-
racione. Cum enim te iudices vident paratum ad
respondendum estimabunt se non temere ab hiis qui an-
dixerunt id quod crediderant fuisse persuasum.

Postremo si forte ipsi iudices defatigati fuerint
multos audiendo, primo oportebit polliceri brevi-
ter quam fieri esse dicturum. Deinde si ita se habebit
negocium utile erit rebus novis vel ridiculis ui-
si iudicibus vel tocius movere. At id duplicatur
aut ex tempore si forte clamore vel strepitu aliunde
fuerit exortus aut cogitatus prius quod ut vel fabu-
la recipiatur vel apologo ad presens negocium per-
tinentibus. Si tamen tale negocium fuit ut condicionem
non sit arte aliquid tristi facetiam commodum erit ri-
pe. Non ut cibi fastidium nunc dulci re nunc
subamara relevatur ita studium audiendi apud
iudices nunc libris mirabilibus nunc asperioribus
redintegrantur.

Exordium sentenciarum et gravitatis
plurimum debet habere. Summatim ut non ollens quod gra-
dare. Ut est id obsequium civis in his omnibus paratum.
Perpetuum est aut ne quando in principiis generaliter dicatur,
sed hec sunt accepimus sensibus atque vocacionibus
plurimas atque eisdem continues. Preterea ut quam
dati sunt auditoribus in exordio, cum illa habere
debet quam nobis vel orationem viri pariunt dignitatem,
splendorem et festivitatis et gravitatem minimum.
In exordio igitur nichil splendidum vel
diligenter accuratum habere debet, ne ipsius dicendi
diligencia diffidenciam negocii sinat.

Vicia vero hec sunt certissima exordiorum. Vulgare, commu-
ne, commutabile, longum, separatum, translatum, contra precep-
ta. Vulgare est quod in plures causas potest accommodari. Idem
quod dicitur generale principium. Et quod non unius sed omnium potest
esse causarum. Si sic incipias. Ione ego optimum ma-
ximum, vel vellem si fieri posset iudices. Commu-
ne quod nichilominus in aliquam aliam partem cause per-
tinere, id est quod tam a nobis quam ab adversariis dici
potest, id est in eadem controversia utrisque partis. Commutabile
quod ab adversario potest leviter mutatum ex contraria par-
te dici. Commune est et idem quod non quidem ab adversario

nus dici ipse possit, ita ut arte platum est. Sed quinto
verbo vel mutato possit in partem contrariam converti.
Longum est quod pluribus verbis vel sententiis ultra quam satis
est ponitur. Separatum quod non ex ipsa causa ductum est nec
sicut aliquod membrum adnexum orationi. Separatum id quod
non est ipsius negocii neque ex causa qua de agitur,
ut si hominem tibi acusandum sit. Tu in abadulteris
fornicatoribus exordium sumas. Translatum est quod
aliud conficit quam causa genus postulat. Ut si quem doci-
lem faciat cum benivolum, vel attentum cum benivolum faciendum
nobis iudicem putamus. Secundum genera quinque. Quorum
sit honestum, admirabile, humile, anceps, obscurum.
Honestum cause genus est cui statim sine oratione favet
favet auditoris animus. Admirabile, a quo est alienatus
animus eorum qui audituri sunt, id est cum id defenditur quod
ob magnitudinem criminis defendi nullus posse
credebat. Si itaque hic iudices benivoli faciendi sunt.
Humile quod negligitur ab auditore et non magno
pere attendendum videtur, sed de re abiecta sit consi-
stia. Inde hoc genere attenti auditores faciendi sunt.
Anceps in quo aut iudicacio dubia est aut causa et honesta-
tis et turpitudinis particeps. Inde hoc genere cau-
se benivolenciam comparare debet. Obscurum in quo
aut tardi auditores sunt aut difficilioribus ad cognos-
cendum negociis causa implicata est. Hic itaque iu-
dices dociles facere debet. Contra preceptum est exordium
quod nichil eorum efficit quorum causa de exordiis precepta
traduntur, id est quod iudicem neque sibi nec apparat mediocri
cum infestos facit.

Tullius in ii. rhetorica. Narracio est rerum gestarum aut ut gestarum
expositio. Narrationum tria sunt genera. Unum
est quo exponimus rem gestam et vo-
ni quodque trahimus ad utilitatem ma-
xime vincendi causa. Quod pertinet ad eas
causas de quibus iudicium futurum est. Id
in prima rhetorica. Unum narracio-
nis genus est in quo ipsa causa et omnis racio con-
troversie continetur. Narracio in causa non id so-
lum agit ut res gestas explicet. Verum etiam mul-
ta statuit personis questionibus. Aliud genus nar-
rationis est quod extra causam est sed ad causam facit. Ut est de
agonis e quedam libertina lisbia veneris erici-
nae. Hec narracio extra causam est. Agitur non quod magis
debeat a causa. Sed tamen ad causam facit. Locum in-
troducitur in quo se tenuis invita a verre
passum esse commemorat et se lesum accusare de-
bere ostendit. Tertium hec narracio extra causam quatuor
modis fit. Aut criminacionis aut similitudinis aut de-
lectacionis aut amplificacionis. Criminacionis causa fit.
Ut dio quidam fuit halesinus pusellus maior
civis est et sacerdote petere. Similitudinis causa fit.
Ut est in. Sic iste multo scelerancior et nequior quam
ille adrianus. Aliquanto certe felicior fuit. Digres-
sio et hic vicii potest sed non est causa non imponitur nar-
racio que causa est deliberacionis. Plenarie causa fit. Ne
aliene ab eo negocio quo de agitur. Ut si potum sine
mora si motus irruerit quod destitit, et hic ipsius
deceptum ad eum amplificetur. Amplificacionis causa
fit. Ut est in de exemplo quod visum admirantem ad
amant. Amplificant civium verris quem illa
re visum adamavit. Verre multa certe non in-
sa comperiet. Tertium genus narracionis hec est in qua di-
gressio est que fit aut criminacionis aut similitudinis aut
delectacionis aut amplificacionis causa. Tertium genus nar-
racionis est quod extra oratorem est hec est quod a re remo-
tum ac civilibus causis. Est autem poeticum vel histo-

·de viciis exordiorum

ut ist... adest... intr...

Omnia modi ... v. genera exordii di ... modalia.

Narratio tria genera

Tres ... modi ... questio...

negociorum. q(uo)d duo dividit. i(n) negocia et i(n) p(er)sonas.
vez illa narratio q(ue) i(n) negocijs e(st) tres h(ab)et p(ar)tes.
fabulam. historiam. argumentum. Fabula nich
il veri n(ec) verisimile continet. Historia gesta p(re)teritorum.
Argumentum non verum s(ed) verisimile. Illa aut(em) nar
ratio q(ue) consistit i(n) p(er)sonis exprimendis talis ee
debet. ut in narratione verum viis p(er)sone agetis
et animus ostendit. ut i(n) terencio u(bi) demee z mi
cionis senum p(er)sona morum contraria scribit(ur). Venit
ad me sepe clamitans. q(ui)d agis micio. cur p(er)dis
adulescentem nob(is). z reliq(ua). I(n) hijs o(mn)ib(us) rigor
z mansuetudo p(er)sone obiurgantis ostenditur.
Verum ne nos p(er)turbet q(uo)d z i(n) illa narratione
q(ue) i(n) negocijs est sepe etiam p(er)sona describitur.
ut ia describit(ur) catilina. describit(ur) Sertorius
z reliq(ui). Et illa rursus narratione q(ue) de p(er)sonis
e(st) gesta etiam narrant(ur). Non ideo nos p(er)tur
bet. sed mixtura s(un)t s(ed) animadverte debes quid p(re)
e(st) q(uo)d dicitur. Sepe enim p(er)sona describit(ur) ut ne
gocium pateseat. Sepe gesta narrant(ur) ut ap
ertius qualis sit p(er)sona videat(ur). s(ed) ad narrationem re
vertamur. Tull(ius) i. ij. Cum narratio e(st) rerum
explicatio z quedam q(ua)si sedes z fundamentum consti
tuende fidei. ea s(un)t i(n) ea servanda maxime q(ue) etiam in
reliquis fere dicendi p(ar)tibus. q(ue) p(ar)tim s(un)t necessaria p(ar)
tim sumpta ad ornandum. Nam ut dilucide p(ro)
babiliterq(ue) narremus necessariu(m) e(st). s(ed) assumimus etiam
suavitatem. Id(em) i. ij. Tres res habere debet
narratio. ut brevis. ut dilucida. ut verisimilis sit.
Brevis erit narratio. si unde necesse est inde inci
piet. Et si non ab ultimo initio repetere volet.
et si summatim non p(er) singula narrabit. z si non
ad extremum s(ed) usq(ue) eo q(uo) opus erit p(er)sequimur. et
si transitionibus nullis utemur. et si non deerrabit
ab eo q(uo)d ceperimus exponere. Et si exitus rerum
ita exponemus. ut etiam ea q(ue) ante s(un)t facta scire posse
mus et si nos reticuerimus. Quod genus. si dicam
me ex provincia redisse. p(ro)fectum q(uo)q(ue) i(n) provinciam
intelligat(ur). Et omnino non modo id q(uo)d obest. s(ed)
etiam id q(uo)d neq(ue) obest neq(ue) iuvat satius e(st) p(re)
terire. Et ne bis aut sepius de dicamus. Cavendum
du(m) e(st) etiam ne id q(uo)d semel diximus deinceps
dicamus hoc modo. Athenis Megaram vesperi si
mo advenit. Ubi advenit Megaram insidi
as fecit virgini. Insidias p(ost)q(uam) fecit vim il
lico attulit. Id(em) i. p(ri)ma. Ibi(dem). At multos
imitatio brevitatis decipit. ut cu(m) breves se pu
tet ee longissimi sunt. cu(m) dent operam ut res
multas brevi dicant. Sepe i(n)h(er)et z s(ed) duo i(n) ub
brevis e(st). tu longum efficit. tu non re(m) rei
narratione ponunt. Quamobrem si brevis ee
voluimus. non solu(m) alieni non verba p(re)terire debem(us).
s(ed) etiam res. Tul(lius). i. ij. Rem dilucide nar
rabimus. s(i) ut quicq(ue) p(ri)mum gestum erit ita primum
exponemus. et rerum ac temporum ordine conservabimus
ut geste res erunt aut ut potuisse geri vi
debuntur. Hic erit considerandum ne quid p(er)tur
bate ne q(ui)d contorte. neq(ue) ambigue dicamus.
ne q(ui)d i(n) aliam rem transeamus. ne ab ultimo re
petamus. ne longe p(er)sequimur. neq(ue) q(uo)d ad
rem p(er)tinent p(re)termittamus. et si sequimur ea q(ue)
de brevitate precepta s(un)t. Nam quo brevior e(st) di
lucidior et cognitu facilior narratio fiet.

Verisimilis narratio fiet. si ut mos ut opinio ut na
tura postulat dicemus. Si spacia temporum. si p(er)sonarum dignitates
consiliorum narrantur locorum oportunitates constituentur.
ne refelli possint. aut temporis parum fuisse. aut cau
sam nullam. aut locum ydoneum non fuisse. aut homines
ipsos facere aut pati non potuisse. Id(em) i. iij. Probabilis
erit si temporibus. si p(er)sonis. si locis ea q(ue) narrabimus
consentiet. Si cuiusq(ue) facti z eventi causa ponet(ur). Si
testimonium dici videbitur. si cu(m) hominum opinione
auctoritate. si cu(m) lege. cu(m) more. cu(m) religione conveni
et. Si p(ro)bitas narrantis significabit(ur). si antiquitas
si memoria. si orationis veritas z vite fides. Id(em)
i. ij. Si vera erit res nichilominus h(ec) omnia nar
rando conservanda s(un)t. Nam sepe veritas nisi h(ec) consrv
verit fidem non p(otes)t facere. Sin erit ficta eo ma
gis erunt conservanda. Idem i. z. Suavis aute(m)
narratio e(st) que h(ab)et admirationes. expectationes. exitus
inopinatos. Si interpositos motus animorum collo
quia p(er)sonarum dolores. iracundias. metus. leti
cias. cupiditates. Victorinus. Prout q(ue) nar
ro(?) conceptis p(ro)bis narratione plerisq(ue) inclinat(ur) in
artibus commodum. non tu(m) ad pugnam continuo con
dez p(ar)tes ducat. negocium cu(m) iudici consinuatur.
non p(ro) negocij. Agit(ur) n(on) ut cum iudex noscit
cum ad ducat p(ri)mum e(st). Sed subtilius expone
tis aliq(ui)d q(uo)d sue p(ar)ti p(ro)sit insinuat. Ita
iudex sic ab uno audit q(uas)i ex p(ar)te. Sed ne
is optimus p(ro)nus e(st) i(n) narrando. qui ita nar
rat. ut z adversarius narrare potuisse videat(ur).
Unus talis oratio ee non p(otes)t tamen cum apparuerit.
q(ui)b(us) i(n) p(er)sonis z p(ro)p(te)r dicat ille sunt aliud consensum
e(st). accusator s(ed) illa. tu narratio tua e(st). Alius h(ec) om(n)ia
ad criminacionem continuo ducat. z non id agit(ur)
i(n) hac oratione ut iudex sciat omnia. s(ed) ut audiat
crimen admissum. At i(n) narratione cu(m) tam o(mn)is
sunt explicanda. tunc cum e accusatore p(ro)po
nitur p(er) narrationem q(uas)i incepto. aut a defensore
q(uas)i consilio ut p(er)geretur. Sextus roscius occisus
e(st). Accusator dicat a filio. Tullius negat. hic
ee criminacio p(otes)t z defensio. Insinuat(ur) iudi
ci p(er) narrationem totum negocium. Ubi tu(m) quo
Sextus roscius sit occisus. h(oc) utriq(ue) p(ar)s dicit ne
cesse e(st). Huic singuli subtiliter insinua
vit id q(uo)d p(ar)ti sue p(ro)desse possit non pugna
nd(o) s(ed) adiuncta verisimilitudine. ut ita nar
ret iste et adversarius eodem modo narrare posset.
Explicato negocio m(odo) neq(ue) cognita incepit
adversarius dicere q(uo)d Sextum roscium filius occiderit.
z h(ic) criminacio. Si aut(em) defensor e(st). p(ro)ponit e
ne q(uo)d consilio occidisse patrem Sextus roscius ar
guit(ur). z insuper argumenta q(ui)b(us) h(oc) possit dis
solvere. Ita p(ro) dicib(us) aliis criminationem intelli
gat(ur). vel p(ro)pos criminum. ne oro exponendi e(st).
cu(m) modo implicentur sicut h(ab)et intencionem. aut
occidisti aut tu(?) sus. At ubi narratio e(st) p(er)mane
ntes dix(it). s(ed) tu in narratione sufficienter
iudici non aperte ab oratore dicitur. Illud
aut(em) in p(ri)mis considerare oportebit. ne aut cu(m) obsit
narratio. aut cu(m) nichil p(ro)sit. tu(m) interponat(ur). aut non
loco. aut non quemadmodum causa postulat narret(ur). Se
pe n(on) p(ro) argumento narrandum e(st). Ut si(?) in

Marginalia:

ut Terencio adolescentis ... narrant.

Tres virtutes narrationis l' quatuor.

Insinuandi e(st) p(er) narrationem negocium. non aperte ad pugnam ducendum.

de viciosa narratione.

milonianam fecit. Ubi non est narratio. Et cum reipsius
atque continentes rei geste ... iunctae hic et audito-
res reddere infensum. Oratio cum contingat. Ubi non ex-
tra narrare non debebit. Nec enim omnem inde tunc
sed singulas cause partes proponere. Et hiis suis ar-
gumentum supponere. Ut iudex dubiam fidem perge-
tis accipiat voluntate. Nichil autem prodest nar-
ratio in ab adversariis cum iudicibus exposita est. Ut
a nobis aliter narrandum non sit. Non quemadmodum
causa postulat narrare. Cum id quod adversa-
rio prodest dilucide et ornate exponitur. Et id quod
ipsum iuvat obscure dicitur et negligenter. Pronun-
ciatio duobus modis fit. Si utilia iure cause
cum obscuritate dicimus. Aut utilia adversario-
rum manifeste atque apte proferimus. Unde hic tunc in-
causa sit cum id sequamus nichil nobis prodest. Sepe
enim prodest ut tali pronunciatione aliud quod volumus
obtinere possimus. Sicut obtinent Davus ne
Chremes det filiam Pamphilo. Apte narrat
id quod contra Pamphilum potuit iudicari. Illum pe-
regrinam amare et filium ex ea suscepisse. Tullius.

De particione l. distinctione tocius cause.

Quoniam ... causarum divisio in duas partes dis-
tribuenda est. Primum ... pri-
mum debemus aperire quid nobis cum ad-
versariis conveniat. Quod in controversiis sit.
Si ea que utilia nobis erunt conve-
niunt hoc modo. Interfectam esse ab
Oreste matrem convenit mihi cum adver-
sariis. Iure ne fecerit et licuit ne ei facere id est
in controversia. Item in controversia Agamemnonem
esse a Clytemnestra occisum confitentur. Cum ita sit
me ulcisci parentem negant oportuisse. Deinde
cum hic fecimus distributione uti debemus. Ea
dividitur in duas partes. Enumeratio et expositio.
Enumeratio utitur cum dicimus numero quot de rebus
dicturi sumus. Eam plus quam trium partium esse non opor-
tet. Nam periculosum est ne quid plus minusve
dicamus. Et suspicionem affert auditori meditationis
et artificii que res fidem abrogat auditori. Ex-
positio est cum res de quibus dicturi sumus expo-
nimus breviter et absolute. I. Recte habita
in causa particio illustrem et perspicuam totam efficit
orationem. Huius partes sunt due. Una quid cum adversa-
riis conveniat. Et quod in controversia relinquatur ostendit.
Ex quo certum quiddam designatur auditori in quo
animum debeat habere occupatum. Altera in qua
earum rerum de quibus dicturi sumus breviter expositio ponitur
distributa. Ex quo constat ut certas res animo tene-
at auditor. Quibus dictis intelligat fore peroratum.
Et hec debet habere tria. Absolutionem. Brevitatem. Et pau-
citatem. Questionum in genere. Inter particionem
et distinctionem hec est. Particio est tocius cause per partes
constitutio. Divisio est idem sub particione inte-
rim. Dicat atque particionem duas habere partes. Dis-
tributionem et aliam que ostendit quid adversariis constat
et quid in controversia consistit. Unde utraque harum partium
deinde effectus est. Aperit enim et constituit controversiam constituit.
Aliud est enim quod aperitur et aliud quod constituitur
controversia. Namque aperitur cum et aperitur cum non in
constituitur controversia. Et in particione tamen aperitur cum
in constituitur controversia. Ut non unum sit. Sed utrum

constat illa aperit utramque enim que aperit particione. Quia
quando alio modo aperit quam in narratione. Cum
enim dicit dicturus sum de illo. Aperit et in particione
hoc in distributione. Item in alia particione. Cum dicit
illud manifestum est non negamus. Illud negamus.
utrumque aperit enim. Sed particione ut diximus. Quia eo
tamen constituit controversiam cum quod in confessione sit
docetur. Quod in negatione. Alia autem particio que distri-
butio nuncupatur. Sic aperit tamen cum res enu-
merando. At cum l. alia inquit. Hec ergo que dicit
de hiis esse dicendum. Tunc constituit controversiam.
Questor Verres fuit. Legatus. Pretor urbanus. Pre-
tor Siciliensis. Hic solum dicit. Aperit enim est.
Sed particione per distributionem. Et antequam illud adiungere
quare hic est comprehensum distributione tocius accu-
sationis mee. Hec est constituere controversiam. Itaque
ut diximus particionis partes habent duas. Una que quid
cum adversariis conveniat docet et quid in controversia sit.
Altera que distributionem habet membrorum in aliquam
orationem. Illa superior species cum proposita quid conveniat
ad ipsum ad se inclinat. Ut ipse firmat id quod
adversarius conferre. Postea non subiungit id quod
sit in controversia. Sicut hic cum pro Tullio. Dicis impe-
rium fuisse a P. Fabii Fulvio. Adversarii non
negarunt. Hic proposuit quod adversarium fateatur
dummodo ipsum ipse faciat dicendo. Dominum dam-
ne ... Tullio. Concedunt uni unicuique rem. Item
adverterit alium parte in quam confessionem ducat ...
vi hominibus armatis non negarent. Nunc alterum.
Post quod in controversia sit proponit cum dicit
dolo malo factum negarent. De hoc iudicandum est.
Sed ipsum non in ea negocio adversarium fatetur
illa altera adhibenda particio est que distributio nun-
cupatur. Ubi tocius cause membrum ponitur.
Verum hec membra non ea sit que in eodem negocio con-
tinentur. Ut in Verrinis de questura. De legati-
one. De pretura urbana. De pretura Siciliensi.
Nam quadruplicem distributionem tocius accusatio-
nis sue Tullius esse dixit. Iste illa distributio
sine eo qui fuit dicendo cum plus accumulandum
estimatum. Aut propter particione de ipsa cum non fuerit
ea membra ponit orator. Quia ipse ingenio invenit
et sibi dicenda constituit. Non ex negocii factis
non cum scriptis. Sed argumentacione oratoris
in eo collocantur. Ut in divinatione fit collo-
catis de permissis repetundis accusatio sit. Si
nomine in primis describitur. Hic duo primis
exponi oportere. Que amissis auctore voluit
hic quum eius minimas possessiones sit. Et quod minime
velint hic quam eius minimas fecisse arguatur.
Item pro Sexto Roscio cum unum omne sit par-
ticionis. Accepta unum negocium pertinens
cum Tullius non omnium. Sed orationis dicendo in tunc
audaciam et potenciam cum hiis constituit accusa-
tore Roscii susceperit audaciae partes Roscii. Sed
deposuerunt. Chrisogonus autem potencia pu-
gnat. Aliud est cum rerum earum de quibus eri-
mus dicturi breviter expositio ponitur. Par-
ticionis due partes sunt. Una que quid cum adversariis
conveniat indicat. Altera que de distributione. Hic eadem
dicit. Et hec membra continet quam in eo sit. Ea
quam ingenio fingit orator. Numerus ... in

In narratione. Et quid certa intelligatur constituit controversia. Non enim ab oratore constituitur et constituitur cum expositione et dicit quid in controversia sit. Constitutio in narratione.

telligit [illegible] propter ut [illegible] completa nihil amplius [illegible] . Et [illegible] quod [illegible] non [illegible] . In hac [illegible] id quod adversarius [illegible] non [illegible] nos [illegible] debere . Et [illegible] si dicat [illegible] matrem occisam ab Oreste filio [illegible] eam [illegible] a filio occisam [illegible] adversarius [illegible] ad se [illegible] . Consideratio [illegible] non videtur debuisse a filio [illegible] . Unde si dicat Orestes [illegible] contra [illegible] Agamemnone occiso [illegible] adversarius [illegible] . Considerate [illegible] non debuit . Iam quod [illegible] sit ex [illegible] colligitur . id est [illegible] Orestes matrem occidit [illegible] occidit Orestes [illegible] talis est [illegible] a filio [illegible] occidit Agamemnonem [illegible] a filio occidi debuit [illegible] est . [illegible] talis est [illegible] Agamemnonem [illegible] a filio [illegible] debuit occidi [illegible] . [illegible] distributionem [illegible] expositorum [illegible] absolutorum [illegible] . [illegible]

[illegible]

[illegible] Tullius [illegible] rhetoricorum

Et quae ad faciendam fidem pertinent in confirmatione et reprehensione dicuntur [illegible] confirmando [illegible] plura volumina [illegible] reprehendendo omnia redarguere [illegible] fides igitur fit argumentis [illegible] loci [illegible] in quibus latet argumentum . Argumentum [illegible] inventum ad faciendam fidem . [illegible] dicuntur . Alia remota appellantur ut testimonia . Alia insita [illegible] tota [illegible] notatio . Alia [illegible] nascuntur [illegible] forma [illegible] similitudo [illegible] antecedentia . consequentia . repugnantia [illegible]

De locis generalibus inveniendorum argumentorum &c.

[illegible]

medius eius non [illegible] [illegible]. A contrariis i.
oppositis. vel adversis ut si bona sanitas mala
egritudo. vel privantibus. si [illegible] [illegible]
[illegible]. vel relativis. si vult esse pater habeat fi-
lium. vel negantibus. Sortem esse animal est ergo sortem
non esse lapidem est. A contrariis sumitur. cum res diuis-
[illegible] sinet opponitur. ut mortali [illegible]
[illegible] [illegible] immortale [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] lustret [illegible]. A [illegible]
tibus i. que frequenter eveniunt. penitet quod deliquit. Co-
[illegible] ergo amat. [illegible] quod [illegible]
[illegible]. A genere [illegible] probabile [illegible] quod
sit [illegible]. ut nos si appellant
nichil [illegible] quoniam [illegible] [illegible] sub
iugum mittunt. Ab antecedentibus i. quibus po-
sitis statim necesse est ut aliquid sequatur. Si pe-
perit cum viro concubuit. Si sol ortus est dies. Si [illegible]
[illegible] est odiosus. Ab eventibus est. cum aliquid
ex his que prius gesta sunt comprobantur. ut [illegible]
dubitavit aperire quod cognoverit. vos potestis
dubitare quid fecerit. A consequentibus. [illegible]
[illegible] [illegible] peperit. [illegible]
quod sit prius tempore vel posterius. A [illegible] est. cum pos-
[illegible] alique [illegible] consequitur. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. A re-
pugnantibus i. contrariorum consequentibus. [illegible]
[illegible] ac vigilare. [illegible] vigilare [illegible]
stertit. Repugnantibus est quod [illegible] obicitur
aliqua contrarietate [illegible] sed agitur non de tali
parvulo liberatus sed homine amplissimo dignitatis [illegible]
[illegible] te [illegible] voluisti. A causa efficiente
Sol lucet ergo dies est. A causis est argu-
mentum [illegible] consuetudine [illegible] res [illegible]
ut Ego non nichil [illegible] abs te
[illegible] [illegible] [illegible] dolis
ut me deludens. Ab effectis. An dubitas
[illegible] quod ille [illegible]. Ubi effectum est causa
abesse non posse. Ab effectis [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] ut degeneres animos timor
arguit. A maiore. [illegible] valet
[illegible] a minore: Si id quod magis [illegible] quod
minus. A minore. [illegible] minori [illegible]
lent [illegible]. Si miles pro expugnandis castris
[illegible]. A compare [illegible] [illegible]
Si Demosthenes [illegible] laudandus [illegible]
per Tullium. Argumentum [illegible] [illegible]
collatorum [illegible] sive [illegible] sine [illegible]
[illegible] formatur. ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est. Quorum testimoniorum [illegible]
[illegible] et auctoritate. [illegible] vel pluribus [illegible]
[illegible] videtur [illegible] et [illegible] non oportet. Tes-
timonium sunt ex persona. ex natura auctoritate.
ex [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible]
tormentis. Item ex ingenio. opibus. etate. for-
tuna. [illegible] necessitate. [illegible]
[illegible]. Tullius in 2. Testimonium quod sit [illegible]
[illegible] humanum. divinum ut oracula [illegible] auspicia
[illegible] vaticinatores. humanum quod [illegible] ex auctoritate
[illegible] voluntate [illegible] ex oratione [illegible] expressa. [illegible]
[illegible] [illegible] permissa [illegible]. Si-
bi igitur [illegible] loci argumenta [illegible]
et quidem [illegible] adhibebimus [illegible] ut [illegible]

Nota semel [illegible] minora [illegible]

[illegible] pena affectus quietatur.

semper [illegible] [illegible] [illegible]
Boetius. Isidorus. ubi supra. Thesaurus [illegible] [illegible]
fontibus sensum [illegible] tamquam thesau-
rus aliquibus argumentorum apertis. Habun-
dans et copiosa [illegible] ut materia fiat diffe-
rendi. non [illegible] dialecticus vel phylosophus. [illegible]
oratoribus. poetis et [illegible]. [illegible] pla-
ne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] humane [illegible] [illegible]
exquirendis [illegible] [illegible] potest [illegible]
[illegible] liberum ac voluntatum intelligere.
[illegible] [illegible] se [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in aliquid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ingenium. Tullius in prima. Victorinus.

Omnis res argumentando confir-
matur. vel ex attributis persone ar-
gumentis sumptis. aut ex attri-
butis negocio. Attributum tamen
negocii quam persone [illegible] [illegible]
[illegible]. unde omnis argumentacio [illegible] ad quam
[illegible] [illegible]. [illegible]. quid. ubi. quibus auxiliis.
cur. quomodo. quando. Boetius in topicorum libro [illegible]. [illegible]
[illegible] videamus persone attributa. que sunt [illegible]
nomen ut [illegible]. natura ut barbarus. [illegible].
ut amicus nobilium. fortuna ut dives. studi-
um ut geometer. casus ut exul. affectio ut amans.
habitus ut sapiens. consilium. facta et orationes.
Reliqua vero circumstancie sex in attributis nego-
cio ponuntur. Ex quibus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] constituit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] summa facti. ut parentis occisio. [illegible]
ut [illegible] [illegible] gladium. [illegible] vehementer
[illegible]. post [illegible] [illegible] sepelivit. [illegible]
[illegible] circumstantia [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] ut no-
cte [illegible]. et [illegible] [illegible] ut [illegible] dormientibus.
Ubi vero [illegible] loci [illegible] ut [illegible]
quomodo [illegible] ut [illegible] fuit. quibus auxiliis [illegible]
[illegible] ut cum multo exercitu. Ex hiis ne-
gocio attributis duo [illegible] cum ipso ne-
gocio appellatur. scilicet quod et cur. [illegible] facti
[illegible] triplex. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] rebus. Reliqua vero [illegible] locum. tempus. occa-
sio. modus. facultas. in gestione negocii sunt.
[illegible] [illegible] [illegible] inseparabiliter adherent. ut
sine eis [illegible] esse non possit. Sunt eciam ad-
iuncta negocio et negocium consequencia. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] assumitur.
[illegible] adiuncta negocio ex [illegible] seu relacione
reperitur. Nam circumstancie septem pote-
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ad se [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
continet. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
ab eo longissime distant [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] ad maiora et minora et [illegible] [illegible]
[illegible]. Consequencia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
negocii attributa sunt. neque in ipso [illegible]. ne-
que eis inseparabiliter adheret. neque ex [illegible] re-
[illegible]. sed rem gestam vel [illegible] vel [illegible] sub-
sequitur. ut [illegible] [illegible]. [illegible] auctores. [illegible]
[illegible]. lex. iudicium. [illegible] [illegible]. [illegible].
[illegible]. [illegible]. et [illegible] que [illegible] [illegible].
Tullius in prima [illegible]. Victorinus. [illegible] [illegible]
persone attributa sunt videlicet nomen. [illegible] [illegible]

De locis rethoricis. [illegible] [illegible] ex attributis persone.

fortuna. habitus. affectio. studium. consilium. facta. casus.
orationes. Nomen est quod unicuique persone ponitur et
certum [illegible] hoc quatuor partibus includitur: pre-
nomine, nomine, cognomine, agnomine. Prenomen
est ut Gn. Gneus, [illegible], Sex. Sextus. Cog-
nomen minus est [illegible] ex familia. Agno-
men extrinsecus venit: ex animo, ex corpore, ex for-
tuna: ut simplex, pius; ut crispus, pulcher;
ut Affricanus, Creticus. Argumentum autem
sumitur a tribus quemadmodum: a nomine, cogno-
mine, agnomine. Colligitur autem argumentum
[illegible] ex [illegible] ipso nominis, ut ex verre [illegible]
[illegible]. Argumentum sumi licet a nomine [illegible]
per [illegible] nominis de persona aliqua bonum vel malum
persuadetur, ut apud Ovidium: Marie qui totum me-
rum nomen impleres femineo exemplo. Cesar
ab effectu nomen tenet. Omnia [illegible] nominis impor-
tant significationem [illegible]. Naturam in hoc [illegible]
inspicere atque explorare debemus: utrum sit naturam an-
ime vel corporis que extrinsecus. Extrinsecus ea que tam
nature sunt ut sexus, natio, patria, cognatio,
etas. Natio est ut consideres utrum grecus sit an
barbarus. Similiter [illegible] ut apud
Virgilium [illegible] et [illegible] senties. Patria
est ut consideres Atheniensis an Lacedemonius,
Aquileiensis an Mediolanensis sit. A patria
[illegible] ut Tullius [illegible] the-
be. Et dux Romanus [illegible] amat absque
[illegible] Roma [illegible] negat. Co-
gnatio est ut consideres quibus maioribus ortus sit,
unde [illegible] ducent. [illegible] hic optimus [illegible]
ut illud est in Virgilio: Bellumne inferre paratis
Laomedontiade. Etenim [illegible] Laomedontis
perfidie positum est argumentum. A cognatione
Catilina [illegible] patris. [illegible]
[illegible] malum. Etatem autem inspicere debemus utrum
puer sit an grandior an senex. Ut [illegible]
etati [illegible] quod agit [illegible] querere
debemus. [illegible] ut a iuvene [illegible]
[illegible] Et [illegible]
amor hostes [illegible]. Est [illegible]
[illegible]. Corporis autem etiam que tam nature
quam discipline esse possunt ut consideremus utrum
valens an imbecillis sit, longus an brevis, formo-
sus an deformis, velox an tardus. Deinde debemus
inspicere memor an obliviosus sit, comis, offi-
ciosus, prudens, pudens an non. [illegible]
ipsi [illegible] corporis [illegible] ex disciplina
vel arte [illegible] non
in [illegible] considerare debemus. [illegible]
[illegible] considerabimus.
A corpore ut [illegible]. Ab
[illegible] totus
[illegible] parvus [illegible] exiguo regnabat
corpore virtus. In victu considerare oportet
non apud quos natus sit, quod nature est, sed apud
quos sit educatus. [illegible] et vivendi [illegible]
[illegible] disciplinam. Unde [illegible] more [illegible]
arbitrio sit educatus [illegible] habebat [illegible]
liberalium preceptores. [illegible]
[illegible]. Unde [illegible]
negotiorum questu [illegible] artifex sit [illegible]. Ne-
gotium est ut mercatura, militia, agricultura.
Questus ut [illegible] sermonis [illegible]
ut artem [illegible] aliquam plene cognitam aut
exerceat [illegible] ut orator, rhetor [illegible]

[illegible]. Alioquin [illegible] aliquid [illegible] nolle [illegible].
Unde aliquando [illegible] plene [illegible] quandam [illegible]
[illegible] affectio est. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] affectione [illegible] sit. Ex
rebus [illegible]
[illegible] facile possumus cognoscere. [illegible]
[illegible] ut apud Lu. Pompeium [illegible]
[illegible]. Et apud Statium [illegible]
[illegible] regnare. Et [illegible]
de [illegible]. Est [illegible] affectio [illegible].
In fortuna queritur servus an liber sit, pecuniosus
an tenuis, privatus an [illegible]
[illegible]. Hoc enim fortune est ut videamus
utrum felix, clarus an non sit. Considerare
et debemus utrum liberos habeat, quod nature est,
sed quales liberos habeat [illegible]. Vide
[illegible] pietate [illegible] felix [illegible]
[illegible] pietate. [illegible]
[illegible] de morte sed de mortis [illegible]
[illegible]. Alioquin mors nature est.
A fortuna [illegible] nichil est
[illegible] fortuna [illegible]
[illegible]. Iuvenalis: Can-
tabit vacuus coram latrone viator. [illegible]
[illegible]. Boetius: Dulce [illegible]
[illegible]. Esse etiam [illegible]
[illegible] coram latrone et de sua [illegible]
[illegible] et afflictus [illegible] fortunam
[illegible] de divino [illegible]
[illegible] sub fortuna [illegible].
Habitus est [illegible]
[illegible] plena [illegible] aut aliqua corporis [illegible]
[illegible] virtutis ut
[illegible] fortitudinis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Artis autem ut
[illegible] ego rhetoricam plene [illegible]
sed exercere volo [illegible] oratoris [illegible]
[illegible] de certis [illegible] plene [illegible]
[illegible] si id volumus exercere [illegible]. Corporis
ut si corporis [illegible]
[illegible] studio comparemus. [illegible]
[illegible]
ut nichil intelligimus studio [illegible]
[illegible] industria comparatur [illegible]
[illegible] corporis [illegible] studio [illegible]
[illegible] hic habitus corporis industria
[illegible] id est
[illegible] industria comparatur. Ab habitu [illegible]
[illegible] Ulixes [illegible]
[illegible]
[illegible] applicatio [illegible] ad [illegible]
[illegible] ingenium vel [illegible]
[illegible] artificiosam. Et [illegible]. Est
[illegible] agere [illegible]
[illegible]
argumentum est ab habitu [illegible]
[illegible]
[illegible] ab habitu [illegible] attribu-

tempore possunt assignari. Affectio est animi aut corporis ex tempore aliqua de causa commutatio. Hanc ea differentia sit a natura, quia natura sine tempore alicui est persone. At contra sit in animo sive in corpore alicuius [illegible] affectio est quia subito aliqua re nascitur mox recessura. ut si quid boni nobis venerit et leti esse incipiamus. si quid videamus et ad ipsum concupiscamus. vel aliquid tunc [illegible] si moleste ferre. iste dicitur esse affectio de inde corporis. si subito morbo cadamus. si aliquid in nobis debilitetur. sed ad ipsos. [illegible] tur. Ab affectione dicitur. Quod difficile est animo non prodere vultu. [illegible] vultus [illegible] bonum [illegible]. Gaudia forme adi[illegible] unt. Lu. Tremunt [illegible] subvarie [illegible] natura vultum [illegible]. Silius [illegible] dici de timide virgine vel pudo. deflorat [illegible] ora me[illegible] pallorque rubore. [illegible] hedere se sine in re [illegible] vel sic est color [illegible] vultus. vultumque [illegible] contraria partium [illegible] [illegible] letitia etiam et pallor et tumor et his [illegible] pertinet ad affectionem.

Studium est studium vehemens et magna voluntate volumus, ut philosophie aut poetice aut geometrie [illegible]. Deinde sit ad quod volumus aliqua ex parte [illegible] affectio est. Sin aut quod ple[illegible] affectio est [illegible]. Hinc est. [illegible] opera plenius vel sic impleri agendo [illegible] lumus. [illegible] qualitate [illegible] simulata [illegible]. A studio. [illegible] in ter capreas [illegible] [illegible]. Consiste[illegible] dijs [illegible] [illegible] opes et [illegible] [illegible] honori. Item [illegible] studiis et amore [illegible] Salustius de [illegible] suspendit ad [illegible].

Consilium est aliquid [illegible] cogitatione [illegible] aliquid faciendi vel non faciendi ratio. [illegible] conatus [illegible] [illegible] [illegible] conatus [illegible] tere [illegible] [illegible]. Lu. [illegible] dixe me dubium [illegible] [illegible] [illegible] patres [illegible] adhibere consilium. [illegible] [illegible] dolor [illegible] [illegible] [illegible] effectum honeste.

Facta hic illud attributum quod extra negotium est [illegible] ad [illegible] de quo questio est [illegible] ut [illegible] [illegible] est indicale de veneno quod occiderit [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] quod [illegible] [illegible] multos ante venenum necavit. Item quod hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Casus id est de his que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Orationes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] vix [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est aliud [illegible] et [illegible] [illegible]

[illegible] vite paulo [illegible] et [illegible] effrenate. Ab orationibus id est de dictis, quid hic dixit, hic dicit, hic etiam dicturus est. Oratio est assidua loquendi consuetudo [illegible] aliquis [illegible] [illegible] suadet. [illegible] Lu. de Cesare. [illegible] plebeio [illegible] [illegible] Iuvenalis [illegible] loquitur. Ora[illegible] [illegible] plena de pectore [illegible]. Et [illegible] de [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Sequitur de attributis negotio. que quattuor principaliter dividuntur. Unum est quod continentia cum ipso negotio appellatur. id est quibus illud factum de quo questio est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] videntur nullo modo posse separari. Secundum est quod illa que in gestione negotii sunt continentur. Verbi gratia occidit negotium est. quo tempore autem negotium gestione illa sunt. illo tempore occidit. illo loco occidit. fuit occasio ut occideret. et alia que in gestione negotii continentur. Tertium attributum est quod adiunctum negotio vocatur. hoc neque negotium neque in gestione negotii sunt est negotium est. hoc elaborate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] res illa de qua questio est. aut similis aut dissimilis [illegible]. Et reliqua. Omnia exempla attributi negotio sunt. Sed qui ex [illegible] venerint adiuncta negotio nominantur. Quartum attributum est negotio quod gestum negotium consequuntur. hic quod [illegible] est. Non in negotio vel in gestione negotii continentur. sed cum post negotium contigit considerantur. ut post factum Milonis. hec res consecuta sunt. ut de eodem facto legem novam senatus tulit. [illegible] [illegible] in Appiana [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Hec autem non in negotio neque in gestione negotii sunt. sed gestum negotium consequuntur.

Continentia cum ipso negotio que sunt. summa ipsius negotii. summe causa. et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod factum in negotio est [illegible] illud factum de quo questio est [illegible]. Summa negotii talis est ut parentis occisio: patrem occidit negotium est. [illegible] hoc de ipsis [illegible] de [illegible] [illegible] fiet argumentum. si cum quadam [illegible] [illegible] occidisse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] est ut patrem occidit quod [illegible] [illegible] fuit. aut contra [illegible] [illegible] non fuit [illegible] [illegible]. Nam primum [illegible] considerare debemus quibus illud factum de quo questio est [illegible]. Hoc factum [illegible] [illegible] [illegible] dividuntur. ut consideremus quod ante factum sit. quod in re ipsa factum sit. quod postea factum sit. ut Milo quod ante fecit. in senatu fuit. domum venit. calceos et vestimenta mutavit. [illegible] est. deinde quod fecit. [illegible] ad Albanum [illegible]. impetum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. descendit. se defendit. Clodius occisus est. Postea quid fecit. [illegible] [illegible] flamines creavit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] factum [illegible] [illegible] defendit illud quod [illegible] questio [illegible] est id est [illegible] Clodium occidit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] negotio de quo questio est continentur. [illegible] [illegible] aliquid factum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quid ante quid [illegible] quid postea factum sit de [illegible]. [illegible] [illegible] continentia cum ipso negotio

Marginalia (red): 8 loca rhetorices que spectant attributis negotio sumuntur

Marginalia (red): Attributa negotio [illegible] sunt negotio [illegible] [illegible] in gestione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Marginalia (red): de [illegible] nentibus

Marginalia: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

nomen sit. Deinde cum consilio premeditata quia quandoque ab
re et rei cum fieri sit quis dicitur. Causa ho
minis etiam sicut dicitur est. Et non propter rem aliquam
cum ex ratione quadam fieri, et est consilio
quam rationem dicit. Aut subito necessitate ali
qua ... temporis in fieri aliquod proprie ... et est
ea que impulsio dicitur. Et quidam in confes
sione vel iram ... impulsio est. Sum
ma sit est id quod tullius appellat breviter totius ne
gocii complexionem. scilicet nomen ipsius facti vel definitio
nem. Unde sic elicitur argumentum. Juvenalis Cras
celum tibi non mittat ... si fuit displi
ceat vetera Cicero pro milone. Lucanus de cesare lo
quitur. Omnium domitor rerum fortuna mecum.
Similiter Saturna vagos positus ... Cum im
pulsiva est qui repentinum aliquid fieri
perpetrat, ut apud Ovidium. Audacem faciebat amor.
Juvenalis. ... celum ...
Et similiter de Jove qui ... dare ... vaca
cum ... de suspitionis. dat ... non dat
quod cogitur. immo ... non sponte ditur
... potest. Est ... pendit in ade
ptione commodorum et in fugam incommodorum. In
adeptione. ut apud Ovidium. Ex voto fieri ...
sequitur. ut sibi quisque speret ... A fuga in co
ut apud Lucanum. Metuens ne sibi prima labaret
In turrim tenet ... signum cohortes.
Ovidius. ne forte semel ... inter partes.
procerum viles ... adiuncti ... morabimur
aptus. Locum autem ... in adeptione commo
dorum et in fugam incommodorum similiter potest assignari
sic. Ne longue ... amor. Unde ut ...
... replere ... sine ...
... videt quod ... sit ... dicen
dum quod non ... de persona non negocium.
... de negocium non de persone. Ab illo at
tributo quod dicitur ... ut apud
Lucanum. Jam tetigit ... ensis
Ab illo attributo quod dicitur ... apud eundem. Ca...
... per gelidas ... alpes. De
illo quod dicitur ... apud eundem. Et ...
tur ... veteran ... memini fessis.
Tale potest esse familiare ... de illis tribus.
... amor. ... triplex predi
catum ... habent. Cum gesti
one negocii ... quinque sunt.
Locus. tempus. occasio. modus. facultas. ...
... domum ... post
... gestio negocii est ... ne
gocii gestione temporis ordinis ... milonem ...
... inde ... albanum
... illum ... gestio quidem negocii est ...
negocii gestione et ... ordinis ... non
habuit ... et locum ... de lo
co superiore impetu ... sit. Et facultates
quod ... habuit armatos. Ex gestione nego
cii sine his quinque esse non potest. Loco tempore ...
... facultatibus. Locus consideratur in quo ges
ta sit ... quantam videntur habuisse.
... opportunitas loci ... multa ...
est. Nam a magnitudine loci ... est. ...
ibi tot milia hominum cepit. Deinde infra ...

longinquitas et propinquitas. ut septingenti milia bi
due esse ... Deinde ... loci ... celebris sit.
Deinde ... loci ... declivis. planus.
... palustris. silvestris. ... parva ...
... loci ut ... ubi aliquis ... potuit. vel non po
tuit ... vicinia talis sit. vel ... regio. Item
loco considerare debemus ... publicus
an privatus. alienus ... de quo agitur. ...
... non est ... aliquis ... fuit. Ex his igitur
tot opportunitatibus loci multa ad negocium
colligere possumus argumenta. Argumentum est
... opportunitate loci aliquid ... fi
... Ovidius. ... pallas ...
athene. ... loca ... bella
... similiter ... de adulte
in sicilia ... loci ...
... ibi ... virgi
... multiplici ... fontis ...
... ut ... loci venustate ...
le esse ... in loco ... pulchritudinis
sibi a ... quemisse adul
terium. Tempus autem in tria dividunt ora
tores. preteritum presens futurum. De preteritis ...
... absoletum et ... dividere ... longe
... et ... memoria remotum ...
... posterius ... quod ... gestum est ...
... meminerint. Presens non
tempore in duo dividunt ... presens et magis presens ...
... tempus est. ...
... tenent ...
... Et ut ... illam ... sum
dixisse. addidit postea tempus quod magis presens est ...
... audes. Futurum autem tempus in duo
... quod mox
futurum est. et id quod ... Et iterum ...
in tempore ... longinquitas esse ... considerando.
... illo spacio ... negocium magnitudo
potuit impleri. et iterum tot simul res potue
runt effici. Ex tempore ... ex opportunitate
temporis aliquid ... de negocio ... ut
apud Virgilium. Omnia nunc florent et formosissi
mus annus. Occasio est autem pars temporis hu
ius alicuius rei ... faciendi aut non faci
endi opportunitatem. In tempore ... et
spacium consideratur. in occasione ... temporis
ex quo opportunitas ... faciendi ali
quid vel non faciendi. Unde hec occasio vel
opportunitas in tria genera distribuitur. publica. co
mune. singulare. Publicum est quod ad totam
... bellum sit ... vel ludi vel
aliquis dies festus. Commune quod ... mun
di ... ut ... sit. calor. vindemia.
frigus. Singulare autem est quod ...
... sit. ...
... Ex his occasionibus mul
ta possumus argumenta colligere. Modus
... est ... et animo
... ut ... quod ...
... res ... unde ... est
... faciens ... ibi ...
... dolis ... quod ... et modus et
animus ... Similiter ... ex ... et
... inveniendi sit ...
... debemus ... prudentiam et ...

d'auo

8 gestione.

idest intentio aliqua consilio animi impulsu fieri.
quoniam hic ea causa [illegible] incipitur, quia duplicem esse superius
diximus, aut [illegible] voluntatem. ratiocina-
tivam scilicet et impulsionem. ubi ratiocinatio e-
rit prudentia, ac impulsio non prudentia. Vult
hic erunt ex prudentia [illegible] in per-
suasione, haec omnia prudentis admissa sunt, idest
ut res fieret, consilium animi pressit. imprudentia por-
ro ad purgationem ingeritur quae per veniam e-
Cuius purgationis partes tres sunt: inscientia, de-
scientia, casus, necessitas. quoniam hic quam mo-
dus sit [illegible] manifestum est. sed animi [illegible]
[illegible] Adiungitur ad imprudentiam modus
etiam affectio animi: molestia, iracundia, amor,
quibus affectibus [illegible] imprudentes [illegible] compellimur,
idest repente et sine provisione. Aequalitate
sit tale sententiae argumentum. Ovidius: Atque [illegible]
titur sic [illegible] Ne primum me-
dio medium ne [illegible] Virgilius: At in-
cautus victus non reddet ille [illegible]
minibus [illegible] fistula [illegible] Ovidius [illegible]
di gladios a sanguine [illegible] Similiter potest
dici. Sedulitas festina [illegible] effec-
tus singulos impetuosa manu [illegible] dif-
ficiles aditus [illegible] Facultates
sunt autem duae: primo ille sine quibus aliquid fieri non
potest, deinde ille quibus aliquid facilius completur,
ut si quis velit rhetoricam discere, primum opor-
tet ad discendum facultates sine quibus effici non
potest, idest animus, ingenium, instructio artis,
[illegible] et magister. deinde erunt alie facultates
quibus facilius fit, si sit doctus et benivolus magister.
Item ad mortem facultas sine qua fieri non potest ve-
nenum; qua facilius fit, venenum in poculo.
Si autem [illegible] detur venenum [illegible] quod difficile
sit [illegible] argumentis [illegible] ut aliud in-
dicetur esse quod non fit. [illegible] inde [illegible]
[illegible] disputatur [illegible] negatur [illegible] pone-
[illegible] venenum potuisse. Hoc autem sic et tene-
debes [illegible] tempus et locum [illegible] per modum fa-
cultates esse posse si generaliter considerentur, non
ex se vel oportunitatibus suis. Nota est [illegible]
[illegible] tempus et quomodo loci fuisse [illegible] aliquid fa-
[illegible] facultas [illegible] non est [illegible]
[illegible] sit. [illegible] non potuit
[illegible] occidere [illegible] absens fuit,
[illegible] loco fuit. deinde [illegible]
[illegible] reliquas facultates. [illegible] loci
facultas est, sed facultas si generaliter consideretur.
At si oportunitas [illegible] fuit [illegible] ex loco
argumenta sumentur. Facultas fraudi [illegible]
animalibus consideratur. [illegible] fallere credentem non est
opus [illegible] puellam. Similiter potest dici: Est facilis
[illegible] fallere. [illegible] simplicitas fa-
cili credulitate potest vel solet. A facultatibus: [illegible]
[illegible] libidinem nec [illegible] potuit [illegible]
debuit. [illegible] maximum habebat [illegible]
[illegible] Tullius [illegible] Dictorum

Quoniam [illegible] negocio ex omni [illegible]
argumenta [illegible] et fides [illegible]
[illegible] ex [illegible] argumenta sic
[illegible] in assumuntur [illegible] fides

[illegible] augetur. Haec autem aliena quae negocio non co-
pulanda sunt, adiuncta negocio nominantur, et
[illegible] negocio respectibus considerantur, scilicet
ut sit adiunctum negocio [illegible] et quod maius est
et quod minus, quod simile, quod contrarium, quod
[illegible] quod genus et genus [illegible] et eventus.
[illegible] minus et [illegible] magnum tribus modis con-
siderare debemus ut [illegible] figuram [illegible] sin-
gulis verbis [illegible] consistit et persona. [illegible]
[illegible] habet [illegible]
Item si dicatur [illegible] hoc
sit et [illegible] sit animum estimamus. Item ho-
micidium, adulterium et reliqua. Simile quod sit
ut [illegible] cognoscimus. Similiter ex persona
habet [illegible] Item [illegible] Ciceronem
[illegible] ex boni viri considerare, quod illo [illegible] sit
agnoscimus. Deinde [illegible] Catilinam ex
considerare pessimum hominem [illegible] illo [illegible]
sit agnoscimus. [illegible] est [illegible]
non ex [illegible] sed ex [illegible] de
[illegible] Figura est quae in toto negocio [illegible]
tur, idest positio illa septem elementorum, ut quis
fecerit, quid factum sit, qui fecerit, ubi [illegible]
admodum et reliqua. [illegible] figuram [illegible] ne-
gocii [illegible] ut corporis [illegible] forma
[illegible] lineamentis corporis continetur. Non [illegible]
quod negocium sine his septem elementis [illegible]
potest [illegible] ut [illegible] homo sine lineamentis
suis. [illegible] Catilinam [illegible]
ex adiuncto quid maius [illegible] argu-
collegit dicens: An [illegible] publius [illegible] Scipio pont-
ifex maximus Tiberium Gracchum mediocriter la-
befactantem statum rei publicae privatus interfecit, Ca-
tilinam orbem terrae caede atque incendiis vas-
tare cupientem nos consules perferemus? Hic
ex [illegible] intelligimus [illegible] esse [illegible]
quam orbem terrarum. deinde [illegible] esse [illegible]
[illegible] Item ex [illegible] persona [illegible]
et Catilina [illegible] Catilina [illegible]
[illegible] agnoscat [illegible] ex [illegible] intelligimus [illegible]
esse duos consules quam Scipionem. Et hic figuram ne-
gocii posuit [illegible] quemadmodum occidit Gracchum
Scipio, ubi [illegible] unde [illegible] nihil [illegible]
[illegible] uno [illegible] quod autem interficit
[illegible] considerati [illegible] intelligimus interfecerit
[illegible] ex urbe exire. [illegible] ad maius. [illegible]
[illegible] si te [illegible] metuerent [illegible] te
metuunt [illegible] domum meam relinquendam
putarem [illegible] urbe non arbitraris. A maiore
ad minus. [illegible] Atheniensium gloriosissima classe
[illegible] bellis saepe conatae [illegible]
[illegible] aspirare potuerunt. Et [illegible] populus Romanus [illegible]
penetrent. A pari [illegible] minorem [illegible]
[illegible] et deos neglegit. Simile tribus mo-
dis [illegible] per imaginem, per collationem, per exemplum. Per
imaginem simile fit cum ex simili specie [illegible]
tibus [illegible] ut [illegible] deo similes. Per
collationem [illegible] copulamus
[illegible] ut qualis [illegible]
[illegible] Penorum qualis [illegible]
[illegible] ille [illegible] venantum [illegible] pectus
[illegible] movet arma leo. Et hic [illegible] Vir-
gilius ut pateret [illegible]

deceptum [illegible] magis. quamvis hoc credit[ur] negocio [illegible] fidem facit per similitudinem. quod sit in parte natura. Sic inquit [illegible] magis [illegible]. [illegible] [illegible] exemplum aut est exemplo ipso qualitas ostenditur. Saepe non exemplo [illegible] [illegible] [illegible] in numero vel figura [illegible] tamen exemplo. ut [illegible] cum bellum [illegible] filium [illegible] natum. aut. ut helena [illegible] troianus. sic [illegible] bellis [illegible] [illegible] simile. [illegible] accepisse fabulis [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] ut opinor ex [illegible] [illegible] pulchritudine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dictis.

Contraria [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aut sub eodem genere. species multum [illegible] se distant ut [illegible] [illegible]. [illegible] aut genere [illegible]. [illegible] in singulis quibus [illegible] species [illegible] [illegible] sunt. ut [illegible] [illegible] mores. Vitae aut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] in duo genera [illegible] [illegible] sunt. Aristoteles opposita [illegible] posuit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Sub disparato aut duas species posuit privativa et negativa. Privativa sunt ut [illegible] [illegible] [illegible] tollunt et excludunt [illegible] [illegible] et felicitatem. Negativa [illegible] sunt quae negatione [illegible]. ut sedet non sedet. non hic negatio solum negat sedere. non tamen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sufficit ei negare quod [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. si qui deos colunt laudandi. sacrilegi puniendi sunt. [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] amplectitur. ut [illegible]. Pariter [illegible] [illegible]. ut amor [illegible]. [illegible] [illegible] quod [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] pro [illegible] agere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex quo [illegible] dixit. [illegible] [illegible] modo [illegible] [illegible] non potuisse. [illegible] [illegible] [illegible] species [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] ex [illegible] colligendum [illegible]. ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amet filios suos. [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non amat filios suos ut medea filios suos [illegible] occidit. [illegible] et [illegible] reliquis.

Eventus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] naturaliter videtur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ipsa [illegible] [illegible] [illegible] consequitur. Et [illegible] [illegible] de eventu [illegible] possumus argumentum. [illegible] ipse eventus [illegible] sit. [illegible] [illegible] [illegible] eventum illud [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] inde [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de eventu [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] insolente [illegible] [illegible] arrogantiam. [illegible] insolentiae eventus arrogantiam [illegible] [illegible] arrogantiam. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nobis est in rebus singulis [illegible] et malis eventus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possit. [illegible] [illegible] [illegible] solent evenire.

Quae aut extrinsecus [illegible] negocium [illegible] [illegible] [illegible] debemus attendere [illegible] [illegible] [illegible] gesti negocii [illegible] sunt [illegible] [illegible] quid de gesto negocio homines [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] negocii [illegible] [illegible] illa [illegible] sit. [illegible] [illegible] [illegible] eventus aliquis ex [illegible] ut parricidium [illegible] [illegible] [illegible] consequatur. Et [illegible] parricidium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] animadvertendum quod [illegible] quo id nomine appellari [illegible] [illegible]. [illegible] enim prima [illegible] deinde nomen. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] defensio [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] [illegible] sunt principes et inventores [illegible] deinde [illegible] [illegible] et inventionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illi qui [illegible] illud [illegible] unde [illegible] [illegible]. qui deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit. [illegible] optimi sunt laudandi [illegible] [illegible] pessimi reprehendendi. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] homines nobiles [illegible] et eos cum magno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] de ea re [illegible] [illegible] [illegible] sit lex consuetudo [illegible] [illegible] [illegible] artificium. [illegible] [illegible] [illegible] aliqua lege [illegible] [illegible] aut absolutum [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] consuetudo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gesta [illegible] aliquando [illegible] vel [illegible] ut [illegible] [illegible] esse [illegible]. deinde [illegible] [illegible] [illegible] aliquid [illegible] ut ex [illegible] [illegible] [illegible] vel artificium. Deinde [illegible] [illegible] [illegible] evenire vulgo solent [illegible] insolenter et [illegible]. [illegible] qui solent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Sed hic eventus ab illo eventu quem in adiunctis negocio [illegible] [illegible] distat. quod ille eventus naturaliter [illegible] rebus affixus est. et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. hic aut eventus [illegible] [illegible] et malus est ut parricidium [illegible] [illegible] [illegible] consequitur. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ut amor [illegible] [illegible] [illegible] saepe [illegible] malum eventum amor [illegible] saepe bonum. [illegible] aut argumentum est [illegible] [illegible] [illegible] eventus [illegible] [illegible]. [illegible] amor magis [illegible] [illegible] hoc [illegible] [illegible] [illegible] eventu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eventus [illegible] ille [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Postea homines ad [illegible] auctoritate [illegible] [illegible] offendi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eventum qui [illegible] negocii [illegible] qualis [illegible] homines habeatur [illegible] bonus [illegible] malus attendendum est. Et [illegible] [illegible] [illegible] aliquid [illegible] [illegible] aut ex [illegible] solent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eventus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eventus [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eventus [illegible] [illegible] offenditur. deinde amat ac diligit. postremo [illegible] aliquod honestum sit an utile. [illegible] est [illegible] [illegible] gestum negocium [illegible].

Argumentorum aut genera duo sunt. probabile et necessarium. probabile est quod [illegible] [illegible] fidem facit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] opinionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Complexio est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] sit. [illegible] [illegible] duo genera sunt [illegible]. [illegible] per [illegible] [illegible] per [illegible].

Argumentorum duo genera probabile et necessarium.

simplex hoc modo: si hic est cuius frater, si dicitur esse cum
hic frater. Deinde praemittit sic: aut hic proditor nunc
est aut alius. Item per simplicem: si improbus est cur uten-
ris, si probus cur accusas. Ita etiam dicimus proditor
aut amicus [illegible] similiter [illegible] est aut inimicus,
si amicus sit cur eum rapuisti, si inimici sit cum
pecunias [illegible]. Enumeratio est in qua pluribus
rebus expositis et ceteris infirmatis una reliqua necessario
confirmatur, ut puta: si hic modo est, sicut ille non e-
rexit igitur ut ipse dixit. Ita in verbis, si ne
quis tunc attingit, neque ille vidit, neque cum
eius relatum est, restat igitur ut in vos perve-
niret suspicio. Fit enumeratio duobus modis, scilicet
tunc aut multis vel rebus exclusis una que
reliqua est confirmatur, aut tunc rei rebus exclusis
ceteris confirmatis, multis vero rebus exclusis vel
una que reliqua est confirmatur, ut ipse tunc cum hec
magorum [illegible] vel multum [illegible] est vel
medicinale scilicet vel tenditurale et de multis et de-
labitur; hec multa enumerat, sed exclusis dua-
bus rebus reliquam tertiam confirmavit: Nullum dixit
esse non potest dicere, ex debitis proprie dantur, unum esse
non potest dicere, ex hiis tribus reliquitur quod deponit
ut dicat tunc [illegible] sit. Unde omnibus vel re-
bus exclusis conversio sic concludit: Necesse est aut
inimicitiarum causa ab hoc esse occisum aut metus aut
spei aut alicuius amici gratia, aut si horum nichil est ab
hoc non esse occisum. Simplex autem conclusio est ubi
ex necessaria consecutione argumentatur, ut puta si
illo tempore quo vos me istud fecisse dicitis, ego
trans mare fui, relinquitur ut id ego non fecerim,
nec potuerim facere. Probabile autem argumentum
in tres partes dividitur, in id quod fere solet fieri, in id quod
in opinione positum est, et in id quod habet in se quandam
similitudinem. Per id quod fere solet fieri probabi-
le argumentum sic fit, si eius ad fidem colligas que
in aliorum consuetudine versantur, ut puta si mater est
diligit, si avarus negligit iusiurandum.
Item et teneram meretricem malam, avaros lenones,
tristes senes, educatos pueros esse mentiantur.
Per id quod in opinione positum est probabile argumentum sic fit,
si ad fidem non eius que in ipsis sunt agendis sed eorum que
in opinione sunt posita colligimus, ut dicimus
deos esse in ipsis apud inferos penas, sicut dicimus eos
qui philosophantur quod deos faciunt, multi enim cre-
dunt ex philosophis non deos facere, et tamen si de
deis asserunt, et nec forte stultum esse dicunt
quod ne tales deos esse voluerunt, non deos faciunt
et non reprehendunt. Unde in re publica bella
et pax ex dei voluntate contingunt, ipsi autem mul-
ta turpiter presidentur, contra deos faciunt, sed id
non agendum quod deorum voluntate contingit.
Ex eo autem quod habet in se quandam similitudinem non
tale potest esse argumentum ut soleat fieri, nec tale ut
in opinione positum esse videatur, ut solent fieri,
sed is qui priamum prodit penam metuit, illeque
priamum defendit penam meruit. Ut in opinione
sit, si impius apud inferos tormenta penam
in sunt, in retributione eis parata est. Itemque hoc quod
habet in se quandam similitudinem id est similitudo talis
modus probabile efficit argumentum, aut per contraria
aut per paria aut per ea res que sub eandem rationem
cadunt. Per contraria sic: nam si hiis qui imprudentes
leserint ignosci convenit, hiis qui necessario
profuerint haberi gratiam non oportet. Hic enim dicitur
contraria prodesse et nocere, cum similitudo est et neque
ille voluit obesse neque hic voluit prodesse.
Per paria sic: cum non ex contrariis rebus sed ex simi-
libus per rationem probabile colligimus argumentum, ut puta: Nam
ut locus sine portu navibus esse tutus non potest, sic
animus qui sine fide est amicis esse non potest stabilis.
Ex hiis autem que sub eandem rationem cadunt probabile
sumimus argumentum, ut cum sunt que ad aliquid sunt et
ut puta locare, conducere, emere, vendere, habitare ad se
invicem constant, et utrumque examinatum in re aliquo re-
rum probare debemus, ut puta, mestio quod pre vendi-
te emit filius, permittatur rem dedisse filiis, et hic fi-
nis argumentum probabile. Nam si is qui vendidit rem inhones-
ta fecit, et hic qui emit rem inhoneste fecit. Deinde quod
ecce posuit exemplum: apud rhodios portorium(?)
res aliis utilis erit. Et hermocreon vir
amplissimus id conduxit portorium. Defendit autem
non turpem non fecit. Sed iam argumentum per eas
res que sub eandem rationem cadunt. Nam si rhodiis
turpe non fuit locare, neque hermocreonti conducere tur-
pe est conducere. Sive autem dixit vel sit, sive fal-
sum unde faciemus argumentum, nichil ad nos dicimus ad fi-
dem faciendam probabilia esse videantur. Falsum est sine
simplex, ut dicimus non occidit medea filios, et ty-
ranni(?) filios non potuisset occidere. Hec falsum est
quod asserens in forensi argumento probabile per id quod fere solet
fieri, ut medea filios non occidisse credatur. Pote-
rat etiam quod aliter in aliorum publica fuit ex acciden-
tibus(?) est. Unde est autem argumentum probabile sive deorum cum ei
contrarie est animus fidei natus est. Item probabile
argumentum in quatuor partes dividitur, nam aut signum
est aut credibile aut iudicatum aut comparabile. Sed hec quatuor
temporibus fere sunt probabilia et insunt in attributis persone
et attributis negotio. Nam id quod fere solet fieri nichil
aliud habet in se nisi signum aut credibile. Id quod
in opinione positum est nichil in se habet nisi iudicatum,
id quod habet in se quandam similitudinem nichil aliud
habet nisi comparabile. Item in continentibus cum ipso negotio
et in gestione negotii signum est, et in hiis que gestum
negotium consequuntur iudicatum est. In hiis autem que
adiuncta sunt negotio comparabile est. In attributis
non persone credibile est. Itaque quod argumentum sumitur
ex attributis persone credibile dicitur. Unde quod
argumentum sumitur ex continentibus cum ipso negotio et ex hiis que
in gestione negotii sunt, signum dicitur. Unde quod
argumentum sumitur ex hiis que negotio adiuncta sunt comparabile
dicitur. Postremo quod argumentum sumitur ex hiis que negotio
adiuncta sunt et negotium consequuntur iudicatum di-
citur. Omnia in probabile fiunt, aliequi omnibus attribu-
tis persone et negotio et non esse potest argumentum.
Signum est quod sub sensum aliquid cadit unde aliud
assumitur, ut puta si agitur, an vestro aliqua existi-
me vendit, et asserit cum vendisse, ut per calceos eius

multis periculis est. Nam si daemones qui credunt et hominem oc-
cidit. deinde si daemones seditiosi sunt et cives tumultus
auditus est. Aliud huius argumenti genus id est signum no-
strum ad fidem vult; sed [illegible] aliud [illegible] argumenti
vel testimonium requirit. Item probabile quidem est argumentum
sed non validum. Sequitur hic argumento [illegible] [illegible]
tur. Et quod paulo ante dixi signum esse id eo quod
fere solet fieri. utrumque non dico ex utraque parte. nam nul-
lis [illegible] periculum est. Et hominem occidit. nam de-
[illegible] est [illegible] ex his que fere solent fieri. verum
quia ex [illegible] licet. solet fieri ut pulverulentus sit
qui hominem occidit. solet fieri ut cruentus sit. Ex
signo non [illegible] possunt argu-
menta [illegible] hominem quia cruentus est. et occidisse ho-
minem. nam videntur signa. et [illegible] hominem in-
armatum credere. Credibile est quod sine ullo
teste auditoris opinione firmatur. hic ideo esse di-
cimus quod fere solet fieri et [illegible] attribuntur personae.
Item exemplo quod subdidit [illegible] [illegible] videatur
[illegible] est nequit quin suos liberos [illegible] incolumes et
beatos esse cupiat. Utrumque solet fieri ut non sit qui
non amet liberos suos. et attribuitur [illegible] id est fer-
tur quod liberi nominantur. et quod ait. Iudicatum est
dicentis est res assensione vel auctoritate vel iudicio ali-
cuius vel aliquorum approbata. hic tres posuimus quibus
gestis negotium confirmant. Assensio autem id est reli-
gione est. auctoritas id est [illegible] iudicium id est approbato.
Generis id est tria iudicatorum dividit. id est religiosum. id est com-
mune. id est approbatum. Religiosum est quod de re aliqua
iurati iudices iudicaverunt. et id religiosum quia
iurati iudicaverunt quod assentiri nos necesse est. Item
additum est ut iudicium gestis sic negotium con-
firmatur. Commune est quod omnes vulgo probarunt
id est quod ex more vulgi nostra auctoritatem tenet. ut
[illegible] sit maioribus natu assurgere ut suppli-
cum misereri. hic ut sequentem habemus vulgi
auctoritatem. deinde hic [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] rem [illegible] aliquis consequitur. Approbatum est
quod cum dubium esset [illegible] qualitatem bona mala-
ve [illegible] [illegible] homines [illegible] ut in-
feriorem [illegible] [illegible] et de [illegible] populus [illegible]
[illegible] absolutus est. deinde [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] populus [illegible] [illegible]
[illegible] consules [illegible] religiose [illegible]
[illegible] [illegible] gestis [illegible] negotium con-
firmatur. Comparabile autem est quod in rebus di-
versis similem aliquam rationem continet. hic [illegible] [illegible]
partes habet [illegible] imaginem collationem exemplum.
Imago est oratio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] similitudinem. ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Collatio est oratio quae rem cum re ex di-
versis ex similitudine comparat [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Exemplum est quod rem aliquam alicuius hominis aut
negotii auctoritate vel casu vel [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Argumentationum due partes sunt. inductio
et ratiocinatio. Inductio est que non
dubiis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
rei similitudines [illegible] [illegible]. In-
ductio [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] per similitudinem [illegible]. Et talia esse
debent illa [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dubitatur de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. In-
ducit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] inductione usa Aspasia persuadendo Xe-
nophonti et eius uxori [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Aspasia
Xenophontis uxorem. Si [illegible] [illegible] [illegible]
melius [illegible] [illegible] tu habes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Si vi-
[illegible] illa meliorem habeat [illegible] tu habes [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Xenophontis
uxor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non potest [illegible] [illegible]. postea [illegible]
Aspasia [illegible] se ad Xenophontem ipsum. [illegible]
[illegible] [illegible] inductionem [illegible] [illegible] Xenofon
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] meliorem habeat
[illegible] tu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] uxorem meliorem habeat [illegible] tu habes
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] Xeno-
fon. Tunc [illegible] Aspasia. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ego de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Xeno-
fon. uxorem optimam [illegible]. et tu virum optimum
[illegible] [illegible] vir optimus fuit. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vir optimus [illegible]. [illegible]
[illegible] inductione [illegible] [illegible] Xenofon et uxor
eius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] per similitudinem deduce-
retur. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] optimum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] inductione [illegible] [illegible] debemus. Primo ut
similitudines [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] aliud dubium esse non debet [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] esse debet [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] debemus. ut nemo intelligat [illegible]
similitudinibus [illegible] [illegible] intellexerit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] similitudinis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] similitudi-
nibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] similiter.
[illegible] [illegible] [illegible] argumentatio [illegible]
est. Deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Argumentationis due partes, inductio et ratiocinatio.

De inductione.

[illegible] [illegible]

elicias. a quo se vindicare debuit. quia confessionis est [illegible]
[illegible]. concludendo et exprimendo ingenio. quin hic quo
ingenio [illegible] superatur sit [illegible]. primum per consti-
tucionem similitudinis pluribus. Alter exemplum [illegible]
contendere instat. et quibus nos credi volumus. Tertio
ex conclusione quae ei confirmat concessionem. quod ex
concessione confirmatur [illegible]. ut in hoc ipso ex
concessionibus tacentium confirmat responsa. Et in ista
mulier virum optimum vis habere. et tu Xenofon
uxorem habere lectissimam [illegible]. deinde
exhibet concessione quae confirmat [illegible]. Tertio in hoc
perficit. ut neque vir melior. neque femina lec-
tior in terris sit. Postremo sit id quod optimum putabit
esse multo maxime requirere. ut et tu maritus
sis quam optime. [illegible] optime [illegible] sit.

Isidorus ethimologiarum II. Inductio [illegible] sit [illegible] forma
per quam similitudines concedere res [illegible]
inducit ei plurimis. Ex illis [illegible] dicere
quae rem [illegible] concedit. et cum [illegible] similitudinibus hic
est introducit. [illegible] conclusio quae ei concessionem
illarum confirmat et quae [illegible] confirmatur declaratur.

Victorinus. Tullius I. primi. Dedit superius philosophice
inductionis exemplum. dat nunc rhetoricae.
Epaminondas Thebanorum imperator. ei qui
sibi ex lege successerat [illegible]. retinuit apud se exercitum aliquot
amplius diebus quam ex lege oportebat. Illis ipsis
diebus Lacedemonios funditus vicit. ac [illegible]
accusatur quod contra legem exercitum retinuerit. Lex
[illegible] successori ex lege exercitum [illegible]
[illegible] capitis solvit. [illegible] hoc themate [illegible]
esse [illegible] peroratio [illegible]
[illegible] confirmata in scripto et voluntate consi-
stit. scripto utitur accusator quod dicat [illegible] le-
gis [illegible] oportere. voluntate utitur Epami-
nondas quod dicat legem [illegible] exercitum [illegible]
[illegible] nihil [illegible]. Aliquis [illegible] rei publice [illegible]
[illegible] diebus retinuit nulla pena subiecit retinenti.
[illegible] inductum [illegible] accusator ille.
[illegible] scripto defendit. Et [illegible]
[illegible] excandet in [illegible]. Et dicit
Epaminondas [illegible] quod [illegible] legis scriptorem sensis-
se ad legem [illegible] addat. [illegible]
quod exercitum non tradidit [illegible] rei publice [illegible]
[illegible]. hic [illegible] addat [illegible]
[illegible]. deinde [illegible] legem [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] placet
non placet. [illegible] quod [illegible] ad legem
[illegible] non [illegible] additum sit [illegible] de-
beris. [illegible] Epami-
nonde [illegible]
[illegible] magistratum rei publice [illegible]
[illegible] non [illegible] quod [illegible]. Ratio-
cinatio est oratio [illegible] ex [illegible]
[illegible] ex re [illegible] sumpta ad fidem [illegible]
argumentum. Isidorus ethimologiarum II. Ratiocinationis
duo sunt modi. primus enthimema quod est imperfectus
sillogismus. ut Si tempestas vitanda est non
est igitur navigandum. [illegible] sola [illegible]
[illegible] constat esse [illegible]. Secundus epichirema
quod est latior et exercitior sillogismus. Enthime-
matis modi sunt quinque. Convincibile. ostentabile.
sententiale. exemplabile. collectivum. Convincibile est
quod evidenti ratione convincit. sicut fecit Cicero pro Milone:

[illegible] igitur mortis sedetis ultores. cuius vitam si putetis
per vos restitui posse nolitis. Ostentabile est quod
certa rei demonstratione constringit. sicut Cicero in Catilinam.
hic tamen vivit. immo etiam in senatum venit. Senten-
tiale est quod sententia generalis addicit ut apud Terentium.
obsequium amicos veritas odium parit. Exempla-
bile est quod alicuius exempli comparatione eventum similem
comminatur. sicut Cicero in Philippicis. Te miror
Antoni quorum exempla imitaris eorum exitus
non perhorrescere. Collectivum est cum in unum quae ar-
gumentata sunt colliguntur. sicut ait Cicero pro Milone.
Quem igitur cum omnium gratia noluit hunc voluit cum
aliquorum querela. quem iure quem loco quem tempore non est
ausus. hunc iniuria alieno tempore cum periculo ca-
pitis non dubitavit occidere. Tullius I. rhetorice.
Absolutissima et perfectissima argumentatio est
ea quae in quinque partes est distributa. propositionem.
rationem. confirmationem. exornationem. complexionem.
Propositio est per quam ostendimus summatim quid sit quod
probare volumus. Ratio est quae demonstrat verum
esse id quod intendimus brevi subiectione. Rationis
confirmatio est ea quae pluribus argumentis corroborat
breviter expositam rationem. Exornatio est qua utimur
rei honestandae et locupletandae causa confirmata
argumentatione. Complexio est in [illegible] rebus et ex-
emplis et [illegible] et amplificationibus et [illegible]
[illegible] quae pertinet ad exaggerandum et collocuple-
tandum argumentationem. Complexio est quae con-
cludit breviter colligens partes argumentationis. Hiis igitur
quinque partibus ut absolutissime utamur hoc modo
tractabimus argumentationem. Causam ostendemus Ulixi
fuisse quare interfecerit Aiacem. inimicum enim acerrimum
de medio tollere volebat. a quo sibi non iniuria
summum periculum metuebat. Videbat illo inco-
lumi se incolumem non futurum. sperabat il-
lius morte salutem sibi comparare. Consueverat si
iure non poterat iniuria quavis inimico exiti-
um machinari. cui rei mors indigna Pala-
medis testimonium dat. Ergo et metus periculi U-
lixem hortabatur eum interimere a quo supplicium
verebatur. et consuetudo peccandi maleficii sus-
cipiendi removebat dubitationem. Omnes enim et cum
minima peccata cum aliqua causa suscipiunt. tum
vero illa quae multo sunt maxima maleficia a-
liquo certo emolumento inducti suscipere conan-
tur. Si multos induxit in peccatum pecuniae spes. si
complures scelere se contaminaverunt imperii cupidi-
tate. si multi leve compendium fraude maxima commu-
tarunt. cui mirum videbitur istum a maleficio pro-
pter acerrimam formidinem non temperasse. Viri for-
tissimi integerrimi inimicitiarum persequentissimi
iniuria lacessiti ira commoti. Hic homo timi-
dus nocens conscius sui peccati insidiosus inimici ce-
te(ri)s incolumis noluit. cui tandem hoc mirum videbitur.
Nam cum feras bestias videamus alacres et erectas
vadere ut alteri bestie noceant. non est incredibile
putandum istius quoque animum ferum crudelem atque inhuma-
num cupide ad inimici perniciem profectum. presertim
cum in bestiis nullam neque bonam neque mala-
rum videamus. in isto plurimas et perfidias fuisse
intelligamus. Si ergo pollicitus sum me daturum cau-
sam qua inductus Ulixes accesserit ad maleficium. et si
inimicitiarum acerrimam rationem et periculi metum
intercessisse demonstravi. non est dubium quin confiteatur

.d'inductione.

.d'ratiocinatione.

.d'perfectissima [illegible] [illegible] peris

[illegible]

[illegible]

[illegible]

.d'[illegible] [illegible] [illegible]

Copl[illegible]

eius maleficium fuisse. Quo usque [illegible]. Non e(st) [illegible] q(uod) n(on) [illegible] re(m) publica(m) p(er)niciem i(n)duc(er)e pot(er)it. [illegible] n(on) ad h(umanu)m e(st) a(n)i(m)al [illegible] q(uam) a(n)i(m)a magis [illegible] [illegible] adi(?) allegat. ambitio [illegible] p(er)t. [illegible] [illegible] e(st) ambitio vehemens honor(um) app(e)t(itus). q(uo)d q(ui)s ambit [illegible] app(e)tit. [illegible] petit desid(er)io amplectit(ur). [illegible] p(er)d(i)tos [illegible] s(us)picit [illegible] q(ua)m su(m)mo desid(er)io fore malis [illegible]. [illegible] q(uod) [illegible] homi(n)e [illegible] alliciat [illegible] fo(v)entur amplexu. [illegible] p(ri)ncip(io) collacte(n)a. q(uo)r(um) dulcedi(n)e nos natura [illegible] alu(i)t pep(er)it. fovit. educavit. [illegible] nido hirundo [illegible]. [illegible] ab alveo [illegible] [illegible] formi[ca] [illegible] [illegible] [illegible] flamma [illegible] [illegible] [illegible] hostium gla(dios) [illegible]. Non est [illegible] humanu(m) [illegible] [illegible] [illegible]. Est [illegible] animal [illegible]. Si [illegible] [illegible] [illegible] re(m) p(u)blica(m) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malig(ni)tate(m) p(ro)p(ter) n(on) potuisse [illegible] [illegible] e(st) [illegible] maleficio [illegible] fuisse. Marci T(ul)li(i) [illegible] l. 2. Ergo absolutissima e(st) [illegible] q(ue) ex q(ui)nq(ue) p(ar)tib(us) (con)stat. [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] videt(ur) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de duabus p(ar)tib(us) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q(ua)dr(i)p(ar)tita. Exempla. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lacessit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] allegat [illegible] et [illegible]. Isid(orus) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] enthimematis [illegible] enthimema [illegible].

Sequit(ur) epicherema [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sillo(gismi). [illegible] (con)stat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] q(ua)dr(i)p(ar)tit(um) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] epicherema(tis). sillogismus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p(ro)posit(i)o(n)e. assu(m)pt(i)o(n)e. (con)clu(sio)ne. Q(ua)dr(i)p(ar)tit(us) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p(ro)po(sitione) [illegible] assu(m)pt(i)o(n)e et [illegible] [illegible] [illegible] assu(m)pt(i)o(n)is [illegible].

[illegible] p(ro)bat(ione) [illegible] (con)clusione. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] assu(m)pt(i)o(n)e. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in arte rhetorica. [illegible] delib(er)atio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] n(on) p(ot)est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p(ar)tes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sillogismus [illegible] [illegible] [illegible]. Victorinus [illegible] [illegible]. Rep(re)hendit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] delib(er)ac(i)o(n)e(m) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Hermagoras [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Si delib(er)atio et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] n(on) p(ot)est [illegible] p(ar)tes [illegible] delib(er)atio [illegible] [illegible] n(on) p(ot)est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sillogismu(m) [illegible] [illegible] sillo(gismi) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Secundo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad aliu(m) sillogismu(m) [illegible] [illegible] delib(er)atio(n)e(m) [illegible] [illegible] p(ar)tes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] p(ar)tes [illegible] n(on) p(ot)est. [illegible] [illegible] [illegible] sillogismoru(m) q(ua)dr(i)p(ar)titoru(m) [illegible] ad sillogismu(m) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] delib(er)atio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et [illegible] ad [illegible] satisfaciat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sillo(gismus) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sillogismu(m) [illegible] [illegible].

Tercio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sillo(gismu)m [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sillogismus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sillo(gismus) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Noun sillo qd' [illegible]

Syllo Senece.

[illegible] intelligi [illegible] sill' de [illegible] e. Poni[illegible] h' [illegible] victoria deoz [illegible] sit 7 intelligis aliud sit 7 spem habes [illegible] sit [illegible] sillo [illegible] ad [illegible]. Si victoriam deoz intelligis 7 [illegible] ad [illegible] intelligis spez habes; deinde [illegible] victoria deoz spez habes; [illegible] [illegible] simple [illegible] medio [illegible] quadam [illegible] h' [illegible] [illegible] Si [illegible] [illegible] dispulsio no e. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deliberatio [illegible] nec [illegible] nec [illegible] [illegible] sillo[illegible] ad [illegible]. Si [illegible] [illegible] [illegible] dispulsio e [illegible] [illegible] no e [illegible] [illegible] [illegible] Deinde a[illegible] ad [illegible] [illegible] dispulsio no e. [illegible] nec [illegible] nec [illegible] [illegible] deliberatio [illegible] nec [illegible] nec [illegible] [illegible] ad [illegible] Si [illegible] [illegible] [illegible] dispulsio e. deliberatio [illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible] ad [illegible] ad [illegible] e syllogismus.

Deinde aliud [illegible] [illegible] quartum syllo[illegible] quo [illegible] no [illegible] qualitate deliberationez et [illegible] [illegible]. [illegible] syllogismum quadruplicem [illegible] [illegible] Deinde [illegible] simul [illegible] [illegible] eodez [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eodez [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nulla [illegible] nec [illegible] simul [illegible] [illegible] [illegible] Deinde [illegible] [illegible] ideo [illegible] [illegible] [illegible] simplex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] duplicem [illegible] augetur; post [illegible] [illegible] [illegible] At deliberatio [illegible] simul [illegible] eodez [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] At deliberatio [illegible] eodez [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] deliberatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Seneca ad lucillum l. 2. Paludius [illegible] ee qd' ledit [illegible] qd' leditur. No e aut fortior nequicia [illegible] Non pt [illegible] ledi sapiens. [illegible] bonos [illegible] [illegible] no [illegible]. Bonis [illegible] pax e. mali tam bo[illegible] [illegible] [illegible] mali [illegible]. [illegible] ledi [illegible] [illegible] no pt, malus aut bono [illegible] e. nec [illegible] bonis [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] no [illegible]. Victori[illegible]. Tul. [illegible]

Hec [illegible] [illegible] [illegible] debe[illegible] argumentaciones [illegible] [illegible] ee [illegible] [illegible] [illegible] longinquo 7

Argumentum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] questionum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loco [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 7 Aristoteles [illegible] dicit [illegible] loco [illegible] posse [illegible] argumentum [illegible] [illegible] argum[illegible] longe a [illegible] [illegible] syllogismum e, [illegible] ad quod longe a [illegible] e [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] longe a [illegible] deinde longe [illegible] [illegible] [illegible] ubi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] posuisse [illegible] a demostraveruz [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ee [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ee no posse [illegible] [illegible] [illegible] ee no posse [illegible] [illegible] [illegible] ee no posse; postremo redit ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subiciente ponitur.

Deinde debe[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sine dubitacione debe[illegible] [illegible] 7 deinde [illegible] [illegible] [illegible] loco [illegible] [illegible] loco [illegible] [illegible] multis [illegible] [illegible] postremo [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] leges [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sine ulla dubitacione. Deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loco [illegible] [illegible] [illegible] definitur [illegible] leges [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit thebanis [illegible] lacedemonios [illegible] postremo [illegible] [illegible] leges [illegible] [illegible] longe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] no [illegible] [illegible] [illegible] dubitacione [illegible] [illegible] no e [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] e [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] postremo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] syllo[illegible] e. Si [illegible] [illegible] [illegible] fuisse [illegible] ut [illegible] [illegible] milonez [illegible] insidiatorez [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Habuit [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] postremo [illegible] [illegible] [illegible] habuit [illegible] [illegible] ut [illegible] milonez [illegible] insidiatorem fuisse [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Duo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

e[st] subtrahat. ut s[i]t breuitatis arg[umentati]o p[er] p[ro]po[siti]o[ne]m et assumptionem. si peperit virgo non e[st]. peperit autem. [illegible]

[illegible]

Quatuor mo[d]is p[ri]ncipalib[us] o[mn]is argum[entatio] p[otes]t rep[re]hendi.

R[eprehensio] e[st] or[ati]o q[ua] p[er] argum[en]tando adu[er]sario[rum] confirmatio [illegible]

[illegible]

Nec nos moveat quod in argumento [illegible] quod [illegible] ex persona
sed [illegible] exemplum de [illegible] posuit. Credibile
argumentum i. probabile [illegible] quidem ex attributis persone
[illegible]. Et sic [illegible] ex attributis [illegible] i. [illegible]
[illegible] tempore [illegible]. Signum autem non [illegible] ex [illegible]
[illegible]. Quod [illegible] debemus ex attributis persone [illegible]
[illegible] argumentum [illegible] dicta [illegible]
[illegible] [illegible] potuit ambulare. Reprehen-
dibile argumentum sit reprehendi [illegible] id quod non [illegible]
[illegible] posse dicitur. Ut [illegible] [illegible] puella
[illegible] adamet. [illegible] [illegible] [illegible]
reprehendi [illegible] [illegible] semel [illegible] puella [illegible] ad
[illegible]. Ut [illegible] eunucho adamat Cherea. Ex
[illegible]. Ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tulit errorem. Contra adolescentulum [illegible]
[illegible]. [illegible] reprehendere debemus [illegible]
[illegible]. Quantumvis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] sit [illegible] pallet.
[illegible] pallet. Unde [illegible]
sit [illegible] [illegible]. Unde
[illegible] autem id [illegible] quod non oportuit.
autem id non [illegible] quod oportuit. Postremo [illegible]
[illegible] faciendum vel non faciendum
[illegible] legem [illegible] consuetudinem i. non [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] reprehendere. [illegible]
[illegible] debebis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ab adolescentulo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] potuit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pallet
[illegible] pallet. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Comparabile argumentum
ex similitudine [illegible]. [illegible] ut reprehendas id
quod adolescentulus [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] debebis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Quum a [illegible] [illegible] debemus ex adolescentulo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illud
[illegible] non [illegible] debemus [illegible] quod adolescentulo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] adolescentu-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] debemus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad similitudinem
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] oportet. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad similitudinem [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Illud [illegible] quod [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible] [illegible] honesto

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
ad locum [illegible] oportebit. [illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
intelligere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Opinio non [illegible] audientium [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] audientibus est. [illegible] [illegible] [illegible] audientium
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] audientibus [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] audientium [illegible] [illegible]. Ut [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] opinio. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nobis ex audientibus
quibus [illegible] [illegible] [illegible] posse debet. Hoc
[illegible] laude eorum qui audiunt. Similitudine [illegible]
[illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de audientibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] audientium [illegible]
[illegible]. Et [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible]
audientium quod [illegible]. [illegible] ad quod [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] audientium [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] laude eorum qui audiunt. [illegible] quod
audientium [illegible] [illegible]. [illegible] audientium [illegible]
[illegible] audientium [illegible] [illegible]. Unde
ut id quod audientium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agitur
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] audientium [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] magnitudine loci [illegible] [illegible]
opinione. Et [illegible] [illegible] [illegible] debemus [illegible]
[illegible] similitudinem [illegible] nobis [illegible] ex [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] audientium [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] audientium [illegible] ex reprehensum. [illegible]
[illegible] [illegible] reprehensi [illegible] [illegible] ab [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] ex [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] id quod [illegible] audientium [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] audientium [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ut audientium [illegible].
ut [illegible] dissimilitudine [illegible]. ut [illegible]
sit illud [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut
[illegible] debeat. [illegible] [illegible] forte illud audientium
quod [illegible] [illegible] [illegible] nihil [illegible] Et ne
[illegible] audientium. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] illud [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] ab adolescentulo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] probabile [illegible] [illegible]. [illegible] quod [illegible]
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] oportebit. Consecutio
ad argumentum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] reprehendi. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] argumentationis [illegible] reprehendere.

Nunc vicissim partes argumentationis labefacientes.

Expositio

Ostendimus [illegible] complexionum argumentationem ex quinque partibus constare. Nunc vero quae [illegible] expositione complexione. In his [illegible] cauenda sit consideremus, ut et ipsi ab his vitiis recedere et aduersariorum argumentationes [illegible] et ab aliqua parte labefactare possimus.

Expositio vitiosa est cum ab aliquo aut a maiore parte ad omnes confertur id quod non necessario est omnibus attributum, ut si quis hoc modo exponat: Omnes qui in paupertate sunt malunt maleficio parare divitias quam officio paupertatem tueri. [illegible] reprehendere expositionem [illegible] ostendendo id quod aliquo pauperi [illegible] non omnes pauperes [illegible]

Item expositio vitiosa est cum id quod raro fit fieri omnino negatur, hoc modo: Nemo potest uno aspectu neque praeteriens in amorem incidere. [illegible]

Item vitiosa est cum omnes res ostendimus nos collegisse et aliquam rem idoneam praeterimus, hoc modo: [illegible]

[illegible]

bile fuerunt. [illegible] fortunam [illegible]

[illegible]

exemplo usum tressiterem ennius [illegible] ... Vitiosum est quod [illegible] ... ut in incentem [illegible] ... Vitiosum est ... in aliqua leui [illegible] defensione ... [illegible] Vitiosum est ... [illegible] ... Vitiosum est ... [illegible]

[illegible]

Vitiosum est [illegible] ... [illegible]

Vitiosum est [illegible] ... [illegible]

Vitiosum est [illegible] ... [illegible]

Vitiosum est [illegible] ... [illegible]

Vitiosum est [illegible] ... [illegible]

confirmatur. Est considerandum ne aliud accusatoris criminatio contineat aliud defensoris purgatio purget. quod sepe consulto multi faciunt angustijs cause coacti. ut si quis cum accuset ambitu magistratum petisse ab imperatoribus sepe militares dicat apud exercitum se donatum esse. hoc si diligenter in oratione aduersariorum obseruamus sepe deprehendemus eos de ea re quod dicant non habere. Vitiosum est [illegible] ... [illegible]

Vitiosum est [illegible] ... de pruriente [illegible] ... [illegible] Unde si sit [illegible] ... [illegible]

Vitiosum est [illegible] ... [illegible]

Vitiosum est [illegible] ... [illegible]

Vitiosum est [illegible] ... [illegible]

Enumeratio

Exemplum vitiosum est [illegible] ... [illegible]

Vitiosum est [illegible] ... [illegible]

Vitiosum est [illegible] ... [illegible]

Conplexio

Conplexio vitiosum est [illegible] ... [illegible]

De digressione

S[illegible] ... [illegible] hermagoras digressionem [illegible] ... [illegible]

Brev[illegible]

partes orationis vult esse. sed cum orationis partibus [illegible] ac
[illegible] posse declarat. ut cetera loca post certam aliquam
probationem aut amplificationem aliquam subiciat a laude
et vituperatione. Itaque de digressione sexto loco [illegible]
conclusionem tullius ponit. Conclusio est exitus et
determinatio totius orationis. hanc epilogum appellamus.
huius conclusionis partes sunt tres. Enumeratio. indignatio.
conquestio. [illegible] distant quod indignatio et conquestio
tantum animos movent [illegible] in [illegible]
[illegible] adversariorum commovetur. [illegible]
[illegible]. Enumeratio [illegible] movet et fidem
[illegible] repetit que dicta sunt fidem. [illegible]
augeat et colligit animos movet. Hec enumeratio
[illegible] uniformiter ea que dicta sunt colligere debebit.
ne cum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] videatur. Itaque singulorum repetitio
[illegible] est. [illegible] [illegible]
[illegible] comprehensi breviter [illegible] et colligens quod
quidem [illegible] facile est. Et in memoria auditorum
[illegible] partes in parte [illegible]
[illegible] confirmationis et [illegible] in
[illegible] quid [illegible] [illegible]
[illegible] plane [illegible]
[illegible] argumentationum repetitione [illegible] confirmationis.
[illegible] adversariorum argumentationum [illegible]
[illegible]. Deinde [illegible] enumerationem [illegible]
[illegible] sumenda sit. [illegible]
suppositum [illegible]. Nam personam quemadmodum
accipiat orator propria est. [illegible] persone
accommodatur oratio [illegible] legis scriptor
adsistat et querat a vobis quid dubitetis. quid possetis di-
cere [illegible] [illegible]. [illegible] et [illegible]
[illegible] oratio. [illegible] [illegible]
[illegible] aliquid accipiat orator per enumerationem
[illegible]. Quod si leges loqui possent. nonne hec apud
vos quererentur. [illegible]
[illegible] plane [illegible] sit. [illegible]
[illegible] enumerationibus [illegible] opposite persone [illegible]
[illegible] persona illa [illegible]
[illegible] sit. [illegible] singillatim singula [illegible]
argumenta [illegible] [illegible] sunt
[illegible] sit. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] adversariorum ar-
gumentationem [illegible] [illegible]. Commune
[illegible] enumeratione [illegible]
argumentatione [illegible] [illegible]
quod [illegible] est [illegible] ut memoria renovetur
[illegible] repetitur oratio. Indignatio est oratio per
quam conficitur ut in aliquem hominem magnum odium
aut in rem gravis offensio concitetur. Indignatio et
conquestio [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Indignationem [illegible] [illegible]
[illegible] locus sive [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] persone [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] indignatio [illegible] [illegible]
est ut animum [illegible] [illegible]. Conquestio [illegible]
[illegible] [illegible] est ut [illegible] [illegible]
[illegible] indignatio vel conquestio [illegible] persone [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] defensor [illegible]
[illegible] [illegible] accusatorem [illegible] debebit.
[illegible] quemadmodum [illegible] [illegible] et [illegible]
argumentando [illegible]. [illegible] adversariorum [illegible].

[illegible] et indignationem conquestionem [illegible] generale atque
[illegible] [illegible] persone vel [illegible]
[illegible] possit. [illegible] singulos [illegible] locos. Indig-
nationis xv. Conquestionis xvi. [illegible] quos locos [illegible]
[illegible] ordine [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] ad [illegible].
Illud [illegible] propter [illegible] debet. cum indignatione sive
conquestione [illegible] locis [illegible] oportere. [illegible]
quos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] animum moveantur. [illegible] et uno ali-
quo loco [illegible] [illegible] orationem [illegible] de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ac [illegible]
[illegible] plurimum valent. Conquestio est oratio auditoris
misericordiam captans. [illegible] [illegible] [illegible] ut
[illegible] [illegible] [illegible] moneat. [illegible]
[illegible] locos xvi. [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] oratio [illegible] [illegible] admi[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] debet [illegible] multos quos locos et indignati-
onis [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] nobis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Tullius ii. l. 2. rhetorice [illegible]. Conclu-
siones que apud grecos epilogi nominantur tri-
partite sunt. Nam constant ex enumeratione. ampli-
ficatione et commiseratione. [illegible] locis [illegible]
possumus [illegible] in principio. [illegible]
[illegible] argumentationem. Et conclusione. Enu-
meratio est per quam colligimus et commonemus quibus
de rebus verba fecerimus breviter. ut renovetur non red-
integretur oratio. Et ordine [illegible] [illegible]
ut auditor si memorie mandaverit ad id quod
ipse meminerit reducatur. [illegible] [illegible] est
ne ab exordio aut narratione repetatur enumera-
tio orationis. [illegible] [illegible] [illegible] oratio vide-
batur esse [illegible] [illegible] ingenii [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
enumerationes [illegible] est admissione. [illegible] orator
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Amplificatio est que per locum
communem instigationis auditorum causa sumitur. Loci
quibus expedit [illegible] commodissime sumuntur
adaugendi criminis causa. Primus locus sumitur ab
auctoritate. cum commemoramus quante cure ea res fu-
erit diis immortalibus aut maioribus nostris. regibus. civi-
tatibus. nationibus. hominibus sapientissimis. senatui.
item maxime quomodo de his rebus legibus
sanctum sit. Secundus locus est cum consideramus il-
las res de quibus criminamur ad quos pertineant. utrum
ad omnes quod atrocissimum est. an ad superiores. quod genus
hi sunt a quibus auctoritatis locus sumitur. an ad
pares. hoc est in eisdem partibus animi. corporis. for-
tune positos. an ad inferiores qui omnibus his rebus
antecelluntur. Tertius locus est quo percontamur
quid sit eventurum si omnibus idem concedatur. et ea re
neglecta ostendemus quid periculorum atque incommo-
dorum consequatur. Quartus locus est quo demonstramus
si huic sit permissum multos alacriores ad ma-
leficia futuros. quos adhuc expectatio iudicii
remoratur. Quintus locus est quo ostendimus si semel a-
liter iudicatum sit. nullam rem fore que
incommodum aut perperam factum iudicium corrige-

Tres partes conclusionis

Enumeratio

Indignatio

Conquestio

Enumeratio

amplificatio

amplificandi criminis x. loci

possit. Octavus locus non incommodi est cum ostendimus rem
[illegible] ut ostendimus alias res posse aut vetus-
tate sedari aut consilio corrigi. huius rei leniende
aut corrigende nullam rem adiumento futuram.
Sextus locus est quo ostendemus ex consulto factum
et dicemus voluntario facinori nullam esse excu-
sationem. imprudentie iustam deprecationem patere.
Septimus locus est cum ostendemus tetrum fa-
cinus crudele nefarium tyrannicum esse. quod genus
iniuriarum aut earum rerum alicuius quarum rerum causa
bella suscipiuntur et cum hostibus de vita di-
micatur. Octavus locus est quo ostendimus non
vulgare sed singulare maleficium esse spurcum
nefarium et inusitatum quo maturius et acrius
vindicandum est. Nonus locus constat ex pecca-
torum comparatione. quasi cum dicemus maius esse male-
ficium stuprari ingenuum quam sacra legere. quod al-
terum propter egestatem. alterum propter intemperantem super-
biam fiat. Decimus locus est per quem omnia
que in negocio gerendo sunt acta queque rem
consequi solent exponemus acriter et criminose
et diligenter ut agi res et geri negocium vide-
atur rerum consequentium enumeratione. Commiseratio
quomodo nebitur auditoribus si variam fortunarum
commutationem dicemus. si ostendimus in quibus commo-
dis fuerimus quibusque incommodis simus oppressi.
Secundo que nobis futura sint nisi causam obtinuerimus
enumerabimus et ostendemus. et si supplicabimus et nos
sub eorum quorum misericordiam captabimus potestatem sub-
iciemus. si quid nostris parentibus liberis ce-
terisque necessariis casurum sit propter nostras calamitates
aperiemus. et simul ostendemus illorum nos sollici-
tudine et miseria non nostris incommodis dolere. si
de clementia humanitate misericordia nostra qua in alios usi
simus aperiemus. si nos semper aut in malis diu fu-
isse ostendemus. si nostrum fatum aut fortunam con-
queremur. si animum nostrum fortem patientem
incommodorum ostendemus fuisse. Commiserationem brevem
esse oportet. Nichil enim lacrima citius arescit.
Idem in tertio rhetorice. Facilior est exemplificatio
[illegible]. unde dividitur in duas partes. amplifica-
tionem et commiserationem. Augendi autem causa est
locorum [illegible] [illegible] ipso oratoris [illegible]
ad amplificandum [illegible]. [illegible]
[illegible] Est et amplificatio [illegible] aliquid re aut
[illegible] quod [illegible] valet in dicendo fidem. Eam
[illegible] illustranda [illegible] sit abhorre-
[illegible] plena [illegible] [illegible] argumen-
tatio non in singulis [illegible] in [illegible]
quod [illegible] quentur ut plurimum videantur
augere [illegible] et [illegible] dupliciter
ad [illegible] [illegible]
[illegible] ad augendum
[illegible] et [illegible]
commodum est. [illegible] ac
[illegible] agenda. Item amplificatio
eisdem locis [illegible] ad fidem [illegible]
et diffinitiones valent [illegible] et
consequentia [illegible]. et contraria ac dissimilia

et [illegible] [illegible] de
[illegible] similitudines et exempla
[illegible] denique [illegible]. [illegible]
[illegible] adhibenda [illegible] pater [illegible]
[illegible] alia [illegible] indicantur
[illegible] celestia divina ut [illegible]
[illegible] miraculis
[illegible] Nec sunt inter [illegible] ad augendum
[illegible] videtur [illegible]
[illegible] vehementer [illegible] adam-
plificandum [illegible]. [illegible] monetur
[illegible] ut [illegible] ut [illegible] amore
ut fratrum aut coniugum aut liberorum aut familiarium
aut [illegible] qui
[illegible] valent. Cohortationes et
exhortationes [illegible] ad [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]. Ultimus locus est augendi [illegible] aut
amissis aut amittendi periculo. Nichil est [illegible]
[illegible] bonis [illegible] quod [illegible]
[illegible] fortuna [illegible] et a [illegible]
[illegible] amittit aut amisit. [illegible]
malis sit [illegible] sit [illegible]. Cito
[illegible] lacrima [illegible] malis [illegible]
[illegible] in exemplificatione nimis [illegible]
est. [illegible] est [illegible]. [illegible] loci [illegible]
[illegible]. Aliud enim est [illegible]
[illegible] augendi. [illegible] ad
[illegible] [illegible] loci [illegible]
[illegible] possit [illegible]
[illegible] bonorum et malorum [illegible]
[illegible] et exempla valent plurimum. [illegible]
[illegible] ad [illegible]. [illegible] plurimum
quod ad misericordiam pertinet. [illegible]
[illegible] movere debet. [illegible]
Commiseratio [illegible] laudatio [illegible]
[illegible] hec [illegible] duo sunt. [illegible]
[illegible] quod [illegible]
[illegible] vel longitudinis orationis [illegible]
[illegible] orationis. [illegible] est [illegible]
[illegible] maiore. [illegible] est attendendum [illegible]
[illegible] sunt contraria [illegible]
[illegible] punget. [illegible] enumerare in
[illegible] ostentatione [illegible] vide-
atur [illegible] effugiet. si non omnia [illegible]
[illegible] singula [illegible] ponden-
[illegible] comprehendet. Idem in tertio rhetorice. Victorin[us]

Tria sunt genera causarum in quibus
[illegible] rhetorica [illegible] demo-
strativum. deliberativum. iudiciale. De-
monstrativum genus est in quo laudabilis
[illegible] persona aut reprehensibilis
ostenditur. Id est circa personam aut
laus aut vituperatio. Deliberativum est
in consultatione quod habet in se suasionem et dissuasi-
onem. Id est in quo de [illegible] utilitatibus
[illegible] aut debeat aut non debeat sententiam. Iudici-
ale quod in iudicio civili positum duo agit. aut
[illegible] aut petit. cum aut defendit aut negat.
Tullius in 3. Controversia [illegible] duplex
est. quarum altera [illegible] altera
ut obtineat [illegible] quod agit [illegible] est
[illegible]. [illegible] illud [illegible]
quod in [illegible] esse [illegible]
[illegible] quod ad laudandum claros viros

Conquestio.
Commiseratio.
Amplificatio ubi est et rebus
Ea genera ad [illegible] accommodanda [illegible]
Demonstrativum laudationis vel vituperationis

Tres constitutiones, quibus cause genera continentur: diffinitiva, iuridicialis.

suscepimus et ad ipsos interponendos. Genera(?) mul
ta est orationis. quod aut liberius addiscendum cu
riali ... esse possit a quo magis ora
tor in cognitione ... convertitur; Re
liquum autem genus ... aut in persuasione posse ...
et in partium descriptione versatur. quorum alterum de
liberativum est alterum iudiciale; Genera ... in
quo ... continetur. unum quod a meliore parte
laudationis appellatum est. deliberativum alterum. tum
iudiciale. Idem in 2. Causarum constitutiones ...
sunt. coniecturalis. legitima. iuridicialis; Co
niecturalis est constitutio cum de facto controversia est.
quo reus negat se aliquid fecisse. et quibusdam
coniecturis vel suspicionibus ... indagatur.
Legitima est cum in aliorum scripti controversia versatur.
ut si aliquid ambiguum inveniatur in testamento; Iu
ridicialis est cum de facto queritur. sed iure an
iniuria factum sit queritur; Idem in 3. ... omnibus
igitur causis tres sunt gradus. aut quod obiciatur
factum instare. aut negans eam vim habere atque
esse quod adversarius criminetur. aut si neque de
facto neque de facti appellatione ambigi potest. id quod
arguere neget tale esse quale ille dicat.
... esse quod ... gaudendum ut defendas.
... primus ille status et quasi conflictio cum adversario.
coniectura quadam. secundus autem diffinitione
atque informatione ... tertius ... et veri et
... ad ignoscendum disputatione ...
... Idem in eodem. ... omne quod in contro
versiam venit. id aut sit necne sit. aut quid sit.
aut quale sit queritur. in primo coniecturalis.
in altero diffinitiva. in tertio ... Contin
ue loca in ... signis positi
... appellamus ... quod ple
rumque ita fiunt. ut adolescentia pelliciores esse
ad libidinem. ... nota. cum argumentum
... [illegible]

De coniecturali constitutione i. suspicione conflanda.

Idem ... Victorinus ... quod ... posset ... de suspicione aliquid ... [illegible]

[illegible]

et malorum ... Nam ... corporibus aut
... esse ... ad ... subiecta. plus
... quod agitur
... Est ... ut
... timor ... aliquid
quod ... possit ... a
... aliquis. ... postea ...
... audiens ... aut ... fa
... ... circum ... fidem ad
similitudinem ... exemplum. deinde
introducta ... similitudo. fabula ... nomi
... est incredibilis ... Idem
in eodem. ... [illegible]

... Deinde singula laudent.

Inde argumentis a simili quod is saepe fecisse posse credi. Pro bonis a simili [illegible] posse non credi. Atque a simili obscuri testes erunt aut tenues dicendum est non esse ex fortuna fidem ponderandam, aut eos esse cuiusque locupletissimos testes, qui id de quo agitur facillime scire possint. Sin quaestiones habite aut postulatio ut habeantur causam adiuvabunt, confirmandum genus primum quaestionum erit, dicendum de vi doloris, de opinione maiorum, qui eam rem totam si improbassent certe sustulissent; de institutis Atheniensium, Rhodiorum, doctissimorum hominum, apud quos etiam, id quod acerbissimum est, liberi civesque torquentur. Irridenda et disputatio quam solent uti ad infirmandas quaestiones, et meditata puerilisque dicenda. Tum facienda fides diligenter esse et sine cupiditate quaesitum, dictaque quaestionis argumentis et coniectura ponderanda. Atque haec accusationis fere membra sunt. Defensionis autem primum infirmatio causae: aut non fuisse, aut non tantam, aut non sibi soli, aut commodius idem potuisse consequi, aut non iis se esse moribus, aut non ita vixisse, aut nullos animi motus, aut non tam impotentes. Aut alienum tempus, aut locum non idoneum, aut multos arbitros, quorum crederet nemini, aut non se tam ineptum ut id susciperet quod occultare non posset, neque tam amentem ut poenas atque iudicia contemneret. Consequentia autem diluet exponendo non esse illa certa indicia facti, quae etiam nullo admisso consequi possent, consistetque in singulis, et ea aut ipsius esse defendet potius quam criminis. Ut si sibi cum accusatore quaedam communia [illegible] periculo potius [illegible] in salute valere debere. Et maxime [illegible] voluisse [illegible] et quod petit in singulis [illegible] locis refellit. Idem in eandem. Contra testes [illegible] argumentum quod adversarius argumentatione [illegible] posset, si fieri aut factum esse posse dicatur, aut [illegible] reprehendi [illegible] singulis [illegible] debet [illegible] esse petitis. Deinde [illegible] eadem posse dici. Tum [illegible] quae [illegible] que velit [illegible] et oportet [illegible] in [illegible] Commemoranda sunt exempla quibus [illegible] disputatio [illegible] Contra [illegible] ut [illegible] Et tum [illegible] exemplis quibus testibus creditum non sit, et de singulis testibus, si natura vani, si leves, si cum ignominia, si spe, si metu, si iracundia, si misericordia impulsi, si praemio, si gratia adducti. Saepe enim quaestionibus resistendum est, quoniam et dolorem fugientes multi in tormentis mentiti persaepe sunt morique maluerunt falsum fatendo quam infitiando dolere. Multi etiam suam vitam neglexerunt ut eos qui cariores his quam ipsi sibi essent liberarent. Alii autem aut natura corporis aut consuetudine dolendi aut metu supplicii ac mortis vim tormentorum pertulerunt. Alii ementiti sunt in eos quos oderant. Atque haec exemplis firmanda sunt. Et [illegible] quaestionum locus in communis [illegible] sumendi. Atque etiam [illegible] testimoniorum [illegible] Saepe enim ea quae dicta sunt aut ambigue aut inconstanter aut incredibiliter dicta sunt aut aliter ab alio dicta subtiliter reprehenduntur. Idem in eadem. Haec [illegible] suspiciosa ad arbitratum [illegible]

ponetur. Deinde his [illegible] quae insidiarum [illegible] compositae [illegible] ut attendant. [illegible] [illegible] collationis [illegible] suspicionum et accusatoris [illegible] [illegible] et [illegible] benivolentia [illegible] colligetur. Narratio autem accusatoris erit quasi [illegible] [illegible] suspicionum [illegible] argumentis [illegible] conclusio [illegible]. Defensoris autem [illegible] argumentis [illegible] saepe erit accusatio [illegible] [illegible]. Atque haec quidem [illegible] maxime [illegible] alia [illegible] argumentatorum [illegible] [illegible] plane [illegible] complecti [illegible] ut quod [illegible] Idem in 2°. In coniecturali narratione accusatoris suspiciones interiectas et dispersas habere debet, ut nichil actum, nichil dictum, nusquam ventum aut abitum, nichil denique factum sine causa putetur. Defensoris narratio simplicem et dilucidam expositionem debet habere cum attenuatione suspicionis.

Huius constitutionis ratio in sex partes est distributa: probabile, collationem, signum, argumentum, consecutionem, approbationem. Probabile est per quod probatur expedisse peccare et a simili turpitudine numquam abfuisse. Id dividitur in causam et in vitam. Causa est ea quae induxit ad maleficium commodorum spe aut incommodorum vitatione. Commodorum spe, cum quaeritur num quod commodum maleficio appetierit, num honorem, num pecuniam, num dominationem; num aliquam cupiditatem amoris aut eiusmodi libidinis voluerit explere. Aut incommodi vitatione, inimicitias, infamiam, dolorem, supplicium. Hic accusator in spe commodi cupiditatem ostendet adversarii; in vitatione incommodi formidinem augebit. Defensor autem negabit fuisse causam si poterit, aut eam vehementer extenuabit. Deinde iniquum esse dicet omnes ad quos aliquod emolumentum ex aliqua re pervenerit in suspicionem maleficii devocari. Deinde vita hominis ex ante factis spectabitur. Primum considerabit accusator num quando simile quid fecerit. Si id non reperiet, quaeret num quando venerit in similem suspicionem, et in eo debebit esse occupatus, ut ad eam causam quam paulo ante exposuit vita hominis possit accommodari, hoc modo: si dicet pecuniae causa fecisse, ostendat eum semper avarum fuisse; si honoris, ambitiosum. Ita poterit animi vitium cum causa peccati conglutinare. Si non poterit par vitium cum causa reperire, reperiat dispar. Si non poterit avarum demonstrare, demonstret corruptorem, perfidiosum, si quo modo poterit. Deinde aliquo aut quam plurimis vitiis contaminabit personam. Deinde qui illud fecerit tam nequiter, eundem hunc tam perperam fecisse non esse mirandum. Si vehementer castus et integer existimabitur adversarius, dicet facta, non famam spectari oportere; illum antea celasse sua flagitia; se planum facturum ab eo maleficium

Sex partes generales constitutionis coniecturalis et suspicionis [illegible]

non abesse. Defensoris primum erit demonstrare vitam integram, si poterit; si id non poterit, confugiet ad imprudentiam, stultitiam, adolescentiam, vim, persuasionem; Sin vehementer hominis turpitudo impediet et infamia, primum dabit operam ut falsos rumores dissipatos esse dicat de innocente, et utetur loco communi, rumoribus credi non oportere. Sin nihil eorum fieri potest, utatur extrema defensione: dicat se non de moribus eius apud censores, sed de criminibus adversariorum apud iudices dicere.

Collatio est cum accusator id quod adversarium fecisse criminatur alii nemini nisi reo bono fuisse demonstrat; aut alium neminem potuisse perficere nisi adversarium; aut eum ipsum aliis rationibus aut non potuisse aut non aeque commode potuisse; aut eum fugisse alias rationes commodiores propter cupiditatem. Hoc loco defensor demonstret oportet aut aliis quoque bono fuisse, aut alios quoque id quod ipse insimuletur facere potuisse.

Signum est per quod ostenditur idonea perficiendi facultas esse quesita. Id dividitur in partes sex: locum, tempus, spatium, occasionem, spem perficiendi, spem celandi.

Locus queritur, celebris an desertus, semper desertus an tum cum id fieret in eo loco solitudo fuerit, sacer an prophanus, publicus an privatus fuerit; cuiusmodi adiacent loci; num qui passus est conspici potuisse.

Tempus ita queritur: quid anni, qua hora, noctu an interdiu, et qua die, qua noctis hora factum esse dicatur, et cur eiusmodi temporibus.

Spatium ita considerabitur: satisne longum fuerit ad eam rem transigendam, et scieritne satis spatii futurum ad id perficiendum; nam parvi refert satis spatii fuisse ad perficiendum, si id ante sciri et provideri non potuit.

Occasio queritur, idoneane fuerit ad rem adoriendam, an alia melior que aut preterita sit aut non expectata.

Spes perficiendi ecqua fuerit spectabitur hoc modo: si que supradicta sunt signa concurrent, si preterea ex altera parte vires, pecunia, consilium, scientia, apparatio videbitur fuisse, ex altera parte imbecillitas, inopia, stulticia, imprudentia, inapparatio demonstrabitur fuisse; scire poterit utrum diffidendum an confidendum fuerit.

Spes celandi que fuerit queritur ex consciis, arbitris, adiutoribus, liberis aut servis aut utrisque.

Argumentum est per quod res coarguitur certioribus argumentis et magis firma suspicione. Id dividitur in tempora tria: preteritum, instans, consequens. In preterito tempore oportet considerare ubi fuerit, ubi visus sit, quicum visus sit, num quid appararit, num quem convenerit, num quid dixerit, num quid habuerit de consciis, de adiutoribus, de adiumentis; num quo in loco preter consuetudinem fuerit aut alieno tempore.

In instanti tempore queritur num visus sit cum faciebat, num qui strepitus, clamor, crepitus exauditus aut denique num quid aliquo sensu perceptum sit, aspectu, auditu, tactu, odoratu, gustu; nam quivis horum sensus potest conflare suspicionem.

In consequenti tempore spectabitur num quid re transacta relictum sit quod indicet aut factum esse aut a quo factum sit. Item ex hoc modo: si tumore et livore decoloratum corpus mortui fuerit, eum veneno necatum. Aliquid signum sit hoc modo: si telum, si vestimentum, si quid eiusmodi relictum sit, aut si vestigium rei repertum fuerit; si cruor in vestimentis; si in eo loco comprehensus aut visus sit transacto negotio quo in loco res gesta dicitur.

Consecutio est cum queritur que signa nocentis et innocentis consequi solent. Accusator dicet, si poterit, adversarium, cum ad eum ventum sit, erubuisse, expalluisse, titubasse, inconstanter locutum esse, concidisse, pollicitum esse aliquid; que signa conscientie sint. Si reus horum nichil fecerit, accusator dicet eum usque adeo premeditatum fuisse quid sibi esset usu venturum ut confidentissime resisteret et responderet; que signa confidentie, non innocentie sint. Defensor, si pertimuerit, magnitudine periculi, non conscientia peccati se commotum esse dicet; si non pertimuerit, fretum innocentia negabit esse commotum.

Approbatio est qua utimur ad extremum confirmata suspicione. Ea habet locos proprios atque communes. Proprius locus accusatoris est cum dicit malorum misereri non oportere et cum auget peccati atrocitatem. Defensoris proprius locus est cum misericordiam captat et cum accusatorem calumpniari criminatur. Communes loci sunt cum accusatoris tum defensoris: a testibus, contra testes; a questionibus, contra questiones; ab argumentis, contra argumenta; a rumoribus, contra rumores.

A testibus dicemus secundum auctoritatem et vitam testium et constantiam testimoniorum. Contra testes: vite turpitudinem, testimoniorum inconstantiam; si aut non potuisse dicemus aut non interfuisse eo quod dicunt, aut scire illos non potuisse, aut cupide dicere et argumentari. Hec et ad improbationem et ad probationem testium pertinebunt.

A questionibus dicemus cum demonstrabimus maiores veri inveniendi causa tormentis et cruciatu voluisse queri, et summo dolore homines cogi ut quicquid sciant dicant. Et preterea confirmatior erit hec disputatio si que dicta erunt argumentando hisdem viis quibus coniectura omnis tractatur trahemus ad verisimilem suspicionem; idemque hoc in testimoniis facere oportebit.

Contra questiones hoc modo dicemus: primum maiores voluisse certis in rebus interponi questiones, cum que vere dicerentur sciri possent, seu que falso in questione pronunciarentur refelli possent, hoc modo: ut in loco quod positum sit, et si quid esset simile quod videri aut aliquo signo simili percipi possit. Deinde dolori credi non oportere, quod alius alio recentior sit in dolore, quod ingeniosior ad comminiscendum, quod denique sepe scire aut suspicari possit quid questor velit audire; quod cum dixerit, intelligat sibi finem doloris futurum. Hec disputatio optime comprobabitur si refellemus que in questionibus erunt dicta probabili argumentatione; idque partibus coniecture quas ante exposuimus facere oportebit.

Ab argumentis et signis et ceteris locis quibus augetur suspicio dicere hoc modo convenit: cum multa concurrant argumenta et signa que inter se consentiant, rem perspicuam, non suspiciosam videri opor

te · Item plus oportere signis et argumentis credi quam
testibus · hoc est hic non opportet oportet quomodo res
gesta sint · testes corrumpi posse vel premio vel
gratia vel metu vel simulatione · Contra argumenta
et signa et ceteras suspiciones dicemus hoc modo · quod de
ingeniosissimis nullam rem esse quin de suspi-
cionibus quivis possit criminari · deinde unam-
quamque suspicionem extenuabimus et dabimus operam
ut ostendamus nihilo magis in nos eam quam
in aliam convenire · Indignum facinus esse
sine testibus coniecturam et suspicionem firmamenti
satis habere · Contra rumores dicemus si neglegentia
temere fictum nasci solere quin subsit aliquid ·
et si dicemus eum hoc fuisse · quare constituta quam
inimici confingere rumores · et praeterea si poterit
falsi solent · in argumentibus hinc de re
Contra rumores dicemus primum si multos esse fal-
sos rumores docebimus et exemplis utemur de qui-
bus falsa fama fuit · et aut inimicos nostros aut
homines natura malivolos et maledicos con-
finxisse dicemus · et aliquam confictam fabulam confirme-
mus quam dicemus omnium ore esse ut hunc eundem
... qui illis aliquam turpitudinem afficit · neque
ei rumori nos fidem habere dicemus · ideo quod quivis
homo possit quamvis turpe de quolibet rumorem
et confictam fabulam dissipare · verum si ru-
mor vehementer probabilis esse videbitur argumen-
tando famam fidem potius abrogare · Item pars
l. 2. Rhetoricorum · Sunt igitur communes loci
in principales · causa · a persona · a facto · Item causa di-
vidit in duo · in impulsionem et ratiocinationem · Im-
pulsio motus hic est sine cogitatione · non voluntarius
ut amor vinolentia et cetera · talis hic impulsio quidem
animi venit · si constiterit · dicendum quod fuisse dignitur
non est si neget argumentis se accusans per-
fecisse quem dicolatum fuisse vel quem amore fuisse
vel quem iracundia es · quibus causis probatur facere potuisse
se quod neget · Ratiocinatio autem est et prudens
hoc vel faciendi fuisse videtur voluntatem
aut non faciendi · quod fuit ratiocinatio vel boni
vel mali sed in preteritum sed in futurum per malum vel
perditi vel futuri · ad vero dicimus malum vel bonum
idest aut gloria aut ut iracundia ut invenientur
vel descendendi et incommodi ... · hic in comodo
dies vel incommodis hoc genus dat primos · commodi
autem di vitandi quod habet augendi · deinde adi-
pisciendi · tamen utique est quod non habebat · con-
iunctionem · dividendi per hoc quod habebat
... et alia accedunt ut aliquod commodi
... vel ut magis commodi consequeretur · vel ut
aliquod ... vel ut magis commodi adipisceretur ·
vel ut magis incommodi devitaret · ... et suf-
ferri consequentur · vel ut incommodi magis vitet-
ur incommodi commodi acciperet vel ut magis co-
modi consequeretur · vel ut magis incommodi vitaret ·
Item hic locus non sed impulsionis sed ratio-
cinatio · quo tunc maximum est fundamentum · cum
fecerit nullum est quod non cum in presente · Sup-
ponit deinde locus quibus accusator utitur cum
assit impulsionem aliquam esse fecerit · Quibus primum
inde ... quid ex ea fiat per exempla · ut
... impulsione · Item locus quorum facinus
fuisse ... eventum ex causa ·
Item ratiocinatione non ipsos locos

diminutione quod perveniat quod fugit argumenti · Item loco
est quia appetierit aut fugerit · est hic duo incommoda
quorum · primo accusator considerare debebit · ne forte
ipsum quod sperasse fuit aut fugisse · in opinione verum
habuerit unus · neque consecutum sit commodi aut ne
quod ullius mali fugit · sed duce · et ipse ei ut
fuisse quam argumentum · et sit ista opinio de
primis · opinio non duplex deceptum · ad duo re-
aliquos pertinet · utrumque eadem · ideo aliquo dum aliter evenit
quam putavit · Item fallit si mala consilia
...vel vim vel utrumque vel utrumque · Item hic intelligi
possit fallit homines · in re vero ut hoc accepit
forte offensione modo si ad eorum fuisse perventum
veri · vel ... et opinio · Item accusator debet argumenta
ponere · est incredibile · si continue debebit hoc
ei quam arguit non ita visa fuisse · Et hoc ex
hiis ex attributis persone nam hunc aliud habe-
re opinionem vel aliam porro habuisse quod talis est
aliis subiecte persone est · Item argumentabitur accusator
de eo cum opinio falsa esse · ...cum non accidit
fallit quod accidat exempli modo · cum aliquis cum
suo telo alterius interfecit · aut in studio etc. ut
id in causis factis · Item sed non dicitur ve-
nisse cum hoc non sit · si tunc speraret hoc idem
accusatoris locus est cognitionis sperandi debet non
evenire · Item in omni sic impulsione sic ra-
tiocinatione laborandum est fuisse aliqua potentiam
ad facultatem et voluntatem · primo quod posse ostendit
et facultas est quod adiutores et dono
sunt · voluntas est quod velle vel voluisse aliquid
dicatur · etiam aliud et voluntas · aliud quod
est impulsione et ratiocinatione · Ille non efficitur
voluntate · Deinde nunc sit et desit volun-
tas quod probavi et vel fuisse vel non fuisse · hoc ex
persone porro attributis confirmabitur quibus videlicet
docetur ut potuit causis quemvis · Deinde
supponit defensoris locus in infirmanda impulsione
et infirmanda ratiocinatione · Infirmandi impulsio-
nis loci sunt quatuor · negare · animum esse
quam intenditur · impulsionis ipsius non docere ·
confirmat exemplis et similitudinem propositione.
Item Infirmationis loci sunt quatuor · quorum primus
aut inest et de inopinione · Item vero commodi
vel incommodi loci est enim negare commodum
iniuste · dicat aliquis magis fuisse · ut ei esse
optimum et aliquis · dicat incommodum magis quam
commodum · Primum de incommodis esse dicere
quod dicitur eventum nullum fuisse incommodum
non tunc fuisse commodum quod incommodum alius
magis fuisse commodum · Item et aliquis tunc quam
tunc si · aut magis commodum quam incommodum · Quid
in ratiocinatione opinio ponitur · In firmationis lo-
ci sunt quatuor · non tale esse vel commodum vel incommo-
dum ut posset aliquis fallere · nec non po-
tuisse quod finalibus persone · Post hoc omnia
defensor uti potest omnibus locis accusatoris · Item
alios tunc transferre voluit · Quemadmodum
in accusatore cum quivis defendit alios · et ut
tunc partibus in locis defensoris · ubi defensor
aut si poterit accusabit alios · et hoc ut
tunc partibus est locis accusatoris · Aut si fu-
isse concedet determinabit · etiam augetur
accusator · Explicatis partibus omnibus ad
eam pertinentibus subiungitur per persone att-

buta. quemadmodum hiis uti possit accusator quem-
admodum et defensor a generali constitucione. Et hec
quidem persone attributa sunt. utrum sua an in sul-
tate contra amorem, iracundia, affectio [illegible]
finale [illegible] sum declarat. signum [illegible] est
ei quia esse parit. Et [illegible]
sint. non quid esse [illegible]. Et si de hiis
aliquam rem consequatur. quod esse [illegible]
non quod ipse possint. Dicit ergo accusator [illegible]
peccatum ut conveniat cum peccatum. [illegible]
[illegible] convenisse solam. si non [illegible] ab hac
impelli possit persone conveniat. Et accusator
[illegible] peccati presertim dum consilia [illegible]
causas in [illegible] vel in patribus vel maioribus vel ma-
ioribus. [illegible] preter non potest disponere presen-
tiam hec [illegible] sit. [illegible]
peccati et alius [illegible] locus quod inducit
intrinsecum peccatum spectari non oportere. Quod etiam
potest esse occultus. aut fortiter [illegible]
cum animum fuit defecit [illegible]
[illegible]. Unde locus quod aliquis non [illegible]
ta prius iudicium. sed [illegible] iudicio [illegible]
[illegible] oportere. Cum [illegible] aliquid igno-
rabitur. [illegible] ab accusatore hic locus est
[illegible] peccatum quod ignoretur [illegible]
[illegible] ad alia argumenta [illegible]
ipso negocio in suis [illegible] locatum. Defensor autem [illegible] si potest debebit
vitam eius qui insimulabitur quam honestis-
simam demonstrare. quod declarabit officiis vel quibus
et notis. vel maximis [illegible] in [illegible]
[illegible] in labore [illegible] officiis [illegible] non necessitu-
dinis [illegible] parentes cognatos amicos [illegible]
[illegible] parum est [illegible]
[illegible] exemplo est [illegible] posse [illegible]
[illegible] moris instituta [illegible] declaran-
dum est nihil aliquem deliquisse [illegible]
[illegible] fuisse et [illegible] facultate
[illegible] voluisse [illegible]
dendis [illegible] laborandum est [illegible]
[illegible] copiam fuisse [illegible] noluisse [illegible]
[illegible] impedivit. Unde locus [illegible]
[illegible] est quod indignum esse [illegible]
declarandum est ut quia [illegible] impellitur ad
[illegible] viciis [illegible] plenum. [illegible]
[illegible] compulsus esse dicit. De-
inde aliquis locus [illegible] vitam honeste [illegible]
[illegible] debere [illegible] esse [illegible]
[illegible] et voluntatem. At si inerunt aliquae
turpitudines laborandum est ut [illegible]
[illegible] tollat. vel [illegible]
admisisse [illegible] veniam [illegible].
negligencia [illegible] adolescentiae vel [illegible]
alio affectu [illegible] non [illegible] amore vel aliquo
[illegible] Postremo laborandum est ut tur-
pitudines [illegible] vel [illegible]
[illegible] esse [illegible] ut [illegible]
non possimus. [illegible] quod in iudicio est
[illegible] esse [illegible]. Cum non est [illegible]
pessima nullo [illegible] suspecto [illegible]

[illegible] locus quid [illegible] vitam [illegible]
non debere. neque de moribus [illegible] crimen [illegible] quod
intenditur comprobari. Restant tria persone [illegible]
[illegible] in coniectura ex negocio. hec partes quatuor
sunt ut supra expositum est. Etenim attributa nego-
ciis sunt. Continentia cum negocio. in gestione ne-
gocii. adiuncta negocio. Et gestionem negocium conse-
quuntur. hec breviter [illegible] repetit ac dicit in
coniecturam omnia quidem incidere non omnes partes. ut
continentia negocii. [illegible] negocium. in negocio.
post negocium [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] gestione negocii. loca. tempus. [illegible]
facultatem. de [illegible] quaestio. [illegible]
[illegible] et in confessione [illegible]
[illegible] negocio vel maiora vel minora vel pa-
ria vel similia [illegible] coniecture [illegible]
[illegible] negocium consequuntur.
ad constitutionem [illegible] argumenta ubi [illegible]
lex consuetudo. [illegible] usus. [illegible]
[illegible] duo [illegible] ad unam fidem
posse [illegible] ut [illegible] genere [illegible]
[illegible] et [illegible] personarum fides [illegible] quibus
[illegible] ut [illegible] intelligatur [illegible]
[illegible] attributa personis [illegible]
sunt [illegible] videntur [illegible] persona. [illegible]
[illegible] locus est. [illegible]
quod intendit [illegible] non potuisse committi. [illegible]
attributa persone sunt negocio [illegible] potest
[illegible] persona. [illegible]
[illegible] posse [illegible] ex persone attributis et negocio
[illegible] est negocium. [illegible] attributa persone
[illegible] fortunam. [illegible] studia. [illegible]
[illegible] consilia. [illegible] attribu-
ta persone [illegible] fortunam [illegible]
[illegible] negocio
[illegible] potuit. [illegible] fortuna [illegible]
dignitatis. [illegible] persone attributa
sunt. [illegible] dico [illegible] tyrannide.
[illegible] potuit [illegible] non [illegible]
argumentum [illegible] a persone attributis [illegible]
[illegible] de consilio. [illegible] consiliis aliquis [illegible]
[illegible] persone est [illegible]
consilia persone attributa sunt [illegible]. [illegible]
[illegible] est in constitucione generali argumenta fieri
posse [illegible] de persone attributis et negocio
ut sunt [illegible]. [illegible] in hac constitucione
[illegible] prius [illegible] est [illegible] po-
tuit. Deinde [illegible] ab alio potuit. Deinde [illegible] fa-
cultas fuit. [illegible] posse [illegible]
[illegible] deest de fa-
cultate [illegible] ut sunt [illegible]
At si [illegible] res negat de [illegible] loco de [illegible]
tempore. Deinde quaeritur [illegible] potuit [illegible]
[illegible] quod [illegible] si non potuit [illegible]
tempore ut [illegible] posse. [illegible] loco [illegible] aliquis
[illegible] argumentum [illegible] loco ubi [illegible]
[illegible]. [illegible] quaeritur [illegible]
[illegible] quod [illegible] fuit [illegible]
laudis non habuit. Deinde quaeritur [illegible]
[illegible] consilium. [illegible]
[illegible] constitutum [illegible] probat. [illegible]

... attributa persone e. Ex attributis persone sumit probatio ... [illegible] ... continendo conveniunt. hic argumentum ... que se ... similitudinis applicavit ... quod simul ... convenit ... in re ... somnium ... [illegible] ... similitudinem equo ... reliquit ... gladium habuit. ... ex negotiis ... attributa negocio sunt que simul fuerunt ... [illegible] ... persone sunt attributa. ... [illegible]

[illegible]

... persone attributa ... [illegible] ... argumenta ... [illegible]

[illegible]

... [illegible] ... locis argumentum ... quadam ... quando ... argumentum ... [illegible]

... [illegible] ... amplificatio ... [illegible] ... oportet ... [illegible] ... locorum ... [illegible]

... locorum ... generalia ... [illegible] ... ad utrumque ... iudicium ... que in ... sedes ... [illegible] ... ex parte ... in peroratione i. epilogo ... auditor. ... locus ... descendit ... [illegible] ... Nunc subiungit ... locos qui ... communes ... [illegible] ... suspectionibus ... oportet ... [illegible] ... ex thetica ... in ... argumentum ... locorum ... loci sunt ... accusatoribus ... [illegible] ... Vnus qui ... oportet. ... Alter ... [illegible] ... argumentum ... hi ... [illegible]

[illegible]

... [illegible] ... locus ... argumentum ... [illegible] ... argumentatio ... [illegible] ... amplitudo ... argumentationum ... [illegible] ... fidem ... deducuntur. Boe. i. top. ...

D

...issinitivam ... est cum id quod obicitur ... hoc esse ... illud ... adhibitis diffinitionibus ... Tullius i. ... nominis ... diffiniendi ... diffinitiva ... constitutio dicitur. Hinc subiungit locos a parte accusatoris ... definitio ... deductio definitionis ... definitio ... adver... que ... ex locis ... si ... falsa ... si ... inutilis ... collatio ... fiat ... falsa ... opinione ... vnde ... quemadmodum in consuetudine ... eo verbo quod ... titulis ... honestatis ... utilitatis ... de quibus ... deliberativo ... Exposita ... collatio ... definitionis ... que ... loci ... agit.

ut veram definitionem ostendat vanam. hoc sunt ut illud quod adversarii ordinem falsam. turpe. inutilem. afferemus preterea ad definitionis nostre confirmationem res a maiori. a minori. a pari necnon similes. Ut a quo definitionum similium [illegible] ostendamus [illegible]. huiusmodi [illegible] nostra descriptio. Hec in simplici diffinitione. Sed si due res plures ille definiende sunt [illegible] pro definiendarum modo duplicatur. Videlicet si [illegible] fur sit in sacrilegio [illegible] cognato sacer subripuit. vel de sacro privata. Cum a parte accusatoris [illegible] sit sacrilegium [illegible] sit furtum definiendum est in singulis definitionibus [illegible] supponi prius complet. definiet. et applicabit. de [illegible] infirmabit. Et enim fecit in definiendo sacrilegio. faciet [illegible] accusator a definiendo furto [illegible] Accusator [illegible] sacrilegium vult probare. negare vult furtum. Item definitione sacrilegium quod probare [illegible] illis suppositis [illegible] definitione non furti [illegible] reprobabit [illegible] defensor dicit. Quod est ut post definitionem et applicationem [illegible] faciat ad [illegible]. Atque in hoc themate [illegible] applicatione definitionum. [illegible] et defensor. Reum quem furti probare vult [illegible] defendit per definitionem [illegible] applicationem [illegible] faciet ad [illegible]. Cum [illegible] sacrilegium definit quod hoc admisisse non vult. [illegible] faciet loco [illegible]. Et hiis modis [illegible] definitionem [illegible] accusator [illegible] habebit [illegible] communes locos [illegible] definitione constitutione [illegible] in maleficium [illegible] qui non [illegible] sibi arrogare [illegible]. Ut [illegible] faciat quod vidit. [illegible] voluit nomine appellet. [illegible] Hi loci [illegible] defensionis contra definitionem constitutione [illegible] quidem [illegible] alii [illegible] loci [illegible] et calumniatorem. [illegible] indignum [illegible] constitutionis definitione [illegible]. Sed hi communes loci [illegible] omnibus constitutionibus incidunt. [illegible] habere potest constitutio. Et de hiis locis [illegible] magnitudine [illegible] constitutione [illegible] flagitabit. Tullius in 2 l. 2.

Cum in controversia est quo nomine appelletur factum primum afferemus [illegible] definitionem [illegible] minuit et [illegible] tollit [illegible] amplitudo [illegible] suffragium [illegible] suffragio et [illegible] cum [illegible]. Iste [illegible] maiestatem [illegible] amplitudinem [illegible] detrimento afficit. [illegible] detrimento [illegible].

libidini [illegible] maiestate [illegible] fecit. primum [illegible] commode [illegible] definiet. [illegible] describe [illegible] repellentur [illegible] utilis. a turpis. a [illegible] absolutum [illegible] loquemur.

Idem in eadem. Cum et facti constat et nomen et [illegible] appellatio, quale sit vero in dubium [illegible] depellemus. a [illegible] dolosa. a [illegible] pudicitie. a religionibus. a parte nove [illegible] necessitate [illegible]. Illa que motu animi et perturbatione facta sine ratione sunt defensionem contra crimen in liberis disceptationibus habent.

Idem in eadem. Constitutiones igitur in isto genere [illegible] argumentum [illegible] reprehenderunt. Sed quam iure se fecisse dicit [illegible] nobis explicanda. Ea dividitur in duas partes primas: naturam atque legem. Et utriusque generis vis in divinum et humanum ius distributa. Quorum aequitatis est unum, alterum religionis. [illegible] Aliud ad necessitudinem [illegible] natura [illegible] atque legis [illegible].

Scriptorum autem privatum aliud est, publicum aliud. Publicum lex, senatus consultum, foedus. Privatum tabule, pactum, conventum, stipulatio. Que autem scripta non sunt ea aut consuetudine aut conventis hominum et quasi consensu obtinentur. Atque etiam hoc in primis ut nostros mores legesque tueamur quodammodo naturali iure praescriptum est. Et quoniam breviter aperti sunt fontes quidam aequitatis [illegible] nobis ad hoc causae genus [illegible] de natura, de legibus, de more maiorum, de propulsanda iniuria, de ulciscenda, de omni parte iuris. Si imprudentia aut necessitate aut casu quippiam fecerit quod non concederetur his qui sua sponte et voluntate fecissent, ad eius facti deprecationem ignoscendi petenda venia est quae sumetur ex plerisque locis aequitatis.

Idem in 2 l. 2 et [illegible]. Iuridicialis constitutio duabus partibus constat: absoluta [illegible] in ipso [illegible] vis defensionis [illegible] absoluta [illegible] assumptiva [illegible].

Absolutam iuridicialem constitutionem [illegible] cum ipsam rem quam nos fecisse confitemur iure factam dicimus, sine ulla assumptione extrariae defensionis. In ea queritur utrum iure ne factum sit. De eo causa posita dicere poterimus si ex quibus partibus ius constet cognoverimus. Constat igitur ex his partibus: natura, lege, consuetudine, iudicato, aequo et bono, pacto. Natura ius est quod cognationis aut pietatis causa observatur, quo iure parentes a liberis et a parentibus liberi coluntur. Lege ius est id quod populi iussu sanctum est. Consuetudine ius est id quod sine lege aeque ac si legitimum sit usitatum est. Iudicatum est id de quo sententia lata est aut decretum interpositum. Ex aequo et bono ius constat quod ad

Species diffinicionum secundum Marium Victorinum.

Non dubium est quin diffinicio sit que declaret et exprimat
[illegible] communem significanciam. Ex quibus primum quod
sit elinceat. Sed quoniam de terminis oritur plerumque magna
dissensio, diffinicio sepe est ex contrariis, sepe
etiam ex dissimilibus, sepe ex paribus. Etiam obscure et
dissipatas [illegible] sepe [illegible] et communiter
consequentem. In primis ergo [illegible] explicatio
vocabuli ac notis. Isidorus ethimologiarum 2° [illegible] de dialectica
et aliis quidam artigraphis. Species sunt diffinicionum
diffinicionum multe sunt. Prima est substancialis que
ex generibus et differenciis consistit. ut homo est animal racionale mortale.
Secunda porro nuncupatur [illegible] quasi substancialis sunt
sed genus non adiungit. ut homo est quod racionali conceptione
[illegible] mortalitatis subiectum est. Non enim dixit quid
est homo sed quid agit quasi quodam signo vel notitia
denotando. Tercia qualitativa vocatur que pluribus
eiusdem qualitatibus designat accidentibus, ita ut
simul qualitates si non coniungantur possint
[illegible] quod diffinitur efficere. ut homo est ubi prelucet
ubi [illegible] vel [illegible] ubi malum et [illegible] esse
potest. Non [illegible] nullus adiungat sufficiat ad
ostendendum hominem dicere ubi [illegible] esse potest
et sic de ceteris. Quarta species descripcio vocatur que
pluribus [illegible] quietis efficiunt [illegible]
[illegible] declarans. ut [illegible]
[illegible] non [illegible] sed [illegible] et honoris
appetens, [illegible] affluens, libidine [illegible].
[illegible] [illegible] videtur effigiare singula
non [illegible]. Quinta ad verbum dicitur [illegible] uno
ac singulari verbo denotatur. ut conticescere est tacere.
[illegible] Sexta per differenciam vocatur. ut
si queritur quid distet inter regem et tirannum, diximus
rex est modestus et temperans, tirannus non [illegible].
Septima per translacionem dicitur. ut adolescencia
est flos etatis. [illegible] est [illegible] vite [illegible]
[illegible]. Nobilitas est [illegible] maiorum apud posteros sarcina.
Octava fit per privacionem contrarii eius quod diffinitur.
ut Bonum est quod malum non est. Iustum est quod
iniustum non est. [illegible] autem genere diffinicionis uti debemus

[illegible] quum notum est. Nona species per quandam ymaginacionem
dicitur [illegible] notis apparuit, ut Eneas est
Veneris atque Anchise filius. Decima est que exempli gracia
[illegible] ut si queramus quid sit animal [illegible] respondeatur
homo. [illegible] declarat exemplum. [illegible]
[illegible] quod sit id quod queritur declaratur. Undecima
est que fit per indigenciam pleni [illegible], ut si
queratur quid sit [illegible] decet ut sit
[illegible]. Duodecima est que per quandam laudem fit. ut
lex est mens et animus et consilium et [illegible].
Pax est tranquilla libertas. Fit et per vituperacionem.
ut Servitus est postremum malorum omnium, non modo
bello sed morte etiam repellendum est. Fiunt et diffiniciones
per comparacionem. ut homo est minor mundus. [illegible]
mundus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dicitur minor mundus dici potest.
Fiunt diffiniciones relatoribus. ut cum queritur quid pater, respondetur
cui filius. Dominus est cui est servus. Causa etiam solet esse
[illegible] diffinicionis. ut dies est sol super terras. Nox est sol
sub terras. Sciendum quod quum in omni accidencia
[illegible] atque [illegible] res non substancia
constituitur, [illegible] designatur descripcio nuncupatur. ut album
est quod [illegible] voluntate possit. Animal [illegible]
[illegible] et motum et accidens et voluntas et possibilitas.
At si non [illegible] rei sed quasi [illegible] sumuntur
ad differenciam [illegible] [illegible] atque [illegible]
[illegible] diffinicio. ut domus est quod fundatur
[illegible] ac parietibus tectoque consistit. At si quis non
[illegible] sed species in diffinicione [illegible] a divisione diffinicio
[illegible]. ut animal est aut quod vel [illegible]
vel sensu et [illegible]. Sola non [illegible]
[illegible] proprio nomine diffinicio dicitur. Reliqua
omnia nomine communi descripcio [illegible].
[illegible] rhetoricam.

…nitate ratione utilitate videtur pertinere. Expo[illegible]
ratio iuris est [illegible] se [illegible] [illegible]
His igitur partibus iuris diligenter cognitis
ius constituat deinde in absolutam iuridicialem [illegible]
videtur. Assumptiva pars est cum per se defensio
infirma est sed assumpta extrinsecus re comprobatur. Et
haec in partes quattuor dividitur, in concessionem,
remotionem criminis, relationem criminis, comparationem.
Concessio est cum reus nulla afferri
facti defensio sed venia petitur. Haec duobus
modis fit: si aut purgat aut deprecatur. Deprecatio
est cum nihil [illegible] [illegible]. Purgatio
est cum [illegible] culpam [illegible] [illegible] quibus obsisti
non posset [illegible] [illegible] [illegible]. Quod in [illegible] [illegible]
[illegible] cadit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Remotio criminis est cum ab eo
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Si [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliqua [illegible]
[illegible] [illegible] ostenditur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] debuisse demonstratur facere. Relatio
criminis est cum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible]
pati meruit. Comparatio est cum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] factum quod [illegible]
[illegible] [illegible] ostenditur. Ex qua parte
quaeretur utrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] accusator dicit oportuisse
fieri. [illegible] [illegible] [illegible] utrum fuit utilius
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Deinde oportebit [illegible] [illegible] [illegible] oportuit [illegible]
[illegible] utrum fuit [illegible] [illegible] [illegible] fuit [illegible]
[illegible]. Deinde [illegible] [illegible] ab accusatore [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] dolo malo negotium
gestum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
argumentis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. De-
inde quaeretur oportuit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Hic in [illegible] accusator
[illegible] loco [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
fuit [illegible] [illegible] non habet potestatem. De-
fensor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] utetur loco qui per
[illegible]. Et simul quaeret ab accusatoribus
a iudicibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loco
fuisset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ponet ante oculos. Relationis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
Deinde [illegible] est [illegible] magnum sit illud
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] quod reus
[illegible] dicitur. Deinde oportuit ne [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Deinde opor-
tuit ne iudicium [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de illo [illegible] quod [illegible] [illegible]
oportuit ne [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non venit. Locus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] plus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
oportet. Et [illegible] [illegible] [illegible]
accusator [illegible] [illegible] sit. Si idem [illegible] [illegible]
[illegible] ut de [illegible] [illegible] supplicium [illegible]
[illegible] idem fecisse [illegible] [illegible] si ipse accu-
sator idem facere voluisset. Defensor [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ponet ut hi [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] non potuisse aut non utile fuisse rem
[illegible] venire. Concessio est per quam nobis
ignosci postulamus. Ea dividitur in purgationem et
deprecationem. [illegible] ignoscendi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Purgatio est cum [illegible] [illegible] [illegible] a nobis
[illegible]. Ea dividitur in necessitudinem, for-
tunam, imprudentiam. Primum necessitudo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] necessitudine. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] necessitudo fuit. Deinde
quaerendum est quomodo [illegible] [illegible] potuit
de [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] necessitudine [illegible]
[illegible] [illegible] ne sit quod contra [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. Deinde [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] constitutione [illegible] possint [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible].
Deinde si [illegible] necessitudo [illegible] fuit
[illegible] ne [illegible] [illegible] idoneam [illegible] [illegible].
Si autem imprudentia se reus peccasse dicet,
primum quaeretur utrum potuit [illegible] [illegible] non
potuit. Deinde utrum data sit opera ut sciretur
[illegible]. Deinde utrum [illegible] [illegible] [illegible] culpa-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] animi vitio videbitur
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de-
fendet. [illegible] culpa [illegible] [illegible]. Deinde
[illegible] constitutione quaeretur utrum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] imprudentia [illegible]
[illegible] debent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ignoscere
[illegible] oportere. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] necessitudine [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
hae tres partes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] omnes [illegible] [illegible] possunt accommodari.
Loci [illegible] [illegible] [illegible]. Accusatoris [illegible] [illegible]
[illegible] se peccasse fatetur [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Defensoris de humanitate, [illegible]
voluntate in [illegible] rebus [illegible] [illegible] [illegible]
consulto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oportere.
Deprecatione utimur cum fatebimur nos peccasse
[illegible] [illegible] imprudentia aut fortuna aut [illegible]
se dicere. Et tamen ignosci nobis postulabimus.
Hic [illegible] [illegible] quaeretur [illegible] [illegible] loci.
Si plura aut maiora [illegible] [illegible] maleficia
[illegible] [illegible]. Si [illegible] [illegible] aut nobilitatis [illegible]
[illegible] [illegible]. Si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] supplicio [illegible]. Si [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] videtur fuisse.
Si [illegible] [illegible] [illegible] odio [illegible] crudelitate [illegible]
[illegible] [illegible] studio [illegible] fecit. Si [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Si nihil [illegible] [illegible]
[illegible] videbitur [illegible] [illegible] [illegible]. Si nulla
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Loci [illegible] de humanitate,
fortuna, [illegible] [illegible]. Hic locus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amplificatio-
ne [illegible] [illegible]. Hoc in iudiciale [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] est [illegible]. Cum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Si [illegible] [illegible] [illegible] quaerendum est primum
potuerit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
potuit obsistere. Si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod alieno [illegible]
fecit. Deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] et [illegible] nimis consulto fieri sit. Si ori-
um [illegible] constitutionem. Et hec eadem sunt et contra
de necessitudine [illegible] primum considerandum erit. Iu-
ris partis victo. Hec quoque constitutio quam generale vo-
camus partes videtur nobis duas habere. iuridicialem
et negotialem. Iuridicialis sunt de presenti et nego-
cialis sunt de futuro. Iuridicialis est in qua equi et recti
et premii aut pene ratio queritur. Negotialis est
in qua quid iuris civili more et equitate sit considera-
tur. Negotialis generalis talis est cum aliqui [illegible] inter
[illegible] ad [illegible] [illegible]. Utrum vir fortis primum
vir fortis [illegible] [illegible] morte. Quam enim quod dicit vir
fortis premium dicit quoque vir fortis primum sed vir et
disputant aliud forte quod petit. Et negotiali
[illegible] consuetudine [illegible] [illegible] novam [illegible]
[illegible] idest ut liceret id quod in contentione versatur
in disceptatione est quod [illegible] fuerit. Cum
sit forte id quod de agitur inter nos [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] id et quod in eodem iure [illegible]
[illegible] continet adfirmat. Ac iuridicialis eadem
in duas partes distribuitur. absolutam et adsumptivam.
Ubi hoc [illegible] tenere debes quod in absoluta qualita-
tem [illegible] [illegible] adsumimus. In adsumptiva vero qualita-
tem [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible]
in absoluta qualitas [illegible] [illegible] [illegible] queritur. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] pene [illegible] queritur. Ex [illegible]
adsumptiva [illegible] longe dividit. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] relatione [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ordine [illegible]. [illegible] a postremo
quod hic posuit [illegible] [illegible] ordo est. [illegible]
singularis [illegible] considerare debemus. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Deinde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
debebat [illegible] [illegible] [illegible] absolute [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible]. Videamus nunc [illegible]
de [illegible] [illegible] adsumptivis [illegible] adsumptio; [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] id quod [illegible] [illegible].
et id quod se [illegible] [illegible] dicit. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] hostes [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] de
[illegible] videtur [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] dicerent
hostes [illegible] videtur [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible]. Deinde [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. sed ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. idest
[illegible]. sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]; postremo si [illegible] [illegible] [illegible]. idest si ut
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. debebit
[illegible] [illegible] sed [illegible] postulare; [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] duas
partes habet. [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. sed [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. Iterum [illegible] l. 2. [illegible]
[illegible] adsumptiva [illegible] [illegible] appellat.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sit [illegible] parte [illegible]. vel [illegible] [illegible] [illegible] vel
hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] unde [illegible]

dicitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] si defini-
cio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] definicionis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible]
id quod admissum est [illegible] quod admissum est ex
[illegible] honestatis. utilitatis. necessitatis. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] honestum. [illegible] [illegible]. Ubi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] leges [illegible] [illegible]
et [illegible] hec legem [illegible] debere. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Item de [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] parte. [illegible] [illegible] utile. [illegible]
[illegible] honestum. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
honeste [illegible] [illegible] intelligentur [illegible] [illegible]
deliberative. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] quod
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod admisit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] est ut [illegible] deliberative.
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dissuadeant [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dissuadent [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] videntur. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
argumenta [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] utile. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] utile [illegible]. ho-
nestum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] indignatione. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
turpe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] qualitate. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] adhuc [illegible] thema [illegible] [illegible]. [illegible]
aliud [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] dicit
[illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. sed ut [illegible] [illegible]. Deinde [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Nulla [illegible]
[illegible]. et [illegible] dicere oportebit [illegible] [illegible]
[illegible]. et [illegible] [illegible] maleficii magnitudinem
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] se
[illegible]. [illegible] quod admisit. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deliberatione.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] argumenta
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] deliberative [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit. Cum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. sed [illegible] meruit. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

generum. voluntate scripti oportere. Deinde consistere in culpa ostendent se affici supplicio. que in homine esse non convenit. Ponere nos quis dessenserimus hec sit et eum qui constitutus est. Et alio. perinde licentiam tribuit. Sine defensionibus quod voluntatis querimonia. Defensoris consistere est de calamitate quod non culpa sua. sed vi aliqua esse factum. Aliis locis quod fortune potestate. et ut sine nostra homini. [illegible] locum autem non eveniunt considerari. Per hec exempla atque tractaturus admonent exemplis. exempla semper pos[t] tus leges sunt. unde [illegible] tractatibus legalibus. et hec incipit esse [illegible] quod omnes quidam semper exponunt. [illegible] ceteris quod [illegible] exposuerunt exemplo trans[illegible] locorum [illegible] consistere. Et si [illegible] dabit simultatis contrarium indicia ab aduersario oportet. ut dicit accusator partem quod potest suum scripsisse quod non eum scripsisse. quod non voluntate sed voluntate scripsisse. Atque in exemplis locis unius atque expositionis. Et quod absolute iudicialis scilicet ipsum ab aliis scriptis considerare. Locum querit ne generali absolute qualitatis tractare [illegible] et descriptione [illegible] ex aliquibus de scriptis iusto negotio absolutum de [illegible] sicut ipsis aut in aliis exemplis scripti quod constitutum admonitum videbit. hoc proprie ostendit unde sunt legales posse constitutionibus principalibus. necnon aliquas legales status posse esse principales.

Concessio per quam [illegible] deprecatio est. hec distinguitur. Deinde non factum defendimus. sed ut veniam postulamus. hec vero aliis generibus non [illegible] inveniri videretur. sed in senatu aliquando [illegible] apud principem. Et obiugit sed prius primo exemplum ut ignoscatur postulat. ut sua beneficia enumeret. scilicet habebit in [illegible] [illegible]. et ea dicit esse [illegible] quod esset suum unde eius est. Deinde maiora supra beneficia ostendit. Deinde dicit se non odio neque crudelitate fecisse quod fecit. sed stultitia aut alicuius impulsu. Deinde pollicetur se alicubi profuturum. Deinde ostendit se consanguineum [illegible] capitalibus viris vel amicum. Deinde amplitudinem [illegible] et voluntatis et quibus eorum voluntate [illegible] qui de se iudicant. Contra [illegible] amplitudine. hec [illegible] demonstrant. sed hec in constitutione ponenda quam in [illegible]. Per hec de [illegible] exempla in quibus docent aut similiter de eo ignotum multis. aut minora delicta [illegible]. Deinde docent se in potestate eorum fuisse et ignovisse quamplurimis. Postremo ipsum parem potestate debebit. et [illegible] ipse parum admisisse. Et hec talia homine [illegible] supplicio afficere non oportere quo affirmatur non quod minora [illegible]. Ex contrariis locis quibus quod ad [illegible] in superioribus videbitur oppositi. sed cum hoc quod dicit. per malefactum augebit. Deinde dicit nihil respondent. [illegible]. delicta [illegible]. Ipsum inimicum [illegible] fuisse. Amicum [illegible]. Et si beneficia [illegible] ille que veniam petit. ea que contra dicit docere debebit causa aliqua non benevolentia profectum. Aut aliud magis postea [illegible] aut hoc [illegible] beneficia superata delicta aut leviora beneficia maleficiis. Aut ut honore habito et pro beneficio. pro maleficio pena sumatur. Deinde ut [illegible] dicit turpe esse et inutile ignoscere. Deinde oportuisse [illegible]. Postremo [illegible] debere [illegible] [illegible] odio. Loci [illegible] ex eorum indignatione maleficiorum.

Et alio. Tullius in prima rhetorica.

Sed in gravissimis firmamentis etiam illa ponenda sunt si qua ex scripto legis aut testamenti aut verborum ipsius iudicii aut stipulationis aut cautionis opponuntur defensionem contra. Idem eodem. Illud etiam in omni restat de iudicationis quale sit ut disceptatio versetur in scriptis. Idem in prima rhetorica. Circa controversias que versantur in scripto non constitutiones sunt id est status generales et principales. sed incidunt constitutionibus sunt quinque. ambiguitas. scriptum et voluntas. leges contrarie. ratiocinatio. et definitio. Isidorus ethimologiarum 2. Ex legali statu hec oriuntur. scriptum et voluntas. leges contrarie. ambiguitas. collectio sive ratiocinatio. et diffinitio legalis. Quintilianus in 2 libro.

Legitima constitutio dividitur in partes sex. Scriptum et sententiam. contrarias leges. ambiguum. diffinitionem. translationem. ratiocinationem. Isidorus ethimologiarum 2. Boetius topicorum libro 4. Scriptum et voluntas est cum alius ipsius videtur uti verbis scripti dissidere. Alius scripti verba defendit. ille sententiam. Legis contrarie sunt cum inter se leges quadam convenientia dissentiunt. Ambiguitas est cum scriptum de quo contenditur sententiam claudit ambiguam. Ratiocinatio est cum ex eo quod scriptum est aliud non scriptum intelligitur. Diffinitio legalis est cum cuiusque scripti est eius non sententia vis et natura dicitur. nisi diffinitione detecta sit. Idest ut una vox diffinita constitutione. Idem ex parte quintum. Tullius in 2 libro.

Cum voluntas scriptoris cum scripto dissentire videbitur. si a scripto dicet hiis locis utemur. Primum scriptoris collaudatione. deinde scripti recitatione. Deinde percontatione scirentne adversarii id scriptum in lege fuisse aut testamento aut stipulatione aut quolibet alio scripto quod ad eam rem pertineat. Deinde collatione quod scriptum sit cum eo quod adversarii se fecisse dicunt. quid iudicem sequi oporteat. utrum id quod diligenter perscriptum sit an id quod acute sit excogitatum. Deinde ea sententia que ab adversariis sit excogitata et scripto attributa contemnetur et infirmabitur. Deinde queretur quid ei obfuit si id voluisset ascribere. an quod non potuit perscribi. Deinde a nobis sententia reperietur et proferetur. quam ad scriptorem sensisse quod scripsisset. et demonstrabitur scriptum illud esse dilucide breviter commode perfecte cum ratione certa. Deinde exempla proferentur que res cum ab adversariis sententia et voluntas afferretur. a scripto potius iudicata sit. Deinde ostendetur quam periculosum sit a scripto recedere. Locus communis est contra eum qui cum fateatur se contra id quod legibus sanctum aut testamento perscriptum sit fecisse. tamen facti quærit defensionem.

Ex contraria parte dicere. primum laudabimus scriptoris commoditatem atque brevitatem quod tantum scripserit quod necesse fuerit. illud quod sine scripto intelligi potuit non necessarium scribendum putarit. Deinde dicemus calumniatoris esse officium verba et litteras sequi neglegere voluntatem. Deinde id quod scriptum sit aut non posse fieri. aut non lege. non more. non natura. non equo et bono posse fieri. quod omnia voluisse scriptorem quam rectissime fieri nemo dicit. At ea que a nobis facta sint iustissime facta. Deinde contrariam sententiam aut nullam esse aut stultam aut iniustam aut non posse fieri aut non constare cum superioribus et inferioribus sententiis. aut cum iure communi aut cum aliis

legibz quibz · a' cu(m) rebz iudicantis dissentie · S
ind exemplor(um) a voluntate 7 q(uod) scriptum indica
tur co(m)mentandum · Unde legis 7 stipulacionu(m)
bi(n)t exceptio in quibz intelligitur scriptor vo
luntas expositio · Con(tra) q(ui)s co(n)tinet q(uod) scriptu(m)
teneret · 7 scriptoris voluntatem inspectet ·
Cum due leges inter se discrepant · videndum est
primum utrum abrogatio l' derogatio sit · Deinde utru(m)
leges ita dissentiant · ut altera iubeat altera vetet ·
an ita ut altera cogat · altera permittat · Infirma
n. erit eius defensio qui negabit se fecisse quod
cogeretur cum altera lex permitteret · plus n(on) valet
sanctio permissione · Item illa defensio te
nuis e(st) cum ostendit(ur) id servatum esse quod ea lex
sanciat cui legi abrogatum a' derogatum sit · id
quod posteriore lege sanccitum sit esse neglectum ·
Cum h(ec) erunt considerata statim intra legis co(n)
positione · contentione · collaudatione utemur · Deinde
uti e(st) legis enodabimus voluntatem · et eam [illegible]
ad nostre cause commodum · Deinde de iuridiciali
absoluta sumemus [illegible] in utramque partem
iuris utro cum ea stat · Ex ambiguo
e(st) scriptum putant quod in duas aut plures sententias
trahi possit h(oc) modo tractandum e(st) · primum si ne
ambiguum querendum e(st) · Deinde quomodo scriptum est
7 si id quod adversarius interpretatur scriptor si vo
luisset concedat e(st) · Deinde quod nos interpretamur 7
honeste 7 utile · lege · more · na(tura) · bono 7 eq(uo) si pos
se · quod adversarius interpretatur econtrario · ut a
ambigue scriptum cum intelligatur ut sententia
sit · Sunt q(ui) arbitrantur ad hanc causam trac
tandam vehementer prodesse cognitionem amphi
bolyarum eam q(ue) a dyalecticis profertur · Nos vero
arbitramur non modo nullo adiumento esse sed
potius maximo impedimento · Omnes n. illi dya
lectici amphibolias aucupant eas q(ue) ex parte
[illegible] sententiam nullam p(ossu)nt inspicere · Itaque
et alieni sermonis molesti interpellatores 7
scripti tum odiosi tum obscuri interpretes
sunt et dum caute 7 expedite loqui volunt
infantissimi reperiuntur · Ita dum metuunt in
dicendo ne quid ambiguum dicant · nomen suum
pronunciare non possunt · Verum hor(um) pueriles opiniones
rectissimis rationibus cum voles refellemus ·
nunc h(oc) intercedere non alienum fuit · ut huius
infantie garrulam disciplinam contemneremus ·
Cum diffinitione utemur primum afferemus
breviter [illegible] diffinitionem h(oc) modo [illegible]
is [illegible] 7 vel · [illegible]
et vel · Cum ex ratiocinatione [illegible]
7 rebz maioribz a' minoribz a' similibz ali(quid)
scriptum aut indicatum sit · Deinde utru(m) ea
res similis sit ei rei de qua agitur · Deinde dis
similis · Deinde utru(m) consulto de ea scriptum non
sit quod noluit [illegible] quod [illegible] putarit
[illegible] scriptor(um) similitudine · Ex scripto
Cum ambiguitas e(st) cum q(uod) sensit scriptor obscurum e(st)
[illegible] quod duas a' plures res significat · [illegible]
[illegible] utrius [illegible]
[illegible] ambiguum [illegible]
[illegible] · Deinde ut superiora 7 inferiora
[illegible] consideremus · ex quibz colligimus quae sit vera senten(tia)
[illegible] scripsit · ut
[illegible] scripti [illegible] utrumque in
[illegible] possit intelligi · Deinde [illegible]

[illegible] omne scriptum ne [illegible] nos adiungeret
aut impediret adversarium · Deinde ostendemus
id quod adversarius intelligit [illegible] incommode [illegible]
quod nos intelligimus · Et adiungit utilitatem [illegible]
[illegible] · ut scriptum [illegible] utilior sit a' honestior
[illegible] si id intelligi [illegible] quod adversarius [illegible]
[illegible] fecit [illegible] quod nos [illegible] scriptum [illegible] esse
honestum · utile · [illegible] · Addit [illegible] si am
biguitas [illegible] lege [illegible] fortasse quod
adversarius intelligit alia lege [illegible] sit · Deinde
[illegible] quemadmodum scribi oportuisset si
id sentiret quod adversarius [illegible] · [illegible] scripsit ·
Deinde adiungit [illegible] quemadmodum [illegible]
scriptum sit quod scriptum e(st) · [illegible] intelligatur
voluntas scriptoris · Deinde [illegible] modo
[illegible] · quod [illegible] esse a
[illegible] quod [illegible] si quid [illegible] amplificatio
[illegible] dici possit · Deinde si [illegible] lege [illegible]
[illegible] aliqua scriptum · alia [illegible] lege [illegible]
[illegible] esse docuimus · Idest [illegible] intelligi · Adiun
git ad [illegible] esse [illegible] quemadmodum scribi
posset [illegible] q(uod) scripsit [illegible] quemadmo
dum dicit adversarius · Ex scripto 7 voluntate e(st)
cum alter [illegible] q(uod) scriptum sit · alter [illegible]
[illegible] interpretatur · 7 ad id q(uod) scriptum e(st) [illegible]
[illegible] adiungit · Idem [illegible]
[illegible] scripti · [illegible] dicit
[illegible] eius [illegible] ad [illegible]
[illegible] oportet · id q(uod) [illegible] scripsit
[illegible] quemadmodum [illegible] intelligi
[illegible] scriptis · [illegible]
[illegible] heres esse [illegible] filius
[illegible] · ut ad heres esset [illegible] · [illegible]
[illegible] ut [illegible] nulla esset [illegible]
[illegible] heres [illegible]
7 [illegible] esse · At [illegible] scriptoris [illegible]
[illegible] · ut [illegible] esse [illegible] ad ipsum
[illegible] sit · [illegible] omnis [illegible] voluntate [illegible]
[illegible] partis · [illegible]
[illegible] e(st) a' [illegible] · a' [illegible] quod
[illegible] omnibz [illegible] assumptione [illegible]
[illegible] · [illegible] lex [illegible] · [illegible] in scriptum
[illegible] · habebit 7 [illegible]
[illegible] dicit ad ipsum [illegible] · [illegible]
[illegible] q(uod) scripti defendit ·
[illegible] scriptoris [illegible] · [illegible] · hec lau
de scriptoris · [illegible] communis locus [illegible]
nihil [illegible] scripto oportet · [illegible] scriptum
7 [illegible] legitimum scriptum sit · [illegible]
[illegible] ab adversario · Deinde [illegible]
[illegible] cum scripto id q(uod) [illegible] e(st) · Deinde
[illegible] · legem iuratam sit · Deinde
[illegible] · quid sit [illegible] partem [illegible]
[illegible] interrogate · [illegible]
[illegible] adversarium [illegible]
[illegible] · [illegible] scripti [illegible]
[illegible] quemadmodum loquuntur · ab adver
sario aliud [illegible] sit [illegible] · [illegible] contra [illegible]
nihil possit · Deinde [illegible] · [illegible] scriptum [illegible]
sit 7 ab adversario [illegible] · [illegible] neget
q(uod) [illegible] sit [illegible] · Deinde [illegible]
[illegible] scripti [illegible] 7 [illegible]
[illegible] scripto [illegible] · ad [illegible] ut
[illegible] ad iudices [illegible] · [illegible]
[illegible] videndum e(st) quod [illegible] iudices de
[illegible] · quod [illegible] ut sit apud
iudices [illegible] · si a' obscure scriptum sit ·

n̄ adu̾sarii aliqⁱs neget. At hec ... ee. Non iudices parere legi oportet. ... legem. Post hec subiungunt cum ... dicantur ... Et ... adu̾sarii ... actioni ... accommodat. ... oportere ... de voluntate querere ... scriptoris ... scriptum ... debe- buit ... iudicii ... sequetur ... a scripto ... magis voluntatem ... qui scriptum defen- dit ... Item ... iudicium voluntatem ... adu̾sarii ... scripto ... neget ... legem ... fateatur ...

[illegible]

abroget vel ... legem. Deinde postremo loco ... adu̾sarii ... legem ... Cum inter ... debe- at is qui se defendit scripto. ... scripti ... ostenditur ... pre- sumptione ... aliud ... voluntate defen- dit ... scriptum ... is qui se voluntate defendit ... scriptum ... ab eo qui scripto ... legibus ... hanc legem ... oportet ... possit ... lex vel scriptum ... utilissimis ... honestissimis ... vnde ...

[illegible]

tenentur cum ex eo quod scriptum est id quod non scriptum est colligitur. Et hic modos suos [illegible] comprehendit [illegible] vel sibi cum colligit [illegible] vel quod unum colligimus ex uno [illegible] dicit [illegible] de eo qui damnatus parricidii [illegible] ante testamentum fecit. Nulla [illegible] lex [illegible] testamentum [illegible] damnatus sit [illegible]. Sed sunt alie leges que simul [illegible] prohibent parricidam [illegible] damnatum [illegible] collingitur [illegible] faciendi testamenti [illegible] non [illegible]. [illegible] multe leges sunt testamentorum faciendorum [illegible] colligitur [illegible] faciendi testamenti [illegible] non habuisse. Constitutio [illegible] et locos argumentales [illegible] ut scriptum laudemus et confirmemus. Deinde [illegible] cum eo [illegible] quod colligimus ad scriptum. Deinde ut simile esse doceamus. Deinde ut [illegible] illud [illegible] esse indicemus. Deinde ut doceamus [illegible] de hoc scripto [illegible] de alio scripto non sit. Deinde si manifestum fuerit ex eo quod scriptum est [illegible] id quod scriptum non sit [illegible] a scriptore legis pretermissum esse videatur. Deinde doceamus in multis legibus multa pretermissa [illegible] non sunt [illegible] scriptum sit. [illegible] debet [illegible] collatione [illegible] laborare [illegible] ut similitudinem tollat. Et dicant aliud esse [illegible] quod scriptum est, aliud [illegible] quod admissum est [illegible] esse [illegible] debere [illegible] ex eo quod scriptum est id quod non scriptum est [illegible] apud partes. [illegible] collationem [illegible] ut [illegible] collatione [illegible] argumentis [illegible] ei qui [illegible] collatione. [illegible] non potest [illegible] agere ut ostendat scriptum solum considerari oportere [illegible] similitudines [illegible] nichil [illegible] esse [illegible] quod [illegible] alteri simile esse videatur. [illegible] loci [illegible] ex scripto [illegible] id quod scriptum non est [illegible] oportere. Deinde [illegible] posse scriptum [illegible] legem [illegible] intelligi possit. Loci [illegible] cum [illegible] collatione [illegible] sunt. [illegible] non esse [illegible] argumentum [illegible] esse [illegible]. Deinde [illegible] esse scriptis [illegible] a lege [illegible] loco [illegible] admittat [illegible] pretermissio esse videntur [illegible] collatio sit [illegible].

Definitio est cum scripto [illegible] aliquid est positum [illegible] dicitur [illegible]. Subiungit [illegible] legalem controversiam [illegible] definitionem [illegible] nulla [illegible] in constitutione [illegible] quod [illegible] in lege positum vel in scriptum [illegible] cum definitur [illegible] sit. [illegible] sit legalis definitio. [illegible] dicit [illegible] gladio. Alter [illegible] gubernandi tenuit. Gubernator [illegible] fugit [illegible] cum navis sit [illegible] lege [illegible]. Dicitur [illegible] in lege positum est [illegible] sit navis. Deinde [illegible] sit navis [illegible] in navi remanet.

[illegible] solo [illegible] definitionem legalem [illegible] [illegible] [illegible]. Quod [illegible] definitionem [illegible] constitutionem [illegible] cum [illegible] [illegible] iudicium [illegible] dicit. Hec parte constitutionis [illegible] [illegible] parte [illegible] iudicium [illegible] peculatus [illegible] de loco [illegible] dicitur [illegible]. [illegible] sit [illegible] cum definitione [illegible] sit [illegible] quod sit furtum quod sit peculatus. Furti [illegible] agi non peculatus oportere. [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] in privata actione [illegible] sunt [illegible] qui non [illegible] oportere [illegible]. Et in publicis [illegible] legibus ut in [illegible] sit iudicium de [illegible] sunt. Inde [illegible]. [illegible] nullius [illegible] [illegible] habeat [illegible] non oporteat. Num alio modo, tempore, loco, num alia lege, num alio quente [illegible]. Hec legibus et moribus [illegible] bono [illegible] iudiciali absolvitur. Idem [illegible].

Translatio est [illegible] iudicium [illegible] locus, lex, tempus, pena [illegible] sit. [illegible] translatio apud [illegible] temporibus [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] et iudicio [illegible]. [illegible] formulas [illegible] debet [illegible] quod sit [illegible] quid non sit [illegible]. [illegible] ut [illegible] non [illegible] oportebat [illegible] iudicium veniebat. Apud [illegible] non [illegible] forma [illegible] simplex [illegible]. [illegible] apud [illegible] de non agendi [illegible] translatio. Cum [illegible] [illegible] iudicio [illegible] translatio. [illegible] iudicio [illegible]. Et [illegible] similitudinis [illegible] alia constitutione [illegible] translatio [illegible] alia constitutione [illegible] ut [illegible] translatio [illegible] sed ut [illegible] translationem alia constitutione [illegible] [illegible] parricidii [illegible] damnatus sit [illegible] translatio [illegible] dicit [illegible] non [illegible] damnandum esse [illegible] nichil [illegible] sit [illegible] [illegible] sit [illegible] oportere supplicio [illegible] non [illegible] sit [illegible] pena esse [illegible] inde [illegible] est [illegible] parricidii [illegible] nichil [illegible] non esse damnandum. [illegible] parricidii [illegible]

[illegible]

I[dem] ... c. 2.

De iudiciali causae genere. De deliberativo, id est de suadendo et dissuadendo.

Deliberationes partim sunt huiusmodi ut quaeratur utrum potius faciendum sit, partim huiusmodi ut quid potissimum faciendum sit consideretur. Utrum potius, hoc modo: Karthago tollenda an relinquenda videatur. Quid potissimum, hoc pacto: ut si Hannibal consultet, cum ex Italia Karthaginem arcessatur, an in Italia remaneat, an domum redeat, an in Aegyptum profectus occupet Alexandriam. Item deliberationes partim ... sit ... bello Italico ... an ... bello Italico ...

[illegible]

dere non solent. [illegible] laudis [illegible]
dicendo [illegible] ab illo. Neque [illegible]
[illegible] laudis [illegible] quereret. [illegible] laus [illegible]
duplicantur [illegible] appetendi voluntas. [illegible] de
abiectioris hominibus. ut [illegible] honestiori
[illegible] placeat [illegible] ordine impleret [illegible]
[illegible] omnibus civibus [illegible] nationibus [illegible]
[illegible]. Cum huius sit divisio [illegible]
[illegible] capienda [illegible]

Exordium ducetur a principio [illegible]
de rebus quibus [illegible]. De [illegible] rei narra
[illegible] eadem [illegible] oportebit [illegible]
[illegible] finis est utilitas [illegible] dividitur [illegible]
[illegible] si utrumque poterimus ostendere [illegible]
[illegible] dicendo demonstrativos [illegible]
[illegible] quod [illegible] consilium [illegible]
[illegible] divisione utemur [illegible]
[illegible] in dicendo rei [illegible]
[illegible] appellamus [illegible] dicendo [illegible]
appellabimus. [illegible]

[illegible]

Honorum autem partim necessaria sunt ut [illegible] pudicicia
[illegible] ut liberi coniuges [illegible] parentes. Partim
[illegible] quorum alia sunt [illegible] expetenda.
Alia [illegible] commodi [illegible] ut opes [illegible]
pie. [illegible] expetantur partim [illegible]
[illegible] partim commoditate aliqua [illegible]
[illegible] honestate [illegible]
[illegible] de quibus paulo [illegible]
sunt laudabilia [illegible]. Commoditate autem [illegible]
[illegible] corporis aut fortune bonis expetenda.
[illegible] alia sunt [illegible] cum honestate coniuncta
ut honor et gloria. Alia diversa. Vires. forma.
valitudo. nobilitas. divitiae. clientele. Est et
[illegible] quedam [illegible] subiecta honestati [illegible]
[illegible] amicitia [illegible]
[illegible] tenetur. [illegible]
[illegible] pudicicieque [illegible]
[illegible] operibus [illegible]

[illegible]

d'tio et ultio genere cause s. demonstrativo: i. de laudando et vituperando

vitam vehementer eos improbaturos. Ab rebus ipsis: incertos esse quid potissimum laudemus; vereri ne cum multa dixerimus plura praetereamus. Et que similes sententias habebunt; quibus sententiis contraria sumentur a vituperatione. Principio tractato aliquo de his quos ante commemoravimus modis, narratio non erit ulla necessario que consequatur; sed si qua inciderit, cum aliquod factum eius de quo loquemur nobis narrandum sit cum laude aut vituperatione, preceptio narrandi de superioribus repetetur. Divisione hac utemur: exponemus quas res laudaturi sumus aut vituperaturi; deinde ut queque quoque tempore res erit gesta ordine dicemus, ut quid quamque tute cauteque egerit intelligatur. Sed exponere oportebit animi virtutes aut vitia; deinde commoda aut incommoda corporis aut rerum externarum quomodo ab animo tractata sint demonstrare. Ordinem hunc adhibere in demonstranda vita debemus. Ab externis rebus genus: in laude quibus maioribus natus sit; si bono genere, parem aut excellentiorem fuisse; si humili genere, ipsum suis, non maiorum virtutibus habuisse presidium. In vituperatione: si bono genere, dedecori maioribus fuisse; si malo, tamen his ipsis fuisse detrimento. Educatio in laude: quod bene et honeste in bonis disciplinis per omnem pueritiam fuit. In vituperatione contrario modo se gessisse apte. Erit corporis commoda a natura in laude: si sit dignitas aut forma, laudi fuisse eam, non quemadmodum ceteris detrimento atque dedecori. Si vires atque velocitas egregia, honestis haec exercitationibus et industriis comparata. Si valitudo perpetua, diligentia et temperantia cupiditatum. In vituperatione: si erunt haec corporis commoda, his male usum dicemus, que casu et natura tamquam quilibet gladiator habuerit. Si non erunt, preter formam omnia ipsius culpa et intemperantia afuisse dicemus. Deinde revertemur ad externas res, et in his animi virtutes aut vitia que fuerint considerabimus: divitie an paupertas fuerit, et que potestates, que glorie, que amicitie, que inimicitie, et quid fortiter in gerendis inimicitiis fecerit; cuius causa susceperit inimicitias; qua fide, benivolentia, quo officio gesserit amicitias. In divitiis qualis aut in paupertate cuiusmodi fuerit; quemadmodum habuerit in potestatibus gerendis animum. Si interierit, cuiusmodi mors eius fuerit, cuiusmodi res mortem eius sit consecuta. Ad omnes autem res in quibus animus hominis maxime consideratur, ille quattuor animi virtutes erunt accommodande: ut si laudemus, aliud iuste, aliud fortiter, aliud modeste et aliud prudenter factum esse dicamus; si vituperemus, aliud iniuste, aliud ignave, aliud immodeste, aliud stulte factum esse dicemus. Perspicuum est iam nimirum ex hac dispositione quemadmodum sit tractanda tripartita divisio laudis et vituperationis, si illud etiam assumpserimus, non necesse esse nos omnes has partes in laudem et vituperationem transferre, propterea quod sepe ne incidunt quidem, sepe autem ita tenuiter ut non sint necessaria dictu. Quapropter eas partes que firmissime videbuntur legere oportebit. Conclusionibus brevibus utemur, enumeratione ad exitum cause. In ipsa causa crebras et breves amplificationes interponere oportebit per locos communes. Nec hoc genus cause eo quod raro accidit in vita negligentius commendandum est. Neque enim id quod potest accidere ut faciendum sit aliquando, non oportet velle quam accommodatissime posse facere. Et si separatim haec causa minus sepe tractatur, at in iudicialibus et in deliberationibus sepe magne partes consumuntur laudis aut vituperationis. Quare in hoc quoque genere cause nonnihil industrie consumendum putemus.

Idem l. 3.

Omnia ergo perfecta sunt laudanda que cum virtute sunt, et cum vitiis vituperanda. Quare breviter finis alterius est honestas, alterius turpitudo. Conficitur autem genus hoc dictionis narrandis exponendisque factis sine ullis argumentationibus, ad animi motus leniter tractandos magis quam ad fidem faciendam aut confirmandam accommodate. Non enim dubia firmantur, sed ea que certa aut pro certis posita sunt augentur. Quamobrem et ex his que ante dicta sunt et narrandi et augendi precepta repetentur. Et quoniam in his causis omnis ratio fere ad voluptatem auditoris et ad delectationem refertur, utendum erit in oratione singulorum verborum insignibus que habent plurimum suavitatis, id est ut factis verbis aut vetustis aut translatis frequenter utamur. Et in ipsa constructione verborum ut paria paribus, similia similibus sepe referantur, ut contraria, ut geminata, ut circumscripta numerose, non ad similitudinem versuum, sed ad explendum aurium sensum apto quodam quasi verborum modo. Adhibendaque frequentius etiam illa ornamenta rerum, sive que admirabilia, sive nec opinata, sive significata monstris, prodigiis et oraculis, sive que videbuntur ei de quo agimus accidisse divina atque fatalia. Omnis enim expectatio eius qui audit, admiratio et improvisi exitus habent aliquam in audiendo voluptatem. Sed quoniam tribus in generibus bona malave sunt, externis, corporis et animi, prima sunt externa que ducuntur a genere; quo breviter modiceque laudato, aut si erit infame pretermisso, si humile vel preterito vel ad augendam eius quem laudes gloriam tracto, deinceps si res patietur de fortunis erit et facultatibus eius dicendum. Postea de corporis bonis, in quibus quidem que virtutem maxime significant facillime forma laudatur. Deinde est ad facta veniendum, quorum collocatio triplex est: aut enim temporum servandus est ordo, aut in primis recentissimum quodque dicendum est, aut multa et varia facta in propria virtutum genera sunt dirigenda. Sed hic locus virtutum atque vitiorum latissime patens ex multis et variis disputationibus nunc in quandam angustiam et brevitatem cogendus est. Est igitur vis virtutis duplex: aut enim scientia cernitur virtus aut actione. Nam que prudentia, que calliditas, queque gravissimo nomine sapientia appellatur, hec scientia pollet una. Que vero moderandis cupiditatibus regendisque animi motibus laudatur, eius est munus in agendo, cui temperantie nomen est. Atque illa prudentia in suis rebus domestica, in publicis civilis appellari solet. Temperantia autem in suas itidem res et in communes distributa est, duobusque modis in rebus commodis cernitur: et ea que absunt non expetendo et ab his que in potestate sunt abstinendo. In rebus autem incommodis est itidem duplex. Nam que venientibus malis obstat fortitudo, que quod iam adest tolerat et perfert patientia nominatur. Que autem hec uno genere complectitur, magnitudo animi dicitur, cuius est liberalitas in usu pecunie, simulque altitudo animi in capiendis incommodis et maxime iniuriis, atque hec quidem [illegible]. [illegible] autem sunt genera iniuria. Clementia autem

sint diligent' ne fallant ea nos vicia que virtutem
videntur imitari. Nam et prudenciam malicia et
temperanciam [illegible] in voluptatibus aspernandis et
magnitudinem animi superbia et animus contemnen-
dis et despiciencia in contemnendis honoribus et
liberalitatem effusio et fortitudinem audacia imitatur
et paciam duricia [illegible] et iusticia [illegible] et re-
ligionem superstitio et lenitatem mollicia [illegible] et
verecundiam timiditas. et illa disputandi prudencia
[illegible] et hanc oratoriam vim
inanis quedam profluencia loquendi. Studiis autem bo-
nis similia videntur ea que sunt in eodem genere nimia.
Quamobrem omnis vis laudandi et vituperandi ex
his sumetur virtutum viciorumque partibus. Sed in toto
quidem contextu orationis hec erunt illustranda maxime quemad
modum quisque generatus, quemadmodum educatus, quemad
modum institutus moratusque fuerit. et si quid cui
magnum et incredibile acciderit. maximeque si divinitus
accidere potuit videri. Item quod quisque senserit di-
xerit, gesserit, ad ea que proposita sunt virtutum genera ac-
commodabuntur. Ex illis quidem inveniendi locis cau-
se rerum et eventus et consequencia requirentur. Neque
[illegible] mortem eorum quorum vita laudabitur silencio prete-
riri debebit. [illegible] est ammodo attendendum [illegible] pro
[illegible] hec verba [illegible] rhetorice erunt [illegible]
[illegible] Idem in primo [illegible] rhetorice. [illegible]

Omnis igitur [illegible] longe [illegible]
debemus in primo considerare [illegible]
[illegible] Deinde simplex vel [illegible]
[illegible]
[illegible] cause [illegible]
[illegible]
[illegible] omnis cause partes [illegible]
[illegible] Deinde [illegible] orationis [illegible]
divisio et reliqua. Constitucionem esse dicit [illegible]
qua causa nascitur. Questio est [illegible] et
[illegible] id est [illegible] factum an non fuerit
[illegible] questione. [illegible] est constitutio [illegible]
[illegible] questione. Id est an fuerit [illegible]
[illegible] debet [illegible] ratione ad
eandem [illegible] ut [illegible]
[illegible] constitutio
[illegible]
[illegible] debemus attendere [illegible]
[illegible] possit [illegible] constitucionem [illegible]
[illegible] Constitutione cause [illegible] pla
[illegible] considerare [illegible] simplex an iuncta [illegible] Et si
iuncta erit [illegible] pluribus questionibus iuncta an [illegible]
[illegible] questionem [illegible]
considerare debebimus [illegible] simplex sit an iuncta [illegible]
[illegible] de una re agitur an de pluribus [illegible]
[illegible] occiderit. non occidi. [illegible]
[illegible] occidit. an iuste occidit. [illegible]
[illegible] simplex an iuncta sit. considerare debemus. Deinde
si iuncta [illegible] ex pluribus questionibus [illegible] conp
ex pluribus [illegible] iuncta est [illegible]
[illegible] quod multa fecerit [illegible]
[illegible] periculum [illegible]
[illegible] iuncta est [illegible]
[illegible] iuncta est [illegible] potissimum sit
[illegible] considerandum [illegible]
[illegible]
[illegible] comparandi [illegible]
[illegible] plura [illegible] potissimum [illegible]
[illegible] Deinde considerandum est
[illegible] scripto sit [illegible] scripti [illegible]
[illegible]

[illegible] sola [illegible] voluntas. Sed in legem
[illegible] ambiguitas et reliqua. [illegible] est autem [illegible]
[illegible] in contentione [illegible] non in racione legis. sed in
argumentacione [illegible] in [illegible]
[illegible] simplex [illegible] Et
[illegible] Deinde
[illegible] ad finem
[illegible]
[illegible]
[illegible] vocatur in themate [illegible]
[illegible] aliud lemma [illegible]
[illegible] alia [illegible]
id est [illegible] iudicatio. [illegible]
[illegible] Ut [illegible] iure occidit? [illegible]
[illegible] occidi Clodium. [illegible]
[illegible] voluit occidere. [illegible]
[illegible] Clodium voluit occidere? tu [illegible] non
iure occidisti. [illegible] Clodius vo-
luit occidere. [illegible] a Milone [illegible]
[illegible] de Oreste. [illegible] dedit. [illegible]
[illegible] defensionis [illegible]
[illegible] ad iudicationem [illegible] nul-
[illegible] defensione. [illegible]
[illegible]
[illegible] dicit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] defensionem [illegible]
[illegible] de in-
[illegible] argumentum [illegible]
[illegible] est? [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] partes e-
[illegible]
[illegible] reperit [illegible]
[illegible] considerandum est. [illegible]
[illegible] posuit [illegible]
[illegible] alie [illegible] alie [illegible]
[illegible] alie [illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] ordinandi [illegible]
[illegible] ordinanda propria [illegible]
[illegible] considerandum omni [illegible]
[illegible] debemus. Tullius [illegible]
Constitutio [illegible]
[illegible] defensionem [illegible]
[illegible]
[illegible] defensionem. [illegible]
[illegible] illa [illegible]
[illegible] occiderit [illegible]
defensionem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] defensionis [illegible]
[illegible] hoc pacto. iure occidi. illa [illegible]
[illegible] occidat. [illegible] accusator [illegible]
[illegible] occidi. [illegible]
[illegible] pendere oportuit. [illegible]
defensionis [illegible] accusacionis [illegible]
[illegible] oportet [illegible] appel-
[illegible] defensione [illegible] dicit [illegible]
[illegible] occidisse. [illegible]

[illegible] consilio alterius? [illegible] ordine. Ho-
[illegible] indicationem [illegible] [illegible] oportebit
[illegible] constitutionibus et partibus constitutionum [illegible]
[illegible] reperientur, pluribus [illegible]
[illegible] quaerit [illegible]
[illegible] non [illegible]
non subest [illegible] et instantiae in-
[illegible] constituit [illegible] quaerendum est [illegible]
[illegible] iudicatio [illegible] ad hanc
indicationem [illegible] Si plures autem constitutiones
[illegible] iudicationes [illegible] plures erunt
in una causa [illegible] omnes simul reperientur.

Idem, eadem li. 3.

De dispositione in locis inventionis.

Quoniam dispositio est per quam illa quae invenimus in ordinem redigimus ut certo quicquid loco pronuntietur, videndum est cuiusmodi rationem in disponendo habere conveniat. Genera dispositionum sunt duo. Unum ab institutione artis profectum, alterum ad casum temporis accommodatum.

Ex institutione artis disponemus cum sequemur eam praeceptionem quam in superioribus exposuimus, hoc est ut utamur principio, narratione, divisione, confirmatione, confutatione, conclusione, et hunc ordinem quemadmodum praeceptum est ante in dicendo sequamur. Item ex institutione artis non modo totas causas per orationem, sed singulas quoque argumentationes disponemus, quemadmodum docuimus: expositionem, rationem, confirmationem rationis, exornationem, complexionem. Haec igitur duplex dispositio est: una per orationes, altera per argumentationes, ab institutione artis profecta. Est autem alia dispositio quae, cum ab ordine artificioso recedendum est, oratoris iudicio ad tempus accommodatur; ut si ab narratione dicere incipiamus aut ab aliqua firmissima argumentatione aut litterarum aliquarum recitatione; aut si secundum principium confirmatione utamur, deinde narratione; aut si quam eiusmodi permutationem ordinis faciemus; quorum nihil nisi causa postulat fieri oportebit. Nam si vehementer aures auditorum obtusae videbuntur atque animi defatigati ab adversariis multitudine verborum, commode poterimus principio supersedere et exordiri causam aut a narratione aut ab aliqua firma argumentatione. Deinde, si commodum erit, quod non semper necesse est, ad principii sententiam reverti licebit. Si causa nostra magnam difficultatem videbitur habere, ut nemo aequo animo principium possit audire, ab narratione cum inceperimus, ad principii sententiam revertemur. Si narratio parum probabilis, exordiemur ab aliqua firma argumentatione. His commutationibus et translationibus saepe uti necesse est, cum ipsa res artificiosam dispositionem artificiose commutare cogit.

In confirmatione et confutatione argumentationum eiusmodi convenit habere dispositionem: firmissimas argumentationes in primis et in postremis causae partibus collocare, mediocres et neque inutiles ad dicendum neque necessarias ad probandum, quae si separatim et singulae dicantur infirmae sint, cum ceteris coniunctae firmae et probabiles fiunt, interponi oportet. Nam et re narrata statim exspectat animus auditoris si qua re causa confirmari possit; quapropter continuo firmam aliquam oportet inferre argumentationem. Et ideo, quoniam nuperrime dictum facile memoriae mandatur, utile est, cum dicere desinamus, aliquam relinquere in animis auditorum

bene firmam argumentationem. Haec dispositio locorum, tamquam instructio militum, facillime in dicendo, sicut illa in pugnando, parare poterit victoriam.

[illegible] de [illegible] 3.

Collocationis in [illegible] hic ordo est [illegible] propositi locorum [illegible] adhibenda, sed illa [illegible] ad motus magis [illegible]. Positio communia [illegible] fidem faciendi et commovendi [illegible] fides est firma opinio [illegible] aut ad voluptatem aut ad utilitatem aut ad necessitatem [illegible] plures [illegible] singulorum [illegible] collocationem ad fidem accommodatam [illegible] Una est [illegible] propositi [illegible] fidei [illegible] et fides et motus [illegible] de eo [illegible] est propositum [illegible] quae [illegible] est [illegible] deliberationis [illegible] in laudationibus [illegible] In laudatione [illegible] oratoris [illegible] iudicis [illegible] in suasione autem [illegible] deliberantis. [illegible] in his de [illegible] ordine collocandi. Nam [illegible] distribuendi [illegible] a minoribus ad maiora [illegible] a maioribus ad minora delabimur [illegible] aequabili [illegible] distinguimus [illegible] parva magnis, simplicia [illegible] obscuris dilucida [illegible] probabilibus [illegible] in exornatione [illegible] omnia

In deliberatione eadem principia non longa [illegible] nulla erunt [illegible] ad audiendum [illegible] deliberant [illegible] Nec multa [illegible] narranda est [illegible] narratio [illegible] praeteritarum rerum aut [illegible] futurarum [illegible] ad fidem et ad motum adhibenda est omnis oratio. [illegible]

Ordo autem collocationis non eadem accusatoris et [illegible] Accusator rerum ordine prosequitur et singula argumenta quasi [illegible] collocata vehementer proponit. Concludit acriter, confirmat tabulis, decretis, testimoniis [illegible] singulis commoratur [illegible] praeceptis [illegible] ad motum [illegible] valent et in reliqua oratione paululum digrediens de cursu dicendi utitur et vehementius [illegible] posita ut iratus efficiat iudicem. [illegible] autem omnia longe [illegible] sumenda principia ad benevolentiam conciliandam [illegible] quae laedunt [illegible] si tota sunt molesta [illegible] ad fidem [illegible] eludenda [illegible] obscuranda [illegible] digressionibus obruenda [illegible] aut ad invidiam [illegible] Non [illegible] ordine collocandi ut [illegible] possimus. Nam [illegible] et quod respicit [illegible] est. [illegible]

[illegible] a maioribus [illegible] ad [illegible] a [illegible] ad maiora. [illegible] ad [illegible] quod ad honestatem [illegible] quae [illegible] publicos pertinebunt [illegible] plura [illegible] in validiora [illegible] validis [illegible] validis [illegible]

[illegible] publicis causa [illegible] utilis [illegible] contrariorum [illegible] et summa quaedam [illegible] plures [illegible]

Expositor.

Galfredus. Ordo disponendi materiam duplex est. naturalis et artificialis. Naturalis est quando eo ordine quo res gesta est describitur. Artificialis autem quando que naturaliter sunt posteriora ponuntur prius requisito. id est quando inchoatur materia a fine vel a medio. vel quando sumitur principium ab aliquo quod non est de materia id est a proverbio vel exemplo. Est autem proverbium sententia quedam generalis sive propria. Exemplum vero est simile per quod aliquid ostenditur sive in persona sive in fine. Et hoc id est proverbium et exemplum sumitur ad naturale principium materie. quando [illegible] relicto principio. aut [illegible] fine relicto principio et medio. Et sic penes ordinem artificialem patet octo modos sumi principium. penes naturalem vero non nisi uno scilicet a principio naturali. Horum exemplum. Rex cretensis minos filium suum androgeum atheniensis studio transmissum livore sororum dolent defunctum. Qui cum in ulcionem patris et armis irrueret. nisum quem regem atheniensem [illegible] illius facinoris auctorem aggressus est. Erat [illegible] nisus [illegible] pedet purpureo porrecti potitus [illegible] quo posita arte quam armis consulerent. et dolus bellum [illegible] gladium consummavit. Scylla namque filia sua [illegible] a patre occulte sumatam subripuit sicut [illegible] [illegible] ducebatur motum libidinis. Regis [illegible] cretensis ad amplexum [illegible] anhelavit quoniam pulchritudo singularis ipsius elegit medullitus et sumendum [illegible] [illegible] illexit. Minos namque [illegible] [illegible] [illegible] veneni refugit [illegible] super [illegible] suo lacrimis [illegible] [illegible] [illegible] suo [illegible] respexit clementia. utriusque corporis transfiguratione. [illegible] nisus est in alauda [illegible] [illegible] [illegible] nomen nisi [illegible] perdidit [illegible] sui [illegible]

Hec fabula et hec pars. scilicet mynoem. androgeum. et scillam; Volens ergo aliquis scribere secundum naturalem ordinem incipiat a mynoe laudibus sic. Minos [illegible] cretensibus imperantem nature [illegible] insignivit donariis. formam [illegible] pulchritudinis [illegible] [illegible] corpus armaverunt [illegible] [illegible] [illegible] consilio nulla [illegible] [illegible] [illegible]

Secundum vero ordinem artificialem patet sic principium a fine hoc modo. Scilla mynois [illegible] pulchritudine regium prius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] contrahere [illegible] sed [illegible] repercussa [illegible] [illegible] perdendo tale [illegible] perdidit. [illegible] [illegible] [illegible] defecit [illegible] Eum cretensibus [illegible] [illegible] dolor filii armaverat. cum mortem [illegible] [illegible] [illegible] livor atheniensium. delectum [illegible] membrorum [illegible] volent [illegible] A medio sic sumitur. Androgeum liberalibus [illegible] artibus [illegible] [illegible] veneno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amicus [illegible] [illegible] [illegible] obstupuit [illegible] [illegible] obstupuit. [illegible] [illegible] defecit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pullulantibus et studiis [illegible] annis patre eum mynos [illegible] artes [illegible] [illegible] disciplinam. ubi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Sumitur proverbium non principium sic. Hec est fortune [illegible]

Proverbium non medium sic.

Ad bonos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alterius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad malefactum et ipse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Non fine proverbium sic. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alterius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] auctore. Ad eundem [illegible] Exemplum non principium sic. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Exemplum non medium sic. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Exemplum non fine sic. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ordo naturalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] artificialis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de quo ait [illegible] [illegible] [illegible] urbana [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordine artificiali. Et inde [illegible] [illegible] [illegible] ordinis artificialis. Cum inchoatur materia a fine vel a medio. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Alibi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debet [illegible] [illegible] materie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] officio. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exemplum [illegible]

cogere, quod una in plures dividere. Item ac materia quen-
dam per se, quod sit quod maiore vi ferent vel ingrat-
illuc ac verbis [illegible] assumpte de oratore ut quod ma-
ximum movit primat fungitur. Et ut esse quam
conspicit quidam cum hos inspicit valentissimum
se proelia [illegible] in aliquo valentem habere de-
licto assumptis narrationibus interponitur [illegible]
in genere [illegible]. Et ubi in se fuit magnum po-
dis rebus accommodat. Item ad aliquod assumptum. Hoc est
vel incidentem vel minimum vel quod ille [illegible]. For-
tum vel speciem narrationis [illegible] non debet. Sed assump-
tum [illegible] narrare latebit eadem complecti [illegible]
[illegible] atque expediti. Ducit ut sit narratio
[illegible] se locorum quos paratur [illegible] et assump-
tionum [illegible] hoc est per mar-
antonum diffundi. Et hec narratio [illegible]
[illegible] erit in qua [illegible] assumptis [illegible]
strationem interponendi sunt. Neque [illegible]
narrationem reddi. Hec est [illegible]
o [illegible] patrie [illegible] P. R.
cum primum [illegible] instantiam [illegible]
sit. [illegible] anteposuit assumptum. O [illegible]
[illegible] atque [illegible] Sicilie. O [illegible]
multis [illegible] calamitose. Ad narrationem
redit. Assumptum [illegible]
[illegible] Rursus ad narrationem
redit. Tamen bellum Athenienses [illegible] gloriose
[illegible] placidum [illegible] Rursus ad
narrationem redit. vel. i. ij. l. iiij.

De triplici modo dicendi genere humili, medio, grandi, quo vel summisse, temperate, grandi. — i. triplici stilo

Tria sunt genera que nos figuras appellamus, in quibus omnis oratio non viciosa consumitur. Unam gravem, alteram mediocrem, tertiam attenuatam vocamus. Gravis est que constat ex verborum gravium magna et ornata constructione. Mediocris est que constat ex humiliore neque tamen ex infima et pervulgatissima verborum dignitate. Attenuata est que demissa est usque ad usitatissimam puri consuetudinem sermonis. In gravi figura consumetur oratio, si que cuiusque rei poterunt ornatissima verba reperiri, sive propria sive extranea, ad unamquamque rem accommodabuntur, et si graves sententie que in amplificatione et commiseratione tractantur eligentur, et si exornationes sententiarum aut verborum que gravitatem habebunt, de quibus post dicemus, adhibebuntur. In hoc genere figure erit hoc exemplum: Nam quis est vestrum, iudices, qui satis idoneam possit in eum penam excogitare qui prodere hostibus patriam cogitavit? Quod huic maleficio dignum supplicium poterit inveniri? In his qui violassent ingenuum, matremfamilias constuprassent, vel postremo necassent, maxima supplicia maiores consumpserunt: huic truculentissimo ac nefario sceleri singularem penam non reliquerunt. Atque in aliis maleficiis ad singulos aut ad paucos ex alieno peccato iniuria pervenit: huius sceleris qui sunt affines uno consilio universis civibus atrocissimas calamitates machinantur. O feroces animos! O crudeles deliberationes! O derelictos homines ab humanitate! Quid agere ausi sunt aut cogitare possunt? Quo pacto hostes revulsis maiorum sepulcris, deiectis menibus, ovantes irruerent in civitatem; quomodo deum templis spoliatis, optimatibus trucidatis, aliis abreptis in servitutem, matribusfamilias et ingenuis sub hostilem libidinem subiectis, urbs acerbissimo concidat incendio conflagrata. Qui se non putant id quod voluerint ad exitum perduxisse, nisi sanctissime patrie miserandum scelerati viderint cinerem. Nequeo verbis consequi, iudices, indignitatem rei; sed negligentiam meam non magni pendo, quia vos mei non egetis. Vester enim animus amantissimus reipublice facile edocet ut eum qui fortunas omnium voluit prodere precipitem proturbetis ex ea civitate quam iste hostium spurcissimorum dominatu nefario voluit obruere.

maleficium ac scelus comparari quod

In mediocri figura versabitur oratio, si hec, ut ante dixi, aliquantulum demiserimus, neque tamen ad infimum descenderimus, sic: Quibuscum bellum gerimus, iudices, videtis: cum sociis qui pro nobis pugnare et imperium nostrum nobiscum simul virtute et industria conservare soliti sunt. Qui cum se et opes suas et copiam necessario norant, tum vero nihilominus propter propinquitatem et omnium rerum societatem quid in omnibus rebus populus Romanus posset scire et existimare poterant. Hi cum deliberassent nobiscum bellum gerere, queso, que res erat qua freti bellum suscipere conarentur, cum multo maximam partem sociorum in officio manere intelligerent; cum sibi non multitudinem militum, non idoneos imperatores, non pecuniam publicam presto esse viderent, non denique ullam rem que ad bellum pertinet administrandum? Si cum finitimis de finibus bellum gererent, si totum certamen in uno prelio positum putarent, tamen omnibus rebus instructiores et paratiores venirent; nedum illud imperium orbis terre, cui imperio omnes gentes, reges, nationes partim vi, partim voluntate consenserunt, cum aut armis aut liberalitate a populo Romano superati essent, ad se transferre tantulis viribus conarentur. Queret aliquis: Quid? Fregellani non sua sponte conati sunt? Eo quidem isti minus facile conarentur, quod illi quemadmodum discessissent videbant. Nam rerum imperiti, qui uniuscuiusque rei de rebus ante gestis exempla petere non possunt, hi per imprudentiam facillime deducuntur in fraudem; at hi qui sciunt quid aliis acciderit facile ex aliorum eventis suis rationibus possunt providere. Nulla re inducti, nulla spe freti arma sustulerunt? Quis hoc credet tantam amentiam quemquam tenuisse ut imperium populi Romani temptare auderet nullis copiis fretus? Ergo aliquid fuisse necesse est. Quid aliud nisi id quod dico potest esse?

In attenuato figure genere, id quod ad infimum et cotidianum sermonem demissum est, hoc erit exemplum: Nam ut forte hic in balneas venit, cepit, postquam perfusus est, defricari. Deinde ubi visum est ut in alveum descenderet, ecce tibi iste de transverso: Heus, inquit, adolescens, pueri tui modo me pulsarunt; satisfacias oportet. Hic, qui id etatis ab ignoto preter consuetudinem appellatus esset, erubuit. Iste clarius eadem et alia dicere cepit. Hic vix tandem inquit: Sine me considerare. Tum vero iste voce clamare ista que perfacile cuiusvis rubores eicere possent; ita petulans est atque acerba ut ne ad solarium quidem, ut mihi videtur, sed post scenam et in eiusmodi locis exercitata sit. Conturbatus est adolescens, nec mirum, cui etiam nunc pedagogi lites ad auriculas versarentur, imperito huiusmodi conviciorum. Ubi enim iste vidisset scurram exhausto rubore, qui se putaret nihil habere quod de existimatione perderet, ut omnia sine fame detrimento facere posset? Igitur genera figurarum ex ipsis exemplis intelligi poterunt. Erat enim attenuata verborum constructio, alia in gravitate, alia posita in mediocritate.

Isidorus ethimologiarum ii. Videnda sunt ergo sum

missa leniter ... quiet. inflectenda modice h'
e ... grandia ... dicendi. hoc ille medium ... qui
... parva subtiliter. cum mediocria
temperate. Nam a parvis ... nihil ... mediocria
nihil sublime dicendum est. sed leni ac pedestri
more loquendum. In causis autem maioribus ubi
de deo vel hominum salute ... plus magnifice
et fulgidius est explendum. In temperatis vero
... ubi nihil agitur nisi ut agit. sed tamen
ut delectetur auditor. ... utrumque modice
dicendum est. Sed quamvis de magnis rebus ...
qui dicit. non tamen semper granditer dicere debet. sed
submisse cum docet. temperate cum aliquid vel laudat vel
vituperat. granditer cum ad ... animos
... promovet. Utenda tamen ... submissa
genere dicendi sufficientia. in temperato splen-
dentia. in grandi vehementia. Augustinus de
doctrina christiana ... libro iiii. [Q]uamvis
si genus dicendi est docere ut intelligatur ... sen-
tentia ... quod dicitur. Non autem ab illo qui docet
... eloquentia doceat. sed ... evidentia ... evi-
dentie diligens appetitus aliquando neglegit verba
cultiora. nec curat quid bene sonet. sed quid bene indicet
atque intimet quod ostendere intendit. Unde ait quidam
cum de tali genere locutionis ageret. esse in eo quandam
diligentem neglegentiam. Hec tamen sic detrahit
ornatum. ut sordes non contrahat. [B]onis ...
bonis doctoribus tanta docendi cura sit vel esse debet
ut verbum quod vel obscurum sit vel ambiguum latinum
esse non potest. [V]ulgi autem more sic dicatur ut am-
biguitas obscuritasque vitetur. non sic dicatur ut
a doctis. sed potius ut ab indoctis dici solet. [Q]uid enim
prodest locutionis integritas. quam non sequitur intel-
lectus audientis. cum loquendi omnino nulla sit causa. si
quod loquimur non intelligunt propter quos ut intelligant
loquimur. [Q]ui ergo docet vitabit verba omnia que non
docent. ... per ea alia que intelliguntur integra
potest dicere. id magis eligit ... sine
... non ... vitare ...
... ipsa doceat atque
disputet ... [C]um ... non genere dicendi id agi-
tur ut eloquentia ipsa delectet. ut rebus que non doce-
re indigent eloquio ... movere ... proprius
... delectatione ipsa elocutionis accedat vel ...
... adhereant ... [S]ed ... docentis
... impensa est ab hominibus. ut non solum
non ... sed fugienda ac detestanda
tot et tanta mala atque turpia que malis et ...
disertissime ... lectorum. In ... at-
que ... est deo. In ... laudabo te.
... delectabilis est ... quod non ...
... bona eo ...
... [E]st tale aliquid
... locum. ...
... lapsus pendulis ...
... frondea ... [N]on ...
... affluentissima fecunditate ... sed
... displicet. [C]um ... grande
... ornamentis ... compta
... [N]on ... illa or-
... [F]ertur quippe impetu suo et elocutionis pulchri-
dinem si occurrit vi rerum rapit ... cum de rebus
... non omnis eloquentium ... agitur ...
... ardorem. [N]am ... si ...
... fortis ... gemmatum ...
... illos armis quod agit. non ... [M]agnum autem ... ut ...
... delectandum auditorem ... in flectendum ut moveatur
ad agendum. [E]t sicut delectatur si suaviter loquaris.
ita flectitur si amet quod polliceris. timeat quod
minaris. oderit quod arguis. quod commendas amplec-
tatur. quod dolendum exaggeras doleat. ...
... gaudeat ... misereatur eorum quos
... eos quos ... fugiat
aliud grandis eloquentie ... ad ...
... auditorum. non quid agendum sit ut sci-
ant. sed ut agant quod agendum esse iam sciunt. ...
... adhuc nesciunt ... dicendi sit
... [E]t fortasse rebus ipsis agnitis
... eloquentie viribus non moveri. [C]um ...
... agit rem magnam de ...
... et filio ... submisse tamen dicendi genere
utitur. quam rerum ...
ad flectendos ...
... [S]it ergo ...
... audiens ...
... plebe ...
... [C]um ...
angeli ... petrum ...
fundit. ...
... de petra ...
... [C]um ...
illa laudatio. ...
... sublimior gloria et maior ...
...
...
... dei imago ... ad ...
ut per evangelium ... ut ...
... dei ...
... et ...
di ...
...
... ministros ...
tes nosmetipsos ut dei ministros. In multa
patientia in tribulationibus in necessitatibus in angustiis
in plagis in carceribus in seditionibus in laboribus in vigi-
liis in ieiuniis et cetera. ... adhuc ardentem.
... ad nos o corinthii. cor nostrum
dilatatum est ...
... [I]n ...
...
... dei ...
...
...
... [Q]uod ...
... epistula submisse dice-
di genere ...
...
...
...
... dicti ... obstinatos et ...

et temptationem vestram in carne mea non sprevistis neque respuistis, sed sicut angelum dei excepistis me, sicut Christum Iesum. Que ergo fuit beatitudo vestra? Testimonium vobis perhibeo quia si fieri posset oculos vestros eruissetis et dedissetis mihi. Ergo inimicus factus sum vobis verum predicans? Emulantur vos non bene, sed excludere vos volunt ut eos emulemini. Bonum est autem emulari in bono semper, et non solum cum presens sum apud vos. Filioli mei quos iterum parturio donec Christus formetur in vobis. Itaque hic aut contraria contrariis verbis sunt reddita, aut aliqua gradatione sibimet subnexa, aut cesa et membra circuitusque sonuerunt? Et tamen non ideo tepuit grandis affectus quo eloquium fervere sentimus. Item cum de iudiciis secularibus loquitur: Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum iudicari apud iniquos et non apud sanctos? An nescitis quia sancti de mundo iudicabunt? Et si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis qui de minimis iudicetis? Nescitis quoniam angelos iudicabimus, nedum secularia? Secularia igitur iudicia si habueritis, eos qui contemptibiles sunt in ecclesia hos collocate. Ad reverentiam vobis dico. Sic non est inter vos sapiens quisquam qui possit inter fratrem suum iudicare? Sed frater cum fratre iudicatur, et hoc apud infideles. Iam quidem omnino delictum est quia iudicia habetis vobiscum. Quare non magis iniquitatem patimini? Quare non potius fraudamini? Sed vos iniquitatem facitis et fraudatis, et hoc fratres. An nescitis quia iniqui regnum dei non hereditabunt? Vide quemadmodum indignatur apostolus, sic corripit, sic exprobrat, sic increpat, sic minatur. Quam sit [illegible] sui affectum tam crebra et tam abrupta vocis mutatione testatur, quod est positum quod de rebus minimis tam granditer dicit. [illegible] de illo negotio secularia meruerunt? Absit. Sed hoc fuit propter iustitiam caritatem pietatem, que nulla sobria mente dubitante etiam in rebus quibuslibet parvulis magna sunt.

Item martyr Ciprianus et Ambrosius docte grandi[ter] invecti sunt in eas que formas pigmentis colorant vel potius decolorant. Prior ait, cum hoc ageret: Si quis pingendi artifex vultum alicuius et speciem et corporis qualitatem emulo colore signasset, et signato iam consummatoque simulachro manus alius inferret ut iam formatam iam pictam quasi peritior reformaret, gravis prioris artificis iniuria et iusta indignatio videretur. Tu te existimas impune laturam tam improbe temeritatis audaciam dei artificis offensam? Ut enim non impudica circa homines et incesta fucis lenocinantibus sis, corruptis violatisque que dei sunt peior adultera detineris. Quod ornari te putas, quod putas comi, impugnatio est in divinum opus, prevaricatio est veritatis. Monentis apostoli vox est: Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio sicut estis azimi. Numquid sinceritas perseverat et veritas quando que sincera sunt polluuntur et colore adulterino medicaminum fucis in mendacium vera mutantur? Dominus tuus dicit: Non potes facere capillum unum album aut nigrum; et tu ad vincendam domini tui vocem vis esse potentior. Audaci conatu et sacrilego contemptu crines tuos inficis; malo presagio futurorum capillos iam tibi flammeos auspicaris. Longum est inserere omnia que sequuntur. Ille vero posterior contra tales dicit: Hinc illa nascuntur incentiva vitiorum, ut quesitis coloribus ora depingant, dum viris displicere formidant, et de adulterio vultus meditantur adulterium castitatis. Quanta hec amentia

effigiem mutare nature, picturam querere, et dum verentur maritale iudicium, prodere suum. Prior enim de se pronunciat que cupit mutare quod nata est. Ita dum alii studet placere prius ipsa sibi displicet. Quem iudicem mulier veriorem requirimus deformitatis tue quam te ipsam que videri times? Si pulchra es, quid abscondis? Si deformis, cur te formosam esse mentiris, nec tue conscientie nec alieni gratiam erroris habitura? Ille enim alteram diligit, tu alteri vis placere; et irasceris si amet alteram, qui adulterare docetur in te. Mala magistra es iniurie tue. Lenocinantem refugit etiam que passa lenonem est, et licet vilis mulier, non alteri tamen sed sibi peccat. Tolerabiliora pene modum in adulterio crimina sunt; ibi enim pudicitia, hic natura adulteratur. Satis ut existimo apparet feminas ne suas fucis adulterent formas et ad pudorem et ad timorem hac facundia vehementer impelli. Proinde nec summissum nec temperatum sed omnino grande hoc genus eloquii agnoscimus.

Nec [illegible] quis putet [illegible] disciplinam esse contrarium [illegible] miscere, immo quantum fieri potest omnibus generibus dictio varianda est. Nam quando prolixa est in uno genere minus detinet auditorem. Cum vero fit ab alio in aliud transitus, etiamsi longius eat, decentius procedit oratio. Quamvis habeant et singula genera varietates suas in sermone eloquentium, quibus non sinunt auditorum refrigescere vel tepescere sensus. Verumtamen facilius summissum solum quam solum grande diutius tolerari potest. Commotio quippe animi quanto magis excitanda est ut nobis assentiatur auditor, tanto minus in ea diu teneri potest, cum fuerit quantum satis est excitata. Et ideo cavendum est ne dum volumus altius erigere quod erectum est, etiam inde decidat quo fuerat commotione perductum. Interpositis vero que sunt dicenda summisse bene reditur ad ea que opus est granditer dici, ut dictionis impetus sicut maris estus alternetur. Ergo fit ut grande dicendi genus si diutius dicendum est non debeat esse solum, sed aliorum generum interpositione valetur. Et hic tamen quod eius copia prevaluit [illegible]. Interest quod genus cui generi interponatur vel adhibeatur certis et necessariis locis. Nam in grandi genere semper vel pene semper temperata decet esse principia. Et in potestate est eloquentis ut dicantur nonnulla summisse etiam que possent granditer dici, ut ea que dicuntur granditer ex illorum comparatione grandiora fiant et eorum tamquam umbris luminosiora reddantur. In quocumque autem genere aliquarum questionum vincula solvenda sunt acumine opus est, quod sibi summissum genus proprie vendicat. Ac per hoc eo genere utendum est et in aliis duobus generibus quando eis ista incidunt, sicut laudandum aliquid vel vituperandum, ubi nec damnatio cuiusquam nec liberatio nec ad actionem quamlibet assensio requiritur. In quocumque alio genere occurrerit, genus adhibendum et interponendum est temperatum. In grandi ergo genere inveniunt locos suos duo cetera, et in summisso similiter. Temperatum autem genus non quidem semper sed tamen aliquando summisso indiget si, ut dixi, questio cuius nodus est solvendus incidit, vel quando nonnulla que ornari possent ideo non ornantur sed summisso sermone dicuntur, ut quibusdam quasi thoris ornamentorum prebeant eminentiora loca. Grande autem genus temperati dictio non requirit; ad delectandos quippe animos non ad movendos ipsum suscipit. Nec sane si dicenti crebrius et vehementius acclametur ideo granditer putandus est dicere. Hoc enim et acumina summissi generis et ornamenta faciunt temperati. Grande autem genus plerumque pondere suo voces premit sed lacrimas exprimit. [illegible] quoniam hoc [illegible] unde debeat qui eloquio vult dicere ut intelligenter libenter obedienter audiatur tenet tamen

Comma in oratione collateralia [illegible] quibus [illegible] [illegible] fluctuans [illegible] [illegible] medio [illegible] attenuato.

[illegible] que pura [illegible] ante docet ut [illegible]. In [illegible] sumus delectare ut teneat. in [illegible] ardentes flectere ut vincat. Tullius in iii [illegible] Est [illegible] ne [illegible] genus [illegible] et [illegible] quemadmodum [illegible] laudanda est [illegible] et ea [illegible] fugienda est [illegible] appellari [illegible] notabit. [illegible] corpus bona [illegible] tumore [illegible] saepe [illegible] saepe [illegible] videtur [illegible] et inflatum est [illegible] aliquando [illegible] postulat [illegible] [illegible] procellionibus [illegible] depulsi [illegible] lacunas [illegible] [illegible] [illegible] timoris [illegible] declinassent et ab eo quod [illegible] aberrauerunt [illegible] fallitur [illegible] orationis tumorem. [illegible] potuerit [illegible] ad [illegible] appellamus dissolutum quod est sine nervis et articulis ut [illegible] appellemus fluctuans eo quod fluctuat huc et illuc [illegible] [illegible] expedire [illegible] bellicosae [illegible] vellent [illegible] possent [illegible] adiutores [illegible] malos [illegible] [illegible] solet [illegible] cogitare [illegible] negotia [illegible] agere [illegible] auditorem [illegible] [illegible] complectitur. [illegible] [illegible] attenuatum [illegible] ad [illegible] orationis [illegible] hic [illegible] [illegible] [illegible] balneas [illegible] [illegible] postea dixit [illegible] pulsarent [illegible] dixit [illegible] [illegible] magis [illegible] clamarent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] attenuatum [illegible] [illegible] orationis. Isidorus ethimologiarum ii.

Componitur autem instructa oratio tribus membris, comate et colo et periodo. Comma particula est sententiae. Colon membrum. Periodos ambitus vel circuitus. Fit autem ex coniunctione eorum comma, ex commate colon, ex colon periodos. Comma est iunctura finita [illegible] [illegible] [illegible] comma [illegible] et aliud comma [illegible] [illegible] est colon [illegible] membrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex pluribus membris fit periodos [illegible] [illegible] clausula [illegible] [illegible] [illegible] periodos autem longior esse debet [illegible] ut uno spiritu proferatur. Quidam expositor [illegible] [illegible] tota [illegible] periodus [illegible] [illegible] membrum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] legentis [illegible] comma colon et periodus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] membra vel plura faciant periodum [illegible] colon comma et periodus [illegible] [illegible] [illegible] membra [illegible] [illegible]

[illegible] membra [illegible] et colon [illegible] rethorica [illegible] [illegible] orationis [illegible] [illegible] clausulas quasdam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Comma [illegible] [illegible] [illegible] rethorica [illegible] orationis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] periodus dicitur [illegible] color in rethorica qui apud latinos dicitur [illegible] [illegible] [illegible] absolute [illegible]. Ut [illegible] [illegible] [illegible] collocandi. Expositor [illegible] [illegible] color rethoricus [illegible] singulas clausulas [illegible] [illegible] et distinguit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de medio [illegible] [illegible] [illegible]. Augustinus de doctrina christiana [illegible] [illegible] apostolus ad romanos [illegible] in tribulationibus [illegible] [illegible] tribulatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] periodon [illegible] appellant [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] membra [illegible] [illegible] tribulatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad corinthios [illegible] epistola [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] insipientem esse [illegible] insipientem esse [illegible] [illegible] [illegible] insipientem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] insipientes [illegible] [illegible] sapientes [illegible] et ego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ego [illegible] [illegible] [illegible] et ego [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ego [illegible] membrum [illegible]

De comate colo et periodo [illegible] [illegible] membro [illegible] [illegible] [illegible] membro [illegible] [illegible]

terra ... inde vadi ... ad ... et ponit ... lapidibus ... noctem et diem ... deinde ... periculis fluminum, periculis latronum, periculis ... periculis ex genere, periculis in civitate, periculis in deserto, periculis in mari, periculis in falsis fratribus; in labore et erumpna, in vigiliis sepius, in fame et siti, in ieiuniis sepius, in frigore et nuditate. ... Et hec duo ... ... Postremo ...

[illegible]

Salomon

[illegible]

Diuersis libris ... studere ...

[illegible]

de sono nobiliorum

simplicibus verbis in qualitate sunt. Complexa vero eadem sunt quinque collocatione. Et simplicia ... nativa sunt ... [illegible]

... tenebrae ... sit alia ... ... Aristoteles in poetria ... [illegible]

de debita magnitudine et euphonia metri

[illegible]

Quinque qui lima orationis

[illegible]

Suavis constructio

[illegible]

longo sit vicius. Ut: Feci rem scelestam consilio [illegible]
[illegible] crudelissima [illegible] [illegible]
[illegible] ablativo. consilio [illegible]
[illegible] Consilio [illegible]
[illegible]
[illegible] Consilio [illegible]
[illegible] pervenit illi flagitiosa [illegible] Consilium
scelestum [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Ceteris
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

Iste

[illegible]

Aristoteles in [illegible] tertio rhetoricorum [illegible] elocutionum [illegible]

[illegible] et [illegible]
[illegible]
poetarum. [illegible] loquendo [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] laborat [illegible]
[illegible] clausulis. [illegible] clausularum
[illegible] magnitudinem [illegible]
[illegible]
[illegible] auditor [illegible]
[illegible]

Dignitas [illegible]

[illegible]

Compressa elocutio et clausularis.

De figuris vel ornatibus verborum et colorum.

contentio exponitur. Ex hac parte pugnat pudor, illinc petulantia; hinc pudicitia, illinc stuprum; hinc fides, illinc fraudatio; hinc pietas, illinc scelus; hinc constantia, illinc furor; hinc honestas, illinc turpitudo; hinc continentia, illinc libido; hinc denique aequitas, temperantia, fortitudo, prudentia, virtutes omnes certant cum iniquitate, luxuria, ignavia, temeritate, cum vitiis omnibus. Postremo copia cum egestate, bona ratio cum perdita, mens sana cum amentia, bona denique spes cum omnium rerum desperatione confligit. In huiusmodi certamine ac proelio [illegible] dicitur [illegible] est. Et cum mala bonum, et [illegible] mortem vitam [illegible] patere, et [illegible] altissimum, bonum et bonum [illegible].

Synonymia est quando eadem sententia in diversis verbis [illegible] sententiam, ut [illegible]. Nihil agis, nihil moliris, nihil cogitas. Et iterum: Non feram, non patiar, non sinam.

Epanados quando [illegible] transgressionem [illegible], ut [illegible] dignitatis [illegible] fortasse eorum qui [illegible].

Antapodosis [illegible] ut [illegible] hedo [illegible] non [illegible].

Paradiastole est quando [illegible] distinguimus. Cum te sapientem pro astuto appellas, pro inconsiderato fortem, pro illiberali diligentem.

Antanaclasis est cum eodem verbo contrarium exprimit sensum. [illegible] quidam de filio cum mortem suam exspectante, [illegible] non exspectet, immo [illegible].

Antimetabole est conversio verborum quae ordine mutato contrarium efficit sensum, ut: Non ut edam vivo, sed ut vivam edo. Et: Si consul Antonius, Brutus hostis; si conservator rei publicae Brutus, hostis Antonius. [illegible] quos [illegible] appellant [illegible]. [illegible] Tullius [illegible].

Repetitio est cum continenter ab uno atque eodem verbo in rebus similibus et diversis principia sumuntur hoc modo: Vobis istud attribuendum est, vobis gratia habenda est, vobis res ista erit honori. Item: Scipio Numantiam sustulit, Scipio Karthaginem delevit, Scipio pacem peperit, Scipio civitatem servavit. Item: Tu in forum prodire, tu lucem conspicere, tu in horum conspectum venire conaris? Audes verbum facere? audes quicquam ab istis petere? audes supplicium deprecari? Quid est quod possis defendere? quid est quod audeas postulare? quid est quod tibi putes concedi oportere? Non ius iurandum reliquisti? non amicos prodidisti? non parenti manus adtulisti? non denique in omni dedecore volutatus es? Haec exornatio cum multum venustatis habet tum gravitatis et acrimoniae plurimum. Quare videtur esse adhibenda et ad ornandam et ad exaugendam orationem.

Expositio. Repetitio est alicuius dictionis resumptio in principiis diversarum orationum continue positarum. Repetitio est cum plures clausulae continue ab eadem incipiunt dictione. Tu in lecto, tu in [illegible], tu in [illegible]; te colo, te laudo, te glorifico vel plaudo. Res nova, res celebris, res [illegible] digna favore. Et maxime [illegible]. Et sciendum quod huiusmodi repetitio non solum [illegible] sed alias ternario vel quaternario. Et notandum est quod color iste valde est ad exprimendos vehementes affectus, scilicet iram vel gaudium vel indignationem.

Conversio est per quam non, ut ante, primum repetimus verbum, sed ad postremum continenter revertimur hoc modo: Poenos populus Romanus iustitia vicit, armis vicit, liberalitate vicit. Item: Quod ex concordia civitate sublata est, libertas sublata est, fides sublata est, [illegible] sublata est. Item: C. Laelius homo novus erat, ingeniosus erat, doctus erat, bonis viris et studiis amicus erat; ergo in civitate primus erat. Item: Nam cum istos ut absolverent te rogas, ut periurarent rogas, ut existimationem neglegerent rogas, ut leges populi Romani tuae libidini largirentur rogas.

Expositio. Conversio est repetitio eiusdem dictionis in fine diversarum orationum continue positarum. Ut: Tu solus dives es, tu solus [illegible] es, tu solus potens es, immo potens [illegible]. Et dicitur iste color conversio quia [illegible] per conversionem primi coloris. Tullius.

Complexio est quae utramque complectitur exornationem et hanc et quam ante exposuimus, ut et repetatur idem verbum saepius et crebro ad idem postremum revertatur hoc modo: Qui sunt qui foedera saepe ruperunt? Carthaginienses. Qui sunt qui crudelissime bellum gesserunt? Carthaginienses. Qui sunt qui Italiam deformaverunt? Carthaginienses. Qui sunt qui sibi postulant ignosci? Carthaginienses. Videte ergo quam conveniat eos impetrare. Item: Quem senatus damnarit, quem populus Romanus damnarit, quem omnium existimatio damnarit, eum vos sententiis vestris absolvatis?

Expositio. Complexio est quae complectitur utrumque praedictorum, scilicet eadem dictio in principiis plurium clausularum repetitur et alia in fine earundem. Complexio est repetitio duarum dictionum in principio et in fine diversarum orationum continue positarum. Ut hic: [illegible] iustitiae [illegible] obumbrat [illegible]; [illegible] alludit [illegible]. Et dicitur complexio quia complectitur duos primos colores. Tullius.

Traductio est quae facit ut cum idem verbum crebrius ponatur non modo non offendat animum, sed etiam concinniorem orationem reddat hoc modo: Qui nihil habet in vita iucundius vita, is cum virtute vitam non potest colere. Item: Eum hominem appellas, qui si fuisset homo, numquam tam crudeliter hominis vitam petisset. At erat inimicus. Ergo inimicum sic ulcisci voluit, ut ipse sibi reperiretur inimicus? Item: Divitias sine divitis esse; tu vero virtutem praefer divitiis; nam si voles divitias cum virtute comparare, vix satis idoneae tibi videbuntur divitiae quae virtutis pedisequae sint. Ex eodem genere est exornationis cum idem verbum ponitur modo in hac, modo in altera re hoc modo: Cur eam rem tam studiose curas, quae tibi multas dabit curas? Item: Nam amari iucundum sit, si curetur ne quid insit amari. Item: Veniam ad vos, si mihi senatus det veniam.

Expositio. Traductio est transitio dictionis a significatione in aliam in una oratione vel diversis continue positis, ut: [illegible] laudo vel [illegible] in laude. [illegible] modo [illegible] nihil est in mundo. Traductio fit cum aliquod nomen per [illegible] casus variatur. [illegible] Nescit [illegible] nihil [illegible] iudicium [illegible] pagens [illegible]. Vel aliter fit in consonantia, ut: [illegible] alio anno [illegible] annus. [illegible] lege [illegible] lege.

Contentio est cum ex contrariis rebus oratio conficitur hoc modo: Habet adsentatio iucunda principia, eadem exitus amarissimos adfert. Item: Inimicis te placabilem, amicis inexorabilem praebes. Item: In otio tumultuaris, in tumultu es otiosus. In re frigidissima cales, in ferventissima friges. Ta

[illegible]

Quorum veneficiorum dampnabatur. Iudicia quia mulier indicabit. Quod. nulla facilius ad id malefacinus causa quam turpis amor et reprimis libido ... potuit. ... tamquam animum quam ... esset corruptus corpus eius ... ne ... nequit. Quod ... obfuscabatur ... minime. Quod ... vitos ad unumquemque malefacium singule cupiditates impellunt. ... ad omnia vicia cupiditas una deducat.

[illegible]

... ne sit vel tre sunt vel equ. ... quam usi pribum. ab obsidione a Tullio ... Item ... est ... ut ... agamenonem ... Achilles agamenonem offendit ... metrophanes meruit ... obsequendo. Tul.

Commutatio est cum due sententie ... et quod contrariis ... altera ... et finale ... Item ... verbis ... alteris verbis ... Item ... et ... possit ... cum ... potens ... in ... commutationibus ... ne ... canos ... carnes ... minime ... plures ... pauca ... ne ... peccatores ... oratio ... breve et absoluta conclusio ... quod ... quod dubium non est ... quod dubium ... non possit ... multo difficilius possit.

Expositio. ... commutatio ... finale ... quod ... parcit ... Tul.

Membrum orationis appellatur res breviter absoluta sine totius sententie demonstratione que denuo alio membro orationis excipitur. Hic ... id est unum quod appellatur membrum ... ab alto oportet ... et ... ledebas ... duobus membris hec exornatio ... et ... absolutissima est que ex tribus ... et ... pedebas ... ledebas ... Item ... exposi...

... est ... unius orationis ... colligitur ... ha... Articulus ... orationis ... membra ... non ... ostendunt ... dei ... cordibus ... et nobis ... sed ... Tul.

Articulus dicitur ... singula verba intervallis distinguuntur caesa oratione hoc modo: Acrimonia, voce, vultu ... perterruisti. ... potentia ... Articulus ... Articulus ... Item ... ad unum ... plurime referuntur ... amorem ... et ... dignitate ... potentia ... consequeretur ... lapidatus ... Gellius ... Continuatio est densa et continens frequentatio verborum cum absolutione sententiarum ... continuatio ... commodissime ...

... in contrario. in conclusione ... Item ... potest obesse fortuna ... In contrario ... Nam ... Item ... obesse possit ... In conclusione hoc pacto ... fortuna possit ... Non ... fortune ... ne magna nimis ... In his tribus generibus ad continuationem adeo frequentatio necessaria est ... oratoris videatur ... et conclusionem frequentem ... ab alienum est ... eloquentia ... gravitate ...

[illegible]

Compar appellatur quod habet in se membra orationis de quibus ante diximus que constent ex pari fere numero syllabarum. Hoc non dinumeratione nostra fiet — nam id quidem puerile est — sed tantum afferet usus et exercitatio facultatis ut animi quodam sensu par membrum superiori referre possimus, hoc modo: In proelio mortem parens oppetebat, domi filius nuptias comparabat; haec omina graves casus administrabant. Item: Alii fortuna dedit felicitatem, huic industria virtutem comparavit. In hoc genere saepe fieri potest ut non plane par numerus sit syllabarum et tamen esse videatur, si una aut etiam altera syllaba est alterum brevius, aut si cum in altero plures sunt, in altero longior aut longiores, plenior aut pleniores syllabae erunt, ut longitudo aut plenitudo harum multitudinem alterius assequatur et exaequet. Expositio. Compar est ... si membra ... Tul.

Similiter cadens exornatio appellatur cum in eadem constructione verborum duo aut plura sunt verba quae similiter isdem casibus efferuntur hoc modo. Hominem laudas egentem virtutis, habundantem felicitatis. Item Cuius hominis in pecunia spes est, a sapiencia est animus remotus; diligencia comparat divicias, negligencia corrumpit animum, et cum ita vivit, neminem prae se ducit hominem. Expo. Similiter cadens [illegible] sibi [illegible] casibus similes terminantur.

Similiter cadens [illegible] ut fore te fortunam [illegible] Et consonantiam faciet [illegible] Tul.

Similiter desinens est cum tametsi casus non insunt in verbis, tamen similes exitus sunt hoc pacto. Turpiter audes facere, nequiter studes dicere. Vivis invidiose, delinquis studiose, loqueris odiose. Item Audaciter territas, humiliter placas. Haec duo genera quorum alterum in exitus alterum in casuum similitudine versatur, inter se vehementer conveniunt. Et eo qui his bene utuntur plerumque simul ea collocant in isdem partibus orationis. Et hoc modo facere oportet. Perditissima ratio est amorem petere, pudorem fugere, diligere formam, negligere famam. Hic et ea verba quae casus habent ad casus similes, et illa quae non habent ad similes exitus veniunt. Expo. Similiter desinens est dictionum consonancia [illegible] similes exitus. ut [illegible] Et nec [illegible] virtute [illegible] Compositum [illegible] similiter cadens et similiter desinens hoc modo. [illegible] duces [illegible] Prima [illegible] [illegible] vale doctos, effuge stultos. Tul.

Adnominatio est cum ad idem verbum et nomen acceditur commutatione unius litterae aut litterarum, aut ad res dissimiles similia verba accommodantur. Ea multis et variis rationibus conficitur. Attenuatione aut complexione eiusdem litterae sic. Hic qui se magnifice iactat atque ostentat, venit antequam Romam venit. Et ex contrario. Hic quos homines alea vincit, eos ferro statim vincit. Productione eiusdem litterae hoc modo. Hic [illegible] dulcedo ducit ab [illegible]. Brevitate eiusdem litterae sic. Hic tametsi videtur esse honoris cupidus, tantum tamen curiam diligit quantum curiam. Addendis litteris hoc pacto. Hic sibi posset temperare, nisi amori mallet obtemperare. Demendis litteris sic. Si lenones vitasset tamquam leones, vitae se tradidisset. Transferendis litteris sic. Videte iudices utrum homini navo an vano credere malitis. Commutandis hoc modo. Deligere oportet quem velis diligere. Hae sunt adnominationes quae in litterarum brevi commutatione aut productione aut transiectione aut aliquo huiusmodi genere versantur. Sunt autem aliae quae non habent tam propinquam in verbis similitudinem, et tamen dissimiles non sunt; quibus de generibus unum est huiusmodi. Quid veniam, qui sim, quem insimulem, cui prosim, quae postulem, brevi cognoscetis. Nam hic est in quibusdam verbis quaedam similitudo non tam perficienda quam illae superiores, sed tamen adhibenda nonnumquam. Alterum genus huiusmodi. Demus operam Quirites, ne omnino patres conscripti circumscripti putentur. Haec adnominatio magis accedit ad similitudinem quam superior, sed minus quam illae superiores, propterea quod non solum additae sed uno tempore et demptae litterae sunt. Tertium genus est quod versatur in casuum commutatione aut unius aut plurium nominum. Unius nominis hoc modo. Alexander Macedo summo labore animum ad virtutem a pueritia confirmavit. Alexandri virtutes per orbem terrae cum laude et gloria vulgatae sunt. Alexandrum omnes maxime metuerunt, idem plurimum dilexerunt. Alexandro si vita data longior esset, trans Oceanum Macedonum transvolassent sarisae. Hic unum nomen in commutatione casuum volutatum est. Plura nomina casibus commutatis hoc modo facient adnominationem. Tiberium Graccum rem publicam administrantem prohibuit indigna nex diutius in eo commorari. Gaio Gracco similis occisio est oblata, quae virum rei publicae amantissimum subito de sinu civitatis eripuit. Saturninum fide captum malorum perfidia per scelus vita privavit. Tuus, o Druse, sanguis domesticos parietes et vultum parentis aspersit. Sulpicio, cui paulo ante omnia concedebant, eum brevi spatio non modo vivere sed etiam sepeliri prohibuerunt. Haec tria proxima genera exornationum, quorum unum in similiter cadentibus, alterum in similiter desinentibus, tertium in adnominationibus positum est, perraro sumenda sunt cum in veritate dicimus, propterea quod non haec videntur reperiri posse sine elaboratione et sumptione operae. Eiusmodi autem studia ad delectationem quam ad veritatem videntur accommodatiora. Quare fides et gravitas et severitas oratoria minuitur his exornationibus frequenter collocatis, et non modo tollitur auctoritas dicendi, sed offenditur quoque in eiusmodi oratione auditor, propterea quod est in his lepos et festivitas, non dignitas neque pulchritudo. Quare quae sunt ampla atque pulchra diu placere possunt; quae lepida et concinna, cito satietate afficiunt aurium sensum fastidiosissimum. Quomodo igitur, si crebro his generibus utemur, puerili videbimur elocutione delectari; ita si raro interseremus has exornationes et in causa tota varie dispergemus, commode luminibus distinctis illustrabimus orationem. Expo. Agnominatio [illegible] in principio [illegible] similes [illegible] ut Clamat [illegible] sed heremus non [illegible] sed [illegible] non vanis sed veris [illegible] [illegible] non [illegible] alleluya [illegible] sed allea [illegible] plus psalmos quam Salomonem legeret. Tul.

Subiectio est cum interrogamus adversarios aut quaerimus ipsi quid ab illis aut quid contra nos dici possit; deinde subicimus id quod oportet dici aut non oportet, aut nobis adiumento futurum sit aut illis obfuturum e contrario hoc modo. Quaero igitur unde iste tam pecuniosus factus sit. Amplum patrimonium relictum est? At patris bona venierunt. Hereditas aliqua obvenit? Non potest dici, sed etiam a necessariis omnibus exheredatus est. Praemium aliquod ex lite aut iudicio cepit? Non modo id non fecit, sed etiam insuper ipse grandi sponsione victus est. Ergo, si his rationibus locupletatus non est, ut omnes videtis, aut isti domi nascitur aurum, aut unde non licet pecunias cepit. Item Saepe iudices animadverti multos [illegible] ex honesta re, quam ne inimici quidem criminari possint, sibi praesidium petere. Quorum nihil potest adversarius facere. Nam utrum ad patris eius virtutem confugiet? At eum vos iurati capite damnastis. An ad suam revertetur vitam? Quam vitam? aut ubi honeste tractatam? Nam hic quidem ante oculos vestros quomodo vixerit scitis omnes. An cognatos suos enumerabit, quibus vos conveniat commoveri? At hi quidem nulli sunt. Amicos proferet? At nemo est qui sibi non turpe putet istius amicum nominari. Credo inimicum, quem nocentem putabat, in iudicium adduxit? Non; nam indignissime necavit. Leges, quae id facere prohibebant, veritus est? At ne scriptas quidem iudicavit. Cum ipse te veteris amicitiae commendatione [illegible] quidem es. At accipiebam[?] [illegible] ostenderes[?] [illegible] ad pedes [illegible]

ventum prima motus es. At corpus patrium eduxisse sepul-
tum quam prohibuisti. Sepultum esse animam et femi-
nibus in hac examinatur. Item quod ipsi consistere quam opor-
teat subicitur id statim ad eo. Quia ex hac subiecti-
one sic ut exaugeatur dignitas negocii. Item
eodem genere ut admonitum contra pessimum, in
subiectionem sic fit. Nam quod me facere convenit
cum a tanta multitudine gallorum circumsederer?
an dimicarem? At cum parva manu tum prodi-
remus. Locum quoque inimicissimum habebamus. Sede-
rem in castris? At neque subsidium quod exspectarem
habebamus neque erat qui vitam produceret. Castra
relinquerem? At obsidebamur. Vitam militum
negligerem? At eos eam videbar accepisse condicione
ut quoad possem incolumes patriae et parentibus
conservarem. Hostium condicionem repudiarem?
At salus antiquior est militum quam impedimento-
rum. Eiusmodi consequuntur identidem subiectiones, ut
ex omnibus ostendi videatur nichil potius quam quod factum
sit faciendum fuisse. Expositio. Subiectio est in qua
in re destituitur cum si contingit et tenorem cum quam
interrogamus possumus. Unde et eam destruimus. Subiec-
tio est cum subicit interrogationi quae sit per par-
tem adversam et eas destruens confirmat quod contendit,
ut patiunt omnes fieri quod non debuit fieri et nichil
aliud potuisse fieri quam quod factum est. Ut [illegible]
iudice me quam plagis hostis [illegible] dimicasti
per campum venisti ne. Sed corpus eius dat manule. Cor-
pus sanctissimum putasti. Sed nunc omne suspicit
de regime. Primo eodem hostem. Sed ipse interire
plenum eius decem. [illegible] Item ex-
tra in fugientium flagitiis nulla dabatur. Ambu-
lare aliter ludo superiorum inade solebas. Vim
forte fames. Et ferire perperam tuum fuit. Res
tegi mutabis luce pressum. Et flagitium te gesta-
mus agitur. Iterum eiusdem depressum fuere
rem. Fugere ne? Sed hostes vicerunt atque plaute
impetu. Venire ne poteras. At eodem loca pug-
nare. Fortior ille promissit et falli responderunt.

Gradatio est in qua non ante ad — Tullius in .iiii. Rhetoricorum.
consequens verbum descenditur quam ad superius
conscensum est, hoc modo: Nam quae reliquiae spei
libertatis, si illis et quod libet licet, et quod licet possunt, et
quod possunt audent, et quod audent faciunt, et quod faciunt
vobis molestum non est? Item: Non sensi hoc et non
suasi; neque suasi et non ipse facere statim coepi; neque fa-
cere coepi et non perfeci; neque perfeci et non probavi.
Item: Africano virtutem industria, virtus gloriam, gloria
aemulos comparavit. Item: Imperium Graeciae fuit
apud Athenienses; Atheniensium potiti sunt
Spartiatae; Spartiatas superavere Thebani; Theba-
nos Macedones vicerunt, qui ad imperium Graeciae bre-
vi tempore adiunxerunt Asiam bello subactam. Ha-
bet in se quendam leporem superioris cuiusque crebra repe-
titio verbi, quae propria est huius exornationis. Expositio. Gra-
datio est quando [illegible] descendit ad gradum
ulterius [illegible] pluries diffundens [illegible]
per a sine precedentibus consequentes sunt. Item [illegible]
[illegible] allegat.
[illegible] Item ut ver dat
florem, flos fructum, fructus odorem, [illegible] studium in-
[illegible] honorem. Augustinus de doctrina
[illegible] Gradatio est cum [illegible] quaedam
[illegible] sicut [illegible]
[illegible]
[illegible] Isidorus Ethimologiarum [illegible]

Diffinitio est quae rei alicuius proprias amplectitur potestates
breviter et absolute, hoc modo: Maiestas rei publicae
est in qua continetur dignitas et amplitudo civi-
tatis. Item: Iniuriae sunt quae aut pulsatione corpus
aut convicio aures aut aliqua turpitudine vitam cuius-
piam violant. Item: Non est ista diligentia, sed ava-
ritia, ideo quod diligentia est accurata conservatio suorum,
avaritia iniuriosa appetitio alienorum. Item: Non
est ista fortitudo, sed temeritas, propterea quod fortitudo
est contemptio laboris et periculi cum ratione utilitatis
et compensatione commodorum; temeritas est cum incon-
siderata dolorum perpessione gladiatoria peri-
culorum susceptio. Haec ideo commoda putatur exor-
natio quod omnem rei cuiuspiam vim et potestatem
ita dilucide proponit et explicat breviter, ut neque
pluribus verbis oportuisse neque brevius po-
tuisse dici putetur. Expositio. Diffinitio est
[illegible] vel [illegible] est
[illegible] comprehendens. [illegible] sepen-
sant [illegible] libet. Parvus quae retinet [illegible]
non postulat [illegible]. [illegible] retinet [illegible]
quae res possit dignitatis. Tullius.

Transitio vocatur quae cum ostendit breviter quid dictum
sit, proponit item brevi quid sequatur, hoc modo:
In patriam cuiusmodi fuerit habetis; nunc in
parentes qualis extiterit considerate. Item: Mea in
istum beneficia cognovistis; nunc quomodo iste mi-
hi gratiam retulerit accipite. Expositio. Transitio est
[illegible] ad [illegible] quae
[illegible] deinde [illegible] ut [illegible]
[illegible] alle [illegible]
[illegible] ut dignum [illegible]

Correctio est quae tollit id quod dictum est, et pro eo id
quod magis idoneum videtur reponit, hoc pacto:
Quodsi iste suos hospites rogasset, immo innuisset modo,
facile hoc perfici posset. Item: Nam postquam isti
vicerunt atque adeo victi sunt — eam quo modo victo-
riam appellem quae victoribus plus calamitatis quam boni
dederit? Item: O virtutis comes, invidia, quae bonos
sequeris plerumque atque adeo insectaris! Commovetur
hoc genere animus auditoris. Res enim communi verbo elata
levius dumtaxat videtur; ea post ipsius oratoris correcti-
onem magis idonea fit pronuntiatione. Non igitur
satius esset, dicet aliquis, ab initio, praesertim cum scribas,
ad optimum et electissimum verbum devenire? Est,
cum non est satius, si commutatio verbi id erit demon-
stratura, eiusmodi rem esse ut, cum eam communi verbo
appellaris, levius dixisse videaris, cum ad electi-
us verbum accedas, insigniorem facias rem.
Quod si continuo venisses ad id verbum, nec rei
nec verbi gratia animadversa esset. Expositio. Correctio est
quae nos dixisse aliquid [illegible] cum [illegible] nos-
tro corrigentes addimus aliud quod magis videtur
idoneum. Ut Ieronimus: [illegible]
pectore immo pectoris amatore, cum se videat [illegible]
[illegible] consuetudine [illegible]
de collabentium. De fortitudine [illegible]
cumbit cum dulcedo vehementius [illegible]
copia vel [illegible] copia [illegible]. Item hoc
[illegible] non [illegible] sed pro pedibus. Immo [illegible] pedibus
minor est. Non minor immo nichil. Tullius.

Occultatio est cum dicimus nos praeterire aut non scire
aut nolle dicere id quod nunc maxime dicimus,
hoc modo: Nam de pueritia quidem tua, quam tu omnium
intemperantiae addixisti, dicerem, si hoc tempus idoneum
putarem; nunc consulto relinquo. Et hoc praetereo, quod te
tribuni rei militaris infrequentem tradiderunt. Deinde
quod iniuriarum satisfecisti L. Labeoni, nichil ad hanc
rem pertinere puto. Horum nichil dico; revertor ad illud

[illegible]

possidere non potuisti. Contra tamen usu seruisse non potes. emptorem nulla constitutio ... quem meam perinam cernere non potuit. Velut si quis ... me in de meo fundo deiecisti ... [illegible]

... Exemplum. Expolitio est cum pluribus ... [illegible]

Dissolutio est quod coniunctionibus verborum e medio sublatis separatis partibus effertur ... [illegible]

[illegible]

Conclusio est que breui argumentatione ... [illegible]

[illegible]

de .x. coloribus transsumptionis i. tropis

... Renominatio ... [illegible]

Nominatio est que nos admonet ut cuius rei nomen aut non sit aut satis idoneum non sit ... [illegible]

[illegible]

Pronominatio est ... [illegible]

[illegible]

In dissolutione ... [illegible] (marginal note)

... [illegible] (marginal note)

[illegible] ... ut [illegible] ... [illegible]

... plures [illegible] ... multitudo [illegible] ... multitudo [illegible] ... aristoteles ... [illegible]

... [illegible]

Abusio est [illegible] ... [illegible]

... totum [illegible] ... intelligitur ... [illegible] ... anno ... [illegible]

... [illegible]

dicit[illegible] sollem [illegible] ad
similitudinem [illegible] hois [illegible] z omnes
[illegible] Secunda [illegible] ubi [illegible]
[illegible] ad [illegible]
hois [illegible]
[illegible] dequo
[illegible] ad [illegible]
[illegible] hois [illegible] ad [illegible] alin hois
[illegible]
Est enim [illegible] ubi [illegible] lucidi z
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] potest non potest [illegible] arbor [illegible]
[illegible]
[illegible] arbore [illegible]
[illegible] Hoc [illegible]
[illegible] ut [illegible] pape [illegible]
[illegible] ut [illegible] angeles [illegible] lo
[illegible] Quo
[illegible]
[illegible] pape no
[illegible]
[illegible] Consulit
[illegible]

[illegible]

[illegible] zelo magno [illegible] Arbor
[illegible] ut Ecce ego [illegible]
[illegible] Lucem
[illegible] metafora [illegible]
[illegible] elevabit [illegible] co-
[illegible]
[illegible]
[illegible] fabis [illegible]
[illegible] flos

i. ... [illegible] ... salui[illegible]

... [illegible] ... decli[illegible] ...

... lupus i. raptor ... [illegible]

... [illegible] ... Pecha[illegible] ...

... [illegible] ... Petula[illegible] ...

... [illegible] ... Theolle ... [illegible] ...

... [illegible] ...

... [illegible] ... ascribit ... [illegible] ... appellat ... [illegible]

... [illegible] ... laudabant ... [illegible]

... [illegible] ... potentia ... [illegible]

... ostendit. ... [illegible] ... absconde ... [illegible]

... [illegible]

In methaphoricis ... [illegible] ... significatur ... [illegible]

... designatur ... [illegible]

... [illegible] ... Aristoteles ... [illegible] ... methaphora ... [illegible]

... [illegible] ... leo ... [illegible] ... methaphora ... appellant ... [illegible]

... [illegible]

Appo. ... [illegible]

... [illegible]

... Aristo[illegible] ... [illegible]

... [illegible]

P ... [illegible] ... metaphora ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible] ... similitudine ... [illegible]

... [illegible] ... appellatur ... [illegible]

... [illegible]

C ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible] ... appella[illegible] ... similitudine ... [illegible]

... [illegible]

dem ipse compus. l' pulch(er). Alle(goria) est aliud verbis aliud sensu ... ut ...

[illegible] argumentum ... similitudine. ut ... lupus omni custodia sit gravissa ... appellatur ... Parvitudo ... appellatur ... ut ... bona ... gloria ... plurimis ... ut ... multis ... Aenigma ... Allegoria ... Ironia ... Antiphrasis ...

[illegible]

Isidorus ethimologiarum ...

Sententiarum species multe sunt. Alie indicative. Alie pronuntiative. Ut Nusquam tuta fides. Alie imperative. ut Vade age nate voca zephiros et labere pennis. Alie admirative. ut Tante ne animis celestibus ire. Alie comparative. ut Si vinco et ipso ... Alie superlative, que aliquid notum ac magnitudine preminent. ut Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames. Alie interrogative ... Alie ... ut ... Alie deprecative. ut Eripe me his invicte malis. Alie permissive ... ut parte meum cytharam ... Alie concessive ... Alie ... ut ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

Licentia est cum apud eos quos aut vereri aut metuere debemus tamen aliquid pro iure nostro dicimus quod eos aut quos hii diligunt aliquo in errato iuste reprehendere videamur. Hoc modo. [illegible]

[illegible]

ale eos audituros distinguens tunc quoniam accipiunt. sed qui vitare [illegible] ut nichilo se [illegible]. Horum [illegible] exempla subiciemus. [illegible]

[illegible]

[illegible] Ut si ista iudicetis ... [illegible] sicut si nunc leo [illegible] de [illegible] belua soluta ex caveis [illegible] et vagabitur [illegible] amicos [illegible] fortunas. [illegible] aliorum [illegible] aliorum domum ac [illegible] familiam [illegible] libertate [illegible]

[illegible]

dicte videam et auditoris animum commoveam se-
cundum quod est in tantum temere cogitantur predictis cum ani-
mus tantis angustiis inde quatitur. Qui-
bus hunc hominem studiosissime laudes et sepe-
tissime iudices qui pro salute patrie periculum

[illegible]

[illegible] ... solitudinem ... ante oculos ... [illegible]

Expositores. Similitudo ... assiliens ... aliquid conforme ... [illegible] ... ante oculos ponende ... solitudo ... [illegible] ... palpabiliter ante oculos ... [illegible] ... Beda ... [illegible]

[illegible]

Beda. Parabola & similitudo ... [illegible]

Exemplum ... [illegible] ... solitudo ... [illegible] ... ante oculos ... [illegible]

[illegible] ... **Glo.** ... [illegible]

Beda. ... [illegible]

I[illegible] ... similitudo ... [illegible] ... **Expo.** ymago ... similitudo ... [illegible] ... absolute ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

Iam ut e [illegible] hospites si inquirat ex palermo. ego illi obviam pergam. vos hinc de cena venitote. Hospites discedunt. iste se in proximam domum suam conferit. Illi de cena [illegible] veniunt [illegible] domus [illegible] sese. Videt [illegible] nauitat [illegible] venisse. ut iste loci [illegible] toto [illegible] ad noctem [illegible]

Dominum [illegible] pueros [illegible]

[illegible]

illic datus ac ipsis cunabulis meis explorare desi-
nimus. non abibit. Illi minatur iam ipsi
uenisse et clamare [illegible] morte [illegible].
Ad fili ut audiunt. Heu o dicit gorgona pue-
rorum pedissequa absconde pueros defende sic
ut incolumis sit adolescentia. Propter hoc dixe-
runt cum esset iste puer. sedens dicit [illegible]
non uox mea [illegible] adesse [illegible]. comple me-
as [illegible] et [illegible] satiem tuo san-
guine. Ille cum magno [illegible]

[illegible]

uita

Ad [illegible] secu[n]ditate et ipsis amicitate di[s]perierit. [illegible]
[illegible] cantes sub ipso transierunt. [illegible]
[illegible] sub forte ipsis [illegible] dimiserunt.
[illegible] nempe mille [illegible]
[illegible] apud poetas [illegible]
[illegible] homerum et multis locis [illegible]

Signum [illegible] plus [illegible]
relinquit [illegible] positio [illegible] in ore [illegible]
[illegible]
[illegible] Hec de tota [illegible]
[illegible] relinquuntur [illegible] ambiguum [illegible]
[illegible] pluralitate [illegible]
[illegible] ambigua [illegible]

[illegible]

conquerit lectum et dubitum [illegible] qui cet-
nere tu locum in quo consisterunt [illegible]
pariet tempus. Ille [illegible] non [illegible]
[illegible] tenet. Iste vir fortiss-
imus [illegible] sanguine [illegible]
[illegible]
[illegible] templum [illegible]
[illegible] amplissima [illegible]
[illegible]
[illegible] Ex-
[illegible]
[illegible] oculos [illegible] post
[illegible]
[illegible] advenientibus [illegible] pascha-
le [illegible] ut [illegible]
[illegible] salvatorem. [illegible] Se-
[illegible]
[illegible] Condempnatur igitur [illegible]
[illegible]
[illegible]
flagellatus [illegible] ad clamandum [illegible]
[illegible]
[illegible] pilatus [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] filio dei [illegible]
[illegible] Deinde [illegible]
[illegible]
[illegible] Deinde
dyaboli [illegible]
et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Deinde
filii dei [illegible]
[illegible]
[illegible] Deinde filii dei
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ma tuos filios salvavit [illegible]. et [illegible] mortis
[illegible] est celi [illegible]
[illegible] potest. Po-
nitur [illegible] modo
reportur autem [illegible] tali filio [illegible]
[illegible] sompnians se monstruosum [illegible]
libellos laceratos [illegible] Pu-
er vel iuvenem [illegible] ingrediens [illegible]
plus [illegible] clamat [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] nulla mitigabitur [illegible]
[illegible] Jam vero [illegible] for-
tuna [illegible]
[illegible] commoda d. Circa te re-
pit [illegible]
[illegible]
[illegible]
bit honor. Deinde [illegible]
[illegible] distendo [illegible]
[illegible] Et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

E[illegible]
[illegible]

L[illegible]
[illegible]

A[illegible]
[illegible]

A[illegible]
[illegible]

dem suppositus cum sigillat aquilo dat arboris [illegible] lascivia comis. Ver aromata fragrat odore loca festivis [illegible] hymnis ver [illegible] publica commoditas pro [illegible] loca [illegible] vos [illegible] caniculi [illegible] acuntur [illegible] illi [illegible] desicata facies [illegible] festiva [illegible] caloribus [illegible] loca [illegible] cum cu-

Iste duobus [illegible] se amatibus nova pro [illegible] aperuerunt [illegible]. Et tunc fit digressio [illegible] materia ad describendum tempus [illegible] [illegible] [illegible]. Veris redit [illegible] nebulas dissibulat aer et celi [illegible] humo. [illegible] illa [illegible] sit [illegible] aer [illegible] sevit [illegible]. Flos [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] arbores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Et tempus hora [illegible] [illegible] [illegible] amor dist [illegible]. Est etiam quedam digressio a borde [illegible] amatoria qui in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] digressio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Unum astringit duo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible].

Descriptio est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] describit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fiat descriptio loci vel [illegible] [illegible] fit cum digressione ab aliquo proposito. [illegible] [illegible] absolute [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] femina pulchra est. potius descriptio pulchritudinis

Vindocinus. [illegible] agendum est de [illegible] alicuius persone. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multiplex. ut auditor [illegible] elegantia multiplex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de negligentia [illegible] de [illegible] [illegible] auditor [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] amor [illegible] [illegible] [illegible] puella descriptio [illegible] puellaris pulchritudinis elegantiam. ut audito [illegible] pulchritudinis [illegible] fit [illegible] [illegible] auditor [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] delinqs. [illegible] [illegible] debuit esse [illegible] pulchritudinis [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]. Et autem [illegible] [illegible] esse descriptio [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] describit elegantia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

descriptio [illegible]. Pauperat artificis nature dona venustas Tyndaridis. forme flosculus. oris honos. Humanam [illegible] [illegible] forma [illegible] [illegible] sidera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laudes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dispensare [illegible] [illegible] [illegible] decorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pagina frontis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] labe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lactea [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] luminare [illegible]. Stellis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] candori [illegible] rubor [illegible] [illegible] [illegible] flore [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] color [illegible] [illegible] vultus languescit [illegible] [illegible] ore rubor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] luminare [illegible] [illegible] honor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] modica lege labella tumet. Pendula ne fluitet [illegible] [illegible] [illegible] plena [illegible] [illegible] labella rubet. Dentes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Colla polita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] frons [illegible] [illegible]. colla [illegible] stellis [illegible]. labra [illegible]. [illegible] latera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] luminante [illegible] [illegible] [illegible] loca [illegible] corporee [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forme [illegible] flama [illegible] [illegible].

Est [illegible] [illegible] [illegible] livida vultus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Thesiphone [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sordida [illegible] pelle [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] livida [illegible]

[illegible] pedulla spuma reddit [illegible] ... pedulla pallescit [illegible] ... [illegible] stomachus [illegible] ... [illegible] pellis [illegible] ... hirsuta pellis [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... honestus [illegible] ... pellis [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... fraudes [illegible] ... pellis [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] ... fraude laborat [illegible] ... timor [illegible] ... fraudes [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... [illegible]

[illegible] est [illegible] ... [illegible]

corpus. et in solidit de seruitute. intel- ligitur sepulta [illegible] sepeliunt [illegible] iste no- [illegible] corpus [illegible] in mente in inmensis [illegible]

Modi bini [margin]

Abbreviationum non nullos deprimunt octo modi [illegible] doctrine luminibus ordinant. quorum [illegible] est ut [illegible] ad plenam [illegible] intelligen- [illegible] septem alii sunt [illegible] euphasis [illegible] [illegible] ablatiuus absolutus [illegible] repetitio [illegible] intellectus rei non dicte. sublatio [illegible] comprehensio multorum [illegible] uno [illegible] Emphasis [illegible] cum sine [illegible] vinculo [illegible] clausule [illegible] multorum clausu- larum [illegible]

Emphasis est [illegible] habundancia [illegible] expressionum [illegible] aliquo nomine solemus [illegible] appellare non [illegible] ut [illegible] de dario. ubi illud [illegible] est [illegible] Emphasis [illegible] [illegible] hic [illegible] ipsi [illegible] ut [illegible] est [illegible] Emphasis est [illegible] sicut dicitur elegans. ut [illegible] appellamus rem [illegible] nomine [illegible] [illegible] multorum [illegible] positas. [illegible] dea est [illegible] [illegible] multo adhuc plures possunt [illegible] inueniri [illegible] medea est [illegible] intelligitur [illegible] [illegible] habundat [illegible] Emphasis est [illegible] ad [illegible] [illegible] nullo [illegible] [illegible] sicut [illegible] simbolo apostolorum ubi [illegible] fidei [illegible] [illegible]

Articulus est [illegible] [illegible] cum [illegible] ut [illegible] [illegible] colat [illegible] Aliter articulus est [illegible] clausulas [illegible] latis [illegible] [illegible] articulare [illegible] idest [illegible] [illegible] omnes [illegible] articulus est cum res [illegible] breuiter

restringitur [illegible] et sine [illegible] [margin]

Ablatiuus siue [illegible] est [illegible] ponitur [illegible] designare [illegible] causa uel [illegible] hec est [illegible] ponitur [illegible] causale [illegible] [illegible] ut [illegible] inde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] articulus [illegible]

Ut intimus repetitio eiusdem uocis; et hec siue [illegible] uel [illegible] Vel restruatur [illegible] bis idest [illegible] quod semel [illegible] est [illegible] repe- titur. ut si dicitur [illegible] ibat uenatu- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] fontem [illegible] fonte [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

In dicis non dicit nomine. [illegible] [illegible] datur intelligi quod non est [illegible] ut si dicitur [illegible] [illegible] [illegible] intelligitur [illegible] [illegible] [illegible] si dicitur [illegible] ibat [illegible] potuit. per hoc intelligitur [illegible] non ibant [illegible] non poterant.

Clausularum [illegible] [illegible] fit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] colere. Aliter sine [illegible]

Aliter [illegible] modus est [illegible] [illegible] a copulatione [illegible] [illegible]

[illegible] dicitur [illegible] subtractis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ordinate [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Quando [illegible] [illegible] positum [illegible] intellectum multorum; ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] intelligitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ubi dicit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] illa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit [illegible] mulier. [illegible] dicit [illegible] [illegible] intelligere [illegible] [illegible] [illegible] intelligere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Aliter [illegible] [illegible] [illegible] ut si dicitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] uel [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Admonitionum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potius [illegible] [illegible] [illegible] melius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mulier [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] domum suam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] exemplo [illegible] [illegible] potest subtiliter [illegible] [illegible] mulier [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ablatiuus absolutus [illegible] uxor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ablatiuus absolutus. uxor [illegible]

Parte memorandi [margin]

equisso simulidter et ste e ensis [illegible] distinct
asspectat. uidit articulis. ipor [illegible] gaz
fingit. finius sistenz dissolutu. [illegible] clau
sule sibe quib[us] [illegible] reportis uedelis
site. s[ed] hec clausula [illegible] plures spe
rissime [illegible] de silo [illegible]. Ils Rebus in
augendis [illegible] aliquando [illegible]
dicit cu[m] auge[re] s[ed] no[n] quod augent dicat. [illegible]
totu[m] istud [illegible] possu[m] p[er] exemplo articuli
[illegible] respondemur.

Est aliq[ui]s m[od]us abbreviandi subtilior [illegible]
[illegible] attendi [illegible] materie sunt
[illegible] forma [illegible]
in [illegible] et postea [illegible]
[illegible] vel se
[illegible] note [illegible]
[illegible] multa [illegible]
[illegible] accipiat [illegible]
[illegible] obmittat et [illegible] accipiat nova [illegible]
[illegible] thematis [illegible]
[illegible] non debet [illegible]. de
[illegible] artificio [illegible] ex modi materia
[illegible] formis et [illegible] de
[illegible] materia [illegible]
[illegible] forma [illegible]
[illegible] forma materie [illegible]
forma materie [illegible] alte
[illegible] mediate [illegible]
[illegible] faciendo
[illegible]
[illegible] exemplo
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
de [illegible]
[illegible] refingat [illegible] a sole. [illegible]
de [illegible]
[illegible] sole refingit.
Breviloquium magna laus est [illegible] nec est [illegible]
[illegible] longam orationem [illegible] prie est
[illegible] difficultatis multa [illegible]
declarare [illegible] artificiose clausisse totu[m]
in [illegible]. Tul. de oratore.

Memoria est thesaurus om[n]ium rer[um]
[illegible] inventis cogitatis
[illegible] rebus adhibeat [illegible]
[illegible] fuint [illegible] oratore s[ed] [illegible]
[illegible] I de [illegible] 3. Memoria [illegible]
[illegible] comprehendamus [illegible]
[illegible] consimilis. Nam
uero [illegible] ex notis [illegible]
[illegible] ille note. Sic [illegible] memorie [illegible]
[illegible] locos [illegible] et in hos imagines [illegible]
[illegible] collocant. I dez [illegible] ij. li[bro] 3[o]. Sunt igitur
due memorie. una naturalis. altera artificiosa.
Naturalis est ea que [illegible] et sil[iter] cum
cogitatione nata. Artificiosa est ea quam confirmat
inductio quedam et ratio [illegible]. Constat igitur
artificiosa memoria ex locis et imaginibus.
Locos appellamus eos qui breviter perfecte insignite
aut natura aut manu sunt absoluta.

ut eos facile naturali memoria comprehendere et ample
cti queamus. ut edes. intercolumnium. an
gulum. fornicem. et alia que hiis s[unt] similia.
Imagines s[unt] forme quedam et simulacra eius rei
quam meminisse volumus. [illegible] equi. leo
nis. aquile si volumus habere memoriam imagi
nes eorum in certis locis collocare nos oportebit.
Loca cum cera aut carta similima s[unt]. imagi
nes litteris. dispositio et collocatio imaginum. s[cri]p
ture. pronunciatio lectioni. Oportet igitur si volumus
multa meminisse multos nobis locos compa
re. ut in multis locis multas imagines col
locare possimus. Item putamus hos locos ex
ordine comparare oportere. ne quando perturbatione or
dinis impediamur quo secius quoto quoque
loco libebit. vel a superiore vel ab inferiore vel a me
dia parte imagines sequi. ut ea que manda
data locis erunt videre et proferre possimus. Ita
ut si ordine [illegible] notos quam plures viderimus
nichil nostra intersit utrum ab summo an
ab imo an a medio nomina eorum dicere incipiamus
ita in locis ex ordine collocatis evenit. ut
in quibus [illegible] quoto quoque loco libebit imaginibus
commoniti dicere possimus id quod locis
mandaverimus. Et locos quos sumpserimus egregie
commoditer notare oportebit. ut perpetuo nobis
herere possint. Nam imagines sicut littere ubi
nichil utimur delentur. loci tamquam cera rema
nere debent. Et ne forte in numero locorum
falli possimus quintum quemque placet notari. [illegible]
[illegible] si in quinto loco manum auream col
locemus. in decimo aliquem notum cui prenomen
sit decimus. deinde facile est deinceps similes
notas quinto quoque loco collocare. Item commo
dius est in deserta quam in celebri regione locos com
parare. propterea quod frequentia et obambulatio homi
num conturbat et infirmat imaginum notas. soli
tudo conservat integras simulacrorum figuras.
Preterea dissimiles forma atque natura loci compa
randi s[unt]. ut distincte relucere possint. Nam si quis
multa intercolumnia sumpserit conturbabitur
similitudine ut ignoret quid in quoque loco col
locaverit. Et magnitudine modicos et me
diocres locos habere oportet. Nam et preter modum
ampli vagas imagines reddunt. et nimis
angusti sepe non videntur posse capere imagi
num collocationem. Item nec nimis illustres
nec vehementer obscuros locos habere oportet.
ne aut obcecentur tenebris imagines
aut splendore perfulgeant. Intervalla locorum
mediocria velim esse. fere paulo plus aut minus
pedum tricenum. Nam ut aspectus item cogitatio
minus valet. sive nimis procul removeris
sive vehementer prope admoveris id quod oportet
videri. Cum [illegible] similitudines imagi
nes esse oportet oporteat ut nobis similitudines
eligere debemus. Duplices igitur similitudines
esse debent. una rerum altera verborum. Rerum simili
tudines exprimuntur cum summatim ipsorum ne
gociorum imagines comparamus. Verborum simili
tudines constituuntur cum uniuscuiusque nominis
et vocabuli memoria imagine notatur.

De arte memorandi.

Rei totius memoriam saepe una nota et imagine simplici comprehendimus, hoc modo. Ut si accusator dixerit ab reo hominem veneno necatum et hereditatis causa factum arguerit et eius rei multos dixerit testes et conscios esse. Si hoc primum ut ad defendendum nobis expeditum esse meminisse volemus, in primo loco rei totius imaginem conformabimus. Aegrotum in lecto cubantem faciemus ipsum illum de quo agetur, si formam eius detinebimus; si eum non agnoverimus, aliquem aegrotum non de minimo loco sumemus, ut cito in mentem venire possit. Et reum ad lectum eius astituemus, dextra poculum, sinistra tabulas, medico testiculos arietinos tenentem. Hoc modo et testium et hereditatis et veneno necati memoriam habere poterimus. Item deinceps cetera crimina ex ordine in locis ponemus, et quotienscumque rem meminisse volemus, si formarum dispositione et imaginum diligenti notatione utemur, facile ea quae volemus memoria consequemur.

Cum verborum similitudines imaginibus exprimere volemus, plus negotii suscipiemus et magis ingenium nostrum exercebimus. Id nos hoc modo facere oportebit. Iam domum itionem reges Atride parant. In loco constituere oportet manus ad caelum tollentem Domitium, cum a regibus Marciis loris caeditur: hoc erit "Iam domum itionem reges". In altero loco Esopum et Cimbrum subornari ut ad Iphigeniam in Agamemnonem et Menelaum: hoc erit "Atride parant". Hoc modo omnia verba erunt expressa. Sed haec imaginum conformatio tum valet, si naturalem memoriam exsuscitaverimus hac notatione, ut versu posito ipsi nobiscum primum transeamus bis aut ter eum versum, deinde tum imaginibus verba exprimamus. Hoc modo naturae suppeditabitur doctrina. Nam utraque altera separata minus erit firma, ita tamen ut multo plus in doctrina atque arte praesidii sit. Imagines igitur nos in eo genere constituere oportebit quod genus in memoria diutissime potest manere. Hoc id accidet si quam maxime notatas similitudines constituemus; si non multas nec vagas sed aliquid agentes imagines ponemus; si egregiam pulchritudinem aut unicam turpitudinem eis attribuemus; si aliquas exornabimus, ut si coronis aut veste purpurea, quo nobis notatior sit similitudo; aut si qua re deformabimus, ut si cruentam aut caeno oblitam aut rubrica delibutam inducemus, quo magis insignita sit forma, aut ridiculas res aliquas imaginibus attribuemus: nam ea res quoque faciet ut facilius meminisse possimus. Nam quas res veras facile meminimus, easdem fictas et diligenter notatas meminisse non difficile est. Sed illud facere oportebit, ut identidem primos quosque locos imaginum renovandarum causa celeriter animo pervagemur. Verum similitudine alia aliquid magis commovet. [illegible] ut si te fecerim [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]

Res autem minimas quae sequuntur imagines docemus ... Nam si quas res in vita videmus parvas, usitatas, cotidianas, eas meminisse non solemus, propterea quod nulla nova aut admirabili re commovetur animus. At si quid videmus aut audimus egregie turpe aut honestum, inusitatum, magnum, incredibile, ridiculum, id diu meminisse consuevimus. Itaque quas res ante ora videmus aut audimus obliviscimur plerumque; quae acciderunt in pueritia meminimus optime saepe. Nec hoc alia de causa potest accidere nisi quod usitatae res facile e memoria elabuntur, insignes et novae manent diutius. Solis exortus, cursus, occasus nemo admiratur, propterea quia cotidie fiunt. At eclipsim solis mirantur quia raro accidit, et solis eclipsim magis mirantur quam lunae, propterea quod hae crebriores sunt. Docet ergo se natura vulgari et usitata re non exsuscitari, novitate et insigni quodam negotio commoveri. Imitetur ars igitur naturam, et quod ea desiderat inveniat, quod ostendit sequatur.

[illegible]bus assensiones. Quia alii alio [illegible], ita fit in imaginibus ut quod nobis diligenter notatum sit, ea parte inde autem assignans aliis. Tamen sibi quisque suo modo convenit imagines comparare. Item ne forte verborum memoriam aut minus difficilem aut parum utilem arbitreris, ipsarum rerum memoria contentus sis, quia et utiliores sunt et plus habent facultatis, admonendus es quare verborum memoriam non improbemus. Nam putamus oportere eos qui velint res faciliores sine labore et molestia facile meminisse, in rebus difficilioribus esse ante exercitatos. Nec nos hanc verborum memoriam inducimus ut versus meminisse possimus, sed ut hac exercitatione illa rerum memoria quae pertinet ad utilitatem confirmetur, vel ut ab hac difficili consuetudine sine labore ad illam facilitatem transire possimus. Sed cum in omni disciplina infirma sit artis praeceptio sine summa assiduitate exercitationis, tum vero in mnemonicis minimum valet doctrina nisi industria, studio, labore, diligentia comprobetur. Quam plurimos locos ut habeas et quam maxime ad praecepta accommodatos curare debebis. In imaginibus collocandis exercere cotidie convenit. Non enim sicut a ceteris studiis abducimur nonnumquam occupatione, item ab hac re nos potest causa deducere aliqua. Numquam est enim quin aliquid memoriae tradere velimus, et tum maxime cum aliquo maiore negotio detinemur. Quare cum sit utile facile meminisse, non te fallit quod tantopere utile sit, quanto labore sit appetendum; quod poteris existimare utilitate cognita. Exposito [illegible].

Memoria non est onerandum per nimiam receptionem distendere, sed modeste debent sumi [illegible] acquirende, itaque non generent tedium.

Cellula memorialis est in qua deliciae sunt locande et non tedia; et si ... [illegible] ... non [illegible] ... ipsa sit libera et non sufficiat ad retinendum multas res. Ipsa requirit benigne tractari et nulla multitudine premi. Unde [illegible]

Cellula quae meminit est cellula deliciarum; delicatis sitit, non tediosis. Unde ne placeat illi non omnia. Vult enim benigne tractari, non mole premi [illegible] libera [illegible] sufficit.

Saepe declamationem [illegible] ... in partibus maiore delectatione singulas [illegible] prima [illegible] venit.

Sicut ergo corpus cibo modico alendum est et potu, ita memoria temperato studio est nutrienda. Unde [illegible] refectus [illegible] pleno [illegible] potes. Est [illegible] lege [illegible] cibis et potibus [illegible] ut se [illegible] non [illegible].

Exemplo ergo delectatio nutrimentum est et [illegible] vigore memoriae; tedium vero eius destructio est, et illam [illegible]. Ideo aliquis volens totam rem addiscere conveniet eam per minutas particulas tedium fugiendo.

Cum desideras scire et addiscere aliquam lectionem totam, primo debes eam dividere in plures minutas partes, et primo addiscere primam particulam [illegible] frequenter.

repetendo. et cum bene sciveris ergo debes aliquam
moram facere et quiescendo aliquantulum respirare
tunc debes partem postea aggredi et eam repetendo addis-
cere. et cum eam scies debes adiungere priori et
ambas simul repetere et hoc facto paululum quies-
cere et procede ad tertiam faciendo quod dictum est et sic
per ordinem facere debes donec totum scias. Et
si hoc modo didiceris firmius potes in memoria confidere.
Hoc tamen cavendum est ne nimis legendo vel repe-
tendo generes tedium vel fastidium quia tunc et intel-
lectus turbabitur et memoria totaliter corrumpetur.
Versus. Breve aptius haeret quam totum. sic sectum in
minimas particulas plures [illegible] sil ne sume. sed
unum fer simul et parte minima multo
quam minorem cibum valeant humores velut
est ergo voluptas et multum pondus, ponde-
sit [illegible]. Cum vero ipsum retentum est et non
[illegible] et replet post hoc paulum
subsistere. iterare. respirare. intervalla quadam
mediante [illegible] alium quod cum sit [illegible] re-
tenta postea [illegible] demum compaginet ambas
et tamen consolidet et eas coniungit [illegible]
sit sibi nodo consutum duabus. [illegible] Si
hec non possis [illegible] agendo talis [illegible]
[illegible] tedia [illegible]. Et hic modus addiscendi
convenit omnibus ingeniis. quia duros et obtu-
sos homines acuit et emollit. molles et acutos
ad melius extollit. Oportet tamen ut duri ingenii
firmiat et sepius repetant. acuti vero plus firment
et non totiens legant. Requiritur etiam ad
memoriam confirmandam meditatio sive frequens co-
gitatio unde Aristoteles in libro de memoria et reminis-
centia: meditationes salvant memoriam. et Seneca:
Memoria nichil perdit nisi quod non sepe respexerit.
Modus autem agendi et tempus [illegible]
ad memoriam res oblitas [illegible] debes reducere
[illegible] de rebus. sicut cum recordaris loci vel
temporis in quo aliqua fuerunt vel circa qualitatem
rei [illegible] vel [illegible] vidisti vel
audivisti vel [illegible] vel cum acta. Unde me-
minisse volens. sic confero mecum. Sic vidi
sic audivi. sic mente revolvi. sic egi
vel tunc vel ibi. Ars tulliana ad hoc artificialiter
memoria [illegible] habemus [illegible] multa
[illegible] ut vix intelligatur. Tamen
[illegible] alios hanc artem [illegible]
Quasdam [illegible]
[illegible] tullius arte [illegible]
[illegible] doctrina [illegible] subtilibus [illegible]
[illegible] doctrina [illegible] intelligere [illegible]
[illegible] difficultate [illegible]
[illegible] solis [illegible] subtilibus [illegible]. Versus.
[illegible] imaginibus [illegible] Tullius [illegible]
[illegible] meminisse doceo. [illegible] subtilis sub-
tilis [illegible] solus [illegible]. Et [illegible]
[illegible] subtilis [illegible] placeant [illegible]
[illegible] plac[illegible]. Cum autem placelli soli [illegible]
[illegible] sola vim memorativam [illegible]
[illegible]. Et [illegible] debes vel fugere [illegible]
[illegible] suggerit vel [illegible] delectent. [illegible]

doctrinis illius. Non potest autem hec doctrina haberi sine stu-
dio et labore. Unde [illegible] aliqui qui sine volunt. sed
non operatur. [illegible] studium penitus [illegible]. modus
[illegible] volunt proficere non volunt proficere. Et
[illegible] non do arte atque doctrina memo-
rie illius [illegible] ita debent [illegible] studium sicut
[illegible] illius ponere. Additio. Non est
autem [illegible] qui doctrinam Tullii de memoria non
intelligentes. ut [illegible] a [illegible]
[illegible] cum utilitatem laboriosam
[illegible] tullius [illegible]. Quod [illegible]
[illegible] fuerit. [illegible] meminisse. Et
Seneca declamationum libro primo [illegible] loquens
[illegible] sic ait. Hanc aliquando in me floruisse
[illegible] sufficiet. sed [illegible]
[illegible] non nego. [illegible] mihi
[illegible] eodem ordine [illegible] redderem.
Et [illegible] audiendum [illegible]
[illegible] singulos versus a singulis datos
cum plures quam ducenti efficerentur ab ultimo
incipiens usque ad primum recitabam. [illegible]
est [illegible] memorie [illegible]. Porcius Latro
[illegible] non tantum [illegible]
memorie felicitas [illegible] sed ars [illegible]
[illegible] quod debebat et ad custodienda [illegible] ad-
eo ut omnes declamationes suas quascumque dixe-
rit teneret. Ita ergo supervacuos sibi fecerat
codices. dicebat se in animo scribere. cogitata
dicebat ita ut in nullo umquam verbo eum memoria
deciperet. historiarum omnium summa notitia. Iu-
bebat aliquem nominari ducem. et statim eius acta
in cursu reddebat. Adeo que semel in
animum eius descenderant. in promptu erant. Video
vos iuvenes mei plus iusto ad hanc eius vir-
tutem obstupescere. Alia vos tollo mirari
volo. Hoc quod tamen vobis videtur non opus
sa arte [illegible]. [illegible] Cineas Pyrrhi
[illegible] qui missus a Pirro legatus ad Roma-
nos. postera die novus homo et senatum et
urbanam circumfusam senatui plebem nominibus
suis persalutavit. Aut quod fertur de quodam qui reci-
tatum a poeta carmen novum dixit su-
um esse et protinus memoriter recitavit. cum hic
ille cuius carmen erat facere non posset. Aut
quod fertur Hortensius qui a Sisenna pro-
vocatus in auctione persedit per diem totum et omnes
res et pretia et emptores ordine suo argentariis
recognoscentibus ita ut in nullo falleretur
recensuit. Cupitis statim discere. Suspen-
dam cupiditatem vestram et faciam alteri bono
loco. Hoc Seneca. Unde quamquam temporibus potest [illegible]
[illegible] tanta efficacia et virtutem sic [illegible]
[illegible] auditores ut diabolicum clamet
esse artificium non humanum. Est autem hec
ars memorandi ut pluribus locis diligenter
notetur [illegible] lumen dum [illegible]
[illegible] nunc et difficultate [illegible]

Aut breviter Tullius exponat.

inlucentes. magnitudine et intervallis medi
ocriter se habentes, ut arbores. petras. promontoria.
edes. cubicula. cellas. capellas. altaria.
sculptilia. picturas. hostia. fenestras. an
gulos. cancellos. pulpita. mausolea. et his
similia. Deinde in eisdem locis per ordinem re
rum memorandarum aliquorum similitudines quasi
et notas memoriales per imaginationem rep
tas collocemus per quas nobis ea que meminis
se volumus in mentem venire possint et ea re
minisse pronuntiare. Idest comparare notas. non
multas sed unam vel non vagas sed aliquas no
tas agentes. coronis aut veste purpurea exornan
tes. sanie aut luto deformatas. ridi
culosas. insolitas. mirabiles. periculosas. pul
chras aut turpes. Quemadmodum enim vulgo
solent notas quasdam reales et signa me
morialia facere quibus quamvis scriptura careant
memorentur puta signum in pariete. crucem
in ligno. nodum in angulo. numerum pro
culorum in pera positum. aut aliquid aliud huius
modi eo porro nos mentaliter et per imaginationem
sola memorandorum memoriales similitudines
aut simulacra in certis locis effingere et forma
sim. Non quod revera ibi sint res ipse vel sig
na intentia realiter constituta. ut pone
talis hoc vel eius aut aliquid aliud in tali altari
vel angulo cubiculi vel aliis. sed sola
cogitatio et quedam fantasie earum rerum aut
vocum fabricat imagines et idem. Hec exempli
gratia volens rethoricos colores velut me
minisse. in primo altari vel angulo vel alio loco
[illegible] nugatorem aliquem imaginarie
colloquentem qui soleat in loquendo verba sepius
repetere. hec erit repetitio. In alio loco qui
[illegible] aut per primam emendatio. hec erit
conversio. In tertio loco bone complexionis virum aut
brachiis alterum complectentem. hec erit complexio.
In quarto loco trahentem [illegible] aliquem reducentem.
hec erit traductio. Et sic consequenter facile est
[illegible] nota quererent
adhibitis exprimere. Item partem expoliti
onis [illegible] potest imaginibus
ut in loco constituat aliquis [illegible] se
[illegible] solitum [illegible]
hec erit [illegible]. Deinde cum [illegible] ali
qui fratres vel sororem. hec erit [illegible]. Dein
de [illegible] dormientem suscitatorem. hec erit ex
suscitatio. Deinde [illegible] modestia parti
loquio. hec erit [illegible]. Deinde in
[illegible] robustate [illegible]. hec erit [illegible]
[illegible] sine [illegible]. Deinde plures [illegible]
[illegible]. hec erit [illegible] cum [illegible]. De
inde viros [illegible] studiosos. hec erit [illegible]
Deinde [illegible] alium vel [illegible]. hec erit
[illegible]. Deinde exemplaris opere vel doctrine
vel [illegible] templum esse [illegible]. hec erit exemplum.
Deinde argutum ad concludendum disputantem
vel concludens itinera hostium vel [illegible] claudens mor

tis [illegible]. hec erit conclusio. Item si hunc versum
memorie velit quis imprimere. Rex [illegible] artensis
minos. filium suum androgeum. athenienses
studio dimisisse. luce [illegible] doluit [illegible]
in primo quodam loco coronatum aliquem vel [illegible]
[illegible] fuit [illegible] et minio [illegible].
hec erit rex [illegible] minos. In alio loco
[illegible] sive [illegible]
et [illegible]. hec erit filium suum androgeum.
Deinde [illegible] qui athenas [illegible] studiant [illegible].
hec erit athenienses studio dimisisse.
Deinde [illegible] luce [illegible]
[illegible]. hec erit. luce [illegible] doluit [illegible].
Item in [illegible] posito versus exemplo
Iam domum itionem reges atride parant. cum
finget aliquis per [illegible] domum [illegible]
domini [illegible] angulis sive [illegible] quibus
[illegible] et [illegible] ad [illegible]
[illegible] o [illegible] vel o [illegible]
atque deinde in alio loco [illegible] historie seu
[illegible] gestum apparatur velut [illegible] ad aga
menonem [illegible] atrides. facile est per has ima
gines predicta verba meminisse. scilicet per [illegible]
onem [illegible]. per dominum vel [illegible]. do
mi. per [illegible]. per reges vel [illegible]. reges.
per agamenonem. atride. et per [illegible]. pa
rant. [illegible] ad [illegible] de [illegible]
[illegible]. de ephigenia et de [illegible] agamenonis me
nelao [illegible] imaginum [illegible].
ad melius memoriam [illegible]. Hoc modo de
[illegible] sibi [illegible]. quelibet signa memorialia
[illegible] potest. que longe [illegible] mentaliter
impressa facile [illegible] memoranda [illegible]
[illegible]. Nam [illegible] et de [illegible] fa
cile est [illegible]. [illegible] meminisse
posset per aliquid [illegible] loco [illegible]
[illegible]. [illegible] per [illegible]. [illegible]
[illegible] per tabulas [illegible] vel [illegible] per
leporem. [illegible] vel [illegible]. per vul
pem. [illegible] vel [illegible] per [illegible]. [illegible] per
manum. [illegible] per oculum. [illegible]
per [illegible] et [illegible] per [illegible] et in
[illegible] et [illegible]. et per [illegible]
alias [illegible] idoneas de
[illegible].

Tullius in [illegible] libro [illegible].

Pronuntiationem multi maxime
utilem oratori dixerunt esse et
ad persuadendum plurimum valere.
Idem in [illegible] [illegible]
[illegible] orationem et illustrem et proba
bilem [illegible] non [illegible] sed varietate
vocum. motu corporis vul
tus plurimum valebit si cum
orationis [illegible] et eius
[illegible] ac varietatem [illegible]. Idem in [illegible]
[illegible] magnopere [illegible] ad [illegible]
[illegible]. Dividitur in [illegible]
in vocis figuram et in corporis motum. Figura vocis

est ea quam solum quedam possidet habitudo a natura. Hec dividitur in tres partes: magnitudinem, firmitudinem, mollitudinem. Magnitudinem vocis maxime comparat natura, non multum hanc auget sed maxime conservat exercitatio declamationis. Mollitudinem vocis, hec est ut eam torquere in dicendo pro nostro commodo possimus, maxime faciet exercitatio. Firmitudinem vocis maxime in dicendo conservare si quam maxime sedata et depressa voce principia dicemus. Nam leduntur arterie si antequam voce leni permulte sint acri clamore compleantur. Et intervallis longioribus uti conveniet. Recreatur enim spiritu vox et arterie reticendo quiescunt. Et continuum clamorem dimittere et ad sermonem transire oportet. Commutationes enim faciunt ut nullo genere vocis effuso in omni voce integri simus. Et acutas vocis exclamationes vitare debemus. Ictus enim fit et vulneratur arteria acuta atque attenuata nimis acclamatione. Et si quis splendor vocis consumitur uno clamore, et uno spiritu continenter multa dicere in extrema conveniet oratione. Fauces enim calefiunt et arterie complentur et vox que varie tractata est reducitur in quendam sonum equabilem atque constantem. Sepe rerum nature gratia quedam iure debetur, veluti accidit in hac re. Nam que dicimus ad vocem servandam prodesse, eadem attinent ad suavitatem pronuntiationis, ut quod nostre voci prosit, idem voluntati auditoris probetur.

Utile est ad firmitudinem sedata vox in principio. Quid enim insuavius quam clamor in exordio cause? Intervalla vocem confirmant; eadem sententias concinniores divisione reddunt et auditori spatium cogitandi relinquunt. Conservat vocem continui clamoris remissio, et auditorem quidem varietas maxime delectat, cum sermone animum retinet aut exsuscitat clamore. Acuta exclamatio vocem vulnerat; eadem ledit auditorem, habet enim quiddam illiberale et ad muliebrem potius vociferationem quam ad virilem dignitatem in dicendo accommodatum. In extrema oratione continens vox remedio est voci. Quid? Hec eadem nonne animum vehementissime calefacit auditoris in totius conclusione cause?

Mollitudo vocis dividitur in sermonem, contentionem, amplificationem. Sermo est oratio remissa et finitima cotidiane locutioni. Contentio est oratio acris et ad confirmandum et ad confutandum accommodata. Amplificatio est oratio que aut in iracundiam inducit aut ad misericordiam trahit auditoris animum. Sermo dividitur in partes quattuor: dignitatem, demonstrationem, narrationem, iocationem. Dignitas est oratio cum aliqua gravitate et vocis remissione. Demonstratio est oratio que docet remissa voce quomodo quid fieri potuerit aut non potuerit. Narratio est rerum gestarum aut proinde ut gestarum expositio. Iocatio est oratio que ex aliqua re risum pudentem et liberalem potest comparare. Contentio dividitur in continuationem et distributionem. Continuatio est orationis enuntiande acceleratio clamosa. Distributio est in contentione oratio frequens cum raris et brevibus intervallis acri vociferatione. Amplificatio dividitur in cohortationem et conquestionem. Cohortatio est oratio que aliquod peccatum amplificans auditorem ad iracundiam adducit. Conquestio est oratio que incommodorum amplificatione animum auditoris ad misericordiam perducit.

Quoniam igitur in dignitate plenis faucibus quam sedatissima et depressissima voce uti conveniet, ita tamen ut ne ab oratoria consuetudine ad tragicam transeamus. Cum autem est sermo in demonstratione, voce paululum attenuata crebris intervallis et divisionibus uti oportet, ut in ipsa pronuntiatione eas res quas demonstrabimus inserere atque insecare videamur in animis auditorum. Cum autem est sermo in narratione, vocum varietate opus est, ut quo quidque pacto gestum sit ita narrari videatur. Strenue quod volumus ostendere factum celeriuscule dicemus, at aliud otiose retardabimus. Deinde modo acriter, tum clementer, meste, hilariter in omnes partes commutabimus ut verba item pronuntiationem. Si qua inciderint in narratione dicta, rogationes, responsa, et si que admirationes de quibus nos narrabimus, diligenter animadvertemus ut omnium personarum sensus atque animos voce exprimamus. Sin erit sermo in iocatione, leniter tremebunda voce cum parva significatione risus sine ulla suspicione nimie cachinnationis leniter oportebit ab sermone serio torquere ad liberalem iocum vocem. Cum autem contendere oportebit, quoniam id aut per continuationem aut per distributionem faciendum est, in continuatione adaucto mediocriter sono vocis verbis continuandis vocem quoque augere oportebit et torquere sonum et celeriter cum clamore verba conficere, ut vim volubilem orationis vociferatio consequi possit. In distributione vocem ab imis faucibus exclamationem quam clarissimam adhibere oportet, et quantum spatii per singulas exclamationes sumpserimus, tantum in singula intervalla spatii consumere iubemur. In amplificationibus, cum cohortatione utemur voce attenuatissima, clamore leni, sono equabili, commutationibus crebris, maxima celeritate. In conquestione utemur voce depressa, inclinato sono, crebris intermissionibus, longis spatiis, magnis commutationibus.

Motus est corporis gestus et vultus moderatio quedam que probabiliora reddit ea que pronuntiantur. Convenit igitur in vultu pudorem et acrimoniam esse, in gestu nec venustatem conspiciendam nec turpitudinem esse, ne aut histriones aut operarii videamur esse. Ad easdem igitur partes in quas vox est distributa motus quoque corporis ratio videtur esse accommodanda. Nam si erit sermo in dignitate, stantes in vestigio levi dextre motu loqui oportebit, hilaritate, tristitia, mediocritate vultus

ad sermonis sententias accomodari. Sermo cum est in dignitate sermo paululum corpus a cervicibus dimittemus. Nam hoc est a natura datum ut quam proxime tum vultum admoveamus ad auditores, si quam rem docere eos et vehementer instigare velimus. Sermo cum est in narratione sermo, idem motus poterit idoneus esse qui paulo ante demonstrabatur in dignitate. Sin in iocatione, vultu quandam debebimus hilaritatem significare sine commutatione gestus. Sin contendemus per continuationem, bracchio celeri, mobili vultu, acri aspectu utemur. Sin contentio fiet per distributionem, porrectione celeri bracchii, inambulatione, pedis dexteri rara supplosione, acri ac defixo aspectu uti oportet. Sin utemur amplificatione per cohortationem, paulo tardiore et consideratiore gestu conveniet uti, similibus ceteris rebus atque in contentione per continuationem. Sin utemur amplificatione per conquestionem, feminae plangore et capitis ictu nonnunquam, sedato et constanti gestu, mesto et conturbato vultu uti oportebit.

Expositores Galfredus. In recitatione debent loqui tres lingue, scilicet vocis, vultus et gestus totius corporis id exprimat quod intendat. Unde: In recitante sonent tres lingue: prima sit oris, altera rhetorici vultus, tertia gestus. Similiter formam vocis conformat dignitatibus rerum quas pronuntiat, et vultus et gestus cum venustate conformari debet voci et rebus. Alia enim simpliciter narranda sunt, alia auctoritate suadenda, alia cum indignatione deprimenda, alia miseratione flectenda. Item ut vox eorum sic sue ... Et ut re magnum dicturus pompam corporis ... ostentes. Cum fuerit materia laudabilis et iocosa, debet recitator hilarem pronuntiando prebere, quod sepe oratio debet auditoribus ... Sic via ... regi debet quod ... sit expositio letitie vel meroris. Oratius: Si vis me flere, dolendum est primum ipsi tibi; tunc tua me infortunia ledent, Thelephe vel Peleu; male si mandata loqueris, aut dormitabo aut ridebo. Tristia mestum vultum verba decent, iratum plena minarum, ludentem lasciva, severum seria dictu. Et item: Si dicentis erunt fortunis absona dicta, Romani tollent equites peditesque cachinnum. Nil enim fuit adeo bene dictum quod non displiceat si male pronuntietur. Unde idem Oratius: Indoctum doctumque fugat recitator acerbus; quem vero arripuit, tenet occiditque legendo. In voce scilicet ... debes has leges vel regulas ut scias ubi ... et punctum ubi pausandum est et singulas dictiones sub propriis accentibus proferas, scilicet si penultima sillaba eius debet acui, acuatur, et si debet gravari, gravetur. Et ut eadem dividas pronuntiando que sunt sensu divisa, et coniuncta sunt coniungas; et item vocem proferas ut non distrepet a re de qua loqueris, immo sicut se habet res, ita vocem habeas. Quare sermones oportet esse cognatos rebus de quibus loquimur. Unde ... sicut ... pausas ... vocem ... illas ... ut non sit dissona a re.

Expositor. Valerius libro viii. ... est ... possessores;

nec limite tendit. Vox alia quam res tendit et simul ambe. Vox quedam sit imago rei; res sicut habet se, sic vox recitantis habebit. Huius exemplum. Ira est quasi species flamme, quia est accensio sanguinis circa cor, et habet originem a felle. Quia fel commovet iram, et ideo ira est mater furoris, quia commovet furorem et rerum eorum. Secundum hoc quod tu recitas hic iram in persona alicuius, quia pungit, commovet et turbat, ut sit vox fellea, vultus accensus et gestus turbati. Recitans quod recitando debeat imitari hominem iratum, hic debet imitari eius furores; non tamen debet esse furens in veritate, ita quod moveat partem et non totaliter, sicut movetur iratus, et motus eius sit idem cum motu hominis irati in specie, non tamen sit motus in quantitate, et hoc non est impossibile. Item non homo imitare gestus alicuius agrestis sed rusticus, et tamen ipse esse ... curialis. Unde dicit: videamus in uno exemplo. Ira quasi flamme, mater furoris. Unde Poetria: Felle ... cor et in iram veniat. Pungit fel, commovet flamma, turbatque furore. Ergo et recitator in ipsa forma scilicet ira, vox fellea, vultus accensus, gestus turbati, et ideo: Exterior sequitur motus partiumque movetur. Unus et alter homo, scilicet recitans, persona sit gravis huius scilicet irati. Ego tamen iuxta agere ... imitare furores. Nec tamen esto furens; partem moveas ut ille, non partem motus quod totus sit ... domestico ... si ... sicut decet. Imitate gestus pronuntiare poteris affectus et esse furens. Vox irata, vultus ... gestus ... figura ... Gesti per contraria. Secundo ... dicit quod vox quia magnum ... ad ... auditoris ad percipiendum effectum ... Item si conformes eis vultus et gestus. Nam motus certi in ... dexter vel ... vel supinatio et conformatio eius pedum et manibus lingue.

Valerius Maximus libro viii. Expositor. Eloquentie ornamenta in pronuntiatione apta et convenienti motu corporis consistunt, quibus cum se instruxit tribus modis homines aggreditur: scilicet animos eorum penetrando, oculos demulcendo, aures invadendo. Ista pronuntiatio est totius eloquentie. Cuius rei ... sit in pronuntiatione et apto motu corporis, probari illustribus exhibeatur. Tiberius Gracchus habuit eloquentiam prudentissimam, ita tamen quod ... frequenter audiebat. Dum enim concionabatur, servum post se musice artis peritum habuit, qui occulte eburnea fistula pronuntiationis eius modos formabat, quia cum tiberius ... eius remissius voces ... per illam fistulam ... ut melius pronuntiaret. Et sic qui ... nimis depressum ... ut voce ... quod sibi ipse ... pronuntiationis ... huiusmodi ... Hortensius autem plurimum in corporis decoro motu repositum credens pene plus studii in eo elaborando quam in ipsa eloquentia affectanda impendit. Itaque nescires utrum cupidius ad audiendum eum an ad spectandum concurreretur. Item non ... ad pulchrum motum corporis quod histriones magis ... sua in ... quam pronuntiationem ... ad audiendum eius eloquentiam. Et ... ibant ad videndum suos vultus et gestus.

Sed libri oratoris asserta et versus asserti velut sine fine. ¶ Cepit Esopus et Roscius qui erant histriones peritissimi Ortensium (gerendum) frequentasse ut ab eo discerent diversos gestus et habitus hominis [illegible] corporis [illegible] ipsius membris obliviscere. ¶ Nam cum certo [illegible] de [illegible] loqueretur [illegible] sit et orat [illegible] pro Gallo [illegible] significavit. [illegible] cum [illegible] Calidium accusando Gallium valde probabiliter pronuntiarit, [illegible] vultu et languida voce et soluto genere orationis [illegible] Tullius despexit Gallum ait [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] sufferre [illegible] gesticula mediocriter [illegible] et oratoris [illegible] detraxit et [illegible] argumento adiecit. ¶ Consentiens cum hinc Demosthenes iudicium qui cum interrogaretur quid esset in dicendo efficacissimum respondit [illegible] [illegible] gestualis [illegible] [illegible] apparere [illegible] deinde et [illegible] compellatus idem dixit. Pene totum illi se debere confitendo. ¶ Cum itaque Eschines qui habebat controversiam cum Thesiphonte [illegible] qui contra [illegible] fuit a Demostene qui defendebat Thesiphontem relictis Athenis Rodum petisset, rogatus ibi a civibus ut eis pronuntiaret cum gestibus qualiter ipse contra Demostenem et Demostenes contra ipsum pronuntiavit [illegible] volens [illegible] eloquentia [illegible] aliquanto magis Demostenis. Et mirantibus cunctis atque laudantibus sequentiam ait: quid si ipsum audissetis bestiam [illegible] [illegible] respondentem. ¶ Tantus orator [illegible] [illegible] adversarius [illegible] [illegible] ardentissimus [illegible] [illegible] ut se [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] pronuntiarit. Propterea [illegible] vigorem oratoris [illegible] [illegible] pondus [illegible] accommodatum [illegible] verbis [illegible] efficacissimus corporis motus. [illegible] [illegible] illius [illegible] [illegible] [illegible] in Demostene magna pars Demostenis abesset cum legeretur potius quam audiretur. ¶ Franciscus Petrarcha de remediis utriusque fortune li. 2º [illegible] ¶ Ait historia [illegible] gesticulatoria ab Etruscis orta Rome sunt adeo. [illegible] ut Esopus hac [illegible] patrimonium incredibile atque immensum filio dimisisset. ¶ Roscius vero [illegible] [illegible] arte collegit de histrionica libros scribens in quo arte sua oratorie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] equare non dubitavit. [illegible] ob [illegible] [illegible] [illegible] abditis [illegible] [illegible] [illegible] pronuntiarit ipse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gestibus aptius exprimeret. Et sane fuit ille [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potuit quod non facile [illegible] misset. [illegible] dicto [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ingenio meruit. ¶ Hugutio. Histriones dicebantur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facie [illegible] [illegible] gestus et habitus diversorum. ¶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] situs.

gestus et gestus diversorum [illegible] [illegible] [illegible] gestus et gestus mulierum. ¶ Boncompagnus in novissima rhetorica li. iiiiº. ¶ Iuxta naturarum et complexionum diversitatem mortales diversimode pronuntiare dinoscuntur. Quidam namque pronuntiant [illegible] ut sanguinei, quidam furiose ut colerici, quidam [illegible] ut flegmatici, quidam timide ut naturaliter melancolici. Accidentaliter propter motus accidentales complexiones iste alternabiliter pronuntiant. ¶ Scientia, pecunia, nobilitas, potentia, libertas, gaudium et favor auditorum secundum nature cursum dant audaciam proloquendi. ¶ Ignorantia, paupertas, ignobilitas, impotentia, servitus, tristitia, contemptus auditorum auferunt audaciam proloquendi. ¶ Resiliunt in pluribus verecundie calor qui velut igniculus a supremis descendens mentales cellulas adurit partem [illegible]. Unde morandi et proloquendi [illegible] [illegible]. ¶ Ego quidam oculis [illegible] puerum videtur. [illegible] plures verecundie calore facies [illegible] [illegible] loquuntur et copiose [illegible]. ¶ In [illegible] ipse aut [illegible] [illegible] [illegible] verecundie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] expedit. ¶ [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] de sola magnitudine vocis confidunt, unde [illegible] in loquendo et [illegible] triumphali proloquuntur, cupientes cum sonoritate vocis aures audientium demulcere. ¶ [illegible] in loquendo timor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loquuntur. [illegible] [illegible] [illegible] proprium [illegible] [illegible] [illegible]. ¶ Robusti [illegible] [illegible] debiles [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ¶ Timor horribilis et pusillanimitas abhorrendi [illegible] [illegible] aliquorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] licet pallent, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] oblivioni [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ¶ Non [illegible] [illegible] [illegible] sit nature vitium [illegible] pusillanimitas et timor accidentalis [illegible] aliqui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multitudinis [illegible] [illegible] [illegible] in decursu fluminum [illegible]. ¶ Vigor nature [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ¶ Proloquentes [illegible] honesta consuetudine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad loquendum et postea [illegible] [illegible] gestus ostendunt, abstergunt faciem, [illegible] [illegible] aures capillos, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ac si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ¶ Tullius de oratore. [illegible] aut [illegible] optime dicunt [illegible] dicendi difficultatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multis [illegible] soleo [illegible] ipso etiam

Et

[illegible] [illegible] orator [illegible] [illegible] et de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et ab illo [illegible] [illegible] admissus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed qui [illegible] ac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

sepissime experior, ut et cogitabundus in propriis dicendi et totam mente atque actibus omnibus extremis fuerim. Seneca de copia verborum. Quibusdam constantissimis in conspectu populi sudor erumpit, ut fatigatis et estuantibus solet. quibusdam tremunt genua dicturis. quorumdam dentes colliduntur. lingua titubat. labia concurrunt. hoc nec disciplina nec usus unquam excutit. sed natura vim suam exercet. Profundo in suo rigentium e. leniter arte non vincitur. Verecundia hec magis iuvenibus apparet. quibus et plus caloris est et tenera frons. nichilominus et veteranos tangit.

Illos felices describit antiquitas quibus ex alieno prestatur cautela periculo, status namque se
quentis formatur ex principio precedentis et ut ipso
rum recipit ex sigillo sic huiusmodi formatur vite
mortalitas ab exemplo. Hac utinam felicitate vestra
clementias perfruisset ut cautele sollertia que nos
etiam reges et principes ex nostre maiestatis in
iuria lesione religionis nos etiam reges et prin
cipes reliquissent. Porro quod clerici censentur
pauperum elemosinis impinguari filios opprimunt
ipsi quidem verorum filii fidelium patrie conditionis obliti
nec imperatorem nec regem aliquem verentes cum
dignatur quociens in patres apostolicos ordinatur
quod autem ex tribulacionibus nostris innuitur ex in
nocentia nostra propositi priorum probatur qui vocata synodo
ut asserit generali contra nos nos non vocatos nec
super aliqua fraude vel pravitate convictos ausus
est sententiam depositionis statuere quod preter omnium regum
enorme preiudicium non poterat stabilire eadem
enim nos et singulis regibus singularum regionum
a fame tali principis sacerdotum timendum. Non super
est si nos a principum clarioris sollempni et approba
tione electe tocius ut etiam fidei religione
vincentem imperiali diademate munitos insignitos
et alia regna nobilia magnifice gubernantes
illos deponendos aggreditur et cuius quidem ad imperiale
diadema non interest, in nos aliquem exercere rigorem
et si causa legitime pateret. Unum quod sacerdotalem pre
sumptio infestat abusio potestatis et a summo nos conatur
precipitare deorsum nec primum summum nec ultimum
et hoc quod nos faciunt obedientes religionis simulan
tibus sanctitate quorum sperat ambitio quod totus
mundus fluat in os suum, Quasi nostre ... civitatibus
simplicibus a scribarum et phariseorum fermento quod est
ypocrisis cunctis sermonibus salvatoris sibi cavaret
adiutorio quod illius curie spiritualibus expectari posset
quas inhonestas et pudor nos prohibet affari.
Sane reditus copiosos quibus ex spolium depauperatione
regnorum ditatur quemadmodum ipsi nostis ipsos faciunt
insanire, apud nos etiam mendicat ut apud
eos paterem inaduceret ubi viras domos construit
strictis ut illic ad ampliorum opida construxisse quod
de vestris elemosinis clericos et pauperes sustentatur
quod beneficiorum conspectare quod saltem gratitudo exhibere
nos se prebet obnoxios, quod quanto manus eis indi
gentibus largiores extenditis tanto non solum manus
sed etiam manus et cubitos avidius apprehendunt
suo sermone laqueo detinentes. Sicut aviculam
quanto ad enarationem forcius mittit tanto firmius alli
gat. Hec vos ad presens scribendo mitterem curam
insufficienter exprimentia votum nostrum. Certa vero scedulis
intimanda decrevimus videlicet in quos usque divicias
pauperes expendit prodigalitatis ausus, quid
super imperatore corrupto eligendo si ea pax quod
principibus mediatores intendimus rescire. Ut
iam vos etiam saltem superficialiter reformetur
quod de regum omni gradibus spiritualibus quod magnanimis
disponere disponamus quod super insolentiis contrarium fuit
ordinatum qui contra principes universos quibus de
consiliis ut negotiis qui nos qui non alios hec
familiaris abiectum et subditos sic clandestina latere
non possunt illa curia machinatur. Quod omnibus tot
viribus tot viarum insidiis quos hic instiatos
ad bella iure quod instat quod nunc nos opprimunt
et nos opprimere possunt proximis ... et si
deles nostri latores presentium vobis retulerint
de cardinales ac etiam si sedis Petri inmasset
firma hereditate ut Christus hoc quod a nobis peterem vindicatur
nobis quod Christus in nos lata sententiam depositionis
magnanimitatis aliquatenus moveret. Hec enim quidem
pravitate ac perversis dudum nobis cum testium
invocato quod semper sunt nostre voluntatis intencio
clericos cuiuscumque religionis adhuc inducere et
precipue maximos ut tales perveniunt in fide
quales fuerant in ecclesia primitiva apostolicam vitam
ducentes et humilitatem dominicam imitantes. Tales
namque etiam solebant angelos intueri miraculis
coruscare mortuos suscitare et subtilitate non
armis sibi principes subiungere. Sed isti seculo
dediti ebriati deliciis deum postponunt quorum
ex affluentia divitiarum religio suffocatur. Talibus
ergo subtrahere nocentes divitias quibus dampnabiliter
onerantur opus est caritatis, ad hoc vos omnes
principes una nobiscum ut cuncta superflua de
ponentes modicis rebus contenti deo serviant cui
serviunt sicut omnes debetis diligentiam adhibere.

Regi Francie super sententia depositionis lata
in eum per papam et cardinales in concilio Lugdunensi

Et si cause nostre iustitiam vulgaris fame
preconium et multorum veridica testimonia
virorum ad scientiam vestre notitie perduxisse credamus
quod tamen sepius irritant animos comissa pro
auribus quod que sunt oculis subiecta fidelibus
ipsarum prudenter et nudam veritatem pressimus videlicet
que contra nos summi pontifices habuerunt pro
cessum primitus ad eiusdem processus plenariam et
attentam de tot temporibus et diebus nostris negotiis
deputatis primum suffire tempus et dies nobis
afferendum concedat vestra, quod si licuit diligenter
attendere, quod plura vigeat nunc quodpendent si fuit in
predecessoribus nostris rectitudinis zelus, si
nobis tot et tantis iniuriis lacessitis iusta
debuerat aut debeat defensio denegari
si dudum vicarius Christi vicem implevit, et si
Petri successor eius imitator exstiterit ... et
quo iure censeri debeat processus validus
huiusmodi contra nos habitus vel quo nomine nuncupari
si dici sententia liceat quod iudex incompetens pro
mulgavit. Nam et si nos vere catholice fidei
debito suggerente manifestissime fateamur col
latam a domino sacrosancte Romane sedis antistite
plenariam in spiritualibus potestatem, ut quidquid sit
ille quod absit peccator quod in terra ligaverit sit li
gatum in celis, et quod solverit sit solutum. Nusquam
tamen legitur divina vel humana sibi lege concessum
quod transferre pro libito possit imperia aut de puniendis

temporali in creatione regnorum regibus et principibus
iudicare via licet ad eum de iure et more
maiorum consecratio pertineat, mia non magis ad im-
deponendum aut removendum pertinet, quam ad quoslibet
regnorum prelatos qui reges suos prout assolet
consecrant et inungunt. Ut esto sine preiudicio
nostro quod habeat huius potestatem, est ne istud de ple
nitudine potestatis ipsius quod in nullo processus iuris
ordine servata animadvertere possit in quoslibet quos
asserit sue iurisdictioni subiectos / processit enim contra
nos nuper ut dicitur non per accusationis ordinem cum
nec accusator comparuisset ydoneus nec inscriptio
precessisset nec per denunciatorem legitimum, denunci
atore cessante, nec per inquisitionis modum quia cla
mosa insinuatio non precessit cum etiam nullorum
inquisitorum facta fuit nobis copia, si qui forte
fuerint cum non nulli fuerint publice per eiusdem
iudicis admissorem adducti / asserit enim crimina
fore notoria que nos esse notoria manifeste ne
gamus / et esse notoria per legittimum testium numerum non
probavit. Dic enim quibus iudex possit procedere so
lummodo asserendo esse notorium spreto iuris
ordine quibus condempnare. Insurrexerunt siquidem
in nos in concilio ut dicitur aliqui testes iniqui
sed vilis propaganti quorum aliquos velud Cal
varum episcopum qui se fuerit nos et nepote pro nos
tra proditione ad suspendium legitime condempnatos
offensa venabili nos reddidit odiosum alios
tamquam exulibus partibus nostris recedentes Carta
ginensem videlicet et Compostellanum antistites
quos negotiorum ytalie natalis soli longinquitas
fecit insaos et eos venenose subornatos induto
iure iustitie fecit infestos. Esto sine preiudicio
nostro quod legittimi fuerint sufficientibus testibus
accusator et iudex defuit tamen qui vel presens vel
contumacia absentis secundum iustitiam debuit condempnari
citati namque in predicatione sua sed audivi licet
prius informati fuimus videlicet quod ipsi citati et
aliis non nullis omnino personis aut causis expressis
facturi iustitiam pro nobis debentes vel nuntiales ydo
neas tempore et presentes per dictum non fuimus sed ex iustis
causis absentes quorum allegationibus iuri le
gittimi responsales fuerunt repulsi nec absentes
contumaces fuimus cum preter id quod nulla fuerat citatio
ut decuit est prout ordo iuris expostulat nomi
natis citatio non habet locum contumacia ma
nifeste. B. de Vinea curie nostre iudex fidelis
noster plene pro creationis mandatum excusat cum
ante tabellionem pro eo quod fuerat iudicium criminale, ad quod
frustra intervenit nullatenus cavetur. Cum ipsius
citationis tenor que nos aut procuratores nostros
exigit manifeste gravi dedisset intelligi videlicet
quod contra nos criminaliter non esset agendum, procedens
est omnibus absque iuris iudicio citatis. Dato quod in
infeste esse imus contumaces non est ultima ista
contumacie pena quod declaratur aut accusatur et convictus
presumptio vel publicato iudicio nullo de sua
causa discusso per diffinitivam sententiam condempnatur
sicut est et alie contumacium pene legibus legibus
et canonibus introducte. Denique posito quod omnia
predicta iuris pretio fulciantur licet irrefragabili
ter iure sufficiant ipsius pronunciationis tenor ipsam
nullam ostendit per quam non privator iure presentis sed
et nos absentes contumaces condempnati namque ipso
iure nullam sententiam leges et iura que manifeste
declarant. Evidentes quoque processus et procedentes ini
quitate esse notant. Quod tamen sententia in ... comprehendat principium
videlicet de sacrificio pacis post prius preter assit
non servato / preterea donata per privilegia divorum
augustorum / et iure Ecclesie Romane concessa vio
lenter a nobis perimodum occupata ut asserit de Car
dinalibus et prelatis captis ad concilium vocatis / de quibusdam
ecclesiis et ecclesiarum prelatis et clericis contra regni
nostri per officiales nostros nobis de regno absentibus
violatis a quibus omnibus interrumpit vitas / et publica
instrumenta defendunt prout scelerum hoc omnia fida
relatio latorum presentium et ipsorum instrumentorum tenor
manifestissime presentet / contra ad tamen hic pene
sententiam sitis sua dici potest que nos perpetrata
demonstrat repudiatis veris sinistris episcopi dilectum
principe fratrem nostrum lanzgravium Turingie sedis nostre
beneficium et inquirimus per de Vineis dilecti fide
les nostros quos ultro pulsata et sincera consilia
tione pacis tractate ad concilium mittebamus falte proditionem
traditum ac multorum nobilium et quamplurium prelatorum
instantia summus pontifex noluit pro solatio quod
nec decensatione census addidit pro regno Sicilie
nos ab ipso regno dominio vel iure secludit
cum censum dicam discordia inter nos et ecclesiam
exorta absentes a regno per officiales nostros
solvi mandamus prout hic ipse inter romanes venera
bilium nostrorum invecte manifeste declarant / et quod
dicto teste per dictum tempus supradicto usque ad presentem
diem creditur esse solutum / presertim cum a nobis inquisitum
extitit requisitus per discordiam de censu enim
et signatum prelatorum et autenticarum personarum
sigillis apud eosdem sacros depositum mandamus
et hodie depositum censeatur / apparet ergo quod contra
minus et sapulosa non minus ex ipso iniustitie
pene sententie sine quod imperator Romanorum
imperii auctor et dominus ille se maiestatis crimine
dicitur condempnatum per quod ridiculose lege subicitur
quibus legibus omnibus imperialis est solutus
de quo temporales pene sine ... temporale habere
superiorem non habeant nos se in homine sed in deo
spirituales autem penas per sacerdotales nobis privati
inducendas tam per contemptum clavium quam per aliis
transgressionibus et sinceritate nec possent reducere summo
pontifice quam in spiritualibus preciosum et dominum confi
temur sic ipse in filium debita veneratione confes
sit sed per quoslibet sacerdotes veniunt accepimus
et devote sumamus ex quibus omnibus mani
feste liquet quod tam processus ignominiose est

iuste habendos nos dixerunt et de catholica fide suspectos cum nos teste domino iudice in omnibus et in singulis eiusdem articulis secundum universalis ecclesie disciplinam et approbatam ecclesie symbolum firmiter credimus et simpliciter confitemur audtar ergo industria regia si poterit nullo modo sinat ipsos in nullum contra per tessiu suadeo non minus quam nemini contra omnium regum et principum antecessorum alarum temporalium temporalium dignitatum promittere debeamus audtar aliud quidem quilibet de istis iniciis epistolis speratur a nobis incipitur sed novitius quam nobis consuevit quia nostra potestas primitus consultata resistantiam aliquam non expectat vestra ergo iustitia in causa nostra tuentes nobis negocium heredibus alonge promittentes nobis in hiis sed contra asistat nec illud obmittimus quia ex fidei nostre constantia quorumque federatorum contracta vobiscum ad prius specialiter requiramus ut nedum ad nostram salutem nostra et nuncios seu legatos nostros occulte vel publice sanctitas quin potius nobis toto posse viriliter asistatur nullum omnino nunc tua per nostre dicioni stictum in dispendium nostra comertere molientes aliquid admittentes procto sitiud quod nos inquiribus inchoata et nunc temeritatis audacia quae ad depositionem nostram velud tamquam sacerdotibus aute sive inrrsitor optendit talibus non consistere deputata regis regum quin super nostram iustitiam commitatur iste prodiis actueres duo sed nobis illorum potestas non opponat regum et principum sed quos omnino causa nostra continuit et quorum non minus idem interesse cuius nobis et aliis orbis terre nobilibus ita iusti timoris in talibus nostra defensio non relinquit immiti tamen si faciunt deo teste sed sumus nostra promovenda nolunt quin teste multiter operatus nostris temporibus videmus actura adeundo auxilium contra vobiscum prout est nuperrime scriptis totis (nobis inde) exponamus requirat autem de manu eius domini qui tanta discrimina vitae subministrat

Item episcopo iusticiario regis Sicilie ut precavit contra clericos non celebrantes missarum sollempnia tempore interdicti et quod religiosi non transeant de civitate in civitatem

Ex perexcogitate malignitatis astucia iste romane sedis antistites dum fictas nobis discordias insidias hiis quae dei sunt lege deposita de prioritatis inherere putido conatur ipsi exhaurire suffragia quibus civium fide ecclesie nostre iusticiam decoloret effundens bibulis auribus

felicite constie canones ut quieta nostrorum fidelium preat vita inquieta. Hinc nuper diligenti provisione sancimus ut quicumque clericus vel religiosus ad spirituale vel spiritualibus legati mandatum publice forsan commiserit missarum sollempnia seu alia divina officia celebrare et ecclesiastica sacramenta fidelibus ministrare in civitate vel loco cuius incola reperitur eiectus suis bonis omnibus patrimonialibus et ecclesiasticis vel pena de tanta temeritate tulisse se doleat spoliatur clericos vero mandato predicto parere nolentibus et in fide nostra fuctibus ecclesiasticis patrimonialibus applicandis prout a domino ab iniustitate venientibus assignandis. Statutum est ut nulli religiosi de civitate in civitatem audeat se transferre nisi prelatis suis de quo vel arripiat testimoniales literas deferunt et alias sed moribus et vita laudabiles ac nostris fidelibus non ignote volentes igitur has novas nostre magnificencie sanctiones a nostris fidelibus inviolabiliter observari tue devotioni precipimus quatenus eas per litteras quas tue iurisdictionis loci et partis imperiali personaliter publicatis nostra statuta civitatis cuiuslibet ut nulla sit inexecucione dispositas ineffabiliter iubeas inserendas et promittas nos infallibiliter sed dictis huic et publicacioni addiciam predictis omnibus nobis adherere volentibus et nostri mandata precipue devote servantibus inviolata servari volumus omnia eorum privilegia et ecclesiasticas libertates sed ad pacem vel concordia cum ipsa predicto et restitucione ordinis sed nostra serenitas inclinabit nisi forsan eadem iam plena possessionum omnium bonorum et restitucionem ordinis et honoris quibus proculdubio forsan perdicti expectant integre reducantur

Item regi Francie ad pacem reformandam inter ipsum et papam

Vestram industriam et illustrem virum comitem Theobaldum dilectum affinem et fidelem nostrum nuper ad presenciam nostram a sede apostolica venientem gratanter recepimus et cum eo quae pater sit dominum ipse et nostre voluntatis plenitudine referentem tamquam virum hilare audivimus et intelleximus diligenter ut potius quam de nostra multa nobis mansuetudine guerrarum discrimina expoliendi dummodo pacifice regnare possemus et qui ex officii debito quo romani imperii moderatur cum romano pontifice quam preceteris terre principibus prerogativa pontificem bella plusquam civilia gerere crudelitudinis et nephandum reputamus ad pacis pulchritudinem ingentibus reformandam maiestatis vestre paterna ardenti desiderio flectimus ipsorum nedum oblata nobis gratanter admittimus sed nos cum officiis placidis affectamus volentes quam votis apostolicis in omnibus sicut tenemur nos reddere promptos et ex corde conformes ad quorum deliberatione

pfecta dudum aciem mentis nostre ut patris con
silia cogitantes et desiderantes quod nos et toti
mundo concordia nostre possemus tractatu patris
gratanter duximus admittendum. Cum igitur negocii
qualitas per paucissimos zelatores pacis
pacis exigentibus hactenus procurante multos
ex multis expostulaverit, ecclesie de latere nostro
B. et A. viros ydoneos tamquam a principibus
mota discrimina nostris consiliis assistentes pro
cessum dominum nostrum Eustacium instructos
ad apostolica et urbem pontificia transmittere negavimus
instante nobis discordia quam residens sibi
predecessor ad prius se prefice reputans processibus nostris
imponunt impedimenta. Jam de labore partibus
promittunt sedes et legatorum nostrorum adventum
insistere dominum papam dudum postulando et
filiali devotione rogando ut ex fratribus suis
aliquos quos secum habet ad partes faciente fragilitate
sortis humane preparatos ad nos deberet destinare
cum intima cordis nostri gaudia merito reso
nant, que nondum ad auditus auspicia de nostri
pectoris thalamis descenderunt, pro quo non nisi
dispensacione divina cucurrisset cuncta mediatorum
tractatorum bonorum consummata per preces quas pacem
indubitanter credimus proventuram. Ecclesie itaque
comite super deum velud amoris tam desiderate
pacis attensum hylariter laborantem ad sedem
apostolicam propterea destinamus cui spiritus habet quod dudum
ipse et nobis ex parte nostra retulerit ut a se
veritas credat indubitanter etc.

Contra Card. super sententia excommunicationis lata contra
dominum per dominum papam in urbe.

Cum sit Christus caput ecclesie et in Petri voto
sua fundavit ecclesiam supra petram vos apostolica
statuit successores ut Petrus pro sibi instante vos
qui estis candelabra ecclesie super montem non sub mo
dio constituti, reverenda omnibus quiescit spiritus in domo
domini ex affectu bonorum operum lucentis. Nunc a publica
mundi lingua et fama generaliter vos subtrahere dicitur
datis. Cum ad singula que pro defensione fidei proponit sta
tuere et ob favorem Lombardorum rebellium spirituale
gladium si dici liceat minus iuste cum aliis quos
ex obiectis contra communibus quod vel dicere obiecta
vel que ut premissa agere penitencia determinetur
vel emendatorem reperit vel ad deliberationem nostri consilii
sit proximo prout iam ipse prestitit debita et
integra emendacio secutura, ecclesie nam per patentes
litteras prelatorum post mandatum apostolicum nobis presti
tit monitionis eiusdem testimonium. Deinde et petu
dens nostra constitutio super vocatione prelatorum ad papam
passarum de eisdem prestanda integra satisfactione prelatis
venerabilis Messanensis archiepiscopus voto adhuc assessorie mo
transmisso evidens per hiis testimonium veritatis, propter quod
non indigne dolemus si pro culpis offensionem imputant
quivis nos intendit ut non dicam in maiestatem
vehementer tantum iniuria et si pateret

tum maiestatis negocium non permittit qui adulatores
sunt cesares ubi solent sancti violencia nos com
pellat, verum hic dum considerari impatientia dicantur
vel prudentes et difficultate cuiusque offensionis
si exquirebamus cooperte pravitates vindicas quas in hanc
per que scandalum venit et in sui principes
sanguinis conversac passus accepta tamen in ipsum
et suos nostre sedis iniuria redundare tollerabamus
verum de quibus sed neque ipse nec tota pars sua
sua progenies tanta foret ut imperii culmen
zelaret in ultionem ipsorum. Cum sedis autem tantas
audacie sibi frena relaxet et tot verbis ferre
suorum mollicies cum inde concepta favores peramat
videat, auget nos alteri mente turbatos
quod cum nos intendimus eam prosequente defendere apostolicam
nos contra offendere satagente salva semper in omnibus
ecclesie sanctitate quam cultu sancto et debito reverendo
corde et ope veneramur quam propter veneremur per omnia
affectuosius de patrem quem nos mater summi pontifices
quos ex causis evidentissimis tamen in istos quod
voluntarios modo agnoscat ex deliberata molestia
compescatis generali statuto ecclesie presertim et
meum ac scandalis providentes ita cum adsa
bite et honorem domini nostri favorabiliter allegem
et si principiis obstare non possumus licite liceat
nos iniurias quas revocare non possumus in iure
propulsare etc. Invective scribit Romanis
quod non opposuerunt se dum papa eum excommunicationis
sententiam protulit

Cum Roma sit nostri caput et auctor imperii
et romanus imperator a Rome populo
nuncupetur ut sibi nostri nominis et honoris presse
et auspicia debeat in commodorum ductum vestre
mentem si sibi sit promovendus honor et iniuria
propulsanda apud eos qui tenent et debent pro
culmine nostro se murum defensionis opponere
ab insurgentibus ex adverso ipsis audientibus
et dissimulantibus contra paciamini propter quod domino
le appellemur quod romanus antistes contra romanum
principem quod alibi non auderet sed de urbe
presumpsit sic romanum imperatorem auctorem urbis
et benefactorem populi romani ipsis non resistenti
bus impune blasfemare ac benefactorum nostro
rum precedentes quam romanum populum quibus specialiter
et quantum studium liberale et spontanea munifi
centia providet et eorum meritis continuans
augmentis commoda promovere. Vos notavimus
auctores extitisse ac mortes sopiro de
tos ut de turbis Romulea non erat pro de
tot patribus et hiis vitam vel de tot romani
populi militibus quod pro nobis assurgat et liberam
vocem loquatur quamquam nostre iniurie condoleat
Cum nos urbe triumphorum titulis insignitam
nostre predecessoribus honorem et ad re
formandum nomine sed in diebus antiquis et de
scendendum statum romani imperii continuis
laboribus intendamus et cum propter nomen vos
de eius vestre nationem movere prout et hor
tari quod amissum est aliqua negligentia

ut tempore nostri instat unde debellis induce-
tes alios motus et ceteros ut omnes et singuli
propria voluntate consurgant ad nostram et vestram
iniuriam ulciscendam, quare cum iidem blasfematores
nostri alibi ausi non fuissent in nostri nominis blas-
femiam prorupisse de tanta presumptione glori-
ari non posset quod valentibus et nolentibus Romanis
contra nos talia perpetrassent, cum propter hoc presumi
posset vestre magnitudini imputari prorupisse
si quod aut fuit impedire laudabiliter potuissetis
propter suam iniuriam et nostram iniuriam perpetratis utili-
ter tamen alteriter teneamur et nos Romanum ho-
nore et nos Romani defendere nomine verius si
adeo vos et eos negligentes invenimus. Cum
ullus timor vos cogeret ad huiusmodi Romani
sed gratia induxit specialis pro ingratitudine ista
licet inviti cogamur ab universis et singulis
exhibita gratiarum revocare.

Comitibus principibus et aliis super obsidi-
one Faventie et captione legatorum ad co-
tum prelatorum

Gaudia nobis continue felicibus auspiciis
que dextra domini propinat congeminat nostros de-
fendimus tamen non late. Cum enim in obsidione
Faventie pluria yeme fixa fuit victoria
nostra, rustica et insultus propter asperitatem temporis
non poterat, sed machinis et instrumentis bel-
licis intus et extra quassatis de muris
ex continuo machinarum ictu collapsis ac
sbarrancas ruptis quas nostri fecerunt attin-
gentes menia civitatis et intima penetran-
tes verni temporis adveniente tempore non con-
fidit se ulterius tueri, in manus tandem nostras implo-
ravit humiliter et dedit se cum omnibus de ratione
ad mandata nostra gaudentibus cum de suis diffi-
sa meritis demum cum quod excessus proponebat
excessibus pietate confisa cervicem nostre colla
subiecit, et corporali fidelitatis debito prestito
iuramento omnibus aliis iuramentis illicitis que
fecerat penitus obmittentes. Nos igitur quod de
nostrorum fidelium conversione gaudemus [illegible]
vindicte que pensantes ignoscere fidelium et
suorum expressum indicium moderare civitatem
eandem et cives eosdem in gratia nostra clementer
accepimus et eos absolvimus ac offensas re-
misimus quas patraverant captivis eorum liberi la-
bantes et tota eos de nostra gratia confidentia dedi-
mus ut victi nostram iniuriam consecuti victorie vere de-
mum gauderent et nil dulcius nil quam suave iugo
imperii senserunt. Expuri sequitur post victa et
obtenta Faventia ad depopulationem vicine
Bononie imperatorem proponimus instantes et to-
tam et exercitu nostro potenti ex diversis
undique partibus restaurato attingimus felicitatis in-
cidibus nova exoptata desiderabiliter detraxerunt.
Quod cum episcopus Penestrinus nostri honoris et nominis
abtrectator qui rapacem lupum sub ovina pel-
le tegebat ut posset effugere manus nostras

expugnata velud in nos sumpsissent offerimus
frequenter per perpetuo honori ex alma virtute galearum
contraxit. Nam sancti Nicolai in carcere Tulliano
diaconus cardinalis quondam legatus fuerant uno et
pluribus aliis prelatis Romanam galeis tot
nobis ex diversis undique partibus congregati in
una venientes et conspiratores sua cum Ianuen-
sibus rebellibus et armata ibi copia
galearum cum quibus eundi Romam et iniuriam
redundi convenerant sub infaustis eorum auspi-
ciis navigatores assumentes galeas
nostras et pisanorum que ad eorum impediendum
transitum sollicitudo nostra dudum ante providerat
et paraverat in locis et portubus per quod opporte-
bat eos ire uno pertransire obviam venerunt.
Itaque honore regum nostri cum victorioso ex-
citu nostro et fidelibus pisanis nostris in si-
dibus Ianuensium galeas potenter aggressi
tibus eorum galeis in mari submersis et profugis
dimissis xxii galeas triumphaliter ceperunt
quarum xviii ostentante [illegible] fuit ab hostibus regum
nostrorum reliquis vi ad manus devenientibus pi-
sanorum in quibus capti sunt duo legati pre-
dicti et cum eis Gregorius de Romagna tunc [illegible]
legatus et cum eisdem legatis [illegible] legatus [illegible]
per quos sunt quam plures archiepiscopi episcopi ab-
bates priores presbyteri procuratores et diversorum
nunciis prelatorum ambasiatores civitatum rebel-
lium lombardorum qui contra nos et imperium [illegible]
mittebant et [illegible] Ianuen-
sium qui pro comitatu eorum et ducatu de-
putati fuerant prelatorum quos omnes carce-
ribus mancipavimus qui novus ad nostram audientiam
contra [illegible] prelatus qui negocium [illegible] ex-
petebat et [illegible] successibus eventus maiora
nobis feliciter auspicia [illegible] suadebat
eundi Romam Bononia vincentes pre-
[illegible] ipsius dispositionem victoria castra
nostra [illegible] ubi sub vexillis potenie?
nostre nobis acclamat fortuna felicium
quam reliquos nostrorum rebellium [illegible] ceterum
[illegible] superba collapsa in suo
corpore [illegible] membra tabescant, adiecit
[illegible] manus divina [illegible] nostris [illegible]
[illegible] telo victoriam nostrorum
[illegible] nostri fideles una cum victoria [illegible]
[illegible] et aliis fidelibus nostris ad [illegible]
[illegible] Ianuensium que in mari [illegible] fuerat
[illegible] possiderent Mediolanenses [illegible]
[illegible] imperii suo motu papienses [illegible]
[illegible] papiensium propter absentiam suorum
militum [illegible] Papie cum [illegible]
[illegible] eos [illegible] et
legatum [illegible] et [illegible] sub infaustis

et eor vexillis clarum exiverunt et cum papien finibus permansissent papiensis fidelis nre cum multitudine eorum qui de illo exercitu ex inopinato redierunt duos fecerit per mediolanenses superba contendentes contenda ipsorum adventu cognito eis audacter et viriliter occurrerunt et sub felici nro nomine militantes ipsos potenter aggressi triumphaliter devicerunt capientes tubas buccinas et vexilla clavium ac vexillum cum carrucio non habentes exigentes quod de electis mediolanensibus civitatis papien catthenatos duxit pre carceres quorum unus vix potuit estimari forsan non legati capti fuerunt sed de legato ipso sicut evader potuit ut si in bello cecidit quem in amissione plene hunc non potuit certitudo quid de persona sua rescit ignoramus sed istud michi dubia non duxit (tamen) volumus in eos qui nunc in suo iure fiducia nimpie conficientes quod tibi in fugitivo corpore captos legatos preter et legatos iniuste contra in nra legatione non permisit evasisse eaque omnia significamus ad gaudium ut prout et nrorum successuum avidus sic particeps sis triumphi etc.

Rescripta super eadem capcione platorum ac etiam legatorum.

Vm ad depopulatores vinee urbis Bononie nuper decrevimus proponi et affectu platorum tua cum penestrino epo et magistro B sancti Nicolai in carcere Tulliano dot. card. nris adversariorum pressibus ex diversis principiis congregata contingit suo infortunio Ianua propere misse ubi convenientes cum eis B de Romagna addito legato legatus ut sic legaretur et conspiracione facta cum Ianuensibus nris rebellibus galearum copiam armari fecerunt cum quibus ad ipsam Romam per maiori parte cum navigassent advenientes ad quorum impediendum transitum et accessum nuper dum an... pervisum convenientes fecerunt apud Pisas auctoriosum stollum galearum et eorum peregrinatur in locis et portubus quod latet vel in alto mari preteriri non potuerunt veluti nimio navigabilia transitum eis transeuntibus potenter obviarunt et aggressi nris galeas eorum potentis domini qui de alto videt et iudicat equitatem via eorum et ex cogitata malicia meditata in viribus et potentia nra quod effugere tunc manus non potuerunt domino faciente legatos in sic tradidit et platos et tibi eorum submissis in mari ac omnibus qui vehebantur navis sine spe recuperationis amisse XXV galee non sine magna cede navigancium cum personis et rebus victe sunt et agalcis nris triumphaliter captivate et in quibus predicti tres legati cum archiepiscopis episcopis abbatibus et multis aliis platis maioribus platorum procuratoribus et ultra ambasiatores civitatum rebellium laborum qui ad presens concilium ire procurabat et quatuor milia fratrum exceptis spiritualibus et clericis personis de Ianua quod galeis pervat comitatum platorum per ducendorum episcopis Roma et Ianua reducendis sicut per eos fuit infortunato eventu ad manus nras pervenientes legati ut de penestrino illo qui semper contra nos ubique odium incitabat dum non defuisse indicium arbitrium qui...

sub latentis specie i omnia pelle utrumque clamide dyaconi inclusum gentem non formidat et scrutat dominum noster eo sicut ab diis earum qui non solum per sacerdotium sed per regnum et spiritus totius machine statuit gubernatum nos ergo celitus nobis reservante consilium domino et in plenam tot ipsum quietem sedicoes bellicas et estimos putredines non petentes nuper feliciter incertum eradicare et conatis pro ad ea dignius que nobis et ceteris regnantibus consultacionis et glorie afferat incrementum ut nos et predecessorum nrorum successuum participes fieri gaudeamus quos nro successivo felicitatis eventu cupimus tibi consortes etc.

Remissis nuper platis ut compescant propriis suis illicitis motibus

Ab exordio nascentis mundi providencia et ineffabilis dei sapientia cum consilia non egebat aliena in firmamento celi duo statuit luminaria maius et minus maius ut preesset diei minus ut preesset nocti que duo sidera ad ipsa officia in regione zodiaca afferuntur quod sic se mutuo ex obliquo respiciunt quod unum alium non offendit ymo quod est superius inferiori sua communicat claritate at sibi eadem etiam pervisio in firmamento terre duo voluit inesse regimina videlicet sacerdotium et imperium primum ad cautelam reliquum ad tutelam ut homo qui erat in duobus componentibus duriter dissolutus duobus retinaculis frenaretur ut sic fieret pax orbis terre homini excessibus homini limitatis Oz sedens in kathedra pervise dogmatis phariseus uniris oles neque quare preparatis suis nri temporis romanus pontifex qui forte celestis eruginis olim lacte descendit eructuare nititur et eidem forte cum superioribus convenientes quod nunc non voluntate divina nre maiestatis iubar intendit deducere in eclipsim dum vitare in sectam comutarum plene mediatoris ad delusos mundi partes spirituales mittitur que non de complexione nu de parte amantes nre fidei puritate scripsit enim salo

nonne ipsa nos bestia veniens de mari plena nominibus blasfemie, pardo quoque varietate conspersa, et nos ipsum belua illa assimilans de qua legitur et exivit alius equus rufus qui sedebat super eum sumebat pacem de terra ut vicissim se invicem interficiant. Ita a suis primordiis tempore ipse pater non unitatis sed discordiarum desolationis et non consolationis sollicitus per universum totum mundum ad scandala excitavit ut verba sua recto sensu interpretantur. Ipse draco magnus qui seduxit universum orbem, antichristus est cuius nos dixit esse pambilium et alterum Balaam conductus sub precio, ut malediceret nobis princeps principes tenebrarum. Qui abusi sunt prophetiis. Hic est angelus prosiliens de abisso phialas plenas amaritudine ut mari et terre noceat. Inseruit enim falsis vero veritatis fabulis suis non Christiane fidei religione nostre colere. At dixisse tibi baruinatoribus mundum esse deceptum quod absit de nostris ac labiis processisse. Cum matrem confiteri virginem dei filium coeternum et coequalem patri et consubstancialem dominum nostrum Jhesum Christum ab inicio et ante secula genitum processu temporis missum in terris in subsidium generacionis humane non de potencia ordinata sed de potestate ordinate qui est de virgine illibata genitus passus per modum et mortuus secundum carnem et alia ratione quam assumpsit in virtute nostris virtute divinitatis a morte post triduum resurrexisse. Anathematisi vero corpus malo pondere dudum obsessum demonibus atque inferni cruciatibus deditum, cuius anima tenebrosa fuerat et contra legem excelsi. Asseruisse vero amicum dei et familiare, ita docente pagina, fuisse tenentem in monte Synai cum ipso tenente colloquia cui dominus rubum per que signa et miracula fecit in Egipto et ebraico populo lex tradita declaratur ipsum pro modo valuit ad gloriam cum electis in hiis et aliis accusator noster et emulus ponens adversus filium nostrum ecclesie scandala contra nos mendaces ventosas notas non inseruit sed si rectitudo consilii apostolici non fuisset nitiuscorum impedita non posuisset ipse cum romanis qui dominantur nulla tamen eorum scripsissent nec ad suggestionem illorum qui tenent lucem tenebras et dicunt bonum fore malum qui suspicantur mel esse fel pro loco absque qui est debilis et infirmus dicunt verum esse falsum pronunciare computantur et opinio sit indifferens ad utrumque et uno gradu distans a fide in hiis peroptimis contra hostium insignire minime debuisset super quibus omnibus vehementer cogimur admirari et nostre mentis quietem multa venit turbacio quod vos qui

estis ecclesie fundamenta columpne rectitudinis assessores Petri, urbis senatores et orbis cardines, non flexistis metu indices fulminantes quemadmodum superiores planete faciunt ad retardandum magni corporis velocitatem contrariis motibus opponuntur. Rursus imperialis felicitas personali se impugnatur invidia. Unde Symonides interrogatus cur invidos non haberet, respondit quod nichil feliciter gessisset et quod prospera nobis dei beneficio succedunt prosperitatum quia tales sortes rebelles nostros ad mortem proscriptum quibus ipse predestinatur ad vitam. Hec est causa quare vivat ille apostolicus ingemiscit et ut non de consilio nostro felicitatem nostrum instituerit obviare. Verum de potestate ligandi et solvendi forte ipse dominus gloriatur et pungit sed ubi deficit aliquis potentes ibi sibi servat abusus. Hoc in eo intelligitur quod regie potestatis magnus princeps eximius propheta restitutor pascebat spiritu principali quod polluerat officii dignitatem sed sacerdotium quod in dissolubilia non solvatur ita et illigubilia non ligatur quod ex eo nimium probatur quod sacra scriptura inseruit mortificat animas que non moliuntur et vivificat animas que non vivunt. Pater quo que sunt digna potestate contra et contra ista ratione cum deus dicat possit e aliqua quod non potest. Sane si verus esset pontifex innocens impollutus segregatus a peccatoribus haberetur non inniquorum victimas sed hostias pacificas immolaret et poneret incensum odoris et non doloris nec potissimum de maleficio commutaret. Si verus pontifex esset, sane peccatoris non tangeret instinctu dissensionis nec ex hoc accusaretur hostis ecclesie nostris nostre qui sancta est in genere suo. Quia cum reverencia colimus et amplectimur cum honore divinis sacramentis ornata pariter cum singulares et contrariis voluntates a medio recedentes penitus reprobamus et quia iniurie non sunt tunsitorie que nostre maiestati inguntur inferri atque super hiis nobis letificare possumus nec debemus undique nostram potestatis relaxare cogimur ad vindictam. Vos vero qui estis viri ad faciendum consilia constituti suis et vestris conscia excellencia obiectis rugiente ad verum salvum nostrum a processu eius detestabili fuit inicium primitus revocet ... sequaces ex generacionibus procedentibus attendentes. Aliquin utique terra senciet quem nostris persecutoribus ac consequentes principes et fautores procedat atque et quem sua cesareas infert ultiones et cetera fidelibus suis de serviciis tollat ecclesie peru et decrete noni pontificis.

10

Petia. [Q]uod ad publice notitie causam foret
que post finata (?) inter inchoationibus auspi
ciis pace inter nos et eam contigerunt consu
mato vestra sede perduxit eum fuit letatus
de pacis consumatione continuimus et firma fi
ducia de summi constantia sacerdotis sed in nos
thalami nostri retardavit effectum dum saucias
tenebas sub hilaritatis spe tua vota suspe
nde. qua de pace letitia amaritudinis interius
occupavit eximia tu ultius obumbrare non
possumus pretactibus omnibus ... verum
evidentia loquentem et dissimulare ...
fama parabola non permittit. ... quod vitatis
stilo describimus ... teste testium ...
si tempus et causa permittent ... libea...
tatem ... quod nobis ... auditu sicut
nostre historia ... spatio temporis non sinamus
sertum cum eo sic non porrigat nostre voluntatis
intentio vel scriptum quod derogare ... fame
vel iuri per detractionis obloquium intendamus
sed presentibus litteris innocentia nostra ... suffi
ciat ut in nullo prorsus insistat alienam
exitum at et qualiter ad presens fame ... gwerre
discrimine ... omnis ad occasionem et agnus
ad victimam ducti sumus invitus ad devotorum
tuam nostre mansuetudinis ... sepe sepius
devenerunt sed et presentium ... nostri propositum
subsequens voluntatis iudicium declarabit dum
sublato de medio quondam G. summus pont. qui
velud patrem dilexit agnovit et filium ...
dictus tanti discriminis origo fuit. et ea que
non preteritorum obliti necdum sumus filiali compas
sione viduitate ecclesie ... ac re
stituendum sibi novi sponsi solatium spe et
opera dedimus efficace ... sensibus dum in
ducebes. ita quod desiderium nostrum creatione
novi pugilles ad modum mirabatur. ange
bat tamen nos universalis ecclesie compassio et filia
fiducia de substitutione pastoris pacifico dela
bat. Exinde ... non ... recessimus
secundum ... caritatis ... extrinsecus te-
me ... copia ... prelatorum
exemptum ... quos ... captos
primus ... per diversa loca disper
sos ... reduci ... securitate
tuamus ut ecclesie de pastore ... nos et
modo de pre ... quorum voti
ministerium summum pont. ... sicut
nostra debet ... compreendimus gavisi
sumus gaudio magno valde. ... estimantes
orthodoxa et universale ecclesia radio novi
luminis illustratam romanum imperium nova
iustitie gubernatione letatur quod de se filium genuit
que precum ... et fidei ... gloriatur
sit offerentibus ... nostre.

nostre iustitie prorsus indubitabiliter sperem
... ad quam ... offerentes tandem
... epistolarum oblata ... gl
nostra non solum sed sit ... pcs
... at ipsorum ... frustrata
ne narrationis nimis longe ... tam
... tue quod ... fastidiret ... ac
... et solemus altius pagine ...
committendo. ut velud mutato stilo ...
letura ... nova novorum ... vestrum
demulceret vel delectet auditum etc.

Item domino pape de promotione sua significando
se pariturum mandatis suis per nuntios
et legatos etc.

[A]udita summis expedita consiliis et
ardentibus desideriis expedita novi
substitutione pont. in vestrum ... cardi
nalem voluntate ... cardinalium et unita generalis
voti postulatione pont. ... auctore pro
movit. tanto maior accessit ex ... pro
motione iocunditas quanto subtitum ... dulce
filii nomine quod viduitatis ... abstu
lit ... nobis novi subrogatione po
tificis non ... gaudere possumus ut patrio
nomine ... nomine advocat per quod
... filio et ... quodam.
... innuitur ... processo dicat ... nostra
... filii ecclesie ... affectione filii
respirabit et ad ... filius ... videbit.
... ecclesie filius quem matrina ... lacta
venit. In cuius obsequiis pia maternitas
requiescat ... est nobis a celo ... innocens
predestinati ... quod ... nomen
... consulimus ... et ... suadeat
innocentia conservat. Exinde ... ad ...
... innocentium romane sedis antistitem
... de ... magistrum ... sacre
... ad ... Anselmum de amari
sac. imperii ac regnorum ... et Sicilie a
miraculi magistros ... de ... et ...
de Suessa magne nostre curie iudices et
magistrum ... decanum ...
capellani nostri et fideles quos de ...
ad vestram presentiam destinamus nostre ...
nuntios et legatos ... ... de ...
... ut exponant et ...
affatibus ... nos ...
... vel ... vestre ...
intime voluntatis vestre devotos ad
patrem vestros ... nos ... potentia imperii ac regna
una et ... in ...

gsistit vris beneplacitis ad honorem ecclesie ac
famorem eiusdem ecclesie libertatis quintum in deo
salutis nris et honoris imperii ac regnorum
nrorum possimus obnixius affectantes illam ad vos
veniam veniendi prius beniuolentiam filialem
pro erga debitam prius reuerenciam ad opera
honorificencia filiale totis affectibus ac corporis
effectibus pluribus aliquis aliis deuotis filius
2 offendatur etc.

Ineffabilis veritatis teste supreme iusticie
iudicis obtestamur quod tam apud vos et
alios reges et principes illius tunc successionis
augustis tuis veniam regie filialis reuerencie
debite coarctam iubemus debito presumendum non
adhuc aliquid dispendium nri circa salliactat
vel timor astringit nisi quod totius nri publice
pace sed omni maxime sedaci dignitatem veu
gerere tractam et iactam et proximam quod
dissimulacione nimia non ut excepli primum
tacens que sepe labi a nobis formatis et
viri papalia dignitate assumus ad pri
mates ecclesie quod patronorum deb et post ad lacri
mas oculos gemine quod ipse nri temporis pont
ecclesie generalis archiepiscopus et catholice fidei cultor
propagator ac prouisator mediolanensis hereticorum
malicia fouere non desinit primo sit in vos
fauore gtinuo amplectitur atque proximus absti
net ut ut ipsum adhuc zelus diuine caritatis
amoueat non piculo correctio sepet nec
infamia sedis generalis abducat sit enim
obstinatus quod solledicte finalis ut ad resi
piscendum tunc successionis ad inimicum et persecucionem
ipsum ad deuote eiusdem cum ad instar in
stancia lambdorum contra nos in consulto eius
loco processit falsis vos primo fama predonit
qui ex prius quam nos rebellionis debite et
pontificalis gentes dispositis hostilibus arma
capiens se ducem et principem nrorum rebel
lium stabiliuit nos vniuersali gentium et super
nuncius nrorum puncia petissemus sinceritate
regia ecclesie ministerum non latet scientem notumque nrorum
non latuit qualiter ad gependam ex forbus eius in
stancia quam preparare tamen disserimus pacis
gsilia cogitabat post omnem respectum sper
nimus magnificencia gdescendit et lambdis
rebellis promitterent eum ab inferius iustis
staccibus sacerdoti pro temporalis treuge presidium
respondere ut pace qui persecucione scandali
generalis et voce sic subsidio prouando ipsi
medias et vias parabam ad pacem sed in
eiusmodi sedis antistes utpote pacis curis
et non amicus magis infidelis fide etc
clarius quam presidium in fide gsumus lambdos
eosdem quibus gsederantis finalis a treugarum

ipsarum federe non est passus excludi totaliter
ob discidio Mediolani hereticorum ac ipsorum
sequencium suffragia opponendo cui cum
in participacione tanti facinoris assentire nollemus
ut lese maiestatis vire reos sub pactis treu
garum inuoluto pacionem inuolui ut illos
nullo nro proprie presidio gminimi tandem postquam
vidit eosdem rebelles nros propria virtute defen
dere ipsos posse remedio temporalis sui salte
quiete assere ad artes alias quomodo se co
uertit satagens nos per se vel per alios eos
ad maiorem potencia accedente inducere notis per
reformacionem pacis nri nos et ecclesiam nros
et quod plus regem in tanto ac non nullos de oriente
deuiciis praebus principes ac prelatos quod adpro
sua intendens euocare lambdos predictos ex
cellencie nre banitos in treugas tamen ipsos
usque ad proximum festum resurreccionis dominice gtinen
das gprehendere debemus eam fingens ut ex
vniuersalioribus treugis ad sinodum fatuitas
largius prebet audite mirabilis calliditatis
astucia gsideratae signa prius aquilas vitate
remota sunt pace eam nobis se simulat et
lambdos ad tempus per treugarum suffragio re
spirantes ut gtra nos securius quomodo in re
bellione gsiliet ut quod gtra nos ad discordia
medio tempore premedium ad nocendum suarum
presidia pellatorum libencius pararet ipse nobis
gcordie pollicetur et ut videntur ad locum videatis
quod per discordiam poterit gsilium adducere quod pace
firma gvocatur attendite in qua omo
nibus desiste pacis tractatum desebite tempus nisi
ate dum negarum nos aut gentium ppropria
nos aggressus hostiliter vritur euocare gsiderate
personas suas super magnificencie vire inimicis
ppinquos sibi tractatum pacis quas sceptras ob
tulisset nunc primo comite maior ex
cellencie nre rebelle duce Veneciarum
marchionis astrensis comite bonifacium de
blum de roman eum eius in nece nra data
sibi peccunia prout est publice notorium eo
inuiuit vocatis expressis nobis ad sinodum
supradictam vlti quintumcumque sint clare callidus
indicia eius iste romanus pontifex in nra
turuencie credidit pulsato tamen obriuencia
fumi rasis sit ipse nouato suum iudicium
quod nos tam sacrosancta romana ecclesia nre in
discidium aliquod non habemus sed ab eius romani
pont impetu iusticia imperii nri defendimus
et iniuria propulsamus nichilominus tamen ipsius pacem
hic sepe optamus et optemus prout quod generale
mundi discidium dispendiumque euitatur et ut letabilis
pacis amiciciis plantis non erit per eundem episcopum
et alios bonos diuinas iusticie nre gsiaos

et quibus grandire zelatores ad presentem tractatum
pacis ut mala de medio eorum auferentur
obtulimus nos per nos ac prelatos treugas etiam
licet invite ad guerre presidia inimicis infestantibus
nostre gressus cum eadem sperantes per eas veluti
per salutiferam scalam posse ad alta pallatia
pacis conscendere. Lambertus et ex connexu treu-
garum huiusmodi excellentie nostre rebelles se proprie ex-
clusum sic et imperpetuum concludere nec minus nos
et tu durante presenti discordia vocari generalem p[illegible]
[illegible] vel per publicum hostem imperii prout tenemur
presertim ad nos imperio et tibi principibus
in serenissimi iudicii. Causas nostras seculari po-
testati contra foro subicere vel iudicio sino-
dali sed omnibus ad ipsum generalem convocatis tibi
nostre iurisdictionem subiecta servitute quibus de-
negamus [illegible] scientiate [illegible] presentibus ex-
hortamur quatenus per prelatos omnes et singulos re-
gni nostri [illegible] volgato per generale de-
volgetur ut nullus sub servitute nostre fiducia
ad sinodum ipsam accedat. Nos enim quantum-
cumque regem nostrum fidelibus ad amorem papam
quod erga nos gerimus libentissime desiderimus per
sumptuosam huiusmodi temeritate eorum qui prohibitionis
nostre temerarii presumptores ad [illegible] nostre
vocationem accederint nos non decet ultius con-
niventes tollerare.

Explicit dictamina prime partis.

Incipit secunda pars. Justiciario tibi labor super depositione sua ut exigit subveniat a clericis.

[V]eniusque ut satis loquamur ad litteram pacem
quesimus conatum nos et a cunctis gentibus
affectatam votiuis ad quam per humilitatem et pacis
holocaustum vere captandum pro imperii sat[illegible] nos
et more se plures nostra inclinat humilitas
petitionis sue votum tanto celerius adeptura
quanto pax a petitione vitando cum legatum pacis
ab omnibus erogande commissum est patientis
[illegible] inevitabile quod latebat
intus [illegible] cura meditationis [illegible]
[illegible] medici cura caputruit et cordis intima
per dolor vehementer invasit. Congregavit [illegible]
Lugdunum generale quod [illegible] Romanus
antistes [illegible] gentibus [illegible] et quod sedasse
debuit letale dissidium [illegible] letaliter
recitavit. Restat enim medela per gladium pu-
tres partes audacter abscidere ne subsequentur
imputres per adherentiam putrefiat. Ad sa-
lubre et festinum subsidium per [illegible] fidelium
nostrorum [illegible] volentes [illegible]
[illegible] et [illegible] quibus [illegible]
laborat infirmitas spiritualis [illegible]

quorum voto [illegible] maiestati committimus votis nostris
ut quanto fuit successus agilior tanto magis
indigens per imperator sit cautela deruendam
fidelitati vestre percipiendo mandamus quatenus a beneficiis
clericis iurisdictioni tue subditis tertia parte obven-
tionum et proventuum omnium per ea salubri et ne-
cessaria subventione prestanda instanter exigas et
recolligas festinanter ipsam ad cameram nostram
celeriter transmissurus. Alioquin [illegible] per tegat
imperii pastoris neglectus [illegible] [illegible]
de bonis patrimonialibus que in imperio possi-
dent [illegible] eos tolleram [illegible]
solito [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] subsidialis imponere vel portare
reperiri contumaces nostri carceris [illegible]
agnues ne impunitas scelerum intentoribus
augmentet delinquendi.

Regi Anglie et aliis regibus de morte domini Gregorii pape noni

[I]ntervioso excitatum nostra romanis finibus
insidente ad quos amicitate componende pacis et voto generalis discidii rimovendi specialis celsitudo nostra pervenit pu-
de castris nostris rumor exivit quod die presentis
mensis augusti G[regorius] romanus pontifex humanis e
rebus exemptus ut qui pacem et tractatum pacis
facere denegabat ad universale dissensionem
aspirans volgaris augusti metas excedere
qui augustum offendere nitebatur. Verum mortem
per quem pax decedit tibi et vigebat discidium
et quamplures mortis periculum inducebat de
morte nulla compassione ducimur etiamsi cau-
sam digno odio moveremus velut ab eo ma-
nifestis et evidentibus iniurie persecutionibus
lacessiti grossa sibi compassio nostra duxisset si
ab auctore salutis fuisset suis diebus indul-
tum qui reverenda [illegible] nostri [illegible] forma
[illegible] et romane sedis imperii tunc auctore
deo presidentes inoptata pace sopitis dis-
sensionibus statuisset et mortuum de suo no-
tum scandalum generale quod vide fuit moder-
nis temporibus christifidelibus oneroso suo tempore censuisset
sed cum aliter previsum fuit in excelsis apud
omnium conditorem qui novit abscondita co-
gitationibus malignantium rebus dissidentibus provi-
dentem [illegible] preli conssulendum et disponet
in apostolica sede virum secundum cor suum qui sui
predecessoris erronea corrigat et malefacta
reformet totius mundi pacem provideat et
nos in matrina dilationis [illegible] provideat et
reformet ad quod ardentibus votis totis con-
natibus insudamus ut pacis amico et iustitie
zelatori et in [illegible] substitute ad ho-
norificentiam nomen [illegible] devotionis filiu
assignamus [illegible] presentem tunc et [illegible]

nostra sequuntur, eandem benivolentiam et defen
sionem patrinam impensuri ad tuicionem ecclesie
fidei et ecclesiastice libertatis, cum ad hoc disposi-
tione divina imperii sceptra suscepimus ut romanum
imperium ad predicacionem evangelii propagaretur
et catholice fidei et misere ecclesie cunctis
hostibus et incursibus nostrorum virium enar-
ravimus, presertim iam occidentalibus partibus
barbarorum hostis adveniet inhumane gentis
generacio qua tocius christianorum finibus abolere
satagit ea non tantum quod destruat et expugnet
christianum regibus sed et diversorum cultores fi-
dei. Pane tamen de providencia novi pontificis
romani substituendi potestate, assistente
nobis potencia regum et principum orbis
vestre magnifice disponamus ordinare, assumentes
fiducialiter tamen dei qui inter nos de medio
inimicos et exspoliatos ad eius finem im-
pedire negat vires nostras. Vos quos pruri-
mi dive ac nostris affectibus devoti et
zelatores assumentes tamen nostram preparata
tardium preparatis ad pacem tamen armis maiestatis
nostre ad gerendum una nobiscum hostium
adveniencium superbia tartarorum etc.

Rex Francie imperatori super captione prelatorum regni Francie captorum per pyratas

Tenuit hactenus indubitanter
nostra fiducia quod inter imperium et regnum
quod nos longo tractu temporis mutua di-
lectione firmata posset nulla exsurgi odium et
scandalum materia. Cum predecessores nostri felicis
memorie reges Francie universi usque ad
tempora nostra honorem imperii et sublimitatem ze-
laverint, et nos qui post ipsos deo volente
regnamus in eodem proposito tenebamur nostro
animo venerationis preparati et inter proximi unum
et idem regnum et imperium reputantes unitate
spiritus et concordia firmavimus, et inter eos aliqua
dissensionis scintillula aliquotiens in amicitia
vari cognovimus vehementer et non sine admiratione
turbari quod nulla occasionis causa et mora pre-
dicte prelatos regni nostri ad sedem apostolicam
accedentes cum tamen ex fide quam ex obedientia
tenebantur nec eis poterant recusare man-
datis, in mari capi fecistis ipsos sub custo-
dia detinentes, ex hoc nostram moleste ferimus
quod maiestatis vestre sublimitas facere deberet,
sicut ex eorum litteris manifeste didicimus in-
contra imperialem celsitudinem excogitare
curarent, etiam si summus pontifex erat ad aliqua
minus debita processurus. Unde cum nulla de-
tencionis causa inveniatur in eis, decet cel-
situdinem vestram prelatos dicti regni pri-

stine restitui libertati. In qua nos et vos
ipsos redderetis, prelatos quos detinetis regie
nostre iniuriam reputamus, et regni sublimi-
ultra fieret debito si super hoc taceremus, et si
ad predicta mecum vestre celsitudinis velitis deflectere
penitentiam episcopos et alios prelatos ac ecclesie
legatos esse in preiudicium vestrum volentes
subsidium implorare maiestatis repulsu et quod
maiestate nostra potuerunt aliquis obtinere
providebat quod imperialis prudencia expo-
nat in statera iudicii ea que scribimus. Non
velitis tantum loca apotencia vel voluntate
ita regnum Francie non est adeo debilitatum
subiectum quod se permittat vestris calcaribus
pungere etc.

Responsiva Frederici imperatoris ad precedentem cedulam

Regie serenitatis litteras imperialis excellentia
intellexit, quod si non haberent in medio
contradictionis obstaculum fuissent apud nos for-
tasse propositum conserviate sed quia modicum fermenti
totam massam corrumpit et velut destruit uni-
tatis singularis, constat illa regia scripta su-
bitis indicio conclusisse, quod evidenter exposito
nostris audiens quod sit omnibus manifestum. Notorium enim
est et indubitatum celari non potest, quod ille dudum
pater apostolicus in nostram notam utroque gladio
impugnabat dum nobis ad mandatum suum
cuiusque fortitudinibus eidem adversarius noster et hostis de-
alie regnum invasit et ipsum in parte sua inhibere de-
laravit, postmodum vero post reditum nostrum ad Italiam
instinctu et impostorum alamannie principum pace
cum ecclesia reformata, denuo resumpta et firmata
nostra processit dictus apostolicus manus suas forasque
agguerat, et quidquid excogitare potuit ad pre-
iudicium nostrum excogitavit, ore proprio scilicet cum in nos
excandescens sinistras promulgavit litteras et inmanes inde
diffamacionis titulos predicans variis provinciis
vel ad supplantationem nostram aspirans, ut
adversus eum deus constituerat prelatos quoscumque
potuit ad sinodum proclamare generalem evocavit
oriente proponens cupiens aquiloni, nisi
mirabiliter dei providencia per quam vivimus et re-
gnamus huius conspiracionem videns in techna
cardinales et prelatos terre Francie cum
aliarum provinciarum in manibus nostris conclusit
eruens omnes tamquam hostes nostros et adversarios
detinemus, ita ubi non deficiebat persecutor
non debet deesse defensor, presertim cum imperii
custodiebat honorem et leonis vestigia aut alia
singula proinde estat. Non ergo miretur regia celsi-
tudo si prelatos Francie in angusto tenet au-
gustus, qui ad tres augustias angustias conabatur

Imperatoris invectiva ad Cardinales quod nimis tardarunt in electione novi pontificis

[D]e feruore caritatis intrinsece, de capitalis membris imperialis excellencia condolet et indiuisi dileccionis affectu, que erga nos ubera gerit filius iam adultus ecclesie viduitate compati, conspiciendo turbam ut cum matris sinuitatis dulcedinis alimenta continuitat, et dilectionis titulos subministrat doloris parilis dubio non sit expers. Dolor est siquidem dolor urgens, si romanam ecclesiam que mater esse debet omnium et ingrata in qua sicut decursus aquarum plantata ligna sacerdocii pastoris solacio caruit, et que vinculum plebem tenere aliis percutit, obseruans et innuo togam a dorso que fuit debuit et decore. Sane contra naturalis ordinis tramitem inducere agitur, dum reuolutas undique aquas abyssus denegat, quas statum ariditatis ut credimus iam siccauit. Dum petri nauicula quam cupiditatis flamma vorauit et gyrare naute culpa pressis procellis in turbinibus conquassare, dum mater ecclesia que super petram primo a petra posuit fundamentum, filio propriata suo ut indigens viduata. Ecce siquidem profecto rite vicarium principes apostolorum priori sit successore pastorali regimine grex denique est priuato, sed cardinales ecclesie cardines et columpne, quos dominum temporis capitis confirmauit, quibus celis aliis venire imperatores existit, sicut vitas de medio non celat, non sufficit ad vindictam, quales semitas orbis feruentibus, quod vitalis conspicibus deuiare, sedentes enim ut coluber non que sursum sunt sapit sed ea que ante oculos sita sunt mundana non spiritualia intuentibus prouidet, sicut quibus consulatum et temporale exquirit aperte prout voluntatis contra arbitrium et iniuria non seruiunt domini, quos velut inuidie mactat sic liuor cupiditatis obducit, quod nemini velit aliud, nedum pontificalis fastigio cathedratum, monerem quam monerem et mitto vestre maiestatis industria et tanto fortius doloris aculeos pungere, quanto pariter gestibus et nostris principibus romana ecclesia tamquam proxima esset, quam esset in ea scandali causa inter nos inmata dissensio. Ne vobis se ducat angelus tenebrarum, qui sepius in lucis angelum se transformat et vnitate gregis dominici dirumpere consueuit, sed pax et iusticia quam velud due sorores se adinuicem amplexare, in cardinalium collegio vendicent sibi locum, et inuocata clemencia illius, cuius est a summo celo egressio, ad electionem noui pontificis unanimiter procedentes, nobis et modo consulem eligatis vel dominis vnum

vos inuitet et ponderis subeat equitatis ut a vobis quos in ope primos et meliores persensores habere debet, principalis vero et autem assumat a subditis audacio in exemplum quod committit inceleniter a prouisione prelatorum non transgressionis nota accipiat subditi quos vigiles dirigendos sed conspicimus vnanimes et firmiores fidei vestigia prosequantur. Propterea regi castelle quibus querimonia de domino papa.

[E]xsultantes animi affectu quod ad vos pro huius hactenus et tamen illesum fuit credimus ut sicut nos honores vestri et comoda libenter amplectimur sic vestre mutua diligatis et magis quam magnitudinem causa vestri et aliorum regum et principum tanto magis contingunt, et in quo vestri non minus quam nostri vertitur interesse. Latere vos quidem forte non credimus qualiter pontificis sublimis ambitio dignitatis et imperialis honoris dispendium et aliorum singulorum dignitatum contra procedit sicut hactenus iura nostra consimiliter et nostre potencie brachia gestio fauces a romano cesare principum ut ad vires principes alios sollicitare habeat in sua cupiditate pessimum. Sed quod non ad utens quot et quanta modo discidia ex huius turbacione proueniant credere non desistit quibus hostes nostros temporali maiestate et si dolens a nostra deuocione sequitur, quod si vobis ordinaria prouidentibus virtutibus spiritu ducetur, debet contra procellas acuere spiritualem et in hac sancte possidens quod quorum inspirans auxilio destituta videtur ac per fidelibus adulterate successiuum per aliud hactenus destinando quod propter timorem discordie inter nos et summum pont. preuaricanda totum iam modo sed potuit euitare, nunc nimis ecclesie statum quod non sine fidei dispendio audiuimus cucisse in plebis transmarinis fuisse forte salubrius ac acriter prouisum, cum ubi vestram vel filiorum nostrorum primam quamlibet et frequenter obtulimus habere potuit fructuosa si pecierit multorum per nos pacis fame negociorum fuissent. Nos enim qui propter honorem catholice fidei sacrosanctam romanam ecclesiam a nobis venerari ut matrem et libenter ut pacem summum pontificem, si ipse nos ut filium debita relacione tractaret, sed ipse in negocio ipso iura nostra defendimus, ut non solum nobis sed aliis principibus gloriam de vestra defensione portemus. Nos in quorum in hoc non minus quam tua vestri tunc agitur, in quo facta posset refundi huius negocium si aperte ducamus, preuia sua neglige vel super hiis prouidimus, dormire tanto se nos in vlla parte contingat et de honore nostro cum vobis solliciti non abest.

qs enim cautele modis in nobis, regibus aliis
tam site remanet si tam temporum regina sanguis
deseret vel quorum servienti ad oncam por
tanda ista sufficerent si colla nostra subtiles
abeorem oneris supportarent alterius. verum
tamen iste romanus sedis antistes abeca fortassis
devians pietate, quam perdidit, quinque modo pont
licet contra nobis sine posse non valeat tamen
impio quam regnis nostri offendere nititur ma
iestate, motus nostros arctare non possunt. quam
cum nostra et aliorum iniuria velit tueantur
Requirimus quod affectionem vestram quod diliget atte
deuotos qualiter summus pont. suis auribus
qui non debet habere nisi gladio non contentus
falcem in alienam messem presumptuosus
immittet, et ut non longe a nobis pertractemus
qualiter in regno portugalie honoris sibi
usurpauat dignitatem, curas vestras et
animos excitetis. Nos enim ad conterenda cor
da nostrorum rebellium et expellendas insi
dias, quas propter spiritualem astutia nostris processi
bus penditur, per magnificum exitum nostri
que ad partes ytalie victoriose premisimus
predictum procedimus instanter. De audito casu
illustris regis francie dilecti amici nostri
statim processus nostros in regnum nostrum pro
undique reuocamus. ubi de vassallis nostris
et gente ut de suffragiis aliis si ultra
marino negocio magnifice disponimus providere
cum dextra nostre potentie quam sibi libenter extendemus
cum sibi sentiat fructuosam, non tamen exhor
tacionis obmittimus, quod ad conterendas nostrorum
rebellium reliquias potenter et viliter
intendas, ad hoc quidem deseruiens nostris
fidelibus nostri devotis indubitanter affectionem vestram
credat et ad impleat cum effectu.

Regi anglorum narrans ei quod non possit
obtinere pacem cum domino papa.

Tantum et qualiter haectenus pro generali bono
fidei sane et terre sancte subsidio pa
pue ad cuius desideratum vniuersorum salutem
et pacem regum et principum vota suspi
rant ad pacis velut expectate dulcedi
nem pos et istum ac certe formatis pacis
procuranda quantum, nostre colla submisimus
Deuotione vestram iam satis credimus non modo
ignorat, voluimus siquidem pacem reducere
expetere, ne vindicti trassari reliquos vi
deant, voluimus siquidem illam antiquam reexpetere
pacem nostre tempore rigore, quam nouellos pro
genitores nostros duos augustos militantes
cesares nouimus habuisse nec nuper ad requisitiones
et preces illustris regis francie amici nostri
que de terre sancte subsidio predicto et instanter
detinentur. despatim quoddam pacis negocium
deliberate

resumere tractabat, quamquam nos prius de pace
dubitare negocio nostro tangimus, dum quasi
sentimus ad pacem cuiusdam signa nostra, tamen
voluntate patris aduerse inuenimus duriore, de
processu tamen regis cuiusdam ad ipsam pacem quale
fiducia obtinentes et fideles nostros solempnes
excellentie nostre legatos plenarie po
testatis auctoritate suffultos specialiter providimus
destinandos, qui dum pro honore ecclesie nostris
nostre ac fidelibus scilicet caritatis auspi
tiis salvo honore imperii et regnorum nostrorum
auctoritate domino predictis voluntatem vestram ad
pacem paratam exponerent et maiestatis propria
fuerit satisfactionis efficient, quod rex sufficere re
putabat, iste bonus pastor ecclesie nullum ad
nos et honorem imperii nec ad nos voluit habere
respectum sed totum sue potestati seruare quod
cum de regno qui pacem tractatum habet
impedita pararet pro pace quam debebat ex
quarumcumque temporis perfugauit oblata circa itaque
consumimus pacem et non inuenimus vocami nec
vocata audiuit. Restat igitur ut sit nostra deorum
quam regum et principum inita, et cum nostra veter
tutem, quod nos non opporteat amplius
pacem impudenter expetere sed potius
acceptare petitam.

Contra Cardinales in pecca cum imprecatione
quod non eleuit nouum papam

Duos hoc verbum est filii effrem intenden
tes et mittentes arcum et percussos emitten
tes sagittas temporis in die belli conuersi re
trorsum, ad nos est hoc verbum filii dispersio
nis. ad vos est hoc primum cardinales capita non
fuerint magni iudicis assessores, ad vos
est hoc verbum cardinales oblique perditi male
voluit orbis, ad vos est hoc verbum per quod totus
mundus pendens in vana obloquitur. Non igitur
possumus loqui quod obloquar quod de modo
sum licet aduersa scribentes itaque attendite
de domina et inepta vestra vindictam epistolarum
dignitate praedicta lingua vestra conpulsa
potius prouenires in verba quam quod prius ei sponso
deberetis. et si superius non expectatum a principio
nostri plene accepta est festinat hoc enim quod
animus turbatus quod plurimum sermonum intimum patit
aliquem abhortiuum, quibus namque ante consistit
conceptu et sermo vulgaris. quod mediator dei
et hominum dominus Ihesus xpistus de summo celo quia
venit ponere pacem in finibus terre apostolorum magi
et domino. sed diuisit ipse sathanas princeps
aglomanib sic in medium vestrum tamquam in
ille persuasor discordie spiritus tenebrarum quia
posuit linguas vestras in diuisiones et in pluralitates
versiculos, pravitatem desgregare compulit vnitatem
cum nunc vos in mundo consulit quam tot periculis

compulsa et petri navicula que per maris alti
turbines ventorum flatibus rapitur remis et
remige destituta, non est vobis cure quoniam quis
in se fluctuantes non timeat in fluctibus inter
et varia pati naufragia tempestatum. Sa-
ne si diligenter attenditis qualiter nationes
et gentes quas iudicare soletis contra vos
derisoria moverint capita et ipse vestrum
quisque pallet et ad tam publicum et detestabile
opprobrium compulsandum non inveniri possit. Nam
argumentum, quia dum quilibet vestrum aspirat
ad cathedram vestrum non consentit in alium et
dum alter in alterum consentit, nullus eligitur et dum
nullus eligitur cathedralis dignitas evane-
scat et sic exigente vestra contumelia ecclesie status
confunditur et fidei, quia in vestris deperit altitudo
per capitis quondam defectum in vestris, ut ubi na-
ture sensus imposuit, vestra reputemini quondam
membra truncata in cunctis sensibus destituta.
Cum videre obtenebratur visus vester, di-
minuitur auditus et ille oris sonus consuetus
orbis terre olim penitus obmutescit factus
derisorius et habetur. Via Petri et Pauli ho-
die non audiuntur tonitrua et comminatores
sed canes muti ad silentium complectuntur.
Forte vobis patere fuit manus ad rapiendum
sed desunt munera, quia veniebat de Sa-
ba aurum et thus deficientes, modo non venit
tu non invitant dum in presepe cibo ce-
lesti fidei denegaveritis, pedes etiam non habetis
ad ambulandum dum potestis manus contrahere
que ulterius quoque pedes vestra vestigia non
movent, procul pudor nimirum tenuit
alia providentia vos precedunt via aves
ductore non volant, apes absque rege non
vivunt, vos autem sine rectore gubernaculo
fluctuatis, miserum ceteris fortuitis casibus
derelinquentes, non attenditis quod ille errantes
inretiti XL dies absque duce vagantes
ad summa demencia devenerunt, per deos sibi
vitulum conflatile statuentes. Sed nos temporalis
cessavit unctio, velut ego alius sedes scorpionum et
quies est ille. O inexplicabilis culpa, Ra-
chel virum non habet. Cum parvuli petunt panem
et non est qui eis porrigat, et Syon dudum
pulcre faciei iam sed velut mestitia sua
vie lugent et non est qui veniat ad sollempni-
tatem gloria velud cuius oculi columbarum visu
deficiunt, continue proximi estis naufragio, dum
sine remige navigatis. O si posset saltem
tamen conscie libris legere quot et quantas

invenietis in eis accusationes latebras quorum
sinus involutas fecitam quod retinuit quoniam
ipse scripsit, et ad resumendum caput sensum et
vocem indicate, ut maior circa terra dum
privata lune, et decore susceptum et ad
statum pristinum reducatur.

Regi Francie conqueritur de domino papa

Talis nos pungit intimus rerum nova
que scilicet prima nostra medullitus contra
prodat, dum ibi novit inquietum a-
marius, ubi quietis dulcedinem studi-
osius procuravimus, unde crudeliter ledimur et
impedimur imprudenter, unde pacis hostis pre-
ter ecclesie religionis et sanctitudinis zelus assidu-
ire cultoribus exoptatur. Iste quidem summus
pontifex pastor ecclesie, quem comminus nos dudum
minoris provocavit, affectionis vere nostra
fore confidimus, non modo ignorat sagit-
tas acutas emittit, desperare dum fraternum
sibi fore non estimat in ytalie partibus
continuatis iaculis impetisse nos, hactenus
nisi contra peculiare regium nostri pomerio quod
matura nobis devenit hereditas, spinas in-
cessanter inseruit et morum fidelium quod
fidelitatis natura consolidat, anime de-
vocare subiutat et per laboriosa negoti-
orum campos patris totalium suppeditari
paciat terrenos volutatem eorum novum dum
rione, quoniam volutatis signa adpare-
mirtiis compremitur, nuper autem in regnum
nostrum prefectos presidentes quos ad honorem di-
vini nominis benigno favore susceperimus
quos ipse curavit apliare, quorum etiam in-
solentiam licet mens iusti cum sub certis talibus
sub patientie nostre velo studium perire, tales
imprudentes dignit et occultis suggestiones
incendit, quibus et nostra sumarum contra nos
dudum imprudenter fulminarum, a fidelibus
nostris regnicolis subintimare dum in dicta
faciat observari, aliud etiam quod reputamus
amarius sive mentis amaritudinem contra
nos penitus eructuat plenius, dum transalato
quoniam inmisericorde crucis ministerio de partibus transma-
rinis in regnum tamquam illud in apulia cru-
cifixum. Quod, o fideles, vocabatis de quo festino
presidio si vos fides evangelizat in tuis ut
credimus terre sancte vicarium debeat perdidisse
immo se parvulum contra filios et ad regnum nostrum
inimici spolia cruce signat, sed hoc presto
tamen dupro non magis quam odio quo nos

iniuste proponimus quod exprimatis sidicili
ceat livore iniustitie processisse penitus. ut
qui dilatus prius constanciam qua nos co
plactum diutius non patitur spem detractionis
impetere calumpniosis quod infectis saltem
obloquiis/ diu enim anteceptum iure pregnans
aggressum et indisputato quodam pacis
negocio quod nos tam hiis temporis impe de
lectabat/ ad vestram excellenciam solle
nes excellencie vestre legatos apud lu
gdunum vestra serenitas destinaret/ quorum nos
forsitan prioris exprimenta patri de
pacis divinitate negocio nostro tangenti
sed sanctissimus pater in conceptum nolunt nos
pnntibus et mature viris euorum sub tempus
vestre capitati absencie nec tam in consulto
quod subito motu eius infamie nota im
pingeret et fructus huius nos qui perhibet
denotaret/ ut quam nobis non diu celebri
colloquio temptare tempore distulerat/ post
modum cum eo collacionem habitam presumptam
sit temere non sine vestre communicacione uel
consensu involuerit quod divino non tandem ma
nifeste dacet intelligi proporta beliis sa
ne dolorem tam multiplicis nos afficit
mouentem itaque super viribus vestris in
iuste sit impetum mouentem. ex nunc vide
illos maiora consurgere qui predicare debet
tunc verbum dei mouentem contrario ignis in
tumisse serpentes. quibus consito familiarium
hucusque letamine tanto vestre hostes pesti
feros quevis invenimus mouentem profundius
et hec sese necessitatibus proponere discolos que
tum ad sui vitupacionem vos dudum suo pro
posito arma et scutum vili assumentibus
et potentes gallicorum vim recepto presidio
universale xianorum subsidium exspectaret spi
suffragio frustrata iam remanet et nato
a nobis partibus transmarinis morantibus ipsius
modico fructo distabat ipsam rerum victu
alium opulentia subtrahi oporteret/ cum
enim anno proximo preterito de caristia victu
alium quod accidens temporale conduxerat/ pro
delectione vestra late non tamen vestris et
nostrorum vpibus curabili fuerimus et voluit
providere/ at eciam mantea tanto fecundius
providere pati. quanto vestre ibidem tempora fecun
dior succedunt/ quod possit et deberat nos
mantea fidelitas regum successiue pro
tendere si regnum oporteat ex predictis vestri
consecucione plurimis duxerit civilia bella

titate. Regal industria videat et desiderat
diligenter non tamen donum contra sic nobis
tradunt vestra subsidia velle fecit hec quando
nos inquitur negocium et tempus conditus
pati/ tamen ex publice bono fidei xpiane
quod tota mentis affectione zelamus tan
ces ex amiciciis fidei quod nos ad pro
genitores vestros et nostros. vos humiles
suaviter memorari illesa tamen illi
que maiore hominum parlys libalitatis
vestre suffragiis prompcius affectibus offerebat
Causa itaque vestram in libra vere consi
deracionis appendite et tunc vera nos agi
in proximo quod fides huius dudum sit singulis
ex ex ipsorum actibus colligere quorum si sub
pace palio id vestre benignitati insinu
audiat nos sciant si religionis quod solo
fugiant hiis pudore postposito abiecta
devalitas pietate quod pertinent negociis
bellicis temporali se immisceret. Super hiis
hortamur vestras sed expedit providere. attendat
inclitos vestre serenitatis affectu. si sub hec
arma ponit si post sub ambolo quod debet
in gentibus oleum pietatis infundat si xpo
vicarius. mores adimpleat. qui illud
dispendiis meditetur se implicat ex quo
homicidia sanguinolente proveniunt et dudum
multiplicata detrimenta nascuntur. Nos enim
pondus karitatis parcentes a nocentis et devo
te sententiam nolentes pro parcium nostram
bene decreto pati regnum. quem tamen
defendendo vili mallei conceptus offensum
assumat. Item capitaneo regni
ut predicet tot religiosos partibus
bullas papales in regno

Urgitur nos tanget nostrum res no
va quod scilicet diu in magestate nobis co
nat adversus nostri rigor vbi quies et
pacis solacia studiorum preponunt Nuper
enim ad audienciam nostram non sine cordis
turbacione pervenit quod iste romane sedis
antistes cui non satis est a ytalie partibus
impetisse nos hucusque in regnum nostrum pro
incole a quo velud in oculorum nostrorum
pupilla pertingere sperans inficeret
et nostrorum corda fidelium quam fidelitas na
tiva consolidat a vera devocione subtrahat
nuper ad regnum nostrum presbiteros minores
et predicatores et religiosos alios litteras
suas impune dirigit et actus suggerebat

innectat. quibus excommunicationis et interdicti
sententiam quam iniuste contra nostram excellentiam
fulminat, a fidelibus nostris regnicolis
quos velud in petra devotionis firmatos verbis
huius frivolis sic levius flecti posse non
credimus, faciat observari, excommunicatos in ipsos
et interdicto subiciens, cunctique nichilominus soli-
ta nobis reverentia obediunt et nostris ius-
sionibus obsecundant. Cumque quod super
his non videamus expediens scripta nostre
dignitatis seu nostrorum fidelium dies exspectare,
quatenus de regimine nostri statu pacifico mi-
retas consideratas nostras tua [illegible]
pangat velud quod demus quiescunque quiete
etiam in ipsis quod absit tempore perturbarem, vo-
luntate nostra gratia de huius temeritatis vel
[illegible] comprimus tenore presentium devotam
videlicet quod cassos quasque que literas putare
nihil ut ab aliquo dicte pape putatas a
huius forte pape mandatas seu quelibet
fame presumeret, ut pena dicte pape
[illegible] quantum corpore expressum nostra maiestas
abhorreat cuiuscumque conditionis sive status
aut dignitatis incidunt volumus passione
multari, ad has et insolentias [illegible]
exprimendas addimus ut cumque de fidelibus
nostris regnicolis devotis integritate decla-
retibus publicatores predictorum excessuum patratores
in ipsos crimine flagitii reperiuntur et audeant
sue fidei filios tanta mora nunc pariat
quod ad regionem instructos valeat habere re-
cursum ipsos nuncios et volumus si de
transgressionibus ipsis supersederit ultionem, ac ob
sue fidei meritum faciei nostre hilaritatem sentiat
hylarem et a nobis digne retributionem merita
prestolentur. Fidelitati tue quod dicte papam [illegible]
prescripta [illegible] forma per iurisdictionem
tuam fideliter et sollicite publicari et exe-
qui facias. [illegible] publicata.

Fre. regibus et universis baronibus re-
gni Francie narrans eis processum habitum
inter regem et papam

11

Iustitia et innocentia nostra ad vos
qua alii reges et principes [illegible]
lent processum totum super discordia inter
nos et istum summum pontificem et predecesso-
res suos habita presentibus declaramus. Nec enim
[illegible] fidei nostre volumus quod quidem
tenore presentium [illegible] assiduis patri suis sup-
[illegible] per sufficientiam [illegible] nostre Romani vos [illegible]
credimus quod [illegible] alii predecessores istius
sub cuius pallio et tutela nos nedum in
pubertate sed infantie intra nostra dimiserat
contra nos in imperio cum principes nos in re-
gem elegerant et nos in vita patris [illegible]
[illegible], O. de Saxonia veterem adversari-
um et dominum nostrum in imperatorem in nostrum pre-
iudicium consecravit, [illegible] de brun-
[illegible] qui velud gener [illegible] regis [illegible] ma-
nus et sanguine sitiebat, pro defensione im-
perii misit in regnum [illegible] et [illegible] 12.
predecessor istius sub [illegible] occasione quod nobis
[illegible] nobis dato in infinitate [illegible]
[illegible] ultimate quod iustitia [illegible] exequi
subiceat, demum prosecutio illius [illegible] pugnantibus
nobis regnum nostrum hostiliter usurpando contra
de ultramarinis partibus redeuntes occupata
nostra quam recuperavimus pace cum ipso firmavit quam
nullo tempore credimus violandam, quod ipse licet nobis
in parte negate fuerit requisitus [illegible]
castelle [illegible] tempore occupata
reddere nobis nollet ex pacto in multis aliis
nostri visum est offendere maiestatem nostram
nedum illatas dissimulabat iniurias [illegible]
et [illegible] sibi sub [illegible] laboribus nostris
et supplicibus intendamus. Nos oppido [illegible] Romani
principatum [illegible] Romani [illegible]
regnum occupavit. Cum quibus postmodum
pro pacato pace composuit nobis [illegible] et
[illegible] ut illud ignorare nos patimur [illegible]
nos de predicto servitio suo [illegible] et in
[illegible] ad corrigendum primogeniti nostri
errore [illegible] seu literis predictos [illegible]
[illegible] ad principes destinat per [illegible]
[illegible] ut nullus de filiis nostris ut de [illegible]
in regem sibi assument [illegible] ut
principes nobis postmodum retulerunt et [illegible]
quod pro impenso servitio publice [illegible]
habere [illegible] invenimus [illegible]
et pater nobis in Ytalia defendere principaliter
non minus [illegible] per imperii viribus per ultima
[illegible] ordinando statum
pacifico regione ipsius misit nobis [illegible]
[illegible] Penestrinum [illegible] multorum nostrorum [illegible]
[illegible] quod nos ipsum velud [illegible]
[illegible] Antiochie patriarcha [illegible]
[illegible] recessit per legato [illegible]
[illegible] episcopus [illegible]
[illegible] et Placentiam in quo velud [illegible]
[illegible] patebat [illegible]
[illegible] possessiones [illegible]
[illegible] Lombardorum [illegible] abrenta
[illegible] de Mediolano
pietate [illegible] Lombardi quod nos

[illegible] Mantuanum

et imperium de ipsorum resistentia desperaret
ad eundem summum pontificem qui nos favore
palliato perosum habet publice defugerunt as-
serentes quod nisi ipsos a nobis ipse preservaret
et fratres publicam defensionem protegerent ad
nostrum et imperii redire imperium cogerentur

Confederati eisdem et super eisdem re-
12. **quendo generaliter de summo pontifice**

Levate in circuitu oculos vestros erigite
filii hominum aures vestras orbis
scandalum, discordiam gentium, generale in
stricte deleatis excidium, exeunte nequitia
a senioribus Babilonis, qui populum
hactenus regere videbantur, qui iudicium in
amaritudinem et fructum iustitie in absin-
thium converterunt. Sedete principes et intelli-
gite populi causam nostram, de vultu domini
iudicium prodeat, et oculi vestri videant equi-
tatem. Convenimus eum et in virtute superni
iudicis confidimus, quod cum apud nos pari
mensura et usura fuerit prosequendo mo-
destia et innocentiam nostram in iudicii vestri
libra ponderare videbitis, calumpniosos
detegentium labiis et venenosis et inven-
tionibus sceleris, quod universi contra iustitiam nostram
iustitiam et residentes in throno domini pu-
taverunt ad publicam modo notitiam devenire,
quam preter agillime fame preloquium que
frequenter a maxibus virgis auribus defloat
auditum. Nos ipsi quos primitus rumor
ediderat subsequentibus per modum nostrorum sensuum
affectibus firmaremus, qualiter novus atleta
sinistris auspiciis factus pontifex generalem
amicitiam principibus dum in innumeris eccle-
siasticis ordinibus beneficiorum omnium quibus
imperium dampni satisfacere dictavit, earum
oblitus statim post assumptionem suam fide cum tempore
variavit et mores cum dignitate quantitatis
huius quodammodo perturbarentur plurimum in nos supinum
et inimicum esse filium sue malignitatis ca-
lores animasset dum occasione sumpta ipse
inimicos scandali cunctis satis perstitit
et contra nos exequitur sententiam nos ad
certum tempus obligavimus cruce signatos adversa
valitudine corporis prepeditos ad certa
capitula aliis de quibus ante iniquis
fidelium admoniti comparavit contra
deum et iustitiam omnis veritatis extravagans
sententiam non denuntiat a sectatoribus cum velud

in nos promulgavit, cum in nostra voluntate prolata
cum humilitate premissa absolutionis beneficium
postmodum nos incolumitate corporis
reddita postulantes dum nos ad beneplacitum
patrum instabat quod petitio et iniuriose
negata in terre sancte subsidium scopula voti
pertinacie beneficium estimantes vicarium alium
prope ad cuius negotium potius quam adeo
recepte malivolentie contra nos odium aspi-
rare, nisi eis que speravimus solum ea que
sursum sunt sapere et visu celestia con-
templari, et mente condiri in celestibus
conversari, sublato imperio mundi et terre quam
vivo et perpetuo humanitatis opera non solum a vobis
seposuit sed aliquibus humanitatis deflexionibus
dum plene imperii tractat que nos in Syria
paravit per nuntios et legatos qui Soldanum
litteras suas quas nos captis corporis laboribus
in publicum testimonium reservamus, ne nobis
terra divino cultui debita cum regni Ierusalem
pertinentiis redderetur, inimicavit. Regnum nostrum
Sicilie violenter intravit super occasione
quod R. filius olim ducis Spoleti preter
conscientiam et voluntatem nostram prout nos per modum
per ipsius penas expressimus terram ecclesie presump-
sit intrare, non prout sancti vicerunt regna per
fidem sed per insidias et per iniurias predicat
invasisse, et si qui ad priorum predicatorum sce-
lus provocari non potuerit probavit exemplo
dum ipsi presertim specialis exercitus quo terram sanctam
tituli obtinentes nos captos in Syria ma-
nifeste iurabat, redeuntibus tamen nobis de partibus
transmarinis et iniuria nostra propulsatis
solum non ius magistrum moveant imperii
precedentibus ad vindictam precordie medi-
tatos verbum pacis libenter admisimus Romanam
matrem nostram ecclesiam ex agnitione katholice
fidei benigna recepisse cognoscimus, quam prece
promovimus simulatum, dum reconciliationis
die vero inde confirmationis excogitatas de
nobis reducibus in Ytalia sub terrum et
domestica coniuratione instantissime perquirit
occasionem fingens ne velud ex sponte et
animato pressum timoris tamquam nostris fidelibus
presentaremus asserentes quod nobis omnia plenissime
fiebat contra per suas litteras et nuntios nostra
infestissime procurabat, prout constat testimonio
plurium nostrorum fidelium qui tunc temporis erant
omnes presentes velud ex eis quidam principes scitis
preterquam filio et principibus nostris de Germania

exinde

omnibus ad nos venientibus per rebelles nostros
timentibus publice impedite ac cum filio nostro
apud aquilegiam navali presidio cum summa
difficultate accepto et in theutoniam ab
inde destinato in regnum de novitate redivimus
utpote quos ad cohibendum rebellium nostrorum
nequitiam preter consilium vel auxilium pape
inferat imperator. Ubi quidam respirantibus nobis et compensantibus requie pro la
boribus quietis nostre cassimus pro in me
quietis invidus consiliator sibi tamen assumpsit
instantissime persuadens ut quosdam romanos ex
cellencie nostre devotos et alios rebelles
nostros de Tuscia qui intra ecclesie ac imperii
detinebat procedimus audacter de suo favore
securis qui nobilem nostra et imperii posse
precipue volebat et sic ad multam eius
instantiam Romanam que tunc temporis viribus
impugnabat in favore ecclesie nos optinuit
defide eorum mittere literas latere ad urbem
quod hii post anteriorum consiliarum et mandatum suum
faceremus in odium Romanam et cum intimum quamdam
seditione sbarta potuisset nos itero conte
cessam ut sacris inchoate principibus in
statum ista solum contrasione pelita quod cum nobilem
nostram Sicilie insula nolumus amittere nos
irrequisitis et eius scelatis quoque quorum opinio
hungaricum gentium quos belli socios et princi
pes statuit non relinquis (?) fecimus vincere roma
nos prius ad mandatum eius ut diximus diffida
tes non attendentes quod nos sub dubiis vite
et honoris nostri fortuna inter rebelles et
seditiosos ipsos remanentes inermes co
piosam et strenuam miliciam armatorum
in eius subsidium misimus quamquam preter nequicquam
interesse adhuc hiis vestre nostre fidelis integ
ris et pura devotio quod ad nutum nostrum pro
sitam (?) eorum ecclesiam habebas novitatem de
licamenta prius nos cognoscere non sinebat
qui quod erat iustitie cum reputantes satisfecimus
nostre tamen innovant prius arbitrio ponere
qui tanto nos ipse quibus illum debat arbitrium
cunto consiliarius veloces ipse arbitrium medio
itaque tempore dum in negotio ytalie per ipsum adhuc
nondum impositum componendo compositorum quietum dispo
nimus nulla spes remansisset nobis in posterum
vel compellis (?) preteritis eum optime tempore suadens
exp[er]iebatur nostris reputantes eiusdem allusisse
fortunas vertata discordia inter ecclesiam et ro
manos in quasi magnifice thesauris
nostros effundens et prouinciam per omnem eius consilio

pre rubigine de malignacium cordibus
tenedum eruisse, thus et omnibus non gratis
non detegi detinens preter indubitata securi
tas ecclesie prebet cum ipsum zelo summe devo
tionis accensi et incentivo pretium cautius
inducti adiutum propterea pretium presentatur in nostris est
non voti ductus nobilem de filium nostrum be
ni romanorum regem electum regni Ierusalem
heredem que nos tunc temporis sui fratris sui bo
nam tacite sussensione filium unicum in prime de
lectionis affatur relinquat ut eiusdem ipso bona
ecclesie predictam intacta obsidem summa pontificem nos
offerre non puduit unicorum orodatam inter nos
et ecclesiam sub attestatione domini nostri iudicis possu
lates quam dudum antea in presentia plautus ecclesie generalis
dum erat episcopus hostiensis nos suasserat exspe
tendum propter quod eadem dum senna nos tam sancti
facie afferens dentata prendet quod cum multi
sunt snderat voluntates hii eius eam persensisse
credentes sub interceptionis nostre sub proposito nec
non sub obsequiorum nostrorum fiducia et
dissensionis eam inter nos et Lombardos in
sinum corrupti iudicis toties suffocata
et dissensiorum inter nos et cives ac nobiles
anconey devotione pimpiissima discordia
duximus expanendam nec non de negociis
omnium propria consummatione securi in obsequium
ecclesie persona alacri volunt possessionum cum ex
tapioso que sub magnis erant nostri sti
pendiis convenit tamen de germanie quod de
ytalie partibus feceris non prius accepta propter
persecutione destituimus quod libertate ecclesie con
cata in urbe et terram extinus occupata
in statum pristinum et debitum nostro parcere
reformat indubitabiliter estimantes quod
obtinere prius favor iustitie nostre non poterat
devotionis obsequia mererentur. Cum audite
turbationem mirabiliter quod prelata devotione
pro tot beneficiis propter indubitate fidei
firmatio per vitalis pastor ecclesie nostre ca
tholice fidei pemator nobis in singulis reddere
poenit in primis super ultramarino ne
gocio quod per archiepiscopum Ravennatem
triplice sedis legatum secundum formam expressam
aberta sibi data videlicet de reducendo
nos et Conradum filio nostro in possessione
plena et pristina omnium nobis nostrorum fidelium
in regno fuerat venerabiliter ordinatum statim
adveniente Valliniensi episcopo non legato
predicto non mittimus nostris ad curiam venientibus
expediatis non ulla maiori mora pretextu
nisi quod delatos bisancios potuit ...

et inordinate fuit exoptato destitui nego
cium ytalie et ne dum quod ad honorem nostrum
sed pernitiose ordinavit ymo petentibus et
instantibus nobis ad invocationem hostium nostrorum
qui in Lombardia et Tuscia fideles nostros
diversis exactionibus temporibus devastabat in nostro
cum militibus nostris quos tunc in partibus illis
ut dixi pro certo similiter habebamus non promisit
nullo alios inimicos seu litteras voluit desti
nare, ex quibus bella tempestas sunt et quod
plures strages hominum et incendia subsecuta
adhuc tanta superior nequitia non contentus
Civitatem Castelle per ipsum introactis temporibus
occupatam quam reddi nobis promisit et firmum
omnia consilia sua debeat receptis trentis
libris illius monete que ad quantitatem
[?] non ascendunt nobis tum tempore
pro … invicta et multa [?]
nulla expendentibus reddere recusavit. Cete
quam pater vester sanctissimus nos cum habebat dum
super partibus nostris omnibus super pacificata
nobis ytalia de qualibet parte vel ultra in
benivolentia de spe tractari apprehendere ar
ma et scutum viros de Theotonie partibus
ad quas diebus illis primogenito filii nostri
nos de natione venerat … magistrum ytalie
congregatis militibus strenuis militia nostra
armatis quod assequi minime potuit quod tum
ad noticiam summi pontificis pervenisset ex proposito
treugarum per tempore subsidio fidelibus postea
et tunc principibus vindictam armatis nobis
magistrum ytalie per apostolicas litteras mittebat
oblatus quod ab ipso eodem die quo potestas treu
gas indixit nobis tamen adversus et defen
sorum ecclesie acquisivit quod quoniam nos quos
sibi nunc ecclesie subtraxisse dicebat poterit
procedere debebat inique nos reputans quod de
iure nostro et possessorum … quod nobis rebel
lium nostrorum rebellio furiosa perlusit ubi
ingredi mittebat quod nisi credidit in ro
manus qui pro ut alios seu principibus
suis contra illos prorsus exercitant obligati
adiecit preterea in litteris audientes quod de negotio
Lombardie pacis et sine adiectione temporis
et conditione aliqua nullo iure et honore
imperii reservatis compromittere debeat pater
ut nos a pretium agmina nostra vel …
persecutione suspenderet ullimus vel honorem
imperii libere suffocaret quod cum nobis et nostrorum
consilia principum et prelatorum stipendiorum
inventaria suadeat ad alias artes per modum
se convertit mittens nobis obviam in vestitu
albas lupum rapacem ovium penitus

que apud nos et devota sanctissima eo
mediatam placentia nobis subdita et nostris
amiciciam adversitoris mediolanensis civitatis
renovavit per ipsum fuerit estimans se
vel et in totum fideles nostros ecclesie et
oppressos nostros in ytalie partibus enervaret
divina spe faciente divina clementia que
sua tueretur imperium eius frustratus clamat
tibi apud deum rebellium nostrorum mentem
dyi de pplaciis nostris et stragibus corporum
qui per ipsum de data eis rebellionis consilia
fiducia in nos defide mentem eorum quod nos
et imperium … assistere promisisset publicis
hostibus arguebat quod nuntios petitos eorum
occasione pactum nobis exequi non po
terat impedita clandestina nostros pas
sibus ubique … litteras et legatos per
imperium et ubique per orbem ut quoscumque
a fide et devocione nostra seducere destinando
non parcit cum nostrorum fidelium fides et actorum
nostrorum affectum constans magis late volentes
adhuc vivit in malo sed in bono malum
vincere cupientes sollempnes nuntios nostros
venerabilem [?] panormitanum archi
episcopum Florencie et regiorum episcopos magnum
… magne curie nostre iudicem et
de partasbrelli cappellanum fidelem fideles nostros
ad sedem apostolicam duximus destinandos qui
sibi oblata per eos ex parte nostra devocione
suada et primo tractata contra heretica pravi
tatem … et … libertate de …
ecclesie et imperii viribus diudum … nos
et ecclesiam expedita Summus pontifex de
pravium fratrum suorum consilio legatos suos
in omnibus suis capitulis acceptata per episcopum
et archiepiscopum messanensem quod ad nos pro
parte sua nuntium destinavit et excellentie
nostre promisit quod cessare mandaret ubique
locorum ab impedimentis omnibus que nostris
processibus abicisse coram nobis fratribus
suis et nuntiis nostris manifestissime
fatebatur cum qua rursione nuntiis nostris
et suis ad nostram presentiam redeuntibus
subsequenter pro tres dietas a Curia recessisset
eis eius secelatis et in confusione …
S de monte longo quem … ad nos …
misit quod nos … modum ad … man
tuanorum et aliorum nostrorum fidelium statuendi
in Lombardia tum legatus officio plene
misit arbitrans quod … maior subaudi
auctas … maiori nobis et nostro
imperii parte … principibus …
prelatis ytalie et … in Curia

ura maiestatis litteras destinat. sigillatas
nre fame non modica continentes diversos
articulos mistice et specialiter de quamvis
que contra caput regem nri ut dicebat
illata super quibus mandat nos per capitis
principes amoveri quorum articulorum omnium
et responsionum nrarum ad singula seriem
nobis sub testimonio publico duximus conser-
vandam coram omnibus totaque principibus
et prelatis religiosis et pluribus communitatibus
ordinate et sigillatim ostensis. quamquam
de premissis instabiliter consensus se filios re-
putarunt ac de vindicta capitis pre-
cibus ora profudit Mediolanensis et de
eorum consilio prelatus panormitanus ar-
chiepiscopus cugnum et de suessa et alios
excellentie nre nuntios cum nuntiis
civitatum nrarum fidelium ad sedem apostolicam
duximus remittendos per quos ad satisfacien-
dam mora qualibet et occasione sepo-
sita absolutum nos paratos si ut omnibus
in hiis ac his addidimus est fuerit eius quem
deus evangelistis pace et virtutis fecit
actor scismatis et cor nsi. amicorum contra-
sitorum patrum audietis nuntios nros
portantes condicta nre devotionis consequenda
predicta verbi vicinos et metuentes ne
superveniantibus ipsis nulla iustitie sine
publico scandalo forte procedere non valet ex
pessimatia nimia conceptum credidit ab orti-
tione nos. si nre danorum philippe die dominica
palmarum quo sollempne more sacrosancte roman
nus ecclesie et in cena domini per modum similem predictam
de et quod sicut perfama audivimus licet hac
re tunc debemus contexere sanctorum fratrum pre-
suorum equo Card. lombardorum consilio exponens
vinculo deo astrinxisse. prodidit nuntios nros
profanatos et satellites suos qui ea applicu-
erat ne ad allegandam innocentiam et iustitiam
nram ac domini ad satisfactionem condicta offendam
tol ad cautelam ad propria sua et apostolo publico
provenire. Et hec nos singulariter quod et publica
notione pro nra iustitia et infamia predictis
male missis debeamus. Contra quam pervenit et in-
ordinate processit quam bullicem nihil sperum
nisi forsan explicitis monuissit sua negotia
forsan melius composuisset dolem in et ex corde do-
leamus propter ubertatem universalis ecclesie nris
nre gratia duus in ihesu xpo. sub specie benigno
glose in passionis testimonio quievdavit altaris
nos pro talem quod omnium iudice non tenens
et ideo nos illam posse facere iniuria imputat
impone eidem se prius unicum capitulum non
iudice nrum et ope sunt possesso et vobis
rebelles et hostes imperii publice confidendo
indignum preterea tamen cohortatione principes
et qualiter pontificali officio dignitate aut
auctoritate se reddit. dum mediolanensem civitatem
que prorsus premissis publico testimonio religiosorum
et quod plurium fidedignorum asseritur in hac
heretica nos et imperium maiestatis fautore
tuetur et et ac potente civitatis medi-
olani dum de latorem Capitulo florentinorum vi-
rorum laudabilis et fame probate impleri
capitulis super heretica pravitate quietatis ob
eadem nrum et mediolani gloriam obtinere non
submisit. Illud tunc preterea vicarium xpi
et petri successorem ad dispensationem nrarum
fidelium indignum fatemur. non ob dignitatis
iniuriam sed ob personae defectum qui dispen-
sationes cum fratribus suorum magna deliberatione sanctum
in camera sua more mercatorum et singulis in-
pro libra exponens ipse bullator scriptor ac
forsitan esset mercator de quod quamdam dispen-
sationes insignes quas pervenire silentio non
valet per quas sibilla iulie, nata quondam
honestate regum Cipri quod separatum similiter
super hoc per cepit lata et de nostitando per
scito matrimonio Balliano de c. et ioh
Iohannis de cesarea. Iacobo de c. qui
prius sororem suam desponsavit predictam
nris sub gradu tertio contingentibus in via con-
cessit vir pacis precepta non multa pecunie
quantitate. recepit quod quantitatem vel vero dese
eorum nre quantitas compensat. de fratrum utrum et
praedicatorum ipsius id illo dolet et quod nobiles
et potentes romanos et satellites et fautores
acquisit effusione pecunie non gaudet in ipsius
castra et possessiones suis perdit fidelibus
donatione donatos Romanam ecclesiam nro pro-
mis quendam dilapidando largitur Itaque
non inmerito universalis ecclesia nec reges et princi-
pes vel populi xpianum se nobis eleccionem similem vero
non verum non in conceptu prius officio vel
apostolice dignitatis cum omnes orthodoxe fi-
dei professores et nos specialiter sub ea fatemur
et persone predicator arguit quod se solo bi-
regiminis monstravit indignum et ut omnes
primates nomine xpianum fori nre intercomi-
positum et nunc dilectos zelo in nobis
agnoscatur et quod non deodus sonnetur si ex tam
iustissimam rationem principes tot romanum
antistitem convenient dum incommoditate neque gre-
gem sub tali pastore per devia deducta
ecclesie quod sancte roman ecclesie Cardinales per

sanguine ablutam Christi et sub attestatione divini iudi-
cii plures iniurias et iniurias absque cum inequale
talium prelatorum et aliorum consilium decernit
custodie nominis illa probabili ratione tamen quod
iste vero esse qui debet esse utilem quibus
et constantie maxime vas electum quod promissorum
suam licet sunt defectum consciam nobis fecerat per quam
in restaurandis imperii iuribus non deesse nobis
sed adeo promisit consilio auxilio et favore
postponere ut blasphemia sic malitie sic
nos apte prosequitur ad liquidum sollicitate involvat
ullam in nos detractionem invenit aut causam
propter quam iste iniuria hoc debuisset quod nos tam
acriter commovit nisi quod eius neptem gentis de nepte
sua desponsanda licet nobili filio nostro regi
Turritano et Gallurensi magnificentia nostra intro-
gravit credidit et reputavit indignum hoc
ergo reges et principes orbis terre nos solum nobis
et eorum que sunt congregata fidelium cum condole-
mus caput languidum principes eius quasi
leones rugientes in medio populi eius prophete
eius infideles sacerdotes eius polluentes sancta
iniuste facientes contra legem nobis facientes iudicis
principibus deserti talis summi pontificis causa immo
deplorandus qui veluti vicarius Christi et
... affectat papa honores ... et ipse
... presentem ... illud omittis ...
... vestre adiuvari inimica provocatio
ad domum vestram tamquam aqua ... ...
attenditur in vicinis. Causa motus pontificalis
attendite et ... hoc ... fautorem ... bellum
procedat que tamen licet expressa ad presens non
fuit procul dubio tamen hec est scilicet quia nobis et
nostris ... pacta teneat ... cum aliorum
regum et principum ... ... si cesaris
Romani potentia que prima secula sustinuit
... Hec est tamen causa nam pro vobis videlicet
de Lombardis qui ... ... licet
... ... educere propter ... et audientiam
scandala non audet per quam nobis ...
... fide dignum ... ad ... testio-
nem ... ... et expresse promisit quod ...
... Lombardorum ... ponere nec dum
in aliquo magnificentia nostra offenderet verum est
totius orbis ... ... deputa-
tas ... usibus applicabat ... ...
... Lombardorum ... ... quod ...
aliquorum ... ... et assistendo eis ...
nos et imperium prelatorum ... ...
... qui ... ... nobis ...
... ...
... ... fuit ... promissio fide frange-
... ... et ... ...
... ... auditu horribilem et ...
... ratione ... ... formidavit
... per Pergamensem et Brixiensem et ...
episcopos et alios prelatos nobis facit ...

... satisfactionem Lombardorum propter ... debe-
... ne treugas per terre sancte subsidio pro-
... ut sibi ... ... observan-
... ... treugarum tempore
... expressisset nobis quod ... tanti ...
... ad ... ... fidelium modico
... ... servasset ... ad
... legati ... ... longo ...
... quod apud Mediolanum intus morabatur
... ... super ... ...
liquido prelatorum ... ...
... tempore non ... ... non fidelium
... consilio ... ...
... contra nos ... aliquarum ...
... ad ... ...
... ... pater et pontifex qui
ut servum ... filium perdidisti ... quod
... et ... potentia manum nobis
... admittere. non quod ad ... ...
minuere nobis ... non sufficiat ...
sed ut totus mundus agnoscat quod ...
... ... principum
offendatur.

... Viterbiensium ... ...
eos ad fidem suam ... quod ...
noluit eis ... subvenire.

Rex ... Viterbiensium fidelibus gratiam suam
et bonam voluntatem ... ...
volumus ... ... nostros ...
imperio ... ... spectaculum
in quibus ... nostra ... sua fide
et devotione debita ... ...
... nobis ... Viterbiensium civitatis ...
... constantie ... et ...
... devotionis ... ...
super ... ... imperio ... et flori-
... obsequiis ... et fidei sue constantia
probabilibus argumentis et evidentissimis
... ... et ... ...
... alias ... ... vobis non ...
... ...
... nostris ... ...
et ... ...
... ... quod ad ... ...
... intendebat, nos ...
... fide ... illibata ... imperio
dignum ... et debitum ... ... in
... ... potentie ... ...
... et nobilem militiam ...
... ... ad ... ...

destinad' alia est vite iste qui d' ppa
defensoris pri nomen tum assumpsit sed
nos qui vris lesionibus tangebant in
thesero defensoris cuius contempta salt vo
luntate suscepimus nos ipsos vbis in
ducti sed assiduatoe vre fidei excitati u
ppe psone sudori no pepcimus sb uesti
bus solis sub tectis pulueris sub galea
laborauit et lorica augusto tu pudati
est suos labores augustas pro nobis labo
rabat augustus ut laboraret vota aci
incepites retardabat sed inducebat nos
labor solatium p que quies nra et nrorum
fidelium parabat, tunc crania nra pate
facta sunt supplicibus in vre comodi defen
siones effusa et quia i eis vra cupe
bat utilitas spe nos affectati comodi
redolebat. Iste ud q mane nomen suscepit
defensoris hastilibus pascebat nos vbis
et pascuorum comoda prebebat ut vo
lunt nos in […] mediite tam innuo
sb veme sperans ut tutorem sed paud
edulio medicina depta de talibus edu
cet aliena […] vra i inequaliter
appendis lancea meliss de nobis consue
tudinum nre gru sp suspecto quod
suadet ymo firma fiducia pollicetur
q honore nrum et imperii estimatis
vris desideriis affectatum brachiis re
lictis patentibus applosal ullo grio spu
proximi nri constantia imitate Cu itaque
tempus advenit q nos et imperio sp h
potestis fi grtiose vos hortamur consur
gite mentes vras et ad contemplandum ipsum
speciem et dtute cogite vosque gressu
vrum cognoscite possibilium pate via
dno rectas facite semitas eo tollite
seras portarum vrarum ut cesar victor
bellis civilibus et vos rediat mansuet
tud adductu quiescat sp q vos hactenus
fatigabat Scitur at ut sup h et alias
nos nre maiestatis beneplacitum regno
plenius labores nre voluntatis instructum
limittimus ad vos […] fideles nrum cu eis
que vobis expe[…] nri tulimus explic
taque ab ore nro plata vicetis indu
bitanter credere et efficaciter ad imple

1 X

Fr. q moneat eterni q diuina cele
brent tpe interdicti

Ut cetera que sollicitudinis nre curi
cottidiana et diligenti meditatoe
revolvunt illud circa vnre assiduitatem
proprium q venandi catholice fidei
debito a nobis et nris fidelibus affectu et de
vota veneratoe colat ut q' patris pia
diuina depta nrum eligit alitudo suum corp
officiose gratitudinis debitum nra et nrarum
vbique devotorum sibi soluat innueva grate
ex eo q pt regnatorum fidelitas augeri
possunt et subditorum statum servat pa
ticii si rege regio gre devotoris regni
plantas ut expostulandi alium subrepe
dapnabili cultu debz postponi ul int
mitti diuina q q aplis humana scandala
ymo lasciuiunt eo sepe fit sedator est
devociones […] quae fideli hic nunc
qz omnibus platis et clericis de iurisdictione tua
de aliquo loco ydoneo constat pntibus
sibi inferiori et pdicatoribus p alique
viros sapientes litatos et fatiens facias
eis diligenter exponi Cu nos tamen pri
ceps katholicus et catholice fidei cultor
ardenti desiderio affectamus q plati ecclesiarum
tam religiosi et seculares diuina officia pur
i ecclesiis pntibus locorum indigeus ad illi
laude et gloriam celebrent qui sacrosancta ecclesie
fundat immutabilem sup petram exoret
at pntis exhortacoe […] aliqui celebra
nitates no inseruit […] celebrare
volentes q qui sui debitum officii exequi
negligunt, temporalia dona p diuos augustos
progenitores nros pya eorum largicoe
donata fatiens conquestus movet ad impm
domini revocari Fr. Fr. restituit spc
q no remittit sibi captiuum repetiti
per ipsum […] obsequi reuerentia mitigat
sibi captiuitatem

17

Vos simpliciter […] offito et inter
dilectis affectu tanquam nouum muneris
grande insti… continua spei vberius
missum salitatis vre recepi Verum pa
lunc dulcedinis incipaus audiui et
iussionis diuine monita renueruntis
lexi fit repente corporis stupidus et rese
do quodam. veruus q aduersus deum et
statum eccam formulam condidi sane fidei nr
et diuina cognoscit immunitatem et aula
tar intitulator et offensarum enormiu ui
rogatur expostor de quibus si pectoris mei
claustra discutior consc[ientia] nec ulla nota
redarguit ut probabiles simul veritatis
impugnat. Via licet laborum sit intu
ubi culpas agnoscere a nasse […]

si de ullis offensis pme dona non obtuli
si de ullis iniuriis hum. spc debita non
solui nescio cur iniuriator estimor, cui ut
depunator excessuum inaudite impugnor
n ea forsitan q̄ quod nos et predecessores meos
offensionis et culpe pmitate repgor
q voluntati vre sup hereditatis pnatione
non parui et reconciliacōis optate grām
q in laphale milisq modis expeciebatur
usq non potui pmereri Nunc vos precepi
salutalibus monitis et obiurgacionibus q ita
dulcia filiorum clemencia pris insinuat
psuasp gaudeo satis q optatae me sinos
et tempore mortis prima digna offensio
ex quibus spei salubs indicia colligo et
fiduciae facilis cognitionis appono, ut in nostre
apre osculandos sit filio sed diu mihi ca
stigacoe pmedia iam me velud ingratus
de cuius salute se assit sollicitum a gre ex
gre non abdicauit, et assiduitatis immunec
timis non excludit, sed dat exitus pr
pyssime suspicio occasio ut unius
et quibus de sinica pris quodam affare
diffidā, et de inuido teneā pietate despey
diu sicut iam vulgari nato pdicat diffu
so ubiq ordine depterum hostibus aduersus
me pandit hostili et illis ignominiam
ex grepte q me forte indignatos aio
aduersarium crevisse, de q pt alia emolu
menta quam plurima que pme potaunt
eac pueire de gbitudbus omnibus minor
quam de me pinusse vitatis dici liceat
vitalitas excepta sit q diu ulla pris
domestica q tua desily quisatoe titillat
ac ciuare qsidos ppare qmoueor et diu
exhisera sita qmemoror de ppare appl
ser in mis desperatos excessu et vehementis
doloris intedum ea max voce qmoueor
q vey in dno dd de sci martini pbr
tard aplice sedis legati d matheus p
suas lras eundum pdone me publi
cat et psecutores p ... sentiane
filium ... labys ... diuulgat
qui p hc mre in soli si alius vie non
placeo lesionis offendiculum cenderet ad
vle q gent desp ... no mi pilo
lar ac occasione suspirat diu fideles
vestras quorum festum psidia tre stte
subsidia negaciud a nobis alium pour
mr duo longis ... expectabant non
non bellandi que nur pnaulat ... q
et ad pacem regni spatia tante signat
consideret go si placet vre pietatis inte

gritas quisi sedis regno vivit precio
de pda debeat intende probus ut tot quibus
lacessitus iniuriis supior obstendatur pre
cepis hac itaq paretate pplexis eligo
sanum totum bnplantis vris expone si tamen
admittat et mra reuent obitpae madatis
si in innecae tamen leuitas non expapet
mandatis ita fit et vre voluntatis grato
soleam nisi sensualitas intendo dissoluo qui ple
ne discutiat mr dextra et sinistra apte
videa et euident agnosta ex psonarum
uelit attepto q vomis indicio debeat app
ad vinista que stibis debita meditatoe co
pensans madatorum vrorum preceptum pminas
p libertate pudi viri dd vntamenyy clri
adeuid vite laudab et fame pcoma tam
clā sufficiant testimonia laudatans suauit
accepio et eo libeciny adeffry debite pse
cutoris adducta de maiorum affectione vel
tatis premunit et fruct maiore gre ac
euidencius emolimta appedi sibendi in pro
indicys ul maius debent decuiq rapere
euetu diu dily et cuiq eqmide quiat offe
disse me dicatis mis digne si dici liceat
seruitio in sua asebat et psibito supue
pmaxs refugator accusor ... cetis
pro ille pacificus q i insti fecit legata
pacis hoibus erogando qui sit rpodi sues
ad pphetica tangi pshibeat et itaq ma
lignitas malicia opti si ly ipis mihi
non euangelisatibus vba pacis ... peruatas
machinamenta discidij ... ... insiti co
tingit inuiriae non nisi id passi impu
tari ... ad indicium q fatientibus ad debitum
diu q ad pros martine diu amantacus
subsidium diu qui ob zela deuotionis
et fidei q erga dom augustum fremetid
dum prey meum benedat ... in meque
deuotorum fragmata redolebat ... qui
milititia famorum suffragium destinasses
dissidentibus inter se ptibus pius si mons
est pcorum quam errores pros int cos male
radiquunt antiquitas id clds non puaser
uiuitur bellig non altam leuita fug
leuitas eleuatis non dei mist p expadyin
seruator mr agminia multum casu
incidit et ad puata hausta q custodia
nos bellicy electy adduxit de cuius libertate
festina si ad pud dnatos vre nota non
parcos molestum ... pr pyssime non
dedat eq aliorum amicicie media qrodu
charitatis ... et aliorum magulatu
yttalie qpodi qui i ... papue mitte rpat

consilio id fieri honeste posse non videbat
sed quia dicto administrationi (?) uncorum motus
super hoc corpus nostrum in contrarium patefiet
tam in hiis quam aliis que sanitati vestre grata
sunt ad effectum blandiente per evidenciam
operum que ut paterne caritatis affectio placida
velamine cognoscat signa perpetuis
sincere devotionis unda intima tam ipsius ob
reverentiam apostolice sedis et vestram non tamquam
captus ex hostium debilitate debemus seu
humilitati quam et equipolleat libertati
honesta custodia fuerat sociari vestra
ad premissa in totum unde non potuit in ea saltem
in parte devota cognoscatur.

Constitutiones edite per imperatorem contra hereticos.

Fredericus dei gratia romanorum imperator etc. dilectis principibus etc. Commissi
nobis celitus cura regiminis et imperialis
dyadematis cui dante domino presidemus fa-
stigium dignitatis materialem quem divisum
a sacerdotio gestamus gladium adversus hostes
fidei in exterminium heretice pravitatis exi-
git exercendum ut viperos perfidie filios
contra deum et ecclesiam insultantes tamquam ma-
terni uteri corrosores in iudicio et iustitia
persequamur maleficos vivere non passuri
per quorum scientiam seductricem mundus inficitur
et gregi fidelium per oves morbidas gravior
infertur corruptela. Statuimus itaque in primis
ut heretici quocumque nomine censeantur ubi-
cumque per imperium dampnati fuerint per ecclesiam
et seculari iudicio assignati animadversione
debita puniantur. Si vero aliqui de predictis
postquam fuerint deprehensi territi metu mortis
redire voluerint ad fidei unitatem iuxta
canonicas sanctiones ad agendam penitentiam in per-
petuum carcerem detrudantur. Preterea quicumque
heretici reperti fuerint in civitatibus oppidis vel
locis imperii per inquisitores aliis ab apostolica
sede datos et alios catholice fidei zela-
tores hiis qui iurisdictionem ibidem habuerint
ad inquisitorum et aliorum religiosorum virorum
insinuationem eos capere teneantur et eos captos
arcius custodire donec per censuram ecclesiasticam
dampnatos dampnabili morte puniant qui
fidei sacramenta et gratiam eterne vite dampna-
bant. Simili quoque pena plecti censemus omnes
quos ad favorem hereticorum erroris callidus
hostis suscitat advocatos vel patronos illici-
tos defensores maxime cum facinus quod alios
contingat (?) nisi moriatur premissa destituit
et eorum vite dampnum consulendum. Eos preterea
qui convicti in uno loco de heresi ad alia
loca se transferunt ut cautius possint effundere
virus heretice pravitatis debita censemus severe
vindicari ut super hoc per viros ab eodem
errore conversos ad fidem vero nos palliatos qui
eos de heresi convicerunt quod in hoc casu etiam
licite faciendum credimus testimonium habeatur. Item
mortis sine [illegible] adiciendos si quos hereti-
corum ad iudicium citatos in extremo vite periculo
heresi abiurantes penitus quos de facto iuramento
constitit et de vita victima quiete ac con-
tingit eius morbi spontanea vere
recidiva ut de dampnabili iniquitas sit
merita et pena debita meditatum non
evadat. Omnes insuper proclamatores et
appellationis beneficium ab hereticis receptatoribus
et fautoribus eorum [illegible] volumus ut
de finibus imperii in quibus specialiter debent exstir-
pari fidei hereticae labis germina modis
omnibus deleantur. Decetur (?) quod contra maiestatem
divine nutu [illegible] accepimus in eleccione
alterum locum pro filiis hominum obtinemus tanto
contraria debemus obsequia gratitudinis confitentes.
si quis in nos [illegible] contemptores in nobis
nimis exardescat aut tamen si lese maie-
statis in personis corporis et liberorum suorum [illegible]
dampnationem multo fortius iuste [illegible] contra blas-
phematores nominis catholice fidei detractores
[illegible] corpus hereticorum receptatorum fautorum
et advocatorum suorum et qui a pena aliorum
putet ex crimine de se velud imprudi non [illegible]
mediat relegatos in perpetuum esse censemus
ac eorum heredes et posteros usque ad secundam
progeniem cunctis beneficiis et honoribus tempora-
libus privatos ut in perpetui memoriam criminis
continuo merore tabescant vel sciens quod deus
zelotes est peccata patrum in filios potenter
ulciscendo. Nec quod hic diximus [illegible] finibus excludi
ut si qui paterne heresis non sequaces latentes
patrum perfidia revelaverint vel detexerint aliquid
de eorum perfidia malitie probatur et in fide
premium quam agnovit quocumque datum corporali
recisione plectenda predicte punitioni non subia-
ceat innocencia filiorum et fame postime
de imperiali clementia restitutos beneficium
in integrum consequendi. Ad hoc notum fieri volumus
fratres minores et predicatores pro fidei negotio
in partibus imperii nostri contra hereticos deputa-
tos electos [illegible] indicatores [illegible]
nisi aliqui eorum ab imperio fuerint
proscripti eundo morando et redeundo sub
nostra et imperiali defensione susceptos
apud omnes sub ope et recommendatione
fidelium imperii esse volumus inoffensos
universitati vestre mandantes quatenus quocumque apud
quemcumque vestrum pervenerint benigne
recipiatis eosdem et predictos eorum ab insidiis
hereticorum eos insidiantium conservantes
indempnes cum consilium iudicium et
auxilium impendentes pro tali accepto
tam deo negotio expediendo. Hereticos
vero quos iidem [illegible] ipsos in iurisdic-
tione vestra singulos capientes et diligenti
custodia detineatis eosdem ut post ecclesie
dampnationem iudicium penamque mereantur

Datum quod ipsos sub tanti executione negocii
deo gratum et laudabile nobis obsequium conficietis
si ad exstirpanda de partibus imperii nostri nova
et insolita heretice pravitatis infamia ope
et operam una cum eisdem fratribus prestiteritis efficacem,
et si quis foret negligens vel remissus
ac inutilis coram deo et apostolico nostro poterit
merito culpabilis apparere. [...] de cod.

Inconsutilem tunicam dei nostri dissuere
conantur heretici et notabile verbo scientes
quod signe denunciationis denunciat in primo
indivisibilis fidei unitate inducere in
sectas, et oves a Petri custodia cui pascende
a pastore bono sunt credite segregare. Hii sunt
lupi rapaces intrinsecus qui quousque ovile
possint subintrare dominicam mansuetudinem
ovium pretendentes quod post introitum ipsorum de
sedulit demoliri. Hii sunt angeli pessimi
hii pravitatis sunt filii a patre nequitie et
fraudis auctore ad simplices animas decepi
nati. Hii colubri qui columbas decipiunt
hii serpentes qui latenter videntur inspe
et sub mellis dulcedine virus evomunt. ac
vite cibum se simulant ministrare a cauda
feriunt et mortis poculum velud quoddam dul
sum veneni immisceant. Horum secte vetibus
ut ne in publicum prodeant nomen se vocare non
nobis, vel quod forte nephandius non contente
ut velud ab Ario Arriani a Nestorio
Nestoriani a similibus similes nuncupantur
sed in exemplum martirum qui pro fide catholica
martiria subierunt paterenos se vocant
velud expositos passioni. Hii vero miseri
paterini, quibus abest sancta credulitas, trinitatis
eterne sub uno contextu nequitie triplicitatem
offendunt deum videlicet proximos et se metipsos.
Deum offendunt dum dei fidem et filium non
agnoscunt. Decipiunt proximos dum parvis sub
specie spiritualis alimonie heretice pravitatis alimenta
ministrant. Crudelius autem seviunt in seipsos
dum post animarum dispendium corpora dimiserunt seve
mortis illecebris, quas per agnitionem veri certe
fidei firmitate possent evadere, vite prodigi
et necis improvidi sectatores involvunt, et
quod est ipso deterius superstites consto
terrent exemplo consortes de sanie et horribus sic in
festas continere non possumus motus nostros quin de
bite ultionis in eos gladium exeramus, tanto
ipsos instantius persequentes quanto evidentius
delusionem fidei christiane ipse Romana ecclesia,
que caput est omnium ecclesiarum, iudicatur suspi
cionis sue secte latius exercere noscuntur
a deo quod ab Ytalie finibus presertim a partibus
Lombardie in quibus pro certo pendimus ipsorum
nequitiam latius habundare iam usque

in regnum nostrum Sicilie sue perfidie rivulos
derivarunt, quod acriori reputantes statuimus
in primis ut crimen heresis et dampnate secte
cuiuslibet quocumque nomine censeantur sectatores
prout veteribus legibus indictum est inter crimina
inter publica numerentur. Immo crimine lese
maiestatis nostre debet ab omnibus horribilius iudi
cari, quod in divine maiestatis iniuriam noscitur
attemptatum, quamvis in iudicii potestate alterum alterum
non excellat. Nam sicut perduellionis crimen
adimit dampnatorum et bona ac dampnat
post obitum defunctorum sic in predicto crimine quo
paterini notantur per omnia volumus observari. Et
ut ipsorum nequicia, in qua deum non sequuntur
sed in tenebris ambulant, detegatur nomine etiam
deficiente investigari volumus diligenter hiis
sceleris patratores ut per officiales nostros sicut
et alii malefactores inquiri ac inquisitione
notatos inditiis detineri, et si levius ac
quamvis suspicionis tangantur a viris ecclesiasticis et
prelatis examinari iubemus, per quos inventi fuerint
a fide catholica saltem in articulo deviare ac
per ipsos pastorali more prius commoniti tenebrosas
diabolicas relictis insidiis noluerint deum lucis
agnoscere, sed erroris concepti instantia perseverent
presentis nostre legis edicto dampnatos mortem
pati paterenos, aliosque hereticos quocumque nomine
censeantur, decernimus quam affectant ut vivi
in conspectu hominum comburantur flammarum commissi
iudicio ut ad eorum incendia pariter, ut deo
severum quod in hac corporis satisfacione voluntati
et quod solum non fructum aliud consequitur erroris.
Apud nos pro talibus nec intercedere presumat
quod qui fecerit in eum nostre indignationis
aculeos non immerito convertemus. Idem sit eadem.

Re etc. Paterenorum complices recepta
tores seu quocumque modo fautores
qui a pena alios pro crimine de se
velud improvidi non formidant publicatis
omnibus bonis eorum relegandos in perpetuum
esse censemus, et ipsorum filii ad honores aliquos
nullatenus admittantur, sed si aliqui fautorum huius
modi detraxerint aliquem paterinum de
tectum perfidia manifeste probata et infideli primum
quam agnoverit, fuerint prestine de imperiali clementia
restitutionis beneficium in integrum consequantur.

Incipiunt capitula constitutionis contra
paterenos quocumque nomine censeantur Catharos Spero
nistas Leonistas Arnoldistas Circum
cisos Passaginos Josephinos Garratenses
Albanenses Franciscos Bagnarolos
Commixtos Valdenses Cetelenos
cum illis de aqua nigra et omnes hereticos utriusque
sexus quocumque nomine censeantur perpetua dampnamus

infamia diffidatos et bannitos censentes ut
bona talium confiscentur nec ad eos ulterius re-
deant ita quod filii ad eorum successionem perve-
nire non possint cum longe sit gravius eternam
quam temporalem offendere maiestatem. Qui autem
inventi fuerint sola suspicione notabiles
nisi ad mandatum ecclesie iuxta consideracionem suspicionis
qualitatem quod personam propriam innocenciam propria purgacione
monstraverint tamquam infames et banniti ab
omnibus habeantur ita quod si sic per annum permanserint
extunc eos sicut hereticos dampnamus. Statuimus
etiam hoc edicto in perpetuum valituro ut potestates
consules seu rectores quibuscumque fungantur offi-
ciis quod pro defensione fidei prestent publice iura-
mentum quod de terris sue iurisdictioni subiectis uni-
versos hereticos ab ecclesia denotatos bona fide
pro viribus exterminare studebunt. Ita quod amodo quandocumque
fuerit in perpetuum potestate vel temporale regimen assumptus
hoc teneatur capitulum iuramento firmare alioquin neque
pro potestatibus neque pro consulibus habeantur. Eorumque sententias
extunc inutiles decernimus et inanes. Si vero
dominus temporalis requisitus et monitus ab ecclesia terram
suam purgare neglexerit ab heretica pravitate
post annum a tempore monicionis elapsum terram suam ex-
ponimus catholicis occupandam qui eam exterminatis
hereticis absque ulla contradictione possideant et in fidei
puritate conservent salvo iure domini principalis dum-
modo super hoc nullum prestet obstaculum neque
aliquod impedimentum opponat. Eadem nichilominus
lege servata circa eos qui non habent dominos
principales. Credentes preterea receptatores defensores
et fautores hereticorum bannimus statuentes ut si quis
postquam quilibet talium fuerit excommunicacione notatus
satisfacere contempserit infra annum extunc ipso iure
sit factus infamis et ad publica officia seu con-
silia ad eligendos aliquos nec ad te-
stimonium aliquatenus admittatur. Sit etiam intestabilis
nec testandi liberam habeat facultatem nec ad hereditatis
alicuius successionem accedat. Nullus ei preterea
super quocumque negocio respondere teneatur sed ipse aliis
respondere cogatur. Quod si iudex extiterit eius sententia
nullam obtineat roboris firmitatem nec cause
aliqua ad eius noticiam perferantur. Si fuerit advoca-
tus eius patrocinium nullatenus admittatur. Si fuerit ta-
bellio instrumenta confecta per manum ipsius nullius
penitus sint momenti. Adicimus insuper quod heres
pro heretico conveniri possit. Et quod domus pate-
norum receptatorum fautorum et defensorum suorum
ubi docuerint sive aliis manus imposuerint de-
struantur nullo tempore reparande.

Frederici universis mundi principibus de sinistris
rumoribus terre sancte.

Et si tam iusta quam vehemens causa doloris
et motus fuit nobis cum ad presenciam
nostram sub a venerabili patre patriarcha
Antiocheno dilecto amico nostro presen-
tium baiulus litteras attulisset ipsumque cum infeste
vide [illegible] quam mittere affectione quadam
diligimus singulari utinam tunc temporis cordis
nostri nervum timor perstringat infesto et
subito nuncio tempestatis quod Corasminorum
peste ab originalibus sedibus Tartarica
clade depulsa velud mole ingenti
per abrupta montium et declivia fulminis
ictibus devoluta in Damascenorum irruisse
crudeliter nunciatur quod forte consolatori sue
tempus habitatorum continuo solito defensore caren-
tem undique concurrentibus [illegible]. Et deinceps
cepti famosi tam loci longis temporibus a christicolis
maioribus desiderata serenitatis et laboribus auspi-
ciis diebus illis obtenta et recuperata occa-
sione treugarum quas soldanus Damasci et
Nazar et soldanus Cracci qui prius et hostes
et adversarii fuerant in unite concordia fuerunt
ipsarum christianis in ea condicione fecerunt quod tota
regni Ierosolimitani terra quam christiani possederunt
cis Iordanem veteres [illegible] illius et modernis
aliquibus restituta christianis et soldanus eisdem
in expugnacione soldanum Babilonie debe[ret]
assistere toto posse quod confederatorum tamquam in propria
sui invita soldanus a [illegible] potencium gente
barbarorum Corasminorum per deserta vagantem
et velud fera in saltibus et venabulis fu-
gientem ad sue defensionis auxilium convocavit
qui sibi reputantes oblatum presidium pocius
quam petitum designata loca subito no-
minis christi et zelatores prevenerunt et
improvisos hostes maturius [illegible] vigilan-
nomine quod ventos sicque factum est ut christianorum
exercitu cum soldanis predictis in [illegible] soldanum
Babilonie apud Gazaram [illegible] prius
[illegible] partibus cismarinis ad partes
illas allecta nova attulisset [illegible] super
perfide gentis nacio motu de [illegible] civitatem
uno cum [illegible] domorum hospitalis et mi-
licie templi et habitatoribus universis civi-
tatis [illegible] presidio desperatis noctis
silencio salutem [illegible] ipsi hostem
[illegible] medietatem [illegible] spacio ad [illegible]
nove seu clade [illegible] voces auditum que
[illegible] minorum nacione devicta [illegible] [illegible]
et turribus [illegible] permittebat [illegible] [illegible]
et insolatis affectione seducti [illegible] ad vi-
cinia pocius quam ad priora redierunt [illegible]
eum infra septa domorum respirantibus
a labore [illegible] [illegible] quam se [illegible]
suas et itineris [illegible] deponerent certe
quod multitudo gentis hostilis quam [illegible] [illegible]
potest universa terre facie occupabit [illegible]
[illegible] sit subito continuatis pugnatorum [illegible]
[illegible] civitatis ut nec in defensione [illegible]
nec in fuga consilium obsessis fidei [illegible]

laxaret, ambientibus ac eis undique mortis
elegerunt expeditus tandem et si nulla via se
tutior pateret et via visa dilatur ut profuge
remedium aliquos se persequentium oculos
caverne montis imminentes abscondunt et noctis
dumtaxat aliqui manus occidentium fossas
evadunt verum saltu vix quominus gladiis
et predis minantes refrenaret. Non defuit
tamen inter tot adductorum hostium milia ductor
et cognitor viarum indigena qui persuffragatores
mandatum insidiatorum turmas vel per silvas
angustias venatores per inevitabilia loca
disposuit in quorum manus quanto celerius
fugerunt tanto celerius ceciderunt fugientes. Sic se-
fellit o proh dolor cunctis rei miserandi qui
tamquam in retibus patuere avibus sic omnes septem
milia forte hominum in gladium incidisset
ut restantibus sanguinis occisorum per valles
montium sic profluentibus aque de campis nulla
prorsus extitit pugna sed cedes. Instantes
autem virgines in urbe beata inventos necessit
reduxerunt sanos infirmos et debiles ac
mortales ad fuge laborem ... et urbe
relictos in ipsorum qui potius et ipsius divi-
ni conspectu sepulcri dominici violato quod fuit
fidei christiane visibile mutimentum insatiabiliter
occiderunt. Postquam at ad reconciliationem tanti
dissidii et tocius rei publice ac fidei christiane
vindictam armavit ut dicitur omnis orien-
talis plage incolas ut perfida fide prompta
religio soldanorum Damasci et Crachi co-
sortia que tunc iusto timore non tantum actincto
de quorum cunctis velut classicis prius ta-
ctatur qui perierunt fame primicies suos excepti
rei prosperitate mutatur, cum at nostra propter
pletatorum casum et futurorum eventum me-
tu in amaritudine posita bonum initium vim
de terra prima loquitur sicut expectat eo
quod magis timoriat asspu quo instanti do-
lore tergum munito velud que sanguis hac
pacis contigisse culpa quam facto, dudum etenim
venerabilis specialis comite cornubie fratre nostro
tunc karissimo comitum nobilium tunc primo in
ultramarinis partibus vices agente nostras
de consilio magistrorum hospitalis et sancte marie
theutonicorum et totius christianorum exercitus
de parte nostra qui vice nostra dilecti filii C. Ro-
manorum rege electo semper augusti et Ierusalem
heredis cuius vices et regimen moderamine funge-
batur cum soldano babilonie superdictas treugas
fideliter et prudenter inivit quas magister domus
milicie templi cum certis terre nobilibus indi-
genis et civibus acconensibus contra specialem nostre

celsitudinis edictum non ad terre bonum ...
suspectu attemptare illatam voluerunt quibus paci
more disparium aurigarum in diversas tamen
inde partes distrahendo vehiculum trahi put-
cunctis rerum eventus in preparatum dominum
rectores et saracenos deduxerunt. Sic nobis
late non credimus fuisse preparata vino
sola origine morbi pernicies et causa
quod soldanum babilonie extimimus ... iniuriis
lacessitum ad quendam remota suffragia
et desperanda coegit. Sic quoque cismarinorum
nobilium animos adiutores seduxit qui divinis
inspirati ad religionem terre salutem vota ar-
dentibus aspirabat, qui quamquam nos et nostros
exponunt predicte. Epistola cum ab ipsis im-
pari indiginum estimat et credimus ipsorum
conventiones et treuge delusione reputant.
Postquam id istud quoque ... ad sollicitudinem nostram
gente negocium curam transmarini pervenit
pervigili studio et continua meditatione pertractas
quod cum terre primatibus licet nobis et nostre
fidei velud ... discordia et invitati
palliant cuiusdam amoris fidelitatis ...
et potissime cum soldano babilonie
qui terre discordio preda maior et ... locorum
habilitate vicinior ... adhuc nos illius
familiaritatis intuitu afforo providit. Sic
tanta pro nobis de pace ...
gerim et ne presentanea metuenda dissidia
suas conflatas patencias cogerent in unum
cuiusque temporis oportunitate captata partes
ytalie petiverunt nos et certam invicte
secuta quam teste supremo iudice ... abi-
nis quisque hostes ... discrimine
... hactenus impedierunt, venia
nihil vota et potentias ... varias
passis contigit ... non miretur
si romanorum principe et iherusalem rege
ad iracundiam vehementer similis tam
infesta relatio rei quoddam indignatione eo
movit. nos et ceteris principibus ecclesie
et indamnis in cismarinis delictis exeun-
tibus orbis terre barbarorum nequicia fidei
nostra depressit crudelitatibus hostium fidelium
relinquendum trucidatur ... pul-
critudo templi domini dirupta ... pro
fide nostra suada conflicti ... et a invictis
palma victorie et ... corona mar-
tirii hylaritas expectat. Nos instituit bella
qui placuit illos ... triumphos ...
quibus ... iusta ... commoti pro preda ...

fratrum [illegible] eiusdem provincie quam tran-
smarini cum transmarinum destinamus et ea non
latent, et que velud prelatorum membrorum esse
nulla labes suspicionis aspergit, ita et ante
probabilem formam pacis accipere credebamus qua
salutis nostre et sacri imperii quam immo
vere sacrilegium credimus tollere possemus qua
est licet voluntati vestre negocium quod de vestro
animo tempestivum accipiat utile tamen et necessarium
forsitan reputabit.

20

Regi de adventu Thartarorum et conqueritur et de domino papa propter cuius impedimentum non potest eis

[H]onor imperii qui propter [illegible] obviare
barbaros tempore vestre fuerat in Ytalia di-
minutus, postquam ira et exultatio principum
perturbatur divi nos de consilio tuo et aliorum prin-
cipum ad sui reformationem tenuit, [illegible]
occupatos, ut rebellibus deletis et iuribus utili-
tatibus permissis, post multa ac maiorum fidelium con-
tinuatis laboribus per plures annos estivis
et hiemalibus temporibus nunc perimus regni
hereditarium nostre matris auguste obiectiones
et comoda undecumque pervenit post mortem
regnatum rectorum qui bona hereditaria quondam
spiritualibus et privatis abstulerunt pro publico et
augmento imperii tam in rebus quam in dominiis et
personis inestimabiliter exponentes, itaque auctore
rege deo cuius providentia deputata feliciter in omnibus
triumphamus, ad id labores nostri tunc acti temporis
pervenerunt ut devictis seu interemptis hostibus
et imperio nostro subactis vide media temporis
restat labor in quo speramus ad persecutionem
notarum [illegible] et precursorum tamque italicorum operis
complementum triumphalis [illegible] et cum honore
principum pervenire. Ecce vero [illegible]
auditis rumoribus nationis barbare et Tarta-
rorum quod regnum Ungarie subdiderunt affectibus [illegible]
[illegible] cogitamus, pro toto ardente pietate rebus
nostris consiliis succurrendo ad [illegible] exempta ex-
ponere voluimus vero quod ea [illegible] suadere [illegible]
[illegible] totius christianitatis [illegible] et timore [illegible]
fidei respicere, adque tuenda ex commissa nobis
imperiali officii dispensatione teneri debemus
[illegible] fidei [illegible] totis viribus obviare [illegible]
necessitas nostre tam [illegible] inducit [illegible]
ardua imperii nobis specialiter et principibus
coniungere bellica tot annorum laboribus
[illegible] sagimus [illegible] et ad finem [illegible]
[illegible] [illegible] deducta non debemus
omittere pro [illegible] mora temporis imperfecta
et quod esse [illegible] et finale [illegible] italice
gentibus [illegible] absentia [illegible]
[illegible] suo tamque labor et effusse divicie [illegible]
[illegible] nostro [illegible] et [illegible]
[illegible] negocii [illegible] nobis imperio [illegible]

[illegible] remanent aliud esse urget et [illegible]
[illegible] impetu ocurrit quam [illegible] nos
et Romanum pontificem ab olim orto dissidio
[illegible] petiti temporis suggerit pro [illegible]
ut iustus timor qui [illegible] valeat [illegible]
[illegible] moneat [illegible] ne nobis [illegible]
ad confusionem hostium barbarorum familiaris et
domesticus hostis vero quodam nobis [illegible]
transmarinas ad [illegible] pro [illegible] Ihesu Christi
[illegible] rebellibus nostris [illegible]
[illegible] libenter [illegible]
[illegible] invadere regnum [illegible]
familiaris pestis sit [illegible] ad nocendum
[illegible] quod de te ac de aliis principibus non absque
admiratione publica [illegible] loquitur lingua [illegible]
[illegible] audito et [illegible] infausto adventu in-
fidelium Tartarorum qui ad [illegible] esse
et imperii et totius christianitatis cladem appare[n]t
[illegible] deliberatione ad sedem apostolicam [illegible]
[illegible] speciales supplicationes summo pontifici
ut tot imperii [illegible] et opere nobis oppo-
sitis et oppositione non desistat [illegible]
[illegible] [illegible] et nos ad
publice fidei et christianorum defensionem venire
permittat et inoffensos ut [illegible]
[illegible] causat [illegible] vel alii principes
arguere non possetis [illegible]
[illegible] rebellium [illegible]
[illegible] nostris et [illegible] tot annorum laboribus
fatigati tamen [illegible] ab inimicis [illegible]
insidias [illegible] ac [illegible] dissidione
[illegible] apellans [illegible]
et [illegible] dispositio [illegible] opibus ac
[illegible] copiis admittere [illegible] hostium
potentiam [illegible] [illegible]
feliciter [illegible] urbe [illegible]
[illegible] principibus [illegible]
[illegible] et hereditariis imperii [illegible]
quod [illegible] augusti predecessores nostri [illegible]
et honore tam imperii quam [illegible]
possederunt [illegible] neglectis [illegible]
alios principes [illegible] ad
pacem [illegible] [illegible]
adhibere [illegible]
[illegible] petito [illegible]
[illegible] et [illegible] discordia
[illegible] concordia postulare [illegible]
[illegible] modo acquirere [illegible] pacis
et statum Ytalie pacifice reformare ac
[illegible] in [illegible] servitute [illegible]
[illegible] genera [illegible]
pati [illegible] expectata [illegible] Romam
[illegible] esse [illegible] itaque domino [illegible] nobis

immanitate quorum ducente equos primo instita nobis de celo victoria, qua de cunctis inimicis nostris consueuimus triumphare, tartarorum multitudinem devincemus. Tua igitur industria exhortamur quatinus intimam tu tota tua prestolanti virium dilectum filium nostrum C. in Romanorum regem patenter electum assumptum ad reprimendos impetus adversariorum cum magnifico exercitu ingressum ut eis non liceat rapinis liberis immanitatem exercere donec nos cum potentia maiori ad eorum confusionem aliquam veniemus.

Incipiunt dictamina littere principibus Alimanie quod veniant ad curiam apud Parmam celebrandam ibidem sollempnem

Cum debitorum nostrorum cirographa legendum calendarium nostri memoria diligentissime perscrutamur et nos evidenter aliis debitores agnoscimus et nobis aliorum esse perspicimus creditores. Hinc igitur pulsantis ad hostium instanter nobis nostrorum instantia ne fenore pergravemur, hinc ad exactionem debitorum nostrorum publica remittentes negociis modo nos provocat ne ipse nobis pereant actiones. Alius namque bono patrefamilias pertinens et instat a nobis exigitur debitum quod pro ceteris persistens peculium suum sollicitudini nostre supposuit, cui talenta que tradidit reddere cogimur duplicata. Occursa nostri nos excitat census fortune fastigium ut a ceteris inquam Romanum dicionis habet imperium subiectionis et obediencie debitum requiramus equiualenter tam nostre conditionis est debitum si subtiliter intuemur cum solo debitoris emolumenta non minuit augeat fidem, ymo magis solventi confert ... de quo suscipienti proficiat in augmento. Ceterum si in ea parte tenemur satisfactionis ponendi et providentie diligenter officium imperii et temporalis honoris stipendia gratum duplicatum clarificamus in fama et rebus ... condicione sicut ducia capimus dum perficimus in salute ... Dominico quod est dei deo et quod est cesaris cesari persoluendo emolumentum cum soluto nimium sine solucione relinquimus dum recipienti et magis commodi et honoris acquiritur quam recepturus et honoris aggeritur ... ea namque sicut omnia sicut ... [illegible] ... principatus ... et ... regis extollitur et firmatur ... pacis ... dignitatis et iustitie vigore conservet quatinus non ... salutis et vite ... liberatur ... per ... publica ... laboris ... assumpsisse non ... toto ... reges et principes ... quod dum ... indicat ... superiori iudicio reservat et quamquam tanta ... multis ... tre principibus debeatur Romanum huius imperii venerandam sollempnitatem que in orbe ... oculis vestris in aspectu collocatur tanto perfectius zelari pacem appellatur quanto tenetur instancius veritatis iustitie sectatorum ut quod toto orbe habitato quidam de ... deposcat quod a nobis principibus obtineat nunc vel tam specialis quam affectus vestri fidelis et prudentes spiritu vivunt imperii ut eo languente languescat et ipso prosperante letentur non solum in temporalibus solaciis verum ... tenebras Romanum sceptrum fulgor illuminat sed et catholice fidei fulcimento non leviter firmatur. Cum ecclesie nostre ceterarum omnium apostolorum fidem inspirat ... imperii ... collata ... urbium singularium et locorum ... insignia ... exemplis ... vel aliquorum ... non permittat ... zelo laudabili et constanti proposito ad totum imperii statum pacem ... libenter aspirent ... prelatorum ... collegium ... magnifice ymo ... digne ... volunta ... dispositione ... sponsa ... eradicare ... salubriter gubernatis ... regnum ... successio ... regni ... successores ... hereditas et potestas Germanie principatus ... sub manu celestis arbitrii nobis assistente ... undique ... sub ditione nostre ... sic illud Ytalie medium ... ad nostram fidelitatem ... et imperii ... vel medium ... ad nos ... rebellibus nostris ... Ytalie in ... nostre ... discordias multorum nobilium ... fine ... effusio ... honore imperii et regni Sicilie ... Nos autem ... multorum ... nobilium ... imperii nostri ... rebellionem ... assumere tantum negotium ... Ytalie ... discordia ad honorem dei et imperii laudabili fine sedanda ... auxilium ... vicina maritime ... fructifera in oportunitatibus omnibus sic utilem nimium

exhibebit. Ad hec igitur omnia salubriter
paranda nostris non indulgentes laboribus
nec pre sumptibus disponentes, estate presenti
proximo cum nostris principibus intrare condiximus
Lombardiam, ad hec considerationem nostram assiduos
cogitatus potissime dirigentes, ut eradi-
cata de Ytalia heretica pravitate, iura
imperii reformemus ibidem, et ut pace dis-
cordiarum scismatibus fatigata in quibus
passis iniuria sine receptore quibus pro
iustitie copia ministremus. Quia etenim vi-
testate quod nec malignum adversari posuit
dum iustitie solio presidemus, ut ad expugnanda
inimicorum fidei peculiare flagitium in par-
tibus transmarinis de tot transmarinorum et
italicorum consilio votis quibus unanimiter
aspiramus, ad quod animus precipue et totius
christiane universitatis presidium, immo non tam uti-
litas sed ipsa necessitas instanter invitat
cum treugarum finis quas nos in partibus
existentes iniecimus cum soldano fere in gene-
ralis habeat. Curiam de nostrorum consilio
principum Parme sollempnem curavimus
indicendam, ad quam ab urbe et omnibus
urbibus Ytalie nuncios invitamus, ibique
quam plures nobilium principes nostros habebimus
in honorabili comitiva, legatos et omnium regum
occidentalium partium quos fere ob affinitatis
nos vinculum unanimes iam effecit, [illegible]
procul dubio nos credimus habituros ut ite-
ratis nostre salubriter propositum quod de subsidio
terre sancte in reformatione nostro imperii ac ecclesie et
Italia et statu pacifico vigoris pia
mente concepimus in sollempni et publica predicatione
nationem et si tanta rebellium fuit insania
pertinacitas quod nec ad deum nec ad decus imperii
noluit habere virum tam celebris tribunalis
in eo gladius materialis exercitatur, quod nullo
apostolice remedio suspendetur, sed in rem
transiens indicata effectum date domino
debitum executionis consequatur, ut in orbis
antiquus et debitus mos et honor imperii
conservetur. Certe quod cum faciet [illegible] et principibus
nostris aliisque principibus cum plenaria da-
bimus potestate universitates consules ac personas
et seculares extra cultum nostram gratiam in
partibus imperii existentes in plenitudine nostre
gratie recipere pro honore nostro et imperii videbitur

expedire. Quam illo principibus expressum in certo
quod nos promittimus inviolabiliter observare
et observari ab universis et singulis nostris
fidelibus et principibus faciemus, quando de
restauratione nostre gratie quibuslibet universis
et personis per ipsum extitit ordinatum nostri
honoris et voluntatis nostre satisfactione habebit.
Quamque dicto principe mediante nostram gratiam
debita devotione deposcat, quod si a nobis
ipsam presentibus obtineret, tunc vero velud
fideles et prudentes tempus ad curiam ipsam
honorifice [illegible] patribus consulibus con-
siliis atque comunibus Coman(i) Mediolan(i)
Pergamen(i) Vercellen(sis) Alexandrin(i) Brixien(sis)
et Laudensis civitatum expresse man-
damus precipientes ut ambasiatores suos civitatum
ipsorum auctoritate munitos in dicta curia ad
nostram studeant presentiam destinare, qui ex parte
universitatum suarum tam super terre sancte nego-
tio quam super reformatione imperii et iusto ac
pacifico statu terre nostre et imperii se
mandatis exponant. Expresse itaque
universitatibus civitatum predictarum non esse quod
in posterum principum consilium credet in deviatione
vestrorum imperialium apicum, prout nuncii scripta
nostra presentibus litteris commisso potuit illa
gratiam nostram exponere qui eam assequi non
nititur. Nos enim cum felicibus auspiciis in festo
beati Johannis Baptiste proxime futuro aquilas
victricia signa movebimus apud Augustam,
[illegible] in festo beati Jacobi [illegible]
Deum disponentes illo nobis feliciter
annuente qui novit prospera dirigere
ac facere qui potest.

P(etrus) de Vineis excusat se imperatori
super eo quod accusatus fuerat a quibusdam
emulis suis.

Si quibus non alii pre cesar tendit ad
gloriam et honorem, quod me tacente
reddit per vestras litteras gloriosum quod dignus
sum quod de gloria vestra glorificer et de
prosperis successibus vestris exultem, et quod
nec [illegible] optabile possit offerri si
incolumis sit felix prosperitas et insi-
gnis triumphus eius a quo sum et sine cuius
iudicio nec sum, sub cuius umbra [illegible]
magnificor et honoror, sed [illegible] dum me
contingit [illegible] remanere quod
me [illegible] vestris non obligant et
mandatis exponant. Et novit altissimus
quod in hiis [illegible] senescere [illegible]

et domino meo placeat quod propterea ad h(ec)
clementissime principem, ne tale in me
quod non silentium data venia timens loqui
quod in litteris vestris quidam me favor tenuit
videlicet, ubi dicitur hortando mandamus quatenus
servicia vestra et maiestatis Romani imperii
te gerens more sollicito sollicitum et atten
tum, quia licet est super hiis sociis adiungo
fidelitas vestra tamen est demonstrat inherere fa
tior domine quod ex verbis istis favor gaudiis
resultat nisi quoniam immineat quod pigre
si licet arguat vel fiat negligentem, ad
quod si delatorem aggreditur nos libera moneret
etsi tho vel anglus est si sibi super hiis pla
cuit etsi tamen tenuit anclitum tamen perdidit
mortis filios veritatis, et certo scio quod quantumcumque
sit de late quoniam contra me lascivit si vos sic
is altissimus faveat, ut pedibus vestris
subiecta iniquitas adversus me oppilabit os
suum, det autem dominus et cito maliloquus
istis finem ut nos doceat et illum
morte abiciet prorsum ad filium busto
rum et dominum ad fideles reducat.

Patronum ... felicem statum significat
quod de lombardia redit in regnum

...natam nos placide devotionis af
fectum quam maiestatis sue litteras plenarie de
scripsit N. et N. prudenti viri vestre voluntatis
interpretes coram nobis seriatim exposuerunt
favorabiliter percepimus fidelitatis animus illa nos
allicit cuius qualitas antiquitus radi
cavit in fidelibus et spiritus gloriosa propagavit
in nos ac licet non expediret nostre serenitatis
clementia velle litteris aut nuncio vel voce
de persone quorumlibet servitorum et operum rectitudo
dilucidat et gratiam nostris affectibus actua
liter reputat, eo tamen libentius ad ... nostre
comoditate inducimur quod zelo pie de
votionis attestatur maiestatis nostris semper amicitias
et sepe de persone nostre successibus exqui
rit certior, adhuc nos necdum ... time
... sed quod est in subditis ... comunia
nostra nos affectuosius honorat propter quod exprimimus
Ceterum ad votiva nos redditus nota presi
tuos quod per vos alios tamen pro debito ad
comoda nostra benivolos invocat ...
itaque petitionibus vestris ... votis
vestris de statu nostro nova describimus quod
sancte dextra regis regum temporali gau
deo busito sospitatis et corporis in
... dum in italicis partibus laboribus
bellicis fatigata, regimen nostri ... deli
cosa ... et ad morem debitum rebellium
statumque fidelium pacificum prosperande co
tinua quam potius studiosa deliberatione proposui.

Omnibus civibus et fidelibus de regno
Sicilie quod fatiat et consideratum quantum ...
cum exercitu suo intrare voluit lombardiam

...n invidia omnium nationum quam quibuslibet ter
ris principibus sunt subiecte, non solum
debite fidei sed innate cuiusdam affectionis
zelum, fideles regni Sicilie semper ad dominos
habuerunt, sed postquam ad regimen nostre ... ta
nobilis ambitus quia mortis se ... privatos
occupaverat, inimicas romanorum et ...
impia placidis finibus dividebat
virtuosa maiorum morum et pro consolatione
pervenit intus regie dignitatis nostre ...
lum delexerit ... ut ... antecesso
ribus nostris ab ... reges et duces ad
optatis et fideliter aquisita defenderet
et virtuose ... populos barbaros rona
rent. Et licet ex incorruptibile ... in
... progenitorum fecundata morum ...
terre gloriosa plantatio habet tamen ...
nove propagine quam nascentibus in regno co
aluit, ... in fiore industrie credimus ...
... Sane tamen etate ...
... feliciter ... ut ad rege
... dulcedinis lacte ...
... Romani culmine
imperii celesti consilio ... et ...
suppressit nos ... rebellantes ... ipso
ad ... sibi per fide rebellionis audacia
... et alios a ... collisis
multorum potentum viribus quod non nos primo
divino ... iusticia ... tene
vale ... ad ... Romani
imperii monarchia Italie ... fieri
... quam ... et
... in sentina. Ad cuius
expugnationem ... plene ...
... se satis velle et posse
... nos tale victorie ...
non ... indignos ...
... toto imperii nostri ...
hereditali regni nostri nos ...
... appare ... successionis nostre
... sic volumus ... de ...
... ut ad ... laborem

nos prntu nror vestigia subsequi tur veliimus ut affata cl alios ext^as nacios predecessor nror moe ducti nre subrec qui nedu fortune sed marine navigat ambigua temptavit in illo . videl^t per nror mos et scienitas sbsecs devitag qui in numosa multi^c sepissime regimi hominibus variabat virum no contentus sub sidiis sed fidelium turpa . innotis pluris plerumque fortune dispendiis exponendo vih ut ipor intentio ap^d nos extirpa toe no careat nos h^c no e nitit sed nem eis ets c^at . militas eius pros quia mia conmidt p q^s nos pre possum ex quibus uti debeq securius in talibus no ignotis tam^d virum ho^s sh consue pode no possem cum int^r alios quos nos vindic ducme poten^c dextra sbingat pros nras nobis liberaq brevis ut pot q derunc curupptis indusia et fide probata fiducia cumulus plectore de ee . tam cupt^l nos nos in hac pte eligis indubi tant^r estimantes q grasse nobis viris precundo laboribus ager i libali sustetiae rer nror gre nre primum hilaliter repenset deniq hat nre conquatis undiq vilis cu tanto exercitu italiam ingredi disponat et lumbarc sit et sel pluria nror rebellium quete nob et vos at post^e eis preparare dicta magni negocii sine magnis expesis nequat expediri unde et vrm ben^e prntu exhortam^r sinit et inungetes q^ts ad mansuetudie nre gras es sbministrare rer p pror dispendiis pium prtanis nud ad magnitudiem tanti rei i qua fe^r totius amoris tumulis aggare studio respectu ad ordinatos et repuissentis de lectar filii . . . et . . . rsbuccioe pecunie sicq magnifice ac hilari facie proni de cunctis ut nror predecessores ve stigiis inherentes q nos et predecessores nros tenerrime dilexerunt lauda^l spes exprimendo pberi nos q prspitiant in dag nos bonor nror sollicitos et attentos et ut nos prntibus affatis nre zelo videag astide q q nos lhuk bus prone nre venu^a conferret

Regi Bohemie primapi suo

Super diversis excessibus ducis Austrie

I
nvita licim ad tua ac alior no ticia pricipu advisq . h ducis au strie pra publice commis affec tu levitas ducta motibus inconsultis adeo passit i publicu et eius temeritas cos honores nrm et imperii digitale vo et ope atteptata nos tu conti gentavit q tacite ultiq no possum intorrectos sue levitatis excessus venia quod dilexerium prius sum multo servicii cordi nos est et tue i eius duce et filium eius favore prius di lectois effudit et affectu nrm erga suum comod et honor conduct cu effu itaq tua apud ravenna curiam indicta celebranda vocavimus ipsum sicut cetis principes ut veniret apponentes amoe prno itaqe ac faure sed maior pte i multis laboribus et expesis veientibus a nobis ipe q oportunum venire po terat sum denegavit accessu demd nos discutibus aquleia cu ipsum ibud vid^e velles vocat^s venire penit^s recusat^t q et nos lutes respectu ad prima servata dissilac voluntatis sue motibus ascribentes quam ponq ut eo no viderunt inviso contulo nos pso ad terra sua porte nove q haebat in foro iulio et ibi mora trahentes misso peos ut si molestu d'fuit i civibus nri imperii nos vidisse ad terra sua p nos attende no vitabit q veniente vendlli affitioe uterpmus satagentes ea ope et vo complace talia insup sibi gras facientes q p sopienda lite q i opattoe dotis sue filius nri d cor eu iure a invicibus atteptabat octo milia marcar primus exhibenda no obmittentes ea satisfacioe de pulcris et alys donatus ac libentissime prorud pati q suis conta cent affabili et accepta ut eu vel dextris nris appli bus grone nup ac i alamania venientes q de ipso fiducia hebam no dubitavimus personam nram i terra syrie conmitte ut ea dacct maior de nra gra presumpto et ipe ad nra be placita se magis obsequiosum et benivolu

exhibet. Item vero dum ceciniis in eadem
terra sua. non erubuit duos milia marcarum
a nobis exigere pro gwerra sua et illustri
regi vngarie facienda. quas quia sibi non
dedimus dixit se nobis nunquam ut antea servitur[um]
ut quadam iniolitum non agnosceret dominum
tamen quam tam improbe loquentem non tamen spiritu hoc
moti nos fuimus sed pacienter invectum
eius dissimulavimus levitatem. Hinc eo nichi-
lominus in proposito sua commoda persequente. In-
dicta est magnifice curia generalis vocavimus
eum ad eandem curiam loco constituto. presentibus
generaliter et specialiter singulis principibus fuerant evo-
cati. cum tum prefixo termino premisisset idem
dux non dum curaret venire recusavit. quin
potius tum cupiens absque nostra licencia ut
asserit terram regis vngarie hostiliter et vio-
lenter ingressus. adeo tantum principe provocavit
quod expeditione facta imperii fines intravit
cum sit iniuria nostra et imperii lesione hu-
lians eum ad sua beneplacita et mandata
Interim etiam non contentus quod continuum sibi inge-
stavit principes imperii videlicet regem
boheme venerabiles magdeburgensem. pataviensem. ra-
tisponensem. brandeburgensem et frisingensem episcopos
Bavarie duces et moravie marchionem. non
dubitavit offendere auferens eis iura et
redditus que in austrie et Styrie ducatibus possi-
debant. ad eius debita ultionem tanta mo-
les principum irruisset. nisi quod pacem vita-
tes imperii turbare. nos et imperio detu-
levit. sepe coram nobis per litteras et nuncios
non leves querimonias deponentes. de lacte
sibi etiam querele multiplices coram nobis pro
parte hominum terre sue. quod iudicium et iusti-
ciam de terra sua proscripsit et tiranni potestate
fretus inniens. priores clericorum castitate vi-
duas et orphanos quos iure fovere debu-
erat eiciens divites comprimens. conculcans
pauperes humilians nobiles destruens popula-
res diversis flagiciis afficiens subditos
illarum adversus eos aliam tam brevis nisi quod pri-
ce sibi credit et licitum quibusdam liberis in-
stales et alios infeodatos quos ab imperio
tenent tanto gravior proprie voluntate contra
medium nostrum et imperii afflictos in-
manie ab ipso proprios et contra debitum
cogimur dubitare. Datamque penitus effren[atam]
licentiam lapsum et mente ipsius in omne
opera malicie tempus inclinata. deflorat
virgines et facit a suis complicibus deflo-
rari. matronas dehonestat. auferens filias
pribus et viris per violentiam coniugatas et
ut eius contentos cogitatur in precium aias
in mortem in quorum necem diversas species mortis
exaggerat quibus tandem ineffabilium insolen-
cia et inodiabiles per que ineffabili cumulo malorum
mota sunt que ipse nostre eminencie dignitatem
Cum nos primum simus intencione volumus cum le-
nitate procedere intendentes aliena mala mo-
pessimum vincere. Ipsum namque monuimus et be-
nigne rogavimus ut ad colloquium preterite cone-
mendam auguste venerit. ut de restitucione
status sui compareret cum principibus aliorum certum
ad abolendam infamiam superdictam cum alloquere
et tum eo disponere volebamus. promisit eius nostre
requisicionem et velle sum securitate conductus
de personis quas et quot voluit exegisse
illa eidem gratiam exhibentes. quod quia dubita-
bat pluribus querimoniis diu morari. promisit
ei per nuncios suos commoram et reditum ad
sua promittentibus facere voluntate. et quod eum super
obiectis ad iusticiam illatos cogeret et fide
bene offensis principum satisfacere pro nostro posse
deinde quia apud augustam curiam venire
noluit nobis supplicantibus pridem citacione
sua. dum principe nostro vero salzaburgensi ar-
chiepiscopo et aliis nunciis suis et acceptantibus
ut asseruntur presenciam nostram citacione indixit
sibi eundem locum et tempus competentem in quo
apud agoniam ad nostram presenciam se offeret
ibidem de bono statu et integritate fame
sue disponere cupientes. Ipse vero cum non
posset conscie voluntate nephanda contegere
et si sepius exposuit se venturum pro-
illusit et ponit nostram in superbia et
abusione contempnens datum in prefixum Hebra
et petitis effectis ingratus. cepit contra perso-
nam nostram verbo et opere machinari ut preter
insidias quas in captione dudum filii nostri H.
instinctu mallitie paravit cum mediolanen[sibus]
et aliis multis nociis contra honorem nostrum et
imperii moliretur sed nequiter contra dignitatem nostram
excogitatis misit nuncios suos ad semi-
orum motuum quod d[e]r assessino promittens
ei pecuniam infinitam ut nostram lederent una
aestate. Alio etiam spiritu sue fatuitatis inductus
quod nobis est valde molestum. non est veritus at-
temptare scissionem in Christo patrem nostrum summum
pontificem ut sibi esset favorabilis inducere fatiga-
gendo per nuncios nostros conscientiam suam
et conductum receptos spoliari mandavit
Bohemia quod per duce russie nobis transmissa
nunciis eius in contumeliam et iniuriam nostram
fecit austri. Castrum autem quod rastipon quondam

Adiuncta(?) impii ut sua morte legauit
non est viri occupare non omisit presu-
micta que nobis cecit et uno notum cta
erim tum non deum timeat sed dicat non tre
mi dum velut venerit, nec reuckarum
obseruas nobilem dominam ... sub
bonis omnibus spoliatam extra sua terre
effugatam et si manum ... potius
set inseluxbo perdere mnabat et ... ad
te dil principe et affine nostrum ... confugium
habuisset tu consilio tuo ... ad principa-
lem attendens non habet ... tate
nobilitatis dominam ... que lacrimis
... et nos clamore ... quibus non
tessem iustis ... adiuvi tam impium filium
implorare non possit ... patre ...
... sibi fore sua nuptui
tradita et in ... sua nuptiis celebrat
tu prima thori gaudia toluisset aggressus
est eos in lecto iacentes et surgere non per-
misit donec eos in manibus eius cum dotem et
ius in quibus teneba... per maritagio
unde ... vinisse ... securitate
sibi promissa que nullatenus debebat eius pe-
ticionem facere ... aliqui postea
metu insuper ... instantibus sub
nullo euadet ... quod periculum ...
... et alys ... persecutor et tyrannus
omnibus in quem ... tenset ... omnibus
... tam sit ipius iniquitas
quod non possit ... quos ...
principum ... pudicicia ... ad quam
velas et lacrimas ... sue petentis
de ... sede iudicium ad lacrimosas voces
nobilium et populi orphanorum viduarum
et omnium ... tota deo et
nobis lacrimatur ... ... insuper
offensas nostras et nuper ... attem-
ptatas ad condignam correctionem ... ex
tunc iusticia duximus insurgendum ...
stulto secundum suam stulticiam ne sibi sapiens
videatur sed dictat ... quod deum timere
debeat ac nos et nuptum tenea... modis
omnibus reuerere quod tibi et alys pri(n)-
cipibus ... exponenda ut rec-
titudo ad eius ... pateat ...

Capitaneo ut permittat mediante sum redire ad propria

Nellato nuper ... magister ... &c
qui tecum moratus est hactenus valida
... ut sub ... ad ... volutus ...
... sue quam ... in ...
non longe ... alemanie
... benignius ... sibi
ad ... licencia ...
... ut saltem natalis soli dulce-
dine ... sue salutis ...
... et ... devoto
obsequia ... ...
... liberum ... redire ...
ad propria libere redeundi.

Magister P. de vineis significat de reditu suo ad Curiam

Veniti labor angustie quas
paciebamur hactenus ... domina
suaserat tu nec voluimus ... ...
valenter et actus urbiem malicia sug-
gente ... et labore ...
... de nouo gustauimus ... diuina
clemencia que fessis dat requiem ...
eos per ... refrigerium ...
superatos ad curiam ... redire ... nos
... incolumes ubi ... nouam
suauitatis expectamus.

Ezelino rudens super hys que sibi scripserit ut ad eum mare veniret

In ... et ... tue ...
... posset ...
... in nos ... ut asser-
tione ...
... consule ...
...
... ad ...
...
...
...
...
...
... nobis ...
... in letis euenit ... nostra ...
...
...
...
...
...
...
...
... potuisse

late mo effici finis ut nedu pso[r] sed
pamphy comays expulisses ut brach
ipas bamlo ymnasses vra penas ad
aqr volatiles ut suc vlens officiu
tuspia vlaby pculisses / sed si tamen
es forsitan morbificat[us] atinans ul
aura no succedere pitia naung[us] p
pedity. debes salte infamia violent[am]
augutor insurge et ipa demetu esus
qm nali induit velocitate dapnac n
i te modificac voluty ntepancia qtulad
ardue icitur qstatia adh et maiod suf
fic qfidam cppt qd nigritudy dhac pte
no applies vbi nllas qua asser[it] man
artificibus tam redit / n[on] ppt h[oc] ad recindia
nonte expedit qp suppisse te eess sup
vacui arbitiumr. Cu eny n exinferit
intencoe pcedat iuria illata t[ame]n con
tucliay feust illata gquens q exuid
intencoe no pdijt et i quetamy audi
entu no pveit. Sy si supra depppitate
hui noua cpudis satisfoe totidr plau
sus tuos quos iusto te credy exinde
titulo posside ul quorz iusto titulu
vedigit bona fides exute sebus te ad
infausse inmeiby potuisti pfato defe
stua uocasitate velator existe. qpinfe
niby prudet gsilys mox nouis quitate
qpletu defelica vd aductu mo ad ptes
illas qp inlis vaiby anidy et notiuns
inltu adpno ltu extrus· vesebry tu
·· 7 ·· fideles mos qs eucstigio ad
pucia uray precicua missurg te appis
expectatos p ipos t[ame]n sup h[oc] beplacitu
vruy expome disponas / tu vo de adve
tu tuo ad pucias vray facias q pa
lias maiestatis vre lras t[ame]n incimy
direxisse. / f

9 Florentinis ut obediat filio suo
que mittit eis in ptatem

Pali quida inbz tot et tata negor
qua qdy pcorr mo qtinue ma
cogitacois infundunt / solita meditac[e]
pensay. qlt sopiti cuilibz int nos ptis
dissensionis erroriby pays et instantia
i vos noua qday plantacoe surgitat
qlt ext pali tue tay pmpta dux
q qudy ptli litigy. imiste du ta su
perstitios addupat. i deo mie puse
omis exposuit et in lib[er] cesare dissi
ucios appedit mgte we qtinu po
tula fauors inueniat et familiar[is]

affecus mre singlai pulegio poriat
die q dilecty filiu vruy ff de anth
ochia ad tunc vre regime tuy int duos
tuntates ytalie. attenta nos cud solli
citat et q re mre sibi plenitudie spali
us assunt diligeti qsideracoe pficia
prudis destinady. Cogno maifest pfeto
pz indicys et pbabiliby ondi argumet[is]
qnito vos imprial aucto[ri]te et dilacoms
singlai[r] psentiat / et eis sincior spalite
fauors statu vruy pacificu aplectat[ur]. g
du q tuatur vre clemtay pcudecia sy
videntiby onde no posse lucidy vides
filiu vruy ad vos tacy ymaginale me
pnac desone fuit sics salubi et
tanta pruiso ndu ob deossiby et cu
dextrue ura trasmitti. pso ura pcu
mt nos familiar pmdata sit tuntat
vre psit regimin ut psit vos d bono statu
ptegat et trugullo qfuet / at instrac
copia qp singlis yrmai papis poteiby
sub inisteret / et fideles mi deuote flerete
tez qti vicorr tay ubis reflorent no
iutate / qp no solu ptate q celso officio
imprial impst aucto[ri]te· volu et qtetu
sed et faciendo et seqnt seu seqnt ta
tuatit si gentes ubiuis diaduite valeat
sibi qeedeis vices uray. Vos g pue si
dei et sincre dilacois altispin pntibus
me scint apnaby auiti qs iurestitos
d libet fauc peto psidio pros i filio
pncia signuntes uruy q fulciat dilatus
pigny eximiu libet et deuote susa
pite et sibi ve i qp tuissimdy plenitudie
ptat[is] i oiby tuqy pe mre pmpt[us] affectiby
et hylait obedite ut deuotis vre co
statay libalitates auguste puisio q
sinca servicia nouit remucde fideliu
digius puide recomedaco laudiby
psequa. pfino satul qp obediencie si
gua q sibi deno ura inistunt equo
sande gre qsequi at sipe mre ppoli
inistrets et si forte qd cis no timny
q eu quiscqp inducionis talcaneu
eleuar tuagssioes actioni indico psequi
q si et in psona uray lra aliaun ul
aliqz temitas attemptaret.

Magro P. de hibrina de studio nea
politanensi. f. 10 — dena

Ostez instant qp i subditoz mroz
emolumeta pp digmy sollicitat
affectus qlt regni Sicilie pl ea posito
sit tecnd vbtate victualiu ad dispesacom

Diuini nois na confluete concurdiat sic ad
nre puisionis edictu virorum psecutoe sci
entiu fortua fauete valeat formidari
adqd et si pgenitorum nrorum nos meo
randa poritas mouet exo. du diuisarum
sciarum doctores forte dud in regno opim
et multos artiu libalium bnfitio muni
mentis et puectos ad ardua quos mata
uiditas honoris et glie reddidisset indigos
sic nos sup hiis et nrorum tpa remisse vo
lumus ut que pntualia qntatis cessata
videt[r] ia passa dissidia sciunctis ine
pmordiis semili uinemiscat. ac dum fide
les nri regnicole pata sibi mesa ppois
inspexint no sola supuacua sibi vpu
tent aliena, pm flagitac suffragia
sed glosu extimet extraneos alios ad q
titudis hui peipiem enotac. Cuq3 ciui
tate neapolitana antiq3 vtiqz mireny
et domus studii, tam maine vicini[t] fertili
tas q3 trene stabilitas fecunditatis reddat
vtile tato negocio qgente, gnale studium
in ciuitate ipa madau rformai, ut q3 lo
cal amenitas plenitudie rerum qtisfacat
doctibus et addiscetibus vndiq3 collata
camoditas efficit graosarum ze q ep anti
que fidei psipta simulitas r psata dud
do. me. pri nro qta simul nos effica
cit[r] recomedat. de cuius eet recepta sua
pbitate cogita doctrina pbata i qsptu
nro ia plet multorum testio claruerut
ad celebrada coib eius festiua sollep[d]
hylarit puidus iuitad. fide[li] tue pri[o]
madam. qt de fauoe et gra nra secur
ad ciuitatem ipam abreuenda maiestatis
nre psoli vetus accedas et ita qci
pias de nra libalitate q[e] fiducia firmi
tene te uolum q q aductu tuo i signum
fecudioris auspicii de ualoe amno xv
vnc aur. tibi fauet nra pudentia
prouiderit. d.

Inuitat Scolares ad studium Nea politanum.

Eo pprio p que viuis et regnas
cui dns actus nros offerimus cui omne
qd agimus reputamus i regimi nrini desi
derium multos prudentes et pudos fieri
sciarum cultu et scientiarum doctinarum qui
facti discreti p studium p obseruacom
iuris iusti addo seruiut cui fiunt ora
et nos placeat p cultu iustitie. nus

precepti omis paginis obedire. disposuim
aut neapoli amenissima ciuitate doci ar
tes cuiuslibet pfessionis vige studium ut
iciunii et famelica doctinarum i ipo re
gno inueniant pn ipsorum auiditatibus sa
tiessent n[e] qpellant[r] ad inuestigadas pegrinas
et pegnas natos expete n[e] i alienis
regionibus mendicae. bonu ac [illegible] re nre
publice pfutum intediq ut scientiarum qmo
da sppali quada affectu q puideus. qs
sciunt qpemit eruditos pulcra potit spes
fauc et bona plima pmpti dinis ex
pectac. tn scilis ee no posse acessio q
nobilitas seqm[r] cunctabimalia ppa[n] se
cut[r] lucra diuiciarum fauor et gra qp[r]
Insuper studiosos viros ad seruicia nra
nosme magis laudibus et meritis pro
uiauus secue illis qui discti st p inslitu
studii iuris iustitie regimina qmittetes
placet q et pmpti satis ad pfessores qs
scolares respidant aient[r]. quibus inhitad
locu eu qcedimus vbi rerum copia vbi
amplas domos et spaciosas satis et
vbi mores ciuiu st benigni & a ua
uite hominum pietas et maritas facile
sciessent[r]. qbus p nos ipos valitos qmu
donaria qferans qdes dispenimus ingros
inuestigans bona pmittiq et eis qs
dignos vidimus donaria qferimus. illos
siquidem in qsptu pnti suorum pnt et
multis laboribus laborans a longitudine
et q pegrins absoluimus illos tutos facimus
ab insidiis pdatorum et q spoliabatur
fortunis suis et rebus et loga tram spa
cia pagntes scolas suas lenioribus
sumptibus et minoribus curribus a libalitate
nra se gaudeat assecutos. de uno at
doctorum quos ibi duxim destinados nu
timus et magrum R de .. et magrum B
de .. fideles nros ciuitatis scie pfessores
viros magne scie uote c[r]tuti et fidei
experiencie q3 nre sp exhibuit et exhi
bent maiestati de quibus sed de aliquibus
regni nri fidelibus fiducia gerimus plem
orem mittim q3 .. z .. R. i in scia vo
lumus q et madam vob omnibus q pouin
cias regit quiq3 amnstracibus aliquibus
psidetis ut h omnia passim et publice
pponatis et iungatis sb pena pp et
rerum vt nullus scolaris ea legedi exire
audeat ex regno ul infra regnum ab
audeat addiscere alibi ul docere et qui
de regno st ex regni i scolis sb
pena pdca corum pntibus iungatis

ut usque ad festum sancti Michaelis unius proximi
veniant. Conductores autem quos scolaribus gere-
dimus erunt isti in primis qui in civitate predicta
doctores et magistri erunt in quibus facultate
scolares autem utrumque veniet sciunt vel erat
morando stando et redeundo tam in personis
quam in rebus nullam patientes ab aliquo le-
sionem. Hospitium quod melius in civitate fuerit
scolaribus locabitur pro duabus unciis auri summa
pensione nec ultra extimationem ascendemus
sua predicta autem summa et usque ad ipsam omnia
hospitia secundum extimationem duorum civium et
duorum scolarium locabuntur. Mutuum fiet
scolaribus ab illis qui ad hoc fuerint ordinati
secundum quod eis necessarium fuerit datis libris in pignore
et pignore restitutis receptis a scolaribus
fideiussionibus per eiusdem scolares qui quantum
receperit iurabit quod de terra aliquo non rece-
det donec pignora restituet vel mutuum
ab eo fuerit persolutum vel aliter satisfactum
fuerit creditori. Predicta autem pignora a creditoribus
non invocantur quamdiu scolares voluerint in
studio permanere. Ceterum omnes scolares in
civilibus sub eisdem doctoribus et magistris debent
convenire. Cum omnes qui studere voluerit
in aliqua facultate vadat Neapoli ad stu-
dendum et nullus sit ausus pro scolatu extra regnum
pergere vel infra regnum in aliis scolis
convenire addiscere vel docere et qui sunt de regno
extra regnum in scolis usque ad festum Michaelis
proxime futurum sine more dispendio revertantur.
De frumento autem vino et carnibus piscibus
et aliis que ad victum pertinent modum ullum
statuimus cum in hiis omnibus habundet provincia
que vendentur scolaribus sicut quod vendunt civibus
et est pro contracta.

Capitaneus Sicilie super reformatione
studii Neapolitani.

Altitudo continua curas nostras
exagitat quare regnum nostrum Sici-
lie naturali vero victualium ubertate secundum
preferit regni nostri Sicilie pertia possessio
sed vero ubertate victualium nec prefluere
studiat sic ad inter principiis certum in
vorum copia presentium nostris temporibus arti-
ficialiter decoretur ut fideles nostri rege
tale scientiarum fructus quos inde serviunt
exhauriunt per alienam mendicare suffragia
non cogantur patria in regno sibi necessaria
comparare inveniunt quos inquirunt quam propria
facultas ad consilia reddit alta prospi-

cuos litterarum sciencia faciet eruditos ad quibus
progenitorum nostrorum nobis clara spectas imitat
ex illis diu eorum temporibus diversarum scientiarum in regno
studia floruisse comperimus ut non solum ad
incolas filios nostros sed ad exteros eciam
extendisse perhibetur famositate odores. Nos
igitur super hoc catholice fine cuius induere
gerimus cum tanto propter hoc velut thori nostro consule
credimus exaltacionem decorem regni nostri omni
quo possumus diligencia procurandum volentes
itaque super antiquorum gesta temporis tempore
et in regni nostri fastigia temporalibus
novitatis nostre principis augustales ut
studium in civitate nostra Neapolitana consulta
utique deliberatione providimus reformandum ut tamen
ipsa antiquitas domus et matris studii sub presenti
fideli et sub amicitate prefulgens sit renovata
que premissa sunt et singularum hospitalitatem
facultatum doctoribus et discentibus se prebeat
gratiosam. Ad hoc quod tam salubre convenimus magistros
quibus et scolares invitamus sit tunc mandamus
quibus prius bene placitum nostrum providemus
tuam sollempniter studeatis publice singulis
singulis fiducia oblaturum quod immunitates
et libertates eximus quibus olim tam in Nea-
polim quam salutarem dominus studii conti-
et gaudere sit soliti faciemus remissis et singulis
illud nostre voluntatibus inviolabiliter observari.

Iustitiae litterae laborent ut non impediant
magistros regentes pro tempore in generali
studii generalis.

Ut si ad statum studii generalis quod
prompte imperiali in Neapolitani civitate
pro reformanda particula Valle p Sicilie regnum
mandamus studia in terra nostra cum intrare
non fuit sic loca quibus depauperare doctoribus
ut certis salarii gravitate et diminuta novitate
nec lactant munus vel ea famulentur
in scientiis predicta. Quam ad illos tam certe
me scientiam certum qui eruditoribus
suis nuditate deposita in facultatibus
ingenia pericia petentibus cibos iam potat
sic solidos ministrare potest quod sidereis tue
precedo mandamus quod magistris quibus de predicta
laudabiles tue prius in artibus generalibus principalis
edocet nulla occasione predicta molestia inferendo
sed particularia eorum studia in defectu quibus
vacarios.

Baronibus leius super Sicilie vocamus in
diversis nostris partibus divendendis.

17

Vacantuque sibi litigiosa liquida
nri pb utique laboriosa dum ptinet
hinc vendico et expulit curas nras hec
ty nob nra propria regni seu vnis dei
nre qualitatis utiliter extenda nobis prelat
propry laboriose exponimus aliqua negliem
obmitte cura domestica videat Nrs itaque
nominis utili et nra delibatore prudenti
ut residentia nra hic sit baroli destera
v scolas nros ty est dispendiosa prestitis
et venietib nris a dicto remota ipsis
curs est officialibus sumptuosa et prestibus
nris dispendiosa Necque propea ne sistra
sibi obiciet utilibus et prudent scolas ipsas
provincie utilitate locari ... prudenti
... ulique ... officium ...
... et iusticiarium ...
... fidelis papy ... ...
nre fenitati apiciby vos nos nra
... magr ... scola ...
liter statuit moratiu ... et officialiu
iusticiatus ... et ydronti ...
... cu ... Jacobe simbaldi sco-
lam melfie ... Capitul...
basilicate iusticiatib studeas ordinare
Cuiqz judex p scola tua Carmie ...
puteo et officiu iusticiariatus ... et
principatu ... fidelit exequi
vrii sigill ... robor...
... Cuiqz multa sit salus ubi multa
sut ... volumus et mandamus ... vob ad
... sup ... et ... ...
magis expediens et salubre ... quam
... distructissimi ... ...
... ut ... exerc... et
... nos ... auctoritas p
manum publicam faciat auctoritate ...
... vos ... ...
... si notarioz singularitate insufficie
forte ... adiectione notarioz ...
... Supplebat vos ... notar
... et iudex Bartholomeo ... apto
... pro ... sup pelago ...
de brundusio et clarioz apulie ut ...
... nras in eos nra curia ...

Regi Cipri recomendamus fratrem helie
Tanta est bone fidei et deuotionis p
bate constantia tanta est laudabilis
efficacia ... ... viro fratre
elya dilecto familiari et fideli nro ... et
utile ... ...

a fructib cognoscetis ... sua
domestica nris ... adiuncta
et sue ... fiducialiter
inherens ... ad ...
... ad presentia nra ...
p ... excellentie nre ...
... execucionis ... eiusdem ...
et ... consensu ... ipse ...
sue voluntatis ... et ...
et ... ad ... a curia nra
... aliquando ...
... nra ... et mandamus ...
... ipse ...
sic ... et ...
... nra ...
... et ... Nos ...
vob ... sup
... obligemur
... et ... fame nre
... dextorie ...
... ad nra seruicia ... deuoto ...

16

Ciuitati nobili de urbe ciuibus eius fidelib
Bene scimus nec ...
... ...
nri ... augusta ... ...
... est ...
cultus nri fastigia tue deuotionis
affectu ... ut ipsa ... experientia
docente colligimus et ...
sut ... et ... a vob
de ... domestica ... ne-
gocia nra magnifice ... pla-
cida cordis et fructuosa opus ...
... nos ... et ...
... commoda ...
... nuncios ... viros ...
... et solempnes ... tua ...
... Romani imperii ad nra ...
destinatos ... ...
... officium ...
... nre ...
... ...
... ...
nob ad ... Cuiqz ...
... ... et ...
... nob ... ...
... ...
... ...
tua ... ...
... ...
magnificentie libertate fiducia ...
... ... erga honorem nrm ...

18

accomodasses sic industrie laudabile pri
cipuum laudabilioribus extimatoribus ipsis in
antea processibus prosequi ut sollicitudinis
opera tanti auctoris fulta suffragio et
erga te et tuos effundenda amplissime
dextera nostre liberalitatis innitetur.

Capit regis Ytalie ut firmus existat in fide abiciendo omnem rancorem si aliqua frivola fuerit ei relata.

Irati satis et moti quodammodo fuimus unde potuerunt illa verba deformia conscientiam tuam lesuram procedere et tue mentis stabilis spiritum titubare contra quod gavisi multo magis fuimus quod fidei tue probata sinceritas ad verba tam frivola flecti non potuit sed quo magis huiusmodi verba sentit tanta et plus a nostris sinceris firmatur stat et fixa constantia quod fidelitas incorrupta coadiuvat et per laudabilium operum experimenta perorat et constanc- nostre puritatis testis coniecturis quibus zelatores sollemnior impellat. Posset namque ac debet dici de nobis ac inesse tibi dubietatis cum pro affectionis occultacionem plagua que videri non potuit sentiris saltem ab experto fiducia. Dum negocia nostra tibi secure committimus et tamquam alti pectoris nostri corporis fiducialiter inherimus. Omnes igitur si qui tibi rancoris forte remanserint expelle nequitias et dubietatis turbinem abstersa caligine de immutabilitate nostre stabilitate confidas ut sicut erga nos devotionis tue constantiam immutare te non posse confidimus sic erga te gratie nostre passe non dubites variari.

Invecte scribit romanis quod receptant proditores suos et ut ipsos expellat

Gloriosi vulgaris nominis nostri fama que non absque verecunde macule nota nobis urbium caput inficiat et si non pontificum suorum senatorum maxime magnum et virorum illustrium mediocrum debuisset tardam fere dum tantorum nobilium successiva progenies emisit antea sursum ipsum potente urbis nobilem multum rerum et quod nunc ipsa pro certis temporibus fideles lactabat filios nutriebat prudentes recreptabat honestos vestiebat nudos elevebat probos et impios premebat et sic tamen tue illustrata luminibus totius mundi regna tributaria erant sibi
Iniabilis quod non satis ymo ultra quam dici
possit miranda tam excellentissime urbis
sceleratis et talium civium obscuratis actorum
ut que tam feliciter et electis antecessorum
suorum antiquitatis digressive vite moribus
prosequi vestigia assequit priorum lauda-
bilium patrum inveniet degeneres non mi-
nimum contra culminis nostri providentiam pro-
ditores nostros famosabili receptaculo ho-
norarii consuevit quod ad ipsorum intuitum de-
beret totis viribus summo studio anhelare
verum hij qui ab eorum insita fidelitate
assumpti prima dilectione nostri insigniti
formosis honoribus ac liberalitatis nostre dextera
multis in imperio et regno dignitati muneribus
profulgebant, percussi telo principis tene-
brarum quod actorum stupescerat visu et
auditu quod multos in scandalis prat-
ratis libenter in ipsorum sanguine gladiis
suum nobilium robori sic refecti cibo
vinumque collegarent in aula facinorosae
nequicie absinthee precepta dolose sit
et dolose perinvenerat mortem nostram
in adulterio quod Romanorum populi et videre
ut ipsorum collatis beneficiis pravos nobis quibus
ipsi nostre liberalitatis magnificencia vos
dotat a nobis tamquam a suo imperii nostri ca-
pite tam ingratum quod multo imperiali ex-
cellencie debeat ut sic gubernet ne
concussionem proditores que non per multam dampni
clade nostri sanguine ut pote Romanum ce-
saris catholice fidei defensaris pro quo instaret
sitiebat. Eumque tam nephandissimi sceleris
patratores nunc nobis de iure contra cum habere
negant vel famoriz ad ipsorum extimma
et confusorum tibi vera prudentia predat
quod honoris vestri perpetua ad gloriam erit et
nostre magnificencie ad vindictam.

Domino Thome card. refert gratias de missis equo.

Quem Hispanum gratanter accepimus ab experimento probatum quem tanto
valore hemus quanto generasti munera sacerdotum.

Rex Romedas pauorimitan de receptione agili rimulitur

Emanata videmus in nobis augmenta co-
gaudiis festivos felicitatis nostre suc-
cessus ad sedulum nostrum corda tristissima et
in prosperitate devotos nomus tripudiis diuma-
ille iuxtilorum nostris processibus inhiante proposito
quod esset alia quam filiis quibus zelantur nobis

pacis vobiscum pro ceteris serenitatis vestre festa pagina
quia inter septem misterio munitae erit
vas nra virilitas diutius affectata referre
et nos vestre visionis indubitata plausibus
refouet sed presentis tenentes quod vobiscum
in ipsis corporis tanta devotis quod apud
celebres vestre serenitatis eius localis distan
cia nullo interpellante minuat nec labentis
antedicta protractio temporis intercedat ad
noticiam vestram perducimus quod hec exquirit affectus
quos nos a primis cunabulis natura dotauit
et ex dignitatis officio quod dudum ignorauimus
solio gratia diuina prefecit nos militaris
auspicia non deessent quod cum milicie
cingulum quod veneranda sonauit antiquitas
nondum serenitas nostra fe~~mina~~ susceperat
die .. mensis .. sollempnisate precipua
lateri nostri duximus decorandum ut exoberantis
vestre floriditas victoriosa signa maiorum
strenuitatis induceret ut signalis nobilitatis
gloriam renouaret noue milicie claritudo
qua ea die et horis vestre sollempnia re
gnis militarium studiorum titulis ornemus
per celebritatem magnifice festiuitatis insignia
que tanti boni iocunditas et persone vestre
magnificencia requirebant ad locum victoriosi
cunctis vestre tasti perduximus ut abinde fe
licitatis future presagio pace data plene
fidelibus contra hostes nostros continuatis congres
sibus intendamus.

21

Regi anglorum significat quod rex vult in
italiam dimittendo filium suum in
regno vicarium generalem

Inter perfecte dilectionis zelum arcius indis
solubili nodo quondam stabilitam
consorte nostra carissima et affinitatis latius nos
iunctam in nostro libero plegimus. dum amicicie
prime constantiam quod ad vos et nos ami
cabiliter gerimus sollicita meditatione pensamus
ad hec dilectum filium nostrum nepotem vestrum dictum
nomine regem henricum anno nostro glorie in eodem
libro plegimus laudabiliter excitatam quod tanquam
durabile inter nos pignus amoris. secundum
nos non prouisio continet. fauoris vestri gratiam
libenter extendimus et gratie vestre fauorem
liberaliter speramus. Verum itaque pardumus ex
cellentie vestre negotiis ad repetendas partes
ytalicas tam potenter quam magnifice accedere
proposuimus et sacro fonte baptismatis renatum

sollempnitate renatum in regno siculie loco
nostri ac pro nobis et potentie vestre specia
liter sibi consiliariis de quorum consilio toti
regno disponat. prouida nuper deliberatione
prehabita prouidimus dimittendum. facto in sollempni
curia generali mandato vniuersis regni fidelibus
ut eidem quod inter eos veluti ymaginarium
persone nostre relinquimus tanquam persone nostre re
uerenter obediat et intendat. Verum talis
dilatio baptismatis. late tenemus cum
ad partes quidam amicorum nostrorum de speciali
curia quos ob audiendum nostrum et ipsorum
consilio fuit hucusque dilatum ut in refectione
pacis inter nos et Romanam ecclesiam in
experientia diutina et nra sunt et multorum
vota frustrata et eo manifestius
signa perpetua et constantis amoris ostendere
quod tenetur sollempni summo ponti baptisandum
hunc nos perfecto serenitati vestre destinamus ut
contra vobis magnificentia nostra placere
desiderat vestra serenitas apte conueniat et
quod inter alios affines nostros personam vestram
teneremus diligi argumentis euidentibus

Regi francorum scribit quod apprehendit
in partibus tusciamanis ut volebat et
sui status constantiam et processus

22

Naturali qua cunctos diligimus fi
dei zelotes seu speciali qua vestram pre
ceteris diligimus affectione personam. in tot et tanta
diuisa curarum genera quod cogitationibus nostris
indesinenter occurrunt. precipua reddimur cor
pus anxietate solliciti et affectamus in
stanter de vobis audire iudicia noua que
placeant et statu plenarie vestre sanitatis
presidium vestre prosperitatis euentum veluti
qui teste summo iudice pro ipsorum amore
negotiorum desideramus prosperum et affectione
persone pro votorum conformitate feliciter
decursum et aggressione negotiorum. verum in tam
vero valida et temporum tempestate temptatio
nes quippe sollicitate plena timoris amor
quod ad progenitores vestros et vos hucusque
suauiter incorrupte illesum timidos nos
crebrius reddidit et multoties et dubitare
cogit ne notis quibus absentes in felici
auspiciis exitu sortiretur inter hos igitur
anxietatibus et sollicitudinibus nostris quod eius
futuri dubietas. nostris affatibus ingerebat
volatilis fame garrulitas variis diuersa
relatibus superuenit et quod veritas nunc va
riis variationes efficiat elapsis de regi
castrum fidelium dudum sto proinde nos in

magnis laborum et sumptuum profusionibus congregatum in tempestate maris et fluctuum quibus non nisi divine potestatis auctoritas imperat colluctatione ventorum asserit dispergatum ex quo tanto vehementiori turbatione aspeximus quanto personam magis precipue inter reges et principes sincere caritate diligimus et quanto per eum multorum nobiscum vota fidelium in terre sancte desiderio que Gallicorum venturus presidium expectabat devotis affectibus condolemus. Constatus varia relatione perplexi credere simpliciter loquentis fame relationi nolumus donec super hiis veritas que dubietatis huius fluctuationes abluat nobis lucidior patefiat. Propterea quod latorem presentium ut ad nos rediret ad vestre presentiam nunc feliciter instructus ad veram presentium inquisitionem destinavimus, venientibus velleque sed fluctibus pacatis feliciter vos ex locorum habilitate venientes ut quacumque res se habeat opere non latebit. Insuper alia subsidia vestre magnificentie destinaret, et quia tam magnitudinem negotiorum et temporum qualitas pacitur non minus libenter nobis offerimus quod nobis ipsis aut uni quod calore habemus ex nostris filiis preparamus. Dilectam itaque vestram rogamus attente quatenus de statu ac continentia vestra ac stolii vestri processibus anxia vestre serenitatis mentem innovet.

Eidem significat quod mittit dextrarios et vittualia fratri suo in subsidium terre sancte.

Semper habere ut loquimur ad hanc continua proposita tenacitate firmamur quatinus nos et vestros quos puro inter ceteros affectione diligimus operis evidentibus indiciis honorare possemus. In cuius propositi tanto fortius prosecutione persistimus ymmo robustius etiam quanto arduis negotiis in terre sancte serviciis successu celeri preceteris orbis terre principibus papa nos tua sollicitat tam libenter quam utiliter assumpsisse videmus atque nobis propter et potentem unam nobiscum ad presens teste supremo iudice potentie vestre assumpsisse videmus virtutis insignia ut ubi maxime nostra res agitur uterque pro nostra sociaret tanta consilia continui tam suffulti potentia quam gaudere possemus nisi concepta vel antiquo compositis tuis operibus nostre invidia tam in hiis preut ubique iam nota publicat nostris desideriis obviaret vel impugnaret

vellem inimicus dum personalia non possimus adiumenta porrigere vobis et gesti vestri de suffragiis et opulentia regni nostri magnifice providere per calustria victualium que in regno nostro duobus iam preteritis annis invaluit et pene inclusit voluntatem vestram quam propter propria et patriam offerimus non obstaret cum quamvis nobis et vestris ex causis quas vestre serenitatis affectio non voluit sicut noluit amicabiliter providere vestre filios verum cum dilatione commoti tam salubris commodo persuasi malumus nobis ipsis et fidelibus nostris regnicolis in ipsa victualium sterilitate deesse nobis et fidelibus nostris ac aliis regni nostri nobilibus qui per regnum nostrum transitum fecerint et tam utilis sancti propositi prosecutione deficere in quibus nostris et corporis nostri bonis nostra posset liberalitas subvenire. Verum est et cordi nostro providere de nostris indicium quod ad vos sine lumine et hoc illesam Johannem de ... Mecato comitibus ... losam bonum fratris nostri capelle sarcinis de victualibus anne nostre nunc in L. dextrarios vos ferimus liberaliter assignari dictus comitis per navigia sua ex parte vestre celsitudini presentandos. Sibi nichilominus concessa a maiestate nostra licentia quod adeo plus emptis cum frumentis in regno nostro libere emere valeat pro ipsius et familie sue usibus oportuna.

Regi Francie super eodem.

Multa sunt que vobis et vestris liberius placere nos amonet dum in hac re nos et vestros nobis placuisse recolimus et placitis vestris manifeste fuimus arbitrati quibus ex hiis tamen debitum mutue dilectionis assumimus ut aspicibus nos amari conspicimus amicabiliter diligentes primum venientes adesse expresse nos excitat et quodammodo nunc nos invitat quod dudum illustre regem Francorum et alios filios vestros quos pura mentis affectione diligimus non solum providentie vestre consilio quo salubriter regnum suum gubernatur in terre sancte negotiis tam libenter quam utiliter inspiciamus assumpsisse ad prestanda sibi super hoc magnificentie vestre suffragia tanta libentius invitamus quanto per eum principibus bono fidei christiane consulit quantoque negotiis ipsum nos preceteris orbis terre principibus quadam specialitate et etiam super hoc unum specialiter intercessisse et per maiestatem nostram non agitatorum principum societate tam consilia continua suffulti non gaudere possemus vellem tamen teste deo ad prosecutionem

tam sancti proposti personaliter nosmet ipsos adducere ut quia et quantum nos huius negocii cura tangeret tantorum sufficienti principum committendum proponebat iniractibus(?) prestito [illegible] concepta iam diu ut obstinata quorum pace per nostre deuinctos dictos sane sedis antistes. cui accedunt tot et tanta vix supplerent. Jam ergo voluntatibus se immisceret pari ubi [illegible] nostro publice et nostre serenitatis industria per certo credens non ignorat imperatoria tota nostris processibus obviat et expleri nostra desideria non permittit velles insuper dum propria non possumus augusta adiumenta porrige versus victualium possessores sedis sub venire/ nisi caristia victualium que duobus iam preteritis annis in regno nostro invaluit et penitus esse non obmisit/ et parte melius fit insuper nostra dilectione commoti et tam salubriter negocio persuasi malumus nobis in ipsa victualium subtractione decetur imperisionis ordinem quam pro liberalitas nostra exposuit prospexisset tantum prestita pati potuimus. quam nostra et filiorum nostrorum [illegible] commoti et tam salubris negocii quomodo persuasi velles porrigere desiderio quam predictis fidelibus nostris et aliis regnicolis nostris fidelibus qui per se vel nuncios suos per regnum nostrum transitum fuerunt in tam laudabili et felici peregrinatione decetur. Nuper enim nostro interventu precamine que nolumus nec volumus ab audire. a. Sancti pietate nostra per nuncios .xx. Mille salmas frumenti et totidem ordei de horreis nostris et hoc ibi decertos de liberalitatis nostre magnificencia dumtaxig destinandos concessa et insuper a maiestate nostra licencia quod ad opus eiusdem comitis necnon quelibet in regno nostro libere valeat emere pro suis et familie sue usibus viderit oportuna ad hoc preter quam [illegible] quam nostra et se nostrorum antiquitate respuimus magis negocii et temporis qualibet pati nos et nostra votis ardentibus promptos et benivolos offerimus:.

Pisanis commendans eos quod prestiterunt contra rebelles officii sui pro nec eis gratiam suam:

Inter alia de votis insignia quibus erga progenitores nostros et nos pluries claruistis id specialiter nostris adest affectibus et satis est suavi in cordialibus nostris impressum quod si videant imperium hoc comminus exigente suo fidei quam in nos pia in vadicatur antiquitas et grata novitas solidavit necnon de morte nigri sectarii

...specialis honoris nostri fastigijs rubigo remanet minuere seu nos infamie nubila supersisset/ ad sinandum de ipsis insultantibus ultorum devotio nostra non nimis audacter quam pro vivente assuevit/ exposcit sinceritatis nostre constancia diu vobis in ipsis operibus exhibere complacuit quem dedimus affectum. Sed ex eo pro grata id gerimus quod consistere prout constancia quam desiderio vestra iam diu exposcebat prompte promptis proregatione comperimus summa pro et innobilium constanciam invenimus. propter quod vestra exinde glorificata maiestas ad nostrum favorem gratis nos invitat specialiter ut si umquam vel actibus temporibus in predecessoribus nostris benivolencie plenitudinem invenisse recolitis apud nos pinguiorem pro de bono in melius gratis invenire decreto confidatis.

Regi Castelle cognato suo congratulatur et de filio suo qui furtive recessit ab eo existendo in Curia sua

Illeque poterit tacere quam loquimur cedisset quod de plus quam civili bello inter diu altercantes dampnates infirmitas quibus nostrum utrumque nobile cinxit et pro verbalis plage commoverit quam aliis dampnates suffugio ex auditarum rerum procul longe quam unguam a nobis relinqueremus cicatrice. Sed ipsius causa istarum suggerente silencio rumpimus et deducimus stili ministerio huius primogeniti filii nostri nepotis vestri nos forte quamquam a quo neque prorsus gnoscere designans per ipsum exponere cogimur ac eiusdem magestatis vestre rescribere virum calamum pungentis officio quam nonnumquam cuilibet nota dissimulat instanti rigorem est etenim congnoscitur illoc describimus propositi confusus et quibus utrumque speciem et morum notam fuisse debuat. Nuper imaginarium vicium nostre vulgare ridiculum publice predicat quod mandata nostra frequencia quem ipsum expressis debito sepe porrecta obaudiens diu honore et locis quibus in nostra curia fruebatur obtulit dum nec diversorum moribus nobilium quos ex proprio tori nostri cultu instituit vel familiaritatis solite quam ipsum nostris lucis sepe prestare faciebat dignitate. Conceptus et rebelles nostris et hostes quibus ut hostis possit obstare debuat ex ipsum ut sicut debitum ab etate recipiat sicut sic quam vero in ipso dormiret ex studio armorum exercitio suffragante insurgeret opponere stimulum nostra debebat celsitudo per se proponere sub fictione et proditore etate sue rubente malitie fugitis aufugit et sic datus vulgo ludibrium in scene suorum

et opum pisorum civitates augusti sanguinis et regalis inserit sindicat quod ex cellentia vestra si prius militantem respec tiva filio si amicitia beneficii ymo parens ita nepos debuit offensae attendat quod regalis industria qualiter vicio qualiter fide tam rudis tam enormis iniustitie pressa monumenta permittat in semet quales et quanta sit vestra tenere tot parentes monita tot amicitie beneficia continere non potuit continere future plagia vetusta temporis significant ab ipso domino sempiternis fructibus in manifeste cognoscat quales fuit eius per contempte voluntatis initium et talem sumo expletuit qualis eius pugnat pote rumor extitit. et preterea tamen feliciter tam dolorosum excludat ut super hiis quod mentem nostram et tu ad invicem sit audiat indifferens simistre forte relationibus vel aliter possit tenere quod rei veritas protestatur in morbis adultimis adiecit veritatis scopa modificetur. Et multos viros latores presentium ad vestram presentiam duximus destinandos ut contra dilectionis iniustitiam erga eius filium vestrum magnificentia provide voluerit. quantum et qualiter tempore benigne tractauerit continuo per nos et nostros fuit exstitit honoratus et aperte et latenter a latere nostro et tempore persone susceperit personalem ... tanquam ... nostra ei haberet pappes et fideles misistis statum eius regale cum sufficit informet.

Senatori et populo romanis confortatos eos in fide sua

Vos nuper ad presentiam nostram prudentes viros vestros legatos gratanter recepimus hilari vultu et promptis eorum verba pleno recepimus intellectu quorum industria diligens intercessio studiosa vestre voluntatis tante vires multos fatebantur dum ordientes alta verbo et ope dignitate imploraret et coram nobis quam dum sue legationis prudentie officium fideliter impleverunt etiam super templo ... quorum ipsorum verbo patefacta continuit expediti grosse per nos ad propria remittuntur. Cuius tam nunc quam etiam que ex parte tua et honore omnium nobis successit temporis afferunt. etiam eorum negocio opere ipsa gerentur gratissima sensibus nostris accedat. Cuius tamen tua de qua toto corde con

fidimus regnis et regalis attente quod firma fabricaris in nos fiducia sic sue curie actus suos per erga honorem nostrum accomodes sic industrie laudabiliter principium laudabilibus laboribus continuationibus et processibus perseguis ut erigatur et tuos effundat amplissime dextram nostre liberaliter tua probitas invitet. Cuius tam ex ipsorum relatibus quam ex ipsa experientia vera que cepisti testium deposite promittuntur finiendis sententias nostra quaerit plene finium ut cernas testium prebentes ...

et sicut ipsa vera experientia docuit talium quos resoluerit erga nos tue devotionis affectus quam primorum quaerit erga nostram maiestatem affectum. et honor nostri continuo in urbe per et fructuosis successibus per ...tur ... et vos volumus quod sed nos debeat gratia libertatis et singulariter vestre promouere commendatia sic stabilis mente recepimus statum nostrum urbibus applicare ut nobis vestris vestrae ... ... in nos honoris et comodi dextra nostre liberalitatis effundimus voluntate quam erga vos placidum per voluimus vos quantis inductoribus iungit augeamur. Vos quoque viri fortes et nobiles in quos vires et ... gratia ... nostrorum quos sitas ... depositus nostre feliciter confidite et honores nostrum quam vester est ... operum effectibus promouere ut voluntates nostre mutuis contractae perstibus sic in nos vestram ... caritate condeat quod in nos nostre potestas cognoscite florescant.

Civitatem Capitis de partibus illis mittet sibi aliqua nova.

Virtutis et militias legitime virorum ipsorum prout quod ad nos tua cautela produxit et sollicitudinem tua gratiosa favoris affectione propterea comendamus et quia experimur ex tibi ... servatis ea interesse te volumus ut a nobis digna premittas premia retributionis obsequiis expectes devotioni tua regiis et regalis attente mandates quod indaganda diligentissime noua similia que de partibus ipsis et aliis ytalie partibus relata ad notitiam tua poterunt pervenire statim singulariter et distincte per interposita per frequentes fideles tuos nuntios excellentie nostre studeas intimare ut tibi inde ex parte exponis sed hortamur ... et negotiis gratias ... super hiis procedere consulas valeat. Finiter constituti tenere te volumus et fidei et servicia

tua digne retributionis exanime nostra magestas
compensabit ut merito nobis adesse te gaudeas
et labores omnes quos te in nostris servi-
tiis subire contigit reputes ad quietem

Casimiro imperator Grecorum illustri
recommendat ei quendam :

29

Cum per vestre serenitatis integritas
quod animi nos urgeat devotio
affectus vestri honoris augmenta nominis
ex ipsa totis(?) desideriis appetimus ad nostri
vestris supplicans moveant instantias ul[tra] p[er]
tes vel septa degere per eum forsitan vel fa-
me vestre innotari premia vel honores
vestri suffragio se tradere ut pote quod nostris
auspiciis aditu vere probabili reputaris
equis de vestris eventibus de gremio fortune
procedat. Credentes quod fidele nostri dig[...]
apud nos presentibus diu satis dudum nostris se-
assit parasse serviciis et curas meruisse
quam erogari. Nunc attente per eos vestram
affectam regiam fiducialiter et rogamus quatenus
eius penes vos merita nostra rogatu
non obsistat uxorem et filios quos in partibus
ipsis habet ipsos ad partes sine impedi-
mento transfretare vestra serenitas patiatur vel si for-
sitan id exigit qualitas negocii volunt[ati]
vestre non consonat eundem pati nostris in
hac re serviciis ne culpe sue gratuitatis
aditu precludat vere et reconciliationis
urgentia respuat pro reatu penitus
vestre caritatis obtentu et nostri amoris
intuitu ad vestri favoris gratiam(?) revocetur

Cuidam fideli suo ut incontinenti
veniat ad curiam :

30

Nostram tua probitatem excellentie
nostre serviciis utiles reputantes, fideli-
tatem tue mandantes quatenus receptis presentibus incon-
tinenti festinus ad curiam nostram accedas in
nostris serviciis moraturus.

Arimello(?) et aliis fidelibus ut non
acquiescant mandatis ...

31

Iacet quod in nostra curia modicum ...
non a finibus ... sed fide et ser-
vicio plene intuitu liberalitatis affectum
nostra maiestatis ostendit et providencie
operum nostri favoris gratiam sibi eciam in ante
liberalitate nostre patiatur quod tu ostendit et
providencia ... conscilii ...
aditus de curia nostra nobis ... merito
sultis dispersit devotorum vestrorum ...
et honor. attente quatenus benivolentie nostre
... quod ad nos ... favorem suis pro
partibus ... si quis ... nos contra

benivolenciam nostram temeraria forsitan
ablatum retulit devotor vestre constancia
de qua plene confidimus ... sue ...
acquiescat sed de liberalitatis nostre gratia quam
ad humilitatis liberalitatis ostendimus ... fiduciam
volumus vos habere.

32

Cuidam nigro dicens ei ...
... ad nos nuper littera per vestre ...
tulata letitie quod feliciter agimus
sed protinus quod immuris obumbrata calli-
gine quod erga te silencio desidens non
fuisse hactenus extitisse premit. Equidem
per merita vestre constanciam diligenter atten-
dentes, pro eo gessisse paginam singulas con-
formes primo et in ullo prima(?) ...
rubricata quelibet ... eum quod ad te ...
huius dilectionis affectum numquam in nobis tepe-
scere valeat posset aliquatenus nisi attendentes,
semper veniet eventu morare ... quam
... ea pro rege ... dispo-
nimus ut dolor reliquidos si quod de obitu
aliquorum tui dum compensare ... dua
servent tam honore quod ... quod fuerit
et ... nobis merito ...
cognoscatis. Tu quod ... non ... mol-
lities curare non debuit ut sic ... la-
bores solitos ad quos te ...
obligacionis sit maxime tempore fastidiosus de nobis
pro corde confidas et spe littera firma ...
ductam ... quod nos qui te sic affec-
tione dileximus effectu operis erga te
curabimus complere.

Comiti ... affini suo ...

33

Habet et merito nostre benignitatis ...
unde est ... impedat excellentia
unde favoris multiplicitatem ... committat
dum sic te serenitatis actibus ad nostrum ...
auditum ... premat dum
se ... sepe operum experimento probavimus ...
honoris augusti fastigium et quod annis ...
... promoveri et quod affinis ...
... induerit dispositionis. Nec
mirum si ... exhibere te satagis ... dilec-
te nobis prudentia ... Nec mirum si te
tanta virtute ... negocium
et ... dilatio(?) ...
tia quod de te tam amare integre ...
... hactenus ... et ...
sit ... conforte tua ... mea
integritate ... affinitate ...
... in ...
... sit ...

nexibus cenodaverit ut ipsa iam grata volunt
in debitum et velut et debeat tui honoris
auspicia nri amoris sinceritas laudabili
promovere Studeat igitur tue circumspectionis
industria que secundum perfecto viribus allocum
nobilitatis ymagine certa nra servitia
laudabilium actuum apte depingere studeat.
ut amicitia prima contigerit et affinitatis
nre preventu fructificet. studeat ergo sic te
nobis bis cursu temporibus affinem exhibeat quod
de nobis tamquam affinis stabili mente confidere
videaris cum per nre plenitudinem gratie
quam tibi favorabiliter pollicemur te preteritis
intimum tenere velimus amicum et tale vel
sui carissimum desideramus affinem :·
Duci Veneciarum araris eum ut presentet
devotus in fide sui mandando multa
servitia impensa sibi per eum in Venetiis

Presto nobis est ea pro regestis pri
tue devotionis sincere constantia grata
in servitiis nris obsequiosis exercens
digne laudis titulis et gratiis uberis
relationibus prosequimur dum per alia prius
insignia quibus te pro honore nre
presentium collatione illud nemo papue
votis nris adiungimus quod in indicibus nris
per eum tunc Venecias hincinde transitum
facientes a te a Venetiis aliis favorabiliter
comprimus honorari et quam familiariter erga personas
nras. unde locorum inter expedit predicte
non pro bone voluntatis indicia pertingit tamquam
cum quod lex est dictat evidentia quod dicit tendit
ad gloriam quamdiu vim ex utroque ecclesie per
na devotione offertur et favoris nri gloriam
tibi providentia grata cordis affectione permittimus et
tue sinceritatis obsequia in retributorum nrorum
exactione magnifice disponimus et munifice
compensare cum quod honore nram nihilominus
cum magnitudinis pertrans sic studeas futuros
actus tuos continuare pro ut gratie nre
fructum quod erga te gerimus de precedentium
servitiorum exhibitione sequentium precedimus :

Comiti super eodem vel quasi :

Inter consuetudines alias quas potentius nris
accedere potuit illam habet sinceritas
nra precipuam super mancipia anthonium
et finansi papine civitatis quibus civium
nrorum sta suggestio a beneplacitis nris
oberrare coegerat. tue intentione virtutis
ad viam rectitudinis et cultum nre fidei
se convertit. expressit per alia quod te in ... compendium
clarificat obsequia dum specialiter te clariore
efficiunt et nris oculis visibus impresserunt
licet quod tue devotione virtutis experientia ipsa
sibi sit stimulus non extinsecere meta exhor
tationis indigeat. devotionem tuam monemus
et hortamur attente. quatenus processu tuum expedite
tibi actibus prioribus quod laudabiliter adequaveris
gloriam futurum continuando producas ut sicut
in hiis que tue industrie commisso quod usque
quievimus sic in hiis que facienda supersunt
imposterum quiescamus :·
Fidelibus terre laboris super consideratione nove

Fidelium nrorum indefessa sinceritas in
beneplacitis et servitiis nris nullis pe...
bus torpens eventibus eorum ferme incorde maiori
manifestata sibi sicut ut nativa presen
tancia gressa benefica incidat propriorum eman
xilia consito constantius sit eorum devotione priorum
ad beneplacita nra et devotione tempus tanto
magis habuit nre clementia licet frequenter
eam diversa negotiorum pluralitas vigeat in vita
tum frequentius pati postulari cum inter ardua
siquidem curas quibus circa salutem nrorum fidelium
sui inclinamur occurrit nobis imperiali me
ditatione propinquum regimini nri provinciam omni
utilitati immunire. quo adeptis sibi hostibus
fideles nri ex omni parte prolixitudine pacis
vientes reprimi legione parata emulorum
iacturam non timeat, cultum in eo continuat
nostro more fructificet et antiquis fructibus
et privilegiis puram vetustate hostibus causa ea
consurgit potissima quod civitate ipsarum flagellis
gellis ad flagellum hostium in eo situ sitam
providimus quod infidelibus transitus huiusmodi cune
tatur et ut ex ea sicut hostibus et hostium
fugare et in detrimentum eorum fidelibus nris
pro nimis refugium habeatur quod eum ad presens nium
nre memorie nra precepit celsitudo. fidelitati
tue firmiter et districte precipiendo mandamus quatenus votum
nra vraque committenda in hiis fideliter prosequen
tes executionem et ordinationem ... fi
deles nri ... providimus et fidelitatem compositam
super hoc negotio providimus deputandum super
consumatione mandatorum nrorum in eorum devotione
ac fide solita pareatis in hiis vero ... ardi
natiorum ... provectiones mandati prestituri
nobis providendis duximus exhibitis et de expe
ditis in primis laudabiliter effectum nunc
sinceritatis nre gratia gaudeatis datis
ad reprimentum suam consilium auxilium et favorem
ubicumque ei fuerit oportunum et a vobis duxerit
requirendum ita quod commissum sibi cum nre
officium celeriter et efficaciter exequatur et vos

possit per effectum operis commendari.
Elegantissimum dictamen ubi magister P. de Vineis excusat dominum Jacobum archiepiscopum Capuanum et ipse ... quod ducto magistro P. non visitavit eum per suas litteras. 27

37 a Esit in domestica vinea culta sit filius cuius sub verbo, quod si esset tollerabilius sumus non diceret et ipsa ut ipse meo competenter ... hoc in me absit remotius ut sumus non dicatur. Aliter quod duobus quos una primitia genuit una matris lactavit et sequentibus incrementis non multum dispar processu crevit, adhuc est absque et aliud ut lingua non recte loquatur inter istos affectus mistum novus non amica sit operis, ut sum mutuo dicatur ut sint hic unquam inter modos et honores abdicat et non prestabit. In hiis itaque si ego a iam negligentia faciat ut mallet culpa presumptionis mea molestiam expecta discuat ut qui prius venia videant crescit resignat. Vero enim pudet argui subptori filii si peccavi. Recor tamen quod metuere excepto quod tanta peremptoriis quod in morbis ... egrotantem et diem provocat est de penalis instantia morum accusat. Cum enim multis inter occupatum maioribus que me dimisit oblivio non abduxit. Collatgo per calculos mensibus usque nunc docebit nos vitas qualiter non solum in se multos in me meis remedium fuit et vita tormentum. Quid itaque mirum si tunc non salutavi quod diligo dum in me ebriis accessibus pullulent sola desperatio vincedi ... et salutis ... in vos ... accusor et primo fratrem evangelium infirmus fui et non visitasti me quod ut in vos servatus superior quod culpa non arguat vel negligentia solum ... obstupescat. Tam fili ... multis est amarum silentium quorum loquela dulcescat et probatur ... quod ... tatur ... silentia ... et assumitur ... materiam quod ... amaritudine me morbus ... petri ... officium ... me dum suspendit. Sermo tum plurimum quod posset in ... et de culpa vel offensa si ... pace data ... de ... et de prospero statu vestro ... frequenter ... vel ... dicendo tam pater pater ... gratia ...

trahant huc alludo calamo non permittitur fateor sed tempore ... non ... si tollitur ut quidem vel ... non aliunt aliorum ... concludit ille ... tadet altera ... durabile non est ... go dimitti ... ad ... imputatur ... per petri litteras suas Jacobus confortetur.

Idem et eidem et super eodem

38 Semper crescat culpa quod diu cessat emenda et mora que ingruit donec purgetur morosior iudicatur. ... credo sepe ... diutinus sed hac mora languescet et in nobis clausit silentium ... sum ... quod in longo iam tempore ... strictius clausit ... amarum voluntatis ... medela nunc patiatur ut ... silencio ... loquitur.

Excusat se P. de Vineis si non scripsit eo quod ... sibi non scripserat cum scripsisset aliis ut patebat

39 f Accor pater quod iuste redarguor sed iniuste comprehendor ... instituite nota ... efficacia ... quamquam ... obiecto defensio ... et tolleratus est filius si peccavit pater ... male non ... apparuit ... non latet ... filialis obsequii expergesta ... obstupuit quod in oblivione ... paupis filii sed ... oblectamina nobilium et solemnium amicorum ... stupente patrem ... non angustie ... a filio voluit per frequentes ... Crudelius et impia ... si ... iudicium filius ... quod iusti timoris allegatione ... et ignorantia ... voluntatis excusat ... non ... imponente ... est pater filium ... et ... at lacte ... dulcedinis ... longitudine ... confortat ... educat sed ... accusat ... pietatis reverentiam arguit filiale ... filius loquitur timoris ... se ... redargutus ... a patre non ... sufficit ... o pater ... ego ipse qui ... pietate iustifico ... me timoris et

reuerentie solum exceptoe defendo q
gdepnato / prinč sinaz filiali suppor
tatoe deuito duz forte fr̄ no suffit.
sed metez exigat a filio meliorem
ut.i. forte culpa foč gsidar ubi clpa
no subest e2uid facia . ceda pri clpa
gfitebor et dica patri pr in celu &
cora te sed ut scalo ome pista ne
glent me habui . luxuriose tn no vixi
sat prinč reuerentie ullo pretitio pol
lui spiaqz obsequium filiale pstič &
nocuus put pr estimat debuissem
vra pr est vinea et si digna no vel
le contrariu . vra dič . de vinee vre
palmites seu radices nullis corrupcois
mixtura pueit nulla sapore alterauit
inficio / nulla colore alteraus ualar tale
vindemiaz het ex vinea . glem plataco
mdz gtulist / Causam pr q vinea
vra botros in debita quite no affat q
ariffa sit vinea . respdeč et vos cur
manu subducat / cultui et fontis uir
gui copia denegaz / Causam pinig
in filio detinetu in alupno pudeo
et vos cur lactis dulcedinez alupno
subtrahit et cur in filiu ita crudelis
uoluntate recusatoribs virdi et menusa
toribs meis man vraz sopnolenta
et deblez aspectua abducat / ppt ma
bu ut cač pr n in fuiss hacte sopno
lenta n aliys expedita sed ut vidi sic
quet et puidi dormitat hic filio . sed
aliys vigilat . Sup hys amobs pace da
ta peragsis q exrusatoio ullo pacto
proprium statu meu tu Cast sequcturm
seque . ppritas et principalia princip
nuctaturum dueps et impyle peti q me
vra redarguens pr pstratu / se iacteo
mvect se relinquat / ut ad inquirenda
prib eloquia no assurgam pate vob
pptea dac possess inuicem se ullatu
ego in et corde meo qm doleat filio
et oclis q no fleat du surreptu in
prib arm vides et tu ignoro vinea
mea quid fecat vob ut vra potius
q uroscaturz cuib ad am q dum vob
labruscus afferant tristitie de me
quiuq dolentis in gerio dolor et
dolors ma seu iusticia strahat vo

luntatem impia tu prib obedientia
et eple que postqz tota gurauam
cruit tandz ad me nouissime mese
Augusti fatigata puenit . Videos q
corpe pales labore tu gtimo labo
dū int caribdim et scilla int abu
dinales sic lug et lombardos astutia
nauicla fily timidi fluctibs fatiga
desarca magnifica vob epla primqz
frequt edocuit . Cum carta silentie
fily nuncius nuda et uacua aligqz te
legit et ingenium vgme defloraui

Item scribit et domnus Capuanus
et missa epla laudat eu et pcet
mordaciter reprehendit :

Dudu me salutauerat epla qm
misistis tud exdinabg a me impssio
no leuis quela perstrepat tuqz eas
mitu direxim / ut p arida elementa
gelidis aeris salutaret . pdeo sc rlega
tas post causabant qm impssio du
ab illo recepant legacois officiu cui
pps et pbitas quiete inuidet mag
q sibi domesticatu discursu q statuc
q sic pfastigia sblimi distitur q
modicu exeo i morib familial rlinquat
agit du quelis hmoi metez diuellent
acsi in vers obiectionib gclusissent tua
subito se repensal obtulit / et in dto silecio
minui spm i me pacificat quieti nec
mora nepli rupi facies eple rlemitur
vidi ei spes q inde fuit . colo p uarietas
sigabat pictura qz qm p pclausulas
diffundit ocls mirat legentis studiu sc
potuit in hoie tale ingeniu qd causa
vbero paret manifestiter uolebā fateor
turbaz que adedit postro falle ut fa
miliarius inctu ceuz . ne ca dulcilogii
ul stilla defluet / que legentis sensibus
rapet . Credis ne potui qm potius
odor vince domu replende qm qdem
in facie Jacobi qm aliqm nodu pi
gant per pagina iaz legebat sic to
curs ad litteraz vigeor oblectat seles
ultet auditor sed sudat ingenia du
satagunt prebi ad alta tribunalia
stili Querit tandem ille usurlo Non cui
vis hoim gtingit adire corinthu
Quz beat qui intelligit neqz negligit

Sed dum pateat surculis inseri et surculum
sibi inserit ex vinea petri. Erit tandem
ut talis insito propagine in vite, tamquam
ex insitio indicas quis familiariter
legit acinos et cito lectos eius comedat
racemos. hec itaque pauca sufficiant ne scri-
bentis gratia penes me videatur neglecta
sum quod tumultuarie advenam velut offensam non
arguit culpa sum quod in verbi cithara pre-
filius sanum languidum fortis debilem
confortavit. In finibus tamen istis tempore meta sibi
non signavit epistola forte tamen gestiens tal-
tibus lascivie cager longius procedi ne-
cum quod inheat ex illius scoria dicti velut
sua digna et magis qualiter iactitatis ut ad in-
crepanda prius eloquia non expungas
pudet velut qui sibi conrus pingi quoniam
pro veniam contumeliosus offerens presenti
si pre ingeret filius quam contumelia ictu non
redimit vel penitus sed tamen eius maxime
corripit morte et ita si terrent plurimos
quod filios tamquam sepulturam et si fuerint
corpore patres conspuerent oculos inveniente
non relevaret. Redeat tamen ad te filius
et sic semet cognoscens quod potest se lapsum
eum fungere portavit. Hoc enim retinens
esse potuit cordi flebile et oculo lacrimo-
sum ne surreptum tibi pretium vaga causa
vel opimis tamen inter diu decernens eucha-
riste ut plauderem propriis et tuam dare ad
usus et tamen si recolis hanc tele lima
sicubi videris plantis Jacobi tanta au-
deo dicere potius in amicis et spiritualiter inter
filii mei de constantia omnium ingeri fidius
inmobilitatis. Non ita tamen in magnis quod
de me sculpat vitas et si penes te
mens ingeniosa coloret. Ideo quod potuit
sepius clausula de cordis atrio non
taruisse ut irrigatam domestice vinee
bi latam in alias ducet ex quod sicut labru-
scas colligo quod de vinis samesto dune
dico et tales nescio quamquam ex labruscas
non sit sit vero filius dum vinum liquor co-
lorat pallidus et in flore statim gutta fla-
gravit odorem. Certum non intelligo unde
locum fuit tamen quidquid velit ubi nil sum
consensus quod me amicos proximos in me de-
bilitarent esse cum Jacobum petri et pe-
trum Jacobi pertinere exuere sane professio-
nis perfecta radicatus ita servivit olim
imminere ut cottidie prodesse debeat. Ideo
valeat ergo petrus meus et vinea mea

et quiescat inter relationem ut mei amicos
et proximos vel pravos Petrus apud
me nulli servabitur secundus.

In hac epistola magister Petrus de Vineis
confitetur se culpabilem in potestate venia

Alter in quem terribilis in verborum proce-
lla mittit quorum nec tactus
ardorem manus sustinet nec oculi possunt
colorare fulgorem non sunt oculi humani in-
tei nec humeri gigantei, qui sermonum
vestrorum profunditatem inspicere et simul
pondera valeant sustinere. Vix aliquis
postquam a vobis assumi lingua vestra se in-
levem exhibuit vix se manum vestra paci-
ficam cum gravem vero presens epistola vel
correctionem virge de vestra innatet cum
blandis et efficax fuit ille primum mee
epistole delator vestra vidi testimonium
testis exceptione qualis maior quod sic alte
minuta filii debuit sic atroces plura
ut radicata in fundo pro cordis offen-
sam evellere filius protinus dolor iam frustra
laboret. Certe pater si vidissent oculi vestri
cordis de filio quod alias aure dicitis
audivistis non sic irremediabili visa
visum colligere quam audita semper debuistis
auditum sed ut manifestissime patri
meus declinis et sternix est vestra constituit
audientia nimis tenax dum facile verbum in-
greditur et in ipsa diriget eius quod roma-
Indulgeat ei deus qui pro se sic credulum
commovit in filium innocentem. Nec mi-
rum quod ignosco tamen levius etiam me tam
grave dolui inquieti induxi. Hoc enim non est
vel vere lenitas sed exempli cupido
quod potiri vos prelibentissime cupiens
ut sicut ego de scelere miseror, vos de-
lato sceleri ignoscatis, attamen forsitan conculpat
in biblia offensa circa cordis mei innocentiam
dicta coaluit ut aliquid evenire vel
evelli non possit ut quod est servans
defensionis copia quam nulla delatoris
talitas abstulit denegetis. Magis tamen in-
via privitas licet vestra consenserat ut sup-
presso quibus nomine delator cuius a quo
nec sum ego prorsus ignoras. Delatum dimi-
ctitas detegat et si de me licet taciti
vitus quod conuide sancto postea ratum ama-
ritudinis consequar respondebo quod vel vinci
victus vestram laudabo iusticiam quamquam
forsan laudare veniam non possem vel si flo-
meam innocentiam commendabo. Consequar
et adhuc a vobis prius audita quousque fa-
timoris cum ultimo vel desperabo de venia vel satisfacere

quibus in preteritum reputabo non robur presentia
sed meum ipse afflicta et pungit unda et me
iacente desidatum victoribus exercitu sor
tietur. Hoc finem perimodum clare vestram
vestrorum vestrorum tonitruis impulsare in im
notentia mea accusabitis amplius nec
quocabitis voluptatem. Dilectus quam sine veli
pretium apprideam gemine vos heu et amici
dilectus quod penitus subiugo non dilectus filio
quod semper per litteras intimatis charitate in qua esse
prout et dixi quem et quem ego vnquam volui quod
inficium prius quesitatorem eius et probitate
amici si placet mihi mitte seu scribe petam
salutem vmo si in aliquo pro dicti litterarum
gratie filio cursus domini pendavit adeo
quod dextere solum vero ne me apud vos et
amici mei vel inter parvus detulerit
quod etiam me prius affectus gemitus quem et
probitate amici a deo aliquibus scitat
enervati invenerim aut in melius blan
diat recordatum affirmari quam et iocundiore
fine perficiam quam incipi in mea exspecto
sit locutus forsitan amarius voluit filii
innocentis consciencie venia defluxit et apta
voce clamat quam vos autem me hic pretium
orat gemine ordinat et delectat amicum.

Infra hac epistola concludit dominus de
Capuano et consolatur eum de statu

Ut nos sufficienter eam verbis agi pe
trus sit iacobi et iam petrus vno
sit sit velusque alterius ut primo dum contigerit
ipse plena perpetualia evaperet extremitas illum
inter vnum et reliquum vetus amor duxit
per scriptum. Super hiis hactenus lux invi
tem calamum sed sua dulcisona invenire
impelle fecit sene per quod prius discusset
tedia filii dicta meum. Omnis quem sunt
nos quod etiam cordis perfidat vbi venier
ad cultum senex quod sibi affectus ad fructum
et herba dimittis convalescat in segete et in
tulius spiritu perficiat et quiescat. fiat que
sit pretium affectum exspectat. suscipiet foecundi
tatem ut etiam nos sicis cooperit et spinas
quem penuria tolligat quem obruat anno
Dei sit sepulta quam fructum abscondit
maledictam vestis absit ergo petrus et
iacobus ut fructum favoris cuius tui
alteri expediet alteri obtegat sed anxius
consunt dictionum aculei et medias pu
tantes. Collentur ergo mores si theos fecit
nos de quo in vniis quod lac et mel colles
fluxit si ex nobis quos tad cavimus de
vita vigor alat. Valeat in perpetua

nequaquam voluntate peccat neque deprimissis
peccatis durante gratia quod si quibus impedit.
inde et scemino necessitudo postulat pro
deo filii quem deo servies nullus apud te
merens est debet expresse nec pretium de
quer iudice. Si quibus meum iudice assen
dat eorum super hiis. super inter. Vero organum
ad filium debuit esse preterea.

Capitulum Capuano regit Magistro
Petro de Vineis quod alias petit ab eis
et recomendat se sibi.

Item in magnis a nobis tam impor
tate sentiens quem minimis estimata
nos benevolentie mori bonam quem metum
esse ne quod fiat sed quo fiat animo atte
de et obsequium debitum tam importare
prout nos debet esse talia. Ceterum
Civitatis Capuana tene quod non civi
tate vel provincia laude sed tum et
Campanie laudis titulum acquisivit ut iam
petrus a Capua latius concessa felix
vadis quod fructus perhibeat palmite felix
vinea quem vinum peperit humani. Igitur ego
vos reficimus quod a nobis requirit quem et quod
dimidiastis adimplevimus gratie rogates
ut etiam meris me nolit in miseriis
in patentis etiam vbera lactaverint.

Magister Petrus de Vineis tamquam magis pro
nus extollit nomen imperatoris

Vestionis ardue petita visio in-
quam videnti permitte tercianda quod
itaque prosissimo matre infinitis laude hinc
tibi recte primat iudicia excelse
diffuse conceptum quam de proximo sum cesar
hostes tedeant ardet nec quod ex contigentibus
dimittatur manum sedentes timescat et stupe
quibus eum posset amplius fame potentes
tanti principis insignia premere in cuius
pectore confluunt conspicue virtutes tam quam vnde
prebuerunt iustum. Insuper super eum terre
de super roraverunt non plato non tubus
nos filius tenebrarum qui ab ore sedentis
in throno in conspectu sua prudentissimi filius lucis
mancipiatur. Hunc sequitur terra satis adorat
et etiam satis applaudit ut potest quem vero
verus imperator a divino perpetuus culmine
pacis amicus exaltat patronus invictus
gubernat. pater filius. in perpetua vice
gubernat. Hic est de quo Ezechiel verba
proclamat. Aquila grandis magnarum
alarum et longo membrorum ductu plena

plurimis et varietate dr est de quo loquitur Ieremias Replebo te herbis et bruto et sup te celeruma cantabit / Tali ergo pro dio principis predicto mundus exultus / tale namque toto mundo vocabat in dunum et potest Dus strenuus in strenuitate pelamz et claritate benignus in benignitate / sapiens in sapiencia prudentia facit quando in eo insita deniqz forma boni taciq linoc carens ligit clenita et clementa quiugt ut conveniat flammis frigida iungit avida liquido plamis associat aqua et ductis in una maltenent Dub eius namque tyrannis distintur formenta malitie lituus securitatis infertur ita quod gladii gutant in varies patris sede suffocante tenore et eius motus instinctu quidquid libertas neglegit et licentia mediata presumit / vigoris censura castigat O miranda divina clementia sui compescere prompta pictura mundo dicta mundo principe tam consulte quod utilit providi sti qui ex omni parte beatus strenuus in toto iustitie celationis paravitor iustissimus sine cura ipse solus ee vestiet que supma manus artificis formatur in homine ut regni habenas flectet et cuncta subiunt fortiore sine militaret O ut divina provisio per parenthesim dierum nostrorum iniurias rescindit et cesare manu fulcimenta geruerit etiam augusti regnante angens O nunc felicitas quam privilegii prorogata principe ditasti felicem secundus credens alios quod desinit in tempora huius tunc romis antistite hic exigebat iustitie defensorem quem graciam servans verobique principem tempore tonatus cupiditatis infringet et eius motus illicitos refrenaret / cum iam virtutis maxima in vide iustitia ea videlicet invidie spe que ardore non livoris emulanti destruxit omnino sed in sanctitatis condecet statibus imitat caritatis fundatus vivudet sed sit nomen in populo succrescat in ipsum filiorum devocet a subditis et fidei mutuum in ipsa fidelitas in eorum fidelitatis inflamet :

Magna laudum preconia de bonitate magistri P. de vineis :

Alis pelagus alumpnos longe lateque diffusa per orbe ne prignatis peperit utero et plurimorum pectoribus parte sue fecunditatis infudit O nunc preter omnium opinionem omnium in singulare subiecta congeries quidquid

cumulat virtutis ingenii P. de vineis cunctis peperit clarioris nec sine merito sed ipsum sua liberalitate ditavit cum virtutis copiarum prunarum varietas sepe confunderet summo ornaret amor et iura prompta solue luis lacuna domestici ordinaliter iudicii non habet ad alterum eam ut requie quiet / sapientis felicis ingenium et in qua celi et abissi profundi cumque navigaveat sed in hac divinum sub fixit centoria nihil sui motus cuiuslibet humanitatum forum tot primo et alia una in eo fu detra transtulit ut quisque esset trena constitutus in doctrina substantia virtutum Paulus namque virtutis instinctu iustitia mortificata resurget et eclipsati iuris quilibet sue distinctionis industria supplementa sentiret / qui vero novus legifer Moyses de monte Synai legum copiam accessit sibi celitus hominibus reportavit ut quorum noxiis apperitus per lusi dominia oberrat ad iniuste fabricatam qua imposita quibus diriguntur eius lucet provida dirigat hic est siquidem alter Ioseph / qui tamquam fidelis interpres eius studio magnus Urbis cesar dominus potentia sol et luna mirantur cartularis orbis vetia gubernada commisit qui tamquam imperii claviger claudit et nemo aperit et nemo claudit cuius eloquentie tuba dulcisonans oracionis voce melliflue audientium corda demulcet / ut pote cui quidquid erat sub palio sol absconditum preter clausi libri septe signacula diutinus intuitus revelavit ipse enim est petrus fundatus in petra ut cetros fidei stabilitate fundaret et formaret fidelitate fructus fecit alios fundamento virtutis quanto vetibus princeps apostolorum petrus ille piscator nimirum secutus est dominum sed petrus hic legis a sui domini latere non discedit curam gregis dimittit pastor ille gerebat autem sed iste novus athleta imperii latus summi principis virtutes inseris et errores extirpans instatera iustitie pondat quidquid dictat / galileus ille ter dominum sua voce negavit / sed absit quod sit abneget Capuanum O felix vinea que felice Capua tam suavis fructus ubertate reficiens tam laboris irradians et innotos orbis terminos instantia tue fecunditatis irradiare non cessat / a cuius stirpite palmites non discrepant tamquam a bono fusus nimis iudicio predyt Sonltuor quod commendabant eas effectis laudabilem exhibet eo quod habuit tam

nobilissimum cantorem et quem ornauit quibus
ambitus ipsum amictu decoris adornat
nam legis armatus pericia digesta diligit
et codices sanctum plescitates quosque casus
et causas in libra iudicium quociens pon
derat et appendit, tociens eos similiter
decidit ex ipsi veritas sub umbre non lateat
que pietatis non celat angulum se fore sem
lucidius reputat. Hec fuit itaque vinea
quam pro hic manu multo sudore plantauit
et coluit, ipsam sue virginitatis amenitate
fecundans in qua tabernaculum creditorum
erexit ut ex eo metro medacie dulce
recipent spiritum et ex eius fructu melle
fluo biberint sicientes. Hec est vinea
cuius radices grandis aquila in terra ne
gociatoris de libano asportatas satus
decursus aquarum tua diligenti prudencia
fructificauit, ad cuius virtutes eximias
explicandas et lingwa tulii laboraret
ne forte balbuciens in prosequendo deficeret
et sic supplicando placeret celsitudini
imperatoris qua stupendo contexuit Nicolaus

Reprehenditur amicus qui promissu
ensem non dederat.

Amico vocali amicus valde salutem
et fidem sine operibus non valere
quamuis dilacionis ymago que per similitatis
enigma vigere faciete, in nobis hactenus
videbatur, in effectu probauit ex studiis meis
fructus colligi euidentes et ex opere probatur
satis argumentum, dum in modico polliciti
rupta compescito minimis in multis fieri prodicat
et nichil in similibus repromittit et sic ne
dum amicum efficiat in amore retrogradum
sed post omne fiducie mutuum debatis in
dicta prouocat et odium tuum furore vituperat
Scis potestis eum et scire debetis quanto cordis
affectu quinque atque et instancia de ense in
preuos pugnas commissa promisso qui a pu
gnatum flexure dissipans non dierum produxit
festum nunc secura potui commodauit, vnicum
loquela sit vior ex promitte desideria peruit
proximo credere aborti fuit tunc euanuit et
sic ea promissio cum amicum proprium qui
proposuit in ense fraudauit sic per friuola verba
dicere eduxit. Nunquam ensis potuit esse velut or
nunquam ad silonum videt considera quod fuit et pensa
quid feceris ut si amicum qui ex fide permissa
decepat decepisti nunc tempus sentias re
dargutum! — Pregauit Cor indiuam
dolentibus de casu regis Sardinie

rebellione luctum vrazo quas super cuncta
hec regis Sardinie dilecti filii nostri imp
nostro culmini destinauit, statum et valorem
nominis fidem vram, et tanto percui de vra
signa cognouimus, non minus de casum nostrorum
aduersitate nos dixeram quam de successiuis
prosperitate letati. Hec fuit enim de vocacionis indicia
que nostra fidelitas requirit in subditis
ut quamque fortune dubietas successiua
proueniat semper tempora promittere fidelium
corda sese sint cara et in laudabilium operum
exhibicione persistant similitatis, itaque vre
constancia prouide laudum titulo extollimus
quo plena de vobis votis nostro viuente
fiducia vos ad nostra seruicia promptos
semper et beniuolos inuenimus, licet quod casus ipse
si casus ipse dici debeat ex quo negocia
nostra non cadunt fabulose, tamen et vulgus
horrido videatur. Nos in ipsum plenius
seu minime reputantes altitudine nostre
nec ipsa in nullo deflexit, ut vlla ut
modica ea prouide tractatus afficit quam
tu bellatorum facta sunt dubia et nec quam
nostra feruitatis, hinc de copia filial equa
nimiter hec noua suscepimus et nostre potencie
dexteram tanto proprie forcius in rebellium
nostrorum confusionem mutamus et eligimus ad
vindictam contra prius videntur aptius in
animis gle nobis et friuolam resistendo
viam assumpsisse de uocationem vestram hortamur
attente mandantes quatinus tamen vancorum
spem ambiguitates sed more solito erga
nostra seruicia sic laudabiliter insistatis quod
spe quod de vobis stabili mente concipimus fon
tamus nos in proximo commodosa vobis
tempus incaptata sic vltione vindicte pro
rebellium capitis thesauris nostris fidelium
presidium concitatum vocare disponimus quod
necessaria cogant ab inceptis inuiti
desistere sed pocius peniteat incepisse
et regnicole qui regnum exinanant
et in imperio commorantur securius viuant.

Nudata cordi nostro benignitas dumtaxat
debitum nostrorum compendia continuis
intenta vigiliis tanto maiori cura
et de non minuendo quam pocius augendo
regis nostre Sicilie nos semper solicitat, quanto
regnum ipsum procelis angustie fortune
caris estimamus. Audito quod plebs re
gnicolas de propriis pro iam laribus in locis
ignotis et pessimis affligi et fortasse

dubitates de reditu dni timore eius incutiat
que potuit oriri suspicio de recessu / nos pie
tate solita corporis in hac parte formidinem sub
moventes / omnibus predictis redeundi licentiam
ad ipsa indulgencia illius tenore presentium indulgeat
nre quod tarentino ... ul principata nuper
ad provinciam nram accepti sceleris ul alias in maie
statem nram commissa ul tractata predicto ...
necdum prima sed cunctis ... claudendo
sit orbis irremediali de prima profugavit
illius est venie presentis beneficium denegamus
quos propter ... et presentis mit nos ...
discordia ... nos ... indicta mai
festa vocavit presidia ul nre celsitudini
fuere suspectos ul ... nimis obduratam
ipsorum ... et maleficijs alijs fe
bamtoris ... invenit / devotam fidelitati
tue mandamus quatenus omnibus de regno quos in ...
indicitur tue partibus inveneris receptatos
presentis indulgencie nre seriem facias publi
cari. Eidem cortati commendato

de servitijs exhibitis et ut talit ...

69

g Ratum gerimus et acceptum et nre de
notos studium favor commendamus quod sit
ex insinuatione ... de anthiochia sacri
imperii in Tuscia et amelia usque corneto
et prata marenia vicarii generalis carissimi
filii nri ... nuper ... intelleximus
quod ad deplacationem nrorum rebellium pisanorum
et castrorum sui districti devote et concordi
ad ipsius requisitionem voluntate processistis. Et quod
...tis ... processus ... de bono in melius
placeat incessanter devotionem vram sollicitanda
duximus et hortanda, mandantes quatenus ad executionem
nrorum fidelium et deponendum rebellium
et ipsarum pisanorum potentiam ... commandam
ad requisitionem et ordinationem predicti filii nri
nros ... vices et ... assuatis
et sic ad honorem nrum et imperii ac nri
favoris augmentum prosequamini velit et
potentie ut quod in exhibitione servicij lau
incepistis laudabilius finiatis. Preterea
... de loco et ... predicte ... fideles
nros ... quibusdam negotijs pro bono et
salubri statu nro ad honorem et fidelitatem
nram nobilem tractando prout in capitulis sub
sigillo eius a maiestate nra commisso
plenius commendatos ad vos iniunctis destinamus fidelitati
vre mandantes quatenus ea que idem nuntius vre sup
his retulerint ex parte nri culminis vos ...
... ab eo nra parte
et efficacie ad nram reverenciam adimple

velit et devotorum vram quod super beneplacitis
nris se promptam exhibuit ... nos
commendemus ... Eidem cuidam nobili
fideli suo super petitis:

70

b Benigne solita recepit nra sere
nitas litteras quas nro culmini desti
nasti et que continebant in eis intelleximus di
ligenter ad quorum singula devotioni tue ... videlicet
quod de ... per alias sacras ma
iestatis nre litteras vos scripsisse ... nre
beneplacitum voluntatis / expedire non videmus
ad presens ad eximendum ... De alio
vero quod scripsistis ... nri mandatum nrum filia
tua marchioni de Henbergh ... conjugale
copulam tradidisse ... complacet maiestati.

Capitulum ut concedat licentiam abbati ven
dendi de bonis pro debitis monasterii exsolvendis

71

p Pro parte abbatis et conventus monasterii sancti
Severini de Ravenna nrorum fide
lium nre fuit celsitudini humiliter suppli
catum ut cum ipsum monasterium plurimorum debitorum
honeribus presumatur tam ... collectarum quam
obvenientiam nre maiestati de mandato
nuntiorum et officialium et ipsarum ... ipsius
... nris ad opus nre curie ... hactenus
se asserunt persolvisse tam ... aliarum expe
sarum per ipsorum et ipsius monasterii necessitatibus in
solutorum per eos de vendendis et alienandis
possessionibus eiusdem monasterii pro ipsorum debi
torum satisfactione faciendam ipsis de nra gratia
concedere dignaremur licentiam specialem presenti
in parte ipsorum abbatis et conventus ... pena
... parte dudum ipsis facere prohibitum de
ipsis possessionibus ... sine
mandato nre celsitudinis speciali nos ipsorum
supplicationibus benignius inclinati fidelitati tue
presentium tenore mandamus quatenus pro eisdem debitis
exsolvendis ex quibus facta sit plena
fides et quod pro eiusdem monasterii utilitate ipsorum
abbatis et conventus necessitatibus sit contracta usque ad
eorum debitorum extenuationem prefatis abbati
et conventui de possessionibus ... ipsius sol
lempniter servata vendere et alienare per
mittas ne ipsius monasterii bona ultius ad
usurarum voraginem eius imminente mon
... dilapidentur.

Rescribit quibusdam fidelibus suis co
mendans eos de ... et ...

72

f Fidelitatis vre litteras benigne recepimus,
et ipsarum tenore intellecto diligenter
fidelem vram ... et probatam diligentiam
vram in nris servicijs per easdem litteras accepi

et p rez euidentia h[ab]uit nos sci[mus] no im
mito gmedatos h[ab]et q[uo]d g[ra]ta seruitia
vira q[ua]m multi[pl]r erga maiestate n[ost]ram g[ra]t[i]s
incessant alia vice recep[im]us in fi[n]o gen
tes [ex]posito · ea vos dignos merit[is] q[uo]pen
sa[r]e volu[mus] itaq[ue] et mandam[us] · ut in defen
sione fideliu[m] et offensione n[ost]ro[rum] re
belliu[m] mo[re] solito ta[m] fidel[ite]r q[uam] viril[ite]r
intendat vir[tu]a devoto cu[m] effectu itaq[ue]
super ipa op[er]a efficatia pate[n]s p[ro]m[p]t[a]
q[ua]tinus devoto et vos in excellentie
n[ost]re oc[u]lis q[ue]medabiles reputet et cete
ad app[re]hensio[nem] et extirminiu[m] n[ost]ro[rum] re
belliu[m] et defensione[m] n[ost]ro[rum] fideliu[m] p[ar]ti[um]
pan[tum] ... Illustre[m] rege[m] sardinie di
lectu[m] filiu[m] n[ost]r[u]m ad civitate[m] ravenne
p[ro]videri destinam[us] ·

Rescribit ad votu[m] cuidam nobili petenti filium suum capt[um]
in[ter] pinnen[ses] p[er]i[ti]m liberari ·

Ide[m] solita et devoto[rum] evidete[n]
qua ab experto i[n] s[er]uicijs n[ost]ris te
h[ab]uisse incessant[er] et h[ab]ere q[uo]ni[am] mito co
megantes ad futura culmi[ni] n[ost]ro exhi
benda obsequia acare sit te volu[mus] cu[m]
effectu · ut ta[m] p[ro]ntis q[uam] s[er]uicijs q[ue] futuri[s]
tue devoto studiu[m] hilaris dignis retri
butoib[us] q[ue]pensa[mus] Sup[er] liberatione vero filij tui
qui p[ro] fide maiestati n[ost]re seruanda cu[m] q[ui]b[us]
da[m] alijs fidelib[us] capt[us] detine[tu]r in p[ri]ma
p[ro] q[u]o libando culmi[ni] n[ost]ro h[u]milit[er] suppli
casti · Scire te volu[mus] q[uod] cu[m] s[ingu]lari p[ro]po[sit]u
h[ab]eam[us] eu[n]d[em] filiu[m] tuu[m] et alios fideles
n[ost]ros p[er] pannen[ses] p[ro]ditores n[ost]ros detentu[m]
in p[ro]p[r]io libare s[i]ne vestigio cu[ius] fi
li[us] tu[us] liberatione s[i]ne mora i[n]tendam[us] sicut
de aliq[u]o alio q[uo]d cariore nob[is] existe[ret] r[e]puta[mus]

Rescribit cuidam nobili et petit
certificari de quibusdam

Solita b[e]nig[nita]te recep[imus] t[ua]s celsitudinis n[ost]re
litteras quas devoto tua n[ost]ro culmi[ni]
destina[vi]t et ip[s]a[rum] tenore intelleximus dili
gent[er] Sup[er] eo v[er]o q[uo]d in litteris q[ue]tine[tu]r de
facto Castro[rum] ep[iscop]atus aquen[sis] q[uod] i[n]nimita
dictis p · · electum ep[iscop]atus eiusd[em] ecc[lesi]e q[uo]d
p p de Cura fidele[m] n[ost]r[u]m intimasse t[ibi]
recoluim[us] n[ost]re b[e]neplacitu[m] volu[mus] q[uo]d
p[er] te c[er]tificari volu[mus] q[uo]d sunt ille incitac[i]o[n]es
q[ui]bus valeat electus ip[s]e ep[iscop]us aquen[sis]
d[ici]t[ur] intuisse f[ac]it t · p[er] t[ua]s in[ter] q[uo]s de p[re]dict[is]
iuribus p[er] quas p[re]dicta sit certa tuis litteris

n[ost]r[u]m q[uam] citius potis instruas maiestate

Rescribit Capit[aneo] et redarguit eum
de simplicitate q[ua] detinuit q[ue]da[m] vocatu[m] Cur

Litteras tuas nup[er] maiestati n[ost]re t[ra]nsmiss[as]
b[e]nigne recepim[us] et ip[s]a[rum] tenore
attento sup[er] eo q[uo]d R · de · e fidele[m] n[ost]r[u]m t[er]re
p[ro] custodia castelli inclusi q[uo]d p[er] motaneos
aricinos defendend[um] ad n[ost]ram Curiam
t[ra]nsmittere detinuisse te dicis q[uo]d in devotione
ip[s]o te sunt gesserit simplicitate tua duxim[us]
reque[ren]da[m] fidelitati tue madantes q[ua]t[enus] [ex] p[re]sen
tib[us] dictu[m] R debeas ad n[ost]ram Curia[m]
destinare ·

Mandat expresse cuidam
nobili q[uod] p[ro]ximat ad eu[m] s[e]d alias multo
tiens sibi scripsit ·

Alias s[er]ui[tus] tua devoto maiestati p[ro]pe[n]de[n]s
q[uo]d in p[rese]ntia tua foret n[ost]ris i[n]stantib[us]
seruicijs pluriu[m] op[or]tuna · celsitudo n[ost]ra
t[ibi] totiens no[n] utiq[ue] direx[it]ss[et] s[e]d q[uia] insta
tia negocio[rum] q[ua]litas h[oc] exposcat · fi[rmi]t[er]
iterato firmit[er] et districte p[re]cip[ien]do madam[us]
q[ua]t[enus] sicut felices p[ro]cess[us] n[ost]ros dilig[is] et
g[ra]m n[ost]ra[m] cara h[ab]es statu[m] recept[is] p[rese]ntib[us]
qualib[et] mora et occasione cessantibus
ad p[rese]ntia[m] n[ost]ram festines venire · a facie
n[ost]ra videnda et hilari recessur[us] ·

Cor[redo] papien[sis] ut no[n] q[ui]ret q[ui]en[ter] suos
exutes i[n] s[er]uicijs s[er]uitur extra t[er]ram

Supplicauit excellentie n[ost]re P
de n loco fidel[is] in q[ua]du[m] rex de ma
dato n[ost]ri culminis sp[eci]ali d[i]c[tu]s p[rin]cep[s] fi
deliu[m] n[ost]ro[rum] q[ui] s[un]t ext[ra] p[ro]nt[is] seruicijs
exist[un]t ad p[rese]ns Cu[m]q[ue] alios p[ri]nc[i]p[e]s n[ost]ros
sicut d[icitu]r velud n[ost]ros officiales r[e]tineat
in officio andito vob[is] madac[i]o[n]e divina g[ra]tia
dignaret[ur] q[uo]d taz ip[s]i[us] q[uo]d p[re]fatos ad dicta
seruitia n[ost]ra cu[m] ip[s]o morantes ab exactione
collectaru[m] et alio[rum] s[er]uitio[rum] tot[i]s eu[n]d[em]
s[e]d alios q[ui]ues papien[ses] q[ui] [ex]pli[cit]is re
giminib[us] ext[ra] civitate[m] papie h[oc] t[em]p[or]e mo
rantes h[ab]ere[n]t immunes Nos itaq[ue] suis
supplicacoib[us] b[e]nign[e] inclinati f[id]e[lita]ti v[est]re
p[re]cip[ien]do madam[us] q[ua]t[enus] incoratu[m] R fideles
n[ost]ros et p[re]d[ic]tas q[ui]ues suos quos secu[m]
n[ost]ro retinet ad regim[en] p[ro]bab[i]l[ite]r ab ex
actionib[us] et p[re]stacionib[us] cum ip[s]i q[ue]mpl[ur]es alij
p[ri]nc[i]p[e]s et p[ro]p[ri]i regimine q[ue]morantes p[ro] nos
s[un]t exempti ult[er]i[us] h[ab]eat[is] immunes [ex] ea
k[ar]itatione quousq[ue] cu[m] p[re]fat[o] papien[ses]
officialib[us] suis i[n] regimine manserint

suppedito de mandato nostro culminis speciali do
nos familias et bona ipsorum non concutis
nec per dominalos ... permittat in
debite molestari.

Cuidam comiti ut credant nunciis
quos mittit pro arduis negociis

78 Aliquid novum et arduum est nego
cium ... legatos ... ad vos ...
... ut ... et ...
... pro ... ad vos negocio ...
destinavimus ... qui ... et ...
... vobis ex parte nostra duxerint exponenda
acsi nos ... presencialiter ... indubitatam
fidem et pleno debeatis effectui mancipare
Dicetis quod ... ad ...
... nos ... ipsis ad
nos ... negocio ... venissemus.

Regratiatur cuidam civitati de oblata
pecunia ... quod credat ... ipsi

79 Nuper ad audienciam nostram ...
... fidelis nostri
insinuatione pervenit, quod vos zelo ...
devocionis attenti ... vestre
... quam pro nobis ... prompta ...
alacritate suscepit ... laboris ...
quos ... portatis
salute devocionis ... ad excellenciam
nostram vos ... verbo vel ...
plenius ... fructiferis ... pro
restauracione ... nostre ... ad casus
ille nos ut credimus ... repente
surripuit de ... nostris ... nobis
placida ... de quo fidei vestre ...
... eo laudabilius ... quod ...
... voluntate vestre ... expressa
volentes itaque nobis ...
et ... passima ... ...
... gratam ... oblatam ...
lata per vos ... habuimus que sit nobis
... placida ... vestre ...
in ... vestris ... et ...
... voluntatis ardore ...
... in ... equalis ...
... imposite ... vel equalis
est oblate ... Vobis ...
munificencie nostre ... suscipientes hila
... fiducia ... quod de re
bellibus ... in ... vestra
nobis ... nostris ... nostris la
boribus ... et ... lau
dabiles imponemus.

80 Cuidam comiti commendato de ...
... tua insinuacione ... status
... vestre ... quas nuper
nostro culmini destinasti, benignitate
... consueta ... quas ... nostram ... ciam
... de ... quos ... vel ...
... prioribus ... et industria
tua ... concedam ... quod de
... nostra ... postulas ... pro longa ...
... nostrorum successivi ...
fidelis ... nostro ... tua
... fidelitatis ... nos
ta ... nostrorum ... prodicorum ...
... optata ... votum pro ... graciam
... et Francisco et aliis
aliis ... nostri ... Capuanam
temerarie ... tractati ...
et nos ... reddidisse ... pena ...
... et ... nece nostra
temerarie ... nephandissime ...
... nostra ... tranquillitate
... votum ... reddimus et re
... victoria ad ... plana
pax et tranquilla quies nostris fidelibus
... et ... ab aquilone ...
... frustrato ... devotat
et ... mea ... et ...
tuea iustitia dispensabunt ... maiestatis
nostre ... adiutorio ...
Supplicacionibus vestre ... pro ... de
... excellencie nostre ... ob
... quod ... tractat ... statum
... honori et ... nostro
plenum fructuosos ... quod ... pro dicti
... Curie nostre ... ad pro
... sit ... devoto ... precibus
tuas ... suspendendas.

Capitulum quod mittat nova potencie ...
et castellanie ... et ...
eis debita ...

Contigit nuper ... gesta
fidelium ... rebus ...
... nostro ... ad corporale ...
... de victoriis ... beneficia ...
quo debeant et volumus ... non gaudet
... magna ... ad ...
et nostri ... ad maiora ... quod ...
locorum et ... vigilancia ...
... sepe ... digne ...

rectoribus debita dignitate fulciuntur ad
nis digna dignitas alii deputantur. Illud
insuper nos vel gravius et perpetue constringit quod de eius
lati regimine a nobis provisionis sue providi
notarios et procos mei processu ignaros
per eadem tempora sit et sicut diversis temporibus provid
Item quod dum nos sine laboribus et expensis
ad regimen paratos attendit ad ipsa confusio
venit dum locum ab aliis receptum satu
patum cuius non cepta alia sed diligenti
adiutum tamen morbus invaleat nisi quod
fidelium equalitas et morum officialium
gesta sint nobis incognita ac locorum conditiones
et cuistiatas ignotas salubri quadam co
siderate providimus ut loca quibus vicarios
seu pretores habitos et que sunt salubria singulorum
in conditionibus vestre curie debeat annotari
ut vobis inde tamen subiectis involutus
sed fide tamen in aucta versitia mereatur
in subditis in vestris regimina districtis
modum ordinavimus quod sit tamen quilibet carius. quorum
mandatorum tue vicarios seu pretores habitos
salaria singulorum quilibet et quoslibet in quibus
vicarios videlicet pretoribus et castellanis
sub quibus salariis vel expensis officiales haberi
ab eo tempore quod capitanea regnum nostris preterito
extiterit. pretores certo omni mandatorum
tue que de domino vestro non sunt quilibet salaria
statuta quibuslibet et quibus temporibus officia
les removentur fideliter et sigillatim sub uno
sigillo curie nostre scribens ut ad exemplar
scripti quod inde duxeris mandatis omnia
porta in conditionibus vestre curie annotari
volumus etiam quod in locis que prius supra diximus
est tua fidelitas celsitudini nostre de
scripsent anno preterito nostre semper directum
pretores seu quoscumque vicarios nostrarum ordi
nare presumas regnum tamen pestinum maiestatis
nostre mandatum non fuerit executus. pretextu fi
t pradictorum mandatorum quorum formam et tenorem supra
scripti nostri mandati diligenter et fideliter
observans per singula ipsorum mandatum
diligenter exequaris tandem consummatum statim
excellencia nostra tuis literis edoceris taliter
ne de te neglegentia seu mandati valeas
reprehendi datum

Capitulis regalibus
super de executione mandatorum et aliis
vaniis suis officiis ab officialibus suis
vel annexis multiplicato exigendis

Diversas et varias que regnantes
insigniunt ad esse de magis preparantibus

providam modestia mandatorum vestra pius premunitam
gratia quamquam aliquibus constant vel mixta iustitie
mandata per literas digneris ad subiectos mo
tum meliorum hominis quo medio in actu de
potentia singula prodeunt literis tantum me
tallo vel cera signata mandat sperans aucto
risat constitutioni ministri tamen ordinantes exor
net mandata modestatis dictorum. accidit
perpetue adeo quamquam fidelis et diligens
executio eorum quod aliquibus tamen credo et mis
videntur reputari quod imparantes abstineat
vel per patientiam nullius executionis eorum vel
per modestia secludant. Consideratio presentia re
sidue nota culmine vestre maiestatis nostre
quamquam regnantes debent prospera consilii eunte
dispositis vestre maiestati nostre singulis tamen
dum hereditarium regnum nostrum Sicilie paret vobis
sicut in quibuslibet aliis omnibus qui devotionis
obsequiis ordinas. quamquam aut dum predictis feliciter
ab eodem regno discessimus evidentius valitatis
gratia consonam vidimus officiales omnes et
singulos per nostram excellentiam ordinatos pro
depositum commisisse sibi administrationis officia
in magna curie nostre nobis feliciter in regno
presentibus vel in absentia nostra terra eo qui
vices nostras ibidem pro tempore gerere missimus pre
tendebant ut super executionibus mandatorum
que ad eos fiscalem vel privatam utilitatem
poscente officio durante pervenerint. ponentur
tamen prout ex literis nostris de hoc dilectus filius
noster in regno olim consiliarios destinasse
quos ipsos pretorum regni publice mandamus
et nobis quamquam providisse. quod cum tempus ac
rerum varietate poscente quibus ad captari
consilia fortune vestre felicitatis prorogato itinere
ad Germanos de Ligurie partibus nos aliquam
diu moratos instituit ut auguste po
tentie nomini tamen ipsi nostra decet expedi
ciens consiliariis certum quibus officiales predicta
operare debuissent aliquibus in alienatione nostro
rum ad nostram presentiam evocatis alios aliis
nostris firmans duximus providendos cum fidelibus
nostris regnicolis sollicita excellentiae nostre
mansuetudinem experientes reverendo prius tamen
ad partes nostras ea nostre sermonis vel
dampnosa sibi predicta nostre maiestatis officia
reputaret vobis quod de quorum experta fide
confidimus quorum industria in aliis experimento
invenimus volumus de predictis presentibus tamen aucto
mandantes ut quos per officiales tunc facti
temporis per excellentiam nostram predictam ordinati
reperiuntur tamen de gesto per ipsos officio
vel se nobis veniendos offerant vel ad votos

etiam putabit. taceat satisfactis expensis competentibus
constitit invitamentum quod mandata omnia per litteras
quas a maiestate nostra officium et continuum
extendo receperint nobis integre debeat presentare
cunctis exhibitis coram nobis quantitate omnium
mandatorum ac universalium seu ad quibus singulis
mensibus decreta dicta discretis hiis que fiscalia
nostre continent approbari faciant officiales presentes
in quaterno aliquo memoriali denotari debent in
strumentis si hora vel temporis patitur et alia maior
nostra utilitas non repugnet legatur tamen summa
diligentia litteras ipsas ad officiales specialiter pro
vincias singulas sunt directe ordine mensium seu
dierum ordinato vel officiali presente de exe
cutione illorum que videlicet per nos mandata conti
nentur eidem et bonum processum eius in speciali quod
tamen quod facere nos in papiro redigi faciat
nostre conscientie applicandum quod si nobis de executione
ydonea non constat requiratur ab eo quare po
tuerit accidisse et si iusta excusatione sue
tamen procedit audiatur eidem et ipse habeatur.
Si vero iniusta aut nullam excusationem parte
de potuit in puerum negligentiam vel culpam suam pro
defectu premissorum nostre conscientie applicetur nisi
dampnum eiusdem fuerit per officiales defensionem
nostre Curie vel privato instantia que per offi
tiale eundem tamen fisco quam fidelibus nostris
lesi volumus resarciri. Exceptis diffusis
mandatis et universalibus premissis que fiscalia
scilicet nostre continent eidem nobis facere volumus
de litteris maiestatis nostre quam ad eundem privatis
supplicationibus sunt directe universalium ad que
nostrorum tenore et alia diligenti previsione
pensatis quam multa de nobis nostris quomodo
apparent presertim in notificationibus et in
aliis officialium nostrorum processibus de quibus
nobis aliter in processu recepimus non constaret
generalia mandata nostra que specialiter in favore
fiscalium contra suspectos nobis aliqua iusta ca
ditores nostros et eorum consanguineos quam
in maiestate iuram nostram noverint deliquerunt in
scriptis facienda de fidelitate ipsorum quibus littere
a nobis dominica gratia impetrent de ordinatione
feudorum detinendum in mandatis quam anno
proximo preterito vel iudicare indulte sunt a
maiestate nostra excessus et prelatis de qua
rimoniis que sint solvendi de super ab ex
actoribus abstinendo et de inquirendis et
invocantibus stabilibus et mobilibus proditorum
in Curie nostre preiudicium occupatis de for
et locatoribus fiscalium et armis et alia
buta licentia et de quibuslibet aliis que
a nostra Curie emanarunt et in fisci nostri
vel fidelium nostrorum favorem generaliter directa
tamen excepta de aliis sicut ad receptionem
nostrorum officialium dirigenda videntur
auditis et admissis iustis et moderatis
expensis si que in eorum executionibus
debitis fuerit ad quod dicta sunt se fecisse
iurabit. ad officiales nostros etiam preterea
reserentur ut eorum ipse una sibi exequi
mitte non tardetis communibus etiam per
litteras patentes invigilent quod a nobis ea
recipiat et ipsa tamen ad eos directa
clausa recipiunt et fideliter exequentur
post exhibita vero plena ratione super
executionibus mandatorum super residuis
et inveniendis quod in Curie nostre pervenire
privata forma nobis anno preterito cum
ratiocinia ad Curie nostre presentem et fide
lium nostrorum expeditores seu officium nostrum
debet studiose discutere ac discussa
exempta finaliter inde solutum in receptio
nostra cuiuslibet titulum providentibus in ipso
ad aliud mandatum nostre cuiuslibet dirigatur
et nobis annexa super sine alio mandato
nostro speciali anno singulis quibus officiales
mutabuntur mandamus efficaciter sollicitudi
ne ac officiales de quibus supra diximus
sub mandatis nostris vel universalibus aliqua re
tinere vel potius occultare non exhibendo
presumpserint imputatum officiale quod Curie
nostre registri quorum exempla forte habent
in hiis decesserint quod Curie nostre sequentem
prudentie vestre committimus puniendam.

Magistris rationalibus sive super rationibus ab officialibus exigendis et audiendis

[margin: 63 a]

De expeditione celeri nostrorum fidelium
ratiocinia producturi coram nobis et
fisci nostri profectibus in eius facilius et celerius
percipiendis utile et necessario providimus statuendo
ut omnes presenti constitutione tempore non attenta
super recipiendis ratiociniis instantes et efficaciter
intendantur ut sit in nulla provisione seu nulla
omnia vel aliquid inde inexpedita per
duceat seu remaneat ipsorum quod nullam
proprietatem maneat et intuitu quorum pluries
actorum etiam a tunc sive firma sunt et districte
precipientes mandamus quod non obstante quod quidam
temporalis pridem mandatum nostrum ad audienda
ratiocinia certi deputati tempus deputa
verit scilicet anno et quolibet mercatoribus
officialibus ratiocinia ponentibus et eorum
ratiociniis tam novis quam veteribus audiendis
prout melius poterit et salubrius intendat
super eorum decisione celeriter obtinendum

sollicitudine impensuri. Ceterum per collationem inter libros litterarum utrorumque cum uno notario per te singuli sigillati eadem ratiocinia plene distinguat, ut hec celerius expediri possint. Super quibus si nulla dubitatio emerserit ad alterutrum que ostendat quod quemquam inter omnes convenit emendanda. Si vero super aliquo vos omnes dubitare contigerit, Curie nostre per vestras litteras consulatis, recepturi duo sigilla tamen per vos duos ex vobis ratiocinios per vos simul cum quibus attulisant hactenus precedentibus.

Magistris massariarum suarum in Apulia de ipsarum reformatione

De tua fidelitate prudentia ac studio confidentes te provisorem massariarum Curie nostre infrascriptorum locorum [illegible] duximus statuendum et presentibus committentes quod recepto exemplo quaterni quod sit in camera nostra de massariis ipsis a provisore nostro recepto a tempore quo fuerunt [illegible] in eisdem et a procuratoribus Curie nostre de Apulia presentibus et futuris et exemplo eorum que receperunt et receperint de eisdem dederunt et dabunt et facient annis singulis mense septembris annuatim, dum placuerit nobis durare presentis commissionis tempore statum in massariis et processibus eorum et inventariis factis sollempniter et de singulis rebus et massariis ipsis a tempore factis et inventariis et quaternis reductis ad Curiam nostram destinatis videbis et contradabis in quibus eorum Curia nostra augmentum seu diminutionem recepit, ut de augmento quod celsitudini nostre sibi nobis volumus cum diligentia concedere, ut si diminutionem inveneris in eisdem indagabis quod contigit, ut si forte peste adveniente accidit pretium ad debitum et possibile remedium adhiberi possit, minorationem eandem culpa seu negligentia massariorum que potest ipsis contigisse studeas cum inde convenientem coram aliis massariis et vicinis judicibus loci ubi massaria fuit si habet vel vicinioris castri seu loci et de [illegible] presentibus et coram aliis hominibus bonis presentibus vel presentibus alio de magistris procuratoribus Curie nostre in suo constituto [illegible]. Preterea qualiter massariis nostris non parcant prout videas et diligenter inquiras de quantitate et qualitate famulorum quos singuli massarii retinent, ne insufficientes habeant vel superflua multitudine detineant. Item si sint bone fame fideles et solliciti circa servitia sibi commissa

fideliter expedienda, ne forte consanguinei sint massariorum et ne prodigaliter vivant et ne fraudent Curiam nostram in rebus vel aliis que custodiunt, ne proventus possessionum vendant vel aliis largiantur vel ex cambiis mala pro bonis recipiant in Curie nostre dampnum. Videas preterea ne massarii ipsas possessiones nostre Curie massarie pertinentes usurpari permittant, set in comunitates integre persolvant; si possessiones excolere faciunt temporibus optimis; si eorum fructus bene reponunt, ex quibus etiam singulis eorundem de contrate simul de victualibus recollectarum ut sit ea parte ; et si talis fructus expensat. Si vinum in melioribus et bonis vasellis et optimis reponunt et domos reparant et observant ut decet, et si reparatione indiget, et quod et si eget apud massarios quod massarias faciat reparari. Si massarie ipse munite sunt lignis, palea et feno; si sunt in eis loca fertilia si habent et eos sufficientes apibus; si de frumento, ordeo, avena, milio, panico, spelta, aliis quoque leguminibus, bombice et canape, de quibus placet nobis ut in singulis massariis debeat seminari; si de ansibus, gallinis, columbis, anatibus, capponibus et pavonibus sint in competenti sufficientia habeant. Si de pecudibus ipsarum animalibus massarii faciunt fieri lactis et quod per singulos reponuntur. Insuper eos de plantandis vineis, olivis et aliis arboribus fructiferis in aptis locis massariarum ipsarum sicut quod faciat fieri castratos, arietes et capones et boves defectos quos habent faciat impinguari, ut si potes in regno ad vindendum ipsorum carnibus Curie nostre accrescat vel nobis absentibus excrescant ipsorum nostre Curie utilitatis proveniat. Generales autem defectus quod suppleri per massarias non valebunt significes per litteras tuas magistris procuratoribus Curie nostre in Apulia fidelibus nostris, quibus exinde supplendis ad requisitionem tuam mandatum nostrum per litteras destinamus; premissis autem omnibus adimplendis sic te fidelem et studiosum exhibeas ut proinde a nostra maiestate nostra digna beneficia merearis.

67

Mittit magistris et scolaribus Bononie libros de greco et arabico in latinum per nos noviter translatos

Ne extollendum regie potentie fastigium quibus congruenter officia leges et arma convocat, nam sic credimus fore condimenta ne per delicias suaves et illecebras seniunt in nube ignorantie cominus fore occulti litterarum efficacem lasciviat et mistra circa debiti vigoris diminuta languescat. Hac nos profecto quod divina largitate [illegible] possedo

quali qua omnes heroes nostram sacre desudant
et specialiter quod gaudeat aliqua utilitate proficere
ante susceptum regiminis onera sunt a iuventute
nostra quesivimus formam eius indesinenter ama-
vimus et in odorem unguentorum suorum sunt appeti-
vimus indefesse. Post vero regiminis curas assumptas
quamquam operosa frequentia negotiorum tempora nobis di-
vidat et civilis sibi vero vendicet sollicitudinis
nostre partes quicquid in temporis de rerum familiarium
occupatione decerpimus transire non patimur otio-
sum sed totum in lectionis exercitationem gratuite
libenter expendimus ut animus clarius vigeat in
strenuitate magistre sacre scientie sine qua mortalium
vita non igitur liberaliter erogamus. Dum li-
brorum quorum volumina quorum multifarie multisque
modis distincta curiosa magis armaria
divitiarum locupletant sedula meditatione
revolvimus et accurata contemplatione perpendimus
compilationes varie ab Aristotele aliisque philosophis
sub Grecis Arabicisque vocabulis antiquitus
edite in sermocinalibus et mathematicis
disciplinis nostre aliis sensibus occurrunt
quos adhuc originalium dictionum ordinatione
constans et vetustatum vestitu quas eis
etas prima gressat comprehensio concretas. vel
hodie desistunt aut operis ad latine lingue
notitiam non pervenerunt volentes igitur ut vene-
randa tantorum operum similis auctoritas apud
nos non absque commodo equitatis vocis organo
traducta innotescat ea per viros electos et in
utriusque lingue prolatione peritos instanter
iussimus librorum fideli servata virginitate transferri
quia vos scientiarum generosa possessio in plures dispersa
non decipit et distributa per partes minoratam
detrimenta non sentit sed eo diuturnius perpe-
tuata senescat quo publicata fecundius se dif-
fundit. Huiusmodi celati laboris emolumenta
nolumus nec estimamus nobis cadere tunc io-
cunda nisi tanti boni nobiscum alios participes
faciamus, considerantes vinculum quo compa[illegible]
quoniamque mediatis operibus capti pervenire
possent detectum deputati. Cum nobis po-
tissime velud preclare pectoris alumpnis de con-
pectoribus promptuaria plena fluunt libros
aliisque quos curiosum studium translatorum
et lingua non potuit fideliter instruere con-
sulte providimus mittendos vos qui viri docti
cum discretionis verbis aquas novas producentes
educitis quo flamina melliflua sitientibus
labiis propinat libros ipsos tamquam exennia
amici Cesaris gratanter accipite et ipsos
antiquis philosophorum operibus qui vocum vestrarum

ministerio reviviscunt quoniamque mutilata
fama diu dogmata senserunt sapientes
ut expedit adgnatos eos in auditorio
vestro in quo gratia clarius fructificat
errare rubigo consumit et lateat scriptum
veritas aperit. Tu modo mittentes favore
communi tam clarorum susceptis operis multis
persuasi ad communem utilitatem studentium et
evidens fame nostre preconium publicetis.

Reprehendit iustitiarium et acriter minatur eum quod nimis tepide se gerit in officio sibi commisso.

[E]t iustorum et delinquentium vindic-
ta regimen tenens iudicii titularet pro-
exalto iustitia reges et presides orbis
terre actibus humanis preficit ut iustis pre-
tributionis tempore videntur ad gloriam
et delinquentibus qui iuris regulas abdicant
videntur ad penam. Igitur divine bonitatis
arbitrio dispositione hactenus regimen regnum
divinum committente nos ad presentis fastigium
in nobis vero successionis legitimo collocavit
ut transgressorum insolentias potentissimis nobis tra-
dita flecteret et puniret ac subditorum fi-
delium quas a scepta mandatorum nostrorum non de-
mittat obsequia digne retributionis gratia
compensaret. Cumque ad id exequendum non
possimus per universas nostri partes regni in-
tendere licet simus potentes, nos ubique pro-
vidimus tum fidelibus regnum alios velud
nostra membra regiminis dilatati partibus
preficimus quam in potentia gerimus partes ve-
nistros iustitie deducet ad actum.
Nunc enim exclamatium et querentium
fidelium nostrorum ad audientiam nostram sedulo
clamor pervenit quod in districtu tue provincie iuris
ordine non servato et timore maiestatis
nostre abiecto compressus perpetrant illicita et
transgressiones insolentie assidue committun-
tur regimen pacifice dulcedine lacessita
et ne istud de laude providi presidis transi-
pervicia tui presidis perdicat ubi strate
violantur et pax committitur in homines et fe-
minee rixe continuant et iurgia die
noctuque perpetrant enormia scelera
et arma non parte plectuntur. Cum transgres-
sores nimio ut auribus nostris innotuit
tuo apud te deserviunt sceleris patrones
hiis resident et quod parvuli supplicio sunt plectendi
peccatis apud te inveniunt suffragio et
a pena per commissis sceleribus debita liberant
ad quorum exemplar alii elatoris cum assumpserint
in viros iustos desevient et pacificos in-
desinenter offendunt dum impunes transire

rapuit quos ad psonale penā inrisi
saucios iuito gdepnaret Certe si hortz
tuū attendes et si beneplacitu animis ob
seruaes pcedes sollercius i pductis et
incomisso t' regimine acuratus vigila
res attendes q' inde e' laudis incitiom
acquirit' q' primu a decepta me maiestatis
exp'tes cu terciam sponte i civitate
quali invidiosa tue vbi vigz stili
tas et victualium copia affluerent
vbi de pxates aliud invidiosa eius
scelesa necessa pectuy depones negle
ncie tue et epicaurz studeas vitas
eice et ut ad exorend t' gmissu officiu
fias agilior postponas et q' corpus
invitum ad quietez cu no sit quiescend
presidi sed gtinue sit agend' ex siete
in comissum t' modicu regimen vigi
lant' et prudent excitas q' de tra
t' provincia t' gmissa provincie tuissio
vita depellant cere fi t' sub obtentu
gre me primit expisse pcado madas
ipsi pxates provincie invidiosa tue
sine dispendio more discas ta pro
vincialibz et indigenis singulis qz
advenis et gerctibz et vinius et iusti
cia ministrando et sic a pfata tuissioib
provincia vpaz optime purgare pni
tes et exinde t' locos lesionis euelle
q' pfata fautoria et tuissioni enor
mitas delcat tuissi solas homicidas
et fures ac publi violatores itinez
ac armorz illatores et delatores tam
plitos qz furtiles vlciois debite gla
dio. madas more psidis vite pmiendo
ut pte huiusqz gmissa t' tua pstine
solicia vendima et sapoz huit obita
tquedine stat' pac et iusticie p vigi
lancie sollertis gstubias. refovinet
Sit at tegere studeas studiose sollicit
q' ex effcu laudabiliz opym a gsp'cu
ura quieudandz ocias Scituz q'
si a' inde secus pt' indignacoz nri
tulimus ibi iracias sic q' te dilucidaz
povale in pcedat au'tas q' dolere
inite ponos nriz te spuisse madatu
et tale negli' inexiaz gmisisse.

Responsiva iusticiarii ad imperatorem et
excusat se de obiectis.

Debita reverencia maiestatis vestre receptis
et intellectis apicibz i qbz crudelis
innocencie mee tacz impendi negligenciam
iure p victos maciis effusatz statim
obstupui et stupore tetu tpibz exposcente
vitalis indagine abrupta corporis ve
dete aliquatz meqz ipsa sequa mcha
de maiestate cogitaco opate timulqz subito
no in gestionis nca potuit eructare
Ceterum p virz maiestatis apicas e assido q'
i recomenda provincia totoqz incerte me
gos pit' et vinissu sit qz pungu cula
ma dormi' cessit inanie sollicitudo
cessit incerti quieti labor cessit gtinue "caligo
dum ptose invidiositas ta opata luculenta
mei laboris opatz opit et fele acusatoris
obitu vitatis iustam effusar' de quosi
diu' liceat nulla me labys gtagio pol
luit in secta cordis offensio me vincerdz
Vellez itaqz q' si vlata vitatis fulci'ta
gmolz fulciret seuerz iuris aculeos
eqz lanacnedicas pcuiat meteq mea sta
q' deiure venit suppliciu lenit est
sendz Oz q' teste vi dei inedito nulla
maiestatis negli' lapsus de neglectu cura
dete multz pnicie nulla iusta ca sua
dente pcuior doloris sat admoneor p
uicta calamitate doloris. attribute in iusti
ta desidie. copllor gmittere spm vomis
nisi forsan tamo tuz duos voluz esse
adusse fortune savina qz diu miseris
aliqd tme infligit qd qz ca psuit me
vixisse tedu Quo qd' q' ppa veris nacie
cogente n' mi gtinue pulsionis instaciu
pncipes gencium sunt statuti q' vite necz
qz arbitriz gentibz gmissz fortunz forte
statuqz. sit ved execucio dune sine
stabiliret q' vbi pso'r ec no possset adce
pso'r tedent pl ora demota sui regiminis
officiales ydoneos quos sui latis co
mitatus illustrat qt sui ptes corporis
destinaret p quos purgaret gmissa fa
cinora gtencosa coartaret et iniqua
iniqz supplantaret ex passus corz qz fau
tores actores et gplices pfoz eo omniz
gliter pesata pena debita dapnaret
et traderet morti potuisse publicos
itinerz aggssores cu inesset reipublice
securi qpibz pltinica pub' contrarii
forent eiz uti delinqutz pglse de
licti sma ebuit. Nec est de linquetibz
indulge' ex indulgencia dimia scelera
et est a summo preside suma lucida atqz
dimazo vero data nobis instruccio ut
inimicis hoibz utqz no desit pridio
suavestas in qd ees pt eudi locus
delinquentibz relinquat s' ille fuit

innocens que reum innoxius et inculpa
net repute impubius si quis probata sese al
legatione tuetur quid prosperitate pretendis nisi
ignaros sumus quod tu de alta iustitie solio
media statera iudicans actus filiorum hominum
compensabit nec bonum premiis nec carebunt
suppliciis malefactores Quo etsi quod officia
les qui scelera reperta non iudicant vel consti
velud criminosi festinant et in eos multo se
verius comparatur gladius ultoris ut in sua ne
quant neccessaria glorientur Cum quilibet quisquis sibi
iudicans quem cogitat et horum iudex optime
censet qui discussione debita non omissa
sub diligentis examinis lima legittimo testi
monio comprobatur indubitanter instructum iu
dice terrarum tenuit communi addita lenie de
latorum qua de malorum subdole deprehen
et de funesta pectore prorupte compilatorum
sic veniunt pro iustitie iniustum asserunt ut
vel iudicium ut iudicem limites relegem De-
quibus igitur in me quod forte nunc sum comperiet
quod ipse quod me testis et iudex existens legum
testibus comprobaret lapare Est itaque nequaquam
facile credendum quod quis sibi faciat foveam
in qua cadat quis quod quis se sciat sumat et in
sui dispendium sum terribile testimonium in-
ducat Cerd iam ipse fecissem si cum obiecta
porta veritate fieri fovent dis
cutiat quia si placet vestra serenitas iuxta
quod iacet ipsius vera veritate effectus de crimi-
ne contra discussione debita in puritatem
et pacem malivolentibus expugnari strata
tas vincem tutas probata et tu-
tissima curia timidum et nunc adeo me
vides subditos detentos in pressure quiete
et pacis vidistis concordia amorem praesentia
spectaculi tuo quiescere qui in ipsis officiis mea
prudentia efficiebant Supplico igitur quesso
quod delata non placeat iudicibus quod frequen-
tari loca stilla stilla vos strato pede-
tissimi tute dolore non postposui nec ec-
clesie digne expetiam quod nunc sui dicti
scola discipulis nec dicti disciplina nigro-
ra quibus vere posset esse finalis contra quod
ullum amadit prius quippe desperat posse
desinere quod non cepit aut quod assuit ab eo
incipere esse quod finiret Deveniat in delatores
tam improbos ira dei et detinentes in non
persistat furor vester et quod contra me sin-
ceritatis puritate lucis descendat clarior
maiestati vestre humili supplico consti-
ad pedes quatenus diligentius inquisitione affirma-
ta debita discutiat per quam me sic probatum
arguta prudenter et vindicantem pene non
fugio et voluntate spontanea me submitto

presto sum etenim si quid impium meditatum
gesserim temporalibus et spiritualibus prauitate
et quidquid per imprudentiam sensualitatis
attulit vere impio referre quod si
delatorum labia que ardentis livoris invidia
exacuit falsitate fucata veritas vera mon-
strabit eam se tristi supplicio dignos
efficiunt regalis indignationis fulmine
ferant.

Denunciat fidelibus suis
leticiam de nato filio.

Expectatorum magis vocis libet
et sepe successiva morum suaves
sum insinuatione communiter credere non
nisi esse qui vigilans estimatis si nostre
prosperitatis gestum referimus vos a de-
letione fraudaremus In precipuis quidem gau-
diorum nostrorum constant assumi et cara-
rissima consorte nostra natum nobis au-
prime filium ex prosperitatis nostre felici
suis felicibus auspiciis sidere prope de si
dis initium Cum quamquam nobis solum
initiare videamur ad gaudium vestrum
tu et dignum referatur ad commodum
sit enim per quod nobis solius permittit
et postis deum serenitate prosperis nostri
regiminis solum roborat Et causis ipsius
omnium status et de molitionibus attendi potest
videri quod statum cum hiis firmat et robo-
rat regie sobolis continuata successio
propaginis prout spes populus perpetua tranquillitas
et successorum destituta regna comminuat et
imperium demolitur Letare quoque regum pro-
ra dulcedine completi dispendiis na-
tiorum spes vos pulcherrima foveat quod
deum serenitatis vestre communicatum morem plus
fecundat edicta dispendiosa captans
pereuntium debitis non posset adver-
derique gratissima velat puerum insimul
exple que vos in gaudium nostrum consor-
tium evocat et vestrum nobis consolationem quod
reputat vero sic nostris impressis sic subli-
mitatem ex non natale filii vobis nobis
voluit quomodo et fructu prospicit applicare
nobis enim et cetis orbis principibus filius na-
scitur ad gaudium et creditur ad salutem
Subest tunc ad quod primus et ultima ca-
letitie quod deus sub victoribus tempore vero quo
de publicis hostibus et aucta discordia
victoriam gladio imperiali obtinuit de
ne communis summa preposito prodiit honor
victoriosum nobis et vobis regem et domi-

repromisit tocius quam omnem exorabit divina
clemencia ut quemcumque nasci presentat divi
nitus provideat et cui virtus contulit to
ciat et virtutes.

9 Ex parte de nata filia

Omnium et debita omnium priorum re
gimine nostri leticia exspectacione
vestra votis sepius deduxerit devocionem vestram
specialem in nubibus firmiorem in fide vestra
pariter experimur ideoque ad vos imperialem
apicem cum descripcione desiderium quod ad no
ticiam famam tamen nostro vitatis aliquem
scia innotiat desiderium singularem et re
pungnat nostre familiaritatis effectum quod ad vos
velud ad nostrum principum specialem et pecu
liarem thesaurum inscita in nobis tamen invidie
ut admiratione adducat etenim clari
ssima predecessorum nostrorum hereditas succes
sionis indubitata priora principium aula
regum vos omnes exultacione nostre fidele
principium et fortunatos processus egregius
papium cum meruisti ipse quod fidi de
manu domini continuatur nobis bona roti
sit prospera prosperis successive succedunt pro
desideria nostra providere mito recta decla
rissima consorte nostra nata nobis imperi
vivit filiam potius exspectacionibus vestre hy
laritate innotuisse utpote qui felicitatis
nostre nomini vestre leticia votum volu
domestica participacione sortiri dum acta
nuper de quibus potencia divina graciose
nobis concessit eodem beneficio possit et vobis nullum
nichil quid voto quamvis nullum nobis vestris quam
affectibus efficaciam arbitrium quem tam nostre
fecunditatis germinis nove prolis fetu multipli
cat quem tantum tranquillitatis nostre status fecundior
roboret nostri domini roborari et perpetua pax
vos et posteros confirmari hinc quippe ignorare
omnium salus hinc vita pacifica priorum
ut equalis messe concrevit legittima sobole tam
dare hec sunt affectionis carissima pignora
principis ad subditos tam certa circa filiorum
genus se propagationis sue cuncta transspirant quam
fides et quam moriat subditorum vita tamen vite
ipse timores firmius perrogitat propagari gau
det in sobole gratam principatus et quam ip
se fomenta regnorum vita libe et regna
tamen solida non quiescat igitur quod filia
debet esse tamen masculo quam vero tempestiva primicia
sequencium et certa clarissima masculorum
spes imperatricis nove per consortes indubitatam
nobis et vobis dominus faciente de regibus eo
rum repromisit.

10 Dignitatis quibus dare magistralis se cathedram
adiutores eorum et roborantes eos in fide solita.

Quanta sit fidei vestre constancia quam
erga nos et imperium prompta mentis
alacritate pretendistis cumdenciibus operum ex
primentes agnoscimus et attenta Richardi de
milites de Theodorum fidelis nostri relacio pate
fecit ex quo sinceritatis nostre zelum tanto
fecundioribus titulis laudum extollimus quanto
preciosa negociorum et temporum qualitate pensata
gracia nostri fidelium nostrorum obsequia repen
tates devocionem vestram specialem in nubibus
firmiorem pariter in fide nostra quamlibet experimur
Cum igitur in partibus pedemontis ubi terram marchio
nalis compeditores nostri continue displacen
tes molestiam subiciunt ut singula nobis ad placitum grata
succedant expediret in proximo
quibusdam arduis et magnis sacri imperii
negociis perquirentes ibidem moram nostro hunc
usque protraximus nostre contradictionis intuitu
denegare precipere ipsas victoriose operere
sumus dispositi fidelitatem vestram de qua
plene confidimus monemus attendere mandan
tes quatenus de felici adventu nostro quem vobis
proximum pollicemur firma fiducia obtinentes
sic interim in fide nostra vivatis et alios an
helatis quod votum placida visione preintes
devocionem vestram pro meritis congruis processu valeat
affectibus et ad statum vestro dignis benefi
ciis ampliandis quod per debitum invenitur.

11 Civitati que paret inimicos remittere
vos tenere ubi intendit curiam celebrare

Qualiter nostra imperii per varietatem temporis
precedentis conculcata iacuit et depressa
et quanta eius tranquillitas fuit olim et sic
usque ad hec felicia nostra tempora quod aggredi
remur perturbata remisisse de imperio indiligen
ciam vel conditoris a suppressionibus proposuisse
et rerum dispendiis senserunt et sentiunt
incessanter ut immota membra in capite
pacientur sed non integre sunt ab experto
cognoscatis neque membrorum compagio ipse
sua servari et unus sperat respiracionem ad
nostre sui statum ut reintegre reparare capitis
agnoscimus subsistencia nostri recepimus firmiter
Oritur enim et prospere et nephas deductum
imperium sic est nequaquam deducta condicio
subditorum ut expediat penitus illatos
excessus aliquem nobis videntibus prorectos
convincentibus stolo prius sicut quod omnino est grande
ab imminentis ruine periclo non numquam
abstinere licitum velle quod volumus cogentes

12

volentes quod inter imperii statum optime
reformate subditorum que afflictionibus con
dolentes apud tremonam proximo die se
stiuitatis resurrectionis dominice nunc instantis
de consilio principum palatinorum solempne
iudicium curie celebrandum statuimus vos
subditos fidelitatis quo nobis astricti
tenemini firmiter et districte precipiendo mandamus
quatenus vos milites armis et equis que
decenter diligentia preparetis ad finitiam
prefati imperii celebratam curiam nouiter
nobis feliciter deo et nostri exercitu ac prouidentia
nostra transmittatis de condigna retributione
securi quod vos et vestris bonis nunc tenebimus
iudicem etc.

Rex etc. significat aduentum
suum de almania in regnum ciuitatibus
magnatibus et ciuibus regendam fo
gie et ciuitatis in fide.

Volentes deuotionem tuam felicibus
nostre maiestatis rationem processibus
fideliter tuere deuotionis ad gaudium intimamus
quod de negotiis omnibus in partibus almanie
et subsequenter in lambardia prouide disposuit
et ad honorem culminis nostri salubriter ordi
natis die lune in instantis mensis
decembris gressus nostros feliciter de vero
na mouentes apud lugnan die pro
ximi proximo sequenti die martis in
tencionem attendentes et eximde usque por
tum lugnam continuatis processuri dictis
die lune xi mensis eiusdem feliciter gale
as intrimus in hereditarium regnum nostrum si
cilie vestigiis accessuri ubi applicantes
deo duce salubriter quod ita prout decretis in
proximis excellencie nostre litteris confessona
tis domino proprio veniente preformatoe
nostri prouincie et fidelium nostrorum statum sa
lubri apud fogiam tenere proponimus curiam
generalem. Cum itaque fidelitatem tuam hortamur at
tencius et monemus quatenus feliciam successum nostros
nouam nouitate letaris ita maiestatis nostre
negocia vel seruicia nostre solitis sit laudabiliter
strenue ac deuote te geras ut in conspectu
nostri culminis gratiosum appareas et commenda
bilem. Nos enim alta mente quo proposuimus tam
defunctas quam diuine incolumite duo gentibus
nostro nobis et imperio tua maiestati fidelis
constulit fidei et constantie (quam) de hijs que
nostre te promouimus celsitudinem gratiosum merita
collatum deuotionem tuam dignis extollere
premijs intendimus etc. Idem significat se venisse
contra rebelles et ciuitatem in fide fideles

13

narrando exercitus sui magnitudinem.

Idem et deuotionem vestram fidelium
quondam felicissimi patris nostri
diue memorie recolendam quod per eius ob
tum inuiolata permansisse cognouimus
et ad prosperitatem honoris nostri nostre celsi
tudinis augmentum placidi successionis
ordine ardenter anelare volentibus de
corde bonis exigentibus nunc ad statum
magnificum permouet ut prescriptam fi
delitatis vestre vobis patratam gratiam et utile
cognoscatis dicte quod ad partes imperii pro
exturbatione hostium vestrorum nostrorumque rebel
lium qui maiestatis celsitudini nostre nolu
erunt sponte subiacere non assistite
nobis per inquisite inuariabili reperiendam tu
felici et inuariabili exercitu nostro festine
dirigimus vel mouemus gressus nostros certe
delatos vestri monemus attentius et hortamur
quatenus vos armis et equis et alijs opor
tunis necessarijs prout tanti negocij cura
deposcat laudabiliter preparetis non quia necesse
aliqua expaciente sed ut propriis manibus
et mentibus nostris corporum presentiam que
rantibus gaudeatis deuota vestra ulterius
procul dubio cognoscentes quod si quibus ma
datorum nostrorum inuenimus contemptores de
aduentu nostri terrore dumtaxat eos dissi
pantes mouemus ita quod a primo eorum
dire impetu euadere viderunt recepta
culis in quibus latent penitus destituti de suis
sperans ciuitatem campa peruolantibus et fame
eorum tamque caduca derelinquunt nisi diuina
potentia aliquo inopinato casu contraria
nostris processibus opponatur certa deponi
nostri exercitus suo applicato nomine vitatis set
potius angustato volentes vos reddere
certiores in verbo fidei tenentis quod nostrorum
agminum fortitudo viginti milia in
clitum electorum quinquies centum abesse
possent non timentes etc.

Idem significat fremen se regni pa
cifice possidere et se iterum in robur deu
et ut pareat vitaturo.

Regni vos deposuimus voluit altitudine
status nostri ut in prosperis successibus
quos diuina nobis largitur potentia vestra
deuota fides et fideles deuoti gaudentes
nobis non fuerit vestra gaudia crescant si nobis
tu prosperitates eadem quas in exaltatione nostra
prospero nouimus exaltari accedat ad nos in
principio vestrorum compagatis nostris prosperitatibus finit

14

17

ulam quod committe castano dilecto fideli
nostro una cum Civitate Papie adman
data nostra culmine iam quasi totum regnum
hemus pacifice itaque nostro dominio totum
ytalicatum nichil ibi iam superest nisi
quam maiestati nec ibi resistat directo
votis nostris processu collectis robore nobis
undique congregatis resumptis spiritu fortio
ri instare proximius intendere negotiis Lom
bardie et personam nostram et regna dudum
et thesauros exponere pro nostris rebellibus
edomandis ad cuius proposito fine votum ut
possimus salubrius pervenire ad nostram et
aliorum fidelium salutem perpetuam nostramque
gloriam et honorem illo proditore nostro nefa
rio marchione vocatos Lancea dampna
tos finali et condicione publica forma in
commissis quod in consilium suis omnibus qui mora
bantur in regno fidele et sollicitum virum
qualiter suspicione careret de quo ut de
nobismetipsis confidimus nobilem marchionem
Palatinum dilectum familiarem et fidelem
nostrum a papia super sed misimus per totam
Lombardiam statuimus in officio vicarie sa
cre fuerint inungentes quatenus eidem tamquam per
sone nostre in eo personam nostram figurantes
ad honorem et fidelitatem nostram intendere ac pa
rere curetis precipue ac diebus istis in defen
sionem civitatis vestre et donec ad requisitionem
et mandatum ipsius unde vos universos
et paratos ut Civitas ipsa defensa fide
lium offensa infidelium non formidet.

Civitati ut faciat guerram Mediolanensibus donec venit ad eos tunc pars sit adiut.

Expectantes expectavit et desiderio
desideravit hactenus ut in maiori forti
italia ingredi possemus debere certe quod venimus
et tunc cum honorabili militum comitiva copiosa
a longo retardatis temporibus Romanorum principa
pes in Italiam non duxerunt propter quod in
iuste credimus ut nostri et imperii rebelles
eorumque ad vires nostras respicien
tes mandatis nostris opponere se debeant
qui tamen antiquo spiritu rebellionis assumpti
nostris condicere viribus voluerunt et quod pugnare
dixerunt tempestiva bella nobis agendi
non formidat per locorum angustia et flu
minum vada victoriosi exercitus nostri terminum
procedere conatur armatorum suos globos
militibus nostris obicere molientes ut adque

ramus libere et expeditum negant hinc
progressum Mediolanum preterea qui inter ceteros
rebelles nostros quod nos et imperium nostrum vexil
lum sibi nequiter erigere presumpserunt multitudine suorum
turmas per singula loca ut nostri debilitatem
desistat per que ad nos hinc iustitia debeamus
procedentes in hoc nostros imperium et nostras quod
salute vicinarum locorum formidare debebat
nichilominus contempnentes Cum igitur fini nostri proponi
sit tum feliciter captum nostrum ad presens ipsos ac
cedere ut serpentis nequitia non in cauda
sed in capite conteramus devotionem vestre mandamus
quatenus sicut honorem nostrum et imperii diligitis
et salutem nostram optatis contra Mediolanum
et eorum sequaces alios quos sit in dedecus
et lesionem nostram nostrorumque fidelium effre
vagantur ad guerram e vestigio resurgatis
ut sic ipsos quod contra nos et imperium et fide
les nostros alios lascivire nititur et ad de
fensionem domus proprie arcto vivocetis quod multum
devotionis vestre qua dudum(?) nobis nostris retro
actis temporibus probari debeatis in oculis excelle
ntie nostre vos expedire velitis videamus.

Magistro Petro de Vineis magistro ut veniat ad Curiam.

Vo magistro de benevento suo

De vinea nove relationis gaudium
et veteris devotionis affectum adventum nostrum ad
Curiam cum vocatur expedire mine ac eorum
aporte vere vocatus invocato contemptu et im
petrantes vocationis litteras habent se deceptum
quod ut brevius modo expedita ut venire
securus expedit ut quem non huiusmodi de
tinent fidelibus suis ut parent se armis et
equis tum expeditis iam negotiis Lombardie
intendat vere in regnum et vere devotionis
integritas quod vere prosperitatis avida fore
confidimus finem de felici adventu nostri in
civitate fiducia et plena de nostra
contra dispositione processum casu iocunditatis
affirmat ad notitiam vestram presentium tenore
perducimus quod negotiis superiorum partium Lom
bardie in quibus nos hactenus necessaria et
utilis causa detinuit salubriter ordinatis
ad votum iam Cremona advenimus ubi exce
llentia de Romano dilecto fideli nostro cum
incepte sua hoc regina sardinie dilecto
filio nostro imperiali comite coplanda
nostro et ambasiatores Civitatis a papia
missos quos celiter ad nostram presentiam ve
nire mandavimus pro regionibus huiusmodi

negocys dispenendis valit de die i die
gtinue expectatites adptes tuscie gtinu
atis diet instant intendos dige gssus
nros voletes qz ut statu ipazo prou gs
ved tarp et nobile ineliez hmpn quada
affetoe papita seuitas inde depedet i se
lici adventu nro qui vob d pximo pol
licem tan valit qui puide reformet
ut tutta nroza corda rebellium de quibz
final et depdita victoria nre potuiae
gladio resuat sed in absentia nra glati
sui hactez sit expiant nre potentie
tirant ffidete virar qz ff invenims ad
buspla nra pata hortam attenca
et madal qtis ad requisitos ffpti de an
thiochia sacri impii e tersea vicari gna
lis dil. fily nri sic in equorz et armorz
appatu gtinuo psistas ut mad recta
nra civitatis nre subsidio magnifice in
vibz aggates ad gfusion ipsorz rebellium
intende valeat ‡ Eisd ut mittat
qtuor de sapientibus viris suis ad eu
sup petitis gsiliu impositum

17 Data satis est a conspectu nro si
de vre gstantia qz erga maiesta
tem nram ecia ff opm exhibitae pte
ditis et prompta devotionis alacritate
portatis de qua prout laudum testioid
que predicta nrorz fidelium relatae suspe
pimus et nosipi tam vultoris experimto
maifesto papa sunt eudez relatibz cti
sumus ex quibus sane digna vos gmediare
psequim et benivolencie nre quia tanto
vos favorabilius palliacim. quato de
nostris vtris fructuosiore i nris pnicys
experim Quoqz pquibusda excellentie nre
negocys que honore nru et gmoda
nra respiciunt vmusi vre gsiliu vale
rpute. si vre papu qtis sed honore
nru et valites nras appetis statim
receptis presentibz qtuor de sapientibz viris
vris plena vim auctoritatis suffultis ad ma
iestatis nre presentia destinetis.

18 Capitaneum laudat et gmendat eu de pro
cessu bito pcu et instruit eu qlr
sit processurus

Consuecta benignitate recepit excellentia
nra litteras pte nra tuam desti
natas et ipsarz gtinentiam vidimus dili
genter. Sup eo sane qz scripsisti te pro
quedam huiusmodi militia de statu

civitatis Taurini qz tibi videbat aliquantu
tu magis in militum et peditum comitiva
pcedere ad illam ipsam gssus tuos tu festinan
ter direxisse et ibidem hinc inde diligenter
exquisitis et cautius qz ad cautela fidelium
nrorz exquirenda pensasti quosda
qui videbantur magis et suspecti pro presen
tari facies ipsos facias tu diligentiam tu
studium tuum eximie studeat et industrie
evidente qz etiam nre sollicitudinis augmentu
in hiis et in alys te opponere plene co
gnoscis nos qz multo gmendamus cum tu eam
rebellium nrorz depressione ad quam effectual
intendens te studiosum fore credimus et attentu
et augmentum nrorz fidelium salute. defen
sionem militibus tue inbdictoribus dudum im
positas equis et armis volumus et mu
nitas ita qz pro defectu armorz et equorum
fructu nra non remaneant imperfecta
devotioni tue precido madamus qtis sic in
sistunt precibus et facias qz omnes inde
tue subiecti qui equos retinere debent
et arma sic ipsis ut gruit cum maiori gli
pacta ad nrum fructum laudabilius presstent.
Sup alys vero qz scripsisti celsitudo nra
pvide curabit prout honori nro vidit
expedire. Tu autem in hiis et i alys ser
viciis nris et maxime circa diligente
custodiam civitatis Thaurini tibi pcingil
et tu studiosius intendas qz ipsa opm
parvis efficacia i excellentie nre sonu
te inxo solutu gmendabilem reputet

19 Vicario ut diffidat Jamuenses rebelles
impii qz meruit se fide qz promiserat
temeritatibz ad presentiam nram pro se ineius
Janueusi et pro pte tocius cois Janu
lios arte aut ipsorz promittentibz
et iurantibz fideliter nram ac nris stare
beneplacitis et mandatis. nos imperialis
clementia dignitatis qua gloriose reputatur
misericordie ignoscere stedit et eos i nra
gratia reformare cum eorz dependiae cum
dicta pcessionis nuctos tu nris litteris lie
ingnui biscintelles qz recepto sed m
est fidelitatis ab omnibz iuramento cohere
stancias gre nre eos efficiat et rem
dos sz tu ad quem nuncius fide cois
qui p pte cois ad nos venerit resumusset
iusticiam et voluntatis omnis psidia pro
qua iuramenta fidelitatis promissionem

nostra deprehenderent obstinatos ad nos sine quolibet effectu redire mutaverunt. Januenses mentem et in solita rebellione per eorum infortunio perdurare. Cum igitur contra nos presertim et in contemptores contra ac rebellionis animos in perenni maneat sententie iudicium volentes tamquam infideles in fidelibus nostris participare nolentes nec uti aliqua communitate cum eis / fideliter mandamus quatenus devoto communiter. Januenses opportunitate qua tecum in tota tua solum sunt sine penitus denegetis et desides eos tamquam inimicos nostros et imperii per ministros spirituales dampna rerum et personarum ipsius ubicumque se facultas obtulerit inferendo. Vos enim tamquam usque nunc tam patientia dissimulavimus insolentiam et perfidiam eorum ipsos ad gratiam et penitentiam expectantes in eorum ultionem armorum potentie nostre brachium taliter effecimus ut tunc gratiam contempserunt dignam iram sentiant et vindictam.

Narrat communitati rumores et petit ut mittat ad exercitum omnes bellatores

T(oto) de felicibus excellentie nostre processibus victoriis animata devotio vestra suscipiat et nobiscum exspectate victorie tunc de nefanda rebellione parmensium indubitatam spem generali participatione letetur. Cum vos volumus quod die martis proximo preterito mensis ad obsidionem Parme victoriose processimus assistentibus nobis in nostrorum fidelium viribus qui de adiacentibus lige partibus voluntarie convenerunt et Guarnerius devotione prosequitur pro ipsius quatenus secundum vinum gratiam nostram teneatur habet et nostrarum et imperii exultatione dilecti ad requisitionem filii de Antiochia comitis Albesane imperii in Tuscia vicarii generalis dilecti filii nostri cum exercitu innumerabilium militum peditumque potestatis militum bellatorum ad feliciter contra (?) venerunt cumque iam prestolationem victoria potenter et hilariter transmittat de gestis laudis titulis letamur in cum de ipso celeri expugnatione fiducia concipiendo, etiam dicimus et tamen de terra ipsa iam nos non modica quantitate partis noster tamen eduxerunt indubitanter exultamur. Super eo scripto et nuntium fidelibus suis

(b) Enigne (?) recepit excellentia nostra licteras quas misistis et eorum plene tenore quam intimata contra gentem exemplo quod felices audire rumores de prosperis nostris successibus cupientes vos ad nostra servitia promptos et devotos obtulistis. De quibus volentes nostra vestra regie fide vestre tenore presentium intimamus quod nos ad puniendam proditorum parmensium perfidiam earumque superbam contumeliam, innumeroso copiarum exercitu congregato cum Lombardis nostris fidelibus qui iniuncto mandato nostro nobis assistunt unanimiter ac potenter ad obsidionem Parmensium processimus causam sic fortius contrahentes quod ipsarum proculdubio voluntatem vel invitam reddere in brevi ad nostrum dominium oportebit. Volumus igitur et mandamus ut tamquam victorie participes existentes armatorum honorabilem comitivam sicut nuper placet nobis cupitis et servitie ad nostra presentia celeriter transmittere studeatis.

De bello et conflictu mediolanensium et captione currus ac potestatis eorum

Exultet iam Romani culminis imperium et tanti victoria principis inclitus gaudeat orbis. Erubescat illicita Lombardorum societas confudatur rebellis insania et per tante stragis exitum una pestis contremiscant complices eius. Infelix mediolanensium ingemiscat et doleat et amaras prorumpat in lacrimas pro tantis occisorum turmis militum et civium occisorum vel captivorum et armis obedire domino assuescat. Verum quia hostilis sanguis fluvia cesarios tinxerunt gladios quia inimicos cuneos imperii expugnavit potentia audiatis. Postquam inimicalis machinis monselici menia cum trabuchetis et instrumentis aliis tormentavit, et postquam irrepararibilis Brixiensium regionis incendium mediolanensium placentinum ac eorum fautoribus qui ad Brixianorum auxilium venerant Cesar prevenit federati cum suo exercitu obviare. Cum vero ad pontem vinij veniret predia imperator magnanimus castra metatus est iuxta predia ... ita quod utrorumque partis ... parvulo contra aquam ... perculsa ... videbat ubi ... cesaree maiestatis viribus ad miserandam ... cum animus imperatoris si ad rebelles inimicos voluit aggredi hostis pugnare pusillanimis formidat.

distima in stagnis circumadiacentibus se co-
clusit. cum astantie nimie positus ordine
belli non poterat insiliri, tandem prudentia
principis usa salubri consilio ubi dimissis
hostibus in Cremonensibus pontibus cum velo-
citate cursum solum percursimus sicque per hinc
fluvius in teque ultra x milia exercitus
sui secum trahens in ponte Brixiensi sig-
na erexit victricia, ut hostium ingressum pre-
veniens eos invaderet transeuntes saltem
per septem acies diviso exercitu inimicos qui
iam pertransierant solum in pedibus pugnam
pugna quedam parabat aciem insiluit
et ita imperator miliciam perurgebat ad
plenum expedire tamquam leones quos fames
extimulat ad stabula currebat armatorum
non ultimo mora protracta die mensis novembris
utrisque partibus cum perversos percursum
nonne capos altis cursibus impetuose
fatetes hinc inde concurrentibus maribus in-
vice clangore tubarum milites animantes
bellum triste iam inceperunt et subsequen-
tibus turmis undique commixtis alterutrum
hinc inde fecit diu hinc inde certatum
tunc Mediolanensis milicia cesareis viribus
fortiter intercepta et usque ad suorum ca-
strorum hospicia impulsa vidit cepit
quam cursu ruine multiplici iam labe-
ria multiplicate cedis primo imperial
exercitus ignobile vulgus flagellando per
urgens campum sanguineum proprium compo-
cumulabat, sed quid posset ibi dici nar-
rat pericla quos valet hostium actuos ca-
dencium stabat quis captivorum pericla unac
tandem deus iudex iustus et iura supposuit
imposuit et ad tanti casum mittitur subito
decidit superbia rebellium lebdorum quippe
die iste Mediolanensium cum suis fautoribus
flore milicie populi que corrucium cum
potestate vilissime amiserunt et de hostibus
quoque voluit captivam. tandem plures
armis et curribus sub morte terribiliter populus
fatigabat itaque maior ipsorum pars
fluvius se submersit. tunc cesar paribus
suis militibus sue virtutis potenciam
ex competentibus ipse cum inimicos cuneos
manu propria feriebat, tunc Theoto-
nici suos gladios rubentium sanguine
rubificarunt, tunc felices fideles quoque regni
milites collaterales principis mirabiliter
pugnaverunt. tunc imitada papie mili-

se de Mediolanensibus militibus vindicavit
et fideles Cremonenses cum fortis civitatibus
et secates sanguine saciavit et sua
euacuavit pharetras Sarraceni iniqui
cum quo aliquo bello sit fuit cadaverum
cumulata et nisi nox festinans preventisset
que hostium contraxit reliquias illo tempore
de manibus cesaris evasissent. Cetera
recolis quoniam tantum belli conflictu terribili imperialis exercitus obtinuit. De duplici Cesar
itaque devictis hostibus et fugatis cum
triumpho Cremonam inclitus imperator
iam in fortis Carrocium Mediolanensium
cum potitore filio dux Venetorum
aliis quoque captivis Cremonam accolens
sequenti die ad mandatum Cesaris super
valle protracta usque ad terre faciem semper
inclinata potentie ad decus ligata
supplices et multitudine gentium magnis
applausibus precedente ab elephante
qui castellum ligneum et tubicinas cum
vexillis imperii gerebat in dorso per
Cremonam ad laudem et gloriam principis
trahebatur. Veni de cuneo dei summa pro-
dit infelix indicium ulterius prani
non occisos sepe suffitiant sepulture nec
Cremone palacia multitudinem capiunt
captivorum. Cum apparet imperiale festum
victorie sollempni gaudio fideles
populi celebrantes de tanti eptici (?) presto-
ribus ingenti leticia gaudeatis.

Regi Francie et aliis regibus et no-
bilibus super obsidione civitatis Vitbii

rubrum insistente nonorum cingentium
Valete materia tam nova quam vetera
scribere cogimur ut nos plena noticia
nostrorum successum expecta sua protulit. Ob-
sidentibus nobis siquidem Vitbiensem civitatem
ad expugnationem cuius per infinita
multitudine machinis paratis quadrupla
provisa est summa subtilitas et industrie
via que proponitur nostra accensus autem
et iustus at nunc modum quam inopinata
presidia contra nos et imperium per partem
commoniant post omnem spem iram et
corporis multitudine ne ad vindictam nobilis
ira procederet declinaret ac nec omnes
Romane ecclesie cardinales precipuus amicos
nostros ad bella mitteret videlicet suum procurato-
rem tantum Tulianum diaconum cardinalem qui

sue fidei puritate diffidencia nostra
ex parte nostra non iniuste concepta ab intimo
nostri cordis euellendo et intercessionis
amice dulcedine nostre clementie dulcitate
emolliri, cui nullo modo possumus confide-
rentia denegare nisi ex affectione preces
competentiumque iustissimas obaudire. Suppli-
cauit itaque nobis iste carus amicus noster
pro prouinciis bonis et puris pro patre patris
et fratri ut ab obsidione urbis uterentes
impugnatores ciuitatis eiusdem uinctos
insultibus nostris et diruentes machinis
laborauerunt, cum tota nuper rex de urbibus illic
magnos famosos amicos nostros stipendiarios
undique balistarios congregauerat, quibus ut
filius hominis sanguinem et uitam effunderet
offensum inimicum defendebat ad libitum
ad ministerium defensorum absequiosis ma-
nipulis fratribus minoribus et predicatoribus
qui de manibus propriis tunc ex pharetris
sagittas mortiferas educentes iaculato
urbibus ad uindictam ad uindictam contra petores
quos seruitutis atque libertatis nostros occidere nitebantur
bant. Nos autem certe nostris nostre petitionis
consueta recte expeditione deuote suscipiens
quas tamen pater et tam familiariter amicus
noster ut diximus affectuose porrigebat
minas nobis propter summi pontificis et car-
dinalium omnium generalibus et specialibus ex consuetu-
dine patris mittentes nobis et ecclesie promittens
expressum aduersariis ex supplicatione contra et
nobilem solemniter recepimus et mittes Symonem
Comitem Theatinum et alios milites nostros
Theotonicos et Latinos nostros et urbi-
cum omnes quos contra castrum urbis pro fide
nostra pugnantes religiosa prosedia tene-
bat inclusos nobis restitui debent et que
urbicum predictis a ciuitate morantibus et
ad nos exire uolentibus seu etiam aliis ciui-
bus ciuitatis eiusdem qui actorum suorum pe-
nam contra nos presidere recusantes ad nos
pridem exiuerant nulla penitus in personis
et rebus iniuria seu molestia inferre-
tur. At audite omnia supradicta sunt nobis
ex fide promisso seruata. In primis tamen
comes quem Theotonici suppetiarum et aliis
de regno Sicilie rebus ipsorum omnibus uiolenta
predonum romanorum et urbicum manu

in predicta ducatus nostro potuerunt de compositis
iactatum et lapidatum manibus ipso cardi-
nali pro parte nostra contradicente uolente deduci quam
in cardinalis presentis uoluntatem ipsorum sanguine
mactatos proximi sibi imminere discrimine uite periculum
formidabat. Urbicum quoque fideles nostri bo-
nis suis omnibus spoliati rebus ipsorum et
domibus funditus dirutis et igne succen-
sis non sunt ad nos contra fidem promissam
exire permissi sed carcerali prostibulo custo-
die mancipati. Romani uero postea quibus
ad defensionem urbis nobis et imperio ne
contraria urbicum proditione subtracti uel
inclitus tunc ad libationem sepulcri domini
nauigantibus fuerat indulta permissio pretorum
postquam ab obsidione urbis suppeditacione recte
potuit proximis contra romanorum uictoria ui-
delicet discessibus aliqua ex debilibus castra
nostrorum fidelium que tenebat ad aliud seu
aliquorum institum quos adhuc taceo nota
simulatio quedam rigore uirium post dissoluta
nostri exercitu nobis abeuntes longe manen-
tibus combusserunt. Sed non prohibetur est nota romanorum
pusillanimitate offensa quantum pudor
in aliquos colorans quod quasi fuit in Apullia
quedam quondam nostrorum fidelium igne comburendo
et rusticos quosdam imbelles suppellectilia
culum pauperes spoliare nisi sic fuit hic dico
magnanimes qui nos maiori militum
sed minori peditum quantitate urbe presentibus
tangebamus nisi forte ex indulta uenissione
procurantium tunc de pedibus seruum se uellet
audaciores exponere et mortis indubitate
periculis proimpetores. Hoc sufficit quod nobis nauiter
et enormiter contigerunt deceptionem multos
apud nos diffiteantur auctores ex missis fa-
mosis nobis ad presens sufficiat quod est pro
nigrum cardinalis prefatum tunc est precium
omnium culpa sua temere uiolata promisso
cum dicto presbytero quod fratribus dominum humiliter
et suppliciter de notandum probauit expectaturos
quod sibi ex commissa per nos offensa displi-
ceat offensores correctionis debite iudicio
puniat et nobis ex promisso preceduntur
grate placebit offensos. ⁊c.

Petrus de Vineis pro baronibus Alamanie
super captione currus Mediolanensis
missi ad urbem. ⁊c.

Ua nostre uictor gloriae postulat
et affectus integerrime fidei qui preualet

ut de [illegible] prys Roman principis dni Frederici primi ytalie vidua novellas ea sub noticiis aquilinis dieb in ytalia efulse evidenti ondit veritate Vniti imperialis maiestas sui diadematis iura p quiret et Imperii sui vectigalia vendicaret Lombardorum precipue mediolanensium nephanda temeritas et audacia detestanda vna cum suis confederatoribus ausi sunt vite facie cont facie filii solem filii belial secta sibi co federatis cosingunt, discipulos sibi congregant nostri congregata conuat egredientes inimicos vindicti de [illegible] moliunt insidias po ne in leone imitate sunt sanguine ab vbertate domus venerunt et ebrii nostri sunt adipis pinguedine saciati, et dum consumetati sunt inter lolium predicatoris filii ut vinis segetem perdent et zyzania que a vulgo lolium ut dicitur seminaret et quia erat inclitus militum contra morositas bellatorum ibi superbia pulsavit tympani voluptas tuba gemit resonat cithara plaudit lira et sic voluptates aque tunc pudenda dextris insignibus pullulavit et dum glant moribus et in equis per electi principis ex adiuso cepit et nomen dom glan et quod facile est celi multa in paucis concludere princeps fortitudinis dux fecit diminisio ascaquas habebat in expeditione comitatibus lombardie quod ipse rex Salomon pacificus heres pacis quod suum erat pacifice exige bat et cum sit viri sanguinis non parcit eos in sanguine talium exhaurire sed quia lembardi filii explorant primus etiam verbum dei noluerunt acquiescere sed invalescebat et pacificando dicebat persequam eos quod spolia pacium Cuius dux tuus de celo victor instituit assumpsit scutum gladium et bellum et timet sui comite angelis dum ceteratum [illegible] secum lorica induit sed gigas ad plus vt sic secum [illegible] milites et paucos [illegible] ac contra lombardos quos in expeditione duas mi licie congregat remasisse et tunc viri for tes tunc forti principe intrans bellum ex clamaverunt tubis et audita vox tom trui et stupor Euge Euge ad medio lanum impinget adiuvola fecit quod au dito mediolanum primitas stati fuit perita compage prorumpit cymbala sumunt

arma et armenta cuiuslibet dextra retinet vix potest gladius quibus timor in suo pectore tacitus remanet questus heu heu dic nunc quod sic torqueo nos acer atrox et iniuste fer iniuste [illegible] fio clamor ad sedem verre et insula lo mbardia [illegible] plurima multa senex puer durum iuvenis ac putulus ymola tunc madescit sanguine et infectorum exube rat ubertate quam mala signa latent quia bis sunt hostes Certe sedem gladius tenens sitiens hauit sanguine vorat carnes et tunc in tanto rebellis extollitur etiam tanto contra profliga Dux princeps au [illegible] semet in lombardos subdit vol vivum inebriatus est gladius sanguine occisorum quod dum rebellis turba deprimi alios mors deglutit per gladium et in ni[m]is catene acbitus stringit et fugit inter tollum et trocemque mediolanum cui gloria imperat capitur et vna cum filio ducis venancium mediolanum potestate captivitatis tenetur qui tunc stupatus erat nescie malicie fluctuat per medium imperii media etiate quod habuit princeps victor ad laudis titulum quoque illa ad alme urbis populum destinat Vnde vos rebellantes necessarium dum gaudet qui mactavit gladium in filium vituli germe dentes fenum et palea quod intebant in vrattis yma per lustrat turres et ampledentes stercora expectat suam depopulatorum Vnde ab omni mediolanum et rebellium ligata nota perfusi infa mie et rubor stigmate perpetuo insi gniti crassas quondam cervices pedibus applicat et se suos quod dextres multos diruunt fossas implent et ad consequendam morum gratiam et ad in tentorum ordinem elabo rant sed quod semel nullus ore receptum pati sanguinis madescere fauces Imperator magnus eorum strage iugi gesties quia salute solum prudare rebello non nisi quasi pos iura vivere concedentibus apparere ut nullus insistendi suam audaciam truculenta reproborum satagat ad vindictam Quoniam vos quod est fide patrum mete pelam rite nobiles diuitibus locupletes itaque cum venencia tam virtuosi principis celebret magnificenciam formidet potenciam honorem ut per exhibicionem honorum operum gratia meam

ostium beneficia priora &c.

Ezelino sup[er] deditione Civit[atis] Faventie

Licet p[ri]mus diffisa mis[ericord]ie et gr[ati]a
quam gnas i nos com[m]isit offen
sa[m] distulit hact[enus] mandati n[ost]ri so
lisse Faventia tu[n]c tu[m] obsidio[n]is viribus
ausa est aliq[uan]d[iu] in p[ro]titisse p[ro]pt[er] venie
intep[er]iem que sua diffidentia [con]fove
bat nu[n]c at yemi t[em]p[or]is adveniente te
p[er]ie q[uo]d t[ame]n eius munis ex machinis
duris et fossatis subterraneis intima pe
netrantib[us] Civitatis ul bellu[m] cu[m] intus
quia ep[er]tius gereret et cives ip[s]os ope
re corpa p[er]imeris exp[ri]meret et a con
g[re]ssores intro insultib[us] expanebat
q[uo]d inv[ictus] gladi[us] bellator[um] ut auctor[um]
c[on]atu[m] iras nullate[nus] c[on]fident ultio se tu
eri c[on]vaprt ad implorand[u]m n[ost]re ma
suetudinis gr[ati]am veluti q[uo]d in p[er]imi etia[m]
inaudiens expectabat acrasu tota se
universalitas illa g[ra]tie m[orti]s p[ro]p[r]iis
e[x]p[er]ia mortis piclis minabat interim
nus indulgentia iura e[xe]rcet et nia
q[uo]d sup[er] h[oc] exaltat iudicio postebat ma
nifestis cor[um] expressib[us] locu[m] venie re
portaret ad clamores et implorationes
p[o]p[u]li que q[uo]d no[n] rebellio sit fructus
equitas videt ad exauditum digne
recipere invitu[m] auctor[um] cum clemen
tia nunc veniet et tu[n]c vitis infelicem
age[n]s nos induxit die[m] veniet[is] ad
pedes n[ost]re clementie fauca ad n[ost]r[u]m
beneplacitu[m] et mandatu[m] i n[ost]ra custodia
bona [con]tinentib[us] et p[ro]p[ri]os fidelib[us] debite
p[ro]stitis in tuimenti et illatis c[ontr]a s[e] que
fecerint obviantes eos ad dom[inum] n[ost]r[u]m
et g[ra]tiam benigne recipi[ens] o[mn]ib[us] cor[um]
offensionib[us] ira[m] n[ost]ra[m] p[ro]ponetes tu[n]c glo
riosissi[m]e vindicte geo pensand[a] igno
sce[re] n[ost]r[u]m q[ua]ndo potuerit vendicasse ac
felicib[us] victor[ie] n[ost]re titulis ascriba[s] saluti
restitue s[u]bditos et vincedi beneficio con
servatos ut nil suavius nil q[uo]d iustius
atq[ue] benignius resp[e]cto in g[rati]o imp[er]ii de
t[er]ris valeat expediri licet est q[uo]d animis
redibis n[on] ad effusio[n]em sanguinis patru[m]
aspirat imp[er]ii s[ed] eius illustrat d[omi]na
clementia solum una et virtus abunt
pax et iustitia [com]plectit[ur] neq[ue] i[n] c[on]t[ra]r[ium]
mansuetudinis n[ost]re at p[ro]b[is] app[ro]b[ati]s
pietatis inesse [con]fusionem fideliu[m] acce
ptantes et ad rebellium p[er]timaciam
edomandam [con]stantis et p[er]tinacis insiste
res ut q[uo]d potentie n[ost]re manus sequi no
luerit et in cor[um] p[er]tinacia p[er]durare
mur[um] altitudine et vallor[um] p[ro]funditate ad in
stantiam n[ost]ram evadere no[n] [con]fidat n[on] diffi
dat qui facile [con]sequitur ap[u]d augustales
des gl[ori]am n[ost]re g[ra]tiam invenire. Tu vero q[uia]
intime zelus fidei n[ost]re fat[igationes] laboris
et honoris no[n] expate qui p[ro] mur[um] rebel
lium [con]fusioe iustitie ac rep[ro]bande ip[s]a unde
pacis augmento nob[is] tu pondus diei et
estus i multis sup[er]biis et p[re]liis p[ro] co
fortas [con]fusionem Faventie ad universale gau
dium intimas qui p[er] indefessas vires
et virtutis tue [con]stantiam nob[is] victor[ie] titu
lum vendicasti. &c.

Principib[us] et p[ri]mis fidelibus suis quo fuit debellata an Parma

Et fama p[er]ambula subincto a[n]i[m]o
n[ost]r[u]m q[uo]d casu evectu[m] hoc g[ra]tia valeat
p[er]turbare s[ed] veritate p[er]ordine p[ri]mu[m]
serie[m] dux[it] declarandi cu[m] p[ost] capt[um] et de
structu[m] ponte p[er] Mantuan[os] et Fer[r]a
rien[ses] infideles n[ost]ros palucu[m] padi cu[m]
multitudine navium districtus p[ri]m[um] p[er]ve
toribus n[ost]ris quos i[n] [con]cepto eis navali
subsidio p[ro] p[ro]prio potes navali subsi
dio i[n] ipsis se adiecerat no[n] modica vero
necessitate indigentia tractarent victualia
et alia necessaria cop[io]sius ministrarent [con]s[u]lto
q[uo]d i[n] t[em]p[or]e parato et bu[n]c munito ponte iam
p[re]dicti modis o[mn]ib[us] navib[us] claudere[nt] n[ost]ri
in obsidione p[re]memorata n[ost]ri statuerunt i[n]deq[ue]
pontem in quadam structura padi capitis
fondi sup[er] padu[m] p[er] Ravennat[es] et Mutinen[ses]
fideles n[ost]ros trit[urare] contra hostiu[m] n[ost]ror[um]
navib[us] vna cu[m] fidelib[us] armis victualib[us]
et o[mn]ib[us] [con]tentis in eis no[n] sine magnis
laborib[us] et expensis fecimus fabricari p[er]te
ipso fossatis et p[ro]pugnaculis ac strenuis
defensorib[us] o[mn]ib[us] q[uo]d necessariis sunt munita
potuerunt hostium occupari neq[ue] ul
vlib[us] occupari Parmen[ses] induces p[er]
[com]pletu[m] ponte [com]p[er]ientes munitum p[er]
sub[trac]tiones eis navalis subsidii copia
q[uo]d defendebat maxi[m]e spem adeptam
de vita q[uo]d dicto desperari i[n] alior[um] rabie
incidentes elegerunt potius p[ro] pugna
succumbere ul faventie eis p[ro]ciari fortuna
de n[ost]ris manib[us] liberari ad instantiam q[uo]d
vidua p[ri]mi q[uo]d nobiu[m] victor[ie] t[em]p[or]e

fidelium proditione morabatur depredentes tamen
multos quos populares quamvis exponentes victo-
riam per insultum contra hostium tam fuissent
aggressi et contra nos et fidelibus nostris huius
proditionis ignaris dato ad arma spatio
redeunte totum locum ignis globi igneri
undique occuparunt quibusdam rebus et ve-
ctigalibus nostris datis in manibus hostium
in direptionem et predam Imperator vero nostra per
gratiam redemptoris nostri cum multis fidelibus
nostris salvus evasit quibusdam pauperibus
et levibus personis quas fuge presidium
salvare non potuit in captione deductis
et prima hostium tenentur.

P. de vineis cuidam amico suo significat
de regimine exercitus Imperatoris

Cum et opera sua quod bavelia tra
vos teneat quod nedum ardua sed
desperata negotia nobis iniungat. Sed
nobilium ultra in aspera nostri tempore pericula forti-
tudo navis in pelagi fluctibus applicata
unde te vobis premunt nec emoliri deli-
ciis nec eventum nostri tempore turbabunt. Satis tamen
omnia que de nobis sunt fine habuit satis sum-
mi pontificum in exercitu tractatorum ...
... temeraria sagittatione pugnabunt
at vix lucubabant brachiis in regu-
lmatis patribus labiis venient dissoluti
namque retro tardare tibur tendit ut
rome unumquodque videatur iam verba patris
non sicut hactenus insistent auribus audiunt
gaudere vere quod omnium tractusque voluptas
obscura pertulerit super venientium hostium
necessitas iam requirit necessitas in tractatu
vos patris nobis absentia vestra non obstat
quod morum presentia plene supplebit.

P. de vineis Imperatori super dedi-
tione civitatum civitatis

Audivi quod super omne gaudium
reputavi magnum quod multo
plus dicam gaudium gaudiorum ex deditione
civitatis a qua repugnandi spes adul-
santibus sola remanserat cum id notum
per vestros ut sperabam sponte acceperim
sed per alios omni malevolentie velut ante
per metuerunt cum quanta intellectione
veniendi meis gaudiis nostris accessit
quod tante dulcedinis sapore credidi
primus acceptor ut fierem fidelibus
aliis istarum primus dispensator defecisse

forsan eius experientie insit eam ab aliis
qui me in illis acceptione prevenerunt
cepissem et forsitan fieri est ut in
tantam gratulandi quod tum tractuum ...
de tractorum felicitate successum expectare
huius etiam in modum ne recordaretur tante
gratulationis attentius pueritatis utilitatis
mee que ad tanta nimis forte respondere
suffecissem magnitudinis sue verbis obsor-
bet magisterium quod laudo sed
hic venientibus non depono cum tantos viros
in prima huius acceptione dulcedinis
et in aliorum erogatione feliciter ...
beatius est dare quam accipere
divinum oraculo proclamante nostrum
est vere dicta certa set efficax ut ullum gau-
dium meum in aliquo parte diminuat vel
pudore me faciat quamvis ab aliis de
successibus mathematice recondere narra-
tibus veluti puer unumquodque ad novam
quelibet dicitur auditum a narratione
ore dependebam audiam ut quondam ve-
herem tam tanti societatis agnosta non
prodi ne de materia ista tractantibus
inesse invenitur cum iam solatia ista
per omnium ora discurrant per omnium gesta
spargant et in iam non aliud quod fama
publica innotescat numquam omnia ista
vestris meis abuerunt hec ergo que
volui hec que dilexi hec que credidi
et ita legittimis fructibus sum ita passum
de deditione passim incuriale reputo sine
de titulo quorum sum tanti victor factus
auditor securi iam peto ut curia que
in regimine tractuum nostre sunt impedit
adventum divina gratia perpetue iam cessent
ad iterandam tantam morum fidelium vestrorum
pari semper nostre faciem quod vulgata vestra
depellat felicibus auspiciis civitatis.

Senatori in populo romano in-
fendo eius tractus ...

Perite culpe nostre quamvis quod ...
potentie hactenus regnavit de
divinis factorum nostrorum facere pro-
tervia tam tollerationem pati ultra non va-
lemus et nunc hic mortis nostre vestigiis
et audacie refrenans instinctum ne
possit ultra culpam aperte et aquo
[illegible]

97

deuiaret exuatq(ue) eternj sinceritati nre
qua diuina potencia sceptra no(n) ces
sat subiaceat ome qd volum(us) nre
tu volutati Imperii de intencionis
fonte colligitur et de rutilitu puteo
sperant dum eternj si sb testa mi
litans nos tela dum victrix aquila
nri processus primia i Romam pdyb
victricia signa pandebat dum ta
storum stabilitate mirantur anglos
nre presidie cingebas dum nre victo
rie gladius q in tuis hostes insta
ntam nos cuspide minabatur dum nre
potentie fremitu terror et spiritus sic
gressos nros percelluscat sic pusillanimitas
affectus oppresseat sed in experiencie libro
legere potuistis quos cordis cogitacio no(n) pal
putabat intrinsecus necdum quo modo
audacie ymmo insipiencie ut loquela
sit primptor cesarea imitacionis victory
adulatorum nostre fama sed et imperiale
nomen acceptastis Verum no(n) attendentes q(uod)
si nostri nostra ubique terris potencia nre
tu ad longinquos orbis terminos laxantur
habene potati de talice Babilonis
Verum posse nrm qd est potencia no(n) pos
se putantes frustra in partibus Timbrunimis
ova rupentes aspidum ex quibus iam pro
dyt regulus telasque araneas texuistis
Cum itaque omnis subita rerum mutatio sine
quodam conflictu preveniat amicorum iniquitate
temeritas eventibus potencie nre proporcione
mutate vera dissolvetur Babilon dama
scus desinet et sufflatorium consuetur
in igne sedes ab aquilone porta cor
ruet et subalterum circa lubos apponitur
compuncte faciet nre semitis industria
diuinis intuitus no(n) desinit illustrare
et que lumen cuilibet tenebrosis ab
ducit cui quam se se totis modis inclinat
faciet diuina clemencia p locis a quibus
nube sibi senciet emoliri ut aqua
Romanum imperium meruit vocari ne
nos Roma subiaceat quibus mandatis sunt
tradi fuerit et admitius ora desiderata
succedunt.

Civitati Comiti ut paret se ad pre
tendendum cum ipso contra inimicos.

plena dat nobis pacita fiducia de
futuris ut sicut te hactenus ex fide
propria et industria specialem se invenimus
ad beneplacita nra parati sed naturali
tue deuocionis excrescente constancia
grauis nris et imperii honori respon
dent fidelis et sollicitudine compuntis affectibus
experiris Cum quam potenciam negociorum et tempo
qualitas exigat fideles quos in nro ser
uicio multo utilius viliusque solito videmus
et alios excitet deuocionem tuam rogamus
et hortamur attente mandantes quatenus
si unquam te deuocio nobis obsequiosum et
utile prebuisti fructuosiorem de certo ex
ope te prestes ut fides tua p fructuum
efficacia sufficiente erga te magnifi
cencie nre dexteram liberalius extendamus
Inter alias siquidem cogitaciones nri propo
siti stabili tenacitate firmavimus ad partes
in manu forti et brachio extenso
properare nos conferre ut fidelium nostrorum qui
presidere nre nomine et felici statu com
pacientur presidiorum periculosa et rerum dispendia
no(n) vitabunt amplius hominum illorum rebu
tribus compensamus et effrenem superbia
nostrorum rebellium que nunc de absencia
nra forsitan gloriantur potencie nre ma
lleus conterat Super eo ad roborandas
in melius vires nras Carolo Johannis
illustris principis Gener nri dilecto
magna nobis quietate arcioris et gestis
altius destinamus cui quidem et aliis ma
gnificencie nre presidiis quam preparamus in
stanter sic ad confusionem nostrorum rebel
lium disponimus victoriose paratis quod propo
nere nre vicinitate perditi vix adiciant
ut resurgant.

Regibus et principibus de proditoribus
suis et pertrasmorum conflictu.

De fama parabola quod multorum va
riata relacionibus dum palam inpetum
novit volutes enormitas a valde
distendit auditum vestrum forsan offen
det amicorum corda letificet alios et
aucos hostium demulgeret Ecce quod nram
puram et nudam veritatem corum quibus

novit que gesserunt nre dilecti prioribus
seruiant et bene devotam Conspirantibus
itaque in necem nram aliquibus excellencie
nre fidelibus qui primo domesticis potius
et alumpnis videlicet Theobaldo Francisco Pandulfo de
Fasanellis Guillelmo de sancto Severino et
eorum complicibus nobis quod per aliquos conjura
toribus factoribus ipsorum conjuratio nephan
da revoluta ex ipsorum manibus vitam
nram innoxiam dns miseratoriter reser
vavit sed cum nobis tantum scelus sic venturum
sit incredibile primitus hinc prius ad
validiorem veritatis indaginem [illegible]
premeret subito quidam de Fasanella
et est de Morrena conscii cogitate malicie
principes quos lesa conscientia simulabat
una cum aliis sceleris participibus prefati
facinoris in curia nra prioribus se
ipsius subsidium absentarunt et ro
et de predicta morantes in regno et istud
mortis nre initium tanquam indubitabile
expectantes ex inspirato divino audientes
motu terribili veluti de celo fulguris ictu
percussi ad duo ex castris nris Capacium
et Sale videlicet sub silencii abitu sibi ta
fortune subito proditorie confugerunt ubi
qua se possent rerum et hominum defensione
munire fuit prompta fides regnicolarum
corrupta fidelium et collectis undique
viribus circumspecti Nos autem apud Grossetum
tunc temporis existentes postposito persone nre
dum periculum caute prudius in hereditatis nre
regno Sicilie velut in pupilla oculorum nrorum
offendi illatas pacientes continuatis la
boribus et dietis in regnum cum omni celerita
te prudius procedendum post feliciter autem in
ingressum nre maiestatis in regnum complures fide
les nri regnicole qui ad proditorum nrorum falsis
suggestionibus instanciam puerilitate metus
nre mortis spe frivola conspiratoribus et
factoribus adheserunt postquam rei in ...
sibi cessisse videntibus veritatis indagine
ipsius lumine eminente proditores eorundem
tanquam ipsorum volucres conscientie vis ... et
pace fugitivos ymaginem relinquentes et cum
non in duobus predictis castris tantum Sale
videlicet et Capuacii se tenuitate ... sori
psum receptassent unum ex castris nris
de sancto Severino et filio eius proditoribus

nris ibidem in carceris custodie mancipatis
nrorum fidelium regnum prompta devotio
puerilem et instantem expugnacionem ipsius
ad maiestatis nre dominium revocavit et si
reliquo tamen ex castris ipsis Capuacii scilicet
adulatores eiusdem proprio diffuso diffu
gium quod evangelii relatione nrorum fidelium devo
tione mandatis proditores predicti quibus nulla
prosperitas suffragata remedia vel quod
duobus predictis castris cum alias inveni
uenit una ex fortioribus predictorum manus
nras effugere non valebunt et tamen iusto
iudicio quod veloci de proditoribus noviter
et eorum sequacibus ultione recepta sci
bene confidimus de perpetua regni nri securi
tate dispone ut nobis et successoribus
nris in regno vel ex regno agentibus
nulla presumptionis in posterum dubitatio reliquatur
Noticie proinde tue presentium nrorum rebellium
emissio fore credatur nunc propositum vel
aliquatenus intermissum quod per dilectos filios
nros G. B. illustrem regem Sardinie in Ita
liae partibus generalem legatum et Fredericum de
Antiochia in Tuscie partibus presidentem
quousque nos regni nri statum cum salubritate
disposito proprium accedamus deputavimus ita
liam gubernandam ut sic proditorum nrorum et
rebellium reliquias in adventum nrum com
mato potentie nre males gratiam quod
potentia nram quod sic procul quamquam absentibus
et longe insidiis offendere procurarunt
fructuosam sibi fore non senciant quod potius
de nra presentia debeant quam in absencia
gliscent ut pote cum nec consiliis quod noviter
exierunt magnificentie nre devenit in nullo
proportia sic nunc contrarium diminutum sed tanto
magis est adaucta potentia nobis tanto fo
sit dum loquimur quanto propter enormitatem
excogitati facinoris quod post pacis gustate
dulcedinem guerrarum exordia minabatur
eam nobis nrorum fidelium sed populum maior
est accessa devotio fides confirmata Ecce dicitur
quod redditum de quibus proditorum nrorum minis
tab eos propter offensam sponte destituit
et quis eorum liberalitatis nra longe lateque
dictaverat obiectorum nrarum adductum est
timultis ... istud accidit nobis remittentibus
et inimicis eorum quos per mandatum comprehendi et
manu quecumdorum et larga promissio et
premium adversarium nunc contra proditoribus audivit

Admittenda quesita licet inhiant pro
votiuit eius adiutam nomen et titulum
libentissime tacemus nisi quod vox publica
detegit et evidentia factorum accusat quem
nos tacitum tamen vellemus obtegere seu
libere involutis excusare prefati namque
fratres patratores tam fugiti nidi
quam obcessi fratrum unorum stipati consorcio et
abeis quos nos signis receptis auctoritate summi
pontificis per apostolicas litteras perdentes ne
totum apte se gerere satisfacere Romanam nostris
esse predicat ac mortis prodere et exheredi
tacionis nostre summi pont assumit incitator
hic primi captivi prefati quos expugnate
Castri sale nostrorum devotorum prompta fide
lium cari ministrati in spontanea vos et
extrema confessione sua quam incti nephā
rium estimat moientes coram omnibus pru
dentum sit confessio Barrensis alt archiepiscopi cum
pro venale confessionem sua coruunt et lite
Romani redemptum presens a nostris fidelibus
in Clima futuri capere infallibili prodi
tamit quod nos inter hec tempus in familiares
atque domesticos nostros occidi morte
teterrima debemus quem nos teste supremo
iudice cum verecundia loquimur velud qui
umquam dictis nostris scelus huiusmodi vidē dei
non audire quod genus nostra et pontificum
tam crudeli morte nos tradere necessitas
voluisset Absit enim a nobis quem hec inuspia
novit altissimus abhorrentis talibus quod et per
voluntarium et numquam aliter presumpti cogit
nos et Lugdunum galio celebratum in
necem suam vel aliorum ex fratribus consentire
vellemus quamquam nobis sunt per nonullos nostre
fidei zelatores multotiens requisiti et pre
pola extinguere minimarum nostrarum pulsatorum
contemni nos iusto defendere non (?) vlasci
sufficientes reputantes pungit enim pro nobis
evidentissime deus qui nedum quod aciam
nostram de manibus inimicorum nostrorum eripiat
Comprimo nocuum vires et corpora tota
in manus Nup enim Cardinalis Rainerio nostro hoste
et honoris emulo instigante Iacobo de
mora proditore nostro cum pessimis et
Assimantibus nostris rebellibus prope castrum
Spoleti die ultima proximi preteriti mensis martii
ad dispensationem nostrorum fidelium presidente
Marino de Ebulo fideli nostro in ducatu
Spoletano vicario generali quondam
Theotonicorum qui sit instat hii potenter
muniti auxiliis a virtute viri nostro et
excellentie nostro felici fortuna hostes ipsos
vili et patenter aggrediens fide pociunt
qua multitudine prodito armatorum devicit
copiosa ita quod preter eos quos fidelium nostrorum gla
diis sunt perempti et ultra x milia de re
bellibus ipsis per fideles nostros captos carcer
nostro includit nec tu hiis tamen iram et
praim cladeleniam (?) prospere fortune felicitas
et nostre iusticie debitum permansit Octavo
namque decimo die presentis mensis Aprilis Civi
tas Capuatij cuius viso tua muncio ciatur
cingebatur telis et viri exstitit expugnata
per fideles nostros requirentes ad infidelium
nostrorum necem obiudicanda non magis nostra
qua ipsorum nature viriorum mimiciarum
quadis obseptem experimo rabie quadam
fudenio accensos quod fram est ut sic prospere
sic undique nostra potentia perurgeat obsessos
quam pociusque carcitatos ut sola se valeat
spontanea gladii morte dure vel e parte sub
se rupis expositae maritime precipito librare
Militibus suis ut de stipendiis
non iussis non minuret permittendo
providere eis magnifice.

Et si stipendiorum defectus quod pati nos
hactenus in finibus nostris oportuit quibus
nos excitat et infestis quanteris cuius si
diligenter auditur tam duplicia alleviat
preterea quidem quod nos et familie nostre multorum
suffragiis ut hactenus more solito porrecta
sunt reddit mala temporibus vos fodit super
hoc considerationes non impari veritate possibile
vos fieri debuit extestatur Credo quod diu
laborum nostrorum instantia de quibus nos deo
teste comparatim debita considerare pensa
ad unum tuum commoda nostre liberalitatis
deputatus tamen gratitudo firmiter quod nos per
debitum obligat Continuit quod defectus
preteritos et si quod nos forsan in antea
imminere contigerit sustinere sub certa mente
retribuere nos nolumus tum negociis nostris
istarum prius quam hiis primatibus celeritate certa
libratis ordinat ad partes ipsas feliciter
et infallibiliter transmisisse nos digne intendimus dampnis

sic vris natis tam de stipendiis quam de aliis
beneficiis provide magnifice faciens quod vos
a vris prestitisse servitiis merito debeatis

Ezelino de Sarracenis reductis ad mandata

Valde pro obtenta mira deditorum
morum insanie nephandam perto
nam fortuna celebrius novum nobis pro
cessibus quos divina quam gentium clementia
assistente fideliter audivimus plurimum sublo
letificato [illegible] licet cum ex dubiis casus
et casibus [illegible] pro tori nro continue mea
cogitationis infirmitas perditorum ipsorum nefaria
deprimenda quam tam prepropria spatii hactenus
meditationibus nris curam et statum [illegible]
Italie [illegible] suffragabatur hunc vestra
alia vero non videndum Sarracenorum vide
licet edomanda pervitas qui sed a nobis
fidei disparitate se separaverunt si devotionis
integre [illegible] terminum [illegible] montana
Italie et in fide [illegible] potuit licet [illegible]
potuerit nre maiestatis imperio repugnaret
quod ut diversa nobis que [illegible] dirigant
et aspera in vias planas Sarracenos [illegible]
tos tuum timore nre potentie perterritos
[illegible] fortiter volentes ulterius que [illegible] nona
lentes resistere vel absistere in primo no
verit descendisse solam benignitatem auguste
maiestatis implorantes [illegible] te ac certe fide
les nros [illegible] pulsa [illegible] ut [illegible]
nobis [illegible] permaneat quod [illegible]
dubitatum adducat et que sunt impedimenta
sublata [illegible] ipsorum rebelliis [illegible]
ad nros rebellium reliquias finaliter [illegible]
vendas [illegible] liberaliores ad [illegible] gladii
potenter [illegible] intendas.

Pisanis ut procedat potenter contra Luccanos

[illegible] contumeliosam superbiam et Luccanos
superba [illegible] Lucanorum que [illegible]
[illegible] se [illegible] et Romanum imperium
[illegible] supersum ext [illegible] littere re
[illegible] divulgata vos
[illegible] non latere [illegible] nos [illegible]
[illegible] silentio preterire ut [illegible]
[illegible] nre zelati honoris et [illegible]
nati [illegible] ingratitudine ipsorum ad [illegible]
et imperii [illegible] iniuria et
illorum insolentia edomanda [illegible]
[illegible] pariter et potenter [illegible]

Lucani ad [illegible] imperii [illegible]
[illegible] [illegible] pluries [illegible]
[illegible] [illegible] tanta nobis
[illegible] iniuria et [illegible]
[illegible] nris blandiens superbe
[illegible] ingratitudine quam [illegible] pariter
[illegible] hostiliter invaserunt [illegible]
enormia [illegible] [illegible] tantam
iniuriam [illegible] negligere [illegible] male
gladium [illegible] ipsos tamquam
inimicos imperii [illegible] mandatis ipsos
[illegible] ab omnibus [illegible] evitari et
[illegible] quam [illegible] dolebit et attriti
[illegible] imploraret [illegible]
[illegible] velud stipula [illegible] ad [illegible]
[illegible] malum [illegible] [illegible]
[illegible] corde timentes ex [illegible]
sibi cumulabat et publice penitentie
[illegible] superbe blasphemando [illegible] vero
illorum superbia que ascendit [illegible]
[illegible] iustitia iudicio [illegible]
et [illegible] ut [illegible] duplici [illegible]
[illegible] regalis attente [illegible]
[illegible] Luccanos [illegible] debita [illegible]
tes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ipsos sicut
melius videbitis expedire.

Tyburtinis confortat eos ut sint firmi in fide promittendo eis [illegible]

[illegible] sit fides vre [illegible] quam
erga nos et imperium [illegible]
[illegible] alacritate [illegible] aliena [illegible]
[illegible] argumentis [illegible] cum effectu
operis [illegible] coram nobis experimenta
[illegible] et [illegible] nre professio [illegible]
[illegible] sollempniorum [illegible]
[illegible] memoria [illegible] proba
[illegible] Tiburtini devotionis [illegible]
[illegible] continue se nris obsequiis
[illegible] exhibuit et in fide nra co
stantia devotionis [illegible] [illegible]
[illegible] fidei nre professio [illegible] hostium
impulsa [illegible] et continua [illegible]
[illegible] offensam [illegible] expe
[illegible] occasionis [illegible] nro [illegible]
[illegible] nris [illegible] prelata [illegible]
[illegible] [illegible] ad eos
[illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] libenter admittimus
[illegible] nre [illegible]

nra fuadia suscepit tam deuota debita
more fruitorum, exercitus portatis de
quibus et alijs nre fidelit obsequijs
quaque ut dixim nra magnificencia cum
fecit que extenso tu literarum ma per
reuolutis ceterum nuntiorum qs nup ad nram
presentiam destinastis solemnis nob comme
ndata fide si sup h suo loco et tpe put
honori nro congruat et fidei nre respicit
integritas beniuole curabim pruidere
qd in fidei nre constancia mito gaudebitis
perasse letam vre deuotionis audita
quos nre felicitas audas fore confidis
ex nrorum prosperitate successium veneunt
adiacq: qr negotijs put p litteras alias
vob scripsim salubrit ordinatis i tuscia
feliciter et victoriose prouenis vbi diuina
fauente clementia plene gaudentes i cor
bustos sospitat prope regnauim et vnius
at singula nob ad uota succedunt ubique
mora modica the disponim ad ptes
istas i proximo felicibus auspicijs pressiuri
vos g adsuetia nra more solito vigiles
conites sic ad ea oia q honorem nrm
sapiunt tenacit vigiletis qd prauitas
i nre prouisionis et liberalitatis magnifice
ad pseutiorum minorum nrorum liberalit inte
datis ut fidei vre constantiam dignis ex
tollere laudibus et labores vros aplis
recompensare premijs mito valeam;

Comitibus et nobilibus marchie ut parent se ad procedendum armata manu contra rebelles

Nos cae nre iusticia dispensans
respiciat potestis euidentum argu
mentorum experimento colligere dum plures
de hostibus qui diutius tm nõ absque ma
tialis gladij vibracione dectat multi
ex eis in ceteris istas penali doleat
i laquei vre captiua mirar inciderit
et hoc illi qs emulorum mrm suggestio
perniciosa seduxit plenius considerantes
nram querere que exoptare iudicium ad
finem vre potentie reuertunt dentis etiam
ipsi hactenus aliq marchionem ad falsas
suggestiones capitanei et aliorum pseu
do prophetarum euangelisancium vbum quamuis
a fidei nre gestibus imprudent errare
runt et tam diu passi sunt huius errorum
obumbracione seduci quousque sup sanctos

et iniqua seductorum que diutius latere non
potant euident cognoscere potuerit. Su
per at fortune nre gpetas q solum nob
placidis arridere dum pueniit et psequuntur
signa placere ginant dum magitudino
nrorum qd promisit eius nisa sit hactenus
tam vere aliquando vere facie tam hylarem
rotunditatem que monstruit dum maior ps mar
chie f.. et tum urbes et papue ciuitas
recd cum signa pplus et exurgentes sup
gestorum ductis fraudibus et uia cognita
ueritatis ad fidei nre cultu nouiter redierunt
et ut liberius pstiti vigui et uirtute pla
cida consuetae redirent ad fidelitatis semita
redire nolentes uigili et tumultuoso
conflictu facto cum hostibus i signum reprobae
perdidit fidei sua constanciam comperi multos
de melioribus et alijs qui rebellibus et cu
ius generale iudicio marchie alios qui fa
mosos viros nri carcis aggrauit. exqs
fiducia nob data promitti q tota prouincia
consequenter ad fidem nra culmine reduci
si cum ptes illas ut cogg potent et mag
fice regnauim Nolentes q oblata cum nob
ad actum de hostium condicione victorie ne
gligere ab auctore nos quos laborum nrorum
et honorum expetes ee nosimus ad ipsius
victorie pticipium inuitaui fidelitati vre
mandantes qtus ex sapore rumorum huius
nosolum tam letitie sed robur et animum
assumentes omnes et singuli ad requisitorum
vos armis et equis put magnificatio
vnicuique decult paretis ut i estate futura
cum felici exercitu nro ad obtinendum de ho
stium depressione triumphum sit potentis va
leatis qr ad retribucionem magnifica qui ppel
li et alia nre deuotionis obsequia que sta
bili mente gerimus ad remunanda ea perfi
cientia nrorum animum liberalius inducauit. Sa
tuos enim esse vos volumus qr sed cum vnum
i nris finaliis exere uidebimus sic i cum le
baliter nre deuotionis pretermalit extendeus;

Mediolanensibus ut cessent ab hostili impugnacione

Prudenter pcedenda sunt mala ut sa
lubre bona succedat, offendiculo
qs sublato de medio. leuius curret et felicior
auctor ad optata. Dane cum dno ipso ze
lante salutis ad ea nos impsit q sit honor
acte dei imperij et status pspi lombardie

ne guerrarum turbacio que solet in talibus afferre periculum nos pressius circa premissa quod absit aliquid difficultatis apponat bona fide consuluimus affectione paterna regiam quatenus per receptionem premium et ab incensu cesset pro stilo et securitate prestet non solum transeuntibus hominibus verum etiam adiacentium regionum. Nos autem sollicita circa vestros adversarios procuravimus sic etenim pacis hincinde tractatum [illegible] tamus ipse stili divine clementie supplemento potuit sine optata quiete

Cuidam principi de promissione expensarum narrando facta

Contra quod spe et vota quam plurimum ad suaves applausus regni Sicilie divina clementia cooperante provenimus sub meta sunt auspiciis nostris undique nova felicia quibus est talamus exhaurire quod placeat et nostris referre suaviter auribus quod te delectat quantum contra nostre maiestatis adventum diu malicia temporis longe sic nobis absentibus largiore excessibus licentiam tribuat civitates et loca regni pro parte non modica rebellionis error attendimus infecisse visa tamen potentia nostra tamen sic quod plures exceus nostrorum virium fragor edomuit et nonnullos errorum fu gata caligine spontanea conversione reduxit ad fidei cultum ita quod iam intrepressibus nostris obivit et nunc quod vel modicum restat ad fidei nostre conformitatem difformes et sic evulsis iam plene radicibus que factionis inchoate materiam roborant cuncta nobis grata provenerunt et cuncta nostris auspiciis ad vota succedunt ut possit tamen tuus et aliorum nostrorum fidelium mos crudelitas in dicta furiose quod deo delectosa regni nostri suaviter reducimus pro mitte civitates ytalicas intendas [illegible] proscriptorum plenaria tanto libinis et liberius natale disposuimus quanto fecundius exinde titulis nostris extollitur et facultas nobis habilior prosequendi deinceps libiori suffragantur. Orie te volumus quod fiscalibus incliti regni nostri per diligentes pretes studiose discussis pecunie in maiori parte quam possis quantitate congeras ut de ipsa tibi pro salubri expeditione negociorum imperii pro curias celerius quam vix sufficimus

Regi Zeffino qui Mathomedum adorat.

voluimus in regibus terre et principibus in nostre maiestatis excellentia gloriam sed propriae in guttenso adversa vos ihesu christi fide [illegible] tradicionis cultum pravo aliorum virtus [illegible] cultum nostris nascetur. Responsa ad predicta

Quia hilarem datorem diligit dominus me diligit et si beatius est dare quam accipere beatos eos perhibe quod vanos tuos ne senciat in sarracenos meos aliorum me [illegible] est iniatrez.

Alfonso primogenito regis Castelle dilecto nepoti suo de captione proditorum

Detestabile quidem et sequiatum aliquid hinc alibi tempore opposita tali factum quod de sco severino Rodoricala et de Fasanella et de morra et aliorum suorum complicum proditorum nostrorum adte per nostre celsitudinis apices pervenisse iam scimus nunc nos delectaret horum scelerum in penitus describe vel exaggerare malicia quam nullo fuisse concepta tempore gaudemus nisi quod iccirco liberius enormitates sceleris dependamus excessus ut quod motus nostros in eos augusta clementia temperet ratam ab orbis nostra modestia clarior censeatur hos enim qui nos tamen numquam protrucidavit si sic crudeliter homines homicidas occidimus iniuste non agimus hos quos velud filios dulcedine paterna nutrivimus si tamquam perfidos paracidas nostre fecimus angustias in vacuum mac pricius ut omnium clementiam usu carere vincere incipiat non prevenimus in hos quos pacientes stipendiis filios exposuere martyris In hos denique suos gravissimos rancores et mores bustorum immiti at debite fidelitatis obliti nobilis regni nostri Sicilie non filii sed progeniem deum et honorem sic mediter offenderunt quod non insanie culpa conmerentes non debito pene suppliciis proderet. Ad horum quo primae indignationis nostre pervenit aculeus divina clementia quam celeriter aperte ipsorum infamat complicum quod proditores tam fidos et eorum complices iniuriosos gradus quibus et etatis nephandissimi sceleris patratores et quos nobis divine potentie in vemeam prospitute gloria et sufficientia nostre subsidia non [illegible] tam potuissent nimicos quibus nostri regni puelle pape eo consa cancellarie perpetua quam adipos complicum permisit

nostrorum principes et omnium negotiorum
nostrorum actores pretiis principibus
theca tu expedit a et e in regno
nostro Italie nostri Capitanei generalis
nepotis et nostri consortio omni pro quibus castra
nostra sue iurisdictioni commissa ponere
poterat et deponere Castellanos castrum
Capranice quod capi defficili non immerito
poterat formidare sed sedito sic tenendo
concedenit sic expoliavit munierunt ut
nedum contra Romanum pontificem sed patriarcha
tertiumque motum poterat potenter inclinat
sed non contra quoscumque vicinos
potentia tueri se longe etiam nunc potuisset
Licet enim non de suis sed eisdem
ad defensionem longe fiducia rupes
excelse munitio murorum fortium ambitus
et copia bellatorum recepta affuit necessarie
rerum sed aqua penurie non perversa penuria
quoniam naturale ex fontibus rupes saxose
negaverant et accidentaliter ex pluviis cisternarum
cisternarum edificata gravitas in tanta copia
non habebat quod a ceteris initium quo
munimine se reparant proditores per tota
proxima futura estate sufficere pugnantibus
et ex anxietate pugne sitientibus acto
prose bibentibus potuisset copia estimi
acris violentia sorbebat quod et si re
licta quod sue perfidie initium habuissent
nitrum conductus aquarum et muros omnes
machine nostre confregerant ut ad cisternas
tisduce per canales ceteri necarent
quod factum est ut expugnati perfidorum vigin
colarum victoriam gloriam qui ad vindi
candum eorum obprobrium attenti perfide in
expugnatione infidelium nostrorum proditorum et
castri pugnatores continuos dimittere non
luerunt die penultima mensis Julii statibus iniqua
principes quod sequentes se pene debite potius
quod munimine tradiderunt quorum omnibus per
speciam tamen ad quod vota multorum expe
dit celeriter et advocatum tu diuina provisio
impetu sustulit loco et cauteris studiis
nostrorum pessimum curiam tua labe reddi
et resumpta victoria fortes ad nostrorum omni
omnimque vitalitatem fine laudabilem reli
quias contendendas.
Fulginatibus quatenus eos mandabitis
ut contra rebelles suos procedant tuo
t si generali et ductos capitaneo
fideles nostros prudentes metu affectione complecti

etiam nos affectuose prosequi tenemur specialis
ex vestris cogitationibus venit se offerunt quod
ad Civitatis vestre commoda inter alias civitates
Italie preeligentia quedam multiplex nos invitat
Inducimur siquidem ex antiqua fidei vestre zelo
quam non vetustas temporis antiquata deleverat non
annorum spatia restituta constringit sed quanto
plus in tempore labitur tanto semper in fide vestra fuerit
inveniuntur. Inducimur etiam ex puritate vestre de
votionis constantia quam non turbinum motus exo
commota non persecutionibus hostiliter stupefecit
tamquam soliditas semper extitit in fide semper fulgor quam
dispendia semper protulit graviora. Inducimur insuper
laudabili exultatione potissime quod in Fulgineo
fulgere puritas vestra cepit et sic de ci
vitate vestram locum inclite nostre credulitatis
erga nos quoddam devotionis modum concedit
et non aliquid quedam simulate seduti quo vestris
salubriter ignem familiariter obligamur. Sic quod
de tuta vestra et sollicitati similiter credimus quod fide
vestre sinceritatis de bono in melius semper crescat
tantea non in terra nunc ascendere potuit quod
nisi sic nos affectuose diligitis aliquis simul
sit semper suspitio vel suggestio fraudulenta
devotionis vestre constantiam de quo stabili mente
confidimus a fide vestra valeat revocare licet
ergo nos exhortationibus non credimus quos sine
requisitione facietis ad vestra salutem probabilit
comprimi nichilominus tamen vestram fidelitatem requirimus
et hortamur et attente mandantes quatenus in fide
et sinceritate nostra sollicite more solita vi
gilantes sic ad requisitionem et de agno ca
pit vestrarum perveniunt dilecti quoniam atque fidelis
nostri quod ad vos tanquam in magnanimitatem pro vestre
tum nunc et continue nobiscum commorantur
quod rebelles nostros vos potenter et viriliter
apponatis quod sine laudabilem principum commit
tate vestre semper dextera ad vestre generalitatis
et specialitatis augmenta quod pro debito obligetis
Nos enim sic alta mente et amplis retribu
tionibus fidem vestram disponimus compensare ut in
nostris sinceris prestitisse fidelitatem multo gaudeatis.
Civitatem nobili ut reduceret ad fidem villa
regimini suo commissam que a fide deviaverat
vim ex zelo prudentie devotionis et fide
quam ad nos et imperium semper habuisse reno
vimus de tua industria et legalitate confisi
custodiam ville et fiduciarie credimus commisisse
ut sicut certos inter alios in fide nostra persistentes
eos in cuius loci custodiam specialius deputavimus
villa ipsa sed nuper accepimus a fide nostra
nuliminus defecerit tanto te propensius expe
dit contra ipsius ville usurpatores mandato
exercere quanto confidimus de redemptionis ipsius

studio tue circumspectionis inhesimus et per hec
nostra que et tua propria utilitas procurat quo
circa discretioni tue regimus et rogamus attente man
dantes quatenus sicut unquam honorem tuum diligis et a
nobis amplas retributiones expectas et modos
et vias quibus eiusdem negotii comoditas cognoveris expedire
excogites ingenium actuas et tu sollicitu
dine qua potes elabores quatenus locus ipse ad
fidem nostre serenitatis reducatur. Nos enim promis
siones omnes pacta conventiones quas ad honorem
nostrum propterea duxeris faciendas ratas habe
bimus et faciemus inviolabiliter observari temporis ambu
tate captata. Ceterum nos in magna forti et
copia thesaurorum et exercitu sicut ad ultimum exterminium
nostrorum rebellium et statum pacificum re
bellium procurando partes Ytalie magnifice repe
temus quod rebellium nostrorum temeritas quam divina for
san absentia gloriatur divina nobis assistente
clementia que tueri nos iugiter consuevit in
adventu nostro tumultus evanescet.

Capitaneis suis in Tuscia ut studiose procedat super eisdem

Sic magnis licet indiciis vel expres
sionibus tue devotionis industria sit
considerare quod castrum et villa in fide nostra per
sistentes viribus potuisset possessor negotiis afferre
compendium quod tamen per eum propterea et si in parte gratia
cedent tamen diffidentiam cavet vel in tam
grandi a nobis in longinquum et ad nos ab inde
peregrinos seu singulariter quomodo pacum nostro turbatum
remanente tamen destitutum aliis vias pas
sagiis inde sit unica clavis ad ianuam que
nobis nunc quod reserare potest et claudere turbatum
et regressum. Cum igitur villa ipsa sicut accepimus
a fide nostra deserens devincit castrorum predam in nostra
devotione fideliter persistentis fidelitati tua regio
mandantes expresse quatenus eiusdem negotii circumspecta
cura diligenter adhibita statum de castro fide
liter nostro Tuscie quo magis videris expe
dire vias et modos diligenter excogitans
quatenus ad requisitionem ipsius ville ac efficaciam
defensionem et obsidionem castri predicti aggravatis
auxiliis celerem succursum inducturus ad
hanc efficaciam tota viribus ipsius et tue tam
tate prospice ut sicut unquam desiderant in personis
et rebus ac supplicationibus suis tota nobilis
fameque et gratiam inveniant stabilitam ipsa
tam eiusdem ville tutorum castri et pacifica
nostri strate ac provincie potenter ac viriliter in
tendentes fideliter quod ad nos et imperium habe
bunt ex debito et eos propter hoc promptos
novimus habuisse defferentiam operis fateantur.

Civitati capitaneo suo quod victo triumpho de laboribus invictabiliter eum adesse.

et conformiter fatis tuis et diligenter
audite singulis que nuntii et processus tuus
posuit coram nobis eadem fronte tene te volumus
quod presentia tua quam fructuosa nobis pro
tulit devotione probamus libet latius nos
propria videmus ut nobis tuus quem grata sunt
habilibus prudentibus utrumque obsequiis et
tu nunc quos faciliores extremis absentis
permittis placandis aspectibus cetera ut vero
quod sollicitudinibus variis laboribus bellicis
fatigatus nunc videre presentiam te putares
adeundum et leta nuper piece faciem aspicere
ad quietem. Quam necessaria non quam laudabilem
habuit in partibus illis te auctore principium
nostris paucis patuit desideriis repugnante
voluntate tue quodammodo tue quod saluti ad
partes ne fatigis dum in meliorem statum
reformata provincia gloriose inde sequatur
exitus unde votum per suscepte gloriose consumma
tione successus te de partibus illis ad presens
non videmus evocandum. Nollemus etenim que de la
boribus et sudoribus tuis et proprie promptitudinis
devotione dispersit alienam meteret falce
victoriam et assumeret alius in campo martio
strenue currente triumpho. Quam tu plena
sit nobis et placeat presentia de vigoris ipsius
resurrectione fiducia. Age viriliter et spes
pulcra te foveat quod te cum plenitudine
gratie de rebellibus nostris suscepta victoria
ad nostram presentiam devotione tua et fide
litate ad nostre quietis principium admittemus.

Ezelino scribit ei quod propter victorias et fatigatus laboribus requiescat in regno

timus et longi temporis experimento didi
cimus quod a consuetudine que dudum in te
nec primum abstinet propterea longi temporis spa
cia tue mentis maturitate devotio nati
vis certa potius debellare non possit.
Sed quod vigentes in senium tue devotionis
auctoritas quantumlibet et preciosa senescat in
corpore virtuosa tamen iuvenescat in mente.
Scimus quod ardor tue fidei annorum vetustate
non deficit nec annorum spacia fastidita
constringit. Quanto plus in tempore labitur tanto
fructus placidiores adducit. Scimus quod licet
a nobis medio locorum spatio te corpore dividat
tota devotione et animo maiestatis nostre presentia
intueris. Dum statum nostrum prosperum per litteras
experiris et prioritatis nostre
consueta vota vivis nova desideria
que fruente nobis divina clementia prospe
rimus et corporis nostri membra bellicis
hactenus fatigata laboribus delitiosa requiem
nunc dulcedine restauremus. Illo itaque
omisso ad pacificandum statum imperii

fidelium et rebellium reliquias contendas extinguis nostris quas excitat sollicitudo propter vigilias continuas exercere curavimus.

Tremonensem confortat eos in fide et asserit se cito iturum ad partes illas in exterminium suorum rebellium.

Et si verum exigente qualitate temporum quibus consulatur aliter fieri posse non videmus, dum regnum nostrum Sicilie per occasionem discessus repetendi, vobiscum esse corde vivimus et si permittente natura, si potuissemus maiorem corporis nostri partem providissemus vobiscum perpetuo remansuram. Considerantes vos quod temeritas superstitiosa rebellium dudum delicose tantoque quieti nos deditos opinatur imprudenter sibi plena iam veritate gloriam ex absencia forsan nostre maiestatis usurpat, pensantes etiam quod aliorum maiorum vota fidelium dum presenciam vestram anelant exurunt de facili posset assumere per tanta longa tempora prosequende rancore, nos in partem sollicitudinis redeuntes eligimus ut suavibus regni solaciis personam vestram providimus subtrahendam, sic sed noverit et omnium devicta magnanimes ut nullis quasi per tantis fatigati laboribus vel suis effusis sumptibus fastidium nunc videamur ad bella solito fortiores ac iam nunc ad erogandum stipendia et premia largienda promito satis consueto fervidius nostre magnificencie primum apperire. Certe quod corpore sospites et corde fortes ad reintegrandas partes Ytalie potenter accingimur thesauros undique de regno Sicilie congerimus et nostre potencie brachium sed congregatur et cunctisque presidiis roboramus ut in proximo a victoriosa nostre maiestatis adventu spe diurna fidelium respirante concutiantur medullitus corda rebellium que nobis absentibus forsan inaniter gloriantur. Vos autem viri fortes quos velud in fidei soliditate firmatos reddunt [illegible] et temporum qualitas et vera devocionis [illegible] firma fiducia quod concipite quod in summa exterminium [illegible] rebellium ad partes [illegible] in proximo potenter et magnifice venimus. Interim autem sic vos firmantes nostris [illegible] ad confusionem hostium sed vidos [illegible] vires vestras et alios excitare quod inter alios fideles nostros vos dignos [illegible] laudibus et specialibus [illegible] premiis [illegible] valeamus.

Eisdem narrans suos eventus

Exultat nobis vobis de nostre felicitatis eventibus regnans desiderabile que multe fidei multe devocionis puritas sic finit [illegible] vos nostre prosperitatis efficit auditores. Dum enim continuitudines [illegible] quas dudum clare memorie domino genitori nostro prosperitates constante consilium contulisti, diligenter adduximus [illegible] voluntate vestram memorie meditacione [illegible] libenter vobiscum [illegible] statum nostrum verba consimiliter [illegible] libenter et prosperitatis nostre successus prenarrare. Noveritis quod ex divina favente clemencia que semper gerit [illegible] sospitatis corpore nostro beneficia fruimur et exultatis undique rebellionis obstaculis que dudum in cognito potencie nostre brachio palpitare quodammodo videbantur in regno nostro Sicilie potenter et viriliter triumphavimus [illegible] annis forte magnifice [illegible] fidelibus nostris regnicolis [illegible] pace [illegible] solo [illegible] bella disponimus et [illegible] imperat et gerit officium gladiorum [illegible] ut non sit [illegible] censuimus quod potenciam nostram [illegible] manus quod [illegible] ut per hec et acquisita possimus in brachio potencie nostre defendere et cetera partes Ytalie [illegible] negociis nos cum felicitate habilius intendere valeamus.

Cuidam nobili ut perseveret in operibus fidelitatis que incepit.

Intellecto nuper quod tu pro iurata [illegible] ad excellenciam nostram fidei devocionis officium [illegible] et honorem nostrum respicit [illegible] susceptis et in [illegible] laudabiliter [illegible] labores [illegible] non [illegible] devocionem tuam gloriosa laude prosequimur et tu servicia tua digna premiorum retribucione respicere disponimus. Fidelitatem tuam requirimus et rogamus attente mandantes quatenus laudabiliori fine [illegible] quod laudabiliter concepisti ad requisicionem super omnibus que honoris nostri nomini augmentum respiciunt sic te [illegible] ut [illegible] modis tuis firma [illegible] exigentibus meritis [illegible] valeamus.

Capitaneo suo ut preparat portare fodrum

Cum nostras [illegible] studiosa sollicitat [illegible] in victoriosa [illegible] bellatorum cursus amplificatur, rerum victualium copia [illegible] cum itaque imminente iam tempore vernalis instituta [illegible] locis [illegible] ex quibus [illegible] facilius redderetur accessus [illegible] copia fodri [illegible] ut si [illegible] defectum possit emere [illegible] suffragio suppleatur. [illegible] devocioni tue precipiendo mandamus quatenus per [illegible] et Calabriam et Valle Grati [illegible]

marittime publice fieri inventa ut quamque de
partibus illis maritime vel alius frumentum vel or-
deum seu res alias victui oportunas ad felicem
exercitum nostrum deferre voluerit debito prius et cur-
rente soluto secure accedat. Si vero prepotentes
invenire non poteris delatores tue transmissionis
industria que per confluentes in nostris similibus seu
sub ratione mercatores aliquos prudenter inve-
niat et diligenter inducat quatenus in terris vici-
nis maritime victualia ipsa emere debeat
et ea ad terram predictam translata post solutionem
debitam vectigalium ad eundem exercitum sine quolibet
impedimento transportent, consignaturi victua-
lia ipsa sub testimonialibus litteris tuis eos deferre
contingeret contra vires ad que per maiestatis excellentia
ordinatur ad exercitum nostrum si poterint vel ad
castra maritima amalfie si propter maliciam tempo-
ris navigare venire non possent et ut
super hiis de cordibus suis omnis remota materia
perdita fuerit eis expone nostram te promittere vo-
lumus quod victualia ipsa pro expensalibus nostris
poterint sine contradictione deferre et vendere plus
offerentibus liberam inveniat facultatem &c.

Ezelino de Capece cum dicta civitate

Audire te volumus quod nostra patria iustitie
manus altissimi tamen nostris continuis
promovet incrementis letari te pietate quod suspe-
ras desideriis longe vinctas mittens nostre
sinceritas iam attingit. Consultare te cupimus
quod labore nostrorum congeries a nostris fidelium non
exempta sudoribus quietis iam nobis emolumenta
promittit. Dum civitas que diu agere fi-
delium vero predicti suis erravérat et ex debi-
libus figmentis rebellium resistere [illegible] in
corporis fluxu sic et rimosa materia inve-
bat per oppressiones tamen et varia genera im-
pugnandi quibus inclusorum plura triumphasset
exercitus noster de preplacito tribulata talcaverat
de [illegible] pristinis [illegible] resipiscens [illegible] de vo-
tionis spe qua penitentiam prestat humilitas
unanimi voce deditionis eiusdem nostre mere
gratiam humiliter implorant. At licet civitas eiusdem
incolas sic magnificentie nostre vigor arceret
extrinsecus ut ex patriis et importuna continue
fames intrinsecus laboret et destituti spe
quibuscumque extionis auxiliis [illegible] ad solutionem inte-
stinum debiti est diucius contracta penuria
sed penitus impotentes nostre potentie viribus
ulterius resistere non valentes nos tamen quos adula-
tionis medium eorum incauta temeritas vitio
potestatis irritasse pulcrum vindicare [illegible] oportet
[illegible] ignoscere [illegible] minantis furore gladii
[illegible] ab principibus facinoris ex regni
nostri limites latius exulum [illegible]
[illegible] manum [illegible] deducant

et in signum ducte rebellionis ipsius dirigentium
tamen murorum [illegible] solo sedentibus debuisse
[illegible] nostre potentie que libere ex eorum
in proditos quoque nostre [illegible] Dedimus vero
[illegible] adhuc [illegible] fame solo
[illegible] ad notitiam tuam pervenit ex parte tue
devotionis [illegible] in letitia re-
soluta [illegible]
[illegible] ut sic exactum ipsorum rebel-
lium attenuata sint pectora sic tue devo-
tionis [illegible]
[illegible] festo congaudeant
universalis turba fidelium continuavit.

Iustitiario [illegible] super exactione pecunie

Vir magne devotionis indicium et mul-
plicium fructuum honera que successive
fidelibus nostris [illegible] tue incubuit [illegible]
nos ipsos debita meditatione pensamus
eis benigne [illegible] affectu [illegible] et
[illegible] quodam nostris oneribus eorum tolla-
[illegible] quos sub paucis [illegible] et
optate quietis gaudio sub alarum nostrarum
velamine cupimus delectari. [illegible]
victoriosa exitum nostro [illegible] diu in nobis
[illegible] nos et fidelibus nostris triumphum
[illegible] divina clementia post labores tam
in armatione felicis stoly quam in stipendiis
bellatorum et aliis [illegible] expeditionem exercitus
expugnationem qualitas requisivit [illegible]
[illegible] nostrum ipsius rei gloriosus effectus [illegible]
fit ut ad solutionem multiplicandorum debitorum
[illegible] nostra [illegible] sine fidelium
nostrorum suffragio fisci nostri non suppetant
facultates [illegible] pecunie [illegible]
cedula [illegible] ab [illegible] iurisdictionis tue
[illegible] exigendam fidelitati tue firmiter
precipiendo mandamus quatenus diligenti meditatione
[illegible] summa pecunie anno proximo
preterito iurisdictionis ipsa imposita [illegible]
[illegible] eam [illegible]
[illegible] Civitates
iurisdictionis tue et loca [illegible]
distribuas [illegible]
omnis [illegible] pecuniam [illegible]
[illegible] exigi et festinanter [illegible]
[illegible] facias et ad cameram nostre [illegible]
[illegible] transmittas.

[illegible] Civitati ut subveniant et in aliquo
ad solutionem debitorum.

Et si opera fidei et devotionis [illegible]
[illegible] successibus pro nobis [illegible]
tot [illegible] et onerum [illegible]
quos in nobis [illegible]
[illegible] plene solatia que nobis et aliis
fidelibus nostris [illegible] disponimus

infra nos ipos assidua meditacione pensa
uimus deo teste nouas sarcinas humeris
uris adiungi qui primo curis et tantis impli
tati et quas pluritas virorum passiones
gubernamina deo quo nos teste deo tota mentis
affectione compatimur velut alleuiare possem
Cum tamen firmum sit nre maiestatis propositum
quam rerum euidentia permittit eucitis finem
laboribus uris imponere ut conculcatis
undique rebellionis obstaculis non sit al
modicum quod nos decreto inuictas pa
rat aciem nre ad complementum operis
ad cuius prosecutionem nra libenter onera suppor
tasset deuotionis vre constantiam inuiti cum
tulimus euocati Cum igitur in victoriosi exercitu
nro sinatu duce inobsidione ciuitatis
de qua nos et fidelibus uris triumphum
prestitit diuine bonitatis clemencia pro laboran
tium continuacione felicis stolii quod in stipen
diis bellatorum et aliis que circa expeditionem
exercitum expugnandi ciuitas requisiuit sit
circarum nunc ipsius rei gloriosus effectus
exhausit ut ad solucionem multiplicium
debitorum que propter camera nra contraxit sine
nro consilio fisci uri non suppetat facilita
tes fide tu vero quod super premissis ad beneplaci
tum nrum paratam reperimus et rogamus atten
te mandantes quatenus firma conceptaque fiducia
quod bonus erit in antea noster status quia
que nunc est a nobis si negotiorum ea permittet
tollens ad requisitionem commissariorum ipsi
nus ipsius eum quod morem steterit circa subuen
tionem premissorum nobis fideliter et deuote prestandam sic voluntates viris promptas
et ylares offerant ut dilacionis prius lau
landando commendantes accessibus ut de
in prosperitate iam nobis quietis deliciis sub
nra pacifica possessione gaudebitis
et sub alarum nrarum velamine quiescetis
et nos erga nota vira statuatis prompta
debitores ad gratias et fauores ac laudes
titulos in conspectu nri culminis asscripturus

Capitaneo chartre confortans eum
dicens quod intendit eum reuocare ad se
quod cito habebit victoriam in qua nisso sibi
vendemiet et tenere Offi

te volui quod si absque periculo negotio
rum fieri posse commode videretur presen
tia quod fructuosam nobis clarorum super demon
stratione probauimus libenter latis nro pro
ma videremus ut nos tuus que grata sunt
nobilis patribus ut eum obsequiis et tu
nus quos familiares continuo ius ab
senti permittimus placidis affatibus lactare

velud qui sollicitudinibus variis et laboribus bellicis
fatigatus nunc pride presentiam et respirantes
ad deum et leta aspiciens faciem aspiceres ad
quietem sed negotiorum ipsorum nature quia laudabile
semper habetur a principibus illis te auctore principi
nris tantisque et tuus de ipsis quibus repugnante
natiue quodcumque voluntati nre illam facias
et dimicet gloriosa nie procurat computans vnde
notiones suscepit contra successiue processus
te de partibus ipsius ad nos non videremus nro
tamen nollem etiam de laboribus et sudoribus
tuis et prompta diu deuotione dispensis alie
mentem falce victoriam et assimilet alii te
in campo marcio strenue tenente triumphum
sed cum plena sit nobis et propria probeat
de regionis ipsius informacione fiducia
age nunc et spes pulcra te foueat
quod te cum plenitudine gracie de rebellibus
uris assumpta victoria libenter ad nram
presentiam redeuntem tuabimus et tu aliter ad
grate quietis primum admittemus

Bononiensibus ut non eleuet se in superbia
propter victoriam habitam de filio suo et qui
continenti liberent eum

Et si fortuna seuior nos diebus istis
respexit vlas volui non debet se sa
pientes cetibus in aliquo superbire quia sepius
in alto quos tollit ut cuius ex alto fere
cuius conquassetur Ita sepe videtur fortuna
in principio felicia inimicare sed medium et
finem replet multis aduersitatibus et confundit
Relatum est etenim magnificencie vre quod in
victoria nobis data fecistis cornua fortia cum
quibus totum orbe credidistis ventilare et
eleuati in superbia magis velud loquaretis
fortibus viris arroganter munera transmisistis
cum eis sollempnitates et magna gaudia
celebrantes sed non cito eleuacionem vram ad
mansuetudinem commutatis cornua fortia que
fecistis subito impetu confringentur risus
vester dolori miscebitur et gaudium vrum in
tristicia conuertetur Considerate igitur prouide
et attendite diligenter quod nunc vri semi
tas omnis passa videatur aliquas tempe
states cum stupro dei iudicio multos de illis
quod rebelles esse nre potencie presumpserunt
iusticia mediante ad penam mortis conduxi
exemplum cunctis hominibus seculi monstrauit non
enim sed putatis videmini sopita est Roman
imperii fortitudo Ita semper vigilans et attenta
potencia non dormitat interrogate patres
uros et dicent vobis quomodo viuus vir fe. me.
victoriosissimus Fridericus cum voluit mediolanum pri
ores vros expulit a propriis laribus et ciuitate

ac civitate ipsarum obtinuit in burgis. Scio quod
pateat feliciter auctoritatis vestre suggestionibus
et adulationibus Lombardorum qui vos sue dampnose
consciencie cupiunt inductores vos in seducatis
de qua nullo auxilio poteritis liberare. Quapropter
sub pena gratie nostre vobis precipimus et mandamus
quatenus dilectum filium nostrum H. regem Sardinie
et Galluram cum aliis fidelibus nostris et Mu-
tinensibus et ceteris aliis quos cepistis vinctos
penitus de carceribus relaxetis. Quod si feceritis nos
inter alias civitates Lombardie vestram exal-
tabimus [illegible]. Si vero potentie nostre mandatum
neglexeritis adimplere triumphalem et invincibilem
nostrum exercitum procul dubio cognoscetis quod
ad vos omni mora postposita veniemus. Ad civi-
tatem vestram obsedebimus nec de manibus nostris
liberare vos poterit lige proditores. Scientes
fabula et opprobrium nationi ac vobis impro-
perabitur in eternum.

Fredericus significat domino pape et Cardinalibus victo-
riam habitam de Mediolanensibus.

Quamvis omnium principum hec letitia sit
communis esse specialem nostram late ulterius
notare non valentes quemque ut sint communicantes
insinuacionis nostre cum tenore litterarum fama
preripuit inde ad nos imperiali pro-
speritate victoriosi processus nostri [illegible] solo
deducta citior fame [illegible] audacie [illegible]
quam terminat [illegible] excellencie nostre
rebellium factos ad proprios eos comprehendere de-
tulit et loci vicinitas ac iniquitate fa-
ma nequicie protulit ad remotas rece-
latur vos credimus nec indigne igitur tam longe
dissimulationis nostre constanciam circa eos pre-
que tollerancia nostra vero patientie nomen
amitteret et vitiose pusillanimitatis nota-
mque prorsus velut audientes post-
modum quod fuit scindenda sunt vulnera que fo-
mentorum non senavit medicina nec expe-
ctare valentes quod in fistula toties medica-
trix obducta transiret iterato nos ad arma
convertimus manum ad fortia misimus et nostrum vibra-
vimus gladium dormientes in imperii sopitum expe-
ctantes et cum anno preterito veluti nudiustercius
confudimus vadi ipsorum vices et alios temptatis
semel experimentis securi tenuimus partium [illegible]
[illegible] dum desperate nobis [illegible]
permittet et letitie vespere
fiducia lucifer tradit matutinus cum forma-
ne [illegible] expedit quod per [illegible]
sue ille [illegible] dux [illegible]
nostris [illegible]
[illegible] fine [illegible] Ytalia [illegible]
tendam et cum usque ad fines Brixie paulatim

ram nostra victrix continuata perungeret quod
iniuriam fidelium se [illegible] undique [illegible]
in Mediolanum presidio veluti quondam se-
cure respirabat expugnantibus nos
vili morte elapsum et ibidem cum pluribus
Brixiensium pluribusque maioribus captivatis
tacta cordis dolore intrinsecus Brixia
post leena rugiens dum dilatarit cor
se filios respiciat quos tueri non pos-
set ad defensionem suum Mediolanensium exercitum
et complices in spe finis subsidii suis demum
in pene consortium advocavit propter ex-
pugnationem denique castri [illegible] re-
bellium omnibus viribus congregati dum nobis
ad campestre belli discrimine aliquid atten-
ptare non valent nolentes [illegible] ipsos ultra
in utili mora consumere ad invitatoria
nos loca [illegible] commode
et bellorum aggressibus opportuna et cum ipsi
fuge [illegible] ascenderent et [illegible]
cautelam [illegible] quod audacie formam as-
sumentes nos [illegible] a latere sequebatur [illegible]
[illegible] difficultate locorum tardi
ipsos ad flumen Olei deduximus ubi
pacto nostro transitum poterat ipse se ad-
stabilientes ipsorum per quod Oleum transierunt
remotis longi itineris spatiis [illegible]
venit [illegible] nos opportunitate transitus
Olei ponentes in quadam planicie prope
ripam fluminis audientes castra nostra deseruisse
credentes eos in [illegible] accepta pre-
sumere ut ad [illegible] vadato [illegible]
medio flumine nos ad transitum [illegible] ripas
infesto nobis [illegible] transiret et in
per dierum aliquo spatio quod imperialis clemen-
tie [illegible] verba pacis per [illegible] dominum
fratrem marie Theotonicorum et alios religio-
sos viros imposita [illegible] audivimus ipsos
[illegible] audaciam prestolacionem ibidem [illegible]
[illegible] per sollempnes nuncios nostros [illegible]
belli copia et facultate concessa [illegible] vadimus
ad nos [illegible] transierit ut nos ad eos se-
cure transire permitterent cum ad [illegible]
est neutrum eligere noluerunt [illegible]
cum flumen Olei [illegible]
[illegible] impedimenta [illegible] a mane usque
ad vesperas agmine non digesto [illegible]
[illegible] sonitus quas audire potuit
de vicino ad bellum ipsos [illegible]
surdos ad bella [illegible] ad tubas [illegible]
[illegible] surdiores fluminis [illegible] prefato
nos et nostros [illegible]
[illegible] transierunt [illegible] et maxima

parte militum ad ipsa redeuntibus quod ip-
sorum more reditum et opportunitas temporis
retinere diutius non sinebat tum expedi-
ta militia nostra ripas existens parte
fluminis dextram direximus gressus nostros ad
pontes per quos ipsi redeuntes ad ipsa
transire debebant et sic tum in terminis bre-
moratis diutius ultra flumine rerum ipsarum
urgente penuria non valentes Mediolanenses
et socii per Brixiam qui demum redie-
rant contra legem sortiata exponi per
pontes et vada fluminis dum transire non
possent per quandam structuram necessariis
exierunt credentes se nobis per occulte
fuge subsidium subripere dum nos ab eo
proposito consistere forsitan non putarent sed tum
de adventu nostro livor et strepitus tanquam
de celo tonitruum ipsis intonuit ad
premissas nostre celsitudinis acies primo
quod aquilarum imperii victricia signa prospi-
cerent et in fugam sic se subito converterunt
ut usque ad ipsorum carrucium quod apud turrim
novam in equorum sollempniter premiserant ulterius
fugientium nostrorum insequentium faciem spectare
valerent dum ampliatas acies et per eas
nos tum nostrorum agminibus robore congressibus
festinatum non quod in levi manu possent
nostro esse futuro [illegible] et equos
adversariorum pugnantium viribus timebant
arceri equorum absque sessoribus cursitantium
undique precipitatorum militum et corporum
stragibus stratas moenibus impeditas ter-
tius tandem et ligatus in terra lateribus quod
muniebat per armigeros militum quos suos
duos sequebatur ad carrucium quod iuxta
muros municipii turris nove fossa-
torum vallis cludantur et in inmensa mili-
tum copia prebentium impedimentum demum innata
defensione pugnantium primitus moenibus
applicatis ad expugnationem et capturam
ipsius multorum numerum habilium militum
strenuiter positum adeo quod sibi fossatum super
alio superato usque ad tenebras fere trium-
phantes aliquos vidimus percussisse superveniente
tamen nocte umbra caligine nostrorum vota
longissima supplicabat temptatum congressum
tantisper omnino nostre sequenti districtis
nostris gladiis ad quietem sed tunc sicut
non exiuit ad indubitatam victoriam triumphi
reservati quod adveniente luce inter alias militum

trium binas destruo qualiter defensione reprimun-
tur firmiter parte vero signum currus extitit de tru-
cata que nostro est dum videretur ad fugam fu-
gientibus concordia in medio extitit derelicta ca-
strorum et turris nove tum in nimie ipsos
impetum nostrum evaderet turbarum custodes et
incolas relinquere non potentes corpore ducis
venetorum filius quo duce lugubria signa
tulerunt manus evasit et ut multa subtra-
pendo concludam tum capti tum mortui in-
quisiti multos Mediolanenses fautores primates
et principes conveniunt decem milia se numero
computatur nondum ab antiquis diebus contritione
comperta manu nostra desistet quod tanta dum captum
est ad imperium lapidibus allidatur quod dum circum-
itur ipsius potentiae videbitis ex quo possit tanta
desidia postis vel cetus scandalum exoriri
super quibus omnibus sollempnes per dignas gratias
vos et fratres vestros pro nobis exsolvere domino ihesu
christo filiali devocione rogamus qui sum[m]e pro-
cedens nec [illegible] ipsorum victorie se
humiliat.

Magistris portulanis de armata facienda contra Januenses

Crebre nostrorum fidelium querele [illegible]
indempnitate cum cautela possibili
[illegible] pervenit sedulitas auditorum nostrorum querele
instrepuit quod Januenses aliorum quam nostrorum
fidelium piratarum sepe ledunt maritimis et ab
eis in rebus dampna quam plurima et in personis
subire coguntur iniurias quod debent rebus ordi-
narie procedentibus continuas interrogare ia-
cturas fideles quod nostros sic reddere volentes
indempnes ut offendat et et dampnificet
infideles benigna quadam compassione providimus
ut in terris maritime quam per partes corpore
bellum laborat infirmitas per homines videlicet
quorum magis ac interesse si fecerit per se vel
corporum in quorum favore hec tam utile redu-
datur pro negocium admixtis auxiliis ad
quos ipsos urbis attrahi volumus inductione
et suasione et si forte non crederit per ex-
pedire videbit ad id per [illegible] compellendos
ut sine nostris expensis armari vasella
competentia faciat quod ut similia ipsa commodius
exequi valeat eis de vasellis nostris volumus
exhibebit ad predictorum rebellium temerariis
ausibus resistendum ut dum maritimos natales
nostris fidelibus nostros effugere satisfaciat
unde forte eorum compendium captasse credunt
inde sibi sentiat nimium dispendium [illegible]
quod fideliter precipiendo mandamus quatenus dili-
genti consideratione prescripta in [illegible] indicat

vicinis maritime provincie inde que conjungi
videntur interesse ac aliis si predictis qui magis
interesse videntur extunc imposterum ponderis
ingruerit duas aut tres galeas et tot
barkettas prout visum tuo fidelibus nostris dili
genti consilio videbitur expedire quas eos de sua
sercllis nostris decenter restaurant et quintas
eis assignans nos nolumus sine nostris expensis
faciant bene et decenter armari ad quas ipsos
debitis competentibus inducere studeat et si forte
inducendi resistent cohercione debita co
pulsum potius eam ad id exquo eorum in
deprimatis sequitur nolumus compelli si expedit
quod si representes eorum suis nostris que commodi
tatibus subtrahant nos sine nostri nominis aliquo
ymaginemalo detrimento depauperante fortuna
ve que predictum negotium ad quod efficaciter procu
randum intende diligenter et studiose nobis no
lumus ex aliquorum necnon defectu inopia for
te hominum potestate magis dispendia dilationis
incurrat de rebus tuis ut quod per manus
nostras et eorum fidelium presidio et ad id vi
deris opportunas de magnificencie gratia pro nos
proprio aliquid largiendo cautelam tamen debitam
super hiis adhibere volumus ut nos ad eos quod
pro hoc statum cuius odio aut pro ut amore
fuit exceptis aliis fonte seculabus in hoc
magis tollerabiles quam nostris cohibeant ut asc
benti magis ponderis seu maiori et impor
tabili debito tenetur posset qui statum quod
si clamor iustus quos ad audienciam nostram propter
defectum ad sequendum in tempore nostri nostra uberet
semitas retorqueret. Eadem hiis vero quas super
vasselllas ipsis duxit statuendos ordinac
tuentes ut si aliquos de infidelibus capi tuo fi
delis eis fortuna feliciter contigerit ipsos
ad opus curie nostre debeat conservare custodia
turri nichilominus ut vasella quod pro hoc
armata fuerint ut in ulla mora aut
residencia in partibus faciat set ad sedulitatem
nostrorum rebellium et rebellium piratarum affe
ctam frequenter circue quod discurrat!

Captivitatis de captione vercellarum et rebel
lium deditione parme!

Cum imperii pelago navigando fela
citer longeva regimine nostri fideliter ad
unus dum sedula magis quod viam et aliorum pergis
regimini servicia contemplam minus quietem par
vae delicias quas in hereditario regno nostro
in ipso labore consuevimus et adhuc dei propicia gloria
tace prosperis debitum nobis quodam solacio
dum feliciter nostri tubmus uictam pro de
scripti denique nobis obsidionem parmensem per

alios nostri tubmus apices de felicitate
et captionem ipsorum et non modicam cum plus
alia castra et loca que plurima prominuta
per dilectum filium nostrum Henricum illustrem regem
Sardinie et sacri imperii in Ytalia generalem
legatum et Ezelinum de Romano dilectum
fidelem nostrum qui predicta nomine nostro prospere
gesserunt debellata videlicet et vi innata (?) civitas
Vercelli que est in ripa fluminis Padi et
inde ad Parmensem eorum rebelles nostros
per Mantuanam et Francorum quam nostros eorum
resepe suos victualium salis et aliorum rerum
minutas debellatam ubi extitit expugnata
capta non ullis perinde prestitit ibidem
post ad cautelam quod velut ad dispen
dium hostibus dum inde non ante quod vbi vos
ipsi presidiis muniti fossatis et aliis necessariis
mandassemus predicto filio nostro et Ezelino
ibidem usque ad plenum mandate munitionis
exitum mortuus Cardinalis Octavianus
tunc ad Mediolanum et aliorum nostrorum rebel
lium auxilium sicut per apostolicum dudum de rebel
lionibus partibus commissa transductio et
eius per comitem Sabaudie dilectum consan
guineum nostrum et fidelem que manu forti
de mandato nostre celsitudinis denegato
Mediolanensem habitans sustinensque mesmin et
modica comitiva pervenerat ad instigati
onem de monte longo legati apostolici apud
Parmam intrusit eundem de suasu Parmensium
per literas et nuntios sepius receptas Medi
olanensium Brixiensium Mantuanorum Francorum ac
aliorum nostrorum rebellium prius coadunato
presidio veniemus marchione Astensi et Albe
de Romano proditoribus nostris ipsum illus
tratatibus ad Tallutorum locum inde venire
post predicti fluminis duxit unde predicti
Parmensem et legatus transitum et suasionem
impeditum prominentes prestitissent filio nostro et
Ezelino tum electa multitudine et peditum militi
opponunt ex adverso obsessorum verba accepta
ubi ore de quo parrebant venerit suspensa
tum ad inde negaverit per imposterum premissos
clusit et sic Parmensem se perdiderit per diu
pluris obsidionis obiectum ad suasum et
muneris auxilio denegato salis et
victualium ipsos perveniente defectu aurum
diffite non poterant quam voce dederunt eminet
terciant prout per plures eorum ad curiam et inde
prefatos literas interceptas accepimus quod quasi pro
desperatione suasis sub que se mandarent nostris
exponerent sub exuriacione velarie de prelio
bant quod premissis quod fiunt spe fiducialiter
accipimus ac tenere quod de Parmensem prius
infra spacium brevis temporis obtentura
indubitata victoria que tandem nostro

sumpta victoria omnibus nostris fine et
totis expetantibus adueniet nunc indu
bitanter polliceri nuntius apportabit delectabiles
leccitates vos d[e]sideratam velut nostre caris
simate fauebis quos vult fratribus nostris tolla
toe litteras [per]uulgetur :

Magistro justi[ciario] super exacione collecte narrando qualiter scribitur super hoc de fidelibus suis :

Nostra scripta forma fidelibus nostris
de regno scripsimus pro collecta ad compassionem
nostre precordia, vere quedam acuta venabla
transeunt immisit nostre conuaxuna que
genus tanta fidei puritate suscepit, tanta
deuotionis integritate portatur non solum
vos ex illa tam compatimur quod et ipsi dolemus
sed quia videmus regni filios exui regnum ve
xari laboribus et dispendiis affici quod
ex ea oppressiones hominum nos et vos eximi
opinato peruenimus, necdum portum nostre
nauigacionis attigere, eo dum exubante ma
licia temporis ad vinctoriam multarum reduc[t]a
nuntur. Dudum etenim tam ex defensione multarum
vrbium et locorum ad nos que mediolanensium
nequitia que conducebat tam ex tempestiuitate vi
ctoriam post cum strage quam carne plurimorum
propriorum superbia conatum diuina feliciter ma
gnificencia nostra calcauit cum ex promulgat
vastacionis gladio quem nullum maior rebel
lium peremptis dimisit intactum nunc corpori
ad extrema deduximus quod conciliare vrbem dedicio
abens nostra serenitas expectabat et nota
sed divertissent utrumque non quod notitie pontifi
calis elato et nos veteris odii exagi
tata stimulis et innate superbie ventris
inflata . vite quondam spiritum mortuus in
sufflat pressibus nostris quibuscunque potuit
licet potuit se necesse oppressor ... hinc et
mordo rupturne repressit credimus medi
cina. Dudum ad multorum nostrorum fidelium suis multa
instanciam vrbis pacis abeo cum insinua
tione recepimus et propter treugas a maiestate
promissas eiusdem a vastacione carpamne di
ximus dominus ytalia non tam ad expugnan
dos sed ad reprimendum ad gratiam excellencie
nostre rebelles vero dyameti dies ...
nostros ... adulterii sui venenum nequitia tiran
nica nostra non valuit nisi medicina precedat
quam per districtissimum nostrum seruitute recepta letitie
pacis oblitus ad discordiam se quietes [...]
nos peiora prioribus molliens et in rebel

lionum nostrarum fauentibus nequitia qui decaptando
fauore nostro nebula iam tenuerat iam expandit per
angelos suos malos sicut predicatores et
motores sub quibuscunque presidiis potuit conuoca
uerat ad destructionem maliciae regni nostri
vetere armando presidiis ut nos ab instanti
victoria reuocaret. Nos autem ad expugnandam fa
uencie ciuitatem tamquam ad dissoluendam totam colligationem
nodum et primum obstaculum, vnanimiter pro quo tamen
victorie nostre nostre conuenire et velocitas predictorum
instantissime vidimus finaliter insistendum quod fau
ente domino cum se vim temporis oportunitas de
dit indubitanter expugnata cum de obtentu
Bononie prius modum nullatenus dubitetur sicut ad
exterminium nostrorum rebellium estimatur ex
cellencie nostre vrbibus vero propter tam residuo ducatus
et marchie nostris titulis attendentes viam nostram
pressibus aperit ut per modum presentis guerre
victorie nostro penitentia pro nostre non essent et
offensiones tantorum operum et labores tot hominum
non requirit ad optinendum quod de tam inconiabili
pugna triumphali triumpho quod iam ad vesperum
declinatur deuotionis vestre subsidia secunde requiri
que sit prompta nobis affutura credidimus ut
per victorie desiderate letitie nos non attenua
tos operibus nisi laboribus fatigatos sed erectos
ad prosecutionis nostre suffragia respicere eadem
nunc tam volumus nunc ad indefensam promptitudinem
fidei vestre respicere quam velimus eandem pru
dentie nostre modestiam moderare ut prius
nobis ipsis ipse desiderare et nec tantos insolitas
sustinere quod nos quamuis et in consueti grauamine
ponderemus pergrauamini ut pote quod ad istud esse
exigendum teste nobis altissimo prouocamur inuiti
et aque liberalissime nostra serenitas absoneret si
sine perpetua confusione nostri nominis et honoris quod
fidei nostre propter nullo parante absonere possemus
clius quam inter eos prudentiam et modestiam nostram
quod respectu prioritatis exactionum hec in eis fa
uorabiliter studeas cum omni diligentia prouidere cum
multo minore quam nostrarum subuentionis ab vniuersis
exigi mandamus ad prouinciam de ecclesiis et clericorum
nisi non et feodorum nostrorum et de terminis feoda
toriorum in ipsa collecta subsidiis computatis
prout cedula continet inclusa quod ad omnia
Nos nostris cum nostra serenitas exigere consueuit
expositurus ipsis Methilos uobis nunc quod
ex hoc modico libenter ad Methilum venire
si per obtentam victoriam nostrorum negociorum ex
pedito pateat intaxatione pro declarati
subsidii quod inductum ... decete mandamus impo
nendum et soluta impositorum et collectorum
negociorum sic distincte pro vnicuique gratiam nostram

dilig(er)e et indignatio(n)em n(ost)ram p(er)petua(m) d(e)p(re)henda(n)t
civitate(s) ullo p(er)so(n)a(rum) ex amore ul(tr)a odio p(er)p(etu)e
tu(m) q(uod) negot(ium) illud q(uo)d p(ro)vid(enti)e tue ti(m)i
si(n)ima p(ro)videntia (com)mitti decrevi(mus) ad honore(m)
culmi(ni)s n(ost)ri et allevia(tion)e(m) p(ro)vid(enti)a n(ost)ro(rum)
fideliu(m) ta(m) fidel(ite)r q(uam) celeriter (com)pleatur.
Iust(itiari)o et hominib(us) t(er)re Labor(is) de exitu
suo et exigenda collecta.
Ita vos n(ost)re mansuetudinis zelum
ut ita nos n(ost)re devotionis ardore(m) (con)de(ce)t
di(ximus) ap(er)ti(us) loqui q(uam) scribe(re) et vide(re) libentius
cupim(us) qua audire (con)turbante p(re)ter(e)a v(e)r(i)
litate p(ro)pt(er) et (con)silio volu(n)t(at)e violentia(m)
i(n)tra(n)t p(er) nobis ip(s)is indux(i)(mus) qui cogi p(er)
alias mult(is) cogi dedignam(ur) du(m) etiam
p(ro) obtenta de rebellionib(us) n(ost)ris et impor-
p(ro)vinsabile(m) et timabile(m) fe(rre) (con)stige(re)(n)t (n)o(st)ro(rum)
que i(n) tempest(ate) dis(con)ceptatio(n)e victor(ia)m et po-
tentia(m) n(ost)ram p(ro)mulgat(ur) i(n)expugnabiliu(m)
civitatu(m) que ad nos belli discrimine et
spati(o) infra muro(rum) ambitu(m) et munita loco(rum)
septa recluderunt q(uam) p(ri)m(um) i(n) (con)spectu p(ri)m(um) p(er)
nos t(em)p(or)is ab(i)lit(a)s se i(n)gessit q(uo)d potant
indicts ex repercussio(n)e s(o)l(is) clipeos aureos
refulge(n)t(es) victricium aquilar(um) signis (con)pli-
cat(is) tecta domo(rum) potuit exi(m)ius ce(r)t(e)
pa(r)a qu(a)s undiq(ue) copiose miliae nu(n)c
nev(er)it copia vep(r)(is) n(ost)ris apulo(rum) v(er)o au(r)o
intexta serica sponsa invecta et florida
dev(as)tavit i(n) n(ost)ro(rum) rebellium reliquias de-
platio(n)e defixi(m)us duas de n(ost)ris rebellib(us) for-
tes et fortissi(m)as civitates Brixiam m(od)o et
Allexandria(m) co(m)p(or)e t(em)p(or)e d(i)st(antes) n(ost)ro(rum) exa-
tum capiis s(ic) instant(er) obsedi(mus) s(ic) in toto
evastavi(mus) emptitio ut obsidentium castis
admir(an)d(u)s q(ui)ndenar(ius) pubes et octogenari(us)
sic f(ec)er(unt) (con)cinnes p(re)c(iosi) lapid(is) p(re)ciosu(m)
no(n) c(re)d(er)unt et difficile n(on) putavit ad exi(m)i-
niu(m) quoru(m) ideo s(unt) acto cast(r)a n(ost)ra v(ir)i(n)ia(m)
i(n) tempo(r)e(s) edux(i)(mus) ut pubescen(tes) ip(s)o(rum) segete(s)
et lacrimosas turgescentia vitiu(m) palmites
vastato(s) gladio ult(ra) t(em)p(or)is angustitudine
tu(n)c hoc(que) devastavit ut ex licentia n(ost)ra
hostiu(m) vastitate t(am)en nos de reliq(ui)s t(em)p(or)e t(r)aspa-
ret mutuat(ur) ad reditu(m) (con)tinua alig(er)
diebus ul(tr)a (con)statio(n)e p(ro)ba(bi)li desolat(a) q(uo)d ad de-
lectabile(m) mora n(ost)ram nobis tota(m) p(re)sentem
p(er)venire et integram h(ab)u(er)i(mus) oblectante nos
tota(m) n(ost)ro(rum) (con)t(er)mina de(p)latio(n)e rebellium
et negoro(rum) supp(er)meta(m) sollicitudine p(er)-
suadente neg(oti)oru(m) s(ic) de die in diem in
stola ligurum detinuit et nu(n)c nob(is)
e(st) de t(em)p(or)e reliq(u)o in regnu(m) (con)t(ra) imperiali dig-
nitate et ibi(dem) desiderata mora p(er)siste(re) et ad

deplandus rebellium n(ost)ro(rum) reliquias t(em)p(or)e
debito redire possi(mus) longitudine t(am)en abse(n)-
tie t(em)p(or)is nos longissi(m)i t(em)p(or)is (con)dic(i)t(ur) salte(m) p(ro)-
longi t(em)p(or)is exigit ut dapna (com)p(en)diis
repensent (sic) n(on) utile nobis erat ta(m)
grande negotiu(m) ip(s)o(rum) dimittere q(uo)d se
ia(m) ad desiderabile(m) exitum indefessu(m) n(ost)re
sollicitudinis labor et caliditas ta(m) ho-
stibus instantia cottidiana (con)gl(ori)a se du-
cebat i(n) p(ro)spera (con)summatio(n)e de s(er)v(it)e s(ed) p(ro)(n)ta
n(ost)ram salubrius p(ro)videri p(ar)tibus exp(edi)-
re credi(mus) ut liberius nob(is) ad imp(er)ia(m)
et honorifica(m) quieta(m) indubitabil(ite)r
etiam credi(mus) unusq(ui)sq(ue) q(uod) et si p(ro)p(ri)e n(ost)re
p(rese)ntiam (con)spicere diligit ha(ber)e(n)t t(ame)n zelu(m)
s(an)c(t)i(ss)i(m)am corone n(ost)re potissime desiderat
honore(m) p(ro) quo n(on) p(er)sonar(um) n(ost)rar(um) p(ri)m(u)s
nec reru(m) dispendiis hactenus (com)p(er)astis
rer(um) (con)tinuis i(n) (con)flictib(us) n(ost)ris sufficie(n)-
tia (con)tra n(ost)ra(m) p(rese)ntia et illa potissime
que p(ro)priu(m) expeditio(n)e n(ost)ra ytalie la-
boratissime portavistis id tu(m) q(uod) p(ro)p(r)ia ultima
revocatio(n)e n(ost)ra passi vos fuer(iti)s (con)tinu(e)
ad (com)passione(m) n(ost)ram tanto p(er)vice attinuis
q(uan)to vos id sustinuisse libera et p(ro)mp(ta)
in ordinatione (con)templamur du(m) toti n(ost)re
serenitati mandatu(m) q(uo)d fidelitates et indu(l)-
singlor(um) e(st) qua(m) liberi mandatu(m) t(ame)n dum
alleviat(ur) diuitib(us) (con)tradictio sicut paup(er)es
et abu(n)d(ante)s p(ro)uincialibus instat (com)pulsia
talia s(unt) plebei q(uo)d in ip(s)is collatoru(m) credi-
tib(us) manifeste p(er)spexi(mus) quas p(ro) officia-
les n(ost)ros (com)paratas pau(per)es mandavi(mus) n(ost)ro(rum) a(u)l(e)
ini(tio) p(er)putavi(mus) (com)patimini vob(is) et vere (com)-
patim(ur) o(mn)ib(us) fideles (com)p(at)e(re) q(uo)d nota (con)tra
vos sustinuisse n(on) recedat s(ed) ad p(rese)n(tem)
subventione(m) v(est)ram ex qua feliciter ma-
gnificata (con)sequi (con)suuatoris negotiorum
p(er) multo p(ro)stolavi(mus) v(est)ra devotio leta
(con)surgat in hiis p(ro)se(n)verantie n(ost)re s(ignum)
potissime p(ro)cedentes et s(ic) ad petitu(m) et
p(re)s(en)s subsidiu(m) hilares assurgat(is) ut q(ui)
p(ro) nob(is) p(ro)batoris vincere(n)t ip(s)o(rum) nobis
in toto me(m)oria (re)linq(ua)t(is).
Fidelibus suis de victo(ri)a p(ro) filio
suo habita i(n) Lombardia et Tuscia.
Ex notitia n(ost)ro(rum) insinuatio(n)e su(c)-
cessiva qua (con)(tem)p(ta)tionib(us) n(ost)ris v(ir)-
bingtas sat(isf)ecerit liquido potuerit
n(ost)ra sensus accipe (con)tra nob(is) s(e)p(er) misc-
ricordie egit de v(er)a regis regio et ut vi-
deat(ur) ad o(mn)i(u)m q(uod) hostium n(ost)ro(rum) (con)suta
calliditas de (com)i(n)us po(n)i q(uod) de u(n)iu(er)sis ex
rep(er)cussionib(us) colligat audite mirabile(m)
divinum solu(m) (con)versionis eventu(m) n(ost)ra(m)

in marchio more serena quod gratia et multis
plus brixiorum nostrorum collatio et cessante
affinitatis vestre lineam que culmini
serenitatis vestre coniunctum obsequiosum nobis
debet efficere bellatoribus intervenientibus
apostolicis Lugdunensi potius quam Romano
et Mediolanensi proditoribus nostris reconci
liatis omnibus ipsorum ac Vercellensi pro
ditorum nostrorum munimentis auxiliis Civitate
nostram Taurinum a nostra fidelitate seducta pro
ditorie occupasset resistentibus hiis palatio
custodiendo Civitatis nostris munito palatinis
et quibusdam de nobilibus Civitatis ipsius filii
dilecti nepos noster qui ad superiores partes Lom
bardie pro salubri statu provincie ma
iestatis nostre primitus apud Papiensem Cremonensem
Astensem et Alexandrinos quos sibi fide
informatos tamen exhibuit accitatus civi
tatem eandem tamen repente de celo fons impulit
et in nostro nomine fugatis proditoribus Mediolanensibus
proditoribus et proditoribus universis et se ducens
expressis nostra tamen mancipatam Civitatem eandem
nostre dominio integravit vix deterius fuit
vocat de predictis tum fratrem fidelem nostrum ap
Ravenna de mandato nostro hactenus commorantem
pro construendo ponte in flumine Padi quo
proditoribus nostris Papiensis via eorum sibi quoque
spes momentum obstruit de mandato nostro
vocati ad vettanum Talliate quod Mantuam
rebellis nostre tum fratrem misit ad impe
diendum eorum fidelium nostrorum fratres burgensis
palagiata munimenti premiserit hiis illu
stri regi Sardinie filio nostro existente in
ripa Padi ad eorum auxilium tum militibus
armatorum immissis sequentibus eadem palagata
sucrisa flumine Padi tum eorum navigiis vili
influerit et proditoribus nostris Mantuam
qui flumine Padi primitus occupaverunt
tenui bello conflatis quinquaginta de eorum
navibus acceperunt preter necatos in flumine ac
gladio interemptos trecentos ex hostibus predictis
nostre filiis assignavit ac proditorum nostrorum
quam ab utraque parte fluminis Padi mandavimus
suspendentes ad vindictam filius noster ibidem
diutius maiestatis nostre mandato ac tum fra
trem fidelis nostris Comanum et Savonensem
quos procedere nequeo previsio nostra fecerat generale
vestre a Cremonensi et exceptis nostris quod viam
diu estimat sibi fore tutius servanda nostro
sub immisit ad construendum et aptis munitionibus
pontem eundem tum strenuitate procedat. Sic sola
ta dubitationis obstaculo et brevi spatio
ad id facientibus oportunis preter emissum vos
vestre maiestatis eandem de predictis nobis ad

gaudium describendis literas spiritu Comitis Albe
filia filii nostri receptis gementes qui in pre
sensi et vestre feliciter fortune partem guelforum
Florentie tum duce maiestas nostra perpetuo
tam iuste ad ipsius exterminium procedere potuisset
quam re sauciati et pestiferi Cardinalis Octaviani
tractatibus Bononiensis nostris proditoribus advocatis
Civitate Florentie primitus tristissimo bello nobis se
subtrahere intendebat fidelium nostrorum assistentibus fidelium
suffragiis debellavit et non nullis captis
de Civitate ipsa quosdam violenter eiciat ex quo
totius provincie status in melius sine dubitatione
dirigitur et fidelium tum ad fidelitatem nostram fortius
roboratur. Hec quod letabunda nostra serenitas excepit
fidelitas vestra gaudenter accipiat et in dubi
bitate expectans quod deus nobis hactenus feliciter
tenere presumere victoris spatium in proximo brevium
largietur.

Officialibus suis quando quo expugnatur firmiter Parmam ut non credat sigillo novo et bulle

Etsi volatilis fame preconio quod solet
in parvis zelo loquitur argumenta nimia
et inaudita tum bene suppetis verbis eundo
fictilibus preter veritatis industria sue placationis
fimbrias dilatare imperium de vestris pressibus
diutius fortuna discussa relationibus tuis ad potentie
iuris et forsitan alii quam nostrorum receptorum ordo sic tractat
adversariorum nostrorum adulterino fidelia media
tamen fuisset tamen quodcumque enorme de nobis preces
abduxit. Certe in dicti veritatis indagine eorum
que nobis noviter contigerunt tenorem conati
vobis amicabiliter referamus. Quod dudum signum dubitare
nemo nostrorum rebellium prima temeritas quod pre
missis obsidionis exordium nostra serenitas
ad eorum dominium te durat tenui spe vegetata
suffragio laborarent ulterius nolens in fortune
ipsius dubie manibus eius ponere tam fila
que de pace ulterius ultra cogebat bellare
tum aliquibus ex illis Civitatis ipsius quidam
fraudulenter machinatione involutum tum
resistentie sibi fiducia vel resistendi nostra
non subesset et ipsius habitaculo captata quod
parte gentis vestre ad custodiam pontis quendam
in Padi prope arcem quam nobis parabamus dimi
nuendum. Die Martis xviii presentis mensis
febris Kartuclos quosdam ut ad eorum presentiam
gentem nostram adducere tallide premiserunt. Primi
dum fidelis nostros quos praevenit nostris diu
tamen accedat et in solibus expertis tamen plures
fortiun placiditos animi adversantes quorumdam
rebellium pusillanimitate et audacia meri
tis et unanimes ex castrorum limites
nostrorum tamen terra ferventes convenissent accidit
quod pugil ad defensionem quomodo Civitatis

victorie qua ibidem statu nostra firmaverat fideles nostros regredi potuisset rebellium corpore statu mutata rebellio presumpto tempore exulum ut diximus occulta presumpto vitiabat castra nostra cum rebellibus ibidem habitis igneus incendio consumat. Nos autem quos eventus huius repentina pulsatio commovit ut via nobis aliunde liberior ad offensionem nostrorum rebellium pateret per illius gratiam consummato suffragio civitatis [illegible] salubriter cum tota gente nostra eodem die martis Cremonam advenimus ubi [illegible] tam Papiensium quam Cremonensium nostrorum fidelium robore concordi et adunato exercitu castra nostra in obsessione Parme ex alia parte duximus repetenda, ubi eorum civitatem multo artius solito tenemus obsessam. In dei virtute confidimus et de fortuna [illegible] que solet [illegible] dum provocat [illegible] quam cum nostra [illegible] nostrorum quam fidelium [illegible] sit [illegible] discordia de rebellibus [illegible] in proximo vota nostra infallibiliter attingemus. Una vobis notitia non lateat [illegible] nobis dimittere fortuna noluit [illegible] expertes quin postea eodem die martis quo se [illegible] invenerunt [illegible] eadem die dimicatio nobis ex parte alia [illegible] de [illegible] Entius illustris Rex Sardinie [illegible] in Ytalia generalis legatus dilectus filius noster [illegible] padi [illegible] victoriam nobis de hostibus [illegible] possidet. Naves omnes Mantuanorum rebellium quos in [illegible] Parmensium [illegible] potentie nostre victoriose suffultus potenter aggrediens eos viriliter expugnavit ita quod [illegible] navibus [illegible] magis [illegible] et [illegible] et [illegible] de dictis rebellibus quos spes falsa in navibus [illegible] per [illegible] gladio et aliis [illegible] quorum non est numerus in captione [illegible] quos [illegible] fuga non potuit [illegible] et sic eorum navali [illegible] sublato de medio [illegible] padi [illegible] obtinemus [illegible] cum [illegible] eorum [illegible] quam duorum camera nostra cum aurea bulla [illegible] patrio et regim [illegible] sigillo [illegible] et amissa [illegible] quod adversariorum nostrorum [illegible] effrenata superbia [illegible] rebus [illegible] vultus offuscavit [illegible] copia et sigilli multa [illegible] in honorem [illegible] falsa machinatione [illegible] devotionem vestram requirimus vobis [illegible] mandantes [illegible] dictorum bulle auree vel sigilli [illegible] signatis ad vos aliquas litteras sub nostro nomine titulo [illegible] fidem eis stabilem [illegible]

constantia cum fidei robore tamquam ad [illegible] vos suggestio [illegible]

Fidelibus suis de victoria habita contra Parmenses post expugnationem suam

[illegible] plene [illegible] nostrorum castrorum combustionem eventu [illegible] potenter [illegible] nobis adesse suffragiis de navali [illegible] rebellium [illegible] procedentes ad nos [illegible] nostre stilo [illegible] ut [illegible] nobis [illegible] vitas [illegible] fama [illegible] discussa [illegible] potuerit [illegible] at [illegible] pugnas pro nobis manus altissimi [illegible] victoriam [illegible] adiecit fidelitati [illegible] vestre [illegible] suis [illegible] undique [illegible] nostrorum fidelium [illegible] fulti presidio Civitatis Parmensis [illegible] per aggressiones [illegible] multo [illegible] solito [illegible] die [illegible] ad expugnationem duorum castrorum Parmensium [illegible] rebellium [illegible] nobis [illegible] post [illegible] de castro victorie [illegible] potenter [illegible] accidit quod magna parte Parmensis militie in [illegible] castrorum [illegible] nostrorum fidelium ab [illegible] et [illegible] eos in [illegible] virtute [illegible] et [illegible] gladio [illegible] de [illegible] quod nobis [illegible] ad gaudium [illegible] et antiquorum [illegible] Orlandi [illegible] totius [illegible] caput et cauda [illegible] totius [illegible] Ytalie [illegible] nobis fiducia nostra [illegible] capite sublato de medio [illegible] palpitabat spes [illegible]

Fidelibus suis Sicilie de deditione sancti Germani

Nuper dum terra sancti Germani tenue [illegible] castrum [illegible] Baccamule [illegible] maiestatis nostre post [illegible] rebellionis [illegible] presumpsisset

ad ymis expugnator victricia signa nra
direxim9 et an porta ipi9 signis castr nra
q duxis videtur felicib9 obsidetur iur vib9
potent obsessam qz de sui defensionis
suffragio desperabat volens ima pete
peccati qz experiri iudicium ad pedes nre
maiestatis nudo se prostravit iuvenib9
ipis primis et reb9 ipor9 oib9 in nris
maib9 resignatis. Nos aut qui misereri
valim9 potius qz ulcisci ad multa cor9
humilitatis et devocois indicia clemet
ius indulsim9 et supplices recepim9 igit
nre simi precedetes aliud cu victorioso
exercitu nro ad alior9 nror9 rebellium re
liquias ptendim9. Eo devocioni vre si
gnificam9 ad gaudiu ut de pntis successus
prosperitate nobiscu colletemini. firma spe
certam qz fiducia obtinetes qd dante
dno maiora letitie vob' i pxio ptiã
pes faciemus.

Fidelib9 suis de victoria habita cont po
lentes innuae parmen et de exaccione pec
t si nobeu tractes psq a regno
discessim9 eventu vario fortuna ita
uerit casus primae nos superiores. altera
felicitas nra constituit ut iam no prima
posse fi vinci procul dubio credam9 [illegible]
piccinim9 vero qui in multitudine pugnator9 per
adversam parmen civitatis laborantes in
plurimis innuag volentes [illegible] excessib9
m9 ut inter vices nras suas tamq [illegible]
no [illegible] parciam [illegible] vel modica
censeat. ymo solum nob ad festina et
plena victoria desiat qd ad sustentac mor
impeditior9 alior9 qz fidelium qs a [illegible]
Imperii finib9 ad pricipium victorie nre
fortissimi fidei zelo ad imperatos et subditos
devocatis sufficiente petitum no hec ad qz
cu ex nro subsidio qd magis nob defuit
tractes o fideles cu [illegible] me
[illegible] et ad nos cu summa festina
festinacione ut [illegible] vos de nror9 successuu
prosperitate letificet [illegible] epm dil
fidele [illegible] incassum [illegible] desti
nam ad tuu eventu permittet [illegible]
et affectu qz ad nos no [illegible] patimu
hog [illegible] vos [illegible] moveat qz
vero obsequijs nris pvale a nris asp
tib9 [illegible] invita [illegible] nos [illegible]
[illegible] ut corpus nri [illegible] fid
posset salubre et [illegible] premittet [illegible] misisses

ad offend itaq nob in hac pte [illegible] uia
devoto [illegible] qz totu et integre [illegible]
vob' [illegible] cu palma desiderate victorie [illegible]

Manfred9 sig' [illegible] habitis pollicem
victoriam habitaz cont legatu et exercitu pape

Exultet iam universa turba fidelium exultet
totu collegiu fideliu, exultet inter ceteros
animus vr. p tanta victoria pncipis [illegible] gau
deatis. Novit enim modo ut est a nra notitia
pergimus quanta supplicatiois instantia [illegible]
[illegible] reverenda [illegible] rogavim9 summu pon
tifice dum et [illegible] premium [illegible] nos
alia occasione potius qz extra de morte bu
relli de anglone de q [illegible] fuim9 ut
[illegible] novit deus ad indagine indignes [illegible]
[illegible] eat ut circa nos benigne se ge
ret et innocenciam nram sua gra no [illegible]
apud qz cu [illegible] pateat [illegible] ul gram
invenire q vero no [illegible] solum move
bat [illegible] liber [illegible] regni [illegible] sitiebat suf
focare [illegible] regni et evellere totas
[illegible] nre de sua benivolentia multo
dubitantes ab eo recessim9 et collecto apud [illegible]
exercitu potenti vi legati et [illegible] apud
troiam et fogiam [illegible] conati sunt multo
impugnare diu die [illegible]
decembris cu quadam pte gentis nre et non
tota nra potentia nos [illegible]
insultu [illegible] q [illegible] troya
ad insidias latitabat et cor9 mod fuit
ad [illegible] hostiu notam devoluta et sic
dno placuit eventu fortuito ul potius
dei nutu qui superbos respicit et humilibus
dat gram [illegible] potentes de sede et [illegible]
humiles in sublimi. quadam [illegible] acies
militum nror9 [illegible] et stati [illegible]
ad [illegible] sed leones ad predam adversarios
[illegible] fugiam sequebat. Nos vero
trahentes [illegible] qs relinque
nolebam [illegible] festinavim9 [illegible] posse cu
[illegible] primis acieb9 applicare [illegible]
[illegible] duo [illegible]
cu [illegible] hostiu disputarunt et examina
uerunt lanceae lanceas gladij gladios st
[illegible] applicatis nob [illegible]
[illegible] lata fuit itaq [illegible] hastilib9 gladijs
[illegible] et plurib9 captivatis [illegible]
Appulum9 fogia civitatis et [illegible] violet
ubi fuit [illegible] strages hoim et [illegible] re
bellium [illegible] fuerat
capitaneus [illegible] de [illegible] at tot9
in [illegible] spolijs [illegible]

mane cum ad conterendas hostium reliquias que
apud Troyam remanserant cum legato cum magna
potentia procedere credebamus certus rumor nobis
innotuit quod idem legatus et alii conspiratores
bannis suis dissipatis timore a Troyanis
se per fuge presidium absentavit Deoque dedi-
mus honorem et gloriam et non nobis libamina spe-
ravimus et augusto solamine maiorum vos qui
exstitistis in fide regia confortati nitere et animum
fortius roborare speramus quod totum regnum in bre-
vi tempore dante deo ad fidem regiam reducetur et
ad statum pristinum et tranquillum.

Manfredus eisdem et super eisdem et significat de
morte Johannis proditoris regis.

a Divinitatis parte festivitatis sollempnia
quod de expulsione ac expugnatione totius
hostium procedere nobis vestre litere portaverunt prius
ad nos accedit epistola novorum subsequens gau-
dium relata quod per illos gratiam qui tuis diu dum
regis nostri karissimi et nepotes naufragarunt non
patimur liberata provincia de faucibus maiorum
expulsione civitatibus et castris que ad se falsis
suggestionibus revocarat ad regiam fidem redeunt
et cum devotione flagitant dominum eorum rogassent ve-
niam postulantes
Divina potentia vires hominum quas ad sedicionem
regis nequiter aspirabat necnon ille malignus
proditor Johannes in variis conspiratum iam nitebatur
opprimere qui cum de sedicione suscitatis incidit in
laqueum quem tendebat a suis iusto iudicio
est occisus et castra attornata scilicet Felicis et
Montorii ac Canosii cum ceteris contribus
in eisdem ad regimen nostrum dominium devenerunt
accessit propterea nostris sponsiis nova materia
gaudiorum inde quod nos dicte victorie festinantes
a gentibus festum natalis diu nostri regis domi-
nus expectatum sagittas nobis venerabilis pre-
cavit in quo loci conveniens exultationem et prosperum
statum eius prout nos properamus nuntios et literas
speciales assumpsimus compleat letitias assignatas in
aliis quod fide solita constanti observantes fide-
les omnes vestras paterni ad cognoscenda confortet
prudentie vestre laboribus in subsidiis optimus
quos nos iterum sustinentes ad hostium supplicius
Fredericus Civitatum nobilis sicut se prout exhortavimus
literis in Ytalia ad confusionem rebellium propter
quod mandat cum tuis et et armis paratum

c Si potentie nostre provinciam ad Ytalie
rebellium aspirantes exitum et per audaciam
nostri latentes insidias ad eradicandam de
regno nostro proditores multi specie prout diu de-
solatus fame loquentes literas nostras ad
veniens fuerunt ad tua deduxit notitia
tam nunc tuo quod utiles cupiunt quod
quibus proditoribus nostris in regno moran-
tibus sed laudandis patrem prosperis debito suppli-
cavit et regni negotiis iam prout satis
subveniet ordinatis liberiores simul ad gau-
dium et ad conterendas nostrorum rebellium re-
liquias expedivi et ne de eis
absentia nostra gaudere materia vel videre
domina nostra potentia tepuisse quod precul
contra concepta spes frivola vedi in pulverum
sufflatum annullerent confusiorum nostrorum re-
bellium apud fortasse conflictibus anni-
pace disponimus et eo quivis commisisse
se doleat quod nostre potentie malleum pena-
tuinus fenerit Cumque post nostre non parcendo
laboribus in introitum proximum futuri mensis
februarii magnificentia nostra moveri de regno
constantis proposuit tenacitate firmavit alii per eos
Ytalie ad conterendum rebellium nostrorum rebellium
aquilarum victricium signis expleret et
nostrorum fidelium viribus aggressus potenter et
magnifice pressuri fidelitati tue patet igitur
quod proinde sit pugnare pro fide quod devo-
tionem provido diligere attendens robur
et animum quos in te sub regni dispositione patres
innocenti confidimus fuerunt memoris ut ab
sententia nostra eius efficaciora impedita
petiverit sit in armorum et equorum et cum
aliis fidelibus nostris unde tue fides
in continuo apparatum quod magnificentia nostra
te et fideles eorum paratos inveniat
non pandos et digne commendationis
titulum tue devotionis constantiam consequa-
tur precessum cum contra rebelles eorum
ad defensionem eius constat aliquid retardari.

Rex Civitatum nobili fideli suo prosperos
rumores de exercitu.

v Ut victoriosi exercitus nostri processus
fidelitati tue non lateat veritas
quod fuerunt ut assiduus loquentes referentium va-
riat prius te videtur pagina doceat
quod dum tu Castelliam ad depopulationem nostrorum
rebellium ea potuit quod vite feliciter mo-
ratur de regno loci tele occupatione
scilicet marchionis Palamitum
fidelis nostri qui gentium magna aliqua modo non
fallebat accepimus literas continentes quod in me-
diolanum rebelles nostri cum placentinis
eorum sequacibus per suasum principis pro-
ditoris nostrorum quos de populatam intravit
bit ipsos et gladius potuit vendicat flo-
rentiosam iniquam se invicem iactantes

q[uod] nobis ad q[ue]ssum venire volebat gla
dios iniq[ui]s potentem q[ui] in necem eor[um] sepius
exacuerant p[er] satisfactionem gaudium superbia
p[ro]sus obliti Cu[m]q[ue] assistentib[us] nob[is] imp[er]ii
viris et cesareis viris q[uod] p[re]dicti rebelles n[ost]ri
nos p[re]sumerent aggredi securitas n[ost]ra sibi
ducti dextera ut et si belli casu inade
corpus aggressum attingens vili nota viri
de quo auctore d[omi]no q[ui] imp[er]ii tuetur imp[er]ium
infallibiliter sperabant alteri ducti co[n]silio de
fixis inis castris felicia victricia signa
dextera q[ue] ipsos die lune xv p[re]sentis mensis
Junii an[te] florenciam v[e]l ad p[ro]pinquiores eos
prevenisse dictam fingentes felicia castra n[ost]ra
quo min[us] eos distinxit ipsos in[de] et gladius
imp[er]ii mole co[n]suevit q[uo]d tu[n]c ip[s]is innotuit
signa n[ost]ra respicere no[n] audentes locu[m] ip[su]m
de nocte no[n] sine timore max[imo] dimiserunt
et in fugam co[n]versi evanescent p[ro]ut q[ue] fu
ere videbant[ur] q[uo]d nobis [et] ad gaudium suf
ficere cuiu[s]q[ue] tu vero illud omnib[us] fidelib[us]
n[ost]ris p[ro]vinc[ie] studeas publicare.

Capitaneos regni Sicilie quod intendat ire Lugd[unum] ad p[re]sentiam d[omi]ni pape.

Repetentib[us] nob[is] imp[er]ii ytaliam p[ro] statu
regni salubriter ordinatio ad disse
sionis eam longe late q[ue] q[uo]d int[er] nos et eccl[es]iam v[er]tit[ur]
finaliter decidendu[m] ad nos et fidelium n[ost]ror[um]
q[ui] co[n]tinuatim tali tate gravatim labores et
sumptus tollere finem eos ad tollendum de[m]u[m]
morbi nascent[es] origine[m] ne p[ro]ut [illegible]
mitas residua altissimi nob[is] plenum
co[n]silii sed infallibili opinio[n]e credit q[uod] no
ut [illegible] p[er] ambages et devia nos p[er]m
veles co[n]stitutis [illegible] mitualla [illegible]
nam necnon fine tantis dissensionis attingentes
Lugd[unum] recta via p[ro]cedere debem[us] [illegible] n[ost]re iusti[ci]e
p[ro]tenta[m] et potentie iudiciu[m] n[ost]ri faciem
totam [illegible] [illegible] q[ui]b[us] positum ad de[m]u[m]
co[n]stituti repeticiu[m] firmata[m] et mor[is] eius quos
aliquorum infidelium p[ro]vocat[ur] iniq[ui]tas salubr[iter]
co[n]ponendos h[ab]et ad tam salubre p[ro]positu[m] velud
finem [illegible] dissencionum imponitur [illegible]
et [illegible] omni opere o[mn]is [illegible] media
bat q[uod] gloriosam n[ost]re maiestati co[n]tinuis
[illegible] omnib[us] et p[er] p[re]fusionib[us] [illegible]
[illegible] nudo p[ar]te [illegible] p[ro]curat ut
susceptibus ut imp[er]iet [illegible] sedes
et [illegible] nacionis infallibili asserebat
[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] luctuosa de
solacio no[n] [illegible] q[uod] [illegible] effi
cione [illegible] suo filios deplorat [illegible]

iusta de hostib[us] co[n]cept[us] vlcio[n]e et q[ui] fidei
n[ost]re cultus diuinitus et dicta p[re]ssit
ad infidelium n[ost]ror[um] [illegible] auxilia q[uod]
tempus [illegible] [illegible] et iam [illegible] p[ro]
fecta Liguria [illegible] eos in [illegible] [illegible]
infesterunt copiam ult[ra] [illegible] multu[m]
co[n]tinuam de p[ro]vincia q[uod] sibi n[ost]ri ad [illegible]
vos fidelium manu[m] porrigi p[ro]sus [illegible]
pendiis solidatum subtili [illegible] licet
maliciose co[n]silio d[e] co[n]sorte Mediolani
[illegible] [illegible] [illegible] p[ro]vincia[m] vel
postq[ua]m nos ytaliam [illegible] p[re]ssum
in [illegible] p[er] Lugdunu[m] Galliam Germaniam
impedire et spe frustratus [illegible] de [illegible]
tibus suis irreparabili exitio et [illegible]
p[ro]didit q[uo]d expendit. Comes enim de
[illegible] fidelis et affinis n[oste]r at
fideles alii p[er]venire imp[er]ii n[ost]ri victo[ria]
magnitudinis [illegible] multib[us] ip[s]is
p[er] angustias et angustias motui [illegible]
p[ro]p[ter] omnem [illegible] adventu additu[m] in
p[ro]mptum obstruxit [illegible] itaq[ue] [illegible]
omnib[us] et reb[us] succedentib[us] nob[is] adductu[m]
ca de [illegible] q[uod] p[re]dictis comes [illegible]
co[n]sanguineus et fidelis n[oste]r at alii ad pe
des n[ost]ros humilima devocione [illegible]
[illegible] suas nob[is] p[ro] oportunu[m] [illegible]
et [illegible] omnib[us] [illegible] copiosum [illegible]
repente fortuna cesarea co[n]stituit p[re]ssisse
q[uod] nunc de [illegible] nob[is] gloriosius [illegible] tu
nobis [illegible] [illegible] credet se p[re]ssis
[illegible] radices [illegible] ipso Lugd[uni] iti
ner[e] obiecit [illegible] timoris inopinati
de [illegible] fiducia rebellionis [illegible]
q[uod] abiector [illegible] p[er] cephale [illegible]
offensam infidelium repentinus [illegible]
mediatis fraudib[us] intestine suffragiis
occupavit [illegible] q[uod] iter [illegible] vie
n[ost]re p[re]ssum media [illegible] n[ost]ra in ob
sidione [illegible] victricia signa [illegible]
[illegible] bellum Ligurie q[uod] [illegible]
[illegible] p[ro] voto infidelium [illegible]
Non est enim [illegible] resistere [illegible]
non [illegible] [illegible] aut civitatis [illegible]
et q[uod] [illegible] copiosa non [illegible]
[illegible] subite [illegible] ut [illegible]
[illegible] ut [illegible] q[uod] [illegible]
manu [illegible] timebit. Si vires [illegible]
[illegible] assumere potuerunt q[uod] [illegible]
[illegible] in solo fuge [illegible] posuerunt
[illegible] ex [illegible] [illegible] labor[es] n[ost]ros
finem [illegible] Liguriam belli [illegible]
et [illegible] imponere [illegible]
[illegible] de Germania [illegible] filii n[ost]ri

Conradi in Romanorum rege electi et ipsum
Secilitatis heredis se simpliciter intuentes mandati
nullus occasionis dubitatione assurgeret sponte obsti-
tacionis assumpto simulans nostris nedum metus mentem
ac fidelium nostrorum premat et deiecte diebus quibus
absentie nostre presumit anxietas pluries laetis
noue letificet. Sic nos de te et ipsis obsequiorum
operatis fidelitas et fructuosa devotio reddat
frequentius more solito letiores. [illegible]

Fidelibus suis de bello habito inter ipsam medio

Ante audacie conterere temeritatem et
ligurum excellentie nostre rebellium fac-
tiones ad proximos experientia detulit et loci
vicinitas et invectiva fama malicie ut
necesse protulit ad remotos. Nunc latere nos credis
nec modo ignorat tam longe nostre dissimulationis
constantiam cum eos nec tollerantia nostra verecunda
tacitae nomine amitteret et precise nota pu-
sillanimitatis incurret pro dextre virtutis adulteres
huiusmodi quos fronte scindenda sit voluit quam forme
corporis non sentiunt medicinam; verum nos ad
arma [illegible] spiritum domitantes nimirum exci-
tantes, tum nunc anno preterito nunc primi possemus
rebelles nostros aperto pugne discrimine sub
tempore ut de hijs sit et semel optata victo-
ria [illegible] Casualiter in feliciter contingit
ut Mediolanum et eorum sequaces ad Bri-
xiensium subsidium evocati at intercepto me
nos et eos fluvius cuidam obstaculo quod veluti
quodam munimine tegebant ulterius flumine
olei Castrum nostra reduximus adherendo ipsis
et militibus Civitatum fidelibus nostris ad propria re-
dentibus quos importate moene tedium et oppor-
tunitas temporis retinere diutius nosmet debat et
cum expedita militia terris nostras ex alia
parte fluvius festim duceremus gestum nostros ad pos-
tes per eos ipsi redeuntes ad propria nostre debent
et sic tum in castris morari diutius ultra
flumine per ipsos arcere penuria non
valent Mediolanum et socii quam potes et
fluvius vada transeuntes in aperta planicie
exierunt credentes se nos proposito accelerare
fuge subripere et dum nos adesse preceps non
putaret tum adventum nostre terror et strepitus
tamquam de celo tonitru ipsis intonuit ad pre-
missa nostre celsitudinis acies pubes et quam
asclatorum impiis prelia sibi proprie ut in
fugam sic se subito converterunt quod usque ad
eorum carrucium quod apud [illegible] nouam

in eorum celitate prius erat fugientes
facies nostrorum insequentium spectare non
vent et dum auxiliares acies et pe-
cas nos cum nostrorum agminum robore [illegible]
bus festinanter ut hijs qui in levi in-
uiti pressarent nostro tumultu fuerunt usque
ad tremorem se carruci ex nostris ad
quos vidi pervenisse superveniens
tamen noctis umbrosa caligine quam
nostrorum nota logistica reputabat tempus
cum aggressum tamquam usque ipsos usque
mane sequenti distractis itineris gladius
ad quiete sub tutis fores non exuit
ad indubitatam victoriam carrucium re-
dituri Supervenientes vero luce cum in-
alias militum turrium binas desti-
defensione qualiter reprimi summitate
parte vero turris extitit detruncata quam
turrim dum diu videret ad fugam fugientibus
onerosa in medio extitit derelicta Castrorum
etc turris noue cum insultu nostros
evadere credebant custodes et incole
relinquere in partes corporis duces veni-
tiarum filius quod ducem lugubria signa tu-
lerit manus nostras incursit et ut nulla
fore expeditio cladibus tam capta cum mor-
tuis in quos nulla Mediolanum potest
privates et domites x milia fere non
computat ad augmentum decoris [illegible]
senium [illegible] attigisse tituli imperialis
ad gloriam et triumphum.

Regi Sardinie narrat triumphum suum
et sic prevenientem nos ipsis [illegible]

Successivum iam fortune ad celsa re-
latio prevenit nunc te in expectatione affectus
noua prospera status nostri [illegible] leti-
ficet [illegible] tenore describi [illegible]
nostri rebellium [illegible] [illegible]
vastatis castris eorum potencie nostre [illegible]
videbant obsistere fronte flamine [illegible]
et cuncta nos ut te [illegible] alloqui in
[illegible] ad placitum [illegible] successione
[illegible] [illegible] sic te volui ut prius
letos [illegible] [illegible] huiusmodi locum
ditatis exhibebat [illegible] [illegible]
future letitie [illegible] fiducia reputet
[illegible] cum aliis [illegible] dies paucissi-
mos offerimus ex quo [illegible] [illegible]
nobis nostris in [illegible] [illegible]
[illegible]. Sic tuam nobili
[illegible] suos successus prosperos et felices

Super eo quod de fortunatis auspiciis et
felicibus processibus nostris per nostras re-
iteratas litteras supplicaveras postulasti volentes
exinde votis tuis liberet animum fidelita-
tis tue tenore presentium intimamus quod divina gra-
tia nostris assistente processibus feliciter vivimus et
magnifice triumphamus ac nonnullis ex pro-
ditoribus nostris qui sub fame ploquio
et elatore predicta crimina ad tuam iam
deductum conscientiam precipitio in necem nostram
ausu temerario conspirant proinde pene
supplicio traditis et ignominiosa morte
dampnatis reliqui quod sub defensionis quam
potius offensionis coram ymagine metu
terribili velut de celo fulminis ictu percussisse
in castro Capacii receptaculum sibi fidelium
nostrorum regimen elato de nocte sibi undique
circumseptum sibi continuis machinarum nostrarum
ictibus incessanter afflicti cisternis et domi-
bus dirutis propugnaculis omnibus murorum et
turrium devastatis ut clamantem undique cava-
tam et manus nostras effugere non valentes
ab ultionis instantis et indubitate iudicio
sola se valeat potentia gladii morte
subducere ut excelsi nupis ex parte maritime
principato liberare et si regni nostri negotiis
iam pro voto dispositis ad rebellium nostrorum
et emulorum reliquias contendas ytalie
partes in proprio victoriose repetere feliciter
et instanter attigisse tu ad id et voluntatis
nostre vias impetret auditas et de pau-
corum et animatis rebellibus nostris nuper
obtenta victoria reddat liberius expeditos
Cum quam quidem vas puritatis aromatica
cella purpura sedes ad ornatum tuam uni-
versis redolens per exemplum quod nunc seductiosa se-
ducta vacat nunc laborum commovit iniqui-
tas nunc demum larga promissio potuit
attrahere possessione nominis aliqua te natura
subdiderit antiquitas iuventae singulorum
victus solicita et hostium festivitatis nostre
filias ac cunctis nostri vigilias una tu-
tis fidelibus nostris hylarare sollempnizat

Comes Symon obsessus in castro Vitbiensi
consiliariis curie castrum presidio suo

Diu reservatis vobis sitis obsidiis scilicet
et nam ac impugnatione hostilis iusta-
nam famis et sitis penurias nostri
multiplicaturi quas patimur et passi sumus
miserias et pressuras. Sibi enim nam divinas
laboravit quod iam pergamenum et atramentum
deficerent et nunc quod tanta miseria profuisset
sicut longe pre dolore venerunt in cassum quos
fuerint lacrime destinate quae nunc dum ca-
stam nunc vos ad succurrendum nobis tuam sollicitat
ut videns sed comedentes panem in saturitate super
ollas carnium residentes solaciis intendit
et quieti et ac pleno stomacho de nostris
ieiuniis pensacitis. Excitat ac vos quod vi-
cinum adventum principis expectat ut nobis
hereditatis et tuam succurratis nostris animabus
iustis sumus sed ut timeo ne illud volgaris
parabis locus advenitat et ut non suppetit
dum herba crescat equus moritur et dum canis
mingit fugiens lupus evadit. Dolemus autem
de prefato domino Comite sed de nobis non minus
qui ad consilia eius est, quod ea quod ad imperium
spectant honorem sibi non suggerit ut debet
ut quod postquam venistis si non succurritis primae
atque nobis tunc quod prius laudabilius fuisset nobis
in apulia quod iis custodia duce in solacio dicens
suos. Sola enim ante adventum vestrum civitas
Vitbiensis fuerat a fide nostra subversa sed postquam
venistis versa est per maxima regionis. Dum
enim homines de vestro succursu spem et fiduciam
haberent steterunt in fide. Sed postquam viderunt vos
desidentes ac pacientes et vires nostras ad
eorum auxilium non extendere quasi hesitando a
fide penitus recesserunt. Quod quia vobis et nobis pro vobis
dolendum est quod pusillanimitas sacerdotum
tantas vices vestras sine pluribus enervat dignitatem
imperialem gloriam nostri nominis minoratis quod dum
vos ducentos milites quos habet Cardinalis
nobiscum tuam congregatorum militum continua et non
resistitis provinciam occupare nunc nobis ad quorum
confusionem intendit succurrere festinatis. Certe si nobis
de provincia non est cura de nobis tamen curare de-
beretis quod caro de carne vestra et os ex ossibus
vestris sumus. Nunquam nescitis quod propter vias sic
cavernas quas fecerunt rebelles maior pars
castri Vitbiensis de hora in hora ruituram sperat
et nobis exitus ex hoc in spatio loci posse attingere ca-
rum. Nunquam enim nostram penuriam ignoratis
Cum enim comestibilibus iam consumptis simili-
ter et equi iam clavas senciunt propter escas unguis
non sepius quasi fontium sumus extorta me-
atibus nobis tamen tres putei innascerunt in castro
preter aquam herbis et iumentis et unus ex eis
perfossus absconditus a rebellibus est nunc
factus. Nunquam notum non facit vobis quod non solum
vivi sed etiam dive castri hiis diebus et noctibus
non quiescunt insultibus et impugnationibus hostium
lacessiti vim [illegible] ad imponendum vim auxilium
et succursu ultras varias partes fundens
et fundendo ad nostras tamen excusaciones vobis constat
vice ista ex imperiali parte instaurasse respiri
et sub fidei sacramento quo imperiali corone tenemur
quod ipsius litteris domini domini Comite adeatis
eiusdem inducentes eundem ut pulla mora protracta
nunc alio consilio postulato adventum

suasiom nrīs et alys ar sme se attigat vbi
et ne dū adhuc oppidum peac statū p mil
litum tenoe pnem sig moui et gente fa
ciat sbsequet ut hodie an castra sig impe
alia videat Statuī q si secus nos et comes
dupit faciend nos dei et hom adiutoriu
invocat testimoniu q i nos clpa no est
si ex vra desidia et neglectu imperialis
dyadematis honor pit q nos ult no pos
sumus novit deus.

Idem Comiti Casertan sup eisdem

I mlte ul dmllas aliq qs misim
ad vos lre pvenerit res admia
conis est plena q p suadō cone impial
honoe ad nos celerit tu ipo qd thet exsor
no no venisti na soli lre quas frequeta
diebus vm et viar et fama pub po
tuerit refre qlit rebelles i nos supra
moē hostiu et natois barbare sevicie
nstat diebz et noctibz nos impugnat
balistis et arcubs fundis nuo et machinis
quas i summitatibz opportoz nos trui
erexit tu q no tm lapides iacunt vn et
fulgurat sepe igne quoz impugnatoribz
potent resistētes de die potius de nocte
resiste nos oportet ppt qd vix p hortum
sopnu cape possius ul quiete Sane pro
sano pncipis experient et spiritu vir
devotis acimcta et attenuata sunt corda
rebellium et fidelium animi fortiu roborata
licet divulgari faciat pditores q non
venit i gtractu et si veniet ducatus
gete tantu q possit resiste ul stare in
tuitu eius q eos d nostra nobilitate vrau
et delatoz mstabilissie deptam qt aibz
indicys et morte qlibz abducitis cum
vos qd thet ex fovno stati si plac post
tergo pncum thim intellexi nobis et alys
fidelibz succurre festinetis statui pfirmo
q si aliquā mora aliqs ptextu duxitis fa
ciend ul qtinend haredit qd absit preciu
et dapnum prestimable sine remedio impiu
patiet Ceterum nc callido genti q te in tua
remedi aliqs gtetes nos ul vos forsitan
optimas vos p die detinet ul p hora
qz cur expositis pmiss nobis huc exinde re
sbetes nos eu ea qua debet gente tm
ad succursu celit attingatis talia cum in
esse sciatis q no sit sptue ul unico co
mittenda ptea licet supdixos q rebelles
acrit nos impugnet id tn pnuisale
no noteti q du motu est ciuitatis pditoe
sibi sit prepue pditoes q tu suis fauto
ribz gsangneis et aicis uno cu qbusdam
de ciuib rebellium gducis pro se insinuat

itant utpote de iniqua desperantes.

Tyneosus miles viterbien Impera

tori super eisdem et q celerit veniat

Imperial maiestatis servus suo dignitatis
stivas humilis destinac et extolle
laudibz fama cuius desuete successorem
efficit attendens intuitus ex tibi magna
et finas i ppoito magna sinatu Cuz q laus
i ppro ore no est pulcra quita operata
sit et opec magis seodes vra quita passi
su et pati fu pnoie vro pati effectu
opm denudabit et pius fama q p
me vro culmi pntabit nc indigne
corpus et aiaz et pmuia q heo p honore
diadematis vri exposui libalit et ex
pono cu oia que i terris possideo a
vra magnificencia mi donata psitear
salute et vita p deu precipue recogno
sca hic dbone recognosce pditores q ro
oculos diabolus excecavit nimi ut magis
in tenebris q in luce pona i timore
mortis q in securitate vite desiderint et
elegerint amblac q p morte dni impe
vos de carcbz educti de exilio revocati
ymo de faucibus mortis erepti Civitati
et familiis restituti fuint ut de bonis
ovibz hundancet beneficioz vroz obliti
sine iusta ca recalcitraverunt dilecti et
vos prem et dnm at redemptoe eoz
negavit Civitates Civitatē vram lauda
subtituerunt Nune septembris potestati et
ceteris officialibz vris cu armis nequit
insugatis vocatis q de longinquo Card
le et Comite Guilhelmum vros prodito
res et Imperialis nois inicos ad odiu
et dedecus vrm i viterbiu dil vrm ca
meram invaserunt et a pfato dno Comite
Symone et i me ipm i castello vro pi
teribz diebz et noctibz impugnite ho
stilit et instat lapidibz arcubz et ba
listis et machinis qs i civitate tunc
erexit et collas latronibz forbanitis
et pditis dapnatis de morte ptibz et vi
cinis nos tradidit ut tanes ad manus
eris impiu cibus papillionibz intispes
Imperiale itaq maiestati vre flexis ge
nibz et quietis manibz supplico et in
stantissia prece rogo qt ad liberandum
opplexos et ad gfortandū eos q ad honore
fidem vri nois at finito pseuant ad
gculcanda rebelles pnaali veme dig
nemini celit q potent et no gventi ex
sonno mro premisso si face vra presenc
penuri et nris astitibz ondatis. Firma
enim spem vob tribuo q i adventu vro
felici erit indirecta et in vias planas
aspera gultent et aspecty ut omne vbique
nubilu serenabit.

Comiti de Ca

stro vitelbii dno Imperatori sup eisdem

ntiqui pres & aduētu nō expta
venit ardentius q̄ nos vrm ut
desiderata facies maiestatis vre prelata
mala nra leniret dolores tolleret et
oppssos multaꝝ tribulationū aculeis rele
uaret. Cū desiderātib; igr̄ vocibus precib;
desiderio ardenti petam veni ad letificand
et liberand nos princeps p̄ tutū unde fa
cie tua et salui erim̄ hoc est enī qd
ingemiscimus hoc est qd suspira nra qrūt
et sub umbra alaꝝ vraꝝ ad tps quie
scē coram vris desidat aspectib; cōpare.

Capitaneo mandat exercitu con
gregare iuxta madat Imperatoris sui

vm ad expugnand desiderans cor
poē rebellionis invetiate fine
tum et fideliu reliquias ptendas nos
bellu inducere et exercitu agregare de
iurdicione vra iussit Imperatoria cel
situdo ut ad sūm eius madatu nob in
breui nō psimito tpē faciend rebelles
suos cu victorioso exercitu ad auditorium
imperialib; iurib; exceamus vili et po
tenti opes nos dicit madatu sbitis p
venire ut nos et vos paratos hora in
veniat hora visionis et regimen ad tam
opus laudabile fideliu solatium et ce
term nos sine madato nra de nouo
animet et incitet fides nra nobis at
ea q cōmissu nob exposcat officiu
et imperial pagmatis madat auctoritas
inveni nolentes in aliq̄ desides uel
remissi reputari vram attente requirim
et imperiali qua fungimur auctoritate
nos auctoritate firmit et districte pcipim ma
dantes qtinus in equis armis vectoris tra
bucis et alijs machinis sic vos parātes
celerit et decent ut quando iussu seu
litteris fuitis requisiti ad nos proimpiali
ho fruerys accedatis ad deppdac ini
delium ciuitatem quorum iudas sm imperiale
madatum usq; ad extimiam disponimus
expugnare.

Vicarius respondet Imperatori
de predicta congregacione exercitus
et petit pecuniam pro dispendarijs qui
equos et arma obligauerunt pro
defectu stipendiorum

vram et sollicitudine tua eag
nra excellentia iussit et ppar
ad exercitu agregand ex istis ptib; quib;
possumus studijs put melius potuimus bre
uitatibus. Cū vero nō lateat maiestate

qd theotonici et latini stipendarij vri quos
ad custodiam urbis posuimus in Petralla q
custodia et timore primo diuina et vra gra
faciente ab inimicis tuta cum regio et spalt
expte illa q depredatores in fortune dissoluti
imtatis formidabat p magnum tpis spatiu
sed domino huic Barbarien corum comestabilis sta
nouit sua dispendia nō habentes debiti
pluribus mensibus urbis meis qbus p redimend
equis et armis obligatis p tracto tpe so
usurs aliquos mittenda p pluribus pagis stipe
dia polliceabat dum nō reperiret in meis pro
missionibus veritatem quidam ex eis ad ptes
aduersas transfugium quibus eadem p.s duplicata
psoluit stipendia confugerunt sup quo sciant
vra pcedat puisis put viderit expedire.

Item super eodem uel quasi.

orda nra ve imperij fideliu deuotoꝝ
de prosperis nouis dengetabilis recitati
nolentes de sinistro casu Ciuitatis parmen
qui nup accidit coꝝ malitia insurgente
ut vna nobium pmede recitati et ad exal
tationem Clementissimi prīs nri et ad pmorum
ipsorum malitia refrenanda q viam rectam
veritatis fidelitatis obliti in sinistra parte coꝝ pra
uos actos cōuerterunt assumptis coꝝ viribus
nri et aliorum imperij fideliu iurisdictionis
vre in manu forti vili parte intendat
vra noscat sincera deuotio et cōmendanda
fidelitatis nos magnifico viro dño. h.
illustri rege Sardinie recepisse litteras
in hac forma Nobili viro fr̄ de Anthio
ebria (?) h dei gra et Imperiale curia
Rex et salluri (?) Volentes q pdicta oia
tu celitate qua cōuertit fidelibus vos ppter
Clementissimi prīs nri inscitat requirim et ex
nra vobis attencius et hortamur qtinus statim
receptis presentibus more solito fidelit et deuote
circa imperialia obsequia aciem vrorum vigilem
vigilem adhibentes armis et equis
apparatu laudabiliter faciatis quadmodum tam
magnum et tam grande negotium exposcit
ad prīs ita q ad alia requisitionum vrum
tam fidelit q laudabilr vna nobium si opus
fuit p predictis sut cōuenit veniatis.

Incipiunt dictamina de vacaciptis
Imperatoris p[r]imis prelatis et clericis
Regni Ytalie de morte regis h. filij sui

Misericordia patris seueri iudicii
exuberante iudicium h. primogeniti
filij nri fatum lugere cōpellimur lacrimaꝝ

abintimis educere nam deliciis quas offen
se dolor et iusticie rigor intrinsecus obstina
bat mirabantur forsitan dum patris in vultu
publicis hostibus cesare dolorem domesticum
potuisse convinci. Subiectum est tamen cuilibet
principis animo quantumvis rigidos non conatus
imperio qui tamen vires suas extrahat in quoslibet
reges cesareos non agnoscat. Fatemur ulliq
regum superbia flecti nequimus sicut enim de filii
nostri casu convicti sumus tamen corporis nostri primum nec
ultimum quod filiorum detincta tristicia pertu
lerunt et mesillonum per modum eorum funera de
ploraverunt. Luxit namque David et duo primoge
nitum Absolonem et in poperam quamvis sui cives
fortuna dicatum sorteri prospiciens magnificus ille
Julius primus Cesar prime pietatis officium
et lacrimas non negavit. Nec dolor acrimus
ex transgressione gressus est effectus parentibus
medicina doloris quam in obitu filiorum nam
prinnete non doleat cor nam a filiis nostre
venit offensi. Nolentes tamen et certe non va
lentes circa filii predicti nostri obitum obmittere
que sunt patris fidelitati tue presencium tenore
mandamus quatenus per totam abaciam tuctus clericis
et ceteris fidelibus nostris iniungas ut eius ex
equias cum omni devotione sollempniter cele
brantes dicant eius cum decantacionibus missarum
et aliis ecclesiasticis sacramentis dum non inere
tomede manifestis indiciis ondeteos que
sed in gaudiorum nostrorum tripudiis exultat
hilarari sic et dolorum nostris condolere fideli
videantur.

Capitulum de morte imperatricis et ut eius exequias per iurisdictionem suam faciat celebrari

Carentes hostiles insidias non potui
mus evadere effugere quam peius inimicas regi
ones sub iuga maiestatis nostre deductas se
renissimam augustam ex regali progenie
ortam nobis pacem prestantibus et quietem in primis
mortis ignavia subripit violenter non quin
hylaritate vultus possimus exhibere cum nostre
consortis obitus amaritudinis vinculum nos
molestat iugiter et impugnat. Propterea quod
nolumus ut tante nostre consortis memoriam
sic celebritate supersedeam quippe quod dictante
precipimus quatenus eius exequias per totam iurisdictionem
tuam abundique locorum et gentibus precipue
a clericis et populis campanis quo decet
honore pulsatis sollempniter facias celebrari
ut cum in celis contemplatur augusta etiam
illi qui iubet auferre spiritum de vinculis spe
cialiter recommendent. Caveas ne aliud
inde facias sed nostre indignacionem atulen
incurre capiscas.

Cuidam nobili de morte sororis sue

Cum post sedatas undique turbines
quos dudum in regno Sicilie calump
niosa temporis procella concitaverat nostris
fauent affectibus fortune plauditationes
nostrorum processuum laeta dederunt subito nunc
infestus et nubilus transit nostre iocundi
tatis illas nobis impias amaritudines
conportaces intulerit quod dux Novarie
carissimus socer noster superioris ducatus dominus
imperio et in presenti quod sit omnibus generale
mortalium intime vocatus hunc ad celum
debitum carnis allegato non perveniat ex
inevitabili lege fortalis exsolvit. Ergo
tanto nos pervenit dolor lecto acerbius
quanto per eius absenciam qui gemitus
a nobis officium compesabat et per me
patris magna consilii erga nos caritatis pa
terne non impares dubat affectus nulla
nobis deesse carius et sentiens grandia
decisa quod est sic irreparabiliter tandem habe
est nam non pena et morbus iste non est
medicinabilis orbis sed iam est excelsi
dextre ennitatem quem capud excelsum et huma
nitatem amplexibus equaliter involuit
nulla nobis sed hoc sit ex mente Salomonis assu
menda consilia ut et nos decedentes
patris occasu superstitibus consolemur filiis
in quibus nobis affirmatur sollicite pignora
remanserint et tu quamquam tanta turbida
tas ingesserint in nobis equalia senciamus
bricta. Sed tam excitamus animos quam in gemi
tus ex dilacionis est periculo quod premium tua
et tuorum negocia non minus libet compatra
timus prefectibus disponimus presentis pro
quod dilacionem tuam inducimus et hortamur
attente quatenus non excipians ut solandam
remedia lapitudo et medium indulge
at sed animum redolens viri fortis omnem
tristiciam lugubris doloris quam reliquas quod
forte et interius mollicies reliquit
ad lacrimas vilorum leniendas abiciens
et in gratiosa spe nostre proximi castigans
adhuc ... et de honore et sui
eius nostris devotus expecte nostra benivolent
indubitabiliter prosequemur.

Cuidam fideli suo consolando eum de morte filii sui occisi in expugnatione victorie

Lugubre filii tui casum vulgarius
fame fortassis lugeas presertim precipta
nus doloris tanta aculeus prius dimicans
tota transiens quam patria. Sicut in nobis
quantum licuit et decuit statim infesto
stilo descripsimus et licet eius obitum non
in eius obsequiorum statione subitum tibi tra
herit et te sed fine eciam in continuo
desperatione medullitus venabilo quodam

iaculo inopinato percutiat si modestiam et
qualitatem mortis attenderit consolationis vince
dum, quod nobis iam episcopi inde sibi vox concepis
latum grandem vixerune fuerint opinionem
in patre. Dum enim idem filius tuus carne mee
fraternitatis assiduus et obsequiosus insisteret
in combustione castrorum meorum victor ubi
eum poterat a rebellium meorum manibus
fuga subducere. Devotionis sue constantiam
quam usque tunc consueverat in iuvene gladio
superante timore cuncta maluit mortem
succumbere quam dimissis aule mee fraternitatis sa
luti sue sibi per absentationis perfidiam pru
dere. Cohortari quam ergo dixi tamen pro paupertate do
loribus tuis consolationis unguenta porri
gimus ut tamen eorum filii tui defuncti vivat
in uti cordibus strenuis ettiam carnis defi
cienti meorum et tempore sit in presente vivo
consolationis remedium prudenter largitudo,
dolendi modum fundendisque lacrimis apponere
studeas et modum in nobis consolationis assuadeas

Littere consolatorie Comiti Castrensi luge
nti de morte episcopi fratris sui:–

[A]udito nuper quod morte terribili diu mortis
imperitatis ad se vocatum Tholosanum episcopum
fratrem tuum fidelem nostrum et nunc ad prandia
nostra venire parato non sine plurimum destinato
subtraxit passionibus tuis satis affectuose
compatiendo doluimus et si ope ut opera fre
quenti defunctis ad aliqua compassione redimi
nda pertineret nostra propterea libenter apposuissemus
etiam et alia quod optanda subsidia nisi
scissemus sed quia quod fecit surrexit mors de
bitum mors quidem non reddit dolori tuo
quam nihilominus tecum libentissime pariemus consolatorum
unguenta porrigimus et gratie nostre divine
dona propinamus. De tuo mandantes quatenus astu
gas lacrimas, refrenes suspiria et mo
destatis viri constantie limites providentie nobis
placiturum imponas etc. Filii sui
Comiti alteram consolando eum de morte fi-

[Q]uod de minimis a deo filii tui casu
consolationis nostre veniunt ad te tarde per
venit tamen fuit ut etiam tempus ad lacrimas
laxandas. Suspiratione namque gemitibus
et orationis lacrimosis cuplarum nostre consolatorum
afferre voluimus qui ad lacrimarum continua
gutta perfunderet et ductus copiosa sin
gultum per legem prohiberet dolens quod a
petiti tenuiter quod nati fatum in visu
in patre congresserat luctus expressione

providis dissgregandi que nostra mentio ex
tentur interius vehementer applicans. Si fra
educi tristitia per lacrimas veterius vince
mitigatis suspiriis et oculorum luctu excolatis
lacrimis nostre fecit consolationis offerimus tetablam
animi et velut apta medicamine debere per
suasionis aggressum et tu etiam per amaritudinem
luctum satisfeceris actem per despectum lugu
bris satisfieri gravissime postulas et nobis
brevi satisfieri fame volatu quam nihil in
esse sit luctuose fame volatu quam nihil in
dative malorum posse esse tedeamus prius septa
me consolationis anticipet quam pertinacia dolorum
vim cordis intactu invenerat et pergimus
vim cordis intactu invenerat et virgines
oculos nondum paratos ad diluvia lacrimarum
nec precipue preimplere te summus. Dum prohibere ne
quimus et nobis parere te volumus dum
conveniens postulas. Dum enim quod per perpetu
dua vero reperimus sed non possumus flagitamus a ma
ploratis ad vesperum flore accidunt et ari
dus segete cum tempus estatis occasu solis
cum meridiem et noctis caligine cum die
die in iuvene nondum fine pubertatis posita
intempestive mortis subisse iudicium quam
senectutis iudicium advenisse turbato
demum mortalitatis ordine propter pro filio lacrimas
afferens quas pater filio resignabat propterea
tandem tuam resume tuum compassionis anti
dotum et consolationis assensum. Nos enim in
tantum subito filii tui casu compunctionis primum
compertum non turbetur ut pote qui eundem a te natum
genitum et nunc adhuc nimis uberibus ala
tum in plurimas educationis tuum suscepimus
et quod susceptibilem plurimum invenimus disciplinis
virtutum meum rudimenta congessimus ut
esset conspicuus aliis pretiis et nobis exi
steret fructuosus. Nunc autem tu de plantatione
nostra vindemiam caperes decerpe gratiarum
huiusmodi novitatem vite telam intexere quam
nondum nostra perfecte exuunt intempestive perdit
sed assumpsi consolationis dominum quam tu attingas
quam volumus de quibus castra pro nobis quod et missa
condolemus potes et debes assumere gratiarum
iuste quod dolere te noveris quod immaturi tu fine
pomum de vite pomis nostra decerpit fructus
temporis maturus. Consolari te volumus quod idem
tempus debitum virtutum irrigationibus accepit
maturitatem. Iuste dolere te noveris quod non mor
tui filii transceris oculos. Consolari te po
terimus quod non inter molles delicias et de
lectationes curiales deserit languoribus. Sed inter nostrorum
obsequiorum occupationes occidit strenuus
et moriturus gloriosus. Quidem pro ea iuste dolere

te novimus quod unicum quem habebas amisisti filium
consolari te petimus in duorum nepotum propa-
gatione et nos tuique nostri zelum quem ad patrem
ab avo produximus tanto propagabimus liberius
ad nepotes, quanto nostre semitatis assem(?) et patris
et avi fructum meminerit.

Littere consolatorie misse scolaribus de morte
magistri Bene.

Agentibus adhuc in cunis artis gramatice
ordinem ita se habet quod ab antiquitudine fu-
erunt exordium ut dolosa prius cum lacrime no-
tari, non miremini si amore(?) contra et singula-
riter narrande nobis scolaribus quam lunaris orbe
a mari usque ad mare, precipue filiis quibus in
dolore peperit mater gramatica dudum nimis et
amara partibus mittam. Est enim quod nos in medio
doloris aculeos dicimus: gramatice artis novit
extincta lucerna et desiccatus est uniguinis(?)
fluminis Eufrates, magister Bene videlicet, qui
non ab infimo positum secum et sublatum non
meruit dimicari cum super se nullum habuit ascen-
dentem, ymo sed aquila transcendens cuncta gramatica
pennarum volatu potens in opere et sermone
annis in terris sine pluralitate consortis dici me-
ruit singularis, ad cuius transitum quasi sole pe-
nitus occulto tenebre facte sunt super uni-
versam faciem terre. Nam ipse solis de tenebris
et confusionis prestans tetris lucibus educens lucem
purgat tenebras. Ipse est qui veteres et an-
tiquos reformavit, apostatam donatistarum
compensavit, et qui de culmine montis Synai
alter Moyses legifer a deo et non ab homine
sceptrum gramatice hominibus reportavit. Cum sub
tanto et tali artifice non solum predicta sed dolo-
rem artis tante patuit, unde quis faciet
parietes si corruerit fundamentum. Crudelis
infelix gramatica orbe parte suo decorem
completum est illud, scilicet prophetice: Vox in rama
hic est in excelsis audita est ploratus
et ululatus. Rachel plorat maritum suum
et non est qui consoletur eam ex omnibus caris
suis. Nam quos filios ab eo suscitavit duos
prius sunt per aliqua plurimum missa, ut lo-
quitur nobis ad tempus magister magistrorum ille
doctissimus qui ducebat alia nostri temporis.
Unde quia omnes morimur et sicut aque que non
redeunt dilabimur, testante propheta cum
de lacrimare(?) fati qualitas consolem medere de
perito quia qualiter et tantum dilexistis auctorem
vestrum exequiis grates omnes hic testantes

orbe orator illo doctor mirabilis
qui a mane usque ad vesperam clamavit
sed pullis invidimus et meditatus est
ut columba ponendo cuius sua per scolas
ubique docendo desiit et docuit de sinodo.
Responsiva de eodem facta rectore de quodam
alio magistro premortuo.

Sedentibus super aquas amaritudinis
et in salicibus organa suspendenti-
bus Neapolitani studii doctoribus uni-
versis magister P. solamine sancti spiritus et illam
que omnem sensum exuperat pacem domini nostri
Ihesu Christi de seculo nequam et valle miserie
ad scolas florentis patrie vobis gaudentes
impossibile nullus audivit tumultus illius po-
tatione cuius nomini in celo et in terris
et in orbibus extenditur creaturis gramatice
eximius consecratus magister et frater Vingr(?) de
novit evocatus ab oculis nostris velud
umbra pertransiit, ymo evanuit sicut
umbra ad cuius transitum studii parisius(?)
nostri obscuratus est sol et luna
eius est in eclipsim, videlicet ars gramatice
que sub umbra designatur privata decore
radiis sedet in tenebris, et sic vix possit
suum recitare dolorem duobus maritis ta-
modico tempore viduata. Nondum pre-
sentis doloris sanata sunt vulnera et
sic calamitati calamitas et tempe-
stas additur tempestati, dolor doloribus
et vulneribus vulnera inferuntur, mirum
quia non modicum huius ardo prosternitur
est totius quia naturaliter magistrum discipulus
sicut ait magister est discipulus consecutus
et hoc ideo quia mortis irregularitas de
suo more preposterum pervertit ordinem quia
sciret premonenda postponendo preponendo
egro postponenda. Quod dolor, virtus
frondiflua que subito avunt(?) cuius fru-
ctus expectabat ad plenum. Nam cunctis
filiorum quos genuit ille indefessus ille
uberius magistralis intumuit et
prevaluit et tamquam cedrus Libani superex-
crevit cum non sit adequate virgule de
desperato. Ipse quidem fuit alter Joseph cui
omnes invaserunt parietes quod secunda be-
stia devoravit, videlicet mors pessima
que cunctis aufert mortalibus principem
a membris dividit et vidit in cuius de-
cisione vos qui floretis in kathedris
tam multorum capita plena oculis vestris
respirate et cum diligentibus attendite
quam tenuis est et fragilis gloria secularis

q qz vapor ad modicum durans vel semi
agri qd mane floret et vespere decidit
et arescit ad tutela agri p illa simo
pary de qua nullo gmalitas extirpat
stati et diversitas tempestates i vos vnu
efficax p locum assit i vos colligite
argumentum Vdi illud it cire qd ni
satius perueit tu de scilibz etz inde y
habeatur.

Eid de morte Jacobi

Unus cuilibz pfesso // baldum
nbz unius p salute et attende
vltra an sperni claritudo amicissima et
ma gerta Salvibz huaus nomit me
nbz attractat nez vinc et singlat
i tres ho i q vel d suo pps leges
conveniat et vincebat eloquae the
et ofsily plenitudo sedebat est motus
ad proas de cuius merito amaritudie
vox psll a fine usqz in fine et tlos
orbis tre dolosa multum exivit nec
mirz qr tay optus psuasor bonorz
opimi omnibz excellentissimus Jacobus de
regione ihu ro spem resignat altissimus
est nimiu de regente gla voltye al
i cuius occasu no solu lombardia sole
privata suo expi est max p6 vinceud
gtinuis lacrimis ingemiscit et do
lor gladius multorz alios pforavit
nt cuncto tu ipse dnus legis et su
pmus de pscepta iuris aputibus sensus
informaret informes et ad hec
vincia eo spa no desinuit infor
mac qui licz ut ho desiert no tn
desyt ut ingr qr mortuus ipse do
cet optime sit appellare mortis dif
ficilis violenta et ineca difficilis
qr no est ibi solucio violeta qr resi
stencia nulla neca qr ex imo neailz
amicz supat silagisimu excepcios
no recipit et dilacos aliqs non
admittet verz qr inalis est ista
regla mortalium quec nunqz fallit
h omnis fallit falla videlz iudica
que i tenencia no het ipsa qd est
neqtie nebula istius gemitz dif
fusio lacimarz vniuse tenemus ex
tminiu et singlari destinctiua
Ideo qz vir prudentes in dictos
mortuos prudent adiscere qu
possit et quantum fortior explanatis

angli et diligenter attendite qz legum fa
cultas ul aliquarz sciarz doctrina mortis
impio no resistit.

Qualiter sit morte fily sui Mogro p et gmendat alios filios sibi.

Etigit me manus dni et applicat
me indignacio ire sue ut que fuerz
viri solacio destituta primatum morosi
ly vidua iam viduaet. Ideo qz supplica
tontiose gtrita singlae queo i vos do
lori meo remedium discretoi vre me fidu
cialr recomendas adhuc sciatis qz N. filius
gener vr qui p dei gram restitut est ple
narie sanitati ita qz ntali palloe ab
eius facie recedente incipit finalitca
sibi fieri sanus color ptca qr credo vos
prna provisione psecutivos negociata
domus me no porrigo vob pces super
aliquo spali sed ut gnat qz expediat p
videntes filios meos et filios hcatis reco
medatos in oibz sicut pater.

Responsum ad precedentem gsolacio ea

Nobili mulieri dne p de vincis salutem
et gsolacoz quia pt et debz in prima
tuo fily tui casu quo pcussa doles et
sauciata tristaris impleas nec debitum sed
dnuc tonitruis impmi no gtepnas nec
tn usqz adeo licz intus efficerat exagentus
est dolor ut tont deum pincata qz amo vi
deas te vindicare pelle tu lacrimus etna
ta tu iudice poas qui gretta credaris
presertim tu dno qz clamant videat
et het gsolator qz offerat lacimatz Nam
ille qui sum cor vene repetit ille dilatos
patre matre gsolame supstitum scilz
gcessit sufficiencia iiij filiorz ad quorz
omi bonum libent me et hilarie offero
affcoe paterna sollicitam et amica pvi
sione fidelez imposterz psnabo quorz
vnu si gcessit mea fiutum in pcipit filiu
et cognitis reliquos filialis affcioe

Consolat de morte fily sui decedentis in servicio Camere

Vod filium tuum angelicum de locis fidele
nrm ad fine cum tenue me vocatum
approbata fides et eius industria acceptata
qua huit i gmeys nris benivolenciam
nram attenam induxerunt etc et ad pvinciam
nram nuper veniens nrm te presentis
adiud sicut ei placuit sit vocatus servicio

et psona sua carē ita dole) & mihi
ɔdoletes q̄ bonū de ipo filio amisi
sti Sz tn diuine voluntati resiste
re nemo et revocare negat qd vo
cauit et si sup obitu eiusd filij tui
pfibe lacrimas nō possim9 utpote
unitatu ardine affato peryt atq
spabat fz vetus ordo pcedet sepel
liri moderatom tn tuis iussis mo
tibus de fauorabili gra impone
suadendo adte domū tuaz et filios
fauorez ad cu lrīs ɔtentes ut
modestia in doloris vehemencia
obsuata possis i mea gra ɔfide
tius respirare max q ad finicad
vita votu fine in tua mrā lau
dabilem consummauit

Thyr p consolat' matrez fres et sorores suas d morte pris sui

Xpīana filiali zelo de domo
patria recipe noua salutis et
gaudij quibus recrearet anim9 ca
strensibus negocijs occupat9 imp̄t
q in solitudine ɔtinua aliq de co
patriotis meis vidē nimis bona de
regione longinq qui vita paretu
diret filys in salut ɔiugis et natorz
pris letificaret affatim mea vnitu
expectatom mesta pris funeris rnor
ad vernes vehemencius ɔturbat expcta
ta sustulit gaudia meaq tatu de
dit fletibus et lamet Doleba em
p que existencia suppsi prez meis
votis adeptu sed iusti ca doloris
mea vistra retorquebat q vbi tre
dira na maturatos dies suos abre
uiare disposuit pri nō assistez i vl
timis laborati ut vngitorem prez
filiali aspcu reficerem ut q patrie
senectutis baculo fuerā, ptimi exc
me minj bndiccom accipies pris
obeuntis manu sup capd meū flebili
deuocōe tenerez ac deiu patrio fetro
inris primis exequijs eius filino
obsequioso adessem Cuq nō fuit h
pmissum ut matr fletibus vna cum
ɔiuge ac filijs socarer audit9 h' ejq
paterm rnoribus effusis lacrimis et
cordis turbato defuncti aiaz pijs exhorta
conibus amplectes in elemosinaz ɔrogra
dño ɔmendaui vacans mtrīm lacrimis
et meorē donec p dnos et annos
meos pijs motibus euocat9 i vita ac
salute mra potissime respirate cum in
cta moderate ɔ̄prūtu qd secdm ordinem
et bnfitiū nature pr vtriq supstare
filio iussis q filys filiorz excolente ma
turitate tpis i matibus mris ɔiuge meis
q filys forme pre pnibus i quibus mea
potrat vmagna prra dies clausit
extrmū bonū p se fame testimoniū de
relinquens et scdm genus individuos toti
tes bonorz testes opm. que patiuit
ab infirmitate ɔtinua quj passus fuit
tusmigrando veru q meritez vna vo
bisu sue die remisi et ɔsolacom
admiror in dno et cuiste fruntatem
vram matin te ac sororias dilacom
deprecor et exortor qt tu mat vna cu
filys meis tuis q nepotibus quorum
vita apd dnm tuis precbus orombus
et salute in dno ɔsolerē vt nos
q fr et sor q tua ps pris obitu bndi
cone fouem meore deposito qui ullaz
defucto videt vtilitē afferre et nob sup
stitibus salutis posset impedimeta pstare
ac amicitate renovate ɔtinua alina
recreacōe ɔsolatōis actipiencia summam
ut hmoi de mutuis lris aura ɔsu
tutionis aspiret et in domo mra omni
dolore ac luctu [illegible] abrara ingerat
cōis auspicia sospitatis !

Consolatōis lre ad affines de morte cognati sui !

enero et sorori suis dno l. et dne
Notum p de vnicis Cu pre
neryt ad audiencia mea noua de obi
tu dilecti fily mri cognati mei tncta
dolore cordis intriseco dolui et ɔdolui
valde vos utpote qui bonū de ipo
frem amisi et hunc ceteroz mrioz a
luribus mris amicioz meos fuisse sub
latu flevi q et p dolore nimio oculi
mei facies lacrimis maduerut ceterz
vxori et filiabus meis tam dilectum
sollatiu decessisse ɔquoui q alsq
ciam vna potiu ɔmorans supplere
poterat /ad ɔsorts mee solatiu et
nator ɔtimuatf qu i eis memoria

diebus plur(ibus) fletibus et dolore vidi(mus)
frustra dolebam et q(uod) redime(re) no(n) po-
teram mortuu(m) effusione co(n)tinua lac(hri)-
mar(um) meditatus sum ipse mecu(m) q(uod)
tu(m) sortis huma(n)e debitu(m) soluit licet
ferali casu et mutato ordine pepitu(m)
vota turbauit et dies nequeuit p(ro)-
trahe(re) longiores sui memoria(m) q(ue) sors
amara pre(m)it tristib(us) dimisit impressi(one)
omnib(us) adimplendam. ut tunc vita nos
tante co(n)tingit preces q(uod) tenentur ut viuat
oratione q(uod) fecit et venit h(ec) vos et uniu(er)si
q(ui) filiu(m) uniu(m) q(uod) sortis assumtas in
tanta fecit mors ip(s)i potissimu(m) deplo-
randi. que se dulcibus donis immiserunt
et iuuentutis florem morsu diro p(er)-
didit exima no(n) disposit(i)o diuine obuiari
no(n) p(otes)t et aute(m) eius debes et possimus
elemosinis potius qua(m) lacrimis adiuuare
cu(m) s(ed) nos dictat in dolore mod(um) excedere
p(re)parat(um). ne nomine d(omi)n(u)s q(ui) dedit et abs-
tulit exasperari contigat sup(er) parum in
tabescendo doloribus. q(uo)m(od)o no(n) possim(us)
patim et maxime in decessu tam dilecti
filij vocare dolore q(uo)d vite sperabat d(e)-
mitte(re) superstitem sepulture. audeo
tam filiali vos devotione suggerere q(uod)
vos in et uxori filys ac filiab(us) meis
qui vir sunt primo co(n)solates affectu q(uonia)m
in(ter) sortis humani debitu(m) et labile co(n)dicio(n)em
mortaliu(m) merore vestri modu(m) tu(m) pote-
stis nec at vir velut prud(en)s saluti
tu(e) in superstite filio filia et nepotibus
vestris me q(uod) q(uod) vita et co(n)solato(r) vestri
plus filio s(ed) di(cte) liceat diligo et
affecto possit plenaria co(n)solacionem accipe(re)
p(ro) defuncto. que si modo quolib(et) redime(re)
valerem no(n) p(re)teriri laborib(us) aliquib(us) ut
p(ro)ponis sed ubi a vos irreuocabili est
adepta et oraciu(m) ma(n)ifesta auxilia p(ro)sto-
latur in superstitibus co(n)solacione rece(p)ta
suspiria et fletus vos ad oracium subsi-
dia co(n)uertatis. illud in(ter) humana solatium
statuit q(uo)d p(ro) honesto suo gestu et cotidi-
e se omnib(us) p(re)stitit diligens bonam
sui recordacionem p(ost) fata dimisit.

Litte(ra) doloris de morte Reg(is) Joh(ann)is
et q(uod) duo filij ip(s)i(us) deducuntur ad
eius presencia(m).

Grauis admod(um) et molestus nimis
nos occurrit de obitu illustris regis
Johannis quondam dilecti Sororii n(ost)ri no-
uiter nunciatus n(ost)r(u)m animu(m) maxi(m)e potui-
mus turbacione trist(is) q(uo)d in statu

nimi p(ro)speris contigit infortunium morti
eius. Erat enim vir sponte sed ex eo dig-
no ignotus se ulterius. duos tamen sibi
dile(ct)os indulsisse p(ro)ignobiles hic p(ro)creat
ut suo p(ro)undis statim co(n)decent s(ed) q(uod) put
duos placuit n(ost)ro desiderio est sua ra-
ta sublatam p(ro)posit(um) q(uo)d ad p(ro)p(ri)os co(n)si-
tetur p(ro)uido co(n)tre(re) co(n)parando affectu
co(n)stituere volu(m)us ad co(m)modu(m) filio(rum) q(uod)
igitur duos filios suos q(uo)s audiuim(us) esse
venerabiles valere nobi(s) volu(mus) hic p(ro)mitte(re)
mandam(us) dilectioni tue q(uatenus) ita studeas
ordinare q(uod) eosd(em) pueros habeas et ad
p(re)sencia(m) n(ost)ram ducat(is) erga quo(rum) edu-
cacione(m) p(ro)pt(er) et p(re)sens p(ri)mu(m) n(ost)ra(m) vo-
lum(us) gere(re) voluntatem.

Ad consolato(rem) ad q(ue)ndam de morte filij sui

Casus filij tui, que sublatum de me-
dio quendam, mo(do) fidelium re-
latio p(er)ducta ad co(m)passiones dolorum q(uo)m
p(ri)mu(m) p(er)cepta cubeat scientiae me(di)ce(m)
inuitat calamitoso g(e)n(er)e ut suspirys
obsitus buus co(m)pati(m) et doloribus tuis
inscitar co(n)dole(re) tam q(uam) nam parentib(us)
amorem ingenitu(m) erga genitos no(n)
vivi et acerbit(a)te sortis q(ui)e senectutis
in liberos nullatenus ignotam erit nam
ex nimia dilatione doloris immensitatem
sub qua ponentes gemitus frequentia d(e)-
ferent in se nitate co(n)solato(r) remedio
lemant(ur) prudentes tu(m) cu(m) maio(rum)
exempla co(n)tuentur q(ui) liberos amiserunt
et post datas fini lacrimas dolore
deposito et co(m)passionu(m) animi sauciati
vixit intenderunt illud potissime
attendentes ex mortali immortale
generari no(n) posse ut ex vite corrupta
palmes incorruptibiles p(ro)ueni(ri) p(ro)pter(ea)
q(ui)s ignorat morti mortales deseru(i)re
quis no(n) nouit q(uod) mors o(mn)ia tollit
o(mn)ia morte cadunt que d(e)u(s) p(ro)ductus
mortaliu(m) in discreta vacat aliquos pa-
rentum votis q(ua)m liberos optant
hic superstites esse ambiunt aliquos corp(oru)m
partib(us) carentes no(n) exhibens mactat in
trepide liberos ante oculos genito(rum)
senes vero corp(or)e obsita p(re)terit no(n) re-
rens pueros et iuuenes lastinie
Nunc ap(osto)l(ic)e fil(ij) tua regrimio et hortam(ur)
attente mandantes q(uatenus) hys et alys
q(ue) vero discretis ad lenimen tue tala-
mitatis agnoscis sperans co(n)solacione(m)

assumat lacrimis et gemitibus quibus
non viles sed inermes et molles mulierum
animi inalbescunt et tecto ulterius pa
tituris.

Explicit dicta
materia quarte partis.

Capitulum regum quod precedit ad vindic
tam sanguinis peremptorum.

De divino instinctu progenito
rum ausu papiri fuiosa et suo
memorabili facinorosa tuphes ductore
sese maiestati nostre tamen deprehensu
per multum multa variaque tormenta ut
unus sit pena timor multissimo plurium
pena subire decrevit capitalem. Sane
dum nostri regnicole presumunt vindicte
stipendiis multorum maiorem quam per im
meditationis trutina tamen mitis exanimi
tate suspendat magistra burgica sibi
a nostra maiestate collata nunc ipsius
enormitatis excessus ad notitiam perveni
volumus singulorum. Parvo hic est qui
detia fidelitatis educto caducatorum rex opu
lentia et usum et ultra expetit feudatas
Quarum immoderate lascivientes animo
qui plerumque consuevit rebus luxuria
re feudalibus multisque occasionibus letatis
sedule et pretexto tutissimo fovi
te unitis ausu ei studiunt proinde
ac multorum salus et incolumitas
peterit. Volentes tamen homicidiis ymo
potius cum homicidiis quorum illorum ipsorum
vita dependet ex nostra lese tamen comitte
maiestatis ut salubri provisionis zelo
negotio passus moriendo cum passibus pi
etatis quod preterea delegit tyrannica et fa
ctionis flumen dessicatur dederit cum ipse
his peteris divinis pregnante imperial ex
cellentie magnitudo ut ad litus sin
gulos regum nostri tamen muppositi paga
et tornutas ulterius postremo supplicium
subiturus instar eius pietatis et ausus
scelerum contritione fuisse crudelem com
dia reverentia intardat crudelitatis
quamvis pietatis effectum nisi festis dicibus
verus sese tamen maiestatis a prin
pe adiuvisse quod thia mollis est verum
digne potuit ex pietate vero si fixa di
es non cessat potius fuisse contra nos et
sistus pena infligi huiusmodi peccata
vos sequaris quod tamen iudex nostri peccati
ut per effectum operis placeat quantum hec
odii tamen vincens scelere patratorum
non te moveat quod ad effectum non duxit
quod intendit. Verum non dicimus vindicta
effugere que tamen divini consilium motus
facti fit attonitu et surdo aurea
tedit. Verum penas pati sola pec
candi voluntas verum facti tamen fit
visu scelus qui cogitat illud etsi
sit cursu facinus non attingit proposituum.

Iustitiario regni ut procedat contra

(D)e redargutionis et homicidia
turpe non video nomine carentem
dum tamen eos qui homicidium sub um
bra nostri nominis commisisse dicuntur ta
lente tamen sequimur te audimus pres
sisse sequimur etenim quod dum malefi
torum excessus huiusmodi iusto pridie
rigore non stringitur magna sibi iam
pene remissio intrituta sit tamen
et facinosus exspes crescat audacie
et hiis quodammodo transitus violencie prebea
fidelibus nostris super transitione fame
da contra officiales.

(S)epe contingit quod dum pressus et gre
statim multorum officialium iniuriarum
brachii claudunt a pauperibus noxii
eximuntur a penis eisque subditorum
nostrorum fideles ex nostre recubitionis subtra
tamen minuit et ex impunitate
scelerum auge malitia delinquendi.
Ut quod pressus eorum quos ad oculum vi
dere non possumus nobis placeat vindictam
inferant et tamen fideles nostros super
visitandis officialibus nostris specialiter
duximus destinandos. Fidelitati tue precipiendo
mandamus quatenus super omnibus que ad eorum
officialium visitationem spectare noscuntur
prout in litteris commissionis eorum plenius
continetur eisdem fidelibus nostris parere et
intendere debeatis.

Iustitiario ut faciat provideri auda
in suo sinuto exiunt invasorum
tractare literarum.

(C)um ad supplicationem ... fidel
nostri tue iustitiarii ipsarum per eum
procedentium tui per litteras nostras mandavimus
ut quod ... per eum quod nostris fructuosis

extitit fructuosus et in eiusdem filii sui
commoda valuit affectio seu caritas prima
nos invitavit ut debuat invitasse
sibi duos in receptione cinguli militaris
quam eius debuerit premisse sibi veno-
lentis petitur a rigido in aliqua comprendit
predictum iustitiarius in fasallis prefati de-
mum constitutionem regni regum nostri sub pe-
tione prefato fieri faciet congruentem. Cumque
eo sicut eo impune resentire compren-
dimus mandatum nostrum effectu debito caruis-
set, fidelitati tue precise mandamus quatenus iuxta
tenorem nostrarum litterarum quas super eas
iustitiario predecessori tuo direximus predictum
mandatum nostrum utiliter et celeriter exequaris.

Eidem de reformatione cuiusdam pontis

[D]ecurtanda discrimina generalis incommo-
di que intervenire solent accidentibus du-
ex pluviali maxime tempestate alluvie flumi-
nis per sepe casibus ingeruntur artis artifi-
ce providit antiquitas ut in fluminalibus locis
deputatis ad transitum quod utriusque ripe compa-
cingata commoditas iuvaretur ac prestructa
superbia pontium limites viatoribus pan-
dat iter ad quorum constitutionem immo et repa-
menta viarum que itinerantibus necessario frequen-
tantur sine mandati oraculo tanto liberius
debent aspirare desideria subditorum quanto
per id generalis utilitas tangitur et multarum
personarum pericla rerumque discrimina preca-
ventur. Sane nuper ad audientiam nostram pervenit quod
flumine sito in iurisdictione tua propter inun-
dationes aquarum sit se per tempore portendit horri-
bile ut nullis tenerinde transire valentibus
asserundet. Volentes inhitatibus privatam
nostrorum fidelium sed precipue quorum fidei sue
militis libenter comoda congruis terris benigne
quod salubriter providere fidelitati tue precise man-
damus quatenus universos civitatis nullis eccle-
siasticis seu secularibus personis exceptis
efficaciter moneas et inducas et si ex-
pedierit auctoritate nostra compellas ut pontes
et vias omnes que circa partes et districtus ci-
vitatis ipsius necessario expetunt reparari debita
facias reparatione fulciri. Super quo tuam di-
ligentiam taliter volumus te gerere ut tanti boni
generalitas et mandati nostri prosecutio stu-
diosa requirit. Item eidem super eodem.

[V]ne nomine clarificati nostri hereditati-
dinem in postibus tuis fulgere pietatis
operibus in modernis cum pecunia que in ponti agitur
constructorum verum futuris in prospectu tribuat
hec quod salubriter intercedente commoniti potest
recepit ... confidit periculose per sepe via-
toribus et dampnoso periculo per compleri et
quod de nostro tribuni tu de medio fidelium fa-
cultatibus erogaverunt fidelitati tue precise man-
damus firmiter et districte precise rigidam quatenus
habitatorum terrarum iurisdictionis tue quos inclusa
cedula continet quantitates pecunie impone
facias inclusa ea qualitate ac moderatione
taxanda ut nullus communem venire conque-
ratur collectam .. de .. dispensationibus in opere
eiusdem pontis facias assignari in pontis
ipsius complemento utiliter convertendam.

Eidem ut non diruat domos proditorum
eo quod infert dampnum fidelibus

[S]i conceuit aliqua transgressio pu-
niri nocentium ut pene rigiditas
tum relato viam delinquentibus aperit in priorum
modestia pollat nostra cum non nunquam ma-
lorum pena iustos impediat et utinam
proximos una sepe ferit. Quare in nostre exa-
minationis examine ubi iusticia expuri-
no noverit iniuria. Sic peccatum punire
excessus desideramus ut fidelium inno-
centia non puniatur. Quare nostra rigori pro-
videt et procedat benignitas. Verum cum
per te cum domos proditorum ex-
tantium de regno obiperis evidentes ex-
cessus et manifestas offensas dudum
iustitia nostra mandavit ac ex nostre
diruitionem domorum domus fideles nostri
contigua constructas abhominas sicut fideli
nostre celsitudini pervenit noviter ex plurium re-
latione dilexit irreparabile dampnum propter
diruitionem inicitur ad supplicationem fidelium
nostrorum fidelitati tue precise mandamus quatenus supse-
dens diruitioni proditorum domorum ad presens
quousque aliud exinde a maiesta-
te nostra mandetur quod volumus extimatione
potius rigorem extremum iusticie
quam in ipsius observatione ledere innocentes.

Iustitiario ut puniat villicum qui
dominum suum corrupit pedissequam et uxorem

[T]em periculosam exemplo quod nuper
audivimus perpetratam videlicet quod cum
miles fidelis noster dominus eius apud ipsum
vulsati vir familiare deponi et
predicationem cuiusdam pedissequam sue
primo uxorem compararet misi dicte prodat

fenori non ignorans studiose et temerarie
commendasset, depositario ipse fide dupli-
violata periurio furtum et furto periurium
quod ex ipso rei deposite vera contractus
gravat furiose libidinis consortium ag-
gregavit. Unde cum initiatie familiaris
peste sit efficiendus oppinio adnotatus
sed sine duriori aculeis ipsum esse debe-
mus ferientes. fidelitati tue mandantes quatenus
ex ista contractus maleficii quod convenit
in publico confessa lesa pudice vel talibus
probationibus quibus huiusmodi maleficium quod
tam horrendum aspectibus horridis et singularis
vestibus veniendum ... ex visu pro-
bari possit exposcat vultum ipsum prius
natum mutilari committas, vestis seriatus
faciat ut eius ... sed iuste ...
[illegible] rusticus quod ex quibus
fallaces adiiciat favorabilia sue fieri
imponere et non compti in uxoribus dictorum
sed in fortunis ... pudiciciam fidem et
cum fide pudicicia deservare :-

Pulcrum exordium super inquisitione facienda :-

Solet studiosus et diligens cultor
evellere plantas degeneres que tra-
mitibus occupant et pertinaciter luxuri-
ant in plantatione palmite electorum
ut in loco illarum vites electas
et nobiles propagare ut tota fiat vinea
fertilis et rotunda ac huiusmodi in fructibus
et redeat plantatori domine :-

Eidem ut puniant devastatores sege-
tes noctis tempore :-

Ne per impunitatem criminum convalescat
insolencia plurimorum fidelitati tue mandamus
quatenus illos qui quasdam segetes disci-
vim in noctis silencio temere devastarunt
ut eis debitam satisfactionem impedivit vite
cognita tradita tibi potestate compellas
tali pena infligens eisdem quod ea ipsis
sit ad supplicium et ceteris in exemplum.
Si vero aliqui rebelles temere se oppo-
nerent in hac parte ipsorum temeritate ri-
gorose corrigas et castiges quod qui stultum se
monstravit in culpa sapiens fit in pena.

Eidem ut reformet pacem inter maiores
alii volentes ut minores / et minores
a maioribus opprimantur. Discretioni
vestre precipiendo mandamus quatenus milites
et populares civitatis pacem et

concordia reformare :- precedentem

Eidem ut ponat insidias ad capiendum

Criminis et singularis destitutor non
absonat quod quam maiestatem non verentur
lacessere maiestate et contra nostra tot
tanta commoda mollitur a nobis et a
regni nostri fidelibus in personis et in rebus
eius inferri debeat derelicta cum quo
in tuis fratribus ... de ... usque modo
prioribus extitit adversatus ut imperialem
evadat aculeos ultionis coram nostre
celsitudinis effectu apparere contendens ut
imperialem evadat aculeos ultionis sub
sancte pietatis velamine apostolorum intendat
limina visitare. Nos nolentes ut fraus
et dolus patrocinetur eidem fidelitati tue
dampnis firmiter mandantes quatenus per vias et
semitas ponas insidias et cum ta-
piabis si inciderit in casum ut qui
imperiale dicta mandati inferre non pudiunt
lesione cadat ipse in decapula quod

Responsiva ad precedentem

Imperatorie celsitudinis iussionem
exequi promptissime cupiens
iuxta imperialem edicti paginam sec. vi-
as et semitas custodiri ne forte
ille transiret qui nobis criminibus extitit
et rebellis contra vestrum divinum eloquium
nec sine premio bonum nec malum pertranseat
impunitum. votis viribus divina faciente
clemencia qui mandati vestri transgressor
extiterat transire non potuit impunitus
videat cum cesarea magnitudo quod fraus
et dolus sibi patrocinari non potuit.
Nam lapsus in laqueum et decapula
captum teneo nobis transmitti procuravi.

Eidem ut procedat contra exactores ...

Generalis subiectorum debitam
morum regimen Qualiter aurelianus
inclinata sepius non sine vehementi
admirationis materia maiestatem nostram
sepe querela commovit quod tu de ... man-
ibus fidelibus nostris collectas imponi
contingat ipsorum exactores earum quod cum summa
diligencia et sollempnitate debita
iuxta morem ordinatorum officialium
eligunt amore timore vel odio decipi-
untur quod in incremento permittat et aliquos
quibus ista permitteres allevando consangui-
neos et affines peccato debito aggravat

reliquos eis quead impartibilia impo
nendo nulla sacmeta reuerencia obseruan
ta, nec ad maiestatem aliquam nostram habendo
respectu q sit ut nato sinna proposita
que qgrue et sine magno strepitu
fieri non possit, ac ut negocia et vota
torum nostrorum executiva retardet. Col
lectores quippe tamen recent imposita
temitas ciuitatum et locorum aliorum
ut nedum infisca nostri preiudicium temosum
executione exoreat, in plerosque primo
impuridet perum recepta fiscalis pecunie
in vsus proprios quando non formidat hactenus
eis fore in nostra putaciones absencia
quod nobis in regno manentibus facere co
mitte verent. Itaque quod inter alios
fideles nostros eligimus de tua prudencia
et legalitate confisi tibi committimus vicecos
fi et mandamus quatenus per singula loca ciui
tates et castra iurisdictionis tue subditam et
propter consens inquisicionem super hiis fa
cias diligentem, et quidquid inveneris se
riatim nostre culmini scribas etc.

Iusticiario terre Labor de colligenda pe
cunia pro maritagio filie.

Fidelitatis nostre cultoribus quos in situ
regni nostri Sicilie in nostra pace
et securitate deducimus huiusmodi maioris
onde signa non possumus quod si cum ipsis
in comunitate veniu nostram magnificentiam
quominus et dum ab eius fastigio nostre
maiestatis defecimus prinitatis apud
confinia quemus ab experientie fructi
bus fide nacta, qui dum nicorum sensi
bus nos adhuc ad noua disponimus deuoto
res ipsos in nostris obsequiis exprimi
et ita cum pro maritagio filie nostre carissi
sime quod filius marchionis misnensis
domini coplandam a fidelibus nostris re
gni nostri subiectos placeat exhibere
fi et firmiter et districte precipiendo mandamus
quatenus infra proximi futuri mensis aprilis
cum generalis collecte pecuniam, eciam
possibili recollectam medietatem totius
parte generalis collecte presentis anni de
mandato nostro in tua iurisdictione taxate
per singulos iusticiariatus eiusdem tue iuris
dictionis districtione prouida imponi facias
et recolligi festinanter eam ad nostram presen
tandam destinanda etc.

Abbati et conventui cuidam monasterii ut
recludant fenestras propter aspectum scolarium

Prompta vos deuotione vaparie
scepta vita quintium quod vos maxime
observantiam honestatis et religionis decorem
tangencia destinandum, credentes in hoc mandatis
nostris vota vestra quere et lucrum nostrarum
solum vestris desideriis convenire. Cum itaque
nuper ad audienciam nostram peruenerit quod
domus quas magistri ... de ... habent in monasterio
vestro sunt multa in proximitate vicine
itaque vtrimque se fenestris oppositis in
tuentur quod quamquam eciam scolaribus horrendis
et videri possit religiosis inhonestum respe
ctus equanimiter habendum dum fratres eius
dem monasterii per regimen possunt nimi
tiis hinc inde poterunt recitare colloquiis
proximitatis tante quingia tollantur nunc
aut cum id fiat mortalis dicatur debe
tum explusisse expulisse non decrevit
ipsum manens cum vxore sociavit co
viuente expensas in domibus suis
tempore prioris habere respectu ac ordini
vestro conveniat solos a mediannis appetibus
sequestrare. Deuotionem vestram requirimus
et rogamus attente mandantes quatenus
fenestras domorum vestrarum quas libet
vos facere credideritis obstrui faciatis
quod per hoc cuiusque magistri placeat affabilis
et pro honestate vestre constancia bonorum
exemplis ipsum alios informetis.

Iusticiario ut compellant redire ad
habitaciones suas fideles illi qui propter vitandas
collectas fraudulenter fugerunt ab eis.

Intellecto nuper quod novissimi tempore
tes regni ut collectas et aliorum
Curie nostre seruiciorum ab aliorum suorum comuni
tatione subtrahant incolatus propriis domi
ciliis derelictis ad alia loca iurisdic
tionis tue in quibus eorum non sit
nota condicio perdolosa suffragia
transtulerunt et sic onera que coeteris
mutuo compellebant incumbunt resi
duis intollerabiliter supportanda. Ex
cita fi tue precipiendo mandamus quatenus consimiliter
habitatores terre ipsius abscondisse per certas
propria domicilia inveneris reliquisse
ipsos ad incolatus terre sue ingredienda

reddere qua videris verorum et personarum distrare
compellas. ut fuga sua quam in aliorum pre
iudicium fraudulenter ingesserant nullum
sibi senciat patrocinium exhiberi fideque
ut manu teneat et defendat illos quos
et sua bona sub protectione imperiali suscepit

Sequitur aliud

[V]ocavit nuper ad presenciam nostram magister
.. de .. prestantibus excellentie nostre
serviciis que persona sua corporali exigebant
domesticis et festivis presencia nuptia
rum que in quinque in civitate expendebat ma
datis parendo dominus interrupit. Cumque do
mum suam et consortis nove sue constanciam cum
erat in sua proteccione et maiori diu custodes
mittos vel incognitos hospites nollet
[illegible] vel potius dubitaret admittere scarni
sue de qua periculis considerabat specialiter et fidu
cialiter commisisset ut quolibet in totum vilem
supplere non possent absencia nichilominus
tamen abinde non discedat devotus magister noster
culminis supplicavit ut domum et filios
servos ipsius quos extra prefata deseruit
sub nostra protectione recipi mandaremus cuius
supplicationibus inclinati fidelitati tue predicte mandamus
quatenus domum tuam et filios mulieres ipsius
non permittas ab aliquo molestari. Sed
ipsos in corporibus vel bonis auctoritate nostri culminis
manu teneas et defendas. Contra vineas

Constitutio una de vastantes ortos et

[V]ultu nostro decora affabilis si iuste
[be]nivolentie cum nos subditis debitores
offerimus transgressorum cupiditas effrenata
intus opus infestis et pacis quieta tempore
aliquorum impulsa temeritas inquietat. Sed
illud precipue nostro cedit honore infesto
cum veniencia qua [illegible] dum [illegible] pu
teps. et in tanta dimitur maiorum quod pre
sumit audacia ut impudentes in pauperes
seviat et crudeliter excedat in imbres
hoc siquidem in civitate .. sicut ex ortolanorum
et pauperum querula [illegible] compimus conquit
tur insolentes [illegible] ex [illegible] suarum
laboribus quos ad defendendam inopiam
in ortis et vineis excolendis exercitant
herba fregerunt in flore [illegible] et vas [illegible]
manu attigeres impaci vel violenta falce
perdidit et laboratis mandis [illegible]
compendia auferunt. Fuit in ipsa aliquorum
[illegible] insultibus aggressorum [illegible]
[illegible] dicere cum venisset et fecit

prospere [illegible] in collatione fructuum impu
dica fragilitas ancillarum quibus innit
tenacitatis impio repulsam admittit
potentia dominorum. Sic quod colonus ipse spe
frustratus et premio tuam eligit dapna
dissimulare silentio quam vobis factum hor
ribilis prosequens iniurias verorum cumulare
iacturas volentes quod ut volumus hinc
ne ad alios ex impunitate subrepat
ignis vel fervor scintillas violentie abscindat
Cui residencie nostre medicina non prodest
presenti edicto nostro inter alia statuta ci
vitatis nostris inseri tenatur in antea
valituro sancimus ut quociens masculus
aliquis malefactor cuiuscumque condicionis
generis vel etatis in ipso flagicii maleficio
fuit deprehensus. De nostra licencia capiat
assignandus in potestate sine nostre seniatus
[illegible] libando Si vero pedisequa
aliqua vel cuiuscumque condicionis alterius mulier
eiusdem maleficii deprehensio [illegible]
nulla patrona eius qui libidini sibi ad
expresso huiusmodi laxavit habenas homo
[illegible] publice
[illegible] subire fustibus ut culpa perpetrati
facinoris eiusdem penalitatem [illegible]
et in casu simili delinquere [illegible]
[illegible] hac esse inviolabili
[illegible] statuimus ut nulli ortolanorum [illegible]
liceat ob aliquam violenciam seu rogatum
alia in ortis [illegible] seu [illegible] nisi ea
que usibus et [illegible] humanis accomoda
tellus ortalis fecunditas producere consuevit

[illegible] abbati ut compescat fratres dif

famantes conventum suum in suo [illegible]

[P]roper ad audientiam nostre celsitudinis
pervenit. quod cum frater .. de .. devot
[illegible] quod [illegible] nos ordinis vestri [illegible]
et [illegible] sue [illegible] sufficienter commendabat
[illegible] in [illegible] pro quibus [illegible]
[illegible] sua nos sine [illegible]
nec tamen aliquo tempore iussimus [illegible] aliquorum
fratrum ipsius ordinis effugeret oblocucionis
incanta et ut non mordacis livoris
seducta litteria fratrem eundem [illegible] quod ex
hac racionem [illegible] imper
[illegible] diffamasse [illegible] Cumque huiusmodi verba
non [illegible] honoris nostri iniuriam quod fratris
eiusdem [illegible] contingat devocionem tuam
[illegible] et hortamur attente quatenus super hoc
diligenti [illegible] fratres omnes quos
[illegible] ad fratris eiusdem infamiam [illegible]
[illegible] compereris debita disciplina
castigans eorum lubrica labia silencii

in inviando expensas illud circa innocen
tiam sue ipsius provisionis remedium ha
bituri ut siquid gravaminis illatum de
cetera fuisse consiterit ipsum de predicto sa
tisfactio digna habeat et cautele pro
visio muniat de futuro.

Quedam alia de quodam mona
cho falsario.

Nuper in regno nostro quodam
cum magno inventus est monachus
qui falsas sigilli nostri formas adul
terinas non absque honoris nostri iniuria
et tue honestatis infamia discur
rebat. Ut igitur de sigillo nostro ulterius fla
gitiosa figmenta non procedat ipsum tibi
tuis honoris augmentum et bono pro
in inclusis carceris promovendum sub
annuli nostri clausura transmittimus et fal
sarium monachum ut culpa sua di
strictius doleat quibus se lascivus ingessit
cautius nostri conpedibus mandamus detinen
Iustitie ut faciat providi curiam in suo
servitio existenti ut processu litterarum
Sum ad supplicationem quam in nostris singularis
publicas continue et obsequiosus in
vigilat P. de .. predecessori tuo de di
se recolimus per nostras litteras in mandatis ut
quam P. pro ipso naturalis affectionis dulcedine
consuevit in ce... prioribus imprudenter
abusus et agnosit quodam lege de
gravamen tunc roc debita non tenebat
ut filium in tempore quo feliciter de regno nostro
discessus sibi fovere aliquis faciat expe
sarum .. P. usque ad .. vite persuppli
cantis eiusdem sumptibus auctoritate nostra compellere
transmissurus ut qui hactenus suasionibus
nec rigidus molli non potuit mandatis
impiis flectere invitus nunc at sicut
decuit assistere compuntur quod unanimiter et
merito super hoc nec prius assistere possuit
nisi mandantis affectus. Verum quia nostre missi
onis auctoritate iniunctione contrapunt et ex
pectant bursa in nostris vacuata ser
vicijs nostro tangitur indigere. Eo itaque sup
plicante super hoc sibi providere excellentia
providerit sed tunc predo nostri quod ad effi
cacione extitu nec et celerius predicta mandan
nisi praesertim continentiam litterarum quibus praedicta
pro prefato dictionis sic omni dilatione
postposita sollicite et studiose intendas

quod idem qui spes hactenus praeceptarum fran
gavit necessitatum suarum eximie pro ut ma
dat nostri suffragio sentiat mitigatum.

Quedam quod non faciat represalias con
tra dertinenses sed alleget ius suum in
imperiale curia siquid habet.

Relata nuper in auditorio nostro Com
tum dertinensium nostrorum fidelium supplex
petitio continebat quod tu nuncius quidam
nomine X. ad curiam tuam tenebatur accedet et ibidem
aliquamdiu moraretur quidam quorum nomina
ignorare se dicunt predicti cives se tuos nuncios
asserentes prefatum X. proposuerunt quandam
summa pecunie et res alias sibi fur
tive subreptas seu clandestine appor
tasse. Super quo prefate tua iustitia sibi
fieri postulabant. Et tu cum predictus ex
nunciorum ipsorum propositione notescere tam
ipsam nolentes dare diffugio predicto in
confusionem nunciorum comptioribus predicto qui
nunc ordo deposcet eis prae parte tua
facere iustitiam obtulerunt. Qui patientes
quod per eorum curiam vel per eum .. malitia
negotium ipsum ulterius defendit sibi fuerit
et expresse mandavit ut eisdem tuis nun
tijs sociatus de terra predicta discederet ad te
cum rebus ablatis omnibus rediturus. Et
dum ad te sub nunciorum tuorum custodia
rediret ad castrum quod magarum dicitur devene
nisse a praefatis nuntijs tuis res omnes
quas secum ferebat restituere violenter
fuit impulsus mortis quoque sibi forte me
tuens minime periculum ab eorum oculis re
pentinus affugit et Romam se dicitur contulisse.
Propter quod tu licet frivola occasione assumens
de bonis ipsorum dertinensium represalias
te velle facere comminaris in eorum preiudicium
manifestum. Nos ac ipsorum supplicationibus
inclinati tue fidelitati precipimus quatenus si pre
missa veritate nitantur occasione predicta
de bonis dertinensium ipsorum sine speciali
celsitudinis nostre mandato represalias
aliquas facere non presumas. Et si quid re
rum tu contra nos habere contendis illud prout
rationis et moris est in scilicet .. per nostram
curiam observatum recepto prius super hoc ora
culo maiestatis nostre procedat.

Et restituatur pecunia mutuata

Re maiestatis presentia constitutus
R. de .. fidelis noster coram nobis
exposuit quod cum tu B. et C. de .. pre

ex tā mutui a quadā sūma pecunie
teneat astrictē eā, ut tenet et debet
sibi solue pcunt ut asserit a pmis
pnditum et quamq; pu cu pfato
P. et tunq; nris fidelis i suo iure ad
esse velim ffi tue pādo mādamq
qtus coram te ptibz quotiens et qui
de iure fuerint euocandi cam ipam
audias et decidas iustic mediante
ut pnsstique dicti pnem pcū iusta
subsit ma quenadi ! Q qui tur
bant aliquē i sua possessione

q Velam C. de. fidelis nri nra
nup serenitas intellexit q g.
et f. de .. quasdā possessios et do
mos suas sitas in .. aden decime
spectantes p violentiā et iniuste
detinēt occupatas et ipas ut iustū
est sibi dimitte ac restitue quātur
in ipius grue pnditiu et ius manifeta
lesiom vnde fti tue pado madamqs
te ut sup ! De ta appellatio sup n
qmittenda sup causis intiecte

t ausa appellacois a sua qdepnatoz
lata p r. de .. te ptate ciuitatis
tastelli q p rubeu et cadtra sup l
libz ad pandulfu de fusanella quod
torem nrm dūm in causa de madato
nro vicariū gnale puit asserit legittie
intiecta sup eo q p rubeus pdicto
p. de. coram ead potestate qcdat ac
tunsit q eud l. pausseat tū tastello
fi tue duxi qmittēdā madantes qtus
tocius ptissis et sine lite tenore diligent
inspecto ptibz etiā i tua pntia quotiens
et qui de iure fuerit euocandi si pfata
ptate, ordine iudiciario et no ex officio
tibi sup pmissu qstitutu pcessisse ad
qfirmatem ul infirmatoz ipius pcessus
et qdepnator sine put fuit de iure
pcedas deinde facias qd iustie iuri
et honori nro videris valius et hone
stius expedire ! petrone

Mandat ut prouideat sup intelligtia

p ctuem G. de . fidelis nri nup per
nro culm pntata t trasmittis
pntibz intelligta ffidelit tue mada
tes qtus petitōs ipius tenore diligent
inspecto et plenis cophensis quide
facias qd iuri et honori nro videris
honestius et vtilius expedire ! ~

Consalus frederici cū promede collationis

a ffectione solita recepit excellencia
nra lras quas misisti et que
qtinebat i eis pleno qcepimus in
tellectu Sup eo vo q te pfatos hre
scripsisti fruentes pximis nris in
sardinia pfecturos industrie tue sem
dum plenius qmendam nre t pinde
plenitudine gre pmittetes ! ~

Item responsale ad illud !

S olita benignitate recepit nra sere
nitas lras quas nro culmi
destinasti et q qtinebat i eis intellexim
diligenter ad id ac q de sto r. de..
Ciuis fidelis nri nre celsitudini in
timasti eund r. ad pns i regime
ferranien rauene existencia fidelium
nroz nuo et fruictis nris i ptibz
et romagne vtile existē extimantes
et ideo supplicasti ut ad rlatoz ipius
et sui fratri q in regno de madato
nro pntat quouiert celsitudo nra
intendere digneris fti tue duxim
taliter iudicand q circa sup hijs rescribz
nre beneplaciti voluntatis ! ~

Ut rescribat qd exped sit ut nato nego

c ius ... fideles nri pexo nre sup
plicarunt maiestati ut r. ciuis
Ranen fidelis nr foret ad pns sup
regne ferrarien et rauenatu q. me
fidelitatis qstatiā pseuerat n noct
alijs fruictis nris i ptibz Romagne
exequendis plus opportunus digna
rem eundem r et Q qsciu ipius i reg
de madato nro pntiat gubnantem re
laxare de nra gra spali volentes in
hijs itaq cauctus pcede put dz fti
tue pado madam qtus tuis litis de
nore parces q inde expediat no
stre maiestati ! ~ eius

Ut aliqui miles impenda ad stipendia

a d nre maiestatis pntiam accedes
G de .. fidel miles nr celsitu
dini nre humili supplicauit ut cu
pside nos iuliis dūibz stabilibz sint
a ciuit placencia nris rebellibz di
scedendo ad nra fruicta venit mod
tum et i eisd fruictis nris cū dilco
filio nro h. illust rege Sardinie

sani imperii in ytalia generalis legato
hactenus stetit armis et equis munitus
fideliter et devote ad sue vite sustenta
tionem tam aliis stipendiariis nostris ipsius
vicarii de nostre benignitatis gratia mandato
Nos itaque ipsius supplicationibus beni
gnius inclinati fidelitati tue precipiendo man
damus quatenus si inveneris ipsum fidelis in
armis et equis munitus venire et
serviens ipsum ut alios stipendiarios
milites qui tecum in nostris servitiis com
morantur recipere non postponas sibi pro
visurus eidem in stipendiis sicut
aliis stipendiariis supradictis prout vi
debitur de mandato nostre celsitudinis.

Generali ut moneat pisanos quod de
sistant a molestiis regnicolarum

p rotessis pisanorum insolentias et
enormes quas fideles nostros
regnicolas senciunt nostre litteris de
sentes in regno generaliter percepit pro
nuper per litteras et de iusticiariis in
Sicilia citra flumen salsum fidelium
tuum nostro celsitudini transmissas accepimus fi
tue prudentiam refrenandas ut per re
gionem ipsam prudenter consilio civitatis l
pisanorum debeat explicari propter quod
fideliter tue precipiendo mandamus quatenus inso
lentias in dictis litteris comprehensas illa
tas nostris fidelibus ut est dictum in con
silio predicto proponens expresse nostri tu
mus regnicolas prudenter et consilium civi
tatis predicte quod pisanorum navigantes pe
dentes studeat taliter quod tales regni
colas in regno vel alibi aliquatenus de
tentos non insurgat ut eis in personis
et rebus molestias inferre presumant
Si enim pisani predicti quod non credimus
ab eorum insolentiis non cessarent ma
iestate nostra non decet eorum excessus
ultius tollerare etc.

Conclusio super processu ad curiam
destinando in causa appellationis super crimuali
commissa fieri negotii narratione

s upplicat excellentie nostre G de fi
nus et nos ut supplicationibus benignius in
clinati fidelitati tue mandamus quatenus si in processibus
vitas suffragatur et si causa ipsa in debito
ordine inita extitit et finaliter tractata
processu et forma commissionis ac sub sigillo
sigilli impressione nostre curie studeas de
stinare eidem predicti inclusam per te nostre
celsitudini prescriptum ut fieri totum processum
commissum eidem hunc clausum eo ad nostram curiam
sub suo sigillo destinare procuret ut in ea
ipsa prudentes magne curie nostre ex pro
cessu predicto eodem procedantur sicut iuri
et honori nostro tutius videbitur expedire
precepto pro te sed eidem predicti et de esse fundato
ipsorum ad nostram curiam destinando predicta
predicto perempto termino assignatis quos coram nostre
curie reponet in ea eadem prout quod predicta
cessio iustitia mediante voluimus insuper
ut de die citationis et termino statuendo
tuis litteris litteras debeas nostram curiam edocere

De salariis predicti in appellata for

p ropter universitatis castri de
fidelium nostrorum nostre celsitudini nostre
fuit oblata querela quod tam ipsi antiquitus
eorum predicti et eorum precium quod te
pro salario non ultra formam statuti ca
stri eiusdem consueverunt exhibere dubitatur
ne infuturum per alios predictos maiores
appellatos solvere precium quamtu male
stati nostre per parte ipsorum extitit humili
supplicatum ut eisdem fidelibus nostris super
hoc ad futuram cautelam providere dignaremur
nostra providentia Nos itaque ipsorum suppli
cationibus benignius inclinati fidelitati tue
precipiendo mandamus quatenus predictis eorum ibidem
detentis per nostram curiam destinandos vel
statuendos illa salaria quatenus facias
esse contentos quod predicti eorum ipsos et con
statuit exsolvisse eo anno quo de lobar
die predictis rediens per Tusciam transivimus
et quod de fasanella proditore nostro vi
cario imperii in Tuscia dudum ordinatus
vel anno quo terra ipsa nostre fidelitati ad nostram
fidelitatem devenisse etc. et predicti etc.

Alia forma super eodem negotio

p ropter quod castri nostrorum fidelium tu
querela fuit nobis exposita continua
nobis quod tu per alias eiusdem castri non contento
sallario quod ipse certis predicti eorum quos
pro tempore fuerint sed statutum eorum solvi
debuerunt et dare debebat appellatos eos
maius est sallarium exhibere Quo circa
fidelitati tue precipiendo mandamus quatenus dictos fideles
nostros ad maius est sallarium exhibendum

contra formam statuti, ipsorum soluti non compellatis. Nolumus enim fideles nostros in debitis quamvis afflictos et insolitis molestiis aggravari.

De securo conductu sine termino et condicionibus

Missis per nuntios literas inspecturis etc.
Cum magister N. lator presentium noster capellanus et fidelis nuntiorumque ad illustrem regem fratrem dilectum nostrum amicum pro quibusdam arduis et magnis excellentie nostre negotiis in partibus exequendis. Cum ... et ... quod ad curiam nostram pro parte eiusdem venit et nunc veniat ad eundem, transmittimus ad presentiam vestram regiam et fraternitatem vestram ... cum ipsis eundem magistrum et necessarios cum equitaturis, servitoribus et rebus suis quas secum habet et portat sine aliquo pedagio exactione ... et ad curiam nostram secure redire et libere permittatis eidem, de securo conductu, cum expedierit, et ab eo fuerit requisiti, fidelis et salubris providere ob nostre reverentiam maiestatis vel aliis quibus ipsos cum equis familia et rebus eorum secure permittatis in eundo et redeundo transire, nullam eis molestiam inferentes, nullumque pedagium exigentes, quinimo ad requisitionem eorum in celeri et securo conductu providentes eisdem, ita quod processum eorum obstaculum vel mora conductus impedire vel tardari aliquatenus non contingat.

Privilegium quod provideat eidem ex bonis et vacantibus proventibus

De nostre maiestatis presentia accedens de tali loco presbiter fidelis vester nostro culmini humiliter supplicavit ut cum ipse in quadam villa ... ad honorem et fidelitatem nostram feliciter commoretur addictus et intentus dominus partibus exequendis et alii clerici concives in ipsa terra residebant tamquam infideles presbiteri accessissent et cum ipsis rebellibus nostris iungitur commiserunt ac ipsius ecclesiam aliarum ecclesiarum vacantium eiusdem castri proventus ex processione nostra ad communem eiusdem castri ... venit ... et pro sue vite sustentatione divino intuitu providere misericorditer dignaremur. Nos itaque ipsius postulationibus inclinati per nostras ... si est ita mediante presbitero et ab ... dicti loci et bonis et proventibus ecclesie eiusdem in qua se asserit residere

facias in nostris partibus providere prout nos senserimus et qualitati negotiorum videris expedire etc.

Et date vel tollas nostrum auferatur ab hiis qui in servitio tuo commorantur etc.

De maiestatis nostre presentia a civio ... fidelis noster attendens proposuit querendo quod cum ipse de ... mandato in nostris partibus moraretur et adhuc fidelis et devote moretur per quandam potestatem civitatis illius predictum et eiusdem ... officiales bona sua omnia fuerunt estimata et ... creditoribus in solidum in ipsius ... et non modicam lesionem. Cuius etc. ... fidelis nostri maiestati nostre humiliter supplicavit ... in predictis ... iustitia providere. Nos attendentes quod hii qui de mandato nostro in nostris partibus commorantur et cum rei publice sunt absentes supplicationibus ipsius ... tibi fidelitati tue presentium mandamus quatenus si ... constiterit quod idem cum ad servitium nostrum venit per aliquid quale non dimisit ad negotium vel ... ad istud non committas familiam suam a ... molestari vel bona sua hac occasione ... quousque in partibus nostris commoratus et ad propria venerit. Si debita ipsa nondum antequam ad servitium venisset contraxisse vocatis in ... coram potestatem ipsam et officiales predictos contra ipsum familiam suam et bona sua ... acceptat ... idem venit in nostris partibus moratur. Et hii qui in partibus tuis morantur in familia seu rebus suis nulla tenus molestentur etc.

Proposuit excellentie nostre N. de ... fidelis noster quod cum ipse in nostris partibus de mandato nostro moraretur, vos potestas et consilium eiusdem loci domum et familiam suam in debitis et collectis et aliis aggravatis. Cuius maiestati nostre humiliter supplicavit ut sibi super hoc providere de nostre benignitatis gratia dignaremur. Sue supplicationibus humiliter ... attendentes quod hii qui in nostris partibus commorantur et rei publice sunt absentes fidelitati tue presentium mandamus quatenus quamdiu idem fidelis noster in nostris servitiis extiterit domum et familiam suam collectis et

exactorib[us] in debit[is] no[n] co[n]venict[is] faci
entes eu[m] nichilo[min]us emendare si q[ue]
sint ab eo vel familie sue co[n]tra
ia[m] ablata &c. Cap[itu]l[u]m xxxiiii

q[uod] fiat i[n]q[ui]sitio de q[ui]da[m] qui d[e]
fidel capto i[n] c[ri]mi[ne] v[e]l i[n]fidel[em]

p ro p[ar]te v[est]ri i[n]misit[u]r Civit[atis] Areti[n]e
Fideliu[m] n[ost]ro[rum] nup[er] n[ost]re fuit
excellencie supplicatu[m] q[uod] cu[m] de ip[s]ius
Civitat[is] civib[us] in exitu p[re]sumpto[rum]
n[ost]ro[rum] rebellium cet[er]i fideles n[ost]ros
fulginat[es] temerarie co[n]gregato in
c[ri]minib[us] capt[us] extitit et p[ar]te post
mod[um] tantis vinclis deputat[us] eund[em]
de tali captu ab ip[s]o[rum] Aretino[rum]
devoto q[uod] erga n[ost]re celsitudi[ni]s m[a]n[dat]e
metu gesserit hact[en]us et incessant[er]
gerit fidelit[er] et devote liberare ab ip[s]o
tunc de n[ost]ra g[rati]a dignarem[ur]. p[ro]p[ter] q[uo]d
ip[s]i[us] Civib[us] supplicib[us] benign[ius] i[n]clinati
et ip[s]o[rum] fideliu[m] n[ost]ro[rum] affect[us] devo
tion[is] sinc[er]ita[te] et fu[n]c[ti]o[n]e co[n]sid[er]a[n]tes fi[delitati] t[ue]
ma[n]dam[us] q[ua]t[enus] de capt[i]o[n]e ip[s]i[us] de i[n]cl[us]i[one]
q[ua]li et ubi capt[us] extitit et si tue
cu[m] i[n]venimus ut de[m] est diligent[er]
i[n]quiras et qu[i]cq[ui]d i[n]de i[n]veneris
n[ost]re Cur[ie] rescripturus ut p[ar]te certificati
i[n]de hac celsitudo n[ost]ra p[ro]cedat sicut
fuit p[ro]cedend[um] &c.

Eidem cont[ra] eu[m] qui fi[n]ib[us] Civ[itatis]
infestu[m] se exhibet et molestum

q ui[a] n[ost]re i[n]notuit maiestati q[uod]
q[ui]da[m] de urbe veniens moratur i[n]
d[ic]t[is] .. finib[us] n[ost]ris co[n]tinu[us] extitit plu
rimu[m] et infestus fi[delitati] t[ue] p[re]cip[iendo] ma[n]dam[us]
q[ua]t[enus] si t[ibi] co[n]stiterit de p[re]dict[is] i[n]cora[m] q[ui]
ubi paci et tra[n]quillitati n[ost]re aliq[ui]s n[on]
p[er]mittas v[e]l p[ro]pt[er] h[oc] c[on]t[ra] p[ro]uincia[m] publicu[m]
scandalu[m] ex quo fi[n]ib[us] n[ost]ris disp[er]
di[um] i[n]ferri v[e]l posset ori[ri] &c.

Rectoris sup[er] i[n]quisic[i]o[n]e facie[n]da de
coadic[i]o[n]e potentium &c.

S upplicavit excelle[n]cie n[ost]re fi
deles n[ost]ri &c. dic[ti] q[uod] fi[delitati] t[ue] p[re]cip[iendo]
ma[n]dam[us] q[ua]t[enus] de co[n]dic[i]o[n]e potentiu[m] co[n]t[ra]
p[re]mentium petito[rum] et q[ui]cq[ui]d i[n]de c[on]t[ra]
d[ic]t[u]m expediat p[er] i[n]q[ui]sic[i]o[n]em ad te
diligentissime facienda[m] plene

co[n]tra n[ost]re i[n]structas maiestat[is]
Civitati cent[ra]ti ut credat maioi[s]
sup[er] eos q[uod] de eis arbitri[o] de suo
regimine &c.

D um ad salubre statu[m] ei[us] et q[ui]
p litate[m] negocio[rum] i[n]statum h[ab]endo
respectu[m] p[ro] regimine v[est]ro n[ost]re p[ro]vidiencie
co[m]mittendo .. et iudice[m] &c. de ..
fideles n[ost]ros ad nos sp[eci]ales ut[iles] de
sinat fi[delitati] t[ue] n[ec]n[on] q[ua]t[enus] q[uod] i[n] n[ost]ra[m] n[ost]re
sup[er] h[iis] ordine nob[is] ex p[ar]te tu[r]ma[m]
n[ost]r[u]m retulerint ta[m]q[uam] ab ore n[ost]ro p[ro]lata
firmit[er] crede[n]tes et efficacit[er] adimplere
cu[r]ent ut devoto[rum] v[est]ra[m] p[ro]mpta me
rito comendem[us] &c.

Ut restituat[ur] pos[sessio] destitut[us] i[n] fer
rentys Civ[itatis] co[m]moratu[m] p[ro]vide[m]

c onquerente .. de .. fidel[is] n[ost]ro n[ost]ra
se[re]nitas intellexit q[uod] cu[m] ip[s]e paci
fice et quiete tenet i[n] t[er]ritorio Cast[ri]
de .. quasda[m] suas possessiones ad eu[m] ra
nabil[iter] p[er]tine[n]tes .. t[ame]n .. destituit eu[m]
absente[m] et i[n] n[ost]ris fi[n]ib[us] s[ed]d[e]n[te] asselt
existe[n]tes possessionib[us] a[n]d[i]ct[is] iuris ordine
no[n] s[er]vato sup[er] q[u]o cu[m] supp[lica]v[er]it sibi p[er]
n[ost]ra[m] excellencia[m] sui iusticia[m] p[ro]venir[e]
ip[s]i[us] supplicib[us] vic[um] iusticia[m] co[n]venientib[us]
d[ic]ti fi[delitati] t[ue] p[re]cip[ien]do ma[n]dam[us] q[ua]t[enus] si t[ibi] co[n]stiterit ita
eo possessiones ip[s]as a n[ost]ris p[re]fata p[re]dicto
fideli n[ost]ro restitui facias ut est iust[itie]
ne iusta sup[er] h[ab]eat cau[sa]m co[n]q[ue]re[n]di &c.

Capit[ulum] de p[ro]cessu i[n]tendo et de citac[i]o[n]e

p ro p[ar]te v[est]ri i[n]misit[u]r Cesene / Fel[ic]itat[is]
n[ost]ro[rum] fideliu[m] n[ost]re fuit celsitudi[ni]
nup[er] oblata q[ue]rela q[uod] cu[m] p[re]t[er] ip[s]i[us] G.
de .. fidelis n[ost]r[i] extitit i[n] ip[s]o[rum] p[otes]tate
elect[us] de[m] G. amoto alio ei[us] i[n] ei[us]d[em]
p[otes]tarie officio du[x]er[unt] subroga[n]d[um] p[re]d[ic]to
G. p[ro] elco p[ro] rata t[em]p[or]is quo i[n] eode[m]
officio steterat salario p[er] ip[s]os s[e]d s[e]c[un]d[u]m
i[n]teg[ra] p[er]soluto t[ame]n ad ip[su]m G. postlacon
iuris ordine no[n] s[er]vato p[otes]tati et
ambasiatorib[us] Civit[atis] eius ma[n]dasti
ut ei[dem] G. de toto salario ip[s]i p[ro]to[tum]
anni p[ro] statuto satisfac[t]io[n]em i[n]tegram
facere no[n] postponat Assit[ur] et cora[m]
nob[is] p[ro] ei[us]d[em] q[uod] p[er] l[itte]ras tuas thoma
sio de mar[chia] iam nup[er] i[n] Romagn[a]
vicario gen[er]ali d[ic]ti d[omi]ni destinate fuit
i[n] ma[n]dat[is] p[ro] eo super i[n]novato q[uod] ma[n]dat

in ipsius executioni debeat demandare in eorum
grave preiudicium et gravamen ex eo presertim
salarium annis pteritis alti sarrogato per
ipsos extitit integre psolutum pro tempore p
parte ipsius civitatis nostre maiestatis
presentiam ppenderunt sic super eisdem gravaminibus
a pdicto mandato tuo ad nostram audientiam
appellasse. Devotioni tue precipiendo mandamus
quatenus si premissis veritas suffragatur processum
tuum coram te habitum de pdictis sub tua
impressione sigilli nostre Curie debeas
destinare eidem thome michaeli mandatum
tuum ut alium processum quomodo eiusdem
coram ipso habitum si apud te non fuit pen
nes ad tuam audientiam destinari Subdi
cto tuo ad nostram curiam destinare pariter
utraque parte pretermissis termino tuo prefixo sub quo
p cptu sic nostre Curie representet in tam eadem
processum prout expostulat iuris ordo
volumus etiam de die citationis et tuo pfi
gendo tibus litteris Curie nostram debeas
edocere et quod appellatione pendente contra ipsam
civitatem nullam facias vel fieri permittas
quolibet novitatem tum appellatione pen
dente nichil debeat innovari 1

Capitulum de processu mittendo et de
citatione facienda !

Petrus et Jo. de .. fideles nostri ad
nostram presentiam venientes nobis humiliter
supplicarunt ut cum ipsorum filii de nostre
celsitudinis mandato in nostro castro te
neantur et excellentie nostre offerunt alios
eorum filios pro obsidibus sic datos pro
mittentibus ipsis pro sotii nichilominus et fida
vis nostro culmini fideiussoriam cautionem
exhibere volentes se de nostra Curia nullate
nus discessuros nisi de mandato nostro
precedente speciali dignaremur pdictos filios eorum
a dicto castro liberare. Unde cum pro parte
ipsos plenum certificari velimus instanter
quecum ad te duximus remittendos tue de
votioni mandantes quatenus petentium ipsorum
et rei qualitate diligenter inspecta quod ex inde
nostre expediat maiestati cautius tuis
litteris nostram debeas excellentiam edocere 1
Concedit licentiam contra mercatoribus
faciendi pssallas contra rebelles qui eos
disrobaverunt ! Similis

Universitas et cetera. Fit . t notum facimus per
presentes quod B et M. mercatores de ..
fideles nostri adnostre celsitudinis presentiam
venientes maiestati nostre humiliter supplicarunt
ut quod dum ipsi quadam navi cum com
mercibus et rebus aliis valentibus uncie auri
mille et plus Venetias destinarent
rebelles nostri Antonitani navem ipsam
hostiliter invadentes ceperunt cum
cum mercibus antedictis capiendi de bonis
eorum quousque eisdem de dapno ipso re
sarciantur ad plenum de nostra gratia concede
licentiam dignaremur Nos quod supplicationibus
ipsorum benignius inclinati cum eisdem
fidelibus nostris dapna passis decere
nolumus dedimus eis licentiam et plenam
nostram potestatem ut quod dum dicti Anto
nitani in rebellione nostra perstiterint
ubique per mare et terram de bonis eorum
capiant quod non sint ad opus Curie nostre
capta vel etiam anotata et eorum quibus
securitatem nostre litteris duximus concedendas quo
usque eis in valore mille uncie auri
et illatorum dapnorum super pdictorum
plenum satisfiat Tenore universis vestre
precipiendo mandamus quatenus super bonis capi
endis Antonitanorum pdictorum nostrorum
rebellium nullo eos impediat vel
molestet ymo ob reverentiam nostri cul
minis assistatis pro super eis premissis au
xilio consilio et favore dum tamen ad ea
que ad opus Curie nostre capta vel
anotata sit seu ad eos qui securitatis
nostre litteris per nostram excellentiam sunt in
dulte manus aliquatenus non extendat
Concedit litteras securitatis contra supra
mercatoribus sub certis conditionibus Similis

Universis et cetera. Notum facimus fi. pre
quod nos p. et R. Civibus et merca
toribus ... latoribus presentium fi
delibus nostris licentiam et securitatem duximus
concedendam ut per regnum et regnum nostrum
ire morari valeat cum mercimoniis et
rebus eorum salubriter et secure salvo
iure et districtu Curie nostre tam in imperio
quam in regno que ab eis integre persol
vantur commoditate. fiat. t precipiendo mandamus
quatenus eosdem p. et R. fideles nostros cum eius
comitatu et duobus sociis mercimoniis
et rebus eorum eundo morando

et reddendo tusic libere permittat nullam
eis in personis vel rebus molestiam infe-
rentes seu ab aliis inferri paciens inster du-
ti attentius caveat quod personales licencias vel
aliorum de Romana Curia non apportet
de regno prohibita non extrahat licite
extracta ad infideles non deferant et
nichil cum eis disthat vel intenderit aut
machinet publice vel occulte in lesionem
nostri nominis vel honoris ad infidelium ter-
ris non divitat vel eis ferat vel re-
ferat verbo vel litteris nec aliqua corporis
tectitate sciens admittat seniorem vel
referentem aliquis nostre grave maiestati.

Concedit nobili tutrici fi-
liorum quod possit constituere procuratores in causis filiorum

Imperialis benivolentia fidelium suo-
rum et nobilium maxime preces
admittit et suum extollit solium et
ad serviendum devotos animat incessanter.
Sane est quod nobilis vir A. de .. fidelis
noster pro filia sua Ysabella relicta quondam
Jacobi tutrice filiorum suorum et Ja-
cobi supradicti maiestati nostre humiliter suppli-
cavit ut de innata gratia et potestate
nobis imperii divinitus tradita iuris civilis
rigorem quod non aliter sancxit inchoata
extern..(?) eterna nisi quod iurgia inchoata
ipse principales prius calumpnie subeat iu-
ramentum vel eius virtutis rigore etiam
inducetur nec procuratores nec curatores
ante ceptum iudicium possit procuratores
constituere factores aut repantes eidem
filie sue fideli nostre nutrici filiorum
suorum ad prosequendas lites et expla-
nanda negocia pupillorum in iudiciis et
extra iudicia per procuratores ab ipsa nutrice
statutos vel statuendos per quibus cavere
exponet legitime et quod ipsi procuratores
in causis ipsis sacramenta prestent calumpnie
debeat iuris stricti rigore per maiestatis excellentiam
relaxari tam pie quam misericorditer manda-
remus. Nos autem attendentes grata satis
et accepta servicia que dictus A. et ante-
cessores sui nobis et imperio nostro ex-
hibuerunt hactenus et idem A. exhibere in-
cessanter et antea de bono in melius
exhibere poterit futura considerantes et ex
nobilitate mulieris ipsius oportet quod viduarum et
pro expediendis negociis pupillorum
de honeste nequeat immiscere et ne

seu prosequendis litibus obtentu in maturitatis
pudoris contuebam iurgiat si cogatur
masculorum quectibus vel iudiciis interesse
cum et lege imperiali edita que propter pu-
dorem ac verecundiam feminarum eas non
sinit cetibus vel cetum publicorum demarari quod
per procuratores ydoneos imperiale possint ad
nostre clementiam ad etatis veniam impe-
trandum hiis et aliis iustis ac honestis ra-
tionibus benigniter inclinati dicti fidelis
nostri supplicacionibus ad ministerium eiusdem Ysabelle
filie sue de speciali gratia concedentes ut
causas et lites pupillorum suorum in iudiciis
et extra iudicium durante tempus tutele duravit
per procuratores ab eo statutos vel statuendos
ac si esset ipsa tutrix hec faceret valeat
exercere eisdem esse procuratoribus indulgemus
ut in litibus et iudiciis exercendis ipsi
procuratores sacramenta calumpnie prestare
tam pro negociis pupillorum sive causis
ingesserint opportunum obiectione principi-
pales prius non fuerint vel lege aliquid
non obstante statutis esse civitatis
senatoribus cessantibus in hac parte et specialiter
lege que apud eos prestanda exigit calumpnie
iuramentum et que esse a tutoribus et
curatoribus procuratoribus exhibeat statuendis
dum tamen per ipsis procuratoribus caveatur
sine forte ac valiter quod duxerint age-
tandum ne iudicia sit ludibria vel ante
gerenda se doleat dimicatos et cetera.

De conductu extra regnum qui trax? erit
communem formam

Mercis(?) et fideli A. de .. fideli nostro
et nunciis tuis cum nuncio de .. qui
ad curiam nostram pro parte eiusdem venit et
nunc redit ad eandem provinciam suis
transmittas nunciacionem nostram requirimus et stricte
tue precipiendo mandamus quatinus eundem A. et cetera
cum duobus equis et scutiferis ac rebus
quas secum portat et habet libere permittas
transire et eidem A. expensis ad curiam nostram
redire salubriter et secure in securo conductu
quocumque expedierit et ab eis vel corporalis
siue requisitus eius obviare iniuriam
iudicatis salubriter permisisse.

Unde cura nobili et commendat
precessimus ipsius.

b Exinde recepit excellencia nostra litteras
quas nobis tu, miles, destinasti que con-
tinebant in eis intelleximus diligenter [illegible]
ante nostro [illegible] et beneplaciti per
tuas litteras exposuisti fideliter et devote
atque [illegible] hactenus pro fideli complemento [illegible]
reverentiam maiestatis promisisti sollici-
tus et intentus tuam exinde devotionem
et motum [illegible] merito commendandum
mandantes quatinus [illegible] nostre solicitu-
dine [illegible] fidelitatis quam laudabiliter
prosequeris ut ipsa operum efficacia successi-
va nostre celsitudini te commendabilem [reddat]

Capitulum ut quasdam suas continentes
litteras mittat ad alias partes.

c Cum pro quibusdam nostre maiestatis ser-
vitiis quorumdam paria nostrarum litterarum
quedam Ianuensi [illegible] commorantibus
nostris fidelibus transmittamus et capitaneo
ad te per tuum nuntium destinatas, eisdem
Ianuensi destinemus, tue devotioni manda-
mus quatinus statim receptis presentibus prefatas
litteras eisdem fidelibus nostris per velocem
et ydoneum nuntium tuum transmittere
non obmittas, taliter in effectu proviurus
quod eedem littere ad manus ipsorum perveniant
qualibet mora et occasione semotis.

Capitulum ut citentur ad curiam qui iniuste
occupaverunt castra aliorum.

p Ex parte G. et [illegible] nostrorum fidelium
nobis fuit, tu miles, oblata querela
quod cum ipsi ab [illegible] fratre eorum quondam [illegible]
sit et cum de iure succedunt [illegible]
castra de [illegible] per longa tempora tenuissent
et possedissent pacifice et quiete,
G. de [illegible] P. et F. de [illegible] fideles nostri fra-
tres [illegible] et securitate nostra castra
ipsorum hostiliter obsidentes [illegible] receperunt
et adhuc detinent in ipsorum fratrum magna
iniustitia preiudicium occupata, quodque
castra usque ad dies captivos ipsos [illegible]
per [illegible] ipsorum [illegible] expositum exhibitum
contra nos prefati conquerentes sine con-
tentione aliqua possidebant. Cum igitur [illegible]
fratres velint [illegible] G. p. et f.
de predictis in magna nostra curia convenire,
fidelitati tue presentibus mandamus quatinus G. p. et f. [illegible]
celsitudinis nostre [illegible] peremptorie cum
citatione [illegible] ut ex die presentis citationis
tua in magna nostra curia comparere [illegible]
conquerentibus super predictis in iudicio respon-
suri. Cum autem conquerentibus ipsis ut
tam prosecuturi predictam contra eos compareant
prefixum nostro et dictam citationem tue
formam continentem et totum quod [illegible] citationis
tuis litteris tuo sigillo munitis nostre
Curie rescripturus.

Capitulum de captivis liberandis
iuxta priorum continentiam litterarum.

c [illegible] de Sabadia Comes
dilectus affinis et fidelis noster
suis litteris nostre exposuit maiestati
quod licet apud Taurinum ad ipsius suppli-
cationem tibi dederimus in mandatis ut quosdam
captivos quos ad se pertinere tue asseruit
devotionis a carceris vinculo liberares, tu [illegible]
modum plures alios captivos de [illegible] nostra
maiestatis nostre mandato [illegible] recepisti
et pro quorum liberatione ipse Comes nulla-
tenus supplicavit a carcere liberando ipsos
propterea nostre celsitudini supplicavit liberari
prout ipse supposuit penitus commisisti ob
quorum liberationem Comes prefatus nostre
serenitati humiliter supplicavit. Fidelitati tue
precise mandamus quatinus si est ita nostro forma
mandati non [illegible] captivos [illegible]
vinculis carceris absolvere non obmittas.

Potestati Pisanorum ut cogat quendam
ad restitutionem depositi muli.

N nostre maiestati presentia B. de [illegible]
[illegible] nostre camere fidelis noster
constitutus exposuit quod dudum nobis de partibus
Lombardie in Tusciam venientibus apud
Pisas [illegible] quendam suum mulum in
[illegible] Conrado dimisit [illegible]
ad presens pro eodem mulo ad se [illegible]
ducendo [illegible] laborem [illegible] suum trans-
mittat nuntium specialem, fidelitati tue precise mandamus
quatinus moveat ad restitutionem predictam muli
et assignationem predicto nuntio propter [illegible]
B. prefati quia convenit [illegible] compellas.

Capitulum ut inquiret quis sit factor
super tanto quorundam obsidum.

[illegible] nostre excellentie fideles
nostri et obsides de Monte [illegible]
de mandato nostro apud Capuam commorantes
ut [illegible] [illegible] ex [illegible] p.
[illegible] ex [illegible] [illegible] patre
[illegible] [illegible] vel filium pro [illegible] nepote

p patruo ut patruu pnepote litera
cũ tñi ex gratia de nra gr̃a digne
in quorũ supplicibus benignit intell. sc
t pado madaui qd p vos casti pfata
plene certificari sciatis de noibus
et qlibus ipõrũ qui ex gra petiit et
corpi quos no pdco pcorp grat dice
intendit studiu diligens habitur de
inquirenda certitudine vitalis ut p pd
pdictu est sic psic at reliqui suffici
entes et ydonei habeant ut ex eo pi
dis qui p ex gra affirmat ps p alios
qui ex gra debuit scire nre scu cer
tuncia at p litas tuas de noibus et
qlibus ipõrũ pdcorũ om at si pcos
q dandi sut nre, sit tunc eque
tantã maiestatis fidelit instruas maiestati

Capit comendat eu qd cepit pda

euctores tue litas qbus rebelle
p. p. de .. nuncijs tuum nro aul
im destinasti benigniter recepimus
assueta et intellectis diligent hijs
que ecd hic continebat et hijs que
id nuncio tuus p pte tua nre expo
suit maiestati laudabiliter tuu studiu et
sollicitudine gratdente qua tam captis m de
burgo qui anno preti i parua ptas
extitit p ma excellentia ordinaria
apposuisti multo comendates t dupl
tibi respondend ut m memorat tu pro
familiari suo n noie p nra celsitu
dine est i marstalla nra receptus
de nre celsitudis madato qd sup scripto
p nuncio tuus tu copedibus ferreis et
dext in mau fidelit assignat eod p
nuntio tuo assentiente alium familiarem eius
m noie G qd tu eod m et alio fa
mulo suo ad nram curiam pendet tum
nuntiu destinas et de quo faciebant
tue lre mentio pte et ini incorrecte c
capitali vocatu et ad te remissu fuisse
cognouisse pd eid tuus litis innuisti.

Eid et sup eisd

olita benignitate recepit nra sciri
tas litas qs misisti p qs p pte
primo ad tuam notic peruenisse ex re
latione plurimorum qd p nuncio tuo aliud
uerat pte tu m de .. captius ad nram
curiam destinato qd id qd tui mada
ti temeraire fines excedens pfatum
m captu ad supplices quorũ p nra
solitari ducebat tu te asseras eide
dedisse sub pena psone distictius
in madatis ut sp ipsos ad cur nra
tu copedibus et dextra i manum duc
debet eud et eo supplicii qd si sit sine
dextra et compedibus ducen m ad nos
pduci contingeret p eud regit s solu
fatuitati et ausui temerario eiusd
nuntij nra dignaret ascribe cels pdo
tua nescat deuoto qd id p nuncius
tuus supdictu m cu copedibus et dextra
i manibus i marstalla nra caute
et fidelit assignauit. de eo at cpindu
stria tua scripsit ut sup libatoe ipu
tamq pede debeas tu rindet qd ad eius
libatoe no attea pcedet qd pte dude
terius qd in maiestatis nris expediat ser
uicijs et honori

Eidem ut prouideat cuida fideli de aliquo regimine.

a maiestati nre pncia veniens
B. de Asilio fidelis nr nro culmi
humilit supplicauit ut cu pdcm nra fidel
ac a ciuitate pdca rebellib nris dis
cedendo ad nra penitentie moram
turu et in eisdem seruitijs pmanserit
et nunc pmaneat fidelit et deuote
p suorum restauratione dapnorum et re
muneratione fructorum digrem de nra
gracia eid ab aliquo copetenti regimine p
uide. Nos itaque supplicibus ipius intelle
ct t pada nri qt insp liter qlitate p
supplicantis eiusd qd seruitiis nris pfato
supplicanti de aliquo competenti regimine puide
poteris qd si gre at qualitati ipsi qa nris
seruitijs valis et sibi fructuosi existat

Capit sicut qd mdz simp petit p

ue fidelit litas imp nuntium
nro culmi transmisisti benigne
recepimus et ipsorum tenore pleno collegimus
intellectu sup qlitate nuntij i tuus fidel
m te pleniu instruet qd m gestu
nro pute abolitis dupis informed.

Eid et comedat eu de pdco excellu et horta eu de procedendo.

recepit excellentia nra litas quas
misisti et q continebat deis pleno

grepos intellex qd an sepsisti te dne patri
Comitu de tota marchia gnale itaq
die mes Aug prit hostili de beas et
debes in tritorio Camerin nrorum re
bellium ad reliquias vinearum et arbore
proditorum ipsorum totli devastados ul suc
cidendos et q passidua oppressionem mas
nade nrorum militum isto seuero opside
tur id proditores nri ctu contrarietate persistit
q magne famis laborant inopia ob
q afflictionem afflictorum adtantam discordiam
deuenerunt q sepius ad invicem pliant
et q de nouorum nob gtis nram celsi
tudinem instrueres de antoninam in
dolz de rebellibus nris sollicitamus et indu
stre tue studium cunctos plurimum commendam
fidelitatem tuam sollicitationes attentius et hor
tantes ut terrau eorum contra fidelium nrorum
ad depopulationem et deuastationem Camerini
proditorum nrorum ctu te reddas propterea plenum
opus sollicitum et attentum q de ipsis
rebellibus nris in posterum nob noua
significes leticiora et ipa opera efficacia
cia te nre celsitudini magis more
commendabilem representet Super eo vero q tuis
litteris denotasti plures cum fidelibus nris
de marchia fuisse nup apud te desiro
batos q de capiendis de bonis eorum
contra litteras ad te postulantes sed quas
sl duxisti ctu respondendum q tu ad pns
illuc sollempnes nuntios destinemus cu
rabimus exinde prouidere prout honori nro
et salubritati dorum fidelium uiderimus
conuenire. Eidem viderunt ad tuis missa
nttlas quas que plurimas litteras
et nuntios sup negotiis .. nre cel
situdini nouiter intimasti hoc ex parte
oblitorum efficiam consequi sparies de tue
tu fidei constantia finaliter differre non
valentes certe q sup negotiis ipis et fide
les nros ad te duximus destinandos et p
mandantes qt quidem ipi p parte nra
e duxerint proponendos indubitanter credas
tanq ab dne nro platum vicent audias
et id efficaciter exequaris.
Eid q fiat iustitia d clandestinis dapnis
illatis cuidam vidue
Ucla .B. uidue fidelis nre exposito
tinetes q quidam malefactores ad dapna
clandestina nitpride diati et absente et p
suis negotiis a nra Cur commorante quidam
sua vinea cum arboribus i .. sitam apud
teimeatrio inciderunt Uolentes q ut sp
impunitate excessum tantum audacia
delinquendi f. t pado mgrt q mal
factores eorum ad quos remedio congruo potius
te uolumus sollicitudinem adhibere. inqui
sitionem facias diligentem p q si potes
inuenire predictos mete iustitia q cos
Si malefactores no potuerint inueniri dapnum
eidem mulier illatum ab vniuersitate ipsius terre
manu tritorio dapnum extitit ipsius
secundum iustitiam facias emendari ne absit
itatam querela ulterius audiamus.
Eid de pacto ordinando q nra Cur
tue[2] iniqua q sibi committit
p' oruata .G. et .C. fidelium nrorum
tulimus nro petito continebat q
cu hirent et heant quedam possessiones et terras
laboratorias i confinibus quos ipi eorum q
antiquis p longissima tempora tenuerunt et
possederunt pacifice et quiete nullam ex
fructibus eorum parte Cur nre ut aliam
sr nre pruate reddentes padulfus
de Farmella proditor nr et te i ipsius
pribus sat nuper vicarius generalis sub
pretextu cuiusdam inquisitionis dudum facte
p procuratores nri domini an te pp. et
dimissa iustitia qt tu parte fecit ausus
i ipsorum .G. et .C. graue preiudicium et iacturam
manifestam vnde cum p parte ipsorum fuit
nre celsitudini suppliciter ut eis prouidere
sup hoc de nre clementie gratia dignaremur
Nos eorum supplicationibus benignius inclinati f. t
pado mg qt sup predictis ordinibus prouis
tu parte aliquo alio ydoneo et fideli p
curatore statuto q Cur nre iura
diligenter et fideliter tueatur aduocato
q fisci nri pnte inquisitionem facias
diligentem testes probatos i sua ipsorum
audias dictam tam sufficienter instructam
cum nominibus procuratorum et aduocati fisci
nri sub tuo sigillo nre curie fideliter
mittere studeas et perempto tuo parte
eius prefixo q ad ipso processu se
nro conspectui representent.
Capit ut mand executor sententiam
sicut ronatur est prolata.
nppr excellentie nre .L. de .. fidel
nri ut sententiam diffinitiuam pro
cont toc sup quadam pecunie

suma p.. victorum tuu lata et pte
ut asserit q̄ s̄ nceta executori madau
de mea gra madarem dum q̄ nichil
p d esset s' s̄ mas n executo debita
sequet. t. f. m9 qt s' est ita s̄ maz
vpaz sed vonat est plata nec legitima
fuit app[ell]ne suspesa facias executio
debite demadari

Fidem desoluedo q̄ sueto salario
ptati p q̄ uiue

Intellectus de firmo fidelis n[oste]r
sua nob petitoe intimat q̄ cu ad
ad regim eius clusine sit demada
to n[ost]re maiestatis assupto q̄ silio et
toe eius eusd de statuto et q̄ sueto
salario s' denegat vnde q̄ ita f. t.
p[ro]pt[er]ea ma9 qt s' ita d[icatu]r toe ut de
q̄ sueto et statuto salario eid al' ptati
coz fideli n[ost]ro p[er]ut alijs coz pta
tib9 dac hactenus q̄ sueuerit debeat
vnde debita cohtoe opp[ortu]ni ita ut
ei supsit no mat[eri]a ite q̄ querendi

Exordiu de q̄ medacoe fidelium

Iussis fidelib9 de mote flascom
et eoz capitaneis fidelib9 suis p[rese]ntes
lras [et]c. Cu nos deuotos fideles n[ost]ros
et ter[r]az n[ost]raz spalem n[ost]ram cameraz re
putes ad ome v[est]rū bonu et pacificu
statu sit v[ester] missor[um] n[ost]roz salubritatem
n[ost]re s[er]enitatis sedes inclinates [et]c. [et]c.

Capit ut emedz equm q̄ suus q̄ da
fidelis perdidit in bello

Vm p[er] lras tuas tenore q̄ s n[ost]re
excellentie destinasti inp n[ost]ra
intellexit celsitudo q̄ c. d.. fidelis n[oste]r
qui tecu pater equus et armis p[ro]nis
seruitijs suis extitit et adhuc fidelit[er]
q̄ morat[ur] du ipe q̄ vit[er] bien r'belles
n[ost]ros manu armata insisteret ob im
pugtoni n[ost]roz rebelliu quada suus
dextri[ari]9 fuit interfecto sup d[i]c[t]o ra[n]ui[ni]s..
n[ost]ris fideli c' fidelis n[oste]r p[ro]uide volentes
ut atos[is] de n[ost]ra filicio eius fidelitas
exigit. t. f. p[ro]pt[er]ea madam q̄ t deputati
bus eum vaxe q̄ sit ualeat p[ro]uiam
tuas diligent ut q̄ venit q̄ stet de p[ro]pri
equi valoe eid c' dextriu ipu[m] iuxta
valorem ip[s]i9 ex diligeti inquisicoe in
ve[n]tis emedari p[ro]cures.

Fidel audax nobili ad regis missa et d[icit]
q̄ equos no velit dare

Solita benig[nita]te recep[i]t n[ost]ra serenitas lras
q̄ s n[ost]ro culmini destinasti et intellectis
diligenter tez his q̄ d[i]c[t]e q̄ tinebat q̄ s his
q̄ p[ro] de fora inimicos tuus p[ro] p[ar]te tua d[e]
efstatum p[ro] p[ar]te petitis a nobis n[ost]re c[on]tulit
maiestati. Deuoton tue tn' r[e]spod[e]m9 q̄ cu
i p[ar]tib9 lobardie i q̄s assidue q̄ morari
de p[ro]uiro[rum] copiaz q̄ sueuit inuen[iri] ex debal
et eq̄ dist de dextrijs te ingt n[ost]re dum
subuenire q̄ ab excellecia n[ost]ra petere
p[ro]uenire ro[ma]ni no i n[ost]ra maiestali
no sut ad p[rese]ns quos et possimus q̄ moder[e] de
semac p[ro]pt[er] te uolu[mu]s ut i ip[s]is p[ar]tib[us] tibi
aqui facias optimos de eng[u]istis ante
an mittend[o]s [et]c. q̄ i p[ro] p[ar]te tua tib[us]
c[on]ffredito de anthiochia ut p[ro]uide
assigt vitalium t[er]raz q̄ ipe p[rese]ns t i capit

Vm de fidelit[a]te et p[ro]u[id]e[n]cia d.. fidel n[oste]r
confisi ip[s]um capitaneu locupio d[i]c[t]i9
statuend[um]. t. f. p[ro]pt[er]ea m9 qt eid fideli n[ost]ro
sit a maiestate n[ost]ra capit ordinato stati
recepti p[rese]ntib9 castri ip[s]iu[m] et capitanea
cu captiuis armis et reb9 alijs ad eu[n]
ma[n]z p[er]tinctib9 q̄ i tua p[ro]p[ter] te tua [con]tines
ptate assigne p[ro]cures eud ut q̄ q̄ pet instituet
de ip[s]ius custodie castellani q̄ li[bet] homi
et morib9 regimis fid adhonore et me
metu n[ost]re celsitudinis melius et certa
vid[e]b[itu]r expedire. madam p[ro]ra q̄ de omib9
et singulis que sibi assignet s' facias
t'a scripta q̄ silia ad cautela n[ost]ram quoz
pte volum[us] n[ost]re came assign[ar]i aliud v[er]o
penes eud i fidelit[er] q̄ s[er]uat n[on] deponendo
p[ro]uos p[ro]uos ro[ma]nie in t[em]pe si[bi] l[ite]ris eis
co[m]p[ar]untas habeatur.

Hominib[us] cuida capitanee ut obediat
fideli capitaneo supdicto.

Vm de p[ro]u[id]e[n]tia et fidelitate d.. fidel
n[oste]r confisi ip[s]um castellanum cast[ri] n[ost]ri
notissilicis et ei[us] iurdicti capitaneu
ad p[rese]ns d[i]c[t]i9 statuend[um]. f. t. p[ro]pt[er]ea m9 qt
ingrato i fideli n[ost]ro i d[i]c[t]is q̄ ad ip[s]ius
spectant ho[no]r[e]s officium et h[ab]e[r]e vi[r] app[ro]p[ri]at
incumetu tanqua n[ost]re p[er]sone intende ac pare
s[er]uire debeat. ut ex inde v[est]ra sincera deuoto
p op[er]um efficacia n[ost]re celsitudi pateat
more solito q̄ mado et ecte quod fideli
n[ost]ro dal ordine s[er]uire i madat[is] q̄ vos
omib9 et singulis i omi bono et pacifico
statu custodi et q̄ suetu[m] app[ro]bat manu
tene debeat et fidelit[er] q̄ s[er]uare.

De q̄ meda[tio]ne fidelium et gra faciedu

vata i cosspctu nri culmis fides una
qz et deuocois affectus clara exhib
et demu(n)t effectus opu(m) clariores, ppe q
instabili proposito gtinu(m) statu nri gre
nre favore ptege et nre liblit benefi
cys ad auge ul amphag.

Cuida nobili gmeda(tur) de fidelitate

Vm multi(pliciter) dud fides tua i gspcu
nri culmis gta fuit qz et deuo
tois ter ut i alia. I tabz tuas maie(sta)ti
nre p tuu nuctiu pntatas hilarit vere
pro benigne vidim et sigla que gtine
bat(ur) in eis intellexim diligent vigile
diligeciam tua et cautelaz qz hcs in
rebellum aggssibz et euitendo eoz in
sidys pluimu gmedatis.

Fitiorum de fidelium gmedacoe cu p missa bn

Ommoditatibz fidelium nroz qs ppta
fides et gtitudo suncoz nre celsi
tudini pntat acceptos quiqz p suis
nris laboeat i psonis subeunt et expesas
i rebz nolentes p mde comode puidere

Exordium de remuneracoe fideliu i filios

In eoru(m) maioz fidelium ut efficacius
aly fideles ad nra suucia pmpal
acent(ur) ipsoz fide po morte eoz i ipsoz
filios remunerare uolentes ma(ius) qt

**Capit sicut qr innat(ur) qz no sig(nifica)t(ur) qz ppa
nona de ptibus illis.**

Vm sicias nos libent intede et gnos
appuae ecia successum tuoz nota
admiracoe inducim no iniusta qz so
litoz eccat ianuen et ipsoz rumoz
nos signifcade distuleris et alia pro
spe gtingentia que nras audiencias
delectarent.

**Eidem qz facat bona
piscobatis restitui supra mare**

Arthus Cinis lucan fidelis nr ad
pntia nram nup accedes nobis expo
suit cu qrela qz cu ipse dud aqda buci
nai G. . de . . filus et socis suis mabo
gnata sub spe emolumeti de brundisio usqz
durraciu nauigaret Corti qdam galcaz
et banskotcaz de Saiona G et r et qda
aly qui cu eis erant ipsu et socios hosti
lit inuadentes ceperunt eosd et oia bona
q hebat ibid ypis pnis enormit tormc
tatis ut asserit abstulerunt Cuqz id xx nre
humilit supplicauit maie(sta)ti ut sup restituc
roze suaz qbz tuc extitit sic violent et
teme spoliatus puide qd iusticie dictarem
nos supplibz suis benignu(m) incli. F. t pa
madam qt si t gstatit de pdicts bona
sua que tuc ablata qd silant seu valoe

ipsas deqe(re) gstare volueg ab illis eisd
restitui faciatis qui bonoz suoz ca
ptores et ptiapes extiterant michilom
cautus existens ut sit delibacoe pre
hita pmmas qs in pdis puiendos
et deliquentes pdca aliqt negant
de gmissis gtant.

Cuida nobili gmedatur de fidelitate

Et tuoz opu(m) exhibitoz laudabi
litacoz t(e) de fidel nri plenarie
certifficetes qz ad suucia nra psuadis
et existis fidelr et deuote tum ex inde
studiu et solliatudines gmeda(bi)le multo co
medas ab nobis te deinceps tti exist
vigile et intetu ut sit tua suncia de
uotes et sollicitudo tua intesa i nre nra
restatis pncia pateat gmedanda.

**Capit ut capitan(eu)s ssp fideiussoria psti
tit cautoz dimice libet restituis
sibi bonis ablatis.**

Nduu pnas litis Judica G de pto
te vicarius castri sca minnaci fidelium
vestro madauisse ut qr dicebat qz B
de . . tuc castellanus sca minnga ab hacb
eiusd castri sca minnaci et sibi gmittis
de madato pandul de fasanella tuc
capitanei nri in tuscia te pditor nri
quonda pecunie summas et pignera
qdam abstulat cu p(ro) tepe et cu dili
gentia custoduet ac deinde p pdictos
herees sup pmiss inqsitaz facct diligete
et scam ad nram curiaz destinaret qz tacq
madata nri diligens executor et ipse
B tepit ac de pdictis inqsitoz fecit iux
tradita sibi forma ac sta ad nram cur
destinauit verz qr lucet pbatu extitit
et inqsitor appeat p eund pdcm B qnda
pecunie summas et qda pignera recepisse
qz id B ecc gstitet qbz pata se offert
Cur nre redde rne qr eu p(er)ea qnulla
fraus ul dolus sup hys intuceit in
venit(ur) ut pbat(ur) aliqd aliud qt ipm
qz vltius debeat gsualoe nri carcer
maceri nc sic inoxios iniuste pune
volum nc sic nolum iuste impunes re
linque deliquetes A et P filios eius
B Cur nra recept p ptepm ydonea
fideiussoria cautoz qz id B i cura nra
gpeat nri paritur et de offitys que
dud i pabz tuscie p cura nra exit
pecunia et pignerbz q recepit psira
debeat pone rone qz debita satisfco
subseqna(tur) F. t paa madam qt ipm
a vinclis faciatis libari bonis suis qt

oblata fuerat tempore captionis eiusdem integre
restitutis citaturus eundem ut xxx die post
citationem tuam in nostra presentia se debeat
presentare reddituri de predictis rationem die
vero citationis eiusdem coram quo et quidem inde
feceris per tuas litteras harum seriem continentes
nobis rescribere non postponas.

Eidem committit ut appellationem confirmet vel infirmet

Causam appellationis ad nos interiecte pro
et ex defensoria fidelis nostri A. [illegible]
a gubernatoris lata contra eos in quadam
petitione contra te per Thoma de quadam [illegible]
Civitatis eiusdem ab accusatore seu de
nunciatore facta contra eos ab F. et G. fabri
vel eorum alterum devotioni tue duximus co
mittendam fidelitati tue mandantes quatenus
sine gubernatoris eiusdem tenore processus
diligenter inspecto coram te etc. convocatis
qui de iure fuerint evocandi si eis [illegible]
iudiciario ordine quietum est et pla
citata ad confirmationem vel infirmationem eiusdem
sine gubernatoris predicti prout de iure
fuerit revocaturum in [illegible] post appellationem
[illegible] proveniens contra attemptatum.

Fidelibus confortans eos in fide ut
credant nuntiis.

Cum inter ceteros fideles nostros nos et
civitatis nostre que nostra et imperii
est camera specialis fore et nostre tenere
velis in omnibus obsequiis puram et devotam
sinceritatem quam ad statum imperii et per
nostram huiusmodi habetis et habebitis propter quod
a nobis et imperio debetis gratiam dignam
reportare committentes vestram per prefatos apo
[illegible] nostre celsitudinis ad [illegible] nostram [illegible]
licitandam duximus et hortandam manda
tes quatenus honorem imperii diligentes et nostre
serenitatis gratiam affectantes in executione ser
vitiorum nostrorum solito [illegible]
[illegible] vos in omnibus promptos [illegible]
et paratos ut gratia nostra in vos debeamus
in melius per exhibitionem operum [illegible]
et nostra ex inde devotio posset [illegible]
commendari. Ceterum quod magister G. de [illegible]
[illegible] noster et fidelis [illegible] ad partes
[illegible] [illegible] duximus destinandum
[illegible] nostris vobis dixerit et in
[illegible] nobis indubitanter credat
devotio et impleat cum effectu.

Eidem nobili de eodem.

Cum [illegible] magistrum G. de [illegible]
nostrum et fidelem nostrum pro quibusdam ser
vitiis nostris quod [illegible] nobis [illegible] tan
quam [illegible] et [illegible] et alios
nobiles [illegible] et singulos [illegible]

destinandum devotionem tuam monentes attentius et
hortantes quatenus quidquid idem magister G. ex parte
nostra super eisdem [illegible] nostris dixerit viva voce
tanquam ab ore nostro prolatum tua indubitanter
credat devotio et adimpleat cum effectu ut
devotionem tuam prout excellentiam nostram
decet fauoris gratis actionibus et condignis be
neficiorum retributionibus prosequamur.

Capit ut cum appellationis et processum debeat
ad Curiam destinare

Ad curiam accedens presentiam G. de [illegible] fidelis
noster nobis exposuit cum querela quod inter B.
[illegible] ex parte sua eiusque tutores agentes ex
parte una et idem G. ex parte altera super possessione
[illegible] poderis et [illegible] terram G. de
Spoleto in comitatu [illegible] coram iudice ordi
nato extitit quo ventilata in qua idem [illegible]
de iure procedens sed asserit [illegible] ipsa B. tulit
suam contra eum quam idem G. sentiens se gravatum
ad [illegible] asserit appellasse post
modum vero quod assistente tibi [illegible] de Landa
iudice et assessore fidelis nostro coram te [illegible]
[illegible] et causa [illegible] prout iuris est [illegible]
[illegible] suam confirmasti cum G. [illegible]
expensis in causa ipsa [illegible] per B. [illegible]
[illegible] in iustitia [illegible] [illegible]
de [illegible] confirmatione et [illegible] expensarum
[illegible] sentiens indebite se gravatum ad
nostram Curiam appellationem [illegible] idem G. velit appellationem
prosequi supradictam in Curia nostra magna fi
delitati tue mandamus quatenus processum totum
super premissis habitum sub tuo impressione
sigilli nostre Curie destinare studeas sententie
[illegible] [illegible] et peremptorio
assignato quo nostre Curie se debeat pre
sentare in premissis processum [illegible] mediante
et [illegible] appellatione pendente [illegible] non fa
ciens nec patiaris fieri aliquam novitatem tum
appellatione pendente non debeat innovari sed si quid
post appellationem ad nos interiectam attemptatum
est [illegible] seu iudices tuos in statum pristinum
reducturus prout de iure viderit expedire
et de die citationis seu nostram curiam educturus.

Eidem super gratia concessa [illegible]
de laborandis [illegible] terris [illegible]

Pro parte conventus monasterii sancti Pauli de
[illegible] nostrorum fidelium nostre fuit excel
lentie supplicatum quod cum de celsitudine nostre man
[illegible] [illegible] sancti Iuliani [illegible] et
[illegible] sicut dicunt [illegible] et [illegible]
[illegible] fuerint devastata [illegible] possessiones
que sunt de districtu castrorum ipsorum secure
et quiete laborandi et ex eis fructus et
redditus percipiendi ad monasteriorum [illegible]
[illegible] sustentationem licentiam et facultatem
nostram de nostro beneplacito gratia [illegible]
dignaremur [illegible] tum [illegible]

poss[essionibus] et terris ad eum nostram nullum emolumentum premat ul perfecto quorum suppli[cationibus] benignius inclinati fiat pater nobis constitit tibi constitit ita esse propter celsitudinis nostre litteras petitas concedas quietum incorato ex hiis per modum contra ipsos ullam molestiam illaturos seu ab aliis premissum inferre recepturos etc ad cautelam ab eis qui per eos aliquid nobis ul fidelibus nostris dispendium no[tet].

Capit ut ita quantitatem solvat et servatur dampnationem quidam fidelis suo

A[d] maiestatis nostre preciam nuper accedens ex dicti fideles nostri nostro culmini humiliter supplicavit ut cum castrum sancti Juliani quod ad nostram sancti Pauli de urbe tenebat et multa alia bona sua que habebat in partibus tiburtinis destructa fuerint propter guerram dis[crimina] quod habebat unde vivat paupertati sive admitte sue sustentacione difficile inveniat provide supplicationibus eius nos benignius inclinati fiat pater maiestati quod de preceptibus nostris qui sunt per manus tuas usque ad summam decem librarum provenientium annuatim debeas exhibere ab eodem de hiis que dederit appodissam ipso vicariam recepturus.

Eidem ut concedat licenciam quidam vendendi vinum et bladum fidelibus

P[ro] parte universitatis Cesene nostrorum fidelium exstitit nostre nuper celsitudini intimatum quod propter multa servicia circa maiestatem nostram nuper impensa per eos debitorum omnibus a deo gravantur quod de mobilibus bonis eorum preter fructus bladi et vini nolunt ut persolvat debita supradicta propter quod nostro culmini humiliter supplicatur ut de ipsis fructibus bladi et vini vendendi et apportandi ad terras fidelium provinciae eiusdem licentiam concedere digne in de nostre maiestatis gratia speciali supplicationibus quorum nos benignius inclinati fiat pater nobis quod ab ipsa universitate ydonea cautione recepta quod fructus ipsos ad terras fidelium tantum et non infidelium deportabunt vel per alios faciat apportari ipsis fidelibus nostris dictam licentiam per precuria usque ad satisfactionem debitorum ipsorum concedere debeas prout melius videris ad honorem et cautelam nostri culminis expedire.

Eidem ut nova castellanorum statuta castri sive indicta inspiciat et sui nullitatem

Nuper nova castellanorum ad curiam iurisdictionis tue et statuta castrorum quorum tenores seu consuetudines tam castellanos quam famulos in stipendiis provide nostri finem continuo indigentis castri et quod castri de proventibus curie nostre et quibus proventibus immi-nistrati expense fiunt pater fiat pater nostra dicit quod de predictis omnibus et singulis nostram

fidelitatem nostram instruas maiestatem nullum per castellanos qui ex nunc sunt proprietatem statuti seu de antea per nostram excellentiam statuet sive iussione nostri culminis aliquatenus admittimus etc.

Quidam prelati et tortati ut ablata post appellationem restituere non postponat

A[d] credendum nuper ad maiestatem nostre prioratus

p[ro] ... urbevetanum fidelis noster nobis exposuit cum querela quod cum quedam a semper seu quedam prioratui nostro seu per inquisitores nostros qui ut nobis ita todis voluit[?] interponant litteris et facti contra eum olim per partem vestram in quedam pecunie quantitatem ad nostram audientiam appellat nos eius appellationi sicut dicit nunc desinentes fideiussores suos ad solvendam quantitatem pecunie quam iustitia compulistis in ipsius grave preiudicium et dampnum et fuerit matrie qui cum nostre celsitudini humiliter supplicavit ut sibi super premissis dignaremur sedes iustitia providere nos quotiens nos in nostra iustitia favore confirmare velle[?] iustitia ei discedere non valentes ipsius supplicationibus benignius inclinati fiat nostre preceptio mandamus quod si est ita quod post eius appellationem ipsam sit interiectam ad nos pendentem vel fideiussores per nos attemptatum est in statum pristinum revocates sine difficultate qualibet pecuniam ipsam a dictis fideiussoribus suis extortam restituatur celerius quod per hiis ulterius clamor ipsius per iuste nostro culmini non fidelis nam ut ... potius commoditate nostram premiis et cognitionibus interius nostris in curia vestra novitatem ... appellationis eandem facere contra ipsam per nostram excellentiam a de ... quos sententia pena et sine debito timenda etc.

Concedit licentiam quibusdam fidelibus de infidelibus capiendis et hiis qui portant victualia ad rebelles.

V[niversis] ... notum sit fidelis nostre ... hominis quod nos tam ad honorem culminis nostri et nostrorum quasi ... rebellium quas ad supplicationem ... de ... laboris ... fidelis nostri qui et fratres sui ... et ... ipsius maiestati nostre ... sicut ... de ... et ... fidelibus diudicis infideles nostros ... eos in ... invenerit ul infra ... et tam fideles quam infideles qui victualia seu mercatores ad rebelles nostros de ... ut

ad alias terras nostrorum rebellium deportarent
licentiam, mandamus super concedendam, quod non
utilitati nostre presentium mandamus quatenus respiciens per
agendum eosdem fideles nostros in nullo impe-
dire seu molestare aliquatenus presumentes, ipsis
tu expedierit et ab eis fueritis requisiti
debitis omne auxilium consilium et iuvamen
obveniat nostre maiestatis, ita tamen quod
occasione predicta ad effusionem nostrorum fide-
lium et carorum maxime qui terras nostre fidelitatis
incolunt manus aliquatenus non extendant.

**Capitaneo ut concedat licentiam por-
tandi et vendendi bladum fidelibus**

a Dum nostre maiestatis presentia accedentes de-
fideles nostri et fratres sui ... et de predicte
maiestatis nostre fraudata expulsi fuerint de
terra sed dicunt pro se ipsis et fratribus suis
humiliter supplicantes ut sibi et eis de Romania
frumenti de Romagna extrahendi et de-
ad totum a ... ad fideles terras portandi
et vendendi licentiam concedere de nostra gratia
dignemur. Supplicationibus eius nos benignius in-
clinati fidelitati tue presentium mandamus quatenus ab eis ydonea
cautione recepta ab hominibus de Romagna
quod bladum ipsum tamen ad terras fidelium deporta-
bunt et quod a potestate terre eius in qua bladum ipsum
vendiderint ad te testimoniales litteras repor-
tabunt licentiam ipsam pro parte nostri culminis
concedas eisdem ita tamen quod ducatum ab
eis pro inde nullum quod curie nostre competit
integre persolvatur.

**Civitati ut ... heremi non
debeant in suis iuribus molestare**

p Propter et quia heremi Sancte Crucis Fontis
Avellane nostrorum fidelium nostre presentia
nuper exposita extitit eius querela quod cum fratres
et oblati hospitalis de ... corpore proprio motu
et libera voluntate submisissent et obtulissent
se et hospitale predictum heremo nominato sub-
sequenter predictis et oblatos eosdem corporali pos-
sessione tradita bonorum omnium hospitalis
eiusdem dicto heremo notante nos auc-
toritate tenuta sive possessione ipsorum bonorum here-
mi ipsam contra iustitiam spoliatis de ...
... in eiusdem heremi gravamen non modicum et
preiudicium manifestum. Cum per sindicum ipsius
heremi pro parte ipsius nostre fuit excellentie
humiliter supplicatum ut eisdem fratribus in predictis
dignemur de iustitia providere, fidelitati vestre presentium
mandamus quatenus si est ita bonis ipsis eisdem
integre restitutis eis predictorum occasione
nullam molestiam inferatis bonaque ipsa
eos possidere et fructus ex eis percipere per-
mittatis pacifice et quiete itaque propterea

nostro culmini ipsorum iusta querimonia de vobis
ulterius non fiat et si vos aliquid vos habere
contendit illud apud competentem iudicem ordine
iudiciario prosequi studeatis.

**Capitaneo ut non permittat fideles mo-
lestari contra formam eis concessam**

p Pro parte universitatis hominum Monticuli fi-
delium nostrorum in nostra fuit presentia nuper
expositum cum querela quod cum ipsi ... contra ipsorum
posse tua eiusdem castri ... a ...
se fideliter obtulissent et impediant ...
ab excellentia nostra et nostris ... recepe-
runt gratiam in mandatis expresse quod consueverunt
ab aliis ... et ... nostris ... in-
munes nuper ... de ... fidelis noster capitaneus
in comitatu ... per dilectum filium nostrum
Fredericum de Anthiochia ordinatum ... reti-
nendo equos ad arma ... de exactione
pecunie ... pignoribus ab eisdem et aliis
gravaminibus contra ipsos illatis ...
multipliciter aggravat super quo licet plures
scripta tua obtinuerint ad capitaneum me-
moratum ... capitaneus mandatis tamen
non temperavit ab inceptis gravaminibus replic-
... in ipsis ... gravamine non mo-
dicum et preiudicium manifestum. Cum igitur pro parte
eorundem nostrorum fidelium nostre fuit maiestati
humiliter supplicatum ut ipsis fidelibus nostris
tantis gravaminibus oppressis dignetur nostra
celsitudo providere, nos ipsorum supplicationibus benigni-
us inclinati fidelitati tue presentium mandamus quatenus si est ita de
premissis ex inde ... et procedas sicut
iuri et honori nostri culminis et qualitati ne-
gocii videris expedire.

**Capitaneo ut contentum debitum ab episcopo
solvat de bonis episcopatus devoluti ad
manus fisci.**

b Arthusius civis Senensis pro parte sua et
sociorum suorum nuper coram nobis expo-
suit quod cum olim ... Vulterranus episcopus eis ...
libras ex causa mutui teneretur eodem episcopo sub-
lato de medio non eis de dicta pecunia
satisfacto et bona episcopatus ipsius per manus
... pervenerint humiliter supplicaverunt ut de proventibus
ipsius episcopatus satisfieri sibi in predicta pecunia
mandaremus. Cum igitur nostri fisci locupletari
cum alterius iactura nolimus fidelitati tue presentium mandamus
quatenus memoratos creditores super hoc audias
diligenter et si tibi constiterit de premissis proventibus
ipsius episcopatus solvas eisdem pecuniam supradictam
ita quod in aliis propterea nostra curia non gravetur
dummodo ... preter ... maiores
... et contractum ... fuerit eisdem
non ... solutum de supplicatione nostre
... attentius ... ne ...

pbacos et in aia nostra solutor ia for
sitan debitar fiscu nrm contingat i ali
quo defraudare ./.

Eidem sup eodem ul quasi

P rop(osi)te an de . maiestatis nre fidel
toram excellentia nra nup expositi
tu quela extitit q(uod) cu ep(iscop)o . mutuauit p(ro)
firman ep(iscop)o l. libr tur i firman ecca
residenti sic patet asserit p publicu instrumentu
n(ost)r sibi fuit de p(re)dict p eund ep(iscopu)m seu par
alia p eius p(ar)te aliq(ui)d satisfactu et bona
ipius ecce p nram curia p(er)ueret p(ro)pte
ipius ... fuit excellentie nre humili sup
plicatu ut sibi sup hoc dignarem(ur) iusticie p(ro)ui
de . Nos itaq(ue) supplicacionibus ipius benignius in
clinati f. t. p(re)cipiendo m(an)d(amus) q(ua)t(enus) si tibi constiterit
de p(re)missis p(re)ve(n)tibus ecce sup dicte q(ue) curia
nra tenet eid(em) ... restitui facias pecuniam
sup dictam du tn eccl ut supra i alia

**Eid(em) q(uod) no molestet eu q(uo)d bo(n)a q(uo)dam
emerat ab ep(iscop)o incoradto ./.**

A d maiestatis nre p(rese)ntiam accedens p. de .
fidel nr nob expo(s)uit cu quela
q(uod) cu oli p firmano ep(iscop)o tu(n)c residens
i ep(iscop)atu p(re)dicto sibi ptanas quonda locor
vendidit p(re)dicto p(re)cio cu o(mn)ibus iuribus ad
ipm sp(ect)antibus i q(ua)sq(ue) alijs cas(ibus) put in
publico instrum(en)to venditois ipius inde co(n)
fecto p incoradtu ep(iscopu)m sigillato sigillo
plenius d(icitu)r contineri tu sic ipse dicat te
turpando no p(er)mittis eund(em) ptanas ipas
recipe ac h(abe)re i ipius grave dampnu(m) et p(re)iu
diciu mai(us) Cuq(ue) id(e)m p. fidelis nr ex
cellentie nre humili supplicau(er)it ut sibi sup
p(re)missis celsitudo nra dignet(ur) sed iustitie
p(ro)uide . Nos ipius p supp(licaci)o(ni)bus benignius
incli(nati) f. t. p(re)cipiendo ma(nda)m(us) q(ua)t(enus) si tibi constiterit
de p(re)missis et anq(ue) p(re)fat(us) ep(iscopu)s explesa
c(on)tra nrus marchia exiuit p(re)dictor
ipar sent eid(em) ultimo ipm de p(re)dictis
c(on)tra iusticia no molestes nisi forsan ad h(oc)
aliq(ua) iusta ca te moueat q(uo)d ma(iestati) p(rese)nti
execucioe suspensa Cur nre rescribas

**Quibusdam ut atentur ad curia(m)
q(uod) alios in poss(essi)o(n)e molestant :—**

P ro p(ar)te o. et g. fidelium nror nre
fuit excellentie oblata quela q(uod)
cu castru et homines de Comanna cu suis
p(er)tinentijs et iuribus ad eos p(er)tineat
pleno iure a. t. et r. de pila fideles
nri sup poss(essi)o(n)e cast(ri) p(re)dicti sb p(re)textu
quorumdam p(ri)uilegiorum eis a maiestate nra
concessi eos molestat c(on)tra iusticiam et p(er)turbat

sup q(ui)b(us) tu c(on)sequentes ipi velint ipos in
nre maiestatis Cur conueniem(us) de iure f. t. p(re)
cipiendo ma(ndamus) q(ua)t(enus) supradicti C. a. et r.
ex p(ar)te culminis nri citacionis (con)cessit ut x
p(ost) citacione nram i dca Cur debeant i(n)
c(om)parere p(re)fatis c(on)querentibus de iure i
iudicio responsuri diem vo citacionis
vre ac forma tenorem p(re)nu(n)ciam continentem
et coram quibus eos citaveris vris litteris
vro sigillo munitis seu publico instrumento
nre Cur rescribas q(uo)d si ad p(re)dicta exe
quenda no poteritis ambo ipor(um) alter
nichilominus alter vrm p(re)dicta fideliter
exequatur ./.

Quidam nobili et conmendat eu de fidelitate

B enigne recepit excellentia nra litteras
quas nro culmini destinasti et ple
ne intellectas vniuersis et singulis q(ue) p castel
lanos intimasti deuocionis tue constancia
merito dux(imus) comendandam vero q(uo)d i ser
uicijs nris ab experto te cognouimus constante(m)
et virilem extitisse et q(uo)d nup te expo
suisti nris bene placitis et mandatis di
gnis te laudibus extollentes deuocionem
tua scire volumus nos i firmo p(ro)posito gerere
ut p tuis collatis iam dud(um) seruicijs nre
munifice digna suo t(em)p(or)e respondeamus
tibi et tuis p(re)mia meritorum ./.

**Capit(ul)o ut amoto castellano veteri
nouo castellano debeat assignare :**

C um de prudentia et fidelitate p. fidel
nri plene confisi eu castellanum
nrm cast(ri) Ancone duxim(us) statuendum
ut ad honorem et fidelitatem nram custodiat
et c(on)struet f. t. p(re)cipiendo ma(ndamus) q(ua)t(enus) castru(m)
ipm arma et res alias omnes que
in eo sunt eid(em) p. facias assignari
de omnibus que assignata fuerint tam in
ventaria sive ta scripta c(on)similia fieri
faciens ad cautela quor(um) vnu penes
te resignans obtineat castellanus aliu
penes eund(em) p. remaneat tertiu vo p(ro)fidele
mittatis Curie nre mittitis

**Quidam nobili ut p(ro)cedat ad regimen
Ciuitatis tui p(re)fec(tum) eu in potestatem**

D e tua prudentia et legalitate confisi te
potestatem Ciuitatis esculi p(ro) anno futuro
duximus statuendum f. t. p(re)cipiendo mandamus q(ua)t(enus) ad
p(re)dicta Ciuitate te conferas et potestaria eand(em)
ad honorem et fidelitatem nram et pacificum statu(m)
ipius ciuitatis debeas fideliter exercere iures
nichilominus statuta ciuitatis eiusd(em) et consuetudines

predecessoribus tuis salaria sibi contentari, damus enim consilio et Communi Civitatis eiusdem nostris litteris in mandatis ut tibi in omnibus que ad regimen pretactae officium spectare noscuntur per eodem anno integro debeant ad honorem et fidelitatem maiestatis nostrae atque a maiestate nostra statuto debitum et consuetum tibi salarium prestituri.

Comitati Civitatis eiusdem ut eidem potestati pareant et intendant.

Virum de prudentia et fidelitate d. de .. tu
fisi ipsum potestatem vestrae per annum futurum diximus statuendum, fidelitati vestrae precipiendo mandantes quatenus eidem tamquam fideli nostro in omnibus que ad eiusdem potestarie officium spectare noscuntur per eodem anno parere et intendere debeatis ad honorem et fidelitatem maiestatis atque potestati vestrae a maiestate statuto debitum et statutum salarium prestituri. Dantes eidem nostris litteris in mandatis ut ad ipsam terram se conferat personaliter et potestaria eandem ad honorem et fidelitatem nostram debeat fideliter exercere, iuxta nichilominus statuta Civitatis eiusdem et consueto dicti predecessoribus suis salario sit contentus.

Respondet capitaneo et hemedat eum de processu facto per eum et instruit qualiter.

Consueta benignitate recepit processus excellentia nostra litteras per te nostro culmini destinatas et ipsarum continentiam vidimus diligenter. Super eo sane quod scripsisti te pridem quodam diversa de mutatione de statu Civitatis tractavim quod tibi videbant obliqui in magna militum et peditum comitiva propter ad terram ipsam gressus tuos cum festinantia direxisse et ibidem habita diligentia inquisitionis et caute que ad cautelam fautorum nostrorum expedire pensasti considerans quod in debat magis esse supposita pro persona capi faciens ipsos facis eum diligentia custodiri, tuum ex inde strenuitatis et industriam evidenter quod circa celsitudinem nostrae augmentum in hiis et aliis te opponens plene cognoscimus non multo gaudendum virum hunc tam propter depressionem nostrorum rebellium ad hoc efficaciter intendam te studiosum cordis quam efficaciter et attentum quam propter nostrorum fidelium salutam... defensionem in qualibet tue industrie ... impositos eos et armis religere munitos itaque propter defensionem equorum et armorum provincia nostra non remaneat imperfecta. De notitia tue precipiendo mandamus quatenus sicut instat peri... et facias quod omnes in iudicio subiecti quod eos retinere debent et armis sicut ipsa ut convenit sine mora quilibet parati ad nostri ... cum laudabiliter possunt. Super aliis quod scripsisti celsitudo nostra providere curabit prout honori nostro videbis expedire tu vero in hiis et aliis provincia nostra et maxime circa custodiam terrarum civitatis cautum te vigil et studiosus intendas ut ipsarum operum patens efficacia in excellentiae nostrae oculis te magis solito commendabilem representet.

Significat capitaneo nobilem prosperum adventum suum in regnum.

Ad consolationem tui et aliorum nostrorum fidelium quos hactenus providentia nostra sollicitudinis nostrae suggerebat presentes felicis nostri reditus nuntios ad te duximus dirigendos fidelitati tuae scire et gaudere volentes pro negociis ytalicis salubriter pro voto dispositis presentis mensis martii die apud pontem ... cum victorioso exercitu nostro feliciter venimus ab inde in regnum ducente domino feliciter auspiciis processuri.

Capitaneo ut provideat Amati cuidam nobili de proventibus cuiusdam ecclesiae.

Ad nostrae maiestatis presentia accedens hic inbacius de camina fidelis noster celsitudini nostrae humiliter supplicavit ut cum pro fide culmini nostri provinciam de relictis omnibus bonis suis a civitate predicta per ... a rebellibus nostris discedendo ad nostram provinciam venit moraturus et in eisdem permanserit et permaneat fidelis et devotus nec habeat unde se alat et suos ad sue et suorum vite sustentationem de proventibus ecclesiae quod ulterius ... liber ... ad ... quantitatem de nostrae benignitatis gratia concedere dignaremur. Cuius supplicationibus nos benignius inclinati, fidelitati tuae precipiendo mandamus quatenus de eisdem fructibus seu redditibus ecclesiae supradicte eidem fideli nostro facias usque ad quantitatem predictam de certo ... ut de fide servata letetur et de servanda in antea magis ad nostra servitia animetur.

Item super eodem vel quasi

Virum ... fideles et devotos nostros qui pro fide maiestatis nostrae servanda servitia exinde venerunt et per modum culmini nostro grata servitia prestiterunt ab ipsorum devotorum servitia a maiestate nostra velis ad presens premia reportare ut de obsequiis gaudeant iam exhibitis et ad prestanda maiora devotius animentur. Fidelitati tuae precipiendo mandamus quatenus de collectis ... iurisdictionis tue nuper mandatum nostrum celebratis colligenda eisdem fidelibus nostris pro ... culminis nostri nullis libertatis ... debeas exhibere de hiis quod eis dederis ad cautelam apodissam ydoneam recepturus.

Cuidam comitati ut restituat equos eis qui eos perdiderant in servitiis imperii.

Nuper excellentiae nostrae B. de .. fidelis noster quod cum ipse et alii ... prope ... in Lombardia cum aliis militibus amicabiliter miss...

fuit supradictus dicat et eo ibidem cum duobus equis per se
sumptis omnibus expensis, unus equus ipsorum morte
naturali periit, alter fuit morbosus effectus;
propterea quem vinisset cum restitutionem fieri
tam mortui quam morbosi iuxta statuta
nostra et ut iustum est de vestra gratia manda-
remus, vobis pro iustitia nostra dampnosa sibi
esse non debeat. Si vero predicto modo constiterit vobis
ita esse constitit et quod sine culpa et neglegentia
sua dampnum patitur in predictis prestata [illegible] fi-
deli vestro restitutionem equorum ipsorum secundum statuta
nostra et ut iustum est eidem facere procuretis, ita
quod iusta ei de cetero non supersit coram maiestate
nostra materia conquerendi.

**Forbannimentum factum contra homicidam non compa-
rentem in iudicio.**

Quia G. de .. citatus extitit pro morte
de .. coram nobis non comparuit in termino prefixo
sibi assignato, vice nec per alium qui eius
vellet absentiam excusare, de cuius citatione
constat nobis per publicum instrumentum, ideo pre-
cibus contumaciam auctoritate officii nostri forban-
nimus eundem de persona et rebus, dantes terminum ad dies
x ad mandatum nostrum venire curavit et
quicumque eum offenderit sit impunis.

**Forma condempnationis lata contra quosdam co-
munes quod non ceperunt homicidam.**

Cum constat nobis per instrumentum factum per P. C. pu-
blicum de mandato nostro quendam homicidium
fuisse commissum in territorio .. de quodam homine
qui .. vocabatur, propterea quod homicida captus
non fuit nec detentus iuxta ordinationem factam
per nos de capiendis et detinendis homicidis
et maleficiis, ideo dictam contratam
et homines dicti comitatus auctoritate officii nostri nobis
commissa in l libras duplas condempnamus, solven-
das hinc ad dies x mensis .. receptori
pecunie ab imperiali celsitudine deputato
sub pena dupli, moderata pena [illegible] tan-
to dicta imposita per nos de capiendis homicidis
propter modicam quantitatem hominum et eorum ex
paupertate.

Capitulum ut assignet procurator duorum castrorum que [illegible] fidelis [illegible]

Cum [illegible] et acceptis quod ex vulgo
fumtis (?) que et a parte de [illegible]
del [illegible] maiestati nostre exhibuerunt habentes
et exhibent necessarium acceptum expertam et
indubitatam fidem eorum quam constantem erga
nos et iustitiam nostram inviolabiliter servaverunt,
volentes eos munificentie nostre beneficiis re-
munerare, filiationi (?) [illegible] quatenus procuratori
omnibus castrorum Modelle (?) et Castellani (?) [illegible]
[illegible] et tenendum usque ad terminum concedatur
eisdem ita tamen quod [illegible] completo castrum
ipsum ad manus curie nostre infallibiliter revertatur.
Et cum [illegible] bona sua inter creditores

distribuit ad solvendum debitam curie non cogatur.

Ab batinic (?) [illegible] fidelis imperii nobis
oblata petitio continebat quod cum ipse
pluribus creditoribus teneretur, videns bona sua non
sufficere debitorum inter creditores consentientes tam
pro quantitate bonorum suorum quam pro quantitate bonorum
ipsorum sine ulla pluralitate tamen distribuit
bona sua nec ideo evanuit ad vivendum
ducere valeat vitam suam, vos seu iudex
vester eum impotentem et indigentem ad instantiam
creditorum suorum precepta sua dicitur fecisse de
solvendo ob quod precepta de vestro mandato
compellitur solvere debitam nostram curiam contin-
gentem. Supplicavit a predicto se supplicaverit super
predictis sibi iustitia providere, vobis imperiali
auctoritate nostra quatenus si vobis constiterit de premissis
veritate diligenter examinare quod cesset a
preceptis huiusmodi faciendis ut iustum fuerit
desistatis ne ulterius dictus a coram nobis
cogatur iterare querelam.

**Forma exbannitionis facte contra contumaces
accusatos de homicidio.**

In nomine domini amen. Nos Fridericus de An-
tiochia etc. acceptis querimonia B.
Blasii de Montepulliano qui accusavit S.
filium Gualtieri et D. eius fratrem dominum Johannem
Albatem [illegible] Montepulliano coram domino
[illegible] accusando et nos de [illegible]
quaestus et dampnis illatis et factis per eos
eisdem vos legitime citari fecimus et peremptorie
per not. [illegible] de .. pluribus vicibus sed de dicta
citatione constat per instrumentum publicum cuiusdam
notarii manu confecta. Cumque prefati G. et D.
non venissent et diu ultra terminos eis
dilatos fuerint expectati, considerata eorum
inobedientia et contumacia, imperiali
auctoritate qua fungimur eos in personis
et rebus exbandimus, dantes eis hinc
et [illegible] x ad mandata nostra [illegible] ve-
nerit [illegible] excessu coram
nobis fuerint accusati si contumaces extiterint
ut est dictum ita quod quicumque eos a predicta
die in antea offenderit habeatur impunis
et quod ipsorum bona ad opus imperialis
curie debeat annotari et quod nulla [illegible]
seu per eos audeat receptare sub pena
eis nostro arbitrio infligenda donec in eorum
contumacia perseveraverint.

Ut capiantur forbanniti et in curia presententur.

Vicariis, potestatibus, rectoribus,
[illegible] et aliis curie imperialis officialibus
aliis imperii fidelibus per Tusciam constitutis
presentes litteras inspecturis etc. Cum ob ac-
cusationem coram nobis prestitam per B. et G.
de .. contra C. de .. et D. de .. pro eo quod miserint

dnm abbate mon et eor dnm spale
et eid. b. plima dapna intulerit pro
bona teme devastando pfatos et eid.
legittie titari fecis ut coram nob cpare
debent sup dcta accusacon de iure i in
dito resistere et ipe penne ul suffite p
eis vnsalem mitte cessavit qdo ipos
et eorum coro aucte imperiali qua fungim
ex banno coro gtumacia et iobedca exi
gente et p pte imperiali dicti coro de
madam annotar ppr qd nolentes accu
satos eosd detam nephando excessu
manere aliqt impunitos ut pena p
glite deliti cognoscat. aucte imperiali
pdcta vob pcdo mg. qt ad accusato
res pfati b. suppne ipz ec ex officio uro
peo q madati uris no obtepaunt mco
ratos et et d. accusatos ex bannitos a
nob pfos capie et eos sub fide custodia
ad uram pnciam destinac tuctis male
factores eosd i uris terris ul eorum distrib
bus manere ul esse nllaten pmissuri

Ut nobiles et alii potentes gservat indaciis et collectis cu universitate

r edischi Sindinici vniust bonn de
cerpra imperii fidelium accepimus de no
uo querela q cu hoies ipi pluribus et va
riis imperialibus sunciis sine ulti gz coro
facultas suppetat aggnati gdm uidd
cuisd terre nobiles qz alii qui se tunc no
nos appellant nobiles et citadanatie p
textu gfre cu eis indaciis et collectis
pdictis imperialibus sunciis exequedis
iuxta facultatem q uirs ipiorum recusat a ipius
vniusitatis pudicium et no modica lesion
eius sindiacam mcoaltu pparte vniust
eiusd eis sup pmiss postlaunt pro
uide vob pcdo madam qt si nob gsti
tent ita esse pfatos nobiles nisi spali
pvilegio eis ab imperiali maieste gcesso
sit excepti et meorantos qui se tunc nouos
appellat nisi sit ex vetibus tunc qui p pecu
nia dicuntur et coe seney ubi defendunt
hoc pme potteairie dnum de Simidonis
pratis Senen pgnite factis suarum p
hys sit q tenet i eius terre territorio ad
contand cu vniuste pdcta i daciis et
collectis colstae qua gvenit gpellatis

fforma peticois i appbata forma impator porrigenda

v obis serenissime pr luys fidelium por

recta et benfactar coro ego b. de capistrello
q audacter et secure possu et debeo dicere pal
am gsciencia coram deo et vob q sp fidelis extiti
et existo et corporis sime potui necessario
in sunciis uris imase et maneo supplico
misericordie vre q ad oli ego et pmogi
nitoris mei fideles uri fuerint et tenuerunt
gtra pter capistrelle q nup ad demanu
um reduci pcepistis sup hec misericordie pvide
tes dig i compatienti ex tribus pvide
ppt qd i sunciis uris palca gtinue p
mane et me cu familia mea ad honore
uram et meu gmod sustentac.

Pro securitate et conductu nunciorum eundo et redeundo

v niuersis ets Cum de Conte de lancto et d.
de Landa Cin me indices latores
pntium fideles meos ad ptes papie pro
quibusdam arduis excellentie me sunciis
destinemus fi vre pcdo m qt ipos cum
equis familia et rebus eorum secure per
mittatis i eundo et redeundo terras ua nlla
eis molestia inferentes nllumqz ab eis
pedagium exigentes qn imo i requisitione
eorum celeri et secure gductu pvideatis
eisd ita q pcessum eorum ob defectu ul mo
ram gductus impediri ul tardari aliqt
non contingat.

Super inquisitione facienda sup qbusdam articulis contra moniales

p ridem coram moniales gdam mon sci
Juliani de bursia sup qbusdam artis
quos nulli pnalis inclus p ptate
Cremon fidele nrm cum comide scirpto
inspecti madaui pi tez Cuqz p inquisicom
eand no fuit sup hys plene ure bu pla
satisfactum ppt qd inquisicon de ipis volumus
itari f. t. pcdo madam qt ex missione
pdicte suffragio cu auxilio studio et sol
licitudine tua vitate de hys diligencius
inquisita si moniales ipas sup pmiss
inveneris culpabiles extrahi fac eas de locis
eiusd mon Cremon epat videlicet stan
ciarum et bona ipo ora ad opus Cur
me camarie et fidelium facias pecari ti
ud p inquisicom qz inde te facie poteris
eas forte repieris sup ar ais pdictis
inoxias cu pena tenere no debeant q i eccl
ia gtinuat moniales pdcas i locis ipis
pdictis morari salubre parar bona
earum ora perpetuo gtinuu uo du de pdict
vitas inquiet moniales ipas i aliquo

us molestes nec patiaris ipsa molestari
quidquid fecis depdict' inre eius restituro

Responsalis cum sig' viros et hortatōe

ut ellas puos et vitas seles litterog
tant' recept' morib' devotos et tri
umphis pnos laudat' hinc q' rebelles
impij exim' gapietes gaudium i immensu
studium eundis et sollicitudines vram no
tmilto quueda cu opus viro patis effi
cacia i his et alijs vram inlto sinceram
q' erga imperatoria maiest' incessanter
geritis et heris quueda bilez iputz et certe
qd ad gaudium noua ardua et pspa de
sinistro qd accidit de ciuit' pme nobis
ptibus intimas. Nouitis q' nos ab illust'
viro dno h. rege sardinie fac' impij i vo
maiola vicario generali tri recepisse litt i
hac forma. henric' dei gr' Nobili viro Frideric
de anthiochia tri vij cui ad omnes exalta
tiones sacre imperatorie maiestatis intende' cu
intermissione aliq' teneam vos p parte
sernissimi dni patris nri instant' requi'
et ex nra roga' attentius q' sicut hactenus
cita impialia obsequia ad q' nos deditu
fore cognoscat vigiles et solliciti extiti
stis ita ad pns et i futuru more solito et
mag' si dici pt i omni augmentu et hono
rem imperialis culminis assistentes p opm
efficaciam vr affecto q' i nra quasi i appa
sernissimi patris nri p effcm opis te de
monstret laudab' et acceptu ipsa no
ultis p ptes q' lre psite p pte eiusd
regis illustr. carissimi fris nri nobis
pntate fuerit puncta nrij spalem
deditaj maifeste q' sernissio pr nr apd
taurinu exns. nullata pme ipozz re
pbando pressu ut arripuit usq p mag
feliciter veniendo i brachio extenso et
ma' potente ad ipozz pma malicia
ut cepit tollere refrenada et quia ciu
tintabile extitu apd cast' applicueat ad
pmaz et usqz ad capd pratu tim' ipo
q' ad eccia pte tue iq cupit expugnari
fecit vili et potent' et pr successiue
omnes ipozz fortitudines expugnando ca
tinitate q' comite B et alios plures
impij proditores exortes rei retrusis i
eade victrix man' impij capiet et co
teret prout decet ;

Item ad idem sup eisd et hortatoe ut se
ostroza corda rei impij fidelium devo
tioni de prosperis nouis g' triumphalibus reat
nolites de sinistro ciuit' pmay q' nuper
accidit cozz malicia resurgete ut pua
noba p inde reat ad exaltacoe sernis
simi pris nri. et ad pme ipozz ma
liciaz refrenadaz. qui viaz reaz de
fedelit' obliti. in sinistra pte cozz p
uos alios gruterit. assumpt' vib' nris
et alioz impij fidelium undecus' nre
i ma' forti qtra eos pli ptede inte
daj. vra noscat sincera devoto et co
mediata fidelitas ul aliq'. ad gaudium
noua ardua et pspa de sinistro qd
accidit de ciuit' nob ptibus intimas
qd nup accidit cozz malicia resurgete
vna nobu ad ipozz malicia refrena
daz. qui via reaz de feli' obliti i sini
stra pte cozz prnos alios grutenit
qtra eos ptede intedatis. Nouitis
nos a magnifico viro dno h. illust'
rege sardinie recepisse litt' i hac for'
Nobili viro ffz de antiochia tri h dei
gra rex turri et gallure tri. Nole
tes q' pdca omnia cu celitate q' co'
exequi pnt decet vos p pte sernissimi
pris nri instant' requi' et ex nra
roga' et hortam' attente q' statim
recept' ptibus more solito fideli et
devote circa impialia obsequia circa
uos cuiij vigile adhibentes equis
et armis apparatu laudab' faciatis
quadrinas taz quide negocia exposcat
ad pns ita q' alia requisicoe ultam
taz fide' q' laudab' vna nobu si opg
fuit p pdict' ut cepit remanos.

De remissione militu ad sum
fuciam transmissor cu hortatoe
Milites nros ob nre reuerencia ma
iestatis ad nraz pntiaz destinatos
ul ad nra fuitia deputatos q' ser
uicia p opm efficaciam satis grata gli
et accepta puidio hilaris ad ppa re
mittendos et q' nos nos nre certos
fideles nros de tuscia ad fuitia nra
fore cognoscat pmptos fide nra co
stantes q' ab expto cognoscat dignos
diuis laudibus multiplicat quuedanda
monentes fide' nrij pn' et hortantes
q' more solito circa nre sern' aug'
et obsequia gnosa nra pna exist
devote ita q' ipa opm efficacia ipe
i excellencia nre celitis uos quuedabiles
Et fiat emenda militis repmite
bus q' equos et arma acres alas i exatu
pdiderint

7 litteras nostras latores presentium fideles nostri
omni dudum per vos ob reverentiam nostre
maiestatis ad nostra servitia destinata in
eisdem serviciis fideliter permanserunt excellen-
tie nostre humiliter supplicarunt ut cum ipsi pro nobis
et cum vestro in eisdem serviciis in partibus Cre-
mone contra principem et alios proditores no-
stros fideliter morati fuerint nobiscum de
mandato nostri culminis specialiter pro (?) sunt
ut asserunt quia dapna passi sunt tam
de equis eorum et rebus aliis amissis
quam destructione domorum suptibus propriis
in victualibus statis ipsis fidelibus nostris dap-
passis prefata dignanter nostra serenitas
providere eisdem fidelibus nostris qui prefata
servitia nostra multipliciter laboraverunt ad ob-
sequia ipsa dapnosa esse non debeant
sed potius fructuosa ipsorum supplicationibus be-
nignius inclinati fidelitati vestre precipiendo mandamus
quatenus si vobis constabit de premissis dummodo non
repugnet civitatis vestre statutum iustitia
et conveniencia emenda equorum amissorum
et dapnorum ipsorum refectione debita de-
beatis eisdem fidelibus nostris restaurare ne
ab hoc iuste causam culminis nostri
querimoniam iterare et ad futura obse-
quia nostra et communis eiusdem in posterum
facienda torpescant in aliquo ullo tempore

In forma iustitie ad restitutionem tenutam rei ablate per violentiam

G uidonis Guarrini de Aretio fi-
delis nostri culminis nostro porrecta pe-
titio continebat quod cum rector ecclesie sancti Adam
de civitate ipsa teneret in quadam pecunie
quantitate et sibi mota questione per eundem
prout dicit de debito supradicto coram potestate
[illegible] tue ipsis presidente contra rectorem
eundem eiusdem rectoris contumacia exigente
in possessionem bonorum ecclesie et rectoris predictorum
inductus extitit mediante iustitia per
potestatem prefatam nunc vero quidam in ipsius ecclesie recto-
rem se dicit possessionem ipsam ab eodem G per
violentiam abstulit et iam detinet
occupatam in ipsius G preiudicium et quia
me eodem G tam in nostra presentia proponente
quod [illegible] allegans privilegium
clericale sub ipsius prestatis exactione prefata
[illegible] recusavit de iustitia vindicte [illegible]
supremus G supplicavit super iustitiam supplicans
providerit vobis ipsius supplicationibus benignius
inclinati fidelitati tua respondendo dum [illegible]

et monendo districte mandantes quatenus coram
vobis partibus et quos dictum negotium fuerit evocandum
legitime convocatis ipsum audiens eandem
ipsam terminare velit prout postulat ordo iuris
ne pro defectu iustitie aliter per eum instantiam de
nobis materia conquerendi.

Responsalis in brevi forma

B enigne recepimus nostro litteras quas nuper
devotio tua nostro culmini destinavit
super omnibus et singulis que ipsorum tenore ex-
plicavit pro [illegible] de marchia dilectis fide-
libus nostris que dudum ad partes ipsas transmisimus
beneplacitum nostrum plene et [illegible] [illegible]

Item de eodem significasse vero ad partes illas

D iligenter audivimus singula que litterarum tuarum
[illegible] pro de vinea civitatis tenor
expressit videlicet itaque beneplaciti nostri
esse ut tu simul in servitio proposito remanendo
Cremone in brevi captivitatis ille qui
eisdem tuis litteris notasti ibidem coram nobis
nostra presentia debeat comparere.

In forma iustitie de non molestandis religiosis contra privilegium et statutum pro recepto [illegible] et fratrum hospitalis

V r. [?] sancti Iohannis Ierusalem in Pisis tu-
quela nostre fuit expositum maiestati quod cum
domus ipsa a maiestate nostra privilegium immunitatis obtinuerit de non contribuendo in
aliquibus exactionibus tributorum et collectarum
comunis Pisarum vestre potestatis et rectorum ipsarum
quando in civitate ipsa sunt et tenent pro parte
et ordinatas eorum ad preces sed dictum
contra eiusdem privilegii nostri et statuti eiusdem
civitatis tenorem compellis eosdem exactio-
nes prestatas indebite persolvendas eisdem
supplicavit ad priorem et fratres G supplicavit sed iu-
stitiam providere supplicationibus eorum benignius incli-
nati pro partibus mandamus quatenus si est ita contra ipsorum
privilegii et statuti tenorem et incorrectionem
priorem et fratres ad persolvendas exactiones
ipsas indebite non compellas nec permittas
contra tamen ab aliquo molestari et si quod propterea
est eis iniuste ablatum eisdem restitutum facias
ut est iustum.

Responsalis commendationis de [illegible] et hortans ad futura

G ratanter recepimus devotionis vestre litteras
quas nuper culmini nostro fideliter desti-
nastis et que continebantur in eis diligenter
nostra serenitas intellexit [illegible] per eas
ipsarum tenorem demonstratum ac primo
fidelitatem et devotionem vestram constantem

et sinceritatem erga maiestatem nostram vigere co-
gnoscimus ab experto de serenitatis nostre statu
felici gaudentes et quod nuper requisitos dilecti
fideles nostri fidelia de antiocia balistarios
et armipotentes ad partem custodiam nostram de-
uote destinauit ibidem pro nostris seruicijs mo-
raturos studium et sollicitudinem vestram prom-
ptam diximus commendandum fidelitatis vestre que preclara
ta obsequia nostra nunc ceteros fideles no-
stros tuscie fulgere preuidentes apud efficacia
concurrunt mouentes pariter et hortantes quatenus
sicut more solito ad nostre maiestatis augmentum
et gratiam cultum vestro prestanda seruicia
vos offeratis cum effectu laudabiliter eam volun-
tatis quam paratos itaque sicut in excellentie
nostre oculis ipsa operum efficacia fidem commen-
dabilem representet.

Fidelibus suis tuscie ut obediat ca-
pitaneo quem mittit.

Cum pro congregandis felici statu ad
exterminium depopulationem nostrorum rebellium
ipse coniuncti eos videlicet quo reges solent
ad bella procedere ad partes tuscie que inter
ceteras partes et membra imperij membrum
nobile reputatur maximum de ebulo dilectum
fidelem nostrum loco et vice nostra prouidimus
destinandum, vniuersitatem vestram monemus attente
firmiter precipiendo mandantes quatenus si gratiam nostram
caram habetis et nullo umquam tempore in oculis
maiestatis nostre cupitis complacere prestitis
hactenus gratis et acceptis seruicijs et pro-
[illegible] que prestare nos expedit in premium ma-
gnifica premia recepturi, preterea quod
fidelem nostrum recipientes hilariter sicut de-
cet omnia ea que idem in corporali nostra preceperit
tamquam ab ore nostro prolata indubitanter de-
uoto vestra credatis et adimpleatis cum
effectu ut pro instantibus seruicijs pro nobis [illegible]
mi nostro prestiterit [illegible] nostre deuotionis
sinceritatis impressum perpetuo visceribus
cordis nostri.

Fidelibus suis commendans eos de fide et
animat eos in ipsa.

Nos sit ex relatione C. de mar sacri
imperij in romaniola capitaneus
generalis dilecti fidelis nostri nuper accepimus
et nos etiam experimur laudabilium testimo-
nium sinceritatis erga seruicia nostra diligentiam intendit
et honorem nostrum efficaciter prouehere digna
nos laude prosequimur et nostre fauoris gra-
titudo vobis [illegible] pollicemur tempore procu-

negociorum et temporis tempestate pensata grata
nunc magis fidelium obsequia reputamus
deuotionis itaque vestre constantiam de qua
plene consideratione attente quatenus sicut ita
omnia que honoris nostri commoda et rebellium
nostrorum confusionem respiciunt more solito
robur et animos erexit quod vestre deuotionis
integritas de bono semper in melius clarificat
coram nobis et ad compensandum fidem vestram
dignius retribuentibus premiorum nostre ma-
gnificentie dextera quam pro debitum inducat.

Laudat conclusionem quam apponit
in certis literis commissionis.

Fidelitati tue ducimus committendum ut
creditorum et debitorum nostro negociorum
et temporum conditionibus et qualitate pensatis id
cum salubri deliberatione prouideas disponen-
dum quod iuri et honori nostro videris expedire.

Rex C. fidelibus suis regnicolis ad
aduentum suum de alamania in regnum

Vobis in toto gentibus propositum suspe-
ctose dilationis dispendijs paratione
[illegible] lugubrem fatalitatis
euentum felicis memorie domini nostri genitoris dive
recordationis in hereditatem regni nostri dulcedo ap-
plausus ut eos dispendiose mortis pera-
ctio corda nostrorum fidelium dolorum im-
pulsu exagitatis non magis prelium
ad gemitum quam ad casum euentus nostri tri-
pudio prouocat et de maiestate nostre dispen-
satione prouida digne consolationis suppleto re-
medio celeris sedaret. obstitit nimirum
uotis nostris incordialis impostorum nostre vo-
luntatis affectum in prouisum sacri imperij
regnum diuina clementia magnifice nostre
dicioni submissum cuius non contemplanda
illegio debite gubernationis habena sub-
missa inconsulte relinqui non poterant,
conuenientibus ... partium super ... salubri
regimine prouisa nostre sollicitudinis lineam
non sine grandi inuiria consultione libera
... nobis digna suggessit prouisio
subeundi potentia celeri uita potuimus et
... vires fortuna nostre temporis ...
... processibus viribus hostium ...
... enervatis ad
salubris ... gubernatione ... et statum
ut ... dampni dispendium ... culpe co-
tagium omnino neglecte relegata in im-
perij gubernatione ... digna
gubernatione ... attendendum nostrum ...

votiuis affectib9 animis fidelib9 deuocius
et diuinius expectatu[m] dum[que] p[er] mensis
spaciu[m] lapsus dies p[ro]cnaiuit p[ro]pter
p[ro]mitt[entis] dubitac[i]o[n]e[m] vanu[m] et dilac[i]o[n]e[m] se-

Item concedit pannoritan[is] de ... eius fidelitate et grat[itudine] eis de oblata pecunia

licet a p[ri]mis parentib9 i[n] nos fidi
cissime sinceritas gallia ... dom[u]m
p[re]cii[um] n[ost]r[u]m laudab[ilem] p[ro]bata fi[n]ictis et
usq[ue] ad t[em]p[or]us felicis n[ost]ri c[on]summata re
gimin[is] ad aures n[ost]ras tam op[er]u[m] exh[i]
bic[i]o[n]e n[ost]ro[rum] q[uam] aliq[uo]r[um] relatib[us] et ip[s]i[us]
fame p[er]uallac[i]o[n]e p[er]uenit n[ost]ri p[er]
insinuac[i]o[n]e[m] pet[ri] rufi de calabria co
mit[is] Catanzarii et regni Sicilie m[a]g[ist]ri
iustula fila alupni fidelis et fam[i]
liaris n[ost]ri quasi n[ost]re s[er]enitati[s] a p[ro]p[ri]o
defancoe n[ost]re deuoc[i]o[n]is et fidei post
cura p[ri]mi cultor[is] sublitam nobis
facile illud ineffabile intuem[ur] q[uo]d
de uob[is] q[uo]d p[ro]sp[ec]t[um] i[n] enigmate vide
bam[us] ... n[ost]r[is] ex testio[n]is suo ...
p[ri]mo ad uos p[er] n[ost]ris fi[n]ib[us] venientibus
venientes in alacritate et reuerencia ult[ra]
fide debitu[m] obh[ono]re culminis n[ost]ri
recepistis et ad faciend[um] q[uo]d p[ro] parte cur[ie]
n[ost]re p[ro]missionis dicta pecunie qu[an]titate
nulla ip[s]i[us] requisic[i]o[n]e p[re]ambula s[ed] s[o]lo
fidelitatis ardore et motu sp[o]ntanee volu[n]t[ate]
inducti n[on] c[on]tenti p[ro]missione v[er]bali
sed p[ro]cedentes ad actu[m] et volu[n]t[ate] v[er]bis
exposita op[er]e p[ro]bantes q[uo]d tu[n]c p[ro]missam
collac[i]o[n]e[m] ... uos b[e]n[e] ta tollig[er]e ...
eid[em] ... p[ar]te n[ost]re cur[ie] assignad[am]
O generosa planta fructuosa q[uam] cureis
ad t[em]p[or]us plantac[i]o[n]is industria vetor[um]
impulsu n[on] timuit n[ec] c[on]stac[i]o[n]is passa
est detrimentu[m] et sic g[ra]ta matur[i]tate pla
ndos nob[is] fructus adducit q[uod] fructuosa
n[ost]ris putata p[ri]mordiis fluentis ...
diuis copia affecat et sub cultoe ydo
nes ip[s]i[us] suffulta nutricib[us] ...
Gaudem[us] itaq[ue] nob[is] et in h[oc] ad g[r]atu[m]
dem[us] uos nob[is] inducim[us] q[uo]d ... n[ost]re
oportunitates in factes tam ...
... p[er]uenistis obsequio sed ...
... q[uo]d ... fiducia[m] ... uob[is] ...
deuoc[i]o[n]em v[est]ram ... ut fideles alios p[...]

Decreeo Sicilie ut faciant sequestrari restitui bona patris proditoris filio fi[deli]

Filiu[m] n[ost]ro[rum] ... n[ost]ro ...

dicta pectori quamq[ue] n[ost]ra sui ... exc
quente p[ro]solucoe debiti ... ab obse
quiis deuoc[i]o[n]is n[ost]re quiescat ex fonte
tam n[ost]re ac innate clemencie liquidu[m]
fauor[is] riuulu[m] q[uo]d p[er] ... ex gra[tia] me
ruit h[um]ana et benigna c[om]passioe pa
ri[us] d[e]riuari ... ad nepotes Sic[ilie]
i[n] p[er]petuu[m] app[ar]et q[uo]d viue ... i[n] domo
n[ost]ros eor[um] et multa i[n] honorib[us] ...
vt cu[m] nouis fide Joh[ann]is ... de messana
fidelis n[ost]ri et n[ost]ris placit[is] ex ...
buisse ... obitu displicuisse ...
dignam ... que i[n] deo ...
d[omi]n[u]m ... corde ... viuit
i[n] nob[is] volu[n]t[ate] et ... auto ...
de balio filia et heredu[m] Joh[ann]is p[re]dicti
et ullat[enus] ... p[ro] ... fr[ater]
cuius fidelem n[ost]r[u]m c[on]stituc[i]o[n]e n[ost]ra super
h[oc] edita n[on] obstante de sp[eci]ali g[rati]a ...
... et ... p[er]mittas p[re]dicti fr[atr]i et
heredib[us] suis fidelib[us] n[ost]ris i[n] eor[um] iurib[us]
p[er]sonis et reb[us] ob ... Johannis
... aliq[ui]d ...
passi[ve] ... i[n] o[mn]ib[us] ... honoris
n[ost]ri est cultus et fides ... defend[er]e
et manutenere voluit eis studeas
... n[ost]re reuerenciam maiestatis
... clemencie n[ost]re ... ad esse
te ... reg[n]icolar[um]
fidelia ... et
deuota cor[um] ex honorat[i] ...
tu[m] ... q[uo]d instanti t[em]p[or]is
q[ua]lit[er] ... in h[oc] n[ost]re ma
iestatis adducit ad eor[um] ...
... volu[n]t[ate] notor[um] o[mn]i[um] i[m]plemu[n]t
n[ost]ri ... sic c[on]fidet
... ad ... n[ost]re
... q[ui]a fit finit
et distincte ... mandam[us] q[uo]d ...
... p[er] singulas ...
... tibi ...
... m[a]n[da]tis ...
... et ...
taxanda qu[an]titas equali distribua[n]t
int[er] vniu[er]sos et singulos ad facultate[m]
... debiti ... respectu[m] ...
nullo ... quod ... c[on]tribuet

Increpando scribit romanis suis Apulie super mittenda pecunia et ut obediant nuntio

... de regno n[ost]ro
... putees ...
... puteos

alicubi seu victores et validi tale's q'ppo
nius q' dolentes et verendi refeis tanq'
si nos et officiales alios salut' et
vite vre tantos sollicitudo nos reddet
ut tua victu nrā subduat' ut nedu
honorifice vince q' nos vivere nan
possi' ad expectandas q' tua et alior'
nror' officialiu et tam p'ncipum ipius
psone nre desideriu. Verum p'ncipem
fidele nram i regimi prudēs destinat'
ad tuu adventu pt' impunem misisse
psone nos quitas moneat qua velud
obsequiis ten' nre publicam a'mus
aspectibus speabas invicti nisi q' eo usq'
nos nititas ipa p'duxat q' corpis no
sui ptem si fieri posse salubrit' et nā
pmittet nato misisse q' totu et
integr' continuo nos cu palma de
fidate victor' pollicem in quid'q' denig'
deus epus sup hys nos ex pte nra
dixit et madarit indubitant' crede
et i effectu p' capla curetis 2

Fidelibus suis ut ei q' mittit obe
diant ad exigenda pecuniā ab officialib'
ut ardua rer' molimina q' ad glo
riam nrā et ptetua nror' fide
liu pace laudabiliter inchoata prin
cipiis auctore dno fine tam conclusis
hospita devotor' fidelium regni nri
qs' sp corpe et rebus et aīo nos affuisse
gaudeo et i magnis obseruis q' potentia
nra pegit spale esse at pacia gla
tanto mai' fiducialiu prudis expiendo
quito negor' moles expectat et fide
les nros ex laudabil' eor' qd' iminet
ople meto gtos nos alys q' reddēdi
praemium gloss. Cu q' ab unius offici
alibus nris spacio ptiu tam ptibus q'
ptibus subventor' regni madamus
ad pns Cu nos sit incognitu ut qui
p nos et i nris spuiciis sut pmoti
subveniendo nos bonor' ipor' large
tione actore vos sacvuit et taxaveriut
qsi prudentia et fidelite regem de..
fidelis nri cu ad ptes ipas adhuc spa
lit' duxim' destinadi tui omnium et
fini' deo i madat' ut p' i tenorem
scpti taxationis sic i Cur' nra q' ipli
sub sigillo nre maiestat' sicq' assigni
a singulis instant' requirat et exigat
et alys et qui dud' officiu Cur' nre
exercuerit p' ptē nisi scpti invenia'

in pdco scpto taxatois tu' qsilio et p
missione alior' fidelium nror' qs ad hoc
duxit requirendos taxaturu fuerit
debita et scdm sld fra fuit requirat
instant' et exigat abeis qpellendo
pdcos omēs ad solutoe taxatoīs sibi
impoite p oia bona sua et etiam
p psonas put meliu expedire videt
quo imposita pecunia tunc habeat ulli
sup hoc defendo psone ut aliquu fatie
veniendo quo etia sic pre sub obtentu
gre nre fruit' et districte pdo madam'
q' eid' eid' fidelis nro tam super
instanti solutae taxatoīs quae facta
est de nos respondere pare et inte de
debeatis quo sup pstando sibi co
silio auxilio et favoe ad requisito
et ordinatō ipor' sup agend' alys
assiste debeat ut finitu ipm sibi co
missum tali' possit executioe mada
et nos de studio qmedare possim'.

Approbat romanos q' voluerunt
acquiescere monitis suis tu' edat 2

Romanis hor' urbis 2 civitatis
gla et incimetu ppli romanor'
a deo tosatee sollicitudini tenaciter
inheserunt ut ad eor' pmotioe freque
liuis mettam' legatos et mitte'
p quos et quos nram sup tanti vos
instruire at dare benivolentiam et favo
rem ut romanu p'ncipes auctori
suis voīs et effectu romā extollet
et romanum impiu pplm qui omne
ptate a suu ipatore qtulit potens
gentibus exaltaret et demu nre qual
et vince devotois affectus ppoito et
votis nris notiones qtuisset ut vel
lecus benivole psequi nram benivolen'
et favoe ut ab auditoes integritate
ppoite ingtitudinis no esset sua ut
i amatoe tuscat vnius nedu pro
ximus sed vnoe q' romani principes
monita qsiliu et pmissa qtinentibus
ortus pfuisset et ablati nu' favoris
affectu reddat vos inexcusabiles ap
oīs q' romani Romanu Imperatore
reipublicie audu incimeto audie
nl sequi dissimulanierit ad eor' romad'
et pfectu Voletes q' etia nos afavoe
desiste qsueto ad nos .. et .. de late
nro duxim' destinados qui nobis oīs
exigenti et qda p pte nra pdocrat
et ut favabiles affectus nros advos

pubcos honores opponat quam mada
deuoti vre qz ea que nos expete
nti culminis duximt fruit erede et effe
ctu psequte ople pro estimat debeatis

De comedacoe regni Sicilie et ordinatoe iustitie

Cupatis nos eta totius nre rei
publice causas et dilatiosu nrolis
aut modum volutibz cogitac no sut
labor abdicaueta sz requies que ad
conponend statu regni Sicilie cogitas
ut pote cu nil alia que ulbz nrs
patrie successionis deuoluat debitu
ul fortune felicitas aquisicois postmod
aggrauit ad regnu Sicilie patris regni
ipsius patris red cletus quodz viridia
rui nil agros nra propria cole disspo
nam ad illud potissime sathagentes
ut hereditas i totu amaritudine fructi
bus et nociuis i co pacis et iustitie
roborata sic affluet sic pducet nutrient
ut sic admirabilis omibz silmo spe
cies inuidia pncipu et nouina re
gnor et cu statu pacifico ppolor piusti
volent et ordo deceat ordinariu sole
pridio ordinat iustitia qz copiose
madauim regni nri fidelibz ministri
ut no mil ordo qz copia sexy et pund
voluntas nre ppoitu pcequte ad
tui ofsituatz ca appicia laboratores
utriq duxig etc

Fidelibz suis de marchia ut pareant sc ad obitum cum eo

Cum viris excellencie nre pximam
ventura estate potent et ma
gnifice onde ac extende disponamus
ut rebelles nri terti et attriti cle
na nre potencie diiungant adyma
uitate adyma nras et fidem tector
nrorum fidelium marchie pmpta no
bum et deuota assumge ac roborare
undiqz virbz i conspectu nro placide
appare ut laud tit bz pots apud
excellentia nram ff de bono i melius
promereri etc

Explicit decima quinta partis

In noie dni amen Nos vitigo
dei gra eps misney notu faci
mus et pnti pagina prestam qd tuc
mgro et ex yua et mgro Con
rad ex pte alta canoicos ecclie nre

sup pbenda eorundem ecce quod diuinis agi
taba suss nulf altercacibz hinc inde
hitis dco mgro et et C de osensu totius
capli a nobis W epm ber. ppoitu G de
cami T ppoitu Budissiney ocordit pmi
serunt promitteres fide data i manibz no
stras ordinato nras quod factu offico
nro impiolabili sine oductio obstaculo
obsuae. dicto arbito diudite dno Si
fridus de prucia capella sce margare
the sita in casto i manu ppoiti a quo
tenebat eand libalit resignat deinde
petebat vicaria sua qz tenebat de ma
de ctagh Cu ecca Calowe que fuit mgri
G admincc pmutari nos hito oplio
arbitr pdicto ut omis otrouisia i eccia
nra oquiescat pmutatoi dcoriq assen
sum et resignacoibz buficor ecce in
Calowe et micale a mgro G et dno S
de prucia i manibz nris libalit factis
hito osilio ppa decani patnor buficio
pdcor et toci capli nri vicaria et
capella sce margarethe mgro G pbende
noie assignauimus dnmq S ptenum ad eccam
Calowe sedm sun desiderid tu sentres
pmiso ut sup dicto G andrea buficia
habeat cu pnti pbenda qz nunc possidet
ut canonicus noie maioris pbende locu
sum possideat in qo recepty fut oia
iura i cho i capto et ex capty i pce
pcionibz dignitate psonatum et buficiorum
sint sibi salua ut qlz Canonicis emancipata
pata nre ecce cathedral exto cepto
ut vicarium no heat pse metho spale
sz vices suas pse ul palium i cantado
et legendo in cho tenebit ut alt ca
nonicus integri depedeto mgro G vna
vnuise tamen negoco ppoitus capella
sce margarethe ofert cui voluit de ca
nus vicaria vicario sedm osuetudine
retroactis tpibz obsuata. fructus in vicaric
dco mgro G executores p ano que
ag am tollent et vicario cui vicaria
a decano collata fuit qr stetit chorum
deserme dy a supplementu eciam vicario
tus quator talenta expensaris noie
ministrabit. de residuus redditibz dcti
executores voluntate testante oplebit
et dz hendo pocius ordinabit pro
remedio aie sue qz eas melius mdebi
expedire pns sub debitis omibz psoluti

Similr dicti executores tollent fructus
dce capelle cu fructibus puenie prbende
ig anni p anno gre et capellar p am
illu officiari p vicarium alium conti
nuit et ne alium supdicta conduate
et gra dto magro G ser dubietas ori
atur Sigillorum nostrorum et capituli
nre ecce ipsi decani arbitrio pdicte
munimine presentes litras duximus robora
dandum Actum et datum wisne i caplo
nro Anno dni m° cc° lxxxxi° ydus
marcii pontificatus nri anno xvi° .
ffirmis istis anno dni m° ccc° xxxxi°
feria sexta post festum Gregorii i Crac

Incipit summa dictaminis composita a magistro ponc(i)o provinciali. Deo gracias.

Dicturi de competenti dogmate dictaminis tractatum, quid dictamen sit in principio videamus. Dictamen est tra(ctatus) lis editus venustate egregia sinuatus colorum adorna(tus). Dictaminum aliud est metricum, aliud prosimetricum, aliud prosaicum, aliud rithmicum. Metricum est quod pedum numero et vocum attenditur sanctione. Prosimetricum est quod pertinet metrum prosamque pariter capitur. Rithmicum est quod sillabarum et vocum consonancia est contextum. Prosaicum est quod solutum a lege metrali longa se continua continuatione protendit. Et dicitur prosaicum a prosos quod est longum, sic prolixitas cum quadam. Due sunt species: epistolaris et non epistolaris. De non epistolari nichil ad presens. Epistolaris idem est cum epistola, que qualiter accipienda sit breviter videamus. Epistola est super missa oratio ex suis partibus non inhibite composita que vicem nuncii tenens affectum indicat delegantis. Sunt et alie partes epistole principales, non quod omnes epistole has omnes habeant, sed cum res exigit eas contineri, habere possunt, et quelibet ex illis ad rem non pertinet delegantis. Post ex artis dogmate permitti. Harum autem prima est salutatio, secunda exordium sive proverbium, tercia narratio, quarta petitio, quinta conclusio. Quarum descriptiones et doctrina per ordinem prosequamur. Salutatio est brevis oratio salutem voto mentis affectus et affatu non dissidens personarum quas in se continet notativa. Personarum enim alie sunt ecclesiastice, alie seculares, et tam in ecclesiasticis quam secularibus quedam sunt superiores, quedam mediocres et quedam inferiores. Verumtamen cum fuerint semper in salutationibus in suo dignitate ponentur. Aut si gradus sui contradicto hunc et in consiliis reperiantur, tunc persona mittens humilior indicatur et honoris tamen recipiens ponetur. Salutationum alia est prescripta, alia subscripta, alia circumscripta, alia absoluta. Prescripta est illa in qua primum nomen recipientis persone prescribitur competentibus adiectivis hoc modo: P. viro egregio sophie muneribus decorato B. salutem. Circumscripta est illa in qua primum nomen recipientis quoque circumscribitur competentibus adiectivis hoc modo: Viro egregio P. sophie muneribus decorato B. salutem. Absoluta est illa in qua primum nomen est recipientis persone absolutum adiectivis hoc modo: P. de tali loco B. de tali loco salutem.

Circa salutationes notandum est quod persone superiores tamen dei gratia debent uti hoc titulo, mediocres sibi usurpant eo quod non modicum gloriantes et quamvis idem eisdem scribentes adulatorie tribuant. Sed hoc sit summus omnium hominum ut exemplum nobis humilitatis preb(e)at se valde dei gratia non apponit, sed servorum dei servum se nominans scribit omnibus salutem et apostolicam benedictionem, nisi fuerint a fide catholica separati. In hiis enim nominibus nominum capitis hoc vel simile loco salutationis apponit erro(ri) suo finem imponere ... veritatis semitam prosequitur et huiusmodi. Omnes autem catholicos vocat dilectos filios simpliciter preter episcopos et eis superiores quos venerabiles fratres appellare consuevit. Omnes autem catholici vocant eum sanctissimum patrem et dominum dei gratia summum pontificem se devotos filios appellantes preter episcopos et eis superiores qui fratres non filios se appellant, apponentes salutationibus debitam obedienciam vel subiectionem si sint clerici presertim ... religiosi. Alii quidem signum religionis ... ... debitam reverenciam vel ... et fidelitatem si temporales sint. Infideles ... nichil apponunt salutationibus ... ... obedienciam quod subito sit ... apposuerunt talem salutem ... ... exemplum ...

Gregorius episcopus servus servorum dei dilecto filio F. ... Romanorum et semper augusto salutem et apostolicam benedictionem. Imperator pape.

Sanctissimo patri et domino Gregorio dei gratia summo pontifici devotus filius F. eadem gratia Romanorum imperator et semper augustus salutem et debitam fidelitatem. Sic scribere ... alius imperatoribus et alii imperatores illi romano tamen solum ... et semper augusto quod est privilegium romani imperatoris et debitam fidelitatem loco cuius ponent debitam reverenciam. Alii non nisi spiritualiter se tenentur. Imperator autem romanorum et spiritualiter et corporaliter sibi tenetur. Papa Regi.

Gregorius episcopus servus servorum dei dilecto filio viro catholico P. Regi francie salutem et apostolicam benedictionem. Sic econverso.

Sanctissimo patri et domino G. dei gratia summo pontifici suus devotus filius P. eadem gratia rex francorum salutem et devotam reverenciam.

Sic scribet premissis aliis regibus et aliis regibus. Illo remoto solum uno catholico quem apponit regi francie et regi Ierosolimitano. Hinc quia semper fidelis extitit. Illi vero quia defensor est christianitatis. Mediocres autem persone seculares ut comites vicecomites marchiones duces nobiles viros premisso appellat locum suum et dignitatem cuilibet assignando hoc modo. *Premisso comiti vel duci.*

Gregorius etc. Dilecto filio nobili viro comiti provincie vel duci burgundie salutem et apostolicam benedictionem. Idem preservant persone mediocres et assignando eis nomen et locum sue dignitatis. *Premisso in fine persone seculari.*

Gregorius episcopus servus servorum dei. Dilecto filio P. de tali loco salutem et apostolicam benedictionem. *Sic e converso.*

Sanctissimo patri etc. Suus devotus filius P. de tali loco salutem. De talibus dictum est, scilicet quod de nichilo salutationi domini premisso apponunt. Si autem apposuerint tale erit: salutem et se ipsum ad pedes vel salutem et devota pedum oscula. *Sequitur qualiter premisso scribit ecclesiasticis personis.*

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili patri tali episcopo vel archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem. *Sic e converso.*

Sanctissimo patri et domino G. dei gratia summo pontifici P. eiusdem gratia tal' episcopus salutem et debitam obedientiam vel subiectionem. *Premisso episcopo cardinali.*

Gregorius episcopus servus servorum dei venerabili fratri tali episcopo atque sacrosancte romane ecclesie tal' sancti ... titulo cardinali salutem et apostolicam benedictionem. Si non esset episcopus [illegible] non appellaret eum fratrem sed dilectum filium assignando ei nomen et titulum cardinalis et si idem sit delegatus. Si non est episcopus vel archiepiscopus non appellat [illegible] eum fratrem sed dilectum filium assignando sibi nomen legationis hoc modo.

Gregorius episcopus etc. Dilecto filio preposito vel decano vel archidiacono vel canonico tal' ecclesie sacrosancte romane ecclesie in tali provincia legato salutem et apostolicam benedictionem. *Sequitur de mediocribus personis.*

Gregorius episcopus servus servorum dei. Dilecto filio P. viro religioso tal' monasterii abbati salutem et apostolicam benedictionem. *Premisso abbati. Sic e converso.*

Sanctissimo patri etc. P. suus devotus filius dictus abbas tal' monasterii licet immeritus salutem et orationes vel obedientiam vel subiectionem. *Premisso archidiacono.*

Gregorius etc. Dilecto filio et discreto P. tal' ecclesie archidiacono salutem et apostolicam benedictionem. *Sic e converso.*

Sanctissimo patri etc. Suus devotus filius P. tal' ecclesie archidiaconus vel minister humilis salutem et obedientiam vel subiectionem. *Premisso in fine persone ecclesiastice.*

Gregorius episcopus servus servorum dei dilecto filio P. tal' ecclesie canonico capellano diacono subdiacono vel tal' viro filio salutem et apostolicam benedictionem. *Simplex canonicus vel monachus vel capellanus diaconus subdiaconus clericus premisso.*

Sanctissimo patri etc. Suus devotus filius tal' ecclesie canonicus vel monachus capellanus diaconus subdiaconus vel tal' viri filius salutem et debitam obedientiam vel subiectionem vel se ipsum ad pedes et hiis similia. *Sequitur de superioribus personis secularibus qualiter eis scribant ad invicem et subditis subditi eis.*

Superiores autem persone seculares se preponunt et aliis omnibus subditis. Subditi eis preponuntur. Inter se autem utuntur salutationibus amicorum dicentes salutem et dilectionem, amoris perseverantiam vel integritatem et amorem perpetuum conservandum vel amoris vinculum indissolubile et hiis similia. Subiectos autem suos fideles appellant scribentes eis salutem et suam gratiam. Subiecti vero ipsos appellant illustrissimos dominos scribentes eis salutem et debitam fidelitatem. *Imperator Regi.*

Fredericus dei gratia romanorum imperator et semper augustus illustri viro P. dei gratia regi francie salutem et dilectionem vel ut supra de salutationibus amicorum. *Sic e converso.*

Illustrissimo viro F. dei gratia romanorum imperatori et semper augusto P. eadem gratia rex francorum salutem et amoris perpetuam firmitatem vel ut supra de amicis. *Rex comiti subdito.*

Petrus dei gratia rex francorum illustri viro et fideli suo P. dei gratia tal' comiti salutem et suam gratiam. Si non esset subditus non appellaret eum fidelem nec apponeret suam gratiam sed scriberet ut amico. *Sic e converso.*

Illustrissimo domino P. dei gratia regi francie R. suus fidelis tal' comes eadem gratia salutem et fidelitatem tam debitam quam devotam. Si non esset subditus non apponeret fidelis suus nec debitam fidelitatem sed scriberet ut amico. *Rex episcopo vel subdito.*

Petrus dei gratia rex francorum fideli suo P. eadem gratia tal' episcopo salutem et suam gratiam. *Sic e converso.*

Illustrissimo domino P. dei gratia regi francie R. eadem gratia tal' episcopus salutem et fidelitatem tam debitam quam devotam. Si non esset subditus non appellaret rex fideli suo nec suam gratiam sed scriberet ut amico. Nec episcopus appellaret regem dominum. *Rex civibus suis.*

Petrus dei gratia rex francorum suis fidelibus universis civibus de tali loco salutem et suam graciam. *Sic e converso.*

Illustrissimo domino P. dei gratia regi francie sui fideles universi burgenses vel cives de tali loco salutem et fidelitatem tam debitam quam devotam.

Mediocres autem persone seculares utuntur inter se salutationibus amicorum nisi altera sit subiecta alteri. *Sequitur de mediocribus personis secularibus.*

appellantes se nobilissimos. clarissimos. illus
trissimos. et hiis. Subiectos aut suos appellat
fideles et scribunt eis salut et suam gram
Archiepus vel epus si sit subiectus comiti vel duci
appellat eu illustrissimu dnm. sicut alii
subiecti et scribit ei salut et debitam fidelitatem
et comes eu appellat fidelem suu. Si uo no sit sb
ditus semp comes vel dux pponet nome epi et
scribunt sibi ad inuicem ut amici. Comes comiti
Illustrissimo viro. p. dei gra tal comiti. p. eidem
gra talis comes salut et dilectoem vel ut e de amicis. Comes ...... militi .... suo
Petrus dei gra tal comes. nobili uiro et fideli
suo. p. tal loci dno salut et suam gram. Ecu
Illustrissimo dno. p. dei gra tali comiti. b. talis
miles suus fidel salut et debitam fidelitate
Hugo dei gra tal comes fi Comes ciuibz suis
delibus suis vniusis ciuibus de tali ciuitate
vel militibz et hoibus de tali castro ciuitate vel villa
salute et suam gram. Sic econuerso
Illustrissimo. p. dei gra tal comiti. sui fideles vni
usi burgenses vel ciues de tali loco. et vniusi mi
lites et homines de tali castro vel villa salutem
et debitam fidelitatem. Sequitur de psonis eccal
Primates eccliae sicas qualit scribant et
fres in xpo venia aduicem et sbditis sing
biles se appellant. n alt alti sit sbi sbditi eis
tus. Subiectos uo suos appellant dilcos i xpo fi
lios. scribentes eis salutem. et epalem bndictoem
si sit epus. si uo archiepus epalem. Subditi uo suos
supiores appellant in xpo venerabiles pres et
dnos scribentes eis salut. et obed et subiectoem
tam debitam qm deuotam sicut p ex patebit
Venerabili in xpo fri. p. dei gra. Epus epo
ch. epo. b. eidem gra tal epus salut et mutua
in dno karitatem. Epus archiepo suo
In xpo venerabili pri et dno. p. dei gra tali epo
archiepo. Fred diuina miseratoe tal epus salut
et obediam. Archiepus uo cuius sit e sbditus se
pscribit. Venerabili in xpo fri. et apponit salut
in dno ihu xpo. vel mutua in dno karitate et h
hiis similia. Episcopus archidiacono
Petrus diuina miseratoe tal epus. dilco
in xpo filio discreto uiro. b. eidem eccle ar
chidiacono sal et epalem bndictoem. Si uo eet
sbditus non appellaret eum filiu sz discretum
virum. nec apponeret epale bn. sz scriberet ut
amico. Sic ...... eo ...... nec ...... sb
Venerabili in xpo pri et dno. p. dei gra tal epo
b. tal eccle eidem gra archidiacon vel mi
nister humilis salut et debitam obedienciam. si
no esset subditus no appellaret eu prem nec apponeret
obedienciam sz ita scriberet. Honestissimo viro ac
decreto. p. dei gra tali epo. fred. eide gra tal eccle ar
chidiacon salut et sinceru et honorem. vel salute et de
uotissimu famulatu. vel sinceru graciosum. Epus abbi
Petrus dei gra tal epus dilecto in xpo filio. p.
viro religioso tal monastii abbi. salute et epale
bn. si uo no sit sbditus non apponit dilectu filium
nec epale bn. sz scribit ut amico. Sic econuso
Venerabili pri in xpo ac dno. p. dei gra tali epo
b. eidem gra dcus abbas tal cenobii salute
et orones. vel obedienciam tam debitam qm deuoc
tam. Si non sit sbditus non appellat eum prem
nec apponit obediam sz scribit ut amico. Epus capllo
Petrus dei gra tal epus. dilco in xpo filio. p. tal
eccle capellano vel diacono vel clico. salutem et
episcopalem benedictoem. Sic econuerso
Venerabili in xpo pri ac dno. p. dei gra tal
epo suus deuotus filius. p. tal eccle. sacerds
humilis. salut et obed. debita et deuotam. Sequitur
Girardus diuina miseria de mediocribz psonis
toe tal eccle archidi ecclasticis qualit scri
aconus. dilco in xpo. p. talis bant suis sbditis et eo
eccle capellano salute. et sic archidiaconus capllo.
curam gerere diligy. ne in die sbeti iudicii cuiusqs
rapiat portoem. vel aliqd tale qd exhortet ipm
ad suu offiu exequndum. Sic econuerso
Discretois titulo decorato. dno. h. dei gra tali
archidiacono. b. tal eccle sacerdos humilis
salute et sinceru et honorem tam debitu qm deuo
tum. Non apponit obediam nisi sbdit epo cui et appo
nere et suare tenetur. Abbas priori vel monacho
Frater Willermus diuina miseratoe. dcus abbas
tal monastii. dilcto in xpo filio. p. eidem lo
ci priori. vel tal eccle. priori si ex hunt mansionem
vel eidem loci monacho. salut et neglectis tempali
bus solu celestia contemplari vel aliquid tale q exhor
tetur ipm ad suu ordinem osuandu. vel salute
et orones. vel salut in dno nro ihu xpo. vel salutem
et karitatis bonis opibz indulgere et c. Monachus
In xpo venerabili pri et dno. p. viro re vel prior abbi
ligioso dei gra tal cenobii abbati dignissimo suo
fr. b. eidem loci monachus suus deuotus filius
salut et debita obediaz. Hoc q dcm est de abbate
et monachis intelligendum est de abbatissa et
monialibus. Abbatissa eni q ad h abbis et moniales loco retinent monachorum. Sacerdos sacerdoti
Dilecto in xpo fri vel sic venerabili uiro et discre
to. p. tal eccle capellano. b. tal eccle sacerds

humilis salutem et mutuam in domino karitatem. vel sa
lutem in domino ihesu christo. *Sequitur de salutacionibus amicorum*

Dilecto / simo · precordiali · simo · in
timo · simo · fideli · simo · sincero · simo
diligendo · simo · perfecto · simo · amico · et huiusmodi p. de
tali loco · b · suus amicus fidelis · suus et huiusmodi salutem
et dilectionem · vel dilectionis perseveranciam vel integri
tatem amoris · vel amoris perpetui firmitatem · vel sa
lutem et perpetue · vel omnimode dilectionis oscula et am
plexus ut amoris vinculum indissolubile · vel salutem
et siquid poterit carius inveniri · vel salutem et honorum
omnium incrementum · vel cunctorum successuum uber
tatem · vel salutem et ad probitatis · vel dignitatis · vel mag
ne laudis · vel magne sanctitatis titulum pervenire et huiusmodi

Sequitur de salutacionibus parentum et filiorum

Reverendis parentibus
Venerandis honorandis · metuendis pre cunctis mortali
bus diligendis et huiusmodi · p. et b. de tali loco · G. filius
eorum filiorum humillimus si sint plures vel eorum
devotissimus filius salutem et filialem subiectionem

Patris filio

Petrus de tali loco · dilecto filio
o suo · b. salutem et paternam benedictionem · vel salutem et ad pro
bitatis titulum suspirare · vel salutem et bonis moribus in
formari · vel salutem et viriliter facere factum suum · vel salutem
et laudabiliter suum studium exercere · vel salutem et totis
viribus inchoato studio et bonis moribus insu
dare et huiusmodi · Mater non mittit benedictionem · sed maternam dilec
tionem vel pietatem · hoc enim habuit pater ab abraham
qui primus ysaac suo filio benedixit. Explicit
de salutacionibus hoc notato quod salutacio scribentis
artis sepe prejudicat · et solo eius arbitrio est sa
lutacio facienda · Nulla tamen dignitas vel potestas
tollit filialem subiectionem · Quidam episcopus vel archiepiscopus
patrem suum humilem honorabit preponendo ipsum
in salutatione hoc modo · Reverendo patri et domino
p. de tali loco · b. dei gratia tali episcopus suus devotus
filius salutem et filialem subiectionem · Pater non resti
tuens preponet nomen episcopi filii sui gratia dignitatis
nec apponet paternam benedictionem · sed scribet in hunc modum
Dilecto filio · p. dei gratia tali episcopo · pater suus ·
salutem et filialem subiectionem cura pervigili gubernare
vel huiusmodi. *Sequitur de proverbio.*

Proverbium est brevis oratio sibi intrans benivolenciam
auditoris · Tale enim debet esse proverbium
quod ipso audito tota summa epistole sum
matim percipiatur · ut si dicatur pium patrem
esse dignoscitur suo indigenti filio subvenire
manifeste potest pater percipere quod filius est indi
gens et quod petat subsidium ministrari · Proverbium
et exordium idem sunt quamvis quidam consueverunt fa
cere differenciam inter ipsa · dicentes proverbium esse
cum generalis ab inicio collocatur · Exordium quando post

salutacionem negocium excedit. Nulla tamen est differencia in
ter ipsa. Dicitur enim proverbium quando primum sibi in
negocio et quamvis mittit de consuetudine · tamen secundum
locum debet racionabiliter obtinere. Proverbium enim
a secunda sede se patitur amoveri · et potest in nar
racione vel peticione · vel conclusione vel in fine epistole ad
aptari · quia alie partes epistole locum suum tenent immo
biles et immutabiles. Ut si dicam precor dominacionem vestram
quatenus presentium latori pro aliquod beneficium conferatis · quod
quidem si feceritis premium habebitis ac si persone mee
ipse foret factum · est enim homo vite laudabilis
et honeste · et non habet unde possit comode sustentari

Proverbia filiorum ad parentes

Sicut bonus ortolanus
plantacionem suam diligenter
excolit · sic bonus pater debet facere suo studenti filio
sumptus et libros necessarios ministrando · sicut
qui de novo plantavit vineam ei debet diligenter
culturam et assiduam exhibere · ut inde fructus
possit recipere tempestivos · Sic pius pater debet facere
suo studenti filio cum diligencia sumptus et libros
necessarios ministrando ut ad fructum possit venire satis
tempestive · Qui studenti filio ministrat necessaria
quasi colonus in agro suo seminat · unde fructum reci
piat centuplatum · Quasi candelam accendit
qui suo filio studenti cum diligencia sumptus necessarios
subministrat · Nam cum instructus fuerit super lumen
utilitatis honoris et glorie ministrabit · Quando suffi
ciens est filius in gramatica competenter dignum
est quod eundem pater eius transferat statim ad maiorem
Qui suum filium facit phisicam quasi quandam agriculturam
constituit · unde potest colligere fructum in hyeme
et estate · Sciencia phisicalis est lucrativa precipue · unde
consulte facit pater non multum habundans pecunia si pro
curat in ipsa sciencia suum filium informari · qui balistam
vel arcum tendit in adversarios · qui suum filium fa
cit audire ius canonicum vel civile · Nam cum instruc
tus fuerit amicos poterit defensare · et inimicos multi
mode impugnare · contra inimicos exigit et pro
amicos machinam qui procurat quod suus filius sit
legista · Nam per ipsum poterunt defensari · et inimici
non modicum impugnari · Dignum est immo dignis
simum quod pater filio ad theologiam statim sciendam suspiranti
sumptus et libros necessarios subministret · Nam hec
est omnium sciencia domina et regina que ducat fideles animas
ad salutem · Quando filius ad discendam liberalem scienciam non
est aptus · cum sit nimis durus ingenio · discrete
facit pater si eum removeat ab officio clericali ad aliquod
aptum officium transferendo. Pium patrem esse dig
noscitur contra suo indigenti filio subvenire · super
miseria filii commoveri debet materna pietas et eidem
quamvis non sufficiens quantulumcumque tamen subsidium desti
nare · Naturaliter moveri debent parentum viscera

super miseria filiorum et maxime qui in carcere detinentur
contra naturam est talis avaricia quod pater in carcere fi-
lium dimittat pro re filium cum facultatem habeat redimen-

Tunc parentes libenter **proverbia parentum ad filios** di-
tribuunt quicquid possint filio postulanti quem
reperiunt quod laudabiliter faciat factum suum. Tunc ortolanus
libenter excolit ortum suum quem stultum sperat esse firmis-
sime fructuosum. Nemo plantaret vineam immo
plantatam evelleret si ex ipsa non speraret colligere fruc-
tus bonos. Terram illam agricola libenter excolit in qua
futurum credit firmissime bonum bladum. Nullus
candelam faceret nisi ex ipsa posset habere suo loco et tempore
bonum lumen. Cum studiatus est competens in gramatica
non restat aliud nisi quod ascendat ad artes vel ad scientias
maiores. Sicut inter paleas granum eligitur sic inter
artes et scientias illam debet quisque diligenter inquirere quam
esse magis noverit fructuosam ¶ Propter hoc est quod
nimis fit scientia scientiam per ipsam ius amicorum defenditur
et inimicorum perversitas impugnatur. Theologie scientiam
scientiam esset audire optimum, sed minus est pauperibus
fructuosa. Saxum enim quo nichil durius interrumpit gutte
frequentia sic et ars perditur eam exercenti cui dili-
genter. Verecundiam debet adultus et fortis filius cum a
matre paupercima credit pecuniam extorquere cui deberet
potius in necessariis providere. Turbari non debet filius
si quando pater propter impotenciam dimittat vel prorogat ei
pecuniam destinare. Quamvis sua culpa in carcere
sit filius non potest mutare paterna pietas quin eidem in tali
articulo in quantum poterit suffragetur. Cum sua culpa
cadit in carcerem satis dignum est quod in eo tam diu
maneat donec suam firmitatem plenarie recognoscat

P[atrui] refert avunculi quod bona **proverbia nepotum ad avunculos**
sui nepotis custodiat fideliter tamquam
pater. In nepotis absencia bonus debet avunculus tamquam pater
bona sua procurare. Non est tantum patruus immo pater
karissimus qui suo indigenti nepotulo manum por-
rigit ad nutricem pro se laborat. Siquidem qui
suo nepoti acquirit commodum et honorem quia nepos est
oculus sui avunculi et sic per consequens sua sunt omnia que
nepos habet vel est in posterum habiturus. De nepote fili-
us esse curat plus avunculus quam suum proprium qui ipsum
dirigit ad probitatis titulum impendendo ei commodum et iu-
vamen. Quamvis semper plus avunculus suum nepotem
amare debeat tunc est maior ira quem pauper est
in studio et non habet aliquod refugium preter ipsum ¶ Bonum
decet pro facto patruum suum nepotem procurare alicubi
honorabiliter collocari ut eum valeat fruire quam diu
vixit tamquam domino atque patri. Decens est avunculorum
multum honorabile si per ipsum consequatur suus nepos
beneficium vel splendidum. Non debet esse facilis ad credendum
prius et discretus avunculus si quando forte audierit
quod aliquis sinistra faciat suus nepos. Nam rara fides
est ideo adhibenda quia multa multociens mentiuntur

Proverbia avunculorum ad nepotes

Paratus est semper avunculus nepotem suum diligere
et bona sua fideliter custodire dum tamen laudabiliter
faciat factum suum. Iustum est quod avunculus sui nepotis
absentis maxime procuret negocia diligenter dum modo ita
se habeat quod de ipso in veritate nulla possit infamia
predicari. Cum nepos nititur studendo vel aliter ad pro-
bitatis titulum pervenire dignum est quod senciat ma-
num avunculi ad iuvamen. Cum est sine dubio quia nepo-
tis decus et commodum redundat in gloriam sui avunculi et
honorem. Et ideo eius promotionem debet cum diligencia pro-
curare. Multum pro facto gaudet avunculus qui suum ne-
potem perspicit ad probitatem et ad scientiam anhelare
et eidem adhuc consilium et auxilium ministrare dum
indigeatur. Bonus avunculus nepotem suum diligit
tamquam pater et si pauper est ei debet subsidium ministrare
dum modo videatur pro viribus ad honorem probitatis
atque scientiam suspirare. Discreto nepoti debet avun-
culus locum honorabilem et dignitatem totis bonum
acquirere iuxta posse. Nam in statu nepotis prospero
mens et corpus gloriantur. Cum sint avunculi sui
nepotis redditus atque beneficia non est mirum si pro-
curet in quantum poterit quod eius nepos habeat gratum
beneficium vel prebendam. Et si audierit cito non
debeat malaque de suo nepote dilectissimo dum
avunculus semper tamen in suis animis consistatur et
ideo sic se debet habere nepos in omnibus quod ex ipso nulla
possit simulta suspicio suboriri. **proverbia fratrum ad fratres et ad sorores**

Sicut protestatur divina pa-
gina qui patrem suum et matrem hono-
rat longevus efficitur super terram. Cum subditus
obediens suis existit parentibus non solum magis di-
ligitur ab eisdem sed adeo et hominibus universis
Mutuum se ipsum debet quisque diligere fratrem suum
cum sint ex eodem sanguine generati et parentes
inducere diligenter quod eidem subveniant indigenti
non solum quod promittit frater sed plus et debet attendere
bonus frater. Fratrem suum debet tamen diligere soror pia quod
si aliter habere nequeat furtim debet a parentibus vel marito
accipere quod eidem indigenti valeat ministrare.
Soror discreta et callida suis debet maritum et parentes
et ad amorem sui fratris indigentis et ad subsidium infla-
mare. Sororis dilectissime grata presencia sui
fratris delectantur non modicum mens et corpus

Cum sint consangui- **proverbia consanguineorum ad consanguineos**
nei eiusdem carnis et
sanguinis unus debet alteri dare consilium et avisamentum in
negocio et iuvamen. Corpus suum et pecuniam debet
ponere consanguineorum unus pro morte alterius vel
iniuria vindicanda in omni necessitatis articulo
debet esse paratus consanguineus in quantum poterit suo
consanguineo subvenire. Numquam genus timeret
aliquid si consanguineorum unus alterum defensaret

Unus alterius sociorum **proverbia sociorum ad socios**
fidelium debet procurare negocia diligenter

per eodem hospitium retinendo et camiam et alia
que sibi necessaria videbuntur. Seminare debet socius unus
de altero bonam famam et parentes inducere ut eidem
mittant pecuniam indigenti. Si deus unum sociorum
ditaverit in paupertate alio remanente, dives debet dare
pauperi consilium et iuvamen. Si libris vel rebus aliis
sociorum alterius alter indigeat, satis est dignum quod ei
faciat copiam commodando. Qui sine magno potest
dispendio commodare debet suo dilecto socio quicquid habet.
Socialis requirit dilectio quod unus alterum sociorum cum di-
ligencia exhortetur ut faciat quod in suum possit de-
cus et commodum redundare. **Proverbia amicorum ad amicos**

Amicorum fidelium inter dignoscitur quod unus
alteri statum suum notificet prosperum vel pravum. Quia
postquam scit bonus fuit casum eidem asserere exultandi.
Nullo enim melius perfectum operis vera dilectio experitur.
Cum unus amicorum alterius scire statum desiderat dig-
num est quod eidem cum actione gratiarum multimoda resti-
tuatur. Qui guerram habet vel gravamen aliquod ami-
corum suorum debet auxilium implorare. Non est verus
amicus immo sophisticus qui necessitatis articulo a-
mico suo subsidium denegaret. Hec requirit vera di-
lectio amicorum quod unus iuvet alterum mutuando
vel aliter quantum potest. Qui libenter solvit debitum facilius
debet et prestet quam vult mutuum iterare. Preces por-
rigere debet unus amicorum pro altero ubicumque hoc sibi
viderit expedire. In omni casu fidelis debet quisque
consilere illi quem diligit quamvis ipse consilium
non requirat. Sicut amici sui grata presencia
gratulatur amicus alicuius sic eidem absencia contri-
statur. Amicorum vera dilectio nec locorum nec temporum
dissolvitur intervallo. Qui vere diligit suum ami-
cum semper desiderat presencialiter intueri atque ser-
vicia eidem facere graciosa. **Proverbia inimicorum ad inimicos.**

Dignum est illi facere dampnum
et iniuriam qui hoc inferre alteri non veretur. Jus-
tum est illius bona capere qui aliorum iniuste de-
tinent vel usurpant. Qui ius suum consequi nequit
cum bonorum dulcedine non est mirum si aliter quoquo-
modo potest consequatur. Justum est quod quis ius suum non
potest consequi cum amore odio se saltem si valeat consequatur.
Diffidandus est quilibet qui facit alteri dampnum
et iniuriam et non vult monitus emendare. Sicut vulga-
le dicitur proverbium lupus capra mortua non terretur.
Sic minas semper pertimescet inimicus nunquam faciet
bonam predam fur qui contingit quod timore lupi non
audacia canis latrant. Qui plus timescit mul-
tociens plus minatur non terretur minus nec
flectitur cor virile. **Proverbia dominorum ad prepositos**

Fidelis debet prepositus castrum sibi commissum cum
summa diligencia custodire ac munire ta-
libus armis et victualibus quod tempore guerre va-
leat incursus malignancium expectare. Caute

debet esse bonus prepositus vel discretus et fidelis et
peritus armis et socium suum sequi dominum quamquam man-
datum recipit ab eodem. Ita debet tenere iusticiam
bonus prepositus et discretus ne inferat iniurias vel
pressiones indebitas sive custodie commendatis.
Cum prepositus iniuriatur aliis qui iure suo domini de-
iusticia conservare domino facit dedecus et in suum
peccat officium et sic culpam meretur tripliciter condep-
nari. Cautus debet esse bonus prepositus et fidelis quod
quando dominus suus voluerit pecuniam sibi possit super suis
redditibus destinare. **Proverbia prepositorum ad dominos**

Qui per suam potenciam maliciam vel superbiam
non obediunt suo preposito ut deberent domino
dedecus pro certo faciunt et per ipsum deberent acri-
mine castigari. Cum prepositus per se non sufficit
obviare maliciis perversorum, tunc suum dominum debet au-
xilium invocare. Si quando prepositus mandatum domini
non adimplet, non ob hoc debet incontinenti dominus per-
turbari, sed postea inquirere quare non adimplevit quod
mandavit. **Proverbia creditorum ad creditores**

Non videtur fidem suam servare integram qui
non solvit quod promisit, fidem frangit, si qui-
dem et eius pignora deberent capi. Sicut creditor
in mutuando liberalis et facilis reperitur, sic debet
esse debitor in solvendo quod bene solvit debitum
facilius potest mutuum iterare. **Proverbia debitorum ad creditores**

Excusare debet per impotenciam qui
non solvit in tempore quod promisit et
post tempus satisfacit plenarie creditori. Multa
per impotenciam excusantur que fiunt ex certa
scientia non habent materiam excusandi. Magnum
facit amorem creditor mutuando pecuniam
debitori. Sed cum tempus solutionis prorogat tunc
amor siquidem perduplicatur. **Proverbia secularium ad religiosos**

Sancti religiosi deberent pro-
fessoribus discordantes ad concordiam
revocare. Cum sit pax vinculum karitatis, karita-
tivi deberent homines inter inimicos pacem et
concordiam seminare vel guerram saltem
si se dari non potest intreugare. Exaudiri debet
qui suum filium devote postulat monachari cum
sit vita salutifera monachorum admitti debet illa
peticio cuius effectus redundat in dei servicium et in
petentis salutem et concedentis pro animarum. Religi-
osi libenter omnes reciperent si panis eorum posset
omnibus habundare. Qui tali pondere se ipsum gra-
varat quod non possit ipsum commode sustentare, non
est pro certo sapiens reputandus. **Proverbia capellanorum ad capellanos**

Contra deum est et ius canonicum
cum sit capellanorum unus alterius
parrochianum sepeliat vel recipiat ad alique
sacramentum nisi hoc fecerit sui capellani li-
cencia speciali. Non offendit capellanus si per

parrochianum alienum sepeliat in suo cimiterio cum ibi decedens eligit sepulturam. Sua tamen parrochialis ecclesia de relictis debet habere omnibus vel unam portionem. Cumque sint animalia illi debent ecclesie decimari in cuius territorio per totam hyemem depascuntur. Ius est et consuetudinarium quod nullus sacerdotum alterius parrochiano concedat coniugii sacramentum nisi super hoc habuerit a suo capellano licenciam specialem. *Proverbia subditorum ad prelatos*

Ad maiora consilium debet recurri in casu dubio simplicitas subditorum. Certificari debet in casu dubio subditorum simplicitas per suorum prudenciam prelatorum. Cum unus subditorum iniuriatur alteri per maiorem debet iusticiam coherceri. Prelatorum refert officii subditorum suorum iura cautius defensare. Bonus prelatus se debet opponere contra laycos et suos clericos malignantes. Non est pastor sed mercenarius qui gregem suum pro viribus a lupi rabie non defendit.

Sicut minor intellexit *Proverbia prelatorum ad subditos* nosse consilium in casu dubio prudenciam prelatorum, sic prelati debent eisdem sanum consilium ministrare. Inter subditos nata discordia per superiores debet iudicium terminari. Qui officio sibi commisso abutitur dignum est ut eodem turpiter spolietur. Qui preceptis sui prelati non obtemperat pena debet canonica castigari. Mandatum sui prelati et formam mandati potest debet adimplere subditus dum tamen caveat diligenter si non vult de inobediencia contempnari. Talis debet esse sacerdotum conversatio quod inde layci caritatis ad opera informentur. Non est verus sed falsus monachus qui tamen portat habitum et nullam facit opera monachorum. Qui male ministrat et bona sibi commissa dissipat ab administratione debet amoveri ac puniri taliter quod inde ceteri consimiles terreantur. Sicut ovis a grege morbida sic monachus turbativus et incorrigibilis a conventu debet consorcio removeri ne unius nequicia multorum bonitas corrumpatur. *Proverbia prelatorum ad laycos*

Nullus potest laycorum dispositione vel constitucione de rebus ecclesiasticis vel personis quod si attemptare presumpserit est in animadversione canonica puniendus. Nunquam debet potestas layca religiosos vel clericos in ditare vel capere vel captos retinere quod si presumpserit [illegible] debet ecclesiam condempnari. Cum laycus bona ecclesiastica usurpat vel detinet usurpata non potest innitare prelatus suo requirente officio quin ipsum ad restituendum compellat ecclesiastica censura. Tunc adhiberi debet brachium et potencia secularis quando per eam ecclesiastica censura non potest malicia coherceri. *Proverbia prelatorum ad prelatos*

Siquis non potest episcopus sollempnes ordines celebrare consuetudinarium est et de iure quod alteri suo convicino episcopo celebranti suos transmittat clericos ordinandos. Contrarium est decreto et consuetudini quod episcopus recipiat in sua dyocesi ad ordines vel ad titulum vel ad aliqua beneficia ecclesiastica sine litteris suorum prelatorum commendaticiis clericos alienos. Nullus debet episcopus aliene dyocesis ordinare clericos nisi ab episcopo rogatus fuerit eorundem. Testimoniales habentes super suis ordinibus concedantur presbiteris ut ubique ad divina officia sint recepti. Ab uno prelatorum lata sententia debet ab altero inviolabiliter observari sicut iura canonica protestantur. Satis dignum est prelatorum alterius preces dignanter exaudiat et procuret effectui mancipare. Qui libenter exaudit preces alterius suas facit suo loco et tempore exaudiri. *Proverbia dominorum ad vasallos*

In necessitatis articulo comprobatur fidelitas vasallorum. Non tamen bona sua sed corpus et debet exponere fidelis vasallus pro suo domino defendendo et suos inimicos pariter inpugnando. Sicut vasallus domino sic eciam vasallo dominus debet consilium et auxilium fideliter in omnibus impertiri. Fidelitas consilium et auxilium dominis esse debet recepta inter dominos et vasallos. Cum vasallus multa mala patitur pro suo domino et expensas facit modicas satis dignum est quod inde sibi faciat retributionem competentem. *Sequitur de narratione*

Narratio est oratio res gestas explicans vel gerendas vel que geruntur vel ita mentiens ut per eam sic posse fieri ostendatur. Narrationum alia simplex alia multiplex. Simplex est illa qua ad unum tantum negocium sumitur explanandum. Multiplex est illa que sumitur ad plura negocia explananda. Debet ut certa narrationes omnimodis plenam doctrinam habeas. Attende cum diligencia que secuntur. Insinuatione. Reseratione. Demonstratione. Declaratione. Significatione. Indicatione. Inditione. Tenore. Aptione. Notificatione. Enucleatione. Presencium. presentis paginule. Huius paginule. Istius cedule. Istius petitorii. Scripti huius presencium litterarum. Scripture huius istarum aspiciencium ista litteratoria. Dominationi. Discretioni. Nobilitati. Strenuitati. Paternitati. Firmitati. Probitati. Sanctitati. Honestati. Benignitati. Probitati. Religiositati. Caritati. Pietati. Mansuetudini. Societati. Dilectioni. Vestre. Tue. Clareat. Pateat. Liqueat. Appareat. Notum fiat. Clarum fiat. Apertum fiat. Declaretur. Manifestetur. Insinuetur. Significetur. Notificetur.

¶ Caritatis. Venerande. Honorande. Metuende. Diligende. Peramande. Excellenti. precellenti. ¶ Generose. Divulgare. Promulgare. Notare et huiusmodi. ¶ Vel sic dimissis illis verbis ¶ Clareat liqueat. pateat et cetera. ¶ Significo. Notifico. Aperio Resero. Insinuo. Enucleo. clarifico. Notum facio apertum facio. Manifestum facio et huiusmodi Venerande et cetera. ¶ Vel sic dimissis illis verbis. Clareat pateat et cetera. tollis ¶ Significo. Notifico et cetera. Venerande et cetera. ¶ Cupio Desidero. affecto. opto. preopto ¶ Declarare. Demonstrare plurimum reserare. Non modicum aperire. Siquidem judicare et huiusmodi ¶ Vel sic insinuare. Significare. Judicare et huiusmodi ¶ Vel sic enucleare ¶ Cupio. desidero opto. non modicum volo quam plurimum preopto siquidem ¶ Donatorum et cetera. ut supra venerande et cetera. ¶ Vel sic insinuatione. per et cetera ut supra ¶ Maxime ¶ Cupit. Desiderat preoptat ¶ affectat ¶ disponit proponit. Simplicitas. Pravitas. Insufficientia. Humilitas. Ignorancias et huiusmodi ¶ Declarare demonstrare. Judicare. aperire et huiusmodi ¶ Vel sic poteris alio modo incipere ¶ Significo. Notifico. Aperio. Resero. Insinuo. Enucleo. Notum facio. Notum sit. Apertum sit. clarum sit. Manifestum sit. Clareat pateat liqueat apareat. Declaretur Insinuetur et huiusmodi ¶ Vobis vel et cetera vestre donatorum. Discretorum. Nobilitati. strenuitati. Paternitati. fraternitati. probitati. Sanctitati. honestati. Benignitati. Religioni. Caritati. Mansuetudini. Dilectioni. Societati et huiusmodi similia ¶ Presenti pagina. Presenti pagina. per petitorio per cedula. per epistola. huius carte presencia. litterarum presencia. litterarum Judicio. Tenore presentium. per presentes. Istis aspicientibus. per scripto. per rescripto. et huiusmodi similia vel eius poteris incipere ab ablativus in hunc modum ¶ presenti pagina istis aspicientibus. Istis litteris et cetera. ut supra et vobis ¶ Significo. Aperio et cetera. ¶ Vestre donationi Nobilitati. Significationi et cetera. ¶ Vel sic non ignorat vestra sanctitas. Sicut non ignorat. sicut vestra scit vestra vel tua ¶ Donatus. dilectio. Nobilitas vestre et cetera. Venerandi et cetera ¶ Vel sic donationi discretioni. Nobilitatem. dilectionem et huiusmodi ¶ Gratiarum credimus non latere. Istis modis poteris incipere narrationem. In epistola preceptiva tamen tu poteris incipere. Narrare vel per verbum Indicativum. vel per infinitivum verbi gratia ¶ Significo vobis per pagina quod ego sum in tali studio et sic facio factum meum ¶ Vel significo vobis per paginam me fore in tali studio et sic facere factum meum ¶ Rescriptiva epistola sic poteris incipere ¶ Vestre donationis discretionis. Nobilitatis. Strenuitatis. paternitatis. fraternitatis. probitatis. Sanctitatis. honestatis et huiusmodi similia. ¶ Litteris aspicientibus. pagina cedula. petitorio. scripto et huiusmodi. Circumspectis circumspecta. circumspecto ¶ stupens stupefactus ¶ Cum diligencia. cum honore. cum reverencia. cum gaudio cum humilitate. cum devotione et huiusmodi ¶ Sicut conficta confito. ¶ Decet decuit. debuit. Percepi cognovi. Intellexi quod et cetera. vel fui siquidem gratulatus vel collectatus et cetera. ¶ Vel sic in vel nobis ¶ Dominus. sua ¶ Mandavit litteris pagina et huiusmodi ¶ Vestra donatio et districtio. Nobilitas ¶ Veneranda devulgata. Generosa et cetera ¶ Vel poteris incipere sub ablativus sic ¶ Circumspectis vestris. Jussis et huiusmodi ¶ pridie vestre donationis. discretionis. Nobilitatis litteris apicibus. Graciosis mihi fuit magnum gaudium gaudiatum ¶ Vel sic percepimus ¶ Concepimus. Intelleximus per nostras litteras et huiusmodi similia et hec de narratione sufficiant exempli gratia breviter pendio [illegible] Sequitur de petitione [illegible]

Petitio est oratio per quam aliquid fieri vel non fieri postulamus. Petitionum alia preceptiva alia comminativa. alia depecativa. alia ortativa. Preceptiva est illa per quam aliquid fieri vel non fieri precipiendo postulamus et isti duo modi petitionum pertinent ad maiores quorum est precipere vel minari. Depecativa est illa per quam aliquid depecando fieri vel non fieri postulamus. Ortativa est illa per quam aliquid fieri vel non fieri petimus exhortando et isti duo modi petitionum pertinent ad consiles et minores

Sicut lovinus. precor igitur Petitionum filiorum ad parentes paternitatem vestram quatinus mihi tot libras turonenses. transmittatis. quibus possim tales libros emere. et expensas facere competentes. Sicut quod de novo. Dignetur itaque paterna bonitas libros mihi et victualia ministrare taliter quod sine intervallo possim meum studium exercere et cito ad prelatum fructum studii pervenire. Cum studenti ¶ Inmo procuret sibi paterna bonitas legales ministrando libros et necessaria ministrare. Ut seminare. Ut totum genus meum colligere possit fructum utilitatis consequi et honoris. Ut candela me faciat igitur paterna pietas lumen et honorem et meis amicis omnibus in studenti cum diligencia pecuniam ministrando Cum fiducia. precor igitur paternitatem vestram quatinus mihi tot libras turonenses transmittatis quibus libros possim Juris canonici comparare. et vestes hec ydoneas atque sumptus. Qui sum filius ¶ Vestram igitur paternitatem duxi per exhortandam quatinus mihi mittatis tantam pecuniam quod possim libros emere phisicales. et vestes per et atque sumptus. Quasi [illegible] ¶ Non obmittat igitur precor et moneo quantum possum paterna discretio pecuniam quod audire possim in canonicam vel in [illegible]

Contemptum minuere ¶ Procuret igitur paterna discretio
quod in breui libros relegaliter habeam atque sumptus
dignum est ¶ Michi mittat igitur precor et moneo
paterna bonitas unde possim bibliam operare et expen
sas habere quamuis non plenarie quoquomodo. Cum filius
¶ Discretum igitur consilium precor habeat hec paternitatis
donacio ueneranda ut me remoueat ab officio in
prouisus in usu clericali ad aliquid aptum officium transfe
rendo. pro. preis ¶ Michi dignetur itaque paterna
pietas. et sumo magnum quantulumque tamen subsidium mi
nistrare. Super miseria. Michi igitur pater piissima si
potest in mittatis aliquid quod nichil habeo quid ex
pendam. Natiuitatis ¶ Moueat igitur uestra pietas
pater piissime uel karissime super me miseria et faci
atis modis omnibus quod ab isto carcere ubi mortem
sum expectus.

Petitiones parentum ad filios

Tunc parentes tibi mittentes igitur tantam
pecuniam exhortamur quod ita facias factum tuum
quod non habeamus bonam materiam tuo dilectioni quicquid ma
ius transmittendi. Tunc scolaris ¶ Exhorta
mur igitur te fili karissime quod sic ponas pecuniam
quam tibi mittimus per platorem quod in tantum et in tan
possit decies et ymmo redundare. Nemo. Te precamur
igitur fili karissime in quantum possimus diligenter quod
sic utiliter actus utiles facias quod de te annua tua
fructus habere ualeant prouectus ¶ Certa ¶ Sic
igitur tuum studium diligenter exerceas fili karissime quod de
te possint amici tui messem colligere fructu
osam. Nullus candelam ¶ Precamur igitur quod sic dili
genter studeas fili karissime quod adhuc possis esse
lumine et gloria tui totius generis et columpna. Cum
studentis ¶ Audias igitur fili karissime theologiam uel
ius canonicum secundum quod tibi magis placuit et inde
habeas consilium peritorum. Sicut me pulsas ¶ E
mas igitur libros phisicales pecuniam quam tibi mitti
mus per platorem et ita studeas quod ditari pos
sis habere in breui tempore et honorem. ppe b ¶ Eis
mittentes igitur tibi centum libras turonensium fili karissime
mandamus et precipimus quod de cetero insaudias et
studeas tali modo quod in omni causa sis turris tuorum
et refugium amicorum et inimicorum tuorum confusio ac
terror. Theologie ¶ Artes igitur audias fili karissime
uel auctores quod non possum tibi magnam pecuniam mittere
Sequin. ¶ Non postendas igitur fili karissime cordis du
riciam nec recedas ab officio clericali. Nam per longum tempus
et diligens studium uenire potes ad fructum scientie per
obtatum. Cedaut ¶ Non petas a me de cetero
pecuniam fili karissime. Cum sim pauperrima. Sed mo
dum et artem habeas in uictualia et tibi possis acquirendi
Turbari ¶ Attendas igitur fili karissime usque ad tale
dum in pauca et tunc tibi mittam pecuniam deo
dante quod eius aliquando liberatus. Cum inualida
¶ Sciatis igitur quod te non redimam isto mense nec
altero. Non enim possum uolo de paupertate uel des
truere domum meam.

Petitiones nepotum ad auunculos

Precor igitur bone non | pro refert
tum auuncule immo pater karissime. ut cum diligentia
studeatis et fidelis bona mea. In nepotis absentia
¶ Dignetur itaque uestra benignitas bone auun
cule. mea bona diligenter quamdiu absens fuero
procurare. Non est ¶ Precor igitur lacrimabiliter
bone auuncule ut in digne mihi studenti cum
diligentia et in digentia non modicam uestram subsi
gium destinare. Prosit ¶ Laboret itaque auun
cule pio uestra discretio ueneranda quod alicubi pos
sim aliquod beneficium ecclesiasticum competens obtinere
De nepote ¶ Ad uos igitur refugio bone auuncule
meum in hoc mundo refugium. singulare suppli
citer deprecando ut mihi uestro nepotulo unum bene
ficium impendatis. Omnius ¶ Me iuuet ita auun
cule pie uestra misericordia. cum sim pauperrimus in tali stu
dio et nichil habeam nisi quod possum acquirere hospitali
Bonum ¶ Procuret igitur uestra benignitas precium si
tamen patitur. et immo pater karissime post deum super omnia di
ligende quod alicubi per uos ualeam collocari
decens ¶ Adhibeat igitur curam diligentissimam
uestra pietas bone auuncule ueneranda quod in tali
ecclesia possim canonicus fieri uel saltem beneficium
obtinere. Nondum ¶ Non credat igitur quod de me uobis
sint dicta bone auuncule uestra donatio reparandi. sed a
menti sunt perdentes medios qui de me talia per
dixerunt. Patus.

Petitiones auunculorum ad nepotes

Attendit igitur tua dilectio nepos karissime
quod bona tua custodiam fideliter. atque bene
precor tamen quod factum tuum moribus utiliter facias uere
posse. Iusti ¶ Sciatis igitur nepos karissime quod bonorum
tuorum omnium procurator ero diligens et fidelis
precor tamen quod ita utiliter facias factum tuum quod nulla
infamia. sed bona fama de te possit in omnibus
ad tuam patriam reportari. Olundo ¶ Tibi igitur diri
gens tantam pecuniam per platorem. precor et
moneo quantum possum quod factum tuum facias per
omnibus laudabiliter et discrete. unum est ¶ Accedas
igitur nepos karissime in distante. nam quod eius canoni
cus in tali ecclesia per dei gratiam impetraui. Annulari
¶ Accedas igitur nepos karissime quod tantam pecuniam
platorem per destinaui et dum tamen laudabiliter fa
cias factum tuum meum habebis auxilium et amiciciam
Bonus ¶ Labores igitur diligenter circa scientiam acqui
rendam nepos karissime. et sic ero tibi non tamen auuncu
lus immo pater consilium et auxilium impendendo
et ad presens tibi dirigo. x. libras. Discreto

Sciatis g. nepos karissime q tale acisum tal' etc p ... natim et ad possessionem recipiendam venire non differat corporalem. Cum sint. Attendas g. nepos karissime sciatis q me procurante tale est vobis sicut assignatum et ideo facias in omnibus statum tuum similiter tamen probus. Et sic cetera. Laudabilis g. et discrete vivas et facias statum tuum statum et siquid minus bene feceris corrigas solerter et emendes. Alioquin amicitiam contra te universaliter turbaveris. Petitiones

Precor vos g. fratres karissimi et exhortor filium ad fratres in quantum valeo q parentes nostros. et ad fratres cum summa reverentia honoretis. Et sic ditius. Ego g. fratres karissime meo per gratissimi et subiectus in omnibus qui sic vobis et cum tanta diligencia nos nutriunt. Cum. Te frater g. frater karissime q precum nunc et mecum ... cus cum diligencia et discrete q me procurent de vita nos destinare. Et soluti. Attendas g. bone frater q in promissis est actua decesse faciat graciosa. Frem

Cum g. dilecto soror dilectissima me procurent indigentem non modicum suo gratu nunc visitare. Soror. Precor et soror dulcissima q diligenter tuum maritum tuum inducas in quantum potis sit una mecum aliquid pecuniarium in mittat. Soror. Et sono mittas g. dulcis soror me quanto potis visitare.

Precor g. dilecte cum sint petitiones consanguineo consanguineus q super tali ... articulo in verum auxilium impendatis. Corpus neos. Procures g. precor et moneo ... dilecto karissime consanguineus tali nocere in quantum potis q tale mecum consanguineum me fecat. In omni. Cum g. dilectionem precor et moneo quantum possum dum consanguineo q tale in inimicum meum capitalem in verum auxilium prestitis. Singuli. Cum g. talis faciat in dampnum et iniuriam quantum potest. Precor simpliciter et devote q me verum consanguineum quamvis pauperem ab ipsius malicia dignemini defensare. Cum sint consanguinei. Sciatis g. dilecte consanguineo q in isto casu talio dico et auxilium et consilium vestre posse. Corpus suum. Attendas g. dulcissime consanguineo q sicut tale inimicum tuum et meum tu gratia in veniet potero ipsum ... talio tale q plenarie vindicatus. Petitiones sociorum

Precor g. q hoc ... ad socios. primo faciat vestra dilecto ... gens et iam verum presenciam in tali tempore visitabo si deus in vitam concesserit et salutem. Seminare. Precor g. q hoc pro me faciat vestra dilecto tali q inde vobis tenear fuerit imperpetuum in casu

simili et maiori. Sideus. Precor g. verum di lectionem karissime socie q in principio manum verum ad utrumque si vobis placeat porrigatis. Salubus. Precor g. dilectionem verum q talem librum si vobis placeat commodetis. Cum sit magna. Attendit g. vestra dilecto q talem librum mecum vobis multo commodo sicut predicta q suistis. Po gams q talem diem eundem si vobis placeat remittatis. Socialis. Te precor g. et exhortor dulcissime socie q ad studium venire non differas ullo modo. Petitiones amicorum. Amicorum

Precor g. dilectionem verum q in statu nostro cum diligencia reservabatis et nunc declaretis. Nullo modo. Cum g. gratiam habeam cum talis vite odiosam. Precor et moneo quantum possum q me inimicus nimis ... sicut ego in casu simili vos iuvare. Et in dolorum. Precor vos g. q in hoc casu faciatis in adiutorium sicut multociens promisistis. Cum omnis. Sciatis q ego sum ... et ... pro ei gratiam vestram ... vobis sicio statum meum et michi ... desiderio quantum verum videtur facere per bobtutum et rogo q quam potius ... statum vestrum cum diligencia reservabatis. Cum guerra. Ad vos g. refugio tamen ad amicum meum precatis amore ut in hac guerra in consilium et auxilium impendatis. Et honest. Clarduit g. vestra nobilitatis probitas. Genevam idem q in isto casu ... mandatis talio nobis dato consilium et auxilium vestre posse. Hoc requirit. Precor g. dilectionem vestram q talem ... redde procuretis q nobis ... invitam. Precor. Precor g. dilectionem verum q frater et mom ... tale ... ut in digneretur tale beneficium assignare. Nos tam. Tibi g. consulo amice karissime q adhuc a studio ... non recedas. Nam quod bene fundatur est audacter pot cum sapientibus aptum. Sicut amica. Ego g. dilectionem verum amice karissime q amo ... te quanto potis non possum ponas ut per tua gratiam presenciam gaudere valeam quod sum multum per tua absenciam per tua ... Amicorum. Precor ... dilectionem meam q in absente amare dignemini sicut dilexistis in gratia me presente. Cum vere diligit. Precor g. q ad partes istas se transferat vestra dilecto Genevam idem ut verum facere inde valeam per bobtutum et fuere nobis in omnibus vestre posse. Petitiones

Emendas in dampnum dignum est et iniuria quam fecistis alioquin cito habebitis si ego potero talione. Iustum est. Diffido g. vos

iniuria iniuriosus pretextu vulneris quem non vultis michi satisfa-
cere de dampno et iniuria quam michi intulit talis ru-
sticus talem meum hominem vulnerando. Iustum est.
¶ Reddatis igitur michi quod de meo tenetis propter vestram super-
biam et maliciam manifestam. Alioquin ego capiam ubique
possum bona vestra. Diffidamus. ¶ Emendetis igitur michi dam-
num et iniuriam quam fecistis. Alioquin vos diffido. Sicut
vulgaliter. ¶ Non timeatis igitur facere quicquid potestis. Nam
parum timeo minas vestras. Sed quod verbo dicatis si potestis
opere compleatis. Non curetur. Parum vel michil timeo
vestrum latratum comminatorium. Ideo non timeatis quantum
potestis vestram maliciam exercere. *Petitiones dominorum ad*
Hoc precavet igitur tua fideli- fidelis *prepositos etc.*
tas ita precavere quod inde laudem habere valeas et
vestram gratiam retinere. Caute. ¶ Sic esto cautus igitur quod
in omni hora te possimus in veritate in hiis que diximus pro-
batum. Ita debet. ¶ Sic igitur facias si vestrum amorem vel
gratiam volueris obtinere. Cum propositus. ¶ Citaris(?) igitur
ad nostram presenciam tali die pro iniuria quam fecisti tali
militi asserendo quod equum suum irrationabiliter et iniustam
excusationem huius penam debitam recepturus. Caute.
¶ Exhortamur te igitur quod ita facias. Nam de consuevimus
in tempore perpetuo tunc habebis nostram gratiam atque lau-
dem. *Petitio prepositorum ad dominos.* Ex parte sua
Dignetur itaque vestra dominatio tales burgenses corri-
gere qui michi contendunt et negligunt obe-
dire. Cum propositus. ¶ Michi dignetur itaque vestra
dominatio veneranda aliquos transmittere cum quibus ini-
micos meos valeam impugnare et talium domare
superbiam rusticorum. Signum. ¶ Non moneat igitur prior vestra
dominatio metuenda quod non adimplevi quod michi pridie manda-
vistis. Nam quicquid hoc contigerit suo loco et tempore
vobis dicam. Non videtur. *Petitiones creditorum ad debi-*
Precor igitur et moneo quantum possum quod *tores*
meum michi debitum persolvatis cum ad solvendum
iam preterit dies data. Alioquin forte aliter faciam quam
creditis. Hec est. ¶ Precor igitur quod pecuniam quam vobis
de gratia mutuavi michi sine mora reddere procuretis. Ali-
oquin de amore vobis facto michi faceretis eo magnum
dampnum. Cum non solvit. ¶ Sciatis igitur quod si sine mora
michi solvitis quod debetis accipere vestra pignora non
tardabo. Sicut. ¶ Precor igitur discretionem vestram quatenus quod
debetis persolvatis sicut ego vobis mutuavi li-
beraliter et benigne michi ne nos possit nasci materia dis-
cordandi. Cum vobis. ¶ Solvatis igitur libenter et bene
quod vobis liberaliter mutuavi et faciamus quam volumus
vobis credam. *Petitiones debitorum ad creditores*

Non habeat igitur pro malo vestra discretio quod non
solvi vobis in tempore quo promisi non enim
potui fidelem invenire. Sed nunc vobis mitto talem
pecuniam cum actione multimoda gratiarum. Multa per
ignorantiam. ¶ Excusatum igitur me precor habeat vestra dile-
ctio veneranda qui non misi vobis vestram pecuniam
tali die. Nam de hoc in veritate minime recordabar.
Magnum. ¶ Precor igitur dilectionem vestram quatenus usque ad
talem diem tempus solutionis pecunie quam vobis de-
beo michi si vobis placeat prorogetis. Tunc enim ad
voluntatem vestram siquidem vobis solvam. *Petitio-*
Precor igitur benignitatem vestram *nes secularium*
quatenus inter tales inimicos pacem *ad Religiosos.*
et concordiam inquantum potestis reformetis. Cum
sit pax. ¶ Vestram igitur clemenciam rogitamus quatenus
detis operam diligentem quod inter tales milites pax
et concordia reformetur. Vel saltem eorum guerra usque ad
tempus maneat intreugata. Exaudiri decet. ¶ Pre-
cor igitur vestram benignitatem quatenus filium meum propter deum
specialiter et amicorum suorum intuitu vestrum monachum
faciatis. Admitti debet. ¶ Vestram igitur sanctitatem duxi
pro humiliter deprecandam quatenus meam filiam in monia-
lem vestram recipere propter deum solum michi procuretis.
Religiosi. ¶ Sciat igitur vestra nobilitas quod petitionem
quam fecistis nobis pridie de vestro filio libenter dare-
mus effectum. Sed in hoc nobis paupertas non modi-
ca contradicit. Cum tali provide. ¶ Precamur igitur vestram
nobilitatem quatenus hoc pro malo non habeat quod vestram
filiam recipere non valemus. Cum sit nostrum monas-
terium paupertate non modica et debitis aggravatum.
Precor igitur quod super iniuria *Petitiones capellanorum*
quam michi fecistis pridie *ad capellanos.*
meum talem parrochianum sepeliendo sine consen-
su michi satisfacere procuretis. Alioquin super hoc coram
domino episcopo vos citabo. Non offendit. ¶ Non conqueratur
igitur de me vestra discretio quod nostrum parrochianum
ad electionem ipsius nimeo absque consilio sepelivi. Nam
super hoc nullam habetis bonam materiam conquerendi.
Cunctis. ¶ Exhortor vos igitur diligenter quantum valeo
quod tertiam partem omnium que reliquit talis meus
parrochianus vestre ecclesie sicut ius et consuetudo
requirit michi reddere procuretis. Undeque.
¶ Procuret ita vestra discretio sicut ius requirit
ostium quod decimam talis parrochiani vestri agnoscam
habere valeam et cetera. Cuius oves fuerint in terri-
torio mee parrochie per totam hyemem. Iam
consuetam. Iustum est. ¶ Exhortamur vos igitur quod

p. nostro parrochiano. pro portitori liberaliter coniugem
concedatis. cum nullum impedimentum habeat quo
minus possit matrimonium contrahere et quicquid potest facere li-
ber homo. Ad maiorem. petitiones subditorum ad prelatos

Dignetur itaque mi consul... vestre mee petita
tis discretio veneranda. quid facere in hoc casu
debeam quod quidam accusauit matrimonium in mea par-
rochia sollempniter celebratum. et dicit coniuges fore
consanguineos quarto gradu. Quid videtur. Precor
igitur vestre dominationis sublimitatem quatenus talem corrigere
capellanum dignemini qui me contradicente meos
parrochianos ad officia diuina recipere non veretur.
Certificari debet. Precor igitur dominationem vestram quatenus
super hoc me faciatis si nobis placeat certiorem videlicet
an baptizatus sit quidam puer quem in mortis articulo
baptizauit in aqua talis mulier sua. baptizo te in nomine
patris et filii et spiritus sancti. et nullam faciens mentionem. pre-
latorum refert. Defendat nos igitur vestre dominationis
benignitas veneranda. a talis militis malicia ma-
nifesta qui nos compellit dare pedagia et seruitu-
tes facere rusticorum. Bonus prelatus. Sit igitur nobis
murus atque defensio vestra sanctitas veneranda pre ka-
rissime contra maliciam talis militis qui nos opprimit
multis modis et tulit et quosdam nostrum tenet
incarceratos. Non est pastor. Precamur igitur suppli-
citer et lacrimabiliter vestre paternitati quatenus a raptoribus de tali loco nos
dignemini defensare qui cotidie ipsi nostras [?]
seruiunt. et bona nostra destruunt et deuorant sicut
tamquam lupi. **petitiones prelatorum** Sicut minor

Tibi igitur precipimus quod accusatores et coniuges ante tuam
presenciam facias comparere. et si probatum fuerit
quod inter eos sit consanguinitatis gradu prohibito eos
eodem disiungere non omittas. Alioquin accusato-
ribus in penas silencium. et coniuges dictos facias si-
mul matrimonialiter habitare. Ad subditos. Vobis
igitur precipimus quatenus ante vestram compareatis presenciam tali
die. et faciemus taliter quod inter nos pax erit et concor-
dia reformata. et vnus de alio non habebit materi-
am conquerendi. Cum officio. Tibi mandamus igitur quod
ante nostram presenciam compareas tali die ulla tenus
non obmittas. si verum est quod de te nobis dicitur
penam debitam recepturus. Ut perceptis. Te
igitur precipimus quod non presumat celebrare decreto domini
super hoc mandatum nostrum receperis capellanum quod sicut
mandauimus in ... suam non ... concorditer [?]
Tibi igitur precipimus quod talem militem ex parte nostra com-
moneas. semel. secundo. et tercio. ablata talis ecclesie

restituere quod nisi fecerit ipsum denuncies excommunicatum
et totam suam familiam in ecclesia sive subiacere
talis debet. Tibi igitur precipimus quod ita viuere studeas
et tuum officium exercere quod de te nulla possit infamia
prodicari. Alioquin te noueris in indignationem nostram et
penam debitam incursurum. Non est verus. Exhor-
tamur te igitur quod sic in tuo prioratu viuas laudabiliter
et honeste quod honor sit dei et nostri tocius ordinis
et tua persona tamen valeat commendari super penam iuris re-
gularem. Quidam male. In virtute obediencie tibi
precipimus quatenus de bonis talis ecclesie ulterius non disponas
Sed iuxta talem diem venias ad monasterium admi-
nistrationis tue racionem debitam redditurus. Dicat
omnes. Vobis igitur precipimus quod talem monachum
a conuentu penitus excludatis et ad talem prioratum ut
ibidem maneat transmittatis. **petitiones prelatorum ad laycos**

Exhortamur igitur vestram nobilitatem Nullus
tatem quatenus non intromittatis de clericis vel de
bonis talis ecclesie corrigendis. vel in aliquo disponendis
Alioquin mutare non possumus quin compellemus nos
ad hoc debite ecclesie per censuram. Iniquum dat [?]. Vestram
igitur nobilitatem duximus exhortandam quatenus talem cleri-
cum quem tenetis captum libere dimittatis. Alioquin personam
vestram excommunicationis sentencie et terram vestram supponimus
interdicto. Quidam laycus. Precamur igitur et exhortamur
nobilitatem vestram quatenus talem possessionem quam tenetis
talis ecclesie restituatis. ad cuius proprietatem dignoscitur
pertinere. Alioquin ad hoc uos compellemus ecclesie per cen-
suram.

Si quis ad vestram igitur **petitiones prelatorum ad prelatos**
benignitatem vestros clericos duximus
transmittendos. pro petitores. p. et b. et c. pro petito-
res sedulos deprecantes quatenus eos dignemini pro-
mouere ad sacrorum ordinum sicut exigerint dignita-
tem. Nos enim faciemus vobis consimile pro tanto vel
maius et omni hora. Nullus dz. Precamur igitur quatenus
p. et b. et c. vestros clericos si nobis placeat ordinetis
contra ius. Precamur igitur et exhortamur vestram be-
nignitatem quatenus vestros clericos non permittatis in vestra
dyocesi sine vestris litteris permanere. Testimoniales
litteras. Recipiatis igitur exhortamur in domino p. latorem
presencium ad diuina officia celebranda quem nos pro-
mouimus ad sacerdocium. et super hoc has vobis litteras con-
cessimus sigilli nostri munimine roboratas. Ad
vnos prelatos. Exhortamur igitur vestre nobilitatis be-
nignitatis excellenciam venerandam quatenus talem
militem quem excommunicauimus propter iniurias et maleficia
que nobis intulit in ... suam teneatis. Satis
Precamur igitur vestre discretionis et benignitatis

magnificenciam venerandam quatinus presentium latori F. tum propter deum et preces meas aliquod beneficium unde vivere competenter valeat assignetis. Sunt enim in principio meo diutius graciosus. Iste homini ad presens sensus quod dare beneficium competens valeam. Vel aliter:

¶ Exaudiat vestra benignitas preces meas pro latore presentium aliquod beneficium assignando. Est enim homo conversationis laudabilis et non habet beneficium unde vivere valeat.

Petitiones dominorum ad vasallos

Appareat quam in tenemini penes fidelitas in guerra quam habeo cum milite odiosam. Vos tamen ¶ pace defendat vestra et impugnet tales meos adversarios mea fidelitas de qua multum confido taliter quod inde mereamini habere premium atque laudem. Sicut vassallus. ¶ Precor vestram dominationem quod sicut meam fidelitatem consilium et auxilium requiretis tamen non negavi sic in ista guerra vestram et meum si vobis placet impendatis. Dominus vasallus. ¶ Pinguet utique vestre dominationis nobilitas veneranda me sua retributione respicere graciosa. Multa enim pro nobis expendi sicut mee nobilitatis strenuitas non ignorat.

Sequitur de conclusione

Conclusio est finis epistole utilitatem indicans sive incommodum quod ex negocio prosequatur, sicut potes ex istis exemplis colligere manifeste: quod si feceritis ego studeo deo dante quod merito vestris gratias lam vel sic: Quod nisi feceritis mihi magnum dampnum et opprobrium redundabit. Vel sic: Aliequin dampnum nobis et iniuriam tum potero in regnando et huiusmodi similia. Dicitur et conclusio finis epistole quia post nichil sequitur quod ad epistolam recte pertineat cum ex consuetudine quedam salutationes adhibentur ut valete et salutate tales ex parte mea.

Sequitur de ornatu

Quia in ornatu attenditur circa summam Qucirca verba primo de ornata summe perstringamus. Ornare dicitur quasi ordinare vere id est recte fluere dictiones ad conceptum mentis aliquod exprimendum. ¶ Ornatus enim sine precedentibus aliis hoc solum postulat quod significato dictionum conveniat et concordet. Nam siquis pingeret aptos in fluctibus delphynes et silvis coniungendo voces insignificatione penitus et invicem discordantes ut si diceret homo rudit leo confirmocinatur tunc esset summa penitus de ornatu. Sunt autem dictiones in clausula posite secundum gramaticam quamvis est latinatum ut conveniant in signe ad conceptum mentis aliquod exprimendum. ¶ Quantum ad summam est ornata ut si velis te ostendere maneriem pristinus et sindere dixeris in hunc modum ¶ Significo vobis litteris istis presentibus commorari et ibidem studiis dialetice indulgere.

Sequitur de ornatu verborum

Clausulam autem quo ad verba ornare poteris si substantiva quibus composita adiectivorum dictaminis in modo competenti. Hoc notato quod adiectiva que pertinent ad scribentem humilitatem sapiant. Adiectiva vero que pertinent ad personam cui scribitur iuxta statum suum sint honoris et glorie collectiva, ut si fuerit sapiens predicatur ille cui scribitur de sapientia commendetur hoc modo: Sapienti-simo, discreto-simo, perito-simo, sapientia discretione perita, prudencia decorato, insignito, nobilitato, et huius. Quo ad nobilitatem dicatur: claro-simo, illustri-simo, nobili-simo et huiusmodi similia. Quo ad genus dicatur: ¶ Generoso-simo, excellenti-simo, precellenti-simo, egregia-simo et huiusmodi similia. Quo ad potenciam dicatur: ¶ Potentis-simo, virtuoso-simo, strenuo-simo et huiusmodi. ¶ Quo ad dignitatem dicatur: honesto-simo, benigno-simo et huiusmodi similia. Clausula vero est: ¶ Significo vobis litteris istis me presentium commorari et ibidem studiis dialetice indulgere. ¶ Sic ornabis quantum ad verba. ¶ Ego licet minimus et indoctus significo vobis magnificis et sapientibus litteris istis prorsus rudibus et incultis me sanum et hylarem urbe nobili et amena presentium commorari et ibidem litigiosis studiis locatis dyaletice indulgere.

De superiore ornatu

Item si pulchrius atque magis diffuse loqui minimus tum propter loqui volumus verbis vocabulis que principalia sunt propter differendo locum secundum tribuens in locutione [illegible] nominibus ex hiis in ea obtinentibus principatum adiectivis cedentibus in vocabula qualitatum a quibus denominabuntur substantiva in genitivos sepius resolvendo vel eidem remotis participia copulando que possunt regere nomina [illegible] verbum principale transibit in secundum et infinitivum confusionem [illegible] primo certitudine variata. Verbo voluntario vel notante affectiva aliquid incedit et officium obtinente. Sed ut dicta doctrinula melius pateat exemplum [illegible] ponam et post ex ornabis clausulam superdictam. Ecce siquis dicat: P. michi dedit capam istam. Ista latinitas est ornata tamen non quantum ad summam et sic poteris ornare per adiunctionem adiectivorum. Sed secundum ornatum mediocrem P.

Nobilis et discretus dedit in suo fideli capam istam · secundum superiorem ornatum sic · Pet nobilitas atque discretio voluit dare mee fidelitati capam istam vel sic · per nobilitatem atque prudencia decoratus et in signum vel nobilitatis dignatus fuit vel voluit et disposuit vel proposuit dare mee fidelitati capam istam · clausula hec est · Ego licet minus et indoctus significo vobis magnificis et sapientibus litteris istis prorsus rudibus et incultis me sanum et hylarem in urbe nobili tamen na pisius commorari · tibidem studiis litigiosis locatis dyaletice indulgere · Ita resolvitur

Hoc quidem puritatis vestre in sequenti ignoranciam discretionis vestre magnificencie significare desiderat in ista medietate litterarum per me hylaritate sanitatis corporee fruentem amenitate in urbe nobilis pisius commorari tibidem studiorum litigio locatitatis dyaletice indulgere · Sequitur de cursu

Cursus est motorum spondeorum et dactilorum prolatione lepida celebratus · Ad hec est cursus inventus fuit ut per equivocalis et cuiusque asperitas evitetur · et secundum antiquos per novo modo noster cursus inventus fuit ut per competencius et magis ornate tota clausula et tota epistola procurrat. Sed ut dictator plenam noticiam predictorum habeat · Sed est quod monosillaba dictio facit dimidium spondeum ut me · te · se · bisillaba vero totum · ut mihi · tibi · si vero sit trisillaba et penultima producitur facit spondeum et dimidium ut magister · Si vero corripiatur penultima tres ultime sillabe faciunt dactilum ut dominus · Si vero sit polisillaba et penultima producitur omnes sillabe faciunt spondeos bino et bino disgregate ut excitationem · Si vero corripiatur penultima tres ultime sillabe faciunt dactilum omnes alie faciunt spondeos · ut excitatore · Pedes autem dictos secundum cursum Romane curie taliter ordinabis · Debes enim semper incipere tuam clausulam ab uno spondeo et dimidio vel pluribus · A dactilo numquam secundum antiquos sed modernos · sic tamen non sint quedam dictiones · ideo quod quasi prepositivi sunt et locum quendam obtinent mutare non possunt clausulam sepe incipiunt · Punctum non facies vel super duos spondeos dactilo precedente · secundum latorem presencium mitto vobis aut super dactilum ut homo · Hostiarius ... per pagina et sic continuabis usque ad finem · Finis epistole fit in tribus modis aut super duos spondeos aut super tres et dimidium aut super iiii^or^ · Super duos spondeos fit tribus modis quia sunt unica dictione ut ibi in dena nos extremitatis quia super duos · ita quod qualibet illarum sit bisillaba · ut ibi latorem presencium mitto vobis aut super duas · ita quod prima sit monosillaba · et alia trisillaba · ut ibi latorem presencium diligat et honoret · Super tres spondeos fit quia super duas dictiones ita quod qualibet illarum sit trisillaba ut hic timeo discordiam concordare deleri · quia super unica dictione · ut secundum in fraternis si vobis placeat retributionem · super tres spondeos et dimidium · fit super duas dictiones · Ita quod prima sit tetrasillaba ut secundum timeo discordiam concordare deleri · super iiii^or^ spondeos fit semper super unica dictione ut secundum mandamus te unicum excommunicationis et summa mea diligencia · quoniam potes facere longam epistolam brevem · et brevissimam gravem · et levem · et levissimam · Si vis facere longam et gravem dicta secundum superiorem ornatum · et ponas salutationem in prohibitio et narrationem petitionem · et conclusionem · Verbi gratia

Karissimo patri suo et domino · P. de tali loco prae cunctis mortalibus venerando · B. suus devotissimus filius salutem et filialem subiectionem · Benignitatis ineffabilis dignoscitur prece patris pussimi paupertatis angustie · sui devoti filii subvenire · Insinuatione plenariam donationem vestre paternitatis liquere in ... venerande · me sanitate corporea fruentem presenti gratiarum tamen tote nobilis ville pisius commorari · et ibidem locatitatis dulcedini studiorum dyaletice summa cum diligencia indulgere · Ceterum anxietas paupertatis horribilis mei profectus studii saporem et dulcedinem impedit · et disturbat · cum mei studentis curam non habeat sufficientiam expensarum · Dominationes ergo vestre paternitatis ... favorabilem mee subiectionis devotionis lacrimabiliter deprecatur quatenus indigencie mee dignemini manum porrigere adiutricem · taliter quod in cetu studii mea possit sedulitas laudabiliter exercere · Alioquin diligencia mei profecto studii ad fructum de facili venire non poterit probitatis · Si autem levem et brevem epistolam facere volueris dicta secundum ornatum sine ornatu intermediate tamen et nulla vel pauca ponas nota exspectatum · et facta salutatione · et dimissa narratione ponas proibium tamen · et sequatur immediate petitio · Verbi gratia post deum super omnia diligendo domino · P. de tali loco · B. suus filius devotissimus existens in tali studio salutem et filialem subiectionem Patris pietas intercedere dignoscitur suo indigenti filio subvenire · precor ergo donationem vestram quatenus in studenti cum diligencia et indigenti non mo

dicam denarios tue sublimitatis. Si autem vis paucis verbulis te expedire pone salutationem tantum et immediate sequatur mixta petitio, id est que contineat narrationem et petitionem. Verbi gratia. Patri suo karissimo domino P. de tali loco B. suus filius existens in tali studio salutem et filialem subiectionem. precor dominationem vestram quatenus mihi studenti cum diligentia et indigenti quam plurimum denarios sublimitatis. alioquin non possem meum studium laudabile exercere. vel sic. alioquin me oportet ad patriam remeare et huius similia. et sic potes aditulare omnes petitiones superius positas remoto isto vocabulo quatenus vel ideo vel ergo. Explicit summa dictaminis magistri Poncii provincialis. Sequitur de constructione.

Quoniam in dictatoribus est necessarium scire componere latinitates congrue et ornate cum in hoc consistat tota summa dictationis in sermone videlicet et ornatu et de ornatu plene traditum in summa dictaminis de competenti dogmate. Ego magister Poncius provincialis qui composui summam superius nominatam ad utilitatem meorum scolarium novellorum trado summam de sermone levissima et perfectam. Sciendum est quod constructio dicitur in grammatica tribus modis. Dicitur enim actus congruentis de quo auctor hic non intendit ad presens. Et dicitur quod tota oratio simul coniuncta hoc est ex dictionibus composita sicut cum dicitur P. legit Lucanum. et secundum istum modum diffinitur quod sic: constructio est congrua dictionum ordinatio congruam sententiam perfectam que demonstrans. quam diffinitionem inferius exponemus. et dividitur in tres partes transitivam et intransitivam reciprocam et retransitivam de quarum quibus ponemus descriptionem inferius et doctrinam. Tertio modo dicitur quod modus congruendi scilicet quemadmodum una dictio dicitur construi cum alia transitive vel intransitive. et est dicta congrui transitive id est diversitate personarum quando dictiones que simul congruuntur pertinent ad diversas personas. Verbi gratia. filius Petri legit Lucanum. filius et Petri simul congruuntur transitive quia pertinent ad diversas personas. filius enim pertinet ad filium Petri ad Petrum. filius et legit congruuntur intransitive id est identitate persone quia iste due dictiones filius et legit ad eandem personam pertinent. legit enim et Lucanum transitive congruuntur quia pertinent ad diversa. legit enim pertinet ad filium Lucanum ad Lucanum et sic per te manifeste potes intelligere quid est dictum iste debent congruuntur transitive id est in genitivo tali modo quod pertinent ad diversa. intransitive id est tali modo in genitivo quod pertinent ad eandem personam sicut patet per exemplum superius positum. Sed obicies de hac sententia et consimili cum

dico ego diligo me. diligo et me ad eandem personam pertinent et tamen congruuntur intransitive quia similiter est. cum obliquis cum rectis personalibus semper congruuntur transitive. Solutio. diligo et me transitive et intransitive congruuntur diversis respectibus et hoc quia pertinent ad eandem personam intransitive. In hoc quod iste accusativus me determinat transitum et dependentiam verbi transitivo. ¶ Capitulum primum. prosequamur de sermone. Sciendum quod hic dicitur modus congruendi quem attendit inter partes. Constructio est congrua dictionum ordinatio congruam sententiam perfectam demonstrans. Nota quod in sermone congruitates attenduntur scilicet congruitas accidentium ut dictiones congruant in accidentibus et congruitas intellectus ut generet congruum intellectum id est perfectum in animo auditoris. ut si dicam homo est asinus. hec etiam est congrua dictionum ordinatio quantum ad accidentia et quantum ad intellectum quia generat congruum intellectum in perfectum in animo auditoris. non enim grammaticus curat de veritate vel de falsitate sic quod intelligas. Constructio est congrua dictionum ordinatio quantum ad accidentia congruam sententiam perfectam perfecte id est perfectam demonstrans. ¶ Congruarum constructionum alia est congrua sensu et voce ut homo currit. alia sensu et non voce ut populus currunt. alia voce et non sensu ut populus currit. Item sunt alia transitiva alia intransitiva alia reciproca et alia retransitiva. Transitiva que est illa in qua actus verbi ostenditur transire ab una persona in aliam vel passio inferri ab una persona in aliam ut Sortes legit Virgilium et Virgilius legitur a Sorte. Intransitiva que est illa in qua actus ibi non ostenditur transire ab una persona in aliam nec passio inferri ab una persona in aliam nec eadem persona ostenditur agere et pati ut Sortes legit. Reciproca que est illa in qua eandem persona ostenditur agere et pati ut ego diligo me. tu diligis te. ille diligit se. Et nota quod reciproca que non potest fieri nisi aliquis obsequiis horum trium pronominum inveniat ego tu sui. Retransitiva que est illa in qua sunt due transitiones quarum una est cum altera ut ego diligo te ut tu diligas me. doceo te ut tu des mihi denarios. Et est sciendum quod reciproca que non potest fieri in talibus quod istarum pronominum inveniat ut quatenus. ¶ Sequitur de coniugatione. Sciendum quod hic dicitur modus congruendi et est sciendum quod nominativus cum verbis et impersonalibus congruuntur intransitive ut P. albus legit. ¶ Verborum aliud est personale et aliud impersonale. personale verbum est illud quod habet distinctionem

personarum ut amo amas amat. Item omne verbum personale vult habere suppositum personale nominativum ut petrus currit vel aliquid positum loco nominativi ut me ad certam bonum est. Suppositum est illud de quo fit sermo. Appositum est illud quod dicitur de subiecto. Impersonale verbum est illud quod non habet distinctionem personarum ut decet oportet et similia. Item omne verbum impersonale vult habere sub positum obliquum. Sed quedam per dativum quedam per ablativum sicut prima patebit. Obliqui cum verbis pluribus et nominativis coniunguntur intransitive ut filius petri legit vel lucratus. Obliqui vero supponentes verbis impersonalibus coniunguntur eis intransitive ut me decet legere. Item omne infinitum verbi impersonalis potest construi accusativo ante se intransitive ut me legere est genitivo vel nominativo mediante alio verbo ut petrus vult legere. Infinitivum autem verbi impersonalis potest habere ante se sicut verbi ut me docere legere est. Item gerundia presentia in o desinentia coniunguntur cum accusativo ante se transitive ut in videndo populos in unum id est dum populi convenerunt in unum. Item verba impersonalia habentia literaturam passivam coniunguntur cum ablativo ante se intransitive mediante a vel ab prepositione vel cum dativo posito loco eius ut a me legitur vel in legitur et a me legitur. Item ista impersonalia decet oportet iuvat delectat exigunt accusativum ante se intransitive ut me decet legere. Sciendum tamen debes quod ista verba impersonalia que habent literaturam neutri in genitivo passiva et tunc habent sub persone per ablativum nominativum ut in hymno talis decet patris deum. Item ista verba impersonalia libet licet placet accidit evenit contingit expedit sufficit et vacat exigunt dativum ante se intransitive et huiusmodi similia ut michi placet legere. Item ista verba penitet tedet miseret pudet et piget exigunt accusativum ante se intransitive et huiusmodi similia ut michi placet legere et genitivum post se transitive ut animam meam tedet vite mee. Item ista duo verba impersonalia interest et refert coniunguntur cum genitivis omnium casualium dictionum ante se intransitive ut petri interest legere exceptis istis genitivis primitivorum pronominum mei tui sui nostri et vestri loco quorum coniunguntur cum istis ablativis possessivorum in feminino genere mea tua sua nostra et vestra ut mea interest legere et ad me pertinet legere. Item notandum quod subiectum et verbum debet esse eiusdem numeri et persone verbi et talis fuit locutio coherens erit. Aut salvabitur figura per figuram ut videndum est quid sit figura. Figura est intransitiva dictionum coniunctio in diversis accidentibus aliquam rationem deceat vel figura est vitium cum ratione excusatum. Figure que variant accidentia

sunt quinque prolempsis silempsis zeuma sinthosis antithosis. Prolempsis est rerum seriatim explicandarum presumptio dicitur prolempsis a pro quod est pre et lempsis quod est sumptio inde prolempsis id est presumptio quia prius sumit et postea dividit per partes simul sumpta vel congregata ut cum dicitur homines currunt unus huc et alius illuc. Per prolempsim fit variatio personarum numerorum et casuum personarum nos legimus ego salustium et tu lucanum numerorum ut aquile volant hec ab oriente et illa ab occidente. Casuum ut hominum alius est bonus alius malus sunt in hec variatio per obliquos casus ut aquilarum volantium alius ab oriente et alius ab occidente. Similiter est steudita. Silempsis est dissimilium clausularum per unum verbum coniunctarum conceptio. Conceptio est aliquorum dissimilium sub aliquo simul adunatio. Conceptionem aliarum personarum alia quam alia minorum. Ad quod sciendum est quod prima persona concipit secundam et tertiam sub verbo prime persone pluralis numeri ut et ego tu et petrus legimus. Secunda concipit tertiam sub verbo secunde persone pluralis numeri ut tu et petrus legitis. Tertia concipit aliam tertiam sub verbo tertie persone pluralis numeri ut petrus et martinus legunt. Item masculinum genus concipit femininum sub adiectivo masculini generis pluralis numeri et neutrum ut petrus et bertha et hec mancipia sunt albi. Femininum genus concipit neutrum sub adiectivo feminini generis pluralis numeri ut bertha et hoc mancipium sunt albe. Neutrum genus concipit adneutrum sub adiectivo neutri generis pluralis numeri ut hoc scannum et hec ara sunt alba. Item pluralis numeri concipit singularem sub verbo pluralis numeri ut homines et petrus currunt et ideo quod conceptio semper habet fieri mediante copulativa coniunctione. Item dicto concipiens debet precedere dictionem conceptam. Zeuma est verbi defectus et nominativum adiunctio per zeumam fit variatio personarum et numerorum quantum personarum tantum ut ego lego et tu quantum numerorum tantum ut isti legunt et socrates quantum personarum et numerorum ut ebrei sunt et ego. Sintosis est diversarum personarum generum numerorum et casuum simul positio et dicitur sintosis a sin quod est simul et thesis quod est positio. Inde sinthesis id est simul positio per illam enim figuram simul ponuntur dictiones diversarum personarum generum numerorum et casuum variatio personarum que fit per sinthesim etiam evocationem attenditur. Evocatio est immediata adiunctio dictionum diversarum personarum ita quod prima vel secunda persona trahat ad se tertiam. Ad quod sciendum est quod pronomina prime et secunde persone vel verba substantiva et vocativa prime et secunde persone et tertiorum huiusmodi ut sic et forem evocant dictionem tertie persone post se ut ego petrus tu sum petrus vocor petrus vocaris petrus fio bonus fis malus. Item pronomina derivata ab hoc pronomine evocant hoc relativum qui sub verbo prime persone

ut meus filius qui lego disputat. noster filius qui
legitimus disputat. ¶ Item pronomina diriuata ab hoc
nomine tu et uocatiuum casum euocant. Et reliqui
qui [illegible] per persone ut tuus filius qui legis dis
putat. uester filius qui legitis disputat. et o. uir
gili qui sepsisti eneida nimis memoria uariant
[illegible] ut [illegible] ipsi uariantur casus ut alter
illorum uariantur [illegible] ut pars in fistula cadit
[illegible] ¶ Antithesis est aliquando accidentis
pro alio po. et dicitur antithesis ab anti quod est contra et the
sis quod est po. In antithesis accidentia ponitur quando unum acci
dens ponitur pro alio. ut casus pro casu. ut Teba
bello sermonem quem audistis non est meus pro sermo. uel
persona pro persona ut uterque quasi supra celos sunt
domino sunt per se. Sequitur de Regimine casuum

Nomina ad aliquid dicta exigunt genitiuum. ut pater mar
tini. ad aliquid dictum est nomen illud quod sine intel
lectu illius ad quod dicitur proferri non potest ut pater et filius
dominus et seruus. Item nominatiuus significans possessionem
exigit genitiuum significantem possessorem. ut capa
petri et cetera. Nominatiuus significans possessorem
exigit genitiuum significantem possessionem ut rex
francie et castellanus loci. Item nominatiuus pro rege. ge. uel ab
latiuum significantem laudem uel uituperium [illegible]
rei nominatiui ut homo magne uirtutis. magne
laude. magne iniquitatis. uel magna iniquitate.
Cignus albe coloris albo colore. Item uerbalia nomina
in tor uel in trix desinentia a uerbis transitiuis ue
nientia ut amator et amatrix et eorum uim habentia
ut expers et dubius exigunt. ge. ut amator
illius et amatrix martini expers illius rei dubius
illius sine. Item participalia nomina per in dus desinentia
a uerbis transitiuis uenientia ut amans et doctus
exigunt. ge. ut amans illius et doctus gramma
tice. Et non quod nisi modis transeunt participia in
uim nominis constructione comparatione. [illegible] et temporis amis
sione. Item nomina que notant aliquid optineri ut diues
et plenus et eorum contraria ut pauper et uacuus exigunt
ge. ut diues auri uel auro et plenus uini uel uino
pauper pecunie uel pecunia. Item nomina que notant aliquid
desiderari ut cupidus et auarus exigunt genitiuum
et eorum contraria. ut largus et prodigus. ut cupidus dena
riorum et largus auri. Item hec partitiua ut unus ut alter
et quis uel qui compositus et sillabicas adiectio
nibus et similia. uniuersalia. duo. tres et ordinalia. uel secundus
[illegible] et ceteris exigunt. ge. ut alter illorum quis illo
rum unus illorum. primus illorum. Item superlatiua nomina constru
untur cum ge. plurali tamen uel singulari collectiuo nomini
ut achilles fuit fortissimus grecorum uel grecie ge
tis et non quod superlatiua nusquam construuntur cum ablatiuo
tiuis significantibus ea que sunt eiusdem maneriei
cum comparata per superlatiuum unde male dicitur ho
mo est fortissimus asinorum. Item nomina que notant
mensuram rei determinatam uel indeterminatam exigunt
ge. ut sextarius uini. amphora argenti. et multum
uini. Item nomina que notant accusationem uel dampnationem
exigunt. ge. ut reus capitis et reus mortis. Item
nomina exigunt. ge. determinantem precium rei nominati
ut panis duorum denariorum. Item hoc nomen oriundus
exigit. ge. ut [illegible] si reminiscans cuius patrie
sis oriundus. Item nomen significans preeminentiam
exigit ge. ut deus deorum uirgo uirginum. Item nomina
tiuus exigit ge. determinantem tempus rei nominati
ut puer unius anni. Item inueniuntur quedam enor
mes constructiones grecorum ut aphis amoris curatura
salus ubique terrarum ad id loci. Sequitur de constructione datiua

Nomina ad aliquid dicta ut pater et filius et acquisi
tiua ut utilis et inutilis et acquisitiue posita
ut bonus et malus et uerbalia nomina in bilis desinen
tia ut amabilis et docibilis et participalia in dus
desinentia ut amandus exigunt datiuum. ut ille
est pater illi. amicus illi et cetera. Sequitur de constructione accusatiui

Ista nomina [illegible] et [illegible] et [illegible]
exigunt accusatiuum ut [illegible] et [illegible]
Item quedam adiectiua exigunt ac. per figuram que dicitur
synodoche ut ille est albus pedem. Synodoche
est quando quod est parti attribuitur toti. uel quod est toti
attribuitur parti. Item nomina cum ostenditur aliquid euenire
exigunt ab. ut fortis uiribus et acutus oculis
Item quedam nomina exigunt ablatiuum ad [illegible]
[illegible] illorum ut natus ioue et dignus hac re. Item
nomen comparatiuum exigit ab. tribus modis. scilicet signi
ficantem id ad quod sit comparatio. ut sortes est maior
platone uel ablatiuum determinantem excessum. ut
sortes est maior platone uno pede uel alter [illegible]
sine positiuum rogat ablatiuum eundem potest regere
comparatiuum et superlatiuum. ut illud uas est plenius illo
uini uel uino uel plenissimum illorum uini uel uino
et non quod ab. tribus modis uenit in constructione quando uocat
tempus ut ego lego tota die quando locum ut ibi
forte uia facta quando causam ut diligo te probita
te tua quando instrumentum ut percutio te baculo
quando materiam ut hec domus est edificata lapidibus
quando modum ut ille clamat alta uoce. Dictum est
quot modis potest nominatiuus regere genitiuum datiuum acusa
tiuum et ablatiuum et est notandum quod quemcumque casum
exigit nominatiuus eundem exigunt omnes eius obliqui
Dictum est supra de constructione quam habent certa exceptione an
modo sequitur dicere de constructione quam habent exceptione post

Verborum aliud substantivum aliud vocativum aliud accidentale. Verba substantiva sunt duo scilicet sum et existo. Et vocativa sunt verbi gratia ut vocor dicor nominor nuncupor et appellor. Cetera sunt accidentalia. Verba substantiva ut sum et existo et vocativa ut vocor dicor et pertinentia ad iter ut ambulo et pergo et pertinentia ad existenciam ut sto et sedeo et pertinencia ad apparenciam ut videor et apparior et ista duo fio et forem copulant nominativum post se ut sum homo. vocor petrus pergo rectus et cetera. Et nota quod quando sum habet verbum post se. In prima persona eadem habet totum suum concrementum et gerundia et supina et participia. Infinita tamen supradictorum verborum illorum copulant post se talem casum qualis precedit et talem modum copulandi habent participia supradictorum verborum illorum tamen si nominativus precedit nominativus debet sequi ut homo volens esse est verum. Hic et ideo quia verba vocativa copulant post se propria nomina tamen ut vocor petrus et appellativa cum sit sermo de manere ut hic rex vocatur homo vel piscator. Si vero alius vocatur dicitur quod impersonaliter ponitur ut in prisciano vocor tuus pronus id est reputor. Et notandum est quod duplex est modus quando de propria nomine alicuius ut iste qui vocatur quo nomine vocatur quod nomen habet et quod est nomen illius. Verborum accidentalium aliud absolutum aliud transitivum. Absolutum verbum est illud quod non eget adiunctione obliqui ad perfectionem sensus. Et vino aspiro tamen verbum absolutum potest regere accusativum per figuram que dicitur hynodochex ut doleo caput. Vel ex verbi transitivi suo intellectu ut corido ardebat alexin id est ardenter amabat alexin. Et quando notat causam ut iste hanelat prelia id est propter prelia vel quando notat locum vel tempus ut ambulo viam et mansi tecum .iii. dies. Solet autem accusativus adverbialia poni cum verbum absolutum ut iste vivit id est assinum id est assine.

Transitivum verbum est id quod eget adiunctione obliqui ad perfectionem sensus ut amo. Verborum transitivorum aliud activum aliud passivum aliud neutrum aliud commune aliud deponens. Verbum activum est id quod desinit in o et potest regere post se accusativum significantem animal rationale id est debet facere passivum per assumptionem de r ut amo assumpta r fit amor. Sunt tamen quedam verba activa que non possunt regere talem accusativum nisi accidatur verbum infinitum ut dico et puto ut dico hominem legere et puto hominem disputare. Item sunt quedam verba activa que exigunt duos diversos obliquos quos ex diversis naturis. Hec igitur verba exigunt accusativum et genitivum vel ablativum emo vendo extimo absolvo sapio pungo et dampno reprehendo et huiusmodi similia ut emo equum istum centum solidorum vel centum solidos vel centum solidis. Item illa verba do cum compositis condico prepono oppono similia et obicio et huiusmodi similia exigunt accusativum et dativum ut do equum. Item illa verba celo rogo doceo peto vestio cingo et huiusmodi similia possunt regere duos diversos accusativos ut doceo te grammaticam. Item illa verba exigunt accusativum et ablativum spolio privo impleo vacuo allevio honoro et huiusmodi similia ut spolio te tunica.

Sequitur de genere passivo.

Verba passiva construuntur cum ablativo mediante a vel ab prepositione ut cum dativo posito loco eius ut iste amatur ab illo vel illi pro illo. Construuntur tamen tribus modis cum accusativo per figuram que dicitur hynodochex ut iste truncatur nares. Vel ex vi verbi transitivi ut intellectum capere pascuntur silvas id est pascendo rodunt silvas. Et quando verbum accusativum exigit duos diversos accusativos simul tunc ultimus illorum potest regi a suo passivo et participiis passivis ut doceo te grammaticam et doceor a te grammaticam id est ego doceo grammaticam. Si vero verbum activum exigat duos diversos accusativos non per diversos tunc ultimus illorum non potest regi a suo passivo. Sed a suo accusativo resolvuntur in nominativos ut instituo te heredem tu instituens a me heres.

Verborum neutrorum et deponentium quedam exigunt genitivum ut egeo et misereor. Quedam dativum ut famulor et opitulor. Quedam accusativum ut facio et sequor. Quedam ablativum ut gaudeo. Quedam genitivum et accusativum et ablativum ut potior et vescor ut in prisciano potior illius rei vel illam rem vel illa re. Sed doctrinale dicat contrarium. Octo sunt verba communia largior experior veneror moror osculor ortor criminor amplector et sunt consolector ut communia duas habent significationes unam ad modum activi et aliam ad modum passivi ut criminor te et criminor a te tamen utraque constructionem non possunt habere sub une significatione verbi gratia maledicere criminor te et ab illo. Item ubi dictum sit superius quod quando constructionem habet verbum participium. Participia illorum communia tamen sunt in-ens vel in-tus desinencia ut criminans criminaturus tamen activa habent significationem et ideo tamen activa retinent coniugationem.

Incipit epistola magistri poncii provincialis.

Anno domini M.CC.L.ii. Ego magister poncius provincialis qui composueram summam dictaminis de competenti dignitate composui et ordinavi in presenti epistolarum secundum doctrinam et ordinem superius notatam ad instanciam viri nobilis Ildefonsi mei discipuli predilecti et Velitane

meorum scolarium prout novellorum videlicet et hunc
modum.

Magistro epistole. XII.
Filiorum ad parentes. et econverso epistole. XV. IX.
Nepotum ad avunculos. et econverso epistole. XVII.
Fratrum ad fratres. et ad sorores epistole. VIII.
Consanguineorum ad consanguineos. VII.
Sociorum ad socios. XI.
Amicorum ad amicos. XX.
Inimicorum ad inimicos. XIII.
Dominorum ad servitores. et econverso. epistole. XVII.
Secularium ad religiosos. epistole. X.
Capellanorum ad capellanos. epistole. VIII.
Subditorum ad prelatos. et econverso epistole. XLVII.
Dominorum ad vassallos et econverso. epistole. X.
Pape. imperatoris. et regum. epistole. XX.
Episcoporum ad eosdem. epistole. XII.
De modo curie epistole. XXXVIII.
In summa sunt. CCC. et XX.
Magistro epistole. XII.

Ildefonsus scolaris magistro Poncio ut componat quoddam epistolarium sic ordinatum sicut summa dictaminis de competenti dogmate ordinavit.

Viro discretionis et morum titulo splendenti magistro Poncio. Ildefonsus eius scolaris et amicus fidelissimus salutem et dilectionis omni modo firmitatem. Ad fontem veniunt cum desiderio sitientes ut inde potum auriant sobrietatum. Deus creator omnium in vestro pectore fontem uberrimi epistolaris dulcis dictaminis procreavit. Unde salientes rivuli per canales vestre facundie corda multorum scolarium habundantissime rigaverunt. et quoniam multi desiderant. et ego precipue aliis et tamquam vineam virgultum veris herbis. et floribus arboribus frondibus decoratum epistolarium componatis secundum ordinem et modum summe dictaminis de competenti dogmate. quam vestra veneranda discretio copulavit. in quo quidem epistolario de omni materia consueta possit sub certis rubricis epistolarum copia inveniri. Dilectionem vestram de qua magnam gero fiduciam. precor instantissime quantum possum ut predictum opus ad honorem dei et multorum commodum facere procuretis. Estis enim vinea vestri dictaminis et multi scolares erunt per hoc opus sicut fecunditatis tamquam vestri palmites propagati. quod erit vobis decus et gloria per omnia secula seculorum amen.

Responsio Amico dilectissimo et cetera. Responsio quod placet
Ipso nobilitati et morum gratia redimito. Magister
Poncius eius amicus firmissimus. salutem et siquid potest carius in vestrum. Ildefonse nobilis et benigne tua dilectio mihi nuper per suas litteras me rogavit pridie graciosas quod epistolarium componerem in quo certis sub certis rubricis epistole collocarentur de omni genere personarum ad honorem dei et multorum scolarium ad profectum et quoniam nobilitatem et petitionem tuam in hoc et in aliis adimplere cupio ut possum. et istarum maxime que respiciat omne commodum quod proferri debet in omnibus spiritualibus. Unde potuerunt multi scolares iam ad fructum utilitatis non modice adispici [...] significo quod predictum opus faciam deo dante et tue dilectioni mittam ipsum cum factum fuerit venerande.

Miles vel burgenses magistro ut doceant et custodiant filium suum quem vir renunabit eum de custodia et doctrina.

Viro venerabili discreto animis et morum titulo decorato magistro P. talis miles vel burgensis salutem et dilectionem perpetuam et honorem. Illius custodie de quo magis confidit quibus committit quod habet carius confidenter. Cum igitur de discretione vestra et doctrina laudabili et famosa magnam gero fiduciam. vobis mitto meum dilectum filium prenuntium diligentissime deprecando ut ipsum custodiatis sicut decet fideliter. Ego enim respondebo vobis taliter de doctrina et custodia diligenti quod inde poteritis gratulari. Responsio quod placet

Viro venerabili et discreto P. burgensi de tali loco magister P. salutem et dilectionem perpetuam et honorem. Ille cui committat quispiam quod magis pre ceteris diligit tenetur eidem grates referre maximas cum hoc sit magne dilectionis evidentissimum argumentum. Mee quidem custodie suum commisit filium vestra discretio atque nobilitas venerandi. Unde grates multimodis referendo vobis significo quod predictum puerum custodiam et docebo taliter deo dante quod michi erit honor maximus et eidem puero decus et commodum. et amicis suis pariter universis.

Magister patri sui scolaris quod filius suus est aliquantulum malus vel minus bonus faciat factum suum et corripet eum per suas litteras ac si non per ipsum sed per alium hoc.

Viro nobili venerabili et discreto P. burgensi de tali loco. Magister P. suus amicus fidelissimus salutem et dilectionis perpetue firmitatem. Nemo puer adolescens vel iuvenis factum suum faciat laudabiliter atque bene. bonum est tamen quod aliquando verbis asperrimis increpetur ne superbiat et postmodum semper facere meliora. Ego et vester filius sani sumus et hylares

pro dicta gratia multum faciat vobis sicut suum in omnibus et laudabiliter crescit puer. Est tamen consuetudo clericulis lascivior, et causa sit quod adultus verbis debet decepto pravus quod verberibus castigari. Prout ergo consulendo aliqua verba comminatoria dicto meo filio transmittatis, ac si non per me sed per alium perceperitis ipsum in aliquibus deliquisse. Hoc enim prodesse potuit non obesse.

Pater filio qui de eo audivit rumores pessimos et ipse emendavit nichil habebit de bonis suis.

Petrus burgensis de tali loco suo filio P. salutem quam meruit. Sicut qui bonus indulget moribus laudem consequitur et honorem, ita qui pravus est dampnum et dedecus non modicum habere debet. Relatu quorumdam non tamen magistri qui non deberet ea celare talia procerto didici quod tu postpositis ad discendi cura et disciplina penitus intendis ludis et lasciviis inhonestis non dicam et aliud. Sed si non emendaveris quod male fecisti taliter quod de te in universitate nulli mali rumores narrari valeant, non te meum reputabo filium nec de meo habebis aliquid, ac si esses spurius de scorto in lupanario procreatus.

Magister excusat suum scolarem accusatum patri suo.

Discreto viro et venerabili P. burgensi de tali loco magister R. suus amicus firmissimus salutem et dilectionem firmissimam et honorem. Sapientis dicitur auctoritas: rara fides ideo est adhibenda quia multa multotiens mentiuntur. Non credat ergo vestra discretio mala que vobis dicta sunt de vestro filio Hugoneto. Est enim puer disciplinatus docibilis et benignus et discrete facit universa secundum suum. Scitis enim certissime quod ego non celarem vobis nec deberem sinerem ipsum aliqua facere minus bene.

Magister petit salarium quod remittatur ei pro filio quem docuit taliter grammaticam et dictare quod ad maiores potest scolas convolare.

Viro discretissimo et famoso domino magistro P. burgensis de tali loco magister Poncius suus amicus firmissimus et fidelis salutem et amorem perpetuum observandum. Sicut non ignorat vestra discretio veneranda in meum docendo filium vestrum annis singulis, promittendo quod de labore meo et doctrina retributionem reciperes graciosam. Vester filius est iam per me provectus in arte grammatica atque dictaminis quod sufficienter potest audire ius canonicum vel civile. Habeam ergo talem inde retributionem quam vestram deceat probitatem et munificenciam et vobis sit honor perpetuus et profectus.

Responsio quod libenter et mittat ei X marchas et assignat ergo quam diu vixit in domo sua victum si voluerit et vestitum.

Viro discretissimo et fideli P. morum et benignitatis et honestatis titulo redimito suus amicus firmissimus P. burgensis de tali loco salutem et dilectionem perpetuam confirmandam. Cum suum officium diligenter exequitur dignum est quod inde consequatur commodum et honorem. Verum est et vobis fateor quod meum filium docuistis fideliter atque bene. Sicut in retributionem vobis mitto X libras turonensium et do vobis imperpetuum in domo mea victum et vestimentum sicut persone mee proprie, et hoc faciam vobis fieri quam vobis placuerit publicum instrumentum.

Magister Poncius qui rethoricam tradidit claves dictaminis et facilis est aperire ydoneis [illegible]

Universis doctoribus et scolaribus in aurelianensi studio commorantibus P. magister in dictamine salutem et audire vera que sequuntur. Cum ego Poncius sollicitus per montes et planicies et convalles invenirem quandam virginem speciosam, in amore eius fui statim captus et sauciatus. Hec fuit mira quam ipsius virginis de caro capiti flava cesaries auro multo splendidior inherebat. Generosa frons planicies non calcata nive candidior. Hinc capillis erat hinc supercilius consfulgens. Superciliaque sua planicies sicut arcu geminio moderata quod unius excessus vagancia pili nunquam exulet vel accrescat. Ridentes ocelli gerunt ignea intuentes alliciunt universos. Tota nasi forma decentior venustat faciem et insignit. Gene candore niveo circumfusas rosas miscent. Labia [illegible] labia tumore modico suspensa basium respicientibus polliceantur. In candore precellit ebori rectus dencium ordine conformatus. Menti nobilitas faciei sit partibus confirmata ut si postremo modum nec primum medio videatur in aliquo discedere. Sic cetera membra que vestis obtulit ita patent oculis mirus conformat perditus arbitror vel forte meliora. Hiis ergo ego Poncius fere attonitus prostratus cecidi ad pedes virginis et extendens brachia velud eger ad medicum clamavi: Virgo preclarissima, ecce morte deficiam in brevi tempore nisi tua gratia me in sinum recipiat pietatis. Et tunc ait virgo respiciens me osculo blandienti: Cum felix es si quod in veniste sanctis custodire. Et me cepit per manum dexteram et surrexi, et ostendit michi civitatem pulcherrimam et immensam dicens: civitatem illam nullus ingreditur nisi primo transierit portas. Et post modum ad primam portam [illegible] tibi fuerint amplexus, supplicationes, benedictiones, salutationes et ostia distincta gradatim et curie. Ac sicut quod decebat singula singulis reddebantur secundum gradus et distinctiones personarum superiorum mediocrium et minorum. Tibi erant

septa nova transsiliat universa. Et omnes qui transsilibant per dictam portam variis et diversis vinculis ligabantur. Et ad secundam portam accessimus et ibi erant antiqui proceres et consulti et providi quorum erat officium artis virtutis inter diversos seminare benivolencias et nutrire et futura negocia predicare. ¶ Et ultra procedentes ad terciam portam venimus et ibi erant de omni genere lingarum nuncii expediti et succincti breviter et veloces et omnia que in toto orbe fiebant negocia referebant. Et ad quartam portam ulterius processimus et ibi erant due stalle longissime quarum gradus vix possent per aliquem numerari et in una stalla erant omnes clerici et in alia omnes layci ordinati. In superiori gradu stalle unius sedebat summus pontifex et ab ipso alii pontifices et prelati per gradus debitos usque ad ultimum clericorum. Et in gradu superiori stalle alterius sedebat imperator et ab ipso reges et comites et alii gradatim descendentes usque ad ultimum laycorum et erat tam layci quam clerici universaliter indigentes et petebat quisque quod sibi erat necessarium suo modo. ¶ Et recte ad quintam portam venimus et ubi erat mulieres antiquissime que semper retro respiciebant et erant tante scientie quod de omnibus dicebant negociis si fierent vel non fierent quod et quale inde commodum et incommodum eveniret. Et recte ad sextam portam venimus et ubi erat quidam homo antiquissimus et barbatus vestitus tunica variis coloribus et loquebatur transseuntibus variis linguis. Et accessimus ad portam septimam et ibi multi lascivi iuvenes saltantes et canentes et voce consonanciam dulcissimam decantantes et sic intravimus civitatem. In civitate illa erant principalia xviii palacia edificata preciosis lapidibus et erat ornatum quilibet et qualiter et in quo tempore et quibus negociis deberent in quolibet palacium conveniri. Et cum hoc vidissem omnia dixi predicte virgini. O virgo speciosissima dic michi quod est nomen tuum et cuius est illa civitas et quo nomine nuncupatur. Et ipsa respondebit breviter: Ego vocor rectorica et ista civitas appellatur practica dictatorum et quamvis soror mea gramatica se dicat fore in hac civitate meam procuratoriam, ego tamen obtineo principatum et quam plurimos bonos habitatores habeo. Tibi trado claves tali fide quod predictas vii portas per quas tota doctrina epistolaris dictaminis figuratur aperias fideliter et benigne volentibus huc intrare. Ad me veniant igitur qui esse desiderant in brevi tempore optimi dictatores. Ego enim sum qui claves habeo et paratus sum quibuscumque ydoneis aperire

valere. Istam epistolam numquam intelligent doctrinam epistolaris dictaminis ignorantes.

Qualiter scolaribus qui veniant ad dictamen sint

Universis scolaribus qui decorari cupiunt epistolaris dictaminis scientia gloriosa P. magister in dictamine salutem et ad margaritam dictaminis properare. Cum de paleis nescit granum eligere fatuitate potest non modica reprehendi et depunari. Et vere granum artis gramatice scire loqui latine congrue et dictare breviter et ornate. Cetera quippe sunt palea cum in eis vix valeat fructus utilitatis aliquis inveniri vel reperiri. Accedatis igitur ad talem locum vos qui vultis in his a nobis breviter informari. Ibi enim est fons dictaminis qui non siccatur in hyeme nec in estate.

De eodem

Universis scolaribus qui bene dictare scire desiderant in brevi tempore P. magister in dictamine et neglectis truphatoriis balbutiacium que ignorant ad fructuosam artem dictaminis festinare. Quam utilis quam necessaria sit doctrina dictaminis gloriosa satis patet cuilibet intueri. Hec enim est illa scientia coronata cuius auxilio maiores indigent mediocres et minores. Hec enim est illa que condidit novum et vetus testamentum et ius canonicum et civile et septem artes universas et in curiis atque palaciis regum potentum principum sedet honorabiliter cathedrata suos amatores et discipulos faciens ibidem honorabilissime collocari. Ad me accedant igitur qui predictam reginam scientiam cupiunt amplexari. Ego enim eis aperiam eius dulcedinis secreta taliter quod in brevi tempore poterunt esse non solum sufficientes sed optimi dictatores.

Qualiter Poncius redarguit et increpat scolares qui ad discunt dictare

Universis scolaribus in arte vel studio commorantibus P. magister in dictamine salutem et quod legerit intelligere cum effectu. Novam plantavi vineam summa dictaminis de competenti dogmate et est ibi vindemia copiosa. Sed vindemiatores sufficientes non habeo quia scolares fatui magis lambruscas diligunt quam racemos. Et invelis an neis quidam eorum rapuit tamquam muscas. Glandes ut porca eligunt, margaritas despiciunt et conculcant. De monte musardo veniunt scolares hii et ibidem inhabitant et quocumque vadant super eos sequitur mons musardus. Ego non curo de talibus. Sed quicumque voluerint scire dictare breviter et ornate et quartas et libellos componere super contractibus et actionibus universis ad me veniat

Scolares cum petitionibus suis decepti vix derelictis

Filiorum ad parentes et e converso epistole. Et primo filius notificat suis parentibus

Reverendis parentibus P. et B. de tali loco pre cunctis mortalibus diligendis. G. eorum devotissimus filius salutem et filialem subiectionem. Consuetudinarium est et bonum consuevit ubi quod absens filius parentes suos certificat suo statu. Nam sibimet fuit causam eidem afferet exultationem. Dei in simulatione presentium dignationi vestre clareat venerande quod postquam ad vestram discessi faciem graciosam. Et meum dixi continue de loco in meliorem dirigere. Aurelianensis civitas me recepit et hospes cum gaudio collocatus tam magistrum quam socium cordis mei desiderium ad invenim. Hic enim est prudens facitur humilis in quo livoris oculus sinistre nominis commentator dolet se nil reprehensibile invenire. Illi vero tam morum gratia quam honestatis sub titulo persignitur et in arte dictaminis cuius iam ad hunc sit provecti quod eorum dogmate meam potest ad plenum ruditas erudiri et quia mei status prosperitas vos leta faciet ipsum duxi vobis presentibus declarandum supplicans deprecando ut universi mi et amicorum vestrorum omnium tam cito potestis rescribatis. *Responsio parentis ad filios quod ita retineat*

Petrus et B. de tali loco suo dilecto filio G. salutem et ad probitatis titulum sic. *magistrum et socios ut eidem possit facere sibi eundem modum et honorem* Paternitas nobis mandastis litteris graciosis quod tu es Aurelianis sanus et hylaris et ibidem bonum socium magistrum et socios invenisti. Unde sumus quod plurimum gratulari. Sed quoniam venatori non sufficit fili karissime optimum leporem invenire nisi sciat ipsum et valeat retinere. Te mandamus et precipimus quod predictum magistrum tuum et socios cures et blandiciis atque muneribus alligare taliter quod ipsi velint et debeant tuam sectare consimilem modum et honorem. Scias enim certissime quod si bonum feceris factum tuum studendo taliter sicut decet et minustrabimus sumptus necessarios larga manu. *Filius parentibus quod mittant sibi pecuniam*

Venerandis parentibus post deum et super omnia metuendis P. et B. de tali loco G. eorum devotissimus filius salutem et filialem subiectionem. Sicut bonus ortolanus plantationem suam diligenter excolit. Sic bonus pater debet facere suo studenti filio sumptus et libros necessarios ministrando. Insinuatione presentium dignationi vestre clareat venerande quod ego sum Aurelianis sanus et hylaris per dei gratiam et ibidem proficio in arte grammatica competenter. Verum totam pecuniam quam mecum de tali cum discessi facie graciosa portavi in sumptibus meis necessariis consumavi. Precor igitur dignationem vestram quatenus denarios michi mittatis quibus expensas meas faciam et grecismum et doctrinale valeam comparare. *Responsio quod mittent sibi satis pecuniam dum bene faciat fructum suum*

Petrus de tali loco suo dilecto filio G. salutem et inchoatum studium viriliter exercere. Tunc ortolanus libenter excolit ortum suum quem per culturam sperat fieri utilissime fructuosam. Unde in presentie dilectionis littere fili karissime multum quidem fuimus collectati, scilicet per ipsarum tenorem percepimus quod per certis obtulimus te videlicet fore sanum et hylarem et in grammatica proficere competenter. Et quoniam tunc parentes libenter debent tribuere quicquid possunt filio postulanti, quoniam perceperunt quod laudabile facit in omnibus factum suum, et tibi X libras transmittimus sicut mandasti tuis litteris graciosis. Exhortamur te igitur fili karissime quod sic ponas pecuniam quam tibi mittimus decenter et decenter quod in tuum et meum possit dederit et commodum redundare. *Item filius parentibus quod ministrent sibi*

Reverendis *tales sibi libros et necessaria quod sine in* parentibus ut supra. Sicut *tervallo possint suum* qui de novo plantavit vineam *studium exercere* debet diligenter culturam et assiduam exhibere ut inde fructus possit recipere tempestivos. Sic prius pater debet facere suo studenti filio sumptus et libros necessarios ministrando, ut ad fructum possit venire suo tempestive. Dignetur itaque paterna bonitas michi dictos libros et necessaria ministrare taliter quod sine intervallo meum studium valeam exercere et sic ito ad probitatum fructum suo pervenire. *Item filius*

Frater karissimo domino P. *patri ut mittat sibi necessaria* de tali loco B. suus *et scolis stamquam ideo in* filius salutem et filialem *expendendum totum sibi* subiectionem. Qui suo stu*restituet sicut plantavit* denti filio ministrat necessaria quasi colonus *centuplum* in agro suo seminat unde fructum recipiat centuplatum. Constat vestra paternitas per paginam quod ego sum in tali studio et libenter addiscerem. Sed libros non habeo nec expensas sine quibus est inceptus et tamquam manchus quibus ad studendum. Immo precamur igitur paterna bonitas ministrando michi necessaria seminare unde totum genus meum fructum possit utilitatis colligere et honoris. *Responsio*

Petrus de tali loco dilecto suo filio G. in tali studio commoranti salutem et ad probitatis titulum suspirare. Terram illam agricola libenter excolit in qua futurum sperat firmissime bonum bladum. Et mittens igitur tantam pecuniam sic

tuis mandastis litteris. precor et exhortor diligenter
in quantum valeo ut sic exerceas tuum studium fili karissime
quod de te possint amici tui meliorem colligere fructuo
sum. **Item filius patri quod audire vult ius canonicum**

Patri karissimo etc. Mi-**vel civile ut per ipsum eius**
litem tendit in adversarium **amicos defendi valeat**
sarium qui suum facit audire **et inimicos poterit inpugnari**
filium ius canonicum vel civile. Nam cum instructus fuerit
amicos poterit defensare et inimicos non modicum im
pugnare. Declaratione presentis pagine noscat vestra pa-
ternitas quod ego sum aurelianis sanus et incolumis per dei gratiam et in
gramatica fundatus taliter quod audire possum vestra decreta
competenter. Et quia multos adversarios huiusmodi multo
sciens in causis pater karissime quod fuit nobis non modicum sump
tuosum multum audire desidero si nobis placet ius
canonicum vel civile ut per me possint inpugnari nostri
adversarii et amici possint defensari. Non obmittat igitur
precor et moneo quantum possum paterna discretio pro
curare quod audiam in civile vel canonicum sicut dixi

Nobili viro et discreto domino P. militi de tali loco
G. suus filius devotissimus existens in tali
studio salutem et filialem subiectionem. Contra inimicos eri
git et pro amicis machinam quam procurat quod suus
filius sit legista. Nam per ipsum amicos poterit defen
sari et inimicos non modicum inpugnari. Noscat vestra
nobilitas pater et domine etc. **Item filius patri qui non potest**

Patri karissimo etc. **addiscere et removeat eum**
quod filius ad discretionem **ab officio clericali ad aliud aptum**
etatem litteralem scientiam non **officium transferendo**
est aptus quod sit nimis durus ingenio discrete faciat
pater sicut idem removeat ab officio clericali ad aliud ap
tum officium transferendo. Sicut vestra non ignorat discretio
in labore scolastico sedi diucius ut thesaurum in scientia
comparem. Sed multum laborasse me video tamen minus
proficio nec ad memoriam possum reducere que audita. Dis
cretum igitur consilium precor habeat vestre paternitatis dilecto
venerandi. ut me removeat ab officio clericali. non per
sistam in officio clericali ad aliud aptum officium transferendo

Petrus de tali loco **pater hortatur filium ne re**
suo dilecto filio G. **cedat ab officio clericali si ei**
in tali studio commoranti **addiscere non vult vacat**
salutem et minus bonus **vacabit sicut faciunt**
propositum in laudabilem commutare. Non si fiet sin
delectabile ad fructuosum officium clericale desiderit
commutare pro labore sed periculoso pater officium in
cepit. satis potest de inpericia condempnari. Sed rece
dis igitur fili karissime ab officio clericali precor et moneo
quantum possum non ostendas cordis duriciam. Sa
xum enim nichil quo durius in terra pit gutte frequen-

cia sic et ars panditur eam exercenti cum diligencia
genter. Verum super tuam simplicitatem dimittere unquam
officium clericale ut super dam ad preciam quibuslibet
in civitatis et negociam dolus ut cardines sicut faciunt
fere tui. **Item filius patri pauperi ut mittat ei quantum**

Patri super omnia diligendo **unquam adiutorium**
P. de tali loco eius humilis filius salutem
et filialem subiectionem. Noscat vestra paternitas presentis pagi
ne quod ego sum in tali studio sanus et hylaris per dei gratiam
et ibidem studeo in gramatica usque posse. Verum pau
pertas anxia novercatrix scolarium michi pedem opposuit
et me carente victus. cum labore fiat panem ad
hostia mendicare. et quia pater prius in esse dig
noscitur sue indigenti filio subvenire. Precor et
moneo quantum possum. ut michi dignetur vestra paterna
pietas et si non magnum quantulumcumque tamen subsidium destinare

Petrus de tali loco etc. **Responsio quod non potest**
Turbari non debet filius **modo sed mittet**
si quando pater per inpotenciam dimittat vel **quando poterit**
prorogat ei peccuniam destinare. Visis namque tue
dilectionis litteris fili karissime pater fui letus et per eam
siquidem contristatus. Tua quidem sanitas mag
num gaudium et est. Tua paupertas magnam tristi
ciam generavit. Et inquiete cum ad presens gravatus
multis debitis ipsam modo subsidio non possum
aliquatenus revelare. Attendas igitur usque ad ta
lem diem fili precor in pacientia et te transmittam peccu
niam decentem. **Item filius matri sue paupercule ut**

Matri sue karissime. B. **mittat subsidium si potest.**
de tali loco. G. suus filius existens in ta
li studio salutem et filialem subiectionem. Super mi
seria fili commovi debet naturalis materna pietas
et ei quamvis non possit sufficiens quantulumcumque tamen
subsidium ministrare. Paupertatis mee nodos
considerans sepe cogor ad lacrimas solamen vanitat
solam memoris misero medicinam. Scolas enim
egrediens lectionem. Circa hostius post posita
miserorum ego miserrimus victum meum peto ad hos
tiam mendicando. moveatur itaque materna pie
tas precor ut siquis sibi hec peccunie pretendit aliquam
cui in eventu valeat mea paupertas et si non
penitus saltem in aliquo revelari. **Responsio**

Bernardus de **matris paupercule quod multum debet**
tali loco dilecto **negotiari et petit ab ea pe**
to filio in tali studio **cuniam cum debet pocius necessariis providere**
commoranti salutem et recto actus virtutes vir
tutis exercere. Verum dum debet adultus et fortis filius
cum amicis sua paupercula credit et nititur pe
cuniam extorquere cum debet pocius in neces
sariis providere. Cum sim fili paupercima

et amicorum subsidio ac uirtute acquirendi penitus destituta. Miror multum et mirto grauamine te tali spe cunctam retraxisse. Non facias hoc decetero fili. Precor et moneo quantum possum. Sed lucrandi artem et modum habeas ut et tu et nos possimus uictualibus prouidere. Nam cum te nutriui puerum hoc specialiter fui intuitus ut tu factus adultus me nutrires filius et mee senectutis fores baculus et iuuamen.

Si filius in carcere patri ut redimat eum.

Patri karissimo post deum super omnia diligendo domino. P. de tali loco G. humilimus suus filius salutem quam non habet. Naturaliter moueri debent parentum uiscera super miseria filiorum et maxime qui in carcere detinentur. Dum enim nuper aurel. pater karissime natus fui quodam iuuene sicut diabolus ministrauit et ipsum demum percussi cum baculo super caput. Ergo pater G. [illegible] fui in aurel. curia carceratus. liberatus esset quidem [illegible] inuenimus et sanatus. Et a me petunt pro expensis aliis C. libr. turon. Et ante quam solute fuerint possum eundem carcerem super deum [illegible]. Moueatur ergo uestra pietas pater karissime super miseria mea et faciatis modis omnibus quod ab isto carcere ubi morior sim ereptus.

Responsio patris quod redimet eum.

Petrus de tali loco suo dilecto filio G. capto in tali curia salutem et gaudium optimum. Quamuis sua culpa sit fili non potest mutare paterna pietas quin eidem in tali articulo subueniatur. Non despexes ergo fili karissime quia usque ad talem diem [illegible] deo dante quod eris a carcere liberatus. Et mitto tibi tot solidos quibus interim facias sumptus tuos.

De eodem.

Petrus de tali loco. suo dilecto filio capto in tali curia. salutem et sue fatuitatis plenariam penitentiam. Cum sua culpa incidit in carcerem dignum est quod ibi tam diu maneat donec suam fatuitatem plenarie recognoscat. sicut tuis [illegible] litteris [illegible] quod fecisti tua [illegible] fatuitas fuisti in talia curia carceratus et modo petis quod te redimam propter illa bona opera quod fecisti. Scias ergo quod te non redimam isto mense nec alio. Non enim pro te uolo depauperare uel destruere domum meam. Sed ibi iaceas et facias longam penitenciam sicut decet.

Nepotum ad auunculos et eius epistole. Gus. nepos auunculo ut custodiat bona sua quam diu absens fuit.

Karissimo domino et auunculo R. de tali loco G. suus nepos deuotissimus salutem et se omnimode famulatum. [illegible] referet auunculi quod bona sua nepotis custodiat fideliter tamquam pater. Noscat uestra dominatio karissime auuncule per presentia quod ego sum aurel. pro dei gratia sanus et hylaris. et ibidem studeo proficio in gramatica competenter. Et quia de dominatione uestra fiduciam gero pleniorem precor karissime non tamen auuncule immo pater karissime ut cum diligentia custodiatis et fideliter bona mea.

De eodem.

Karissimo non tamen auunculo immo patri post deum super omnia uenerando domino P. tali ecclesie uenerando G. suus filius et nepos deuotissimus salutem et tamquam suo domino perpetuum famulatum. Demonstratione per presentia dominationi uestre cupio declarare quod ego sum aurel. sanus et hylaris pro dei gratia et ibi studendo in uniuersitate [illegible] proximo per [illegible] morari. Verum cum animum discessi presentia uestra conditum quod bona mea gratia libere procurauit. Et quia in nepotis absencia bonus debet auunculus tamquam pater bona fidelius procurare. Precor et moneo dominationem uestram de qua perfectius gero fiduciam pleniorem quatinus mea bona mobilia et inmobilia quam diu absens fuero cum diligencia procuretis. Et de uino in [illegible] mittatis quantum uobis mandauero annuatim.

Responsio quod libenter dum tamen faciat bonum factum suum.

Petrus tali ecclesie capellanus suo dilecto nepoti G. in tali studio commoranti salutem et inchoatum studium sine laudabili terminare. Paratus est semper bonus auunculus nepotem suum diligere et bona sua fideliter custodire. dum tamen laudabiliter faciat factum suum et attendat. Ergo tua dilecto nepos karissime quod bona tua custodiam fideliter atque bene. Precor tamen quod factum tuum in omnibus utiliter facias uinere(?) possis.

Iustum est quod auunculus sui nepotis absentis maxime res procuret negocia diligenter. dum nepos ita se habeat quod de ipso in ciuitate nulla possit infamia predicari. Scias ergo nepos karissime quod bonorum tuorum procurator ero diligens et fidelis. Precor tamen quod ita laudabiliter facias factum tuum quod nulla infamia sed bona fama de te possit in omnibus ad tuam patriam reportari.

Item auunculus nepoti quod malos rumores audiuit de ipso siquid male fecit scelere corrigat et emendet.

Petrus rector tali ecclesie suo dilecto nepoti G. in tali studio commoranti salutem et siquid minus bene fecit celeriter emendare. Dolens inquam refero nepos karissime quod ego et alii amici tui de te audiuimus rumores pessimos

afficiunt et conturbant. Dicunt enim qui veniunt de illis partibus quod tu commessationibus et glutonibus commoraris varios ludos et bachanalia frequentando. Quod si verum est precor nepos attendas ut quod male fecisti corrigas et verius emendes. Alioquin te nostris amicorum consilio et auxilio destitutum.

Excusatio nepotis

Viro venerabili et discreto domino P. rectori talis ecclesie G. suus nepos humilimus salutem et detractatorum verbis toxitatis aures suas nullatenus aperire. Non debet esse facilis ad credendum pius et discretus avunculus si quando forte audiunt quod aliqua sinistra faciat suus nepos. Nam rara fides est ideo adhibenda quod multi multotiens mentiuntur. Super hiis nepotis dis ergo que de me vobis data sunt, bone avunculi me precor habeat excusatum vestra dominatio venerandi. Nam mentiti sunt procedentes medios qui de me vobis talia predicaverunt. Non enim sum ita fatuus quod proprius et turpibus meos mores ydoneos permutassem.

Quod nepos avunculus quod faciat ei subsidium

Avunculo venerabili et discreto etc. ut supra. Non est tamen patruus immo pater benignus qui suo indigenti nepotulo manum porrigit adiutricem. Nostrat vestra dominatio per paginam quod ego sum in tali studio scolaris per dei gratiam et studeo in grammatica quantum possum et nichil habeo quid expendam nec possum sustentacionem meam in victu et paupertinam et hostiatim. Precor ergo lacrimabiliter bone avunculi ut michi studenti cum diligentia et indigenti non modicum dignemini vestrum suffragium destinare.

Responsio quod libenter

Petrus talis ecclesie suo dilecto nepoti G. in tali studio commoranti salutem et semper totis viribus ad honorem scientie suspirare. Cum nepos nititur studendo viriliter ad probitatis titulum pervenire dignum est quod sentiat manum sui avunculi adiutricem. Tibi ergo dirigens x solidos turonensium per latorem. Precor et moneo quantum possum quod statum tuum facias laudabilem omnibus viis possibilibus. Sciens quod si benefeceris meo subsidio gaudere poteris annuatim.

Quod nepos avunculo ut acquirat aliquod beneficium ecclesiasticum

Avunculo venerabili et discreto domino P. talis ecclesie rectori dignissimo G. suus nepos devotissimus salutem et debitum famulatum. Pro se laborat siquidem qui suo nepoti acquirit commodum et honorem quia nepos est omnino sui avunculi et sic prosequitur sua sunt omnia que nepos habet vel est in posterum habiturus. In labore scolastico sedulo moror sicut non ignorat vestra dominacio venerandi. Per dei gratiam tempus non inutiliter non consumpsi. Nam fundatus sum in artibus competenter. Sed cum nondum sim aliquo beneficio ecclesiastico confectus, laboret itaque avunculi pie vestra dominatio venerandi. Precor simpliciter quantum valeo quod alicubi possim beneficium competens ecclesiasticum obtinere.

Responsio avunculi quod impetravit quod erit canonicus talis ecclesie

Petrus rector talis ecclesie suo dilecto nepoti G. salutem et veram dilectionem. Verum est sine dubio quod nepotis decus et commodum redundat in gloria sui avunculi et honorem. Ideo eius promotionem debet cum diligentia procurare. Unde profecisti in studio nepos karissime unde multum gratulor et satis esset dignum quod aliquod beneficium ecclesiasticum competens obtineres. Accedas ergo indilate nam quod eris canonicus in tali ecclesia per dei gratiam impetravi.

Quod nepos avunculo ut impendat ei consilium et iuvamen ut per ipsum possit ad probitatis titulum pervenire

Avunculo venerabili et discreto etc. ut supra. De nepote filium credat pro avunculis immo filium proprium quem ipsum dirigit ad probitatis titulum impendendo ei consilium et iuvamen. Insinuatione presentium dominationi vestre me ligat venerande bone avunculi quod ego sanus et hylaris per dei gratiam studeo in tali loco in iure canonico quantum possum et si haberem libros lucratiua libenter laborarem quod possem ad probitatis titulum pervenire. Ad vos ergo refugio bone avunculi meum in hoc unicum refugium singularem supplicans deprecando ut in vestro nepotulo vestrum beneficium impendatis.

Petrus rector talis ecclesie suo dilecto nepoti G. salutem etc. ut supra. Multum pro certo gaudeo avunculus cum suum nepotem percipit ad probitatem et ad scientiam anhelare. Et ideo debet ad hec consilium et auxilium ministrare. Percepi prudenter per tuas litteras quod tu sanus et hylaris loco tali studes in iure canonico diligenter. Multum sum siquidem gratulatus et in hoc tibi do consilium et auxilium iuxta posse. Attendas ergo nepos karissime quod tibi tantam pecuniam per talem nuncium destinavi et dum tu laudabiliter facias statum tuum meum habebis consilium et auxilium et iuvamen.

Quod nepos avunculo quod cum nullum habeat refugium preter ipsum dignetur ei studenti et pauperi aliquod beneficium impertiri

Avunculo karissimo domino P. de tali loco G. suus nepos humilimus salutem et se ipsum ad pedes. Cum quis semper pius avunculus suum nepotem iuvare debeat tunc est maior misericordia cum pauper est in studio et non habet aliquod refugium preter ipsum

me iuuet itaque pie auunculi vra vna cum suis pu
primi in tali studio et non habeam unde possim que
hospitatum *Item nepos auunculo ut procuret quod*
Auunculo venera *alicubi apud ipsum valeat*
bili etc. ut supra .b. *collocari ut eidem serviret*
nunc decet quod fecit patruum quod *finiat tamquam pa*
suum nepotem procuret alicubi collocari ut s(upra)
valeat. Fuire quam diu habuit tamquam duo atque pa
ce vivunt vra donacio venerandi et quam aliquis
qui viuat in hoc mundo in contulit plura bona et
ideo non est mirum si vellem esse alicubi apud uos collo
catus et assidue uobis seruire in omnibus ut pos
se. procuret ergo vra bonitas pa mi non solum tamquam
patrue immo pater karissime post deum super omnia vene
rande quod alicubi apud uos possim honorabiliter
collocari. *Vt quod acquirat sibi ecclesiam patrui et posses*
Petrus rector tal' *sionem corporalem ueniat*
ecclesie. suo dilecto nepoti G. *recepturus*
in tali studio commoranti salutem et prosperitatem et gau
dium nunc et semper. discreto nepoti dum auunculus
locum et honorabilem et dignitatem acquirere uix
posse. Nam in statu nepotis et possiencis tutor p'
auunculi glorianti. Sciat ergo nepos karissime quod tibi
acquisiuit tal' ecclesiam pro bona tua et ad possessionem re
cipiendam ueniat non differas corporalem *Item nepos*
Karissimo non tamen patruo immo *auunculo ut procuret*
post parentis mortalibus *quod habeat beneficium*
honorando .h. G. suus nepos *ecclesiasticum vel prebendam*
humilimus salutem nunc et semper famulatum debitum
et deuotum. Decens est auunculo et multum honora
bile si per ipsum consequitur suus nepos beneficium vel pre
bendam Sciat pater pagina vra dominatio quod ego stu
deo in tali loco sanus et hylaris per dei graciam et pro
ficio competenter. Sed cum nullum habeam beneficium eccle
siasticum adhibeat precor cura diligentissima
vra pietas bone patrue uenerande quod in tali
ecclesia possim canonicus fieri vel saltem beneficium obti
nere. *Vt quod in tali ecclesia est sibi beneficium as*
Petrus rector talis *signatum et faciat suum*
ecclesie suo dilecto *suum in omnibus laudabili*
nepoti G. etc. ut supra. cum sint duo *tamquam probus*
casu sui nepotis reddit atque beneficia non est in
vni si procuret in quantum potest quod ei nepos habeat
gratum beneficium vel prebendam. Attendas ergo ne
pos karissime quod me procurante est tale beneficium
in tali ecclesia assignatum et ideo fac in omnibus statum
tuum utilem tamquam probus seruam adhuc deuotum
tuo maiora beneficia consequens *fratri ad fratres et ad*
Dilectissimis fratribus *sorores. epistole. Qui. fr.*
bz et sororibus *filiis quod parentes suos ho*
p. et b. et c. de tali loco G. *norent. et eidem seruiant*
eorum frater humilimus vel fidus *diligenter*
illius salutem et fraternale dilectionem. Sicut tes
tatur diuina pagina qui parentem suum et matrem
honorat longeuus efficiatur super terram. Nos
cat vra dominatio presenti pagina quod ego sum in
tali loco sanus et hylaris per dei graciam. tibi de
studeo proficio in tali studia competenter. dictum est in
vni multum si verum est doleo quod parentem meum et ma
trem non venerami ut debetis quod inde si verum esset
quod nullo modo possim credere magnum uobis dampnum
et obprobrium redundaret. precor uos ergo fratres et sororem
tenere in quantum valeo quod parentes nostros cum summa reue
rencia honoretis et deus dabit uobis honorem
et gaudium in hac vita et in futura
Fratri dilectissimo etc. Qui sub fratribus et obedi
ens suis existit parentibus non solum magis di
ligitur ab eisdem sed adeo et hominibus vniuersis. Ego
ergo frater karissime nostro patri obediens et subiectus qui sic
bene et cum magna diligencia nos nutriuit. Quod
quidem si fecisset honorem et commodum quo ad deum et se
culum consequeris. aliquem assensu quo nota grand
intellectum. *Item frater fratri ut inducat parentes dili*
Fratri dilectissimo *genter ut eidem mittant pe*
.p. de tali loco G. eius *cuniam indigenti*
frater fidelissimus salutem et amorem suum in perpetuum
consuetudinum quantum se ipsum debet quisque diligere
fratrem suum. ex sint ex eodem sanguine generati
et parentes inducere diligenter quod ei indigenti sub
ueniant. Sciat frater karissime quod ego studeo aureli
in tali studia quantum possum non tamen pro me deus
scit sed pro te maxime qui habes uxorem et tu tua
filios et filias procreabis. quorum utilitatem sibi
vero procurabo ac si essent de meo corpore ge
nerati. sed cum non habeam quid expendam te precor
karissime frater quod parentem et matrem inducas cum diligencia
et districte quod in procurent denarios destinare
Dilectissimo fratri suo *Item frater fratri quod attendat*
quam plurimum venerari *quod promisit*
.P. mercatori de tali loco. G. suus frater hu
milimus et fidelis salutem et cum fraterna dilectio
ne perpetuum famulatum. Non solum quod promittit
frater sed plus et debet attendere bonus frater. Nostrat vra
discretio et dilectio frater karissime quod ego studeo

dilectis in iure canonico et proficio competenter et tamen
indigeo meorum consilio et auxilio amicorum. Atten-
dens ergo bone frater quod mihi promisisti constantia dilecti-
onis gratiosa. Videlicet quod mihi dares .c. s. turonensium an-
nuatim. Ego enim si vixero et amicis meis omnibus
de beneficiis mihi collatis respondebo taliter quod merito
quod inde poteris gratulari. Item frater sorori quod mit-
tat ei aliquid et si aliter non habet potest in domo patris vel mariti accipias furtim

Sorori dilectissime .b.
de tali loco filius talis
viri .G. suus frater humili-
mus existens pauper scola-
ris in tali studio salutem et amorem dilectionis
quo posset ullo aliquis explicare fratrem suum debet
soror tamen diligere pia quod si aliter non quat habere fur-
tim dz aparentibus vel marito accipere qeidem
indigenti valeat ministrare. Tua ergo dilectio
soror dulcissima me procuret indigentem
non modicum suo grato munere visitare. Sum enim
pauperrimus et non habeo quid expendam. Item frater so-
rori quod discrete et subtiliter inducat ut inflamet maritum suum ad amorem ipsius et ad subsidium faciendum

Soror discreta et calli-
da suum dz maritum
et parentes et ad amorem sui
fratris indigentis et subsidium
inflammare. Soror dulcis
tua noscat dilectio quod ego sum in tali studio
sanus et letus per dei gratiam. et ibi addisco et facio
factum meum. multas tamen patior paupertates. Iace-
o quidem in palleis sine linteaminibus. discalcea-
tus et male vestitus sum sine camisia et solo mi-
de pane non loquor de companagio non possit re-
ficere ventrem meum. Precor ergo soror dulcissima
quod diligenter et subtiliter tuum inducas maritum quod tu-
tum potius tamen aliquod pecuniarum michi
mittat. Val. Responsio quod soror .c. sol. turonensium mittit et duo paria linteaminum et .x. ulnas de subtili tela que furtim in domo mariti accepit et nulli penitus revelletur

Fratri dulcissimo
.P. de tali lo-
co in tali studio
commoranti .b. eius soror
fidelis humilis et devota salutem et amorem ma-
iorem quam posset aliquis cogitare nullo modo
possem exprimere illam angustiam quam passa
sum per dictas frater tuas litteras clausas. Nam per ipsarum
tenorem percepi pro dolor te esse in tanta pauper-
tate quod in paleis iacebas sine linteaminibus
discalceatus et vix habere poteras panem quo
posses tuam esurientem saturare. Feci quod
potui frater dulcis et humilis .c. sol. turonensium et

Valeat

in domo mariti accepi et nulli penitus reve-
letur. Amicorum ad inimicos epistole. Vnus mi-
les militi ut faciat ei emendam competentem
fieri quia quidam suus rusticus quendam
suum hominem vulneravit

Viro venerabili et discreto tali militi talis
miles salutem. Dum tamen non faciat iniuri-
am vel gravamen. Quidam vester rusticus .b. nomine
talem meum hominem sine causa rationabili vulneravit
precor ergo nobilitatem vestram quatenus super hoc facia-
tis mihi et predicto homini emendam fieri competen-
tem. Alioquin tamen dampnum et iniuriam sibi
factam non possem sub silentio sine magna
verecundia preterire. Responsio quod non faciat quod non debet

Nobili viro tali militi talis miles si per ipsum
non stetit salutem prius et amorem. Mihi vestris
mandastis litteris quod vobis facerem emendam fieri
super hoc quod quidam meus rusticus quendam vestrum
hominem predictum vulneravit qui meum malefice
intelexitur. Vnde cum liceat vim vi repelle-
re dum ius canonicum et leges. et homo meus se de-
fendendo vestrum vulneravit qui meum ma-
lefice intelexitur. Non propter hoc emendam sibi de
faciendam. Non enim est puniendus aliquis vnde
meretur habere commodum et honorem. Miles dif-
fidit militi tem-

Talius miles tali militi nec
salutem nec amorem. Iustum est quod
qui ius suum non potest consequi. Amorosus ad-
ose salutem si valeat consequatur. diffido ergo ma-
nifestam vestram superbiam. et vos preter-
litores quod maliciose et temporibus michi fa-
cere de dampno et vituperio quod contra me talis
vester rusticus perpetravit talem meum hominem
per suam tamen maliciam vulnerando. Responsio quod non
timet guerram suam

Talis miles tali militi non salutem
nec amorem. Sicut vulgale
dicit proverbium lupus capra mortua non
terretur. et qui plus minatur multotiens
plus timescit. Me diffidavit predicte vestra mali-
ciosa fatuosa. et ego diligens multum plus guer-
ram quam concordiam vestram. diffido ergo vos
et vestra. Item miles militi quod non emendavit iniuriam quam filius fecit suum filium vulnerando et reddere si potest talionem

Nobili vi-
ro tali militi talis miles
salutem. Si eidem satisfacere ab
eodem qui de iniuria irro-
gata. dignum est illi facere dampnum et in-

Valeat

duo paria linteaminum et x ulnas de subtili tela que omnia ego dirigo per talem hominem scilicet portitorem. Caue tamen cum magna diligencia ne hoc possit ad mei mariti noticiam peruenire. Nam si hoc sciret mortua essem penitus et destructa. Ipse enim prout credo firmissime ad instanciam mei in breui tibi pecuniam ministrabit uel destinabit.

Frater infirmus sorori quod ueniat ad ipsum

Sorori sue dilectissime et cetera ut S. sororis dilecte grata presencia sit sui delectantur non modicum mens et corpus infirmitatis molestia sum grauatus quam plurimum soror pia et credo firmissime quod si tuam uidendi gratam presenciam cito essem ad sanitatem pristinam restituturus.

Consanguineorum ad consanguineos epistole vii. Consanguineus consanguineo quod iuuet eum contra quem mouit contra talem qui multas iniurias irrogauit

Dilecto consanguineo suo et fideli P. de tali loco suus consanguineus fidelissimus et deuotus salutem et dilectionem perpetuam conseruandam. Consanguinei eiusdem carnis et sanguinis unus debet alteri dare consilium in omni negocio et iuuamen. Literarum presencia dilectioni uestre clareat uenerande quod tractura talis comitis propono tales milites querere qui mihi maxima dampna et iniurias irrogauit. Et quoniam uos habetis noticiam predicti comitis et eius pericula precor dilecte consanguinee quod super isto articulo mihi uestrum consilium et auxilium impendatis et ad dictam curiam tali die si uobis placeat ueniatis.

Responsio libenter

Dilecto consanguineo P. de tali loco salutem et dilectionis omnimode firmitatem. Mandasti mihi pridie deprecando quod te iuuare deberem in causa quam promouisti mouere contra tales milites in curia talis militis uel comitis tali die. Et ego respondeo dilecte consanguinee quod quamuis aliter sim impeditus multis negociis in isto casu tali auxilio et dabo consilium et auxilium iuxta posse et in predicta die si deus mihi concesserit uitam et cetera.

Item consanguineus consanguineo quod noceat tali in quantum poterit quia quidam suum consanguineum interfecit

Viro uenerabili et discreto domino P. de tali loco G. de tali loco suus consanguineus deuotissimus salutem et amorem perpetuum firmitatem. Corpus suum et pecuniam debet ponere consanguineorum unus pro morte alterius uel iniuria uindicanda. Procuret igitur dilecte consanguinee. Precor et moneo quantum possum uestram discretionem tali nocere in quantum poterit qui de B. de tali loco meum consanguineum interfecit.

Item consanguineus consanguineo ut iuuet eum contra talem inimicum suum capitalem

Dilecto consanguineo domino P. militi de tali loco suus consanguineus deuotissimus et fidelis salutem et amorem perpetuum conseruandum. In omni necessitatis articulo debet esse paratus consanguineus in quantum poterit suo consanguineo subuenire. Uestram igitur dilectionem et nobilitatem precor et moneo domine consanguinee quantum possum quod contra B. dominum talis castri meum inimicum capitalem mihi uestrum auxilium impendatis.

Responsio ...... quod ...... libenter

Dilecto consanguineo et cetera. In [?] G. maturiores consanguineorum degradat qui suum non defendit et non iuuat consanguineum quantum potest contra suos quoslibet inimicos. Attendat igitur uestra dilectio consanguinee uenerande quod contra talem et talem quoslibet inimicos meos alios tales uobis consilium et auxilium prout duxeritis requirendum et scribere literis uel nuncio mihi quid uoluntatis quod faciam intimetis.

Consanguineus pauper suo potenti consanguineo quod defendat eum

Viro uenerabili et discreto domino P. militi de tali loco G. de tali loco suus humillimus consanguineus salutem et seruicium perpetuum et honorem. Nullum genus timeretur aliquod nisi consanguineorum alter alterum defensaret. Cum igitur talis miles mihi faciat dampnum et iniuriam quantum potest precor simpliciter et deuote quod propter me uestrum consanguineum quamuis pauperem ab ipsius malicia dignemini defensare.

Responsio quod si inuenerit eum tractabit taliter quod inde erit plenarie uindicatus

Dilecto consanguineo suo G. miles de tali loco suus consanguineus salutem et amorem. Non est de bona natura qui suos consanguineos impotentes et pauperes non defendit plus et quam diuites et potentes. Attendas igitur karissime consanguinee quod si talem inimicum tuum et meum tu gratia in uenire potero ipsum tractabo taliter quod inde eris plenarie uindicatus.

Sociorum ad socios epistole xi. Socius socio quod recipiat pro hospicio cameram quam in tali tempore [?] per se scolaris cum uisitabit

Dilecto suo amico P. de tali loco [?] suus commoranti B. de tali loco clericus salutem et amorem. Vinculum in perpetuum obseruandum. Unus alterius sociorum fidelium debet procurare negocia diligenter pro eodem hospicio retinendo et camera et alia que sibi necessaria uidebuntur.

Precor igitur quod hoc pro me faciat vestra dilectio curiose. Nam vestram presenciam in tali tempore visitalo sideris mihi vitam concessit et salutem et vobiscum in eodem hospicio et etiam in camera pono et desidero si vobis placuerit commorari.

Rescriptio quod pro ipso retinuit cameram et locum in hospicio et nullatenus remaneat quasi si non veniret oporteret eum solvere.

Precordiali socio et fideli P. clerico de tali loco G. de tali loco existens presentis salutem et dilectionis omnimode firmitatem. Cum mandastis per vestras litteras graciosas, dilectissime socie, quod pro te hospicium et cameram retinerem quam primum proponis in tali tempore causa studii presentis visitare, nunquam multum siquidem sum letatus et quia pectus tuam societatem habere cupio quod mandastis effectui mancipavi. Propter quod tu attencius quod venire nullatenus non dimittas. Nam si non veneris me oportet solvere pro me et de camera et hospicii pensionem quod esset mihi magnum incommodum et gravamen.

Item socius socio ut de ipso predicet bonam famam scolaribus et hortetur parentes suos ut eidem mittant pecuniam indigenti.

Dilectissimo socio discreto viro et benignitatis moribus titulo commendando P. clericus de tali loco clericus existens in tali studio eius socius et amicus devotissimus et fidelis salutem et dilectionis perpetue conservandum. Seminare de sociorum vestro de alio bonam famam et parentes suos inducere ut sibi mittant pecuniam indigenti. Precor igitur ut hoc pro me faciat vestra dilectio diligenter et taliter quod inde tenear vobis servire in perpetuum in casu simili et maiori.

Item pauper socius socio facto diviti ut eidem aliquod beneficium largiatur.

Viro venerabili et discreto domino P. rectori talis ecclesie G. clericus in tali studio quondam socius suus et nunc amicus devotissimus et fidelis salutem et dilectionis omnimode firmitatem. Si de iure unius sociorum dictavit in paupertate altero remanente dives deberet secundum deum et equitatem pauperi dare consilium et iuvamen. Mihi relatum est et non multum gaudeo quod vestris talis ecclesie rectoriam retinere possitis ut debeo quod amici vestri memoria per fortunam nunc nobis prospera elabitur. Manum vestram implevit dominus et cum manus mea sit vacua de vestra plenitudine repleatur.

Rescriptio quod libenter.

Dilectissimo socio suo P. clerico de tali loco in tali studio commoranti G. rector talis ecclesie salutem et dilectionem perpetuam firmitatem. Verum confiteor amice karissime quod dum fortuna nos tenuit in annis et gracia firmum et integrum amorem habuimus. Et si michi venit cum leta facie fortuna prospera, ideo non mutavi meum animum nec mutabo paupertatis in tempore te considerante. Hinc non recusso felicium te habere participem et tibi munusculum ad presens dirigo C solidos. Videbis gratum habeas recepturus meum in personali presencie situm transire debemus quod multum desidero ad amicum.

Item socius socio facto episcopo ut det sibi beneficium.

Viro venerabili et discreto domino P. benignitatis moribus et sancte titulo preeminenti dei gratia tali episcopo G. de tali loco clericus suus quondam socius devotissimus et fidelis salutem et se ipsum ad suum in omnibus famulatum. Ad me venit et multum inde gaudeo quod ad sedem pontificalem et honorem talis ecclesie nos vocavit. Promisisti michi et unum recollo et vos idem recolitis sicut credo quod pro secundo a vobis reciperem. Si per se vivam vestram comminisse cedente domino in diviciis certus ad honorem aliquem sublimari. Attendat igitur sicut decet vestra benignitas quod promisit in tali michi beneficio providendo quod sit vobis decus et michi profectus.

Rescriptio quod ad eum veniat et tamen sibi de competenti beneficio providebit.

Petrus dei gratia talis episcopus amico suo dilectissimo et socio G. clerico de tali loco salutem et cum episcopali benedictione amoris perpetui firmitatem. Ad nos venientes veniunt littere ut nobis provideremus de aliquo beneficio postulantes. Vera qui pro se ipso expectant a viris potentibus ab eorum non debent lateribus elongari. Si multis igitur vobis nos esse utiles ad nos accedite. Nam de meo beneficio poteritis gratulari.

Item socius socio ut accommodet sibi summam decretalium et eam sibi reddet sine dubio tali die.

Dilectissimo socio P. clerico de tali loco in tali studio commoranti talis eius socius fidelissimus et devotus salutem et dilectionis vinculum incorruptum. Si libris vel rebus aliis alterius sociorum alter indigeat satis est dignum quod faciat eidem copiam commodando. Precor igitur dilectionem vestram quatenus summam tituli decretalium michi si vobis placeat commodetis. Ego enim vobis reddam ipsam infra talem diem cum actione multimoda graciarum.

Rescriptio quod libenter.

Dilectissimo socio et cetera ut supra qui sine

magno pot dispendio comodare dz suo dilecto
socio quicquid pot. Attendat g'o vra dilecto q summa
sup titulis decretalium nobis mitto quo in sicut
p die consuistis p vras lras graciosas. Rogans
q infra talem diem eamdem m si nobis plac
at remittatis. It socius socio ut reddat sibi

Dilecto so summa quam eidem accomodauerat
cio et c. ut s. h tenore nobis accomodaue
ram summa sup titulis decretalium q ad manu
meam infra talem diem v eminus reuenirt
Terminus quidem pteritus est et no du hui su
mam dcam si nobis placeat remittatis ut
me possetis hre facilem ad maiora vobis de
cetero concedenda. It socius hortatur socium

Petrus de tali ut veniat ad studium
loco existens in tali studio. suo dilecto
socio. G. de eodem loco salut et ad probitatis at
q scie titulum suspirare. Socialis requirit dilec
to q vnus alterum sociorum cum diligencia ex
hortetur. ut faciat q in suu possit decus et co
modu redundare. Te precor g'o et exhortor dilectis
sime socie quod huc ad studium venire no diffe
ras ullo m. potius enim addiscere. vnum melius
atq habilius deo fungas et honorabilius potis
in hac vita inter laycos et clicos conuari

Amico fidelissimo Amicorum ad amicos
et benigno. p eple. xx. Amicus amico
de tali loco. G. suus ut eidem notificet sta
amicus firmissimus et deuotus tum suum.
salutem et dilectonem omimode firmitatem
Amicorum fidelium int ceter dignoscitur q vnus
alteri statum suu notificet p nuncium v lras qn
pot. Nam si bonus fuit eam eidem afferet
gratulandi v exultandi. Noscat vra dilec
to venerandi p pagina q ego sum in tali
studio sanus et hylaris p dei graciam et aduotu
m succedunt oia diuina gra largiente et
multu hre desidero noticiam status vri. pre
cor g'o dilectonem vram qtus m statum vrm et con
tinenciam cu diligencia rescribatis v nuncio de
claretis Amicus refert grates multas amico

Amico fidelissimo et fideli suo q voluit hre no
p. de tali loco. G. eius ami ticiam sui status et eu
cus fidelissimus et pfectus si rescrib ut litas p
salute et cu dilectone ppetua bonorum omium psentes
vbtate. Cu vnus amicorum alterius scire statu
desidat dignum est q eidem cu actone graz mul
timoda rescribatur. Sciatur g'o q ego sum in
tali loco sanus et hylaris p dei graciam. et maior cu

tali duo curam cui oculis tanta tueni graciam
q de bonis suis amicos meos possim proficere et
efficere si velim pre ceteris amicos. et michi plus desi
dero quam vra videre faciem probitatem. Rogo
q qm poteritis in statum vrm cu diligenciam res
cribatis ~~v nuncio declaretis~~ et promitto si qd
q poteris sum facere voluntatem vram conubz
viribz posse. It amicus conqueritur de amico suo

Amico q postquam recessit ab eo no notifica
dilectissimo et c. ut s. Ce uit statum suum
via dilecto nec loco nec tempore dissolunt
intuallo. de amore vro confidebam fiduciam
et audelem firmissime q sepe hrem a vobis
nuncii. aut saltem lras sup ee vro noticiam
ostendentes. Cito corrigite quod male fcm est
et de statu vro quam scire multu desidero quocius
me reddite certiorem. It amicus amico ut

Amico dilectissimo reddat g'o carnes venatici
nobilitatis et probi quem promisit
tatis titulo decorato. p militi de tali loco. G.
miles de tali loco eius amicus firmissimus salute
et prosperitatem et gaudium cu dilectone ppetua
conseruanda. Quod a bono viro promittitur cic
dz effectui mancipari. Nam multi solent hre
promissa qua diu est expectantur. vra pro
misit m dilecto carnes venaticu et mi vri
hco q m mitte no curauit. vrum g'o beniuo
lenciam et nobilitatem. precor et moneo q pro
missus carnes venaticas m platorem pferus
mittatur. Ro q libenter et anto misissem

Amico si potuissem fideli nuncium inuenisse
fidelissimo v dilectissimo et c. ut s. Ca
differt si quidem no auferetur nobis dudum
carnem venaticam q nobis pmiseram desti
nare. Sz dilationis ca fuit defectus boni
nuncii quem nequiuimus potui inuenire. Sz nunc
nobis mitto leporarium optimum. p. platore
patus facere vrm placitum in omnibz viribz posse

Viro nobili et potenti It amicus amico ut in
tali milit. talis uet eum in guerra q
miles suus amicus fidelissimus salt habet
et bonorum omium incrementum. Nullo m me
lius quam p effectum operum vera dilecto comprobat
cum g'o guerram habam cu tali milite odiosa
precor et moneo quantum possum q me iuue
tis viriliter contra ipm sicut ego in casu simili
consummarem. Ro quod libenter

Viro nobili et discreto et c. ut s. Non est
verus amicus immo sophisticus qui necessita

ti sarcido amico suo subsidium denegaret
attendat ergo vestre nobilitatis probitas venerandi
quod in ista guerra quam habetis contra talem cum tot equis
munitis de ferro quam diu dicta guerra duraverit
meis sumptibus vos iuvabo. Compromittens firmissime
quod in casu consimili adiutorium faceretis. Item amicus

Uno venerabili et potenti amico ut iuvet
et cetera. ut supra. non in dolosis eum sicut multociens
labiis. sed in effectu operis vera di Promissio —
lectio experitur. Quem promisistis multociens
vera dilectione quod si contingeret fore necessarium michi vestrum pos
sem habere subsidium contra meum quemlibet inimicum. Sed cum
nunc guerram habeam cum tali milite odiosam pre
cor et moneo quantum possum. quod iam nunc sicut
decet ducatur promissio ad effectum. Item amici

Amicis suis omnibus cuius amicis suis omnibus ut
et specialiter. b. et p. et h. G. iuvent eum in guerra
suis nobilibus et discretis. talis miles qui habent
les salutem et dilectionis vinculum incorruptum. Nu
guerram habet vel gravamen aliquod amicorum suorum
debet subsidium implorare. Ad vos ergo refugio tamquam
ad amicos meos bonos et fideles ut in hac guerra
quam habeo contra tales milites odiosam propter suam maliciam
atque superbiam manifestam michi vestrum consilium et
auxilium impendatis. Item amicus amico ut tali

Uno nobili et discreto die veniat ad eum cum tot
to et potenti sue militibus et peditibus quod
mutatis titulo dicto potest congregare. Siam
dato. p. domino. talis castri exploratum est ei ut trami
talis miles amicus suus fidelis inimicorum potest facere
simul atque firmus salutem et cum magna predam
torum successivam libertatem. Hoc requirit
vera dilectio amicorum quod unus iuvet alterum in
quantum potest et defendat. precor ergo strenuitatem
vestram. de qua magnam gero fiduciam ut
in tali die ad talem locum. cum tot militibus et pe
ditibus quot habere poteritis veniatis. Nam explo
ratum est michi per exploratores optimos nisi in
terra inimicorum meorum super inimicos meos poti
mus facere magnam predam. Responsio quod libenter

Uno nobili et cetera. caveat tamen quod bene sit explo
ut supra. in vestris man ratum ne frustra
datis litteris graciosis quod ad ipsum faciat laborare
talem locum ad vos veniam tali die cum tot
militibus et peditibus quot potero congregare
quod quidem libenter faciam volens vestre volun
tati promta et in omnibus obedire. Sed quia hono
rosum est non modicum et et sumptuosum ducere
longe aliquantulum pedites multos et milites

precor et moneo ut michi mandastis si exploratum
talis ne in vanum aliquatenus laboremus. Item

Uno nobili et cetera. ut supra. miles militi amico
sicut non ignorat vestre suo ut reddat ei ho
nobilitatis strenuitas di mine suum quem te
vulgata. vobiscum pacem habeo net captum
et concordiam et amorem. quam in vestris guerram cum
tali milite meo proporcionario habeatis unum in
sultum quod in tali loco fecistis pridie tot bones
meos et hominum sine dominatione si vobis pla
ceat remittatis. et hoc faciatis qualiter in tali
casu simili facere me velletis. Responsio quod libenter et

Uno nobili et cetera. faciat homines suos portare
ut supra. multa per aliquod signum speciale
ignoranciam excusant quod discerni valeant ab
quasi fieret ex certa sciencia non haberent omnibus inimicis
maciam excusandi. Excusatum ergo me habere de
at vestra nobilitas veneranda super hoc quod in tali lo
co accepi pridie tot boves meos et tales homines
quos non credebam fore vestros. Sed talis militis cum quo
habeo guerram et discordiam odiosam. et pecora bo
ves et homines vobis mitto. Sicut michi mandastis
vestris litteris graciosis. et ne per consimile contingat dece
tero. precor et consulo ut vestris hominibus prohibe
tis universaliter ne clament cum vident meos
clientes vel milites nec eosdem cum aliis per se
quantur vel fugiant. sed aliquod signum habeat specia
le quo distincte ab aliis cognosci valeant.
Sic ex parte mea et vallitorum meorum secure po
terunt commorari. Item amicus amico ut iuvet

Amico dilectis sibi peccuniam
simo venerabili et discreto. G. de tali loco.
P. de tali loco eius amicus fidelissimus salutem
et amoris perpetui firmitatem. Amicorum requi
rit dilectio. quod unus iuvet alterum mutuando
peccuniam vel aliter quantum potest. precor ergo dilectionem
vestram de qua magnam gero fiduciam ut michi tan
tam peccuniam mutuetis. Nam ipsam vobis
reddam sine dubio tali die cum actione multi
modi graciarum. Responsio quod libenter. sed reddat

Amico dilectis eam ei tempore assignato
simo et cetera. Iustum est sine dubio quod amicorum
alter alteri amorem faciat mutuando peccuniam
vel aliter quantum potest. attendat ergo vestre dilectionis
integritas veneranda. me vobis mutuo tan
tam peccuniam per latorem presencium destinasse. sicut
michi mandastis per vestras litteras graciosas. Sum et ero
paratus facere vestram voluntatem in omnibus iuxta posse
precor tamen attencius ut predictam peccuniam michi resti

tuatis in termino quo mandastis. Scolarum enim solvendo mutuum post facultatis videre. Item.

Amicus amico ut restituat sibi pecuniam.

Viro venerabili etc. pro gracioso fructu non est bonum reddere dampnum vel disturbium odiosum ad unum. Precum instanciam vobis tantam pecuniam mutuam et tali tempore eam michi restituere promisistis tempus enim preterit et nondum est michi mea pecunia persoluta. Unde mirans quamplurimum vobis mando ut non differatis michi sepedictam pecuniam per latorem presencium destinare, ut inter nos nascatur valeat materia discordandi.

Responsio quod libenter tunc non habuit pro malo quod ante non misit non enim potuit fidelem nuncium invenire.

Amico dilectissimo etc. magnum decus et commodum michi fecit vestra dilectio suam pecuniam mutuando, et quare non solvi dictam pecuniam tali assignato tempore non fuit negligencia sed impotentia transmittendi. Non enim meum habebam nuncium neque potui aliquem ydoneum invenire. Sed nunc mittens vobis vestros denarios cum actione multimoda graciarum. Precor attencius ut quod tamen distuli solucionem facere hoc pro malo non habeat vestra benignitas veneranda. Sed denarios et quicquid habeo possetis accipere ad usum commodum et honorem.

Item scolaris amico suo ut roget episcopum pro scolis sibi conferendis.

Viro discrecionis et honestatis et morum gratia redimito domino P. talis ecclesie canonico G. suus humillimus clericus tamquam et famulus devotissimus salutem et subiectionis et dilectionis omnimode famulatum. Amicorum fidelium in necessitate dignoscitur, quod vestri alta quam decus et commodum quantum potest in salubre scolastico sedi ducatis sicut vestra dominacio non ignorat, nisi consilii tempore sirpitum per dei graciam. Nam provectus sum tali in scientia, ut ubique possum exercere scolarum regimen cum honore et ex de donacione vestra percepisse gero fiduciam pleniorem. Precor attencius ut cum domino tali episcopo habeatis colloquium diligenter ut michi dignetur in tali loco scolarum regimine assignare et quod penes ipsum impetrare potestis michi procuretis per primum nuncium quem in benevolentis reserare.

Responsio quod impetravit et ceterat.

Potestus canonicus tali ecclesie. Amico suo dilectissimo G. in tali studio commoranti salutem et condilectione perpetua leticiam et honorem. Semper michi placuit tuum decus et commodum et non leticius fui perdie cum percepi tuis aspicibus graciosis te profecisse taliter quod gubernator possis scolarum fieri et magister.

Sciatis ergo quod sicut michi mandastis cum tali domino episcopo habui diligenter colloquium et ipsum inveni promptum et voluntarium et super regimine scolarum et aliis beneficiis providere te. Precor ergo ut venire non differas ullo modo. Nam ubi potestis inter amicos tuos honorabiliter commorari.

Item scolaris amicis suis ut mittant sibi unde possit redire ad patriam cum honore.

Amicis suis omnibus de tali loco et specialiter P. et B. et H. quamplurimum diligendis G. salutem et dilectionem perpetuam et honorem. Noscat vestra universitas dilecta veneranda quod ego propono in paschali tempore patriam primam visitare et illuc scolas regam decreto honorabiliter deo dante ad decus et commodum meorum omnium amicorum. Precor ergo dilectionem vestram quatenus michi decem libras turonensium transmittatis quibus equitaturam et vestes competentes valeam comparare et decenter venire ante vestram presenciam probitatem vestram. Unius est decus et gloria est omnium et cuiusque amicorum.

Amicorum ad inimicos epistole VIII. Miles militi ut faciat sibi emendam competentem fieri quia quidam suus rusticus graviter suum hominem vulneravit.

Viro venerabili et discreto tali militi vel talis miles salutem dum tamen non faciat iniuriam vel gravamen. Quidam vester rusticus B. nomine talem meum hominem sine causa racionabili vulneravit. Precor ergo nobilitatem vestram quatenus super hoc faciatis michi et predicto homini emendam fieri competentem alioquin tantum dampnum et iniuriam michi factam non possem sub silencio sine magna verecundia preterire.

Responsio quod non faciat quia non debet.

Nobili viro tali militi tantum talis miles si ipsum non fecerit salutem pre amorem. Quod vestris mandastis litteris quod vobis faciam emendam fieri super hoc quod quidam meus rusticus quendam vestrum hominem pridie vulneravit qui meum interficere intendebatur. Verum cum liceat vim vi repellere secundum ius canonicum et civile et homo meus se defendendo vestrum vulneravit qui meum interficere intendebatur. Non est propter hoc emenda siquidem facienda. Non enim est puniendus aliquis qui meretur habere commodum et honorem.

Miles diffidat militem.

Talis miles tali militi nec salutem nec amorem. Iustum est quod qui suum non potest consequi amorem odiose saltem si valeat consequatur. Diffido ergo manifestam vestram superbiam et vestros pre valitores quod maliciose contempnitis michi satisfacere de dampno et vituperio quod contra me talis vester rusticus perpetravit.

uit talem meum hominem per suam tantum maliciam vulnerando. R(esponsio) quod non timet gwerram suam.

Talis miles tali militi nec salutem nec amorem. Sicut vulgaliter dicitur proverbium: lupus capra mortua non terretur. Et qui plus minatur minus totiens plus timescat. Ex diffidavit pridie vestra malicia fastuosa, et ego diligens multum plus quam concordiam gwerram vestram diffido quod vos et vestra.

Quod miles militi quod non emendavit iniuriam quam sibi fecit suum filium verberando cito reddet et si poterit talionem.

Nobili viro tali militi talis miles salutem si eidem satisfecerit ab eodem de iniuria irrogata. Dignum est illi facere talionem dampnum et iniuriam qui hoc inferre alteri non veretur. Magnam iniuriam et vituperium in fecistis pridie talem meum filium verberando quod non emendavistis sicut decet cito habebitis si ego potero talionem.

R(esponsio) quod non verberavit ipsum aliter nisi quod dedit sibi alapam quia percusserat suum leporarium et ob hoc non emendaret quod valet aliquid te nius vestra falsa

Talis miles tali militi salutem si vult petit et amorem; alioquin inimiciciam ac per gratiam. Vester filius sua fatuitate atque lascivia quendam meum leporarium quem multum diligo percusserat pridie malorum. Et ego iratus cum correctionis et dedi ei alapam satis levem. Et vos multum michi minamini nisi emendam super hoc fecero competentem. Ego quidem parum timeo minas vestras, non enim minus flectitur nisi terretur et cor virile non super hoc emendam habebis quod valeat aliquatenus vestram falsam.

Quod miles militi quod nisi ei restituat pratum suum accipiet quecumque poterit sua bona.

Talis miles tali militi salutem nisi eidem faciet iniuriam manifestam. Iustum est illius bona capere qui aliorum iniuste detinet vel usurpavit. Reddatis igitur michi quod de meo teneatis propter vestram superbiam et maliciam manifestam, videlicet tale pratum quod a me iure hereditario noscitur pertinere; alioquin accipiam ubicumque potero bona vestra.

Talis miles tali militi salutem et amorem si velit. *R(esponsio) quod in eo tenet de suo et michi ... minas suas.* alioquin totum contrarium intellectum. Sicut dicit iuris auctoritas nulli facit iniuriam qui utitur iure suo. Tale pratum habeo et possideo tamquam meum quod ad vos minus vere dicatis pertinere et minatur vestra superbia satis nota bona mea capere nisi vobis restituam dictum pratum. Parum quidem timeo minas vestras et si de meo aliquid maliciose forte tetigit manus vestra inde cito vos faciam penitere.

Mandatum ... ad prepositos et eorum epistole. XXI. Rex francie aurel(ianensi) preposito quod latrones et raptores conquirat et pugniat tali modo quod tota terra sit quieta penitus et secura.

Ludowicus dei gracia rex francorum fideli suo P. aurel(ianensi) preposito salutem et suam graciam. Sicut spinis et tribulis et herbis nocivis omnibus purgat bonus agricola agrum suum ut ibi puram segetem habere valeat atque mundam, ita regentes terram quilibet debet ipsam purgare malis hominibus et purgatam mundare ut eandem possit gubernare pacifice et quiete. Per querimoniam multorum procerto didicimus quod in civitate aurel(ianensi) et circa diocesim sunt tot fures et latrones et raptores quod ibi non possunt secure morari in suis domibus habitantes neque ire per itinera sine mortis periculo viatores. Et de novo in tali nemore quidam mercatores fuerunt rebus suis omnibus spoliati et quidam mortaliter vulnerati. Unde magnum obprobrium et magna infamia generatur nostre regie maiestati, qui consuevimus per longinquas regiones precunctis regibus de pace atque iusticia commendari. Ergo tibi districte precipimus quod terram tibi commissam custodias et malefactores predictos conquiras et pugnias tali modo in furcando, suspendendo, excecando oculos, manus et pedes et auriculas prout excessus exigunt detruncando, quod tota terra sit quieta penitus et secura et ad nostram audienciam non possit de cetero querimonia super hiis deportari. Alioquin te noveris nostre magne indignationis penam debitam in brevi tempore incursurum.

R(esponsio) quod non potest et mittat ei aliquorum auxilio ut hoc possit facere.

Illustrissimo domino L. dei gracia regi francie V. suus fidelis aurel(ianensis) prepositus salutem et debitam fidelitatem. Cum subditus non potest adimplere preceptum sui domini impediente malicia perversorum, excusari non debet per impotenciam sed eius auxilium vocare quo mediante valeat superbiam et maliciam sibi resistencium refrenare. Precor igitur dominationi vestre magnificenciam divulgatam huc aurel(ianis) mittatis aliquos de vestra curia militares quorum auxilio valeam latrones et malefactores quibus in civitate aurel(ianensi) et diocesi conquirere et pugnire. Et eisdem aurelianensibus precipiat vestra dominatio comminando sicut expedit quod michi obediant consilium et auxilium ad pacem

et iusticiam conservandam. Sciatis etenim quod tam sunt pertinaces in sua malicia consueta quod per me solum non possem sine vestro auxilio tenere iusticiam inter ipsos.

Rex francie aurel' quod non obediant suo preposito sicut decet puniantur

Ludovicus dei gratia rex francorum universis aurel' fuis suis fidelibus deo et hominibus et perversis loco salutis persecutores et pestilencias et honorum suorum omnium et personarum maxime detrimentum. Filii Cypre filii dyaboli gens perfida. Rex francorum rubigo totius fidei cessabit iniqua iniquitas vestra cunctis populis manifesta. Vos enim et progenitores vestri nequissimi fuistis persecutores sancte matris ecclesie et vel ministrorum pariter occisores fures latrones et raptores pessimi habitantes inter nos et sanguinem tenentes terram spoliantes et strangulantes et incorrigibiles perseverant. Urgens infelix conventus nos afficit vestra memoria odiosa. Quantum nobis displicet loqui de persona tamen propter hoc tamen protelamur et iuravimus per coronam nostri capitis quod si vitam non cessaverit malicia consueta et non obedieritis vestro preposito conservando pacem et iusticiam sicut decet scitote veniet super vos et super vestros filios et uxores dies ire calamitatis et miserie qualis numquam fuit visa in tota francia nec audita.

Miles preposito suo ut muniat castrum et communitum et faciat homines et animalia custodiri

Talis miles suo fideli G. preposito talis castri salutem et sinceram gratiam. Cum vere inimicitus est inter nos malignancium potest securius expectare. Tibi precipimus in castrum tibi commissum munias armis et victualibus habundanter et muros et ante muralia et fossata facias sicut necesse fuerit reparari et precipias hominibus tibi subiectis ut animalia sua custodiant et se ipsos. Talis enim militis manifesta satis superbia et malicia qui consueverunt inimicos suos in conventu potius malignari nos et vestra pridie diffidavit.

Responsio quod homines nolunt sibi obedire

Viro nobili et domino discreto strenuitatis titulo decorato domino H. B. suus fidelis prepositus talis loci salutem et fidelitatem debitam cum devotione. Cum propter suam maliciam et superbiam non obedivit suo preposito ut deberent domino dedecus pro facto faciunt et propter ipsum deberent acerrime castigari. Sicut mihi mandavit dominacionis probitas venerande muros et ante muralia et fossata talis castri volui facere reparari sed homines in hoc michi non obediunt ut deberent unde posset venire non modicum detrimentum. Corrigatur ergo precor et consilio per vestram cito potenciam predictorum fatuitas hominum fastidiosa ne ipsorum simplicitas in vestrum dampnum possit et dedecus quod absit utinam redundare.

Miles hominibus de castro quod obediant preposito sub pena omnium que habent

Talis miles suis fidelibus universis de hominibus de tali castro salutem et suam gratiam. Vobis dedi prepositum talem B. virum fidelem providum et discretum et credo non vultis me contempnendo pro utilitate vestra obedire. Vobis ergo precipio sub pena omnium que habetis quod eidem tamquam persone mee proprie obedienciam et reverenciam faciatis. Ego enim cito veniam et loquar cum rebellibus et contumacibus sicut decet.

Idem dominus preposito quod compellat homines arma prout ipsos decet emere ut consentitur. quoniam mandavit voluntate ydonea

Talis miles suo fideli preposito et cetera. Cavere te decet esse fidelis prepositus et discretus et paratus armis et armata et suis sociis sumpsi secundum dominum quam mandatum recepit ab eodem. Tibi ergo mandamus et precipimus ut homines tibi commissos arma compellas emere secundum competenciam ut alii armati habeant talis arcubalistas et lanceas consilia tantum quod eos noveris dispositione corporis viribus fore aptos ut quando mandatum vestrum receperis nos sequi valeas cum honore.

Responsio quod factum est et consulit quod illuc mittat x. clientes qui custodiant castrum assidue suis sumptibus et stipendiis hominum et sic homines poterunt facere agriculturas et opera consueta

Suo nobilissimo domino et discreto talis miles G. talis castri prepositus salutem et debitam fidelitatem. Sicut mandavit vestra dominacio venerandi omnes homines de tali castro qui arma possint portare commode sed quod ego eisdem ordinavi comparaverunt obtinas armaturas parati nos sequi quando vobis placuerit et facere vestrum preceptum in omnibus ubi posse tamen requirunt cum instancia et ego consulo si vobis placeat quod eorum sumptibus atque solidis illuc decem clientes ydoneos transmittatis qui custodiant dictum castrum assidue et homines dicti suas possint agriculturas et officia sine disturbio exercere.

Idem dominus preposito ut super suis redditibus mittat sibi centum libras

Talis miles suo fideli P. preposito talis castri salutem et suam gratiam et amorem. Patuit dudum esse bonus prepositus et fidelis quod quando dominus suus voluerit pecuniam ubi possit super suis redditibus destinare. Multum indigeo. C. libras turonensium iam vestes volo facere et quedam alia que imminent necessario facienda. Tibi mando ergo deprecando ut super meis redditibus michi decem pecuniam non differas destinare. Ego

cum te suabo in tempore petaris et inde habebis meam
graciam atque laudem. · Ro quod nullo modo potest ·
Illustrissimo domino discretionis et strenuitatis ti-
tulo preeminenti tali militi · G. prepositus talis castri
salutem et fidelitatem tam debitam quam devotam · Si quis
prepositus mandatum sui domini non adimplet non ob hoc
debet in continenti dominus perturbari · quia primo scire con-
venit quare non adimplevit quod mandavit · Non moveatur
itaque precor vestra dominacio metuenda quod non adim-
plevi quod michi per vestras litteras mandavistis · Nam quare hoc
contingit suo loco et tempore vobis dicam · Item prepositus
Talis miles suo fideli pre- | posito quod veniat red-
posito talis castri salutem | ditur racionem
etc. · quia tale castrum custodi- | villicacionis sue · Item
am tibi misimus et ad manum nostram non venerunt
redditus · Iam pro tercium fidelitatem tuam · presentibus exhor-
tamur · mandantes quod de tuo conspectu presentem
facias tali die racionem plenariam reddituum que accepisti
ex tuo in nostra presencia reddituros. · Item dominus preposito
Talis miles suo fideli ut teneat iusticiam
preposito salutem et sic | inter subditos ·
am graciam · Ita debet tenere Iusticiam bonus prepo-
situs et districtus quod non inferat iniurias vel oppressi-
ones indebitas sue custodie commendatis · Sic ergo
facias · si nostrum amorem vel graciam volueris optinere
Bertrandus dei gracia · Item dominus preposito ut
talis comes suo fide- | teneat iusticiam
li preposito talis loci salutem et suam graciam · Latori presenti
Lator presencium nobis conquestus est · quod quidam
alius sue hereditatis se statuit possessorem · Man-
dantes itaque tibi precipimus ut remoto dilacionis obsta-
culo vocatis partibus et in tua presencia constitutis
iudicialiter causa sit eorum terminos ne rursus debe-
at ad auditum nostrum pro defectu iusticie deporta-
tari · Item prepositus conqueritur domino suo de quodam episcopo
Illustrissimo domino · P. | qui tenet eum in vinculo
dei gracia talis militi suus fidelis | excommunicacionis
prepositus talis loci salutem et fidelitatem tam debi-
tam quam devotam · Dominacioni vestre clarescat quod sic
comites et causas in vestri occasione clamoris talis episcopus
ut personam meam possit licencius excommunicacionis
vinculo innodare · Dignetur itaque vestra solitus
strenuitas predictum episcopum movere cum diligencia vel
ut hec mea sinuatur · Ego enim exibere sum iusti-
ciam in vestra curia vel coram quoque voluerit sim
paratus · Comes episcopo ut absolvat suum prepositum
N. Christo venerabili patri et domino · P. dei gracia talis | tu
episcopo · B. eiusdem gracia talis comes salutem et re-
verenciam et honorem · Excommunicacionis vin-
culo talem meum prepositum innodatum fuisse

audivi per quendam clericum qui sicut dicitur in adulterio depre-
hendit · Ergo vos deprecor ut laxetis sinum
relaxati nuncii per vel faciatis · et in vestra presencia
comparebit dictus prepositus in dato sibi tempore complemento
ei dictabitur · in vestra curia recepturus · Item comes
Petrus dei gracia | preposito suo ut eiciat
tali suo fideli | domum vel ancium cuiusdam
p. etc. ut supra · Ad nos ve- | militis si recipiat suos
nit relatum plurimum | ut dicitur fugitivos
quod in domum et curiam cuiusdam militis se frequenter
non recipiunt fugitivi · Mandantes itaque tibi
precipimus ut si ita constiterit quod nobis de domum eius
et curie cuius non possit ponat ut in eo in quo deli-
quit rursus regulam puniatur · Creditor ad
Viro nobili et | debitores epistole · xiiij · Creditor
discreto tali | debitori quod solvat sibi qui fecit
militi talis · B. burforte faciet quod ipsi credat
gensis de tali loco salutem et honorem · Non videtur
fidem suam servare integram qui non solvit
quod promisit in tempore assignato · Ad nostram
precum instanciam tantam pecuniam mutuavi et
promisistis michi solvere tali die · precor ergo et moneo
quantum possum quod meum michi debitum persolvatis
ad solvendum iam preteriit dies dicta alioquin for-
te facietis aliter quam creditis · Ro quod mittat sibi pe-
Viro venerabili et | cuniam et peciit sibi quod non
discreto · P. · B. bur- | misit ante · non est recor-
gensis de tali loco · P. | datus de tempore ·
miles de tali loco salutem et amorem · Multa per
ignoranciam excusantur que si fierent ex certa sciencia
non haberent materiam excusandi · Excusetis ergo me per
cor habeat vestra discrecio venerandi · quia non misi
vobis vestram pecuniam sicut promiseram tali die ·
Nam de hoc dilucitate minime recordabar ·
sed nunc vobis mitto ipsam grates multimodas
referendo · Item creditor debitori quod solvat sibi
Viro | alioquin de magno amore sibi facto
venerabili etc. | eidem restituet magnum
ut supra · hec est magna rusticitas | dampnum ·
si redditur dispendium odiosum pro gracioso
servicio iam recepto · precor ergo quod pecuniam quam vo-
bis de gracia mutuavi sine mora reddere procura-
retis · alioquin de amore vobis facto in faceretis
etc. magnum dampnum · Ro quod non potest modo si pro
Viro venerabili et | roget diem solucionis usque
discreto etc. ut | tale tempus et tunc eidem sol-
sibi · magnum faciat a- | uet cum accione multimoda
more creditor mutuando pecuniam gratis
debitori · Sed cum tempus solucionis prorogat tunc
amor siquidem duplicatur · precor ergo dilectacionem ·

vram qq usque ad talem diem tempus solucionis
pecunie quam vobis debeo si vobis placeat proro
getis tunc eam ad uotum uestrum. si quidem nobis red
dam. Si creditor debitori quod nisi soluit ei accipi

[V]iro nobili et discreto .t. e. et pignora sua
qui non soluit in tempore quod promisit fidem
frangit. si quidem et eidem pignora debent capi.
Sciatis ergo quod nisi sine mora michi solueritis quod debe
tis accipere uestra pignora non tardabo. Responsio quod

[V]iro venerabili et dis. sibi mittit pecuniam
certo .t. e. ut s. quod ante non soluit pro
Excusari debet per impotenciam qui non impotenciam
soluit in tempore quod promisit. et post tempus
satisfaciat plenarie creditori. Non habeat ergo pro
nullo uestra discrecio quod non solui uobis in tempore
quod promisi. non enim potui fidelem nuncium invenire
sed nunc uobis mitto uestram pecuniam cum actione
multimoda graciarum. Si scolaris episcopo ut faciat sibi

[I]n Christo venerabili reddi pecuniam quam mutua
patri et domino .p. dei gratia tali episcopo uit cuidam
G. de tali loco clericus suus alii compellet ipsum
deuotissimus filius salutem et obedientiam debitam
debitam et deuotam. p. clericum de tali loco et di
lectum socium meum inueni parisius quam pluri
mum indigentem et afflictum tedio paupertatis
cui ego compatiens paupertati sue .C. solid. concessi
mutuo hoc tenore quod ad manum meam ita tale
terminum peruenerit. tempus quidem preterit et ad ma
num meam pecuniam reportat. precibus uobis quibus
possum porrigo preces ad dominum quod compellatis eum pecuniam
per rigorem uestrum me gaudeam alleuatum. Episcopus scolari

[B]ernardus dei gratia tal. episcopus laico quod mittat
dilecto in Christo filio p. suo creditori pecuniam
clerico de tali loco salutem et episcopalem benedictionem
qui recipit pecuniam de manu facili dignum est
ut sit manus eius facilior ad soluendum. Cum ergo
parisius acceperis pecuniam a tali clerico fide data
quod eam sibi reddere in tali tempore occasionum pro
cul obstaculo non reddendi tempus datum preterit nec
quod sibi pecuniam reddidisti. mandantes itaque sibi precipi
mus ut iam dicto clerico te talem exhibeas quod accep
te pecunie plena restitutio possit eius extinguere que
stionem. Si creditor debitori ut soluat et de

[V]iro nobili .t. debitum ut iurauit alioquin ac
discreto — capiet pignus suum uel puniat
[illegible] publicabit

etc. Nobis concessimus quingentos solidos sub
fidei iuramento et eos iurastis in reddere prius
quam mensis circulus laberetur fidem uestram inte
gram non seruastis. Quare nobis notifico quod ubi
me in breui placuit pecunia persoluta in uestrum pigno
accipiam et uos esse periuros per totam prouinciam publi
cabo. Si creditor domino suo comiti ut compellat

[I]llustrissimo domino .p. dei gratia militem soluere
tali comiti. p. mercator de tali loco suus homo fi
delissimus salutem et fidelitatem debitam et deuotam
talis miles me rogauit quam plurimum quod de
mea pecunia sibi concederem .C. libras. [illegible]
defendi. Iam expletus est terminus in quo mihi persol
ui debuit pecuniam supradictam nec uult mihi soluere
dictus miles. Propter quod supplicat quantum possum quod mihi
reddere dictam pecuniam dictum militem compellatis.

[B]ernardus dei comes militi ut soluat
gratia talis comes suo fideli .p. militi de tali
loco salutem et suam graciam. a tali burgensi accepis
ti mutuo tantam pecuniam neque uultis sibi reddere
eam sepissime requisitam. Sciatis ergo quod nisi pecu
niam sibi reddideritis aut ad pacem cum eo quieueritis
ad mensem uos sibi soluere compellemus. Si scolaris

[V]iro venerabili et discreto clerico qui tenet ecclesiam
de tali clerico talis suam ut soluat sibi
scolaris salutem et amorem. Sepe sic homo pecuniam
urget necessitas ut recipiant suum debitum ante
diem. Inuolutus sum in debitis et michi nichil habeo
ad presens quod possim soluere creditori. fructus
ecclesie mee percepistis et ego uos deprecor ut quam
non debetis in pascha reddere pensionem in modo
transmittere procuretis ut instanti anno supra
dictam nobis ecclesiam concedatur libencius et de summa
debitam defecisse pensionem. Responsio quod non possit modo

[V]iro venerabili .t. e. scolo sed in soluet circa
post defectus argenti qui deficiunt potest pro debet
impotenciam excusari. pensionem uestram uel
ntis ante diem sed monetam mihi non habeo de quo satisfiat
uoluntati. Sustinere queso in pacienciam. Statim cum
tempus pasche aduenerit nobis perfecte pensio persol
uetur. Secularium ad Religiosos. et eorum epistole.

[V]iro Religioso [illegible]. Mandat miles religioso
sed discreto ut tractet pacem inter duos
[illegible] et benignitatis et amore [illegible]
rato. p. dei gratia tali cenobii abbati dignissimo

talis miles salutem et servicium et honorem. Sancti reli-
giosi debent pro viribus discordantes ad concordiam
revocare. Sicut non ignorat vestre sanctitatis bonitas
divulgata inter tales duos milites est maxima
nata discordia. unde multe depredationes hominum
et multa homicidia sunt secute. precor igitur et exhor-
tor cum diligencia quantum possum vestram benignitatem
quatenus inter dictos milites pacem et concordiam in quantum
potestis seminetis. Item nobilis infirmus albati ut
Viro religioso etc. qui requirit veniat ad eum
consilium animis domini eorum debet consilio con-
fortari morbi magna molestia pregravatur et de-
inde vite mee desperans leticia vestre vestrum consilium ordi-
nare meum desiderio testamentum accedat igitur vestra be-
nignitas nec me laborante differat visitare op-
to enim quem plurimum recepi in consorcio mei gregis
et ad dei servicium possessiones quasdam vestro ceno-
bio assignare. Item miles quibusdam religiosis
Viris religiosis etc. quod tractet pacem inter barones et si pa-
rum potest fieri saltim ponatur treu-
honestis sit. G. et fr. p. de ordine pre- gas si ipsi
dicatorum. p. miles de tali loco salutem in domino Ihesu
Christo. Cum sit pax vinculum karitatis karitatem
debent homines inter inimicos pacem et concordiam se-
minare. et guerram saltim fide dari non potest in-
treugare. vestram igitur clemenciam et karitatem roga-
mus quatenus detis operam diligenter quod inter tales baro-
nes pax et concordia reformetur. vel saltem eorum guerra
usque ad tempus maneat intreugata. Item miles
Viris religiosis abbati et monachis ut filium
sis et discretis. p. dei gratia suum recipiant
abbatis talis cenobii et toti conventui in monachum.
tui eiusdem loci salutem et dilectionem perpetuam et ho-
norem. Exaudiri debet qui suum filium devote postu-
lat monachari cum sit vita salutifera mona-
chorum. precor igitur vestram benignitatem quatenus meum con-
silium propter deum specialiter et amicorum suorum intuitu ves-
trum monachum faciatis. Est enim puer multum ap-
tus moribus et statura. literas etiam didicit competen-
ter et desiderat habere habitum monachalem. Re.
Viro nobili et abbas et conventus quod super hoc
discreto tali habebunt consilium et respon-
militi. fr. G. dictus debunt sibi tali die.
abbas talis cenobii licet immeritus et eiusdem loci totus
conventus salutem in domino nostro Ihesu Christo. Secundum

ius et ordinem nostrum consuetudinem non debemus aliquem
in nostrum monachum vel fratrem omnium nostrorum omnium
consilio requisito. Vos rogavit predicte vestre no-
bilitatis probitas honoranda quod vestrum filium
nostrum monachum faceremus. Digna quidem pe-
titio est et super hoc habebimus consilium sicut decet
et vobis respondebimus tali die. Abbas monachis
Petrus divina miseracione ut veniant et ha-
tone dictus abbas talis beant consilium
cenobii. Dilecto in Christo filiis suis cum eisdem super
eiusdem loci monachis salutem in domino. Rogavit stre-
nuus talis miles quod suum filium in nostro cenobio
vellemus recipere quod placet ei religio monachalis.
Mandamus vobis itaque ut in tali die ad monas-
terium veniatis. et dubitatis nobis consilium huius rei
plenam in tali die debemus pro facto militi responsi-
onem reddere. Abbas militi quod propter paupertatem
Viro nobili et tatem quam habent non possunt
discreto etc. vestris exaudire petitionem
religiosi omnes libenter recepere de suo consilio
si primus eorum posset omnibus monachando
habundare. Sciat igitur vestra nobilitas quod petitionem
quam nos fecistis predicte de vestro filio monachando
libenter traderemus effectui. sed in hoc nobis paupertas
non modica contradicit. Item quod non possimus adimplere
quod requiritis ut vellemus pauper miles mo-
Religiosis nialibus ut recipiant filiam
dominabus et venerabilibus. b. dei suam in monacham
gratia talis monasterii abbatisse dignissime et eiusdem
loci toti conventui tal' miles salutem et servi-
cium perpetuum et honorem. Admitti debet illa petitio
cuius effectus redundat in dei servicium et impetrantis
salutem et concedentis pietatem magnam. vestram igitur sancti-
tatem duxi precibus specialiter deprecandam quatenus meam fili-
am monialem vestram recipere propter deum solum in-
procuretis. Re. quod non possunt quia monasterium
Viro nobili gravatum est paupertate ac debitis
et discreto tali militi. b. abbatissa aggravatum
batissa tal' loci monasterii et eiusdem loci sorores
pie vivere salutem in domino. Qui tali pondere
se ipsum ponderat quod non possit commode sustenta-
re. non est pro suo sapiens reputandus. precamur
igitur vestram nobilitatem quatenus hoc pro malo
non habeat quia vestram filiam recipere non valemus
cum sit nostrum monasterium paupertate non mo-

dita aggrauatum. Capellanorum ad capellanos
[V]no venerabili … | epistole … capellanus capella-
discreto p. | no ut satisfaciat ei de iniu-
tali capellano B. tali | ria quam fecit ei suum parrochia-
ecclesie sacerdos humilis salutem et mu- | num sepeliendo
tuam in domino karitatem. Cum deum est et iuris canonici
si capellanorum unius alterius parrochianum sepeli-
at vel recipiat vel aliquod sacramentum. Iste fecit hoc
sic capellanum unam specialem peto quod consuper in iuria
quam in feceritis pridie meum talem parrochianum sepe-
liendo in vestro cimiterio in satisfacere procuretis
alioquin super hoc coram domino vos citabo. Pro quod
[V]no venerabili et dis- | non fecit ei iniuriam
creto p. tali ecclesie ca- | quia in suo cimiterio ele-
pellano B. tali ecclesie salutem. Non … | git sepulturam
dit capellanus si parrochianum alienum sepeliat in suo
cimiterio qui ibidem elegit sepulturam. Non quia que-
ritur quod de me vestra discretio quia vestrum parrochia-
num ad electionem ipsius in meo cimiterio sepeliui
solam super hoc habetis materiam conquerendi. Sacer-
[R]everendo in Christo venerabili et domino p. | dos conqueritur episcopo de
dei gratia tali episcopo suus deuo- | sacerdote qui suum parro-
tus filius B. tali ecclesie sacerdos hu- | chianum sepe-
milis salutem et obedientiam debitam et de- | liuit
uotam. Equitatis legem iniuria desinit alie-
ne rei se faciens in debitam inuasorem. Parrochia-
num meum presbiter tali sacerdotis in suo cimiterio
sepeliuit qui tamen ius in meo debet habere cimiterio se-
pulturam. Dignetur itaque paternitas presbitero p-
cipere sacerdoti quod in vestra presentia comparere non diffe-
rat die qua vobis placuit assignandum et tam satisfa-
ctionem debitam de tanta iniuria presbiter. Episcopus sacerdo-
[B]isuncius dei gratia tali episcopo di- | ti quod veniat res-
lecto in Christo filio p. sacerdoti talis | ponsurus
ecclesie salutem in domino. Ex persone presbiter … ecclesie huc
discretione debent pontificali emendari. Capella-
nus tali ecclesie nobis conquerendo quod parrochianum suum
in suo … cimiterio sepelire. Mandantes
itaque sibi precipimus ut in nostro conspectu tali die comparere
rationem huius audacie redditurus. Pro sacerdote quod
[R]everendo in Christo venerabili patri ac domino | infirmus est et non
… ut quod prelatorum debet in- | potest in venire. …
pleri iussio prelatorum nisi grauem occursum fecit
egritudo vel ad … uisionem … presentie …
iuxta curiam patris ac domine in grandis infirmitatis
molestia me grauaret. Voluit autem credere vestra

paternitatis inueniretis presbitero. Nam de mea fuit par-
rochia cum suam exibui parrochianam vel … quam
quam debuit sepulturam. Ad uos autem libentius
iam restituetur conuertero sanitati. Pro capellanus
[V]no venerabili | capellano quod faciat ei reddi-
et discreto p. | quod decimas suo parrochiano deci-
tali ecclesie capellano G. | mas agnorum et edorum nam ipsius
tali ecclesie sacerdos hu- | oues per totam hyemem fuerunt
milis salutem et mutu- | in territorio sue parrochie
am in domino karitatem. Vnumquodque sint animalia illi debent
esse decimari in cuius territorio per totam hyemem
depascuntur. Procuret itaque vestra discretio precor et
moneo quantum possum sicut ius requirit officium
quod decimam tali parrochiano nostro agnorum habet …
et edorum cuius oues fuerunt in territorio parrochie
mee per totam hyemem iam transactam. Pro capel-
[V]no venerabili | lanus capellano quod restituat
et discreto et | sibi summam pecunie et porcionem
… Cuanus | omnium quam legauit suus parrochia-
de iure liceat cap- | nus ecclesie ipsius ubi est sepultus
pellano in suo cimiterio alieno parrochiano si
tamen ibidem elegit sepulturam concedere. Sua tamen par-
rochialis ecclesia de relictis debet habere omnibus legittimam
porcionem. Exhortor uos quod diligentes quantum
valeo quod terciam partem omnium quam reliquit talis parro-
chianus meus in ecclesie sicut ius et consuetu-
do requirit in reddere procuretis. Pro capellanus
[R]everendo in Christo venerabili fratri | capellano ut concedat
discretionis et morum ti- | suo parrochiano coniugi-
tulo decorato p. tali ecclesie capellano | sacramentum
G. talis ecclesie sacerdos humilis salutem et mutu-
am in domino karitatem. Jus est et consuetudina-
rium quod nullus sacerdotum alterius parrochiano
concedat coniugii sacramentum nisi super hoc habuerit
a suo capellano licenciam specialem. Exhortamur
uos quod quatenus p. parrochiano nostro p. portitori litterarum
coniugii concedatis conubium impedimentum habeat
quo minus possit matrimonium contrahere et quod ipse facere
ualeat homo. Subditorum ad prelatos. et quod epistole …
[R]everendo in Christo ve- | parrochiani accusant suum capel-
nerabili patri et domino p. dei gratia | lanum suo episcopo
tali episcopo sui deuoti filii totus populus talis
ville salutem et obedientiam debitam et deuotam.
Vestra paternitas venerenda talem posuit in
nostra ecclesia capellanum cuius enormes actus non
pastoris sed mercenarii videntur. Nam sui offi-

ci cura penitus derelicta venas suas solvit
inveniendum ebrietati et crapule indulgens per-
sonam divinus et quod nos tangit in periculo animarum nostrarum con-
iugium factus est in debitum male actor. Dignetur
itaque vestra benignitas dictum capellanum ab ecclesia vestra
removere penitus ne contingat deterius si nobiscum
remanserit et fuit consilii vestri coniugium occupare.

Eps capello ut cedat se excusaturus si potest.

Bernardus dei gratia talis eps tali capello salutem. Tui parrochiani de te nobis enor-
miam retulerunt que nobis in per singula noluimus e-
narrare. Tibi igitur precipimus ut in tali die compareas
coram nostra presentia ad obiecta et crimina respon-
surus. Et si purgare nequiveris iuxta delictum tuum
penam recepturus. Qui enim officio et commisso ab-
utitur dignum est turpiter spolietur.

Capellanus epo quod bene velit iusticiam cedat mediantibus iuris sui vel accusatorum.

In Christo venerabili patri et domino etc. ut supra. Ruskorum(?) iniquitas
sepius accusat clericos et scelera sua potius
arguentes. Non credat igitur vestra benignitas ve-
neranda meorum parrochianorum detectoribus
(?)taxitatis. Nam in vestra presentia me purgabo
taliter die dicta quod manifeste poterit vestra pater-
nitas cognoscere obiecta michi crimina ex solo livo-
re iniquitatis ac gloria processisse.

Eps parrochiani ut veniant probaturi contra presbiterum si poterunt.

Bosonius(?) dei gratia talis eps dilectis in Christo filiis universis hominibus de tali loco salutem
et episcopale benedictionem. Capellanum vestrum accusantes
pridie de commissis multiplicibus postulastis eum a cura
ecclesie per nos removeri. Mandamus vobis igitur ut
in tali die contra ipsum presbiterum probaturi quod potu-
tis ante nostram presentiam veniatis. Et petitionem
per nos gaudebimus adimpleri si quod obiectis casibus
in presbiterum legitimis probatoribus poteritis demon-
strare. Alioquin penam debitam de falsa denun-
ciatione reportabitis sicut decet.

Item capello consulit epum super casu dubio.

In Christo venerabili patri et domino etc. In casu dubio debet recurri
ad maiorem consilium simplicitas subditorum.
Dignetur itaque michi consulere vestra benigni-
tas vene[...]randa quid debeam in hoc
casu facere quod quidam accusavit matrimonium
me petiit et vetavit meos parrochianos sol-
lempniter celebratum et debent eos esse consangui-
neos in gradu tercio et hoc se asserunt linea probare

lituros. Episcopus respondit capellano.

Bernardus dei gratia talis eps salutem etc.
Sicut maiorum precaventium minores consu-
lunt in casu dubio, sic maior refert sanum
consilium minoribus ministrare. Tibi igitur con-
sulimus et mandamus quod si legitime probari poterit
fore consanguinitatis in quarto gradu et ita
inter tuos parrochianos p. et b. parrochianos
coniuges eos prorsus dissolvas et disiungas nec
maneant simul de cetero patiaris. Alioquin ac-
cusatoribus imponas silencium et predictos virum et
mulierem facias matrimoniale habitare.

Item capellanus consulit epum super alio casu.

In Christo venerabili patri et domino etc. ut supra. Reseratione
presentis cedule mea proponit simplicitas de-
clarare vestre dominationis magnificentie vene-
rande quod quedam mulier parrochiana
mea suum timens infantulum in suis ma-
nibus expirare ipsum baptizavit in aqua
sicut michi retulit in hunc modum. Baptizo
te puer in nomine patris et filii et spiritus sancti. a. trina faciens
mentionem et quamvis multociens a multis
audiverint quod talis tale sit optime baptizatus
propter eum tamen attencius vestra benignitas ve-
neranda me dignetur super hoc facere certi-
orem.

Eps respondet capellano.

Bernardus dei gratia talis eps etc. Sicut
minor in dubiis ad maiorem consilium
debet recurrere, sic maior subdito sanum debet consilium
ministrare. Tua devocio commendanda nobis
aperuit per suas litteras quod quedam mulier suum
infantulum baptizaverat mortis periculo labo-
rantem certiorari petens attencius an talis
baptismi ablutio proficiat ad salutem ad quod re-
talibus quod sacramentum baptismi aliquo conla-
tum fuerit ad invocationem trinitatis in divi-
due secundum morem ecclesiasticum effectum optinet salu-
tarem.

Canonici conqueruntur epo de quodam milite.

In Christo venerabili patri et domino p. dei gratia tali epo suo
devoti filii prior et canonici talis ecclesie salutem
et obedientiam debitam et devotam. Vestre
paternitatis dominatio veneranda. Hostat pre-
senti pagina quod cum quidam de nostris clericis
nuper contendit cum quodam tali barone in rusticano(?)
ipsum impetrantem vero quedam contumelias vul-
neravit et eo vulnere iam defuncto predictus

bato et armenta mea penitus occupaverunt. dicens
quod ea non restitueret nisi redderemus sepedictum clericum
qui a matrice ecclesia iam recessit. vel de morte hominis e
mendam fecimus competentem. Sed cum in hoc cul
pam non habeamus aliquam. et sic prosequens uti
lite declaravimus propter hoc dispendium sustinemus. Prudentiam
attencius ut sicut refert in officii predictum
latronem nobis ablata restitui compellatis.

Episcopus militi ut restituat ecclesie quod abstulit alioquin appellet eum ad ecclesiam penitentiam

B elthodus dei gratia talis episcopus G. nobili et discreto tali militi salutem et amorem. cum delictum per
sone de iure non debeat in dampnum ecclesie redunda
re discretionem vestram sedulis exhortamur ut talis
ecclesie animalia sua que nuper iniuste accepistis redde
re procuretis. non enim fuit de consensu vel voluntate
canonicorum ecclesie supradicte quod ille infelix clericus
unum hominem interfecerit. Sciatis itaque quod si predicta
competenter restituere mutare non poteritis
nos requirente officio quo nos compellamus ad hanc
ecclesiam penitentiam. Responsio militis quod non restitu
et quia non debet

Patri in Christo venerabili patri et domino
domino. P. dei gratia tali episcopo. talis miles salutem
et honorem. Cum prosequitur suam iusticiam
nulli nostrum iniuriam irrogare. Cum igitur vester
et ecclesie animalia talis ecclesie occupaverim. et ille cum ali
menta contulit apud ecclesiam meum hominem inter
fecit nulli pro sancto in iuniori. Si ab eadem ec
clesia requisivi satisfactionem in ultima tam dampnose
sanguinis sed similiter homines alicuius in dampnum con
silii irrogassent tamen diu guerram faciendo
nec totum commodum in foret integre emenda
tum. Attendat igitur discretio vestra veneranda quod
ecclesia predicta non satisfecit competenter. non solum
quod accepi non restituam. sed et faciam dampnum
in quantum potero et gravamen. Ex capitulo episcopus

Patri in Christo venerabili patri et domino
etc. Sicut vestra donatio si
ignorat hec consuetudo in
istis partibus observatur quod quando aliquis viam
universe carnis ingreditur in lecto suo
ad suam matricem ecclesiam deportatur. qui
lectus remanet ipsi ecclesie defuncti corpore
iam sepulto. Sed nunc mei parrochiani e
contra dimissum statuerunt quemdam lectum

Revocet constitutionem quam fecerat sui parrochiani in dampnum ecclesie

nam communem omnibus in qua defuncti seu
in silicet ad ecclesiam apportantur. et sic per eorum
constitutionem excogitatam in dampnum ecclesie
perdit ipsa ecclesia quod hactenus consuevit commodum per
laudabilem consuetudinem supradictam. Dignetur
itaque vestra paternitas super hoc sanum consilium
invenire revocando ipsam constitutionem si fi
eri potest fieri tam dampnosam. alioquin
ecclesia patietur inde non modicum et gravamen.

Responsio episcopi quod compellat eos dimit tere constitutionem numquam consuetam laudabile observantiam

B onefacius dei gratia talis episcopus. dilecto in Christo filio suo. P. tali ecclesie capellano
salutem et episcopalem benedictionem. Secundum iura
canonica constituto facta in preiudicium ecclesie
nullam optinet firmitatem. cum igitur in hac nostra
provincia sit de consuetudine approbata quod quando
decedit aliquis in lecto proprio ad cimiterium
sue matris ecclesie deferatur in usum et proprietatem
ipsius ecclesie in postea devolvendo. et tui par
rochiani per supersticionem contrarium statuere. Tibi pre
cipimus ut dictos parrochianos diligenter commo
neas semel. secundo et tertio suam pravam constitutionem
penitus enervare. alioquin ipsos sine dimicacione
a communione fidelium sequestratos. Ex capitulo

Patri in Christo venerabili patri et domino etc. ut
quod. Sceptum est

consulit episcopum si debeat pe tere obtinere quod sui par rochiani debent decimas de lino canabo atque ortis

omnia facta sunt et nescimus postea penitebis
Cum igitur meos parrochianos proposuerim
convenire super eo quod de lino canabo atque ortis
nollunt dare decimas ad suam defensionem
solam consuetudinem pretendentes. Prudentiam atten
cius rogo consilium me certum faciatis. Unde
nunc possim consequi quod intendo vel consuetudo
sola valeant se tueri. Responsio episcopi quod ad hoc compellat eos ecclesiam penitentiam

B elthodus dei gratia
talis episcopus dilecto in Christo filio etc. Secundum
ius divinum et etiam canonicam quilibet parrochianus
tenetur dare decimas de suis fructibus univer
sis. Cum igitur tui parrochiani decimare linum
et canabum et quedam alia contradicant. tibi precipimus
ut eos compellas ad hanc ecclesiam penitentiam.
Non enim excusat eos sed accusat potius quia

non consueverunt

In q̃ cōsueverunt talia decimare. cum tanta sint de gravitate crimina q̃nto diucius ni fe licem tenent aīam alligatam. It̃ capellanus

[I]hesu xp̄o pr̃i ꝫ dn̄o t͡c. ep̄o ut det penitenciam suo mea pobtat puritas p. cedula ure do parrochi nnatoris magnificencie declarare q' ano p. lator p̃senciu meus parrochianus cōfessus est in lacrimabilr ꝫ devote se diabolico i fla mata spu sororis ... fregisse gremium sedo cōcu bitu pollvisse petendo supplicit hoc dari s' cō silium salutare. si q' mea simplicitas tanto uul neri medium nō sufficiat ipm̄ duxi ad nr̄ cōsilii plenitudine trāsmittendū. petendo simplicit ut ei dignam penitenciam iniungatis. Ep̄s

[B]enedictus dei q' iniungit ꝫ dat ei potesta gra. tal' ep̄s tem relaxandi penitenciam dilecto filio suo ꝫ discreto ex cā necessitatis p. talis ecclē cappllō. Iniungim' penitenciam ut .ii. iii. iiii. feria ieiunet in pane tm̄ modo et aq'. Curam g' diligentem adhibeas cl̃a p̃s utrū humilit. ꝫ devote iniunctam s' penitenciam prosequitur. q' si inveneris t' p̃nuntium' ut eamdem ei relevare valeas in pte aliq' si con tingat ipm̄ laborare l' infirmitate corporis ag gravari. Parrochianus de capellano suo

[I]hesu xp̄o venabili pr̃i et dn̄o t͡c. Capellanus ... in ... ānobis q' nō pōt in multis ... in ueniā. Cum iaceret in puerperio coniux mea repen tina venit in puerum egritudo q' ... peperit et ... tu p̃bro nec inuento. puer quidem emisit spm̄ nō accepta sacris baptismatis unctione. Dignet itaq' ura paternitas ... plenum ... q' fixus maneat circa ecclesiam et ... sui de ... Episcopus capellano q' venit

[B]onefacius ante ipsū si venerit q' de ipso dei gra. tal' dicatur penam debitam recep ep̄s. p. talis ecclē cappllō salutē. ꝫ si eam ... nra timoribz prometur qui officio s' ... abutitur dignū est ut eodem turpit' spolietur. Relatū est nobis ꝫ quasi pro certo didicim' q' ecclie t' ... cura penitus delicta vagabundus esti ... ꝫ ob tuam absenciam multa ꝫ magna pi cula evenerūt. Mandam' g' q' cm̄ nr̄am pre senciam tali die cōpareat ullatenus nō obmitas. Si uerū est q' dicte nobis de ... pena debita recep turus. It̃ capellē conqueritur ep̄o de quodam alio capellano qui ... ipso suos parrochi

anos recipit ad officia divina

[I]hesu xp̄o venabili pr̃i et dn̄o t͡c. N. sui ... ditorū i iuriatur alti p maior' dz iusticiā cōercēri. precor g' ure dn̄acionis sanitatē q' ta lem corrigere dignemini capllm̄ qui me cō di cente meos parrochianos ad divina officia re cipere nō veretur. It̃ alia cuidam laici conque

Ihesu xp̄o venabili pr̃i nitur ep̄o de quodam mili ꝫ dn̄o p. dei gra tali te q' cōpellit eos servitutes fa ep̄o sui devoti filii N. ... cere rusticarum. clerici de tali loco. ꝫ ob salutē ꝫ obediēciam debitā ꝫ devotam. prelatorum refert officiū subditorum suorum iura cum ... defensare. ... g' nos ure dn̄acionis benignitas venerandi a tali sim ulis malicia manifesta qui nos cōpellit dire pedagia ꝫ servitutes facē rusticorum. Ep̄s militi

[B]onus homo dei gra talis ep̄s. viro nobili ꝫ venerabili. ꝫ discreto. p. dn̄o tal' loci salut' cōpetali būdictione dilectonem pii ꝫ amorem. Sicut milites volunt libertates suas ꝫ p'uilegii inviolabilit. ab aliis observari. Sic ꝫ ipsi debent clicis ꝫ p'uilatis aliis sua immunitates ꝫ p'uile gia observare. Iux' illud verbū dn̄icū q' ē tibi fieri aliis facere nō possit ... precam' g' ꝫ ex hortam' uram nobilitatē q' clicos in nr̄o dn̄io cōmorantes nō vexetis nec gravetis in aliquo contra libertates ꝫ p'uilia clicorum. Sunt ꝫ enim imu nes ab omnibz exactionibus ꝫ p'sonalibz servitu tibus rusticorum s'm ius canonicū ... Nos enim si fecitis mutare nō possem' nr̄o requirente officio qm̄ ... vos cōspirali gladio ueriremus

[I]hesu xp̄o venerabili pr̃i It̃ alia cōqueritur de quo ꝫ dn̄o t͡c. bonus pre dam milite qui servat latur sedet ... eos ꝫ quosdam ꝫ tenet ... laicos in suos clicos manu carceratos ... Sic g' nr̄a ... defensio ura sci tas venerandi pr̃ bene ... maliciam tal' mi litis qui nos opprimit multis modis ꝫ ... et quosdam nr̄m tenet in carceratos. Monachi

[I]hesu xp̄o venabili pr̃i ꝫ dn̄o abbati ut mittat ei p. dei gra tal' monastii abbati priorem dignissimo sui devoti filii N. monachi tal' prioratus salt' ꝫ obedienciam debitam ꝫ de votam. Noscat ura p'nitas sc̄e religionis titulo decorato. q' prior nr̄ solvit nature debi tum ꝫ ad curiam celestiū evolavit. Supplica mus g' ure p'nitati q' tale monachum sic

arbitrantes consultatoris prudentissime nobis in priorem
si vobis placeat concedatis. Esset enim ecclesie
nostre detrimentum non modicum si diu staret
prioris solatio destituta. Abbas mittit prio-
rem monachis

F. r. p. divina miseratione abbas talis cenobii dilectis in Christo fi-
liis talis prioratus monachis universis salutem
et neglectis temporalibus solum celestia contempla-
ri. Sicut iniuste petitio iuste repulsam patitur
sic e contra iuste consequitur non iniuste. postulavit
pridie vestra petitio commendenda. ut vobis priore sub-
lato de vite medio vobis in priorem talem mo-
nachum concederemus. Unde precibus inclinati
ipsum vobis transmittimus precipiendo quatenus ipsi
exhibeatis reverenciam et obedienciam regularem
taliter quod deo possitis et hominibus complacere. Item mo-
nachi accusant pri-
orem abbati

I. in Christo venerabili patri et domino et cetera. frater quisque
de vili sanguine generatus natalium habet cir-
culum qui quanto plus extollitur tanto minus
lumen astantibus administrat. Cum ecce supramo-
positus ut prior et ullam dignitatem haberet
et potenciam eius vita lucere coram hominibus
videbatur. Sed nunc eius acta enormia non lu-
men faciunt sed infamiam generaverunt tene-
brosam. Nam indulgens gule plus et ne-
quicie vicarum multiplici religione prorsus
post posita in vituperium tocius claustri et in recordinis
discurrit huc et illuc per curias seculares. et nos
fame afficit in ecclesia residentes pro pane etiam
quem solebamus comedere panem ordeaceum et pro
bono vino acetum pessimum ministrando. Nos
precamur simul membra cum capite. precamur atten-
cius sancte pater ut ipsum procuretis removere pe-
nitus et alium suo loco ydoneum subrogare. Responsio

F. r. b. divina miseratione abbas talis cenobii et cetera. abbas quod ipse veniet et inquiret
Cum nullus de iure debeat condempnari nisi
convictus fuerit aut sponte confessus in iudicio
vel sua crimina sint perfecte et evidentissime ma-
nifesta vestram ecclesiam visitabimus in brevi tempore
deo dante et si crimina que de priore vestro nobis pri-
die nunciatis invenire poterimus esse vera ip-
sum puniemus taliter quod eius penam potuit
sui consiles formidare. Alioquin de vestra denun-
ciatione temeraria penam reportabitis competen-
tem. Abbas monachis quod recipiant monachum
in suo prioratu

F. r. p. et cetera. Gratie karitatis benivolencie dele-
ctissimus fratrem b. monachum nostrum et subditum
presentium portitorem ut in vestra domo maneat et
ibidem deo serviat serviendo in quantum poterit
monasticam disciplinam. Et vos sibi karitative
provideatis in omnibus sicut eius saluti videritis
expedire. Monachi accusant monachum suo abbati

I. in Christo venerabili patri et domino et cetera. ut se ... ne ovis morbida totum
gregem inficiat ab ipso debet quantocius sequestra-
ri. Dignetur itaque vestra donatio veneranda
fratrem b. monachum a nostra curia removere ne
pro eius dissolutionis nequicia aliorum unde commo-
rancium vita laudabilis corrumpitur. Monachus
hortatur monachum fugitivum ne redeat ad monasterium

Amico dilectissimo fratri b. de tali loco
p. talis monasterii monachus salutem et ad viam
vite redigere gressus suos. lege karissime lege con
diligencia que sequitur. dicit enim ipsa veritas
nemo mittens manum ad aratrum retro respici-
ens dei regno ydoneus invenietur. Item gregorius qui se
ipsum deo subtrahit a voto resiliens dignus supp-
licio reputatur et tales ante oculos dei cadunt
qui bona susceperunt agere contempnunt. Ecce potes
colligere frater karissime quam periculosum est sit. exire tuum
monasterium et maxime sine habitu commorari se-
tines. quod ad tuum noti observanciam festines te
preparare. quod frater karissime ut ad tuum monasterium revertaris
nescitis enim diem neque horam quando deo pla-
cuerit a tuo corpore tuam animam separare. Responsio

Viro religioso et discreto benignus. quod monachi silenter redire. si abbati placuit
in statu et karitatis gratia et ipse hoc procuret ei suam
redunitio. frater b. talis restituere voluntatem
monasterii monacho. p. suus amicus fidelissi-
mus et devotus eidem loci monachus salutem
et reverenciam in perpetuum et honorem. Gratie ka-
ritatis epistula graciosa cum diligencia circumspecta
pridie me instante ad redeundum in ordinem
et ad penitenciam faciendam. Grates igitur referens in
quantum valeo copiosas quia profectum queritis
et honorem. precor suppliciter quantum possum ut de
mea reversione colloquium cum domino abbate diligenter
quantum poteritis habeatis. et tamen sub hoc suam volu-
tatem rescribere. si vobis placeat procuretis

Amico in Christo dilectissimo b. Responsio quod abbati multum placet et rogat quod veniat

H. p. t. c. Sciatis presenti pagina quod dominus abbas in
loquente de tua reuersione cum diligencia tale res
ponsum edidit quod non te uiderit redire cum pe
nitencia sicut decet et libenter aperiet gremium
regulare. Accedas ergo securus et consulo sine mora
Ego enim iuxta posse meum tuum tractabo commodum et
honorem. Item sacerdos episcopo quod quidam miles tenet
I. Christo ve clericum captum et faciat eum liberari
nerabili patri et domino .P. dei gratia tali episcopo. Suus de
uotus filius .B. talis ecclesie salutem et obedienciam debitam
et deuotam. Noscat uestra dominacio ueneranda
quod talis miles tenet quendam clericum in suo carcere
et ad me rogatus sepius ut dimittat eum exire
liberum est in hiis penitus audire durus sur
dus. Precor ergo ut uelitis precipere quod soluat predictus cle
ricus et uestram curiam de quorum tractatus fuit valebit

B. ertholdus dei | Episcopus militi ut liberet
gratia talis episcopus | clericum vel si non fecit compellet
Viro venerabili et discreto eum ad hoc ecclesiasticam per censuram
to tali militi salutem et episcopalem benedictionem. Nullum
quoniam debet potestas layca religiosos vel clericos uindi
care vel capere vel captos detinere quod si presumpserit per
censuram debet ecclesiasticam condempnari. Uestram ergo nobilita
tem duximus exhortandam quatenus talem clericum tene
tis captum liberare dimittatis. Alioquin personam
uestram excommunicabimus et terram supponemus interdicto

I. Christo venerabili | Item clericus quidam ecclesie conqueritur
patri et domino etc. ut | de quodam milite qui uult
s. Insinuato p | disponere de rebus ecclesie et
| personis ac si esset eorum dominus et
dominacionem uestram. Conquerimur de ta | prelatus
li milite qui de possessionibus nostris et personis et
negociis uniuersis presumit constituere ac dispone
re pro suo libito uoluntatis. Asserens se fore domi
num ecclesie ac patronum. Ad uos ergo refugimus tanquam
patrem et dominum ut a tanta presumpcione cessare dictum
militem compellatis. Episcopus militi ut cesset. Alioquin

B. arnardus | compellet ipsum ecclesiasticam per censuram
dei gratia talis episcopus. Viro nobili et discreto etc.
Nullus potest laycorum disponere vel constituere de rebus
ecclesiasticis uel personis quod si attemptare presumpserit est animad
uersione canonica puniendus. Exhortamur ergo uest
ram nobilitatem quatenus non intromittatis uos de clericis
vel bonis talis ecclesie corrigendis vel in aliquo disponen
dis. Alioquin mutare non possumus quin compellemus
uos ad hoc desistere per censuram. Item episcopus militi ut
restituat possessionem quandam cuidam ecclesie

alioquin compellet eum suo resistente
officio per censuram ecclesiasticam

B. ertoldus dei gratia talis episcopus. Viro
venerabili etc. ut scis. Cum laycus
bona ecclesiastica usurpat vel detinet usurpata
non potest iniuriari prelatus suo resistente officio
quin ipsum ad restituendum compellat et per cen
suram. Precamur ergo et exhortamur nobilitatem
uestram quatenus talem possessionem quam detinetis tali
ecclesie restituatis ad cuius proprietatem dinoscitur
pertinere. Alioquin uos compellemus ad hoc et per cen
suram. Item clericus vel monachus episcopo ut

I. Christo venerabili patri | reddat ei suam gratiam
et domino .P. dei gratia | quam amisit consilio sugge
tali episcopo. Suus filius .G. talis ecclesie canonicus
Salutem et obedienciam et reuerenciam cum hono
re. Incitatus consilio prauorum hominum a
uestra recessi gratia et amore. Sed et ab ce
me penitet recessisse. Et in eam re
dire spontaneus. Si uestra sanctitas assensum in
cederet in hac parte. Uobis ergo placeat pater sanctissi
me ut reddatis in priorem gratiam quam uiam
ad libitum sum paratus super illis in quibus quod
nobis mea temeritas irrogauit
satisfactionem plenariam adhibere

B. ernardus dei gratia | Episcopus quod si uere
talis episcopus dilecto filio .P. | peniteat paratus
talis ecclesie canonicus salutem in domino | est ad ueniam
nostro Ihesu Christo. Insinuasti nobis tuis apicibus
te penitentem consilio prauorum hominum a nostra gratia
recessisse atque priori reconciliari in gratiam post
tare. Attendas ergo quod si uere peniteas nos paratos
inuenies tibi semper ad ueniam potentibus. Canonicus

I. Christo venerabili patri | episcopo ut assignet diem
et domino etc. Cum aduersus | cuidam militi quod reddat
ecclesiam seculares ues | ei decimas quas abstulit
tirannidem seruiunt per prelatos | vel compareat ad curiam
prelatos debent esse cohercere. Talis | responsurus
miles uestram molestat ecclesiam multis modis
et iura usurpat violenter decimas quas diu pos
sedimus et quiete. Rogamus ergo dominacionem uestram
quatenus prefigatis diem eidem militi reddendi deci
mas de nouo sublatas absque calumpnia vel in uestra
presencia de illato nobis grauamine respon
dendi. Item episcopus militi ut restituat ablata ecclesie

B. osbinus | vel ueniat tali die ad suam curiam
dei gratia | canonicus responsurus

talis ep(iscopu)s uno[...] nobili et discreto etc. ut s(upra).
talis ceno[...]bii canonicorum conquestio nobis ap-
peruit q[...] querendo quod in eorum ecclesiam non
erubescat [...] malignari uiolenta manu s(ed)
decimas auferendo. Mouemus itaque ut ablata
cenobio plene restituere procuretis uel conparatis
in uestra curia tali die ut dictis canonicis super querela
proposita iusticiam faciatis. Et ipsi nobis si forte contra
ipsos aliquid dixeritis respondeant. Item canonici ep(iscop)o quod qui-
[V]enerabili etc. cum | dam miles uerberauit
per manum laycam personam | clericum suum et
[...] de premittitur ec- | faciat inde iusticiam
[...]clesiastica a prelatis debet esse | quem debet
uindicari talis militis fastuosa malicia. Unum
de uestris clericis uerberauit et percussit ministro dicti
sed etiam nimis est asserere degrassatur rogemus
igitur et ad uestrum honorem et officium pertinet ut di-
cte [...] per uos uindicetur ulcioni. Re(sponsio) ep(iscop)i quod
.... uerberatus puniretur tamen necesse
[B]urgundius | est ipsum super hoc puniri
dei gratia talis ep(iscopu)s dilectis in Christo | conuenire
filiis etc. ut s(upra). Exaudiri debet illa peticio
[...]q(ue) ad honorem petentis pertinet et augetur
[...] uerberatus fuit ut dicitis quidam ue-
clericus a tali [...] milite et illius audacia et
malicia pu[...]nietur qui tam grande scelus
committere non [...] expauit. Quem tamen necesse est
eum et censura plectere ecclesiastica nisi satisfecerit compe-
tenter. Abbas ep(iscop)o ut ordinet monachos suos. P(ro)

[V]enerabili patri et domino .P. dei gratia | portitores
tali ep(iscop)o suus deuotus filius .F. .G. dictus abbas
talis cenobii licet immeritus salutem et obedientiam de-
bitam et deuotam. Fratres nostri .P. et .B. presentium portito-
res ad ordines sacros desiderant promoueri ad
uestram gratiam paternitatem eos duximus destinandos quorum
alterum uelitis ad honorem presbiteri promouere alterum uero
de subdiacono promoueri se gaudeat ad leuitam

[V]enerabili | Abbas et conuentus conqueruntur
patri et domino .P. dei | ep(iscop)o de quodam milite qui
gratia tali ep(iscop)o. Dum de- | suis fratribus suas abstulit e-
uota filii .F. .G. dictus abbas talis cenobii licet | quitaturas
immeritus et eiusdem loci totus conuentus salutem
et orationes et obedientiam in domino Ihesu Christo. Uestre dominationi
paternitati conquerimur de tali milite qui ut consue-
uit in fratres nostros domum malignari duos fratres nostros
suis equitaturis et rebus aliis sine causa rationabili
deo non deferens neque religionem penitus spolia-
uit. Et monitus ipsas uult reddere sed peiora facere com-
minatur. Ad uos igitur refugium tamquam patrem et dominum
ut predictum militem nobis ablata restituere compella-
tis et super iniuria nobis tanta sed et toti ecclesie fa-
talem satisfactionem facere ut eius consimiles a delicto con-
simili terreantur. Ep(iscopu)s capellano quod non dictus miles

[B]erardus | post trinam monitionem resti-
dei gratia talis | tuit monasterio fratribus ablata per hoc
ep(iscopu)s dilecto in Christo | et totam familiam suam denun-
filio suo .P. talis ecclesie | cies excommunicationis uinculo subiacere
capellano salutem et episcopalem benedictionem. Nobis fe-
cerunt grauamen conquerimoniam abbas et conuentus
talis cenobii de tali milite qui tamen presumptuosam
uiolentiam duobus suis fratribus equitaturas et
quedam alia usurpauit et quam ut refert officialis
meorum subditorum curis uita sua proposse uirium con-
seruare et religiosos et clericos in sua iusticia
defensare. Tibi precipimus ut predictum militem diligenter
commoneas semel secundo et tertio ablata reddere monas-
terio superius notato quod si facere noluit post trinam
monitionem ipsum denuncies et totam suam
familiam excommunicationis uinculo innodatos. Item pro-

[V]enerabili patri et do- | minus presentat clericum ep(iscop)o
mino .P. dei gratia tali ep(iscop)o .G. miles de tali
loco salutem et reuerentiam et honorem per omnia. Paterni-
tatem uestram supplicans deprecamur quatenus presentium latorem
presentium scientia et moribus predicatum tamquam me dilectum
ad ecclesiam de tali loco uacantem quam ei contuli-
mus benigne recipiat uestra bonitas ueneranda.

[V]enerabili | Ep(iscop)orum ad ep(iscop)os epistole xii. Ep(iscopu)s
patri .P. dei gratia tali | ut ordinet suos clericos
ep(iscop)o discretione benignitatis et morum gratia pre-
pollenti .B. eadem gratia talis ep(iscopu)s salutem et mutuam
in domino karitatem. Sollempnes ordines proposue-
ramus ad hec ieiunia celebrare sed impeditis
magnis negociis quibus nullo modo possumus preterire super
hoc nequiuimus uestrum propositum adimplere. Pre-
camur igitur uestram benignitatem de qua multum
confidimus ut nostros clericos .P. et .B. et .C. presentium portito-
res dignemini si uobis placeat hunc in presbiterum
illum in subdiaconum illum non in diaconum sicut
a nobis exigunt ordinare. Nos enim sumus
parati facere nobis consimile seruicium uel maius et cetera huiusmodi.

[V]enerabili fratri .B. ep(iscopu)s quod eos ordinauit
et discreto etc. ut s(upra). Uestram epistolam graciosam
recepimus leta manu per quam nobis mandauit

presentie nostre fraternitatis benignitas venerandi ut
uiros clericos sublimaremus. p. et b. et c. presentium portato
res ad sacrorum ordinum dignitatem quidem libenter
fecimus parati semper facere uestram uoluntatem uestre posse
de nobis sperantes siquidem illud idem. De eodem.
I Archiepiscopo uenerabili etc. ut supra. nullus episcopus debet ordinare
clericos alyene dyocesis nisi ab episcopo rogatus fuerit
eorundem precamur nos igitur quatenus. p. et b. et c. nostros clericos
si uobis placet ordinetis. Testimoniales littere super
B onefacius diuina miseratione ordine sacerdotis
tone tal. episcopus. Universis Christi fidelibus salutem
in domino Iesu Christo. Testimoniales littere super suis ordinibus
conceduntur presbiteris ut ubique ad diuina officia sine
calumpnia sint recepti. Recipiatur igitur exhortamur
in domino. p. latorem presentium liberaliter ad diuina officia
celebranda. quem nos promouimus ad sacerdotium et hu
per hoc litteras nostras ei concessimus nostri sigilli munimine ro
boratas. Episcopi quinque episcopis ut sigillent presbiteris super suis
V enerabilibus in Christo ordinibus testimonium
fratribus dei gratia parisiensi. carnotensi. perhibentes
ambianensi. altisiodorensi episcopis. p. eadem gratia aurelianensis
episcopus salutem in domino Iesu Christo. precamur benignitatem
uestram de qua multum confidimus quatenus litteras. p. nostri
presbiteri. p. portatoris super suis ordinibus testimonium
perhibentes uestris sigillis dignemini sigillare. ut
tenui sepulchrum uisitare. Littere testimoniales
B enedictus diuina mi super omnibus ordinibus
seratione aurel. episcopus presbiteris eorum portatoribus
Universis Christi fidelibus salutem in domino. Notum sit
omnibus hanc cartam uidentibus quod nos dictus
aurel. episcopus gradatim ordinauimus ad omnes mi
nores ordines. p. presencium portatorem. et postmodum
eundem promouimus ad subdiaconatus et ordinem
ad sacerdocii dignitatem. et super hoc ei concessimus presentem
cartulam sigilli nostri munimine roboratam. et roga
uimus fratres nostros in Christo venerabiles dei gratia parisiensem
carnotensem. ambianensem. altisiodorensem. et trecensem episcopos
ut eorum cartulam suorum sigillorum munimine confirma
rent ut nos predicti episcopi istam eandem cartam nostris
sigillis duximus sigillandam. Alie littere testimonia
B elehodus dei gratia talis les super ordinibus ma
episcopus. Universis Christi fideli ioribus et minoribus
sacerdotis
bus ad quos iste littere peruenerint salutem in domino. Re
uera sciant omnes et sine dubio quod. p. latorem. p.
ad omnes minores ordines et ad subdiaconatum et diaconatum
ad gradum promouimus sacerdotis et hoc osten
dimus igitur a nobis concesse littere sigilli nostri munimine

roboratae. Exsuper nobis attencius commouemus
ne quis ei opponat calumpniam uolenti diuinum
officium celebrare. Item episcopus episcopo ut teneat in sua
A rchiepiscopo venerabili — militem quem ipse excommunicauit
fratri etc. ut supra. ab uno prelatorum iuste lata sententia
debet ab aliis inuiolabiliter obseruari. Exhortamur
igitur nostre benignitatis excellenciam venerandam
quatenus talem militem quem excommunicauimus propter multas
iniurias et maleficia quas nobis intulit in
predicta sententia teneatis. Item episcopus episcopo quod non recipiat
V iro venerabili et in sua dyocesi suos clericos
discreto benignitatis et sine suis litteris
morum gratia decorato. b. dei gratia tali episcopo. p. eadem
gratia tal. episcopus. salutem et mutuam in domino caritatem
Quoniam est recte consuetudinem quod episcopus recipiat in
sua dyocesi. ad ordinem uel titulum uel ad aliquod beneficia
ecclesiastica sine litteris suorum prelatorum commendaticiis
clericos alienos. precamur igitur et exhortamur uestram
benignitatem quatenus clericos nostros non permittatis
in uestra dyocesi. sine nostris litteris per[ma]nere. Item episcopus
A rchiepiscopo. venerabili fratri etc. episcopo ut tantum prece dei et
ut supra. Satis dignum preces eius conferat bene
est quod prelatorum alter alterius ficium cuidam suo
tius preces dignas exaudiat et pro clerico
cauet effectum mancipare — precamur
igitur nostre discretionis et benigni tatis magnificen
ciam uenerandam quatenus. p. latori presencium tum
propter deum et preces nostras aliquod beneficium
bonum competens unde ualeat assignetis. fuit
enim in seruicio nostro diucius graciosus nec habemus
ad presens quod ei dare beneficium competens valeamus
V enerabili in Christo — de quo non potest in
fratri et domino. ad nos uenerunt nostre littere postu
lantes quod in tali uestro clerico beneficium aliquod bene possit
conferre amore dei et uestra gratia largiremus. Non sit
nobis molestum precamur attencius quod si uestra petitio
non potest nisi per nos fine consequi probitatum. Nam si
mentis affectus respondet effectum uestra quidem
petitio completur. Item episcopus rogat episcopum pro quodam
V enerabili in Christo pauperi clerico ut conferat
fratri etc. ut supra. Dignum est pro eo beneficium
ut eius beneficio preces effundere qui se reddit lau
dabilem in conspectu dei et hominum moribus atque
uita. precamur igitur uestram benignitatem. p. clerico
latori presencium propter deum et preces nostras aliquod bene
ficium assignetis. Est enim homo pauper et tamen uite
laudabilis et honeste. Neque nos ad presens ei possu

providere. Sciatis tamen quod quilibet exaudit preces altius suas facit suo loco et tempore exaudiri.

Duorum ad vassallos et econverso epistole.

R. Comes tholosanus baronibus suis qui iuvent eum contra regem Francie.

Bartholomeus x. dei gratia comes tholosanus suis fidelibus universis baronibus per suum comitatum constitutis salutem et suam gratiam. Fides illorum est integra qui suo domino prestant consilium et auxilium necessitatis tempore imminente. Ad gravamen nostrum rex Francie adinvenit magnam maliciam sicut pro certo didicimus et intendit aggredi cum magno exercitu terram nostram. Rogamus vos attencius et exprecamur per vestram fidelitatem qua quisque nobis tenemini ut nobiscum ei resistere pro viribus procuretis.

R. comes quod non potest immo precaus (?) indiget suo auxilio quia comes Provincie totam destruit terram suam.

Illustrissimo domino R. dei gratia comiti tholosano suus fidelis talis baro salutem et debitam. Sicut nobis suis aspicibus declaravit prudencie vestre dominationis strenuitas veneranda, rex Francorum ad nostrum gravamen magnum exercitum congregavit et ad vos suis cum sicut decet nostrorum vassallorum subsidium postulastis ad iuvamen [illegible] celeriter et libentissime veniremus. Set ille comes [illegible] provincie qui non cessat terram meam destruere [illegible] in partibus meis totam terram meam excepto uno castro radicitus dissipavit. Ipsum non audemus dimittere ullo modo.

Comes baronibus suis quod tali die veniat ad eum et habebit consilium cum eisdem quia quidam infideles sui homines volunt insurgere.

Reynaldus dei gratia talis comes suis fidelibus baronibus P. et B. etc. salutem et suam gratiam perfecto dilectionis. Didicimus quod quidam nos affectant suum exigere calcaneum infideles quidam nostrorum hominum et baronum. Nos autem de fidelitate vestra ferentes fiduciam vos exhortamus ut infra quindenam post visas vestras litteras ubicumque fuimus accedatis ad nostram presenciam super hoc quid gerere debeat a nobis consilium habemus.

Miles domino suo comiti tholosano ut cito succurrat sibi quia comes Provincie tenet eum obsessum.

Illustrissimo domino etc. ut [illegible] provincialis comitis manet infesta cunctis superbia et malicia qui non cessat terram meam destruere quintam post castrum meum me clausis detinet et illinc manum educere potero ullo modo nisi a vobis mihi cito venerit iuvamen. Festinet igitur vestra potencia mihi succurrere ne vel eum cogat hostis dominum vestrum meum castellum funditus evertatur.

R. comitis quod resistat viriliter quia infra talem diem habebit succursum.

Bertrandus dei gratia talis comes suo baroni strenuissimo militi et famosissimo salutem et suam gratiam. Comes provincie in vestro castello sicut nobis vestris litteris mandavistis vos obsedit et petitis nobis in brevi tempore subveniri. Resistite viriliter et nulla prorsus formidine habeatis quia nostrum auxilium cito habebitis et hostilis manus audacia conteretur.

Item vassallus domino suo quod iuvet eum contra illum cum quo habet guerram.

Illustrissimo domino etc. ut supra. Sicut vassallus domino sic econverso vassallus debet consilium et auxilium fideliter in omnibus impertiri. Precor igitur dominationem vestram quatenus sicut fidelitatem consilium et auxilium requiritis in vestris negociis sicut in ista guerra quam habeo contra talem militem vestrum si vobis placeat impendatis.

Miles domino suo ut aptet filium suum in militem.

Illustrissimo viro et strenuissimo tali baroni suus fidelis talis miles salutem et fidelitatem et obsequium debitum et devotum. Sicut non ignorat vestra probitas veneranda meus filius iam dudum fuit in vestro servicio et affectat militum decus a vobis recipere militare, cum sit officio maturus militis et labori, quocirca dominationem vestram precor attencius quatenus ipsum velitis sicut vos decet ac decus milicie promovere.

Talis baro suo fideli P. militi de tali loco probitatis et dilectionis titulo decorato salutem et suam gratiam et amorem perpetuum cum honore. Rogastis me prudencie vestre aspicibus quod honorem milicie vestro filio conferamus. Cum igitur nobis grati extiteritis vos et ipse diu servicio nobis reddidimus quod ad nos veniat tali die honorem milicie cum armis et equitaturis decentibus recepturus.

Item vassallus domino quod faciat sibi retributionem quia multa expendit et ammisit pro ipso.

Illustrissimo domino etc. ut supra. Quoniam vassallus multa mala patitur pro suo domino et expensas facit non modicas, sua dignum est quod inde retributionem sibi dominus faciat competentem. Dignetur itaque vestre dominationis nobilitas veneranda me sua retributione respicere graciosa. Multa enim pro vobis expendi sicut vestre nobilitatis strenuitas non ignorat

Responsio domini qui mittit sibi equum unum qui emptus fuit pridie mille libras et roncinum opti mum atque mulum et pro vestibus decem libras

Tali baro suo fideli etc. ut supra. Certum sit et bene recognosco et fateor quod pro me recepistis multa dampna multociens et multa pro me expendistis in servicio et honore meo. Et ideo semper dili gam vos et vestra et vobis et vestris ego et mei successores semper commodum et honorem. Et ad presens vobis dirigo bonum dextrarium qui emptus fuit pridie mille libras et roncinum optimum atque mulum et pro vestibus decem libras.

Pape et imperatoris et regum epistole x. Rex francie universis principibus xpistianis ut intersint prelio generali quod contra paga nos debent facere bella

Illustrissimis viris dei gratia universis regibus comitibus. Unde comitibus. Du cibus et marchionibus et baronibus xpistianis et specialiter h. regi anglie et p. et b. regi castellie et aragonie et suis fidelibus dilectissimis. Ildefunso comiti tholosie atque pictavie et karolo andegavensi comiti atque provincie. Ludovicus eadem gratia rex francorum salutem in eo qui pro salute humani generis in cruce voluit penam et mortem corporis sustinere. Noscat vestra universitas venerandi quod paganorum infidelitas est tanta super die constituta quod succubuimus nisi pietatis exigentibus in prelio quod soudanus babilonie et quidam alii plures sint nobis et toti xpistianitati vestra dante consilium generale assignante die quindenam post festum sancti johannis venturum proximo ad predictum prelium faciendum. Exhortamur igitur et precipimus et mandamus vestram strenuitatem nobilitatem et excellenciam honestatem quatenus huc ulterius veniatis et manum potentem et brachium bellicosum et intersitis prelio supradicto ad honorem dei et defensionem sancte xpistianitatis. Non enim est verus xpistianus qui fidem xpisti non exaltat et defendit prout quantum potest. Et vobis firmiter precipimus sub ea fidelitate et dilectione qua nobis tenemini ut venire illuc nullatenus differatis cum tot militibus et bonis peditibus quot potestis in nostris dominibus congregare. Et ad hoc si opus fuerit totum nostrum thesaurum et omnes nostros redditus exponatis. Speramus enim in domino nostro ihesu xpisto quod tantum dampnum et dedecus quod passi fuimus in prelio dimittere non velit nobis sed magnum commodum et honorem.

Responsio Regis anglie qui habebat congregatum exercitum in misso

Illustrissimo domino et karissimo l. dei gratia regi francie tocius xpistianitatis columpne firmissime xpisti pugili fortissimo et audaci defensionis brachio sancte matris ecclesie. p. eadem gratia rex anglie salutem et contra inimicos crucis obtinere victoriam probitatem. Noscat vestra magnificencia rex regum temporalium bonorum exemplar omnium fons probitatis et milicie pater nobilitatis et iusticie lux xpistianitatis et speculum lucerna cunctis volentibus xpisti vestigia imitari quod circa festum beati johannis venturum proximo cum tali et tanto exercitu vestram presentabimus presenciam probitatem quod scietur potuimus tenere sarrazenis campale prelium universis de quo mandastis xpistianis omnibus et specialiter nobis per vestras litteras graciosas. Et hoc notificamus vestre regie maiestati et precipue vestram iuramus et promittimus adimplere.

Rex anglie universis principibus suis qui secum debeant ultra mare

Richardus dei gratia rex anglie universis nobilibus baronibus militibus equitibus peditibus universis sancte crucis signaculo consignatis per totam angliam. walliam yberniam et scociam constitutis salutem et pacis ad ihesum xpistum vel obsequii officium inflammari. L. dei gratia rex francorum excellentissimus et fidelis xpistianus mandavit omnibus et nobis specialiter quod in quindena die post festum sancti johannis venturum proximo debet esse ultra mare inter xpistianos et sarrazenos prelium generale et nos volumus et desideramus et proponimus firmiter interesse prelio supradicto. Exhortamur vos igitur quantum possumus et vestris subditis imperamus quatenus preparetis vos in quantum potestis ad transeundum nobiscum in tali tempore. Et ad sequendum ad sociandum et ad honorandum regem anglie sicut decet. Nos autem promittimus cunctis volentibus habere nostrum stipendium dummodo sint ydonei ad bellandum sumptus dare necessarios quousque fuerint ultra mare et illic et si voluerint per integros duos annos.

Episcopus pape ut det iudices delegatos contra quendam comitem

Sanctissimo patri ac domino innocencio dei gratia summo pontifici. p. eadem gratia talis episcopus salutem et obedienciam in tel benignitati. Liqueat sancte paternitati quod talis comes manifesta cunctis pravitas in quamlibet ecclesiam presertim fere suis proventibus spoliavit. Precor igitur sanctitatem vestram quatenus

nͥ dignemini tal' epo͞s sup hoc fidel' iudices as
signare qui compellant dcm̄ comitem p cen
suram ecclasticam de illatis dampnis 7 iniuris
sub eorundem manib; iusticiam exhibere. ℞.

Innocencius eps̄ — *Iudicibus del'. q̄ ꝯpellant*
seruus seruor dei. — *comite epo͞ iusticiā exhibē*
ven͞abilibus fr̄ibus epo͞ aurel' 7 h. ṡalutem
7 ap. bn̄. Conq̄stus est nobis talis eps̄ talem
comite q̄ ꝯ nullam ecclam sue prorsus suis pro
uentibus spoliasse. petens attencius a sede aplica
uos sup hoc dare iudices delegat. Mandamus
q̄ p aplica scripta p̄cipim' q̄t p̄dcm̄ comitem
p censu. etc. ꝯpellatis p̄dco͞ epo͞ sub manib; ms
iusticiam exhibere. *Canonici ꝯquiritur. ℞. de*

Sanctissimo pa — *suo epo͞ qui uult face*
tri 7 dn̄o dei — *suū nepotem archidia*
gra summo pontifici sui deuoti filii uniusi ca — *conū*
nonici tal' ecce̅ salute. 7 obedientiam debitā 7 de
uotam. Noster eps̄ sc̄e p̄r nititur suū nepote̅
scīa nescīu. p'fusq teneꝝ nimis etate bn̄ficio
archidiaconat' nr̄e ecce̅ in uestire ꝯ commune̅
capl'i uoluntatem. Rogam' q̄ q̄m ua scitas condigne
tur scribere ne hoc p̄sumat face ꝯsit ꝯ statu
ta can͞n nō attemptatū. ℞. *epo͞ ne p̄sumat suū*

Innocenci' eps̄ seruus — *nepotem ꝯsit indign'*
seruor dei venerabli — *in archidiacono p̄mouē*
fr̄i tal' eps̄ salute̅ 7 applicā bn̄dictōnem
Nobis nup aperuit mor canonicor ꝯqrimonia
q̄ tu ꝯ uoluntate tui capl'i intendis facere
tuū nepote̅ archid'. etate nimis teneꝝ 7
nulla peritus litāl' scie̅ decoratū. Mandam' q̄
p scripta aplica ne hoc p̄sumas face cū sit ꝯtra
ꝯ canonicas sanctiones. *Monachi ℞. ut p̄hibeat*

Sanctissimo — *priori suo ne impediat*
pa̅ 7 dn̄o 7 — *electōnem ligitimā cō̄n*
cuts. Dum vacaret pastore nrm̄ ce *fecerit*
nobiū honestū uirū 7 prouidū scd̄m statu
ta canon̄. cō̄ ꝯsensu elegim' in pastore̅. s; nr̄ pri
or nescimus q̄ malo spū electōni ꝯdicē non
uerettur. intendens intrude̅ in alt̄e dignita
tem uirū inutilem 7 indignū. Precamur
q̄ ura scitas eū prohibeat p aplica scripta ne
p̄sumat decreto electōni ligīme obuiare.

Innoce̅ci' eps̄ s. s. dei di — ℞. *priori ne impediat*
lecto suo filio. p. talis — *electōnem l' cur sta*
monastii priori salute̅ — *re nō debeat ostendat*
7 ap. bn̄. Totū capitlu tui ce — *coram tali epo͞*
nobis post decessum sui albis uirū elegit p̄

donei̅ in albe̅m sicut nobis suis apicib; decla
rauit. Tu q̄ intendens albe̅m face uirū in honest
tum totius conuentus electōem nō timuis p̄tur
bare. quap̄ p aplica scripta t̄ mandam' q̄t electo
nem desistas occurrere uel cur stare nō debeat in
audiq̄; tali epi t̄ ꝯcedimi' expertur. *Albas ℞. q̄ s*

Sanctissimo pa — *apiat eundā epo͞ q̄ p omīs ec*
ac dn̄o Innoce̅ — *clias sui epatus faciat denū*
cio dei grā summo — *ciari excoicatū q̄ dam mili*
pontifici. suus deuot' — *tem qui equitaturas abstu*
filius fr̄. G. dcus albas — *lit suis monachis 7 nō uit*
tal' monastii salute̅ — *eis frequēt' monit' restaurare*
7 obedientiam debitam 7 deuotam. Insinuatōne p̄
benignitati nr̄e liqat scē p̄r q̄ cum p tale̅ locū
transsirent. quidam de nris fr̄ib;. v. miles talis
castri dn̄s eorꝝ equitaturas violenē retinuit
7 rogat' sepissime q̄ eis redderet retinē p̄sumpsit
dignetur itaq; ura p̄rnitas p̄ceptū face tali epo͞
q̄ p omīs ecclias sui epatus p̄cipiat eundem milite̅
excoicatū publice nūciari. ℞. *epo͞ ut p omīs ec*

Innocenci' eps̄. s. s. dei — *clias sue dyoc. faciat denū*
ric. ut. q̄. ad nos uenit — *ciari militē excoicatū quo*
q̄ō nr̄i dilecti filii albis tal' — *usq; albi satisfeciat ꝯdicto*
cenobii q̄ tal' loci dn̄s quib;dam suis monachis
equitaturas abstulit 7 easdē retin; uiolenē. Ma̅
dantes itaq; fr̄nitati tue p̄cipim' ut p̄fatū mili
tem attente moneas equitaturas albi reddere
sup dco͞ q̄ si nimis ꝯtumacē fuerit p omīs eccas
tui epatus p̄cipias eundē militē excoicatū pu
nūciari. *Dn̄o epi ℞. ut legitime ꝯdicium*

Sanctissimo pa̅ 7 dn̄o Innocencio dei grā su
mo pōtifici. p. eidem grā tal' eps̄. et. G. eps̄
bytuncen̄. salute̅ 7 obe. de. 7 deuotā. Dignū est p
illius bn̄ficio p̄cel fuiide qui in ꝯspectu dei 7 ho
minū se reddit laudabilem morib; atq; uita. pre
camur q̄ ura̅m scitate̅ scē pa̅ 7 dnē. ut. p. nrm
clicū latorem p̄ bone uite 7 ꝯusatōis laudabilis
iusta petitōne dignemini exaudire uidel; 7 le
gitimatōis q̄ bn̄ficiū misericordit̄ ꝯcedatis

Innoce̅ci' eps̄. s. s. dei — ℞. *legitimauit ipm̄*
uniusis x̄. fidelib;. salute̅ 7 ap. bn̄. Cum a par
te dignitatis ecclastice minus legittime na
tis sint iure canonicū p̄cludundūr nisi cū eis fiat
p sedem ap. dispensatū. p̄dco͞ nr̄ filius p. clicus
de tali loco suppliat' postulauit ut q̄ dignarem'
legittimatōis bn̄ficiū impartiri q̄ quidam de
soluta benignitate dixim' ꝯcedendū. Maxime q̄
uenerabiles fr̄es nr̄i tal' epi ipm̄ nobis multipli
citer ꝯmendauerunt p ipo͞ humilit̄ supplicantes

-tur. Et ut cunctis pateat manifeste, has litteras nostras concessimus super hoc testimonium perhibentes. Dat. Lugd. quinto kal. april. pontificatus nostri anno iiii. *Indulgentia domini pape concessa tali ecclesie vel hospitali vel alicui pio loco.*

Innocentius episcopus servus servorum dei universis Christi fidelibus salutem et apostolicam benedictionem. Quoniam ut ait apostolus omnes stabimus ante tribunal Christi recepturi prout in corpore gessimus sive bonum fuerit sive malum, oportet nos diem messionis extreme operibus misericordie prevenire ac eternorum intuitu seminare in terris quod reddente domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in celis, firmam spem fiduciamque tenentes quoniam qui parce seminat parce metet, et qui seminat in benedictionibus de benedictionibus metet vitam eternam. Cum igitur talis ecclesie facultates non suppetant ad eius fabricam faciendam, universitatem vestram in domino exhortamur atque in remissionem vobis iniungimus peccatorum quatinus de bonis vobis a deo collatis pias elemosinas et grata eis subsidia erogetis, ut per subventionem vestram eius inopie consulatur et domus dei valeat fabricari, ut per hec et alia bona que domino inspirante feceritis possitis ad eterna gaudia pervenire. Nos vero de dei misericordia et beatorum apostolorum Petri et Pauli et specialiter beatum Petrum cuius locum tenemus meritis confidentes omnibus predicte ecclesie benefactoribus qui vere confessi fuerint mediam iniuncte sibi penitentie relaxamus. Dat. Rome tali die talis mensis pontificatus nostri anno tali.

Mediolanenses pape ut faciat pacem inter ipsos et imperatorem.

Sanctissimo patri et domino suo Innocentio dei gratia summo pontifici sui devoti filii tota universitas Mediolanensis salutem et obedientiam debitam et devotam. Cum referat officii sanctitatis vestre discordiam sedare discordantium et inter eos pacem et concordiam seminare, precamur igitur quatinus dignetur vestra sanctitas imperatorem volentem aggredi terram nostram apertam (?) proposito revocare et quod iustam compositionem nobiscum faciat exhortari. *Papa imperatori ne faciat exercitum contra Mediolanum: consentiunt pati stare iuri.*

Innocentius episcopus servus servorum dei dilecto filio et fidelissimo F. Romanorum imperatori et semper augusto salutem et apostolicam benedictionem. Cum sit imperator iuris actor, non debet facere aliquibus iniuriam imperatoriam maiestatem, sed ius suum cuilibet servare. Exhortamur igitur tuam magnificentiam deprecantes quatinus desistas aggredi terram Mediolanensem cum exercitu bellicoso, promittunt enim se iure velle (?) facere in vestris manibus, quemadmodum vestra postulavit imperatorie maiestatis

Responsio imperatoris quare non dimittat.

Sanctissimo patri ac domino Innocentio dei gratia summo pontifici suus devotus filius et fidelis Fredericus dei gratia Romanorum imperator et semper augustus salutem et fidelitatem. Vestram excellentiam decet resistentium nobis cervices frangere superborum. Cum igitur Mediolanensium manifesta cunctis superbia sit totius heresis fons et perfidie, multum miramur et mirato (?) quod vestra sanctitas veneranda temptavit me ut taliter faciam exercitum exhortari. *Imperator baronibus suis quod veniant ad eum cum armis tali tempore quia vult facere exercitum contra Mediolanum.*

Fredericus dei gratia Romanorum imperator et semper augustus suis fidelibus universis nobilibus comitibus, vicecomitibus, ducibus, marchionibus, principibus, baronibus presentes universis per totum Romanorum imperium constitutis salutem et suam gratiam. Cum Mediolanensium manifesta opera superbia perfidia non vereantur calcaneum debellandi erigere contra nostram magnificentiam, in eodem proposuimus paschali tempore equitare cum exercitu numeroso. Nobilitati vestre fidelitati mandamus et precipimus quatinus preparato tempore cum tot militibus quot habetis potestis ad nostram curiam accedere omni deposita [illegible] [illegible] ubi vestra fidelitas necessitatis articulo comprobetur.

Excusatio comitis Tholosani in quo non potest venire quia habet guerram cum rege Aragonie.

Illustrissimo domino Frederico dei gratia Romanorum imperatori et semper augusto suus fidelis R. comes Tholose salutem et fidelitatem debitam et devotam. Vestre dominationis vel sublimitatis nobilitas nobis suis mandavit litteris quod ad nos paschali tempore cum armata manu militum veniamus. Sed cum rex Aragonie nobiscum guerram habeat, nullo modo possemus terram nostram dimittere absque intolerabili detrimento. Si ergo predictis impediti non venimus vestram ad magnificentiam, hoc pro malo non habeat vestre maiestatis dominatio veneranda, quia non timeremus predicti regis malitiam ad nos accedere, usque nostram viribus curaremus. *Comes provincie baronibus suis quod parent tales armis equitatu[illegible] et vestibus quod honorabiliter possint cum eo imperatoris curiam visitare.*

Richardus [illegible] dei gratia comes pro[illegible] provincie suis fidelibus universis baronibus per provinciam constitutis salutem et suam gratiam. Universitati vestre nobilitatis [illegible] claveat (?) per pagina (?) quod dominus imperator [illegible] nobis suis aspicibus (?) in [illegible] paravit ut

ad eum proximo paschali tempore cum omnibus
militibus armatis veniamus hominibus ultra tenuimus contra me
diolanum exercitum properare. Cum igitur fidelitate qua vobis
quisque teneamini exhortantes precipimus quatenus pre
paratis vos talibus equitaturis armis et vestibus
quod cum honore prefato tempore nobiscum maiestatem
imperatoriam visitetis

De modo curie epistole xxviii.

Dominus papa committit causam.

Innocentius episcopus servus servorum dei dilecto filio decano
tali ecclesie salutem et apostolicam benedictionem. Dilectus filius
prior talis ecclesie nobis conquerendo monstravit quod
talis miles et quidam alii laici talis diocesis quas
dam terras ipsius pignoris titulo detinent obli
gatas licet ex ipsis perceperint ultra sortem. Ideoque dis
cretioni tue per apostolica scripta mandamus quatenus si est ita
predictos pignorum detentores ut sua sorte contenti
pignora ipsa et quicquid ultra sortem perceperint ex
eisdem restituant compellenti per penam in lateranensi
concilio contra usurarios apostolica remota appellatione
attencius provisurus ne actionem mandati in nego
cio procedas eodem nisi constiterit restituisse et adhuc resti
tuat sique aliquid extorsit usuras cum frustra legis
auxilium invocet. Datum die tali apud talem locum
pontificatus nostri anno tali. Delegatus committit

Talis decanus iudex delegatus primam citationem
domini pape universis tali capellano salutem in domino
litteras domini pape recepimus in hac forma. Innocentius
episcopus servus servorum dei et cetera. Ideoque actoritate domini pape qua fungimur
in hac parte tibi precipimus ut predictum militem citet ut
tali loco compareat coram nobis dicto priori in sua
iusticia
iusticia responsurus. Cum prior protestatur se velle con
venire per illam clausulam generalem et quidam alii
p. et b. et c. et h. de tali loco quos sibi citet si voluit
dictus prior ut predicta die et loco compareant coram
nobis et citatorium nobis remittas sigillum tuum mu
nimine roboratum. Datum die tali. Secunda citatio

Talis decanus ut supra et cetera excepto rescripto quod non
inseritur auctoritate domini pape qua fun
gimur in hac parte tibi [hole] precipimus quod
tales citet ut tali die [hole] compareant co
ram nobis tali priori in [hole] sua iusticia
responsuri. et quia non comparuerunt tali die
mandatum nostrum receperunt. Datum et cetera.

Peremptoria citatio

Talis decanus [hole]
et cetera ut [hole] auctoritate domini
supra [hole] pape qua fungimur
[hole] in hac parte tibi

precipimus ut tales citet peremptorie tali die
compareant coram nobis tali loco tali priori super causa
et defectibus. Quod nobis aut de contemptu et inobedientiam
responsuri. Alioquin procedemus sicut ipsos contumaces de
iure fuerit procedendum. Datum et cetera. Delegatus

Talis decanus iudex citat primam citationem una
delegatus domini pape Gnieznensis cum peremptorie
capellano talis ecclesie salutem in domino. Litteras domini pape rece
pimus in hac forma. Innocentius episcopus servus servorum dei et cetera.
Ideoque actoritate domini pape qua fungimur in hac parte
tibi precipimus ut talem militem citet peremptorie ut
tali die tali loco compareat coram nobis dicto priori
in sua iusticia responsurus. Cum prior protestatur
se velle convenire per illam clausulam generalem. Et quin
tam alii p. et b. et c. et h. de tali loco quos sibi ci
tet peremptorie si voluit dictus prior ut predicto die
et loco compareant coram nobis. Alioquin procede
mus contra ipsos quantum de iure fuerit procedendum. Et
tamen monemus eos peremptorie prima die iuridica que continet spa
cium trium citationum volentes parcere laboribus
partium et expensis. Citatorium nobis remittas si
gilli tui vel signaculo consignatum. Datum die tali
apud talem locum. De sententia interdicti

Tali decanus et cetera ut supra. auctoritate domini pape
qua fungimur in hac parte tibi precipimus quatenus tales
tuos parrochianos quia citati fuerunt peremptorie
coram nobis apud talem locum tali die non compar
uerunt per se nec per alios tali priori quod de iure fuerit consequenter
responsuri supponatis sententiam interdicti. De sententia
excommunicationis

Tali delegatus et cetera ut supra. auctoritate
domini pape qua fungimur in hac parte tibi precipimus
quatenus tales tuos parrochianos qui per tantum
tempus obstinatam contumaciam sustinuerunt
sententiam interdicti pro tali priori querimonia et adhuc
in interdicti sententia perseveraverunt denuncies excommunicationis vinculo
innodatos. Datum et cetera. Delegatus recurrit ad
brachium seculare

Viro venerabili et discreto p. domino talis loci talis decanus delegatus
domini pape Gnieznensis salutem et honorem. Cum talis homines
vestri pro querimonia talis priori primum interdicti post
modum excommunicationis sententia per dictum multiplices
fuerint innodati et adhuc excommunicati in contu
macia perseverant. talis ecclesia non habeat ultra quid
faciat nisi quod recurrat ad brachium seculare. vos
precamur et exhortamur in domino quatenus dictos vestros homines
per captionem rerum suarum stare iusticie compellatis
alioquin dicto priori in sua iusticia deficere

nō possimus et nos oporteat mandatū dni pp. exequi nos excōicatos et etiam in nos supponimus interdicto. Item de capellano qui denunciet

Talis decano nobilem excōicatum et etiam simul etc. ut s. hortati ... immediate sibi iacē fuimus et rogavimus et talem nobilem diligenter ut per captionem rerum suarum statim compelleret tal' suos homines qui pro querela tal' prioris et ... defensus et contumacias multiplices sunt excōicati sed ... in nodati et in excōicatione perseverantes per tantum tempus et adhuc perseverant ... hoc nos contempnit dictus nobilis exaudire. Tibi ... precipimus auctoritate dni pp quatenus dictum nobilem excōicatum sine et etiam suam et totam familiam denuncies in dictis suis ibi iacere. Delegat' capello

Talis decanus ut citet priorem qui ... etc. ut s. cum ad solutionem sui adversarii tali ab excōicatione si voluit auditurus et contradicturus quod pro tal' prioris ... a nobis fuerat dictum in nodatus absolui petat cum instancia nobis mandamus quatenus cites dictum priorem ut coram nobis compareat tali die absolutionem ipsius si voluerit auditurus et contradicturus. Alioquin cum ecclesia non debeat claudere gremium suum redeunti ipsum michi ... absoluendum. Litere absolutionis

Talis decanus etc. Cum tal' prior ad citationem nostram infra ... noluit absolutionem h. sui adversarii qui absolui petebat constanter auditurus nos ab eo recepta cautione sufficienti ... absoluimus ne remaneret diutius vinculo sathane quo erat magnum periculum alligatus et ecclesia non consueuit claudere gremium redeunti. Quapropter mandamus quatenus ipsum denuncies publice absolutum. Dat. etc.

Talis decanus etc. et mandamus quatenus talem qui pro querela tal' prioris sua in ... datus fuit prestito sacramento standi mandatis ecclesie vocata parte adversa absoluas et denuncies publice absolutum. Dat. etc. Litere excusationis

Uiro venerabili et discreto de ... cano tal' ecclesie iudici dni pp. delegato p. de tali loco salutem cum reuerencia et honore. Cum ad talem diem quem mihi assignatis pro querela tal' apud talem locum infirmitate corporis nequeo interesse vobis et parti adverse per presentes literas me excuso. Litere procuratoris ad dictum

Uiro venerabili et discreto etc. quem ad talem diem quem mihi assignatis pro querela tal' apud talem locum infirmitate corporis nequeo interesse. G. latorem presencium procuratorem meum constituo quantum ad illam diem dans ei plenariam potestatem defendendi excipiendi et replicandi et ... omnia faciendi que ego facerem si presens essem. Habens ratum et firmum quicquid per ipsum vel ... fuit in causa predicta quantum ad diem predictam et sub ypoteca rerum mearum promitto iudicatum solui. Et hoc notifico vobis domine iudex et parti adverse. Dat. etc. Litere generalis procuratoris

Notum sit omnibus hanc kartam videntibus quod ego b. constituo G. de tali loco procuratorem meum generalem in totis causis motis vel mouendis in me et c. super tali et tali re coram tali iudice et do ei plenam et liberam potestatem agendi defendendi excipiendi replicandi in animam meam iurandi transigendi et pacificandi et omnia faciendi que ego facerem si presens essem in causa predicta. Habens ratum et firmum quicquid per ipsum vel ... fuit in hac causa et promitto iudicatum solui sub ypoteca omnium rerum mearum. Et hoc significo vobis domine iudex et parti adverse. Dat. die tali. Anno dni etc. talis mensis apud talem locum. Delegatus

Quia ad talem diem se excusat sine quem auctoritate dni pp. — coniudicibus delegatis tali pro querela talis ad talem locum prefiximus interesse quibusdam arduis negociis impediti vobis et partibus per presentes literas nos reddimus excusatos. Delegatus committit uices suas.

Uiris venerabilibus et discretis talibus suis coniudicibus h. salutem et honorem. Quia ad diem talem quem pro querela talis apud talem locum tali prefiximus non possum interesse tali canonico committo uicem meam. Habens ratum et firmum quicquid per ipsum ad diem illam vobiscum fuerit expeditum et hoc vobis et partibus per presentes literas facio manifestum. Committit causam absolutionis

Tales iudices del. dni pp. tal' salutem. Cum causam que vertitur inter b. ex una parte et p. ex altera auctoritate dni pp. suscepimus terminandam nec sine magno labore dispendio partes coram nobis ...

p(er)ic. Nos volentes provide(re) laborib(us) p(ar)tiu(m)
et expensis de co(m)i p(ar)tiu(m) assensu. Vobis cau(sa)m d(ic)tam
co(m)mittenda(m) q(ua)p(ro)p(ter) vobis mandam(us) q(ua)t(enus) p(ar)tibus
convocatis audiatis cau(sa)m et sine debito t(er)mine-
tis facientes q(uod) decreveritis p(er) censura(m) eccl(esiasti)c(am) firmit(er)
observari.

Delegati co(m)mittunt cau(sa)m tempore

Uno venerabili etc. Auct(orita)te d(omi)ni p(a)p(e) qua fungi-
mur in hac p(ar)te vobis mandamus
q(ua)t(enus) cau(sa)m q(ue) v(er)titur int(er) B. ex una p(ar)te et P. ex altera
infra tale t(er)minu(m) convocatis p(ar)tibus audiatis
et sine debito t(er)minetis. Si v(er)o infra hunc t(er)-
minu(m) cau(sa)m fine(m) n(on) susceperit die tali nobis cau(sa)m i(n)-
strumento apud talem locum cu(m) p(ar)tibus re-
mittatis

Delegati co(m)mittunt instru(m)enta de calu(m)pnia

Cum tal(is) auct(orita)te d(omi)ni p(a)p(e) ca-
lem in cau(sa)m t(ra)x(er)it coram nobis n(on) abut(ur)
q(ui)a p(ar)te sacramentu(m) calu(m)pnie p(re)stari vacat
p(a)p(e). absenciam tal(is) q(ui) ut nobis dicitur i(n)firma-
tur auct(orita)te p(re)fata t(ibi) mandam(us) q(ua)t(enus) ad p(re)d(ic)tu(m) in-
firmu(m) accedas p(er)sonalit(er) et vocata p(ar)te adv(er)sa
recipias hinc inde calu(m)pnie iurame(n)tum
confessiones aut(em) eo(rum) si q(ue) fu(er)int sub sigillo tuo
inclusas tali die apud tale(m) locu(m) t(ra)nsmittere n(on)
postponas.

Miles delegatis q(uod) ca(usa) illa d(ebe)t in sua curia t(er)minari et remittam(us)

Univ(er)sis venerabilibus etc. Sig(nifica)t p(ar)tes in curia sua(m)
nobis q(uod) tales meos ho(m)i(n)es P. et B. cora(m) vobis
auct(orita)te tali t(ra)x(er)it in cau(sa)m sup(er) terris de tali loco
q(ue) ad nostra(m) dignoscitur curia(m) p(er)tine(re). Quap(ro)p(ter)
cum sim p(ar)atus tene(re) iusticiam vos exhortor
q(ua)t(enus) d(ic)tos ho(m)i(n)es ad mea(m) curia(m) remittatis.

Delegati po(n)u(n)t auctorem i(n) p(ossessi)o(n)e cau(sa) custodie

Cum talis pro q(ua)d(am) q(ue)rela tal(is) de ma(nda)to
dato n(ost)ro auct(orita)te d(omi)ni p(a)p(e) semel sec(un)do et t(er)cio citat(us)
fuit. Ipse nec p(er) aliu(m) coram nobis co(m)paruerit
nec se excusaverit p(ar)te adv(er)sa prout debuit ex-
pectavit l(ite) co(n)tumace (?) auct(orita)te p(re)fata nobis man-
damus q(ua)t(enus) H. i(n) possessione(m) rei petite ca(usa) rei ser-
vande mitte(re) procuretis.

Delegati mi(n)a(n)tur i(n)pedie(n)te(m) iurisdictione(m) sua(m)

Cum auct(orita)te tal(is) t(ibi) dedimus in mandatis ut G. lato-
rem p(re)senciu(m) in possessionem rei p(re)d(i)c(t)e petite ca(usa)
rei s(er)vande mitte(re)s. Tal(is) nobilis mandatu(m) n(ost)r(u)m
duca(n)s n(on) patitur ad effectu(m) et iurisdictione(m) n(ost)ra(m)
nititur p(er)turbare. Quap(ro)p(ter) auct(orita)te p(re)fata tibi
mandam(us) q(ua)t(enus) nobile(m) viru(m) co(m)moneas sup(er) d(ic)tam
ut se mandatis n(ost)ris nullat(enus) n(on) opponat. alio-
quin co(n)tra eu(m) (con)te(m)ptore(m) salva co(n)stit(ucion)e in sua iusticia
deficere n(on) possim(us) nisi p(ro) n(ost)ro nobil(e) t(un)c minuti i(n)pedi-
entem iurisdictione(m) n(ost)ra(m) ad aliud d(ic)i(tu)r (?) coge(m)(ur).

Delegati i(n)t(er)dicu(n)t i(n)pedie(n)tem iurisdictionem sua(m)

Cum viru(m) no-
bile(m) talis p(ro) nos co(n)venit fecimus ut possessione(m) tal(is) domus
ca(usa) rei s(er)vande tali adiudicatu(m) nullat(enus) p(er)tur-
baret. Id est n(on) nobilis ut nobis d(ic)it(ur) adv(er)sariu(m)
d(ic)t(u)m auctoris fovens auctore(m) ip(su)m possessionem
illam n(on) patit(ur) adipisci. Quap(ro)p(ter) auct(orita)te d(omi)ni p(a)p(e)
vobis mandam(us) q(ua)t(enus) d(ic)tu(m) nobile(m) et eciam sua(m)
in(ter)d(i)c(t)i sentencie supponatis.

Delegati excoicant i(n)pedie(n)te(m) iurisdic-tione(m) sua(m)

Vobis dedimus i(n) ma(n)datis ut talem ho(m)i(n)em qui po-
ssessionem cuiusdam domus ca(usa) rei s(er)vande amo-
vis tali adiudicatam p(er)turbare p(re)sumit int(er)-
d(i)c(t)i sub(ire) ponetis. et n(on) minus rebellis existit
adhuc ad execucione(m) mandati n(ost)ri n(on) renuit
p(er)turbare. auct(orita)te q(ua) tali qua fungim(ur) in hac p(ar)te
vobis mandam(us) q(ua)t(enus) si vobis co(n)stit(er)it ip(su)m p(er) XL
dies ut amplius sustinuisse sua(m) int(er)d(i)c(t)i
eundem excoicatu(m) sine supponatis uxore(m) eius
et terram cu(m) tota sua familia subducte tenen-
tes inchoav(er)i(n)t int(er)d(i)c(t)o.

Delegati po(n)u(n)t auctore(m) cu(m) tal(is) co(n)tumaci ve(n)ia(m) p(osse)ssione(m)

Cum tal(is) co(n)tumaci
ca(usa) exigente B. adv(er)sario suo possessio-
nem rei s(er)vande adiudicaverim(us) et f(uer)it annu(m)
p(er) un(um) iuris forma(m) d(ic)t(u)s co(n)tumax n(on) reclamavit
adhuc in sua malicia p(er)severans. auct(orita)te tali
qua fungim(ur) vobis mandam(us) q(ua)t(enus) d(ic)tu(m) H. in
v(er)am possessione(m) rei petite mittatis et t(ue)ri defen-
datis ca(usa) p(ro)p(ri)etatis tam suo adv(er)sario reservata
d(ic)tam etc.

Delegati militi ut inducat auctorem in possessione(m) cau(sa) ad iudicata(m) et defendat

Univ(er)so nobili et discreto tal(is)
militi tal(is) iudices delegat(i) salute(m) et hono-
rem. Cu(m) cau(sa)m q(ue) H. et C. se h(abe)re dicebat sup(er)
possessione(m) cuiusdam vinee suscepissemus
auct(orita)te sum(m)i pontificis t(er)minandam eandem
p(ar)tib(us) convocatis pro hinc et racionib(us) cor(um)
de quo prudendu(m) iuxta H. possessione(m) p(re)-
d(ic)tam petitam adiudicavim(us) iuris ordine
observato. Ideoq(ue) mandam(us) q(ua)t(enus) d(ic)tu(m) B. in possessione(m)
d(ic)te vinee inducatis et induct(um) defendatis.

Littera de re iudicata.

Univ(er)sis p(re)sentes litteras inspecturis tales iudices salute(m).
Cum cau(sa)m q(ue) A. et C. sup(er) q(ua)dam domo se h(abe)re
dicebat coram nobis auct(orita)te ap(osto)lica v(er)tebatur

tandem testibus et probationibus utriusque partis au
ditis de prudentum virorum consilio dictus h. qui licet
probationes suas de intentione sua nobis ple
ne constitit domum per diffinitivam sententiam adiu
dicavimus super dicta domo et super hoc ex officii nostri de
bito. presentes litteras eidem dedimus sigillis nostris sigillatas in
testimonium veritatis. Datum etc. *Delegati mittunt*

Tal' dei dni pp *militi qui non vult in duc*
nica tali. dilectis *et defendere possessionem ead*
in Christo talibus capellanis salutem in domino *iudicata*
auctoritate dni pp qua fungimur in hac parte nobis man
damus quatenus talem militem ex parte nostra moneatis sedu
le ut in possessionem domus quam h. clericus ratione exigente
adiudicavimus inducat pacifice et defendat. alioquin
cum iam non solum semel sed secundo et tercio mandatum nostrum
surdis auribus preterierit. et ei plus debito pepercerimus
non possemus dissimulare quin eum in obedi
enciam severitate ecclesiastica puniremus. *De*

Tales iudices del' *capellanus ut sponant*
talibus capellanis sa *terram in obedientes mili*
lutem in domino. cum talem *tes in interdicto*
nobilem fecimus queri ut talem in possessionem domus
a nobis sibi adiudicatam mitteret et tueretur. ipse enim
attendens quantum sit inobediens nostrum mandatum
nostrum in dampno dni pp. cuius auctoritate fungimur excommunicatione
negligencia illudere non expavit. Quapropter nobis
mandamus quatenus si infra octo dies a receptione presen
cium a nobis monitus mandatum nostrum compleverit ipsum
excommunicatis et terram suam in terram sub interdicto supponatis *Delegato*

Illustrissimo viro. p. *dno maiori ut compellat*
dei gratia tal' comiti. p. *eius milites obedire*
et b. iudices del' dni pp. in tali causa salutem in domino
ihesu Christo. Cum auctoritate apostolica qua fungimur mandavimus
semel tali militi in possessionem cuiusdam domus que
in feudo suo consistit tali clerico cum integritate per diffini
tivam sententiam adiudicavimus ponere et in positum
tueretur mandatum nostrum per contemptum eludens talem
clericum quem excommunicationis sententiam incurrere non expavit quadam
obstinatione sustinet quod nec se velit a tanto errore
aliqualiter revocari. quapropter cum tanta inobedientia possit
gerulare heretica pravitate. et ecclesia non habeat ulterius
quid faciat nisi ad succursum spiritualis gladii auxili
um invocet brachii secularis. Vos tamquam filium de
votum sancte matris ecclesie exhortamur attencius et depre
camur quatenus dictum militem consimilter inter se liniaverat
per campcionem rerum suarum per te per ecclesie compellatis
Datum etc. *Dns maior militi comminat*

Petrus dei gratia talis comes. Nobili viro tali
militi fideli suo salutem et suam gratiam.
Mandatum del' dni pp recepimus sub hac forma
Illustrissimo viro etc. huius igitur auctoritate mandati
tibi mandamus quatenus mandatum ipsorum iudicum ad effectum
ducere non postponas. alioquin cum pena severitatis eccle
siastice dissimulatione tui erroris nolumus in
currere mutare non possemus. quin te ad hoc per cau
tionem rerum tuarum siquidem cogemus *Appellatio*

Anno dni m°. cc°. *ante sententiam*
tali die tal' mensis. Ego p. de tali loco sen
ciens me gravari a nobis dne b. iudex dele
gate dni pp. in causa que vertitur inter me. et c. de tali
loco. in tali loco et tali gravamine ad ea gravamina
mine [illegible] appello apostolos cum instancia peto

Anno dni m°. etc. *forma apostolorum*
Ego p. rector talis ecclesie iudex venerabilis
dni pp del' in causa que vertitur inter c. et b. de tali
loco etc. super tali possessione ad apostolicam sedem
quam appellasti pro sententia lata contra te. vel pro tali gra
vamine ab observatione mei iudicii tibi apostolos
te dimitto. *Alie littere dimissorie*

Sanctissimo patri et domino Innocencio dei gratia
summo pontifici. suus devotus filius tal'
decanus salutem. et obedienciam debitam et devotam. Cum
super causa quadam domus quam habet h. clericus G. mo
veat auctoritate nostra diffinitivam sententiam tulisse
mus contra eundem. h. ipse absens se nostra sententia
pregravatum ad vestram audienciam appellavit. Anno
domini etc. *Littere confirmationis super*

Innocencius episcopus servus servorum dei. venerabili *excommunicatione*
fratri tali episcopo et dilectis filiis universis
prelatis et capellanis talis diocesis salutem et apostoli
cam benedictionem. Cum sententiam excommunicationis quam
talis auctoritate nostra in talem tulit suis meritis exi
gentibus prout iustum est duximus confirman
dam. Vobis mandamus et precipimus quatenus eam ir
revocabiliter observetis et observari ab aliis facia
tis. Datum etc. *Littere confirmationis super sententia*

Innocencius episcopus servus servorum dei. universis *diffinitiva*
fidelibus habeant kartam videntibus salutem
et apostolicam benedictionem. Noveritis quod sententiam
quam talis iudex tulit pro tali contra talem. super causa
tali que inter ipsos vertebatur prout iuste
lata est duximus confirmandam. ideam [illegible]
cepimus irrevocabiliter observari. Datum

et — etc — te — Ba —

Jhūs mari[?] opus marie filius

Talis iudex. De tutela minis vel aiue

omnibus hanc cartam videntibus salutem. Notum sit omnibus quod Aniceta uxor Richardi in mea presentia constituta tutelam b. et c. filiorum suorum volens habere ipsum a nobis petiit sibi dari quod petiit, et senatus consulti velleiani renuntiavit sub obligatione omnium bonorum suorum obligatione promisit rem pupillorum filiorum suorum s. p. v. et c. salvam fore et se inventarium confecturam et quod fidelis esset in administratione et custodia bonorum et personarum filiorum suorum predictorum et pro omnibus fideliter attendendis a. et b. fideiussores dedit et ipsi auto se fideiussores statuerunt nobis et per nos dictis pupillis s. a. et b. uterque in solidum sua bona omnia obligando epistole divi adriani beneficio

[?]velleiano presente mutatis pactis renuntiantes. Quare nos cognoscentes hec expedire utilitati predictorum pupillorum presentem a tutela processimus supradictam et ut hoc instrumentum inde firmitatem inde habeat ipsum nostro sigillo duximus roborandum. Factum fuit hoc in tali loco anno domini m. cc. tali die tali mensis testes interfuerunt a. b. c. et h. et c.

Si vero mulier est obligetur pro alio semper facias eam renuntiare velleyano alioquin non tenetur obligatio. Item si vel quod defensores teneantur quisque in solidum facias eos renuntiare epistole divi adriani. Item si pupillus sit talis quod pro se petat tutorem vel curatorem, si sit adultus vel adolescens datur cum tali instrumento. De tutela vel cura alterius

Talis iudex et c. Notum sit omnibus quod a petitione a. filii quondam b. dedimus ei tutorem vel curatorem c. ad generale ipsius a. administrationem vel ad venditionem vel emptionem talem et ipse c. primus sit et super sancta evangelia iuravit nobis et per nos dicto pupillo vel adolescenti rem pupilli vel adolescenti salvam fore et se fidelem esse in administratione predicti pupilli vel adolescentis. Unde obligavit omnia bona nobis et per nos dicto pupillo et insuper fideiussorem dedit h. qui se fideiussorem instituit et omnia bona sua obligavit. Renuntians omni iuri quod pro se contra predictam fideiussionem et obligationem possit aliquando allegare. Et ut carta ista inde facta firmitatem habeat ipsam sigillo nostro duximus sigillandam. Factum fuit et c. De ratione reddita

Talis iudex et c. Notum sit omnibus quod b. curator a. filii quondam p. in presentia mea et amicorum ipsius de administratione et cura ipsius sufficientem reddidit rationem ita quod facta computatione inventum est quod idem b. predicto a. remansit debitor in mille solidis talis monete in quibus se constituit debitorem et ex hoc ei obligavit bona sua se promisit soluturum in tali termino predictam summam super[?] In hoc facto renuntians omni iuri quod pro se contra hanc obligationem posset aliquando allegare. Et hoc instrumentum inde factum sigillo nostro duximus apponendum sigillandum. Et nota quod eodem modo redditur ratio tutele. Item nota quod tutor datur pupillo curator adolescenti vel furioso vel prodigo. Item nota quod tutor vel curator debet facere inventarium de omnibus bonis pupilli vel adolescentis cuius est tutor vel curator et potest fieri inventarium in hunc modum

Tales iudices et c. Notum De inventario sit omnibus quod anno domini m. cc. tali die tali

mensis . p. datus est tutor vel curator .b. filio condam
C. in mea presentia constitutus . de bonis ipsius .b. In
ventarium fecit . et iuravit nobis . per sancta dei evangelia
et per nos decreto .b. ivem . predicti .b. salva fore et quod omnis rex
ipsius fideliter administret . inde nobis et per nos pro
decreto .b. obligavit omnia bona sua . Invenit siquidem
tot domos que sunt in tali loco . Item tot terras que sunt
in tali loco . et habet consortes tales . et tantum de pecunia
et tantum de debitis . et sic omnia continuabit singulari
ter et distincte . et post modum dicet iudex ut
istud inventarium firmitatem habeat meo sigillo ipsum
dixerimus roborandum . vel si esset notarius ita dicet
Et ego talis notarius de mandato talis iudicis is
tud inventarium scripsi et signo meo signavi . vel
tali sigillo sigillavi . factum fuit in tali loco et cetera

De testamento

Anno domini millesimo ducentesimo et cetera.
Ego .A. in firmitate corporis mei positus
in bona tamen mentis mee valitudine existens
testamentum meum sic facio . In primis pro anima mea
accipio .C. libras de quibus relinquo tali ecclesie . et cuius
cimiterio eligo sepulturam meam .x. libras . tali hos
pitali .xx. et .c. et .b. uxoris mee recognosco me
habuisse pro eo in dotem .C. marchas . que ei mando
restitui . et relinquo insuper ei de .x. marchas . per et
.b. filios meos heredes instituo pro virilibus porcio
nibus . et si alter ipsorum sine liberis herede instituto pro
virilibus decesserit hereditas decedentis ad alium
superstitem devoluatur . et sic debet describere to
tam suam voluntatem . et in fine debet sic dicere
Hanc autem voluntatem meam iure testamenti va
lere volo . et si iure testamenti non valeat valeat
iure codicillorum vel iure ultime voluntatis vel omni
iure quo de iure ultima voluntas valere potest . Fac
tum fuit hoc in tali loco . ~~testamentum~~ testes rogati fu
erunt mecum fuerunt .a. b. et .c. et cetera . Et ego talis
notarius .C. rogatus interfui . et auctoritate talis iudicis
et mandato testatoris scripsi . et subscripsi . signavi
vel tali sigillo sigillavi

De testamento clauso

Nota quod testamentum iure voluntatem testatoris
dictatum scribetur in carta et tenorem
ipsius sciet tamen testator et notarius . et unus vel plures
si voluerint amicorum . et filum ad opus sigillorum
apposuisset . et testibus convocatis et rogatis testa
tor cartam testamenti scriptam et complicatam ostendet testi
bus asserens in ea scriptum esse testamentum suum . et ro
gavit testes ut post eius obitum super hoc perhibeant
testimonium veritati post modum testamentum qui scribere
sciunt subscribent et subscribere nescientes et si
gillabunt bona sua apponentes sic . Ego .a.
huic testamento rogatus interfui et voluntate et
mandato .b. testatoris subscripsi . vel subscripsi feci
sigillavi et signum istud in presenti ut in primum feci
Et ita dicent ceteri testes sigillis propriis sigillantes
et signa que voluerint imprimentes . Et nota quod ad fi
lum in quo pendebit sigillum cuiusque testis erit in
cipienda ipsius subscriptio et recta linea protendenda
et in fine linee testis imprimet vel imprimi faciet
signum suum . Et nota quod notarius similiter debet appo
nere annum et diem et sigillabit et signabit in
subscriptione sua dicens et subscribens mandato
testatoris cartam illam scripsisse . Item nota quod
et sine notario hoc testamentum confici potest . dum modo
alii testes sufficiant . Sic aperitur testamentum clau
sum mortuo testatore notarius et alii testes
secundo vive voce coram iudice dicent illius testato
ris testamento se rogatos interfuisse . subscripsisse
sigillasse et signasse . et ipsum testatorem tunc sane mentis
esse et testamentum non mutasse quod ipsi sciant et dicent
tempus et locum . et ostendat quilibet iudici sub
scriptionem suam sigillum et signum quo facto
testamentum aperietur sigillis pendentibus et filo
manente integro ut ex ipso originali exem
pla inscripta vel de publicatione ipsa scriptura tes
tatoribus et post modum sicut originali verbo ad
verbum scripta fient instrumenta . Et nota quod si
notarii copia non habeatur in testamento clauso
vel non clauso adhibentur .vii. testes liberi in
civitate vel in burgo . vel in villa ut super
sunt testes de hiis que viderint per
hibeant sub hac forma publicationis
testimonium veritatis . Nota quod notarius
optinet in actibus probationem duorum
vel enim testimonium ad plus debet
autem fieri huius publicationis in pre
sentia iudicis iuxta morem loci . et in
presentia testium aliorum . Item non potest esse
in testamento clauso mulier . vel in impubes
servus . surdus . mutus furiosus . in
fans . Item cui administratio bonorum
interdicta est intestabilis et qui in rebellione
patitur . Et qui crimine condempnatus
est vel qui in eius potestate est neque habet
scripturam . Item nota quod totus sanus potest facere
testamentum et tunc dicet . Ego .A. sanus mente et
corpore et cetera.

De codicillis

Ego .A. testamentum quod feci vel quod faciam et

omnia in ipso continetur vel continebuntur volo firmitatem omnimodam obtinere. hoc excepto quod in presentibus codicillis de tali re volo. Et talem rem quam prius legaveram P. volens ut illa habeat hanc condicionem ut x. libr. de heredibus meis vel ad huius vel volo quod talis habeat medietatem omnium bonorum meorum hanc autem voluntatem meam iure codicillorum volo firmitatem perpetuam obtinere. Factum fuit in tali loco etc. Et nota quod codicilli possunt fieri ante testamentum et testamento post testamentum. tamen de testamento semper mencio fiat sicut patet in nota. Et nota quod in codicillis sunt necessarii semper quinque testes.

De donatione causa mortis ab illo facta qui sit in potestate sua

Ego A. constitutus in propria potestate lege iubente dicente me testamentum facere posse iure permittente donationem fieri causa mortis. B. patre meo presente et consentiente donationem causa mortis facio in hunc modum. In primis pro anima mea tot libras dum capio quas ei distribuo etc. habeat autem donationem ratam et firmam volo penitus permanere. Factum fuit etc.

De donatione causa mortis facta ab illo qui

Ego A. libellum disponens facere in potestate sua causa mortis donare cupio omnia bona mea. In primis pro anima mea tale predium vel tot denarios causa mortis dono et eos distribuo in hunc modum etc. Factum fuit etc. Si autem vir donatas donator post mortem donatarii alii restitui voluerit dicet sic. Sciendum B. ei talem fundum donavi sine liberis decesserit fundum illud ad C. vel ad eius filios reddi volo.

De donatione inter vivos

Ego A. mera et spontanea voluntate mea pure et sine condicione simplici donatione inter vivos ratam et irrevocabili dono tibi P. tuisque heredibus suis quibuscumque successoribus talem possessionem bona fide promittens super sancta dei evangelia iuramus quod predictam donationem per me vel per alium nunquam revocabo. Ut autem hec donatio perpetuam et irrevocabilem obtineat firmitatem. Rogavi talem episcopum ipsam duxerunt sigilli munimine roborandam. Factum fuit hoc in tali loco. Anno domini etc.

De donatione propter nuptias

Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris quod ego A. mera et spontanea voluntate mea dedi B. uxori mee in donationem propter nupcias in bonis meis mobilibus et inmobilibus seseque moventibus C. libr. ut autem hec donatio valeat. Ego autem G. officialis talis curie apposito dei a presentem cartam super dicta donatione Factum sigillo dicte curie sigillavi Factum fuit hoc in tali loco et certa.

De donatione in feudum

Noverint omnibus quod nos B. dei gratia quod nos tal' comes mera et spontanea liberalitate nostra donamus et tradimus tibi P. militi de tali loco in feudum liberum et honoratum et successoribus tuis in perpetuum tale castrum. Ego P. pro donatione predicte nobis domino B. dei gratia tali comiti facio homagium pro me et omnibus successoribus meis et vobis omnibus successoribus vestris promitto tibi nobis et vestris fidelitatem perpetuam conservare videlicet quod numquam ero vobis in dampnum de corpore vestro et de membris vestris vel de vita vel de aliis que ad honestatem vestram pertinere videntur vel de vestris possessionibus neque de incolumitate corporis vestri neque de aliquo secreto vestro super hoc nobis fidelitatis obsequium tribuendo et in pace et in guerra nobis ero excepto in patre et rege vel papa. Contra quos me posse acta sunt [Factum fuit] hec in tali loco. Anno domini M. CC. etc. et ego tal' scripsi cartam illam de mandato tal' domini comitis et suo sigillo predicte sigillavi.

De Recognitione feudi

Ego B. confiteor et in veritate recognosco vobis domino A. dei gratia tali comiti me et ancessores meos tenuisse et habuisse tale castrum in feudum et me successores meos tenere debere nomine vestro et vestrorum post successorum. Unde recognosco vobis hominium et promitto vobis et vestris successoribus nisi tamen domino meo fidelitatem perpetuam conservare. Et nos A. dei gratia tal' comes homagium tuum recepimus et cartam presentem super hoc factam sigillo nostro et tempore talium sigilli predicte confirmamus Factum fuit hoc etc.

De emancipatione

Omnibus hanc cartam videntibus tal' officialis salutem. Manifestum sit omnibus quod A. in nostra presencia constitutus B. filium suum presentem et petentem emancipavit et a manu et a potestate sua dimisit concedens ei plenariam potestatem et liberam semper illius emendi donandi vendendi alienandi alii se obligandi et in iudicio standi et omnes actus licitos faciendi. Ut firmitatem habeat carta ista super hoc facta nos tal' officialis ipsam nostro sigillo duximus sigillandam Factum fuit etc.

De donatione facta ecclesie.

Ego A. mera et spontanea voluntate mea et liberalitate pro elemosina et redemptione peccatorum meorum dono et trado tibi B. rectori tal' ecclesie et per te eidem ecclesie tale meum pratum quod est in tali loco et habet confrontes tales et ut

pdca donatio firma sit in ppetuu. Rogaui talem
epm ut ipam sui sigilli munimine confirmaret. Et no
bis. b. dei gra tal' epe dcam donatione sigilli nri
munimine confirmamus. factu fuit &c. De simpli

ci uenditione

Ego. a. uendo et uenditionis ti
tulo trado tibi. b. et tuis in ppetuu simplici sine
uenditione absq aliq contradictione domu mea q
in tali loco et hz confines tales. Uendo in qm e domu
pdcam. pcio. c. librar tal' monete qs quide pciu
michi soluisti et numerasti tali. qr inde me teneo
ꝓ pagato. et si domus pdca ualet ul ualitura est pre
cio supra dco. e do in ppetuu et concedo et nuq in c
uenditionem pdcam ueniam. p me ul p aliu. bona
fide. promitto. et sup sca dei euuangelia iuro. et nos
tal' epe ul comes dei gra ut pdca uenditio inreuoca
bilit. obseruetur. ipam duximus sigilli nri munimine
roborand. factu fuit &c. De uenditione fca sub condic

tione

Ego. a. uendo et uenditionis titulo trado
tibi. b. et tuis in ppetuu uineam qm habeo
in tali loco. et hz confines tales &c. Uendo aut eam pro
mille solid tal' monete de quib soluisti incontinen
ti michi sic. Jam me teneo ꝓ pagato. et residuos dena
rios michi promisisti soluere in tali termino. et. c.
debitorem et solutorem in constituisti pacto tali
time et tenore qr si in tali termino pdcos. x. solidos
quos a te habui restituero restitues in uineam
supradcam. et sic ista uenditio resoluetur. et. c. debi
tor liber erit penitus et immunis. elapso uero termi
no. c. ad soluendu. x. solid in tenebitur. et sic p
dca uenditio rata et firma in ppetuu remanebit.
factu fuit hoc in tali loco &c. Et nota qr hec uendi
tio fit frequenter in fraudem usurar. De uenditione

fca de assensu dni

Ego. a. uoluntate et assensu
sui dni. b. et saluo dnio et iure ipius uendo
et uenditionis titulo trado tibi. c. et tuis in ppetuu
talem domu qm noie ipius. b. possideo in tali lo
co que hz confines &c. Uendo in qm pro. c. libris
turon. quas m soluisti tali. qr inde me teneo ꝓ
pagato. et si domus pdca ualet plus uel ualitura
est pcio pdco. totu e do in ppetuu et concedo. et ego
b. uenditionem pdcam approbo et confirmo domu
pdcam tibi. c. et tuis in ppetuu meo et meor noie
possidendam. Ita qr domu pdcam donare uen
dere aut quocumq modo alienare uolueris tibi li
ceat meo et meor assensu et consilio pcedente
saluo semp iure meo et dnio et seruicio annuali
uidelz quinq solid talis monete qs seruicii annu
atim in tali festo pdca domo mi et meis tu et
tuis in ppetuu censualit psoluentis. factum

fuit hoc in tali loco. anno dni &c. tali die
talis mensis. Et ego talis notarius de manda
to talis judicis hoc instrumentu scripsi et signaui
X. et suo sigillo pte sigillaui. testes int fuerunt
b. et p. &c. De emphiteosi

Nouerint uniuersi qr ego. c. miles
de tali loco do emphiteosim tibi
b. terram qm habeo in tali loco et hz co
sortes tales qe sunt in. modiate. do
in qm et trado tibi terram pdcam et
tuis in ppetuum. et ad faciendum
in ea ortum ul uineam ul quicqd faci
uolueris cu melioratione tu ipius
terre. et concedo ut uendere donare tibi
liceat terram predcam aut quocumq alie
nationis specie et quibuscumq uolueris transferre
ecclas exceptis atq militibus et religio
sis psonis omnibus mo tn et meor assen
su et consilio precedente saluo semp iure
meo et dnio et salua tcia pte fructuu de dca
terra prouenientium qm tciam ptem ad
domu meam tenebaris tuis sumptibus apporta
re. factum fuit &c. testes &c. Et ego nota
rius talis autem rogatus testes int fui et scripsi
et subscripsi cartam istam et signo meo signaui
X. et de mandato dni tal' suo sigillo pariter si
gillaui. De permutacione

Ego. a. ex causa pmutationis. do et trado tibi. b.
et tuis in ppetuu uineam mea que est i
tali loco et hz confines tales. do in qm pro tali
domo tua. que est in tali loco et hz confines tal'
et si uinea plus ualet ul ualitura est qm domus
predca totu e do in ppetuu et tuis successoribz
atq laudo. et ego. b. ex causa pdce pmutationis
tibi. a. do et trado et tuis in ppetuu domu pdcam
pro pdca uinea supra dca totu e do in ppetuu
et tuis successoribz atq laudo factu fuit &c.

Controuersia uerte De emictione
batur int. b. ex una parte et. a. ex al
tera coram tal' iudice. sup tanta summa pecunie
qm pdcus. b. petebat et dicebat pdcm. a. sibi
debere in causa mutui. Sz altera pars allegabat
qr nullo in bona sua sufficerent ad dcm de
bitum psoluendum. et qm nisi possz soluere
ad solutione faciendam minime tenebatur.
Qr uero pactum fecerat de no petendo et si se asse
rebat suo loco et tempore probaturum. Judex
aut pdcus inqr compromisit pars utraq allega
tionibz intellectis precepit ut de omni auctore

et petitione quam uterque pars contra alteram faciebat pax et finis in perpetuum inter ipsos. Hoc saluo et retento quod dictus A. promisit B. ex causa transactionis C. solidos tur. largiretur quam transactionem utraque pars ... ratam seruare iurauit super sancta dei euangelia bona sua utrique alteri obligando. Testes interfuerunt A. B. et C. et ego talis scripsi de mandato talis iudicis cartam istam et suo sigillo presentem sigillaui. Factum fuit etc. Et est transactio pactum quod fit de re dubia et incerta.

De cessione iuris

Notum sit omnibus quod ego A. concedo tibi B. et tuis in perpetuum omne ius et actionem quam habeo et habere possum in debito quod C. et heredes ipsius pro C. libr. turon. quas predictus B. mihi debebat ex causa mutui et de precio rei quas C. libr. tu quietas fideiussor compulsus per talem iudicem. Factum est pro ista cessione mihi soluisti tales quod inde me teneo pro pagato. Factum fuit etc.

De mutuo

Ego A. confiteor me recepisse a te B. ex causa mutui C. libr. turon. quas quidem mihi tradidisti et numerasti tales quod inde me teneo pro pagato, quas soluere tali die atque iuro et super eo tibi fideiussores P. et B. et A. quibus promitto et obligo omnia bona mea et si occasione huius fideiussionis aliquod dampnum incurrerint eis totum restituam et super hoc credam simplici uerbo suo. Et nos P. et B. et A. pro dictis C. libr. fideiussores nos constituimus tibi B. et omnia bona nostra quilibet in solidum obligantes et renunciantes epistole diui Adriani beneficio et penitus omni iuri quod contra predictam obligationem possemus aliquatenus allegare. Factum fuit hoc in tali loco anno domini etc.

De pignore

Notum sit omnibus quod ego A. obligo tibi pro C. libr. quas in mutuo tradidisti et numerasti sic quod bene sit contemptus unum pratum quod habeo in tali loco et habet consortes tales et promitto tibi soluere dictam pecuniam in tali termino et interim fenum quod de dicto prato colliges mera et spontanea uoluntate mea et pensione pro ... ita quod in sorte nullatenus computentur et quod numquam contra istam conditionem ueniam per me uel per alium super sancta dei euangelia tibi iuro. Factum fuit etc. Testes interfuerunt etc.

De petitione dotis

Notum sit omnibus quod cum P. dilapidator bonorum suorum existeret et ipso manifeste ad inopiam declinante creditores importune peterent sua credita sibi solui, A. uxor ipsius B. asseruit coram tali iudice per iuramentum tempus in quo de iure poterat et debebat dotem suam, scilicet M. libr., repetere. Cum maritus suus ad tantam egestatem deuenisset quod bona sua ad aes alienum non sufficerent persoluendum. Cum autem memoratus B. predicta confitetur suo iuramento esse uera et constaret per testes ydoneos ipsum a predicta uxore sua in dote M. libr. turon. recepisse predictus iudex dictum B. ad soluendam dictam dotem uxori sue predicte finaliter condempnauit. Dictus enim iudex omnia bona predicti B. sunt uxori sue predicte A. generaliter obligata donec sibi dos fuit in integrum restituta de fructu tamen ipsius dotis sibi et suis liberis prouiderent prout possent commodum ... expensis. Factum fuit etc.

De conductu

Notum sit omnibus quod anno domini M. CC. L. tali die talis mensis. Nos B. dei gratia talis comes pro nobis et uniuersis ualitoribus nostris et amicis recepimus in conductu et fide ac protectione nostra P. mercatorem de tali loco cum omnibus rebus suis quas secum habuit duxerit uel detulerit ipse uel alius pro eo eundo uel redeundo et morando per totum districtum nostrum et posse et ualitorum et amicorum. Et ut carta ista super conductu facta firmitatem habeat presentem duximus sigilli nostri robore confirmandum.

De instrumento mercatorum per alphabetum diuiso

Notum sit omnibus quod anno domini M. CC. etc. in tali loco tali die talis mensis. Ego P. mercator de tali loco emi tot pannos a B. mercatore de tali loco C. libr. turon. quos pannos mihi tradidit sic quod inde me teneo pro pagato et promitto et iuro sub omnia bona mea obligo quod predictam pecuniam C. libr. uidelicet in talibus nundinis sibi soluam et super hoc instrumentum diuisum per alphabetum medium sibi feci talem medietatem penes me teneo, talia medietate quod sibi tradidi mihi tenetur reddere quando sibi soluero pecuniam supradictam et utriusque medietatis idem est tenor et forma presentis litterarum.

De remissione debiti

Ego A. mera et gratuita uoluntate mea remitto tibi B. et tuis in perpetuum omne debitum quod mihi debebas ex quacumque causa faciens tibi pactum de non petendo quacumque ratione debitum memoratum. Remittens tibi preterea omnem actionem quam habere possum contra te uel res tuas occasione fideiussionis quam

in feodis pro denariis cum mutuauerat. De liberatione autem dicte remissionis confiteor me huiusmodi c. solid. a te de quibus me teneo plenarie pagato et bona fide et simpliciter permitto quod nunquam contra predictam remissionem ueniam per me uel per alium et inde obligo omnia bona mea. Et super hoc renuncio penitus omni iuri quod pro me contra dictam remissionem possem aliquid allegare. De adoptione.

Notum sit omnibus quod ego A. adopto te cum omnibus rebus tuis et in potestate ac familia mea recipio. Volens ac concedens ut deinceps sis plenissime iure filiationis in patre et disciplina mea ac si mi filius ex natium (?) fuisses nat. Et promitto et bona fide et stipulatione personam tuam et omnia bona tua paterno affectu et amore per me ipsum diligenter et humiliter gubernare et ad tuum commodum custodire et te a potestate mea non dimittere sine causa rationabili uel utilitate remotione et sic omnia predicta obseruare cum temporibus et pene nomine talem summam pecunie tibi dare promitto et inde tibi obligo omnia bona mea super hoc renuncians penitus omni iuri quod pro me contra predictam promissionem possem aliquid allegare. Factum fuit et cetera. De libertate.

Notum sit omnibus quod ego A. pro remedio meorum peccatorum B. manumissione institutio (?) et B. seruo meo meram libertatem ab omni seruitutis iugo sis penitus absolutus ac si ex ingenuis parentibus esses natus ac libertate uti possis emendo uendendo promittendo aliis te obligando in iudicio stando testimonium perhibendo testamentum conderendo et omnia faciendo quecumque ingenuus facere potest et super ius patronatus tibi remitto penitus tunc peculium et talem possessionem tibi dono promittens per me et successores meos atque iuro quod nunquam contra dictam tibi datam libertatem et ut illud nostrum factum firmitatem habeat. Rogaui talem episcopum uel comitem ut ipsum sigilli sui munimine roboraret. Et nos B. dei gratia talis comes ipsum duximus sigilli nostri munimine roborare confirmandum. Factum fuit in tali loco anno domini et cetera. De se reddendo in genere (?) seruitutis.

Ego A. mea et spontanea uoluntate mea non coactus non deceptus do et trado tibi et tuis heredibus personam meam et filiorum meorum ad seruitutis iugum ut nos habeas ad disciplinandum tenendum et puniendum et quicquid tibi placuerit faciendum tam de personis nostris quam de peculio meo acquisito uel faciendo ad tuum beneplacitum disponendo ita quod si fugam a te uel heredibus tuis fecimus de meo (?) et iuro (?) quod in liz (?) exeundo ubicumque nos inueneritis in lectione manum uel nos et nostrum peculium habeatis. Et de nobis et de nostro peculio sit omnium uestrum uoluntas quod contradictione quicquid uolueritis faciatis. Factum fuit et cetera. Ut quis dat se et sua.

Benedictus diuina miseratione ecclesie talis ecclesie uniuersis Christi fidelibus salutem in domino. Notum sit omnibus quod A. in presentia mea confitens se et uxorem suam notum contineri et cum ipse eidem uxore presente et consentiente reddi A. uiro suo bona dante dedit et obtulit se et sua tam immobilia quam mobilia quibus omnis nomine talis ecclesie et presbitero rectori ecclesie supradicte. Factum fuit in tali loco et cetera. Et nos decus (?) ecclesie inde fuimus et cartam istam nostro sigillo fecimus sigillari. Explicit de cartis. Sequitur.

Formati de libellis compositis ab eodem libellorum magistro Pontio prouinciali.

Primo debemus dicere que sunt actiones reales et que personales et que mixte. Et sunt reales sunt hec. Rei uendicatio. Petitio hereditatis. Protheciana. Publiciana. Confessoria. Et negatoria. Et quibus actionibus rei persecutoria est semper sequitur possessorem uel tenetem rem nec nascitur ex aliqua obligatione sed eo ipso quod possidet et hec facultatem restituendi tenetur iure hiridi (?) in restitutione. Personalis actio nascitur ex obligatione et obligatio nascitur ex contractu uel quasi et ex maleficio et nota quod hee actiones descendunt ex contractu.

Empti
Uenditi
Locati
Conducti
Mandati
Depositi
Commodati
Pigneraticia
Mutui
Pro socio
Ex stipulatu
Ducto in factum
Ex permutatione
uel prescriptis uerbis

De constituta
Ex quasi contractu descendunt iste
actio negotiorum
Gestorum ultro citroque
Tutele
Familie herciscunde
Communi diuidundo
Et sic alie similes
Finium
Ui bonorum raptorum
Quod metus causa
Uti seruus
Uti possidetis
Utrubi

Quod vi aut clam
In iurie
Legis aquilie
Actio in factum si qua
de rupes pauperiem
fecisse dicitur
Expilate hereditatis
stellionatus
Abigeatus
Et hec sunt privata
lese maiestatis
Adulterii
De via publica
De via privata
De sicariis
De plagiariis
De falsis
De ambitu
Repetundarum
Peculatus
Sacrilegii
Hec sunt publica
Ex quasi maleficio descendunt
Actio in factum contra iudicem
qui male iudicavit
Et per imprudenciam
de eiectis et effusis
Aut suspensis
Exercitoria et illam
que datur contra nautas
caupones et stabu
larios i. dominos si qui
tabernarios quod receptis
in nave in hospicio
Datur actio in factum de
annullis contra illos
Item actio in factum datur
pro singulis in edictis
De interdictis sunt hec
Ne quid in loco
sacro fiat
Ne quid fiat in flumine
vel ripa et quod factum est tollatur
Ne vis fiat ei qui in possessio
nem missus est
Quorum bonorum
Quorum legatorum
De tabulis exibendis
De liberis exibendis
De libero homine
exibendo
Et cetera.

Quod vi aut clam
Uti possidetis
Utrubi
De superficiebus
De itinere
De glande legenda
De cloacis de moliendo
quod factum est post novi
operis nunciationem
et quedam alia que dimitto
quia non sunt necessaria
Ex contractibus sunt hec
Quibus in iure conveniatur
non venit
Si quis fecerit ne in ius vo
catus
In iudicio sisti stat
De edendo
De calumpniatoribus
Subsidiaria in factum
De alienatione iudicii mu
tandi causa
Actio que datur contra eum
qui mensorem falsum dicen
tem et assumptus fu
nariis rependendis
Actio in factum que de re
cadit ex iure iurando vel ex sentencia
Hec sunt condictiones consti
tutiones et adiectiones
Est condictio ob rem data
Ob causam datorum indebiti
Et sine causa
Et condictio furtiva
Et triticaria
Et condictio ex lege quo
habet locum quociens
ex aliquo statuit nec
exprimit qua actione aga
tur et tunc agitur
condictione ex illa lege.
Constitutiones sunt
Ut de pecunia constituta
De integranda
Si quis mitantur
Si quis argentarium
Et quam plures alie
Adiectiones sunt
De debitoria
Quod iussu minoris

De evictione
De tributoria
Institoria
Exercitoria
Quod iussu
De in rem verso
De peculio
Actio autem in factum
generaliter datur
Quociens alia actio
deficiat hoc est regula
que non fallit

Incipiunt formationes libellorum. Item vendicatione sic forma.

Anno domini M. CC. tali die talis mensis dicat
talis in iudicio coram vobis domine iudex
fundum talem in tali loco situm suum esse et ad
se pertinere iure dominii vel quasi. Unde petit illum
sibi tradi vel restitui a Sempronio qui ipsum te
net vel quasi nimis iniuste. Et quod ita dicas de
dicas totum secundum iudicium possessor cum dicere
pertinet ad talem ex donatione vel ex legato tali
vel ex alio titulo. Et tunc si deficit in uno recurrere
ad alium in non. Quasi dominii dicat per ut tale
dominium quod habet superficiarius vel emphiteota
tamen certe sunt actiones a domino qui tenet dicat
per illum qui dolo desiit possidere et ob illum qui se
obtulit liti

qui tenet vel dolo desiit possidere. Sed nunc nobilius
primus agas ad exibendum quia preparatoria est
et necessaria rei vendicationem ubi dixi. Dicat
et in hac et in qualibet actione dicas. Dicat
vel proponit vel quod aliqui dicunt in prima persona
Conqueror ego T. vobis domine iudex et cetera. Aliqui
dicunt in iudicio aliqui non. Aliqui ponunt
Anno domini M. aliqui non quia in actis que sunt
apud iudicem debent esse. Quidam dicunt in
fine libelli salvo iure addendi vel diminuen
di vel corrigendi. Quidam non. Nec est necesse
quod hoc dicatur quia dum licet mutare vel emen
dare libellum salva causa edictionis et ra cetera. Causa edic
tionis hec est ut per editionem hoc est per libellum
adversarius sit instructus utrum malit cedere
vel contendere. Accipe de istis modis quibus volu
eris in reali et personali actione. Que actiones
sunt mixte in rem et in personam videbis in
processu. Ad exhibendum agas

Domine talis iudex quia ego talis acturus sum rei

Maria ... [illegible]

uendicationem contra .T. super tali et tali equo vel libro supplico
officium vestrum ut faciatis eum in publico exhiberi. Et
hoc debet facere iudex ex officio suo. ¶ Et ne frustra
expiaris in rei vendicatione queras in principio an
.T. teneat rem et habet necesse respondere. Si di
cas quod sic agas contra ipsum. Si neget probato quod possidet
et transferetur possessio in te in odium mencientis

Dicit .T. quod bona que possidet | In petitione here
lus lucius tempore mor | ditatis sic forma
tis pertinent ad ipsum ex ultima dispositione ipsius
in qua eundem heredem instituit. Unde petit ea sibi
tradi vel restitui ab .F. qui ea tenet et iniuste et hoc
petit cum fructibus inde perceptis. Si ab intestato ut
ad proximiorem uel ad filium ubi posuisti ex
ultima dispositione ¶ Hereditas est ius univer
sum quod defunctus habuit tempore mortis. Et est differentia
inter hanc et rei vendicationem quia ista est universalis
et specialis per istam petitur universaliter bona defuncti
et tunc non specificantur in libello vel minima pars
ut talis fundus vel liber rei vendicatio specialis tantum
¶ Et ista est mixta in rem et personam rei vendica
tio in rem tantum. Et ista non datur contra titulo possiden
tem directa illa sic. Ista datur directa contra illum
qui possidet pro herede vel pro possessore. pro herede
possidet qui putat se heredem esse cum non sit. pro posses
sore possidet predo qui interrogatus cur possideat. Res
pondet quia possideo nec contendit se heredem esse
vel quia mendicium contendit nullam iustam causam
possessionis assignans utilis datur contra titulo possiden
tem sine bona fide emit duobus casibus tenetur
emptor si venditor non extat vel si venditor extat
modico vendidit. Sed si mala fide indistincte te
netur. In directa dicitur que descendit in verbis
et sententia legis ut contra dicitur soli domino competit actio in
rem. Utilis dicitur que descendit ex interpretatione le
gis non ex verbis ut contra actio in rem datur ei qui
non est dominus sed habet ius in re ut superficiario et
emphiteotecario et quibusdam aliis | In re obliga

Dicit .M. quod .B. obliga | ta vel ypothecata sic
uit sibi talem fundum | formatur creditor con
dum pro .x. libris. Unde petit | tenentem rem illam
eum sibi tradi vel restitui a .C. qui eum tenet vel ab
.B. vel sicut contra dicit Bertha quod cum nupsit .T. dedit
ei in dotem .C. pro quibus bona .T. sunt obligata
sibi a iure vel ab homine si sit. Unde et quia mortuus
est .T. nec dos est restituta petit talem vel tales
fundos sibi tradi vel restitui a .B. qui ipsum vel ipsos te
net ut potest sibi vel ypothecatum. Cum crevit de bonis
est constante matrimonio. Mulier ei iure petenda
est et si temporis donatione potiores sunt non

alia dos ab eadem substancia debeatur tunc
enim prioritatem temporis | In publiciana sic for

Petit talis talem e | matur libellus. Petit
quum vel fundum sibi | quem aliquis emit vel alio
tradi vel restitui asserens quod | titulo habuit rem a non
ipsum tenet et pertinet ad | domino quem credebat dominum
dictum .T. iure quasi dominium. ac | vel cecidit a possessione et ne
si usurpasset et intenderit publiciana | in ea ad dominium
nam et sunt ista necessaria ad hoc quod competat ista ac
tio titulus concessus et traditio et a non domino et quod
tunc crederet esse dominum in non | In confesso

Dicit .B. quod habet ius mittendi | ria sic forma
tignum in domum Seyi ad fundum ipsius .B.
Unde petit ab eo quod promittat sibi tignum immitte
re per fundum eius | In negatoria sic formabis

Dicit .T. quod .B. immittat tignum | libellum
in domum ipsius .T. ad fundum suum cum non
habeat ius mittendi vel eundi. Unde petit quod
tollat tignum nec mittat nec eat de cetero per
fundum suum. Confessoria enim et negatoria non
habent locum nisi in servitutibus et in corporali
bus. Et negatoria habet locum contra levatores
decimarum vel usagiorum aliorum. Unde sic forma libellum

Dicit .T. quod cum decime vel usagia talis loci ad
ipsum pertineant iure dominii vel quasi .B. levat
ipsas cum non habeat levandi. Unde ius levandi
petit quod de cetero non levet sed permittat ipsum leva
re decimas vel usagia ut ad ipsum pertinentes vel per
tinencia et restituat dampnum quod sibi intulit
quod extimat tantum. et nota quod qui res petit sibi obliga
tas vel ypothecatas debet exprimere utrum a iure vel ab
homine. ab homine planum est dominum suum obligantis ius ha
beat obligandi alias non valet. De iure habet ypothe
catas fiscus eo ipso quod contrahit cum aliquo habet res
ipsius ypothecata et uxor bona mariti pro dote
et locans domum invecta et illata sibi. locans
fundum. Et pupillus minor res tutoris et cu
ratoris. Et legatarius bona defuncti pro le
gato | Sequitur de personalibus actionibus in ac

Dicit .B. quod emit a | tione exempto sic for
tyro librum talem pro tali precio | mabis libellum
quod solvit vel solvere paratus est et quod non tradidit
sibi librum emptum ab eo quod tradat alioquin
condempnetur sibi ad interesse quod extimat tantum

Dicit .B. quod vendidit | In actione ex vendito
talem librum .T. | sic forma
pro decem et tradidit vel paratus est tradere nec tamen
precium solvit. quare petit precium sibi solvi ab eo
et interesse quod extimat tantum et quia non solvit ad
talem terminum assignatum ad solvendum. Et nota

q emptor rem emptam no pt vendicare n p
ter aderunte an traditonem cu no du sit
fus dns qr iure illa nullu iux het Sz si plurib3
fuit uendita l donata ius 9sequit' si pu ue
lle cui pri' erat tradita ut dcm est. Jt locato
Dicat T q talem domu locauit sic for
ey pro x. et terminus solutois est elap
sus nec soluit. Quare petit ab eodem quod
sibi soluat dcam mercedem et int esse q exti
mat tm qr non soluit in tempore assignato
Dicit T q conduxit a Ex conducto sic
sempronio tale domu pro x [illegible] for
ipm [illegible] in [illegible] Unde
petit ab eo q restituat sibi mercedem et int
ee q extimat tm. Vl dic 9ductor q [illegible] 9duxit
ab S. equu [illegible] amisit negociu l domu
feudam l no refiat domu ut promisit in lo
catone. l locator dicat q no restituit rem
locatam quare rem petit et mercedem Jn actoe
Dicat S. q ey de mandato suo re mandati
cepit a te decem ei restituit. sic forma
quare petit q restituat x. et int esse qr fuit
in mora restituendi q extimat tm. Jn actoe
Dicit ey q fideiussit mandati 9tra que
ad mandatu T in mandatario compe
manu lucii pro x. et qr no soluit T tit sic forma
iste ey soluit quare petit q restituat x. et
seruet ipm in denpne 9tot expensas fecit p
moram suam nl' pot pete q liber ipm l pig
nora sua qr diu stetit in fideiussioe Jn actoe
Dicat T q 9trait societate cu [illegible] pro socio sic
oium bonor suor l talis negocia forma
tors finita est societas Unde petit ab eo q restitu
at medietate oiu bonor q [illegible] ex societate
illa cu res ea omes recepit et no restituit
medietatem ad ipm ptinente. l dicat q reci
pit x libr de societate illa quare medietas ad
ipm ptinz. Est et gnalis ista actio et est singla
ris et gnalis 9petit pro medietate l tcia pte
oium bonor societatis qst socii sunt oiu bon
et singlaris 9petit pro sua pte libre l x. sol
pro expensis fcis in societate l in re com et l est
directa hinc et inde Jnde posito sic forma
Dicit ey q deposuit penes se T nec resti
tuit Unde petit q restituat T et int ee
q extimat tm qr no restituit requisitus l
qr requisitus noluit restituere. Si ob gram

l ruinam l naufragiu l incendiu deposuisset
Dicit ey penes S. tam Sic forma
guerre l ruine se deposuisse x. et non
restituit requisit' Unde petit illu 9 dempnari
in duplum. Jn 9traria sic forma
Dicat ey q S. deposuit penes ipm tale
equm in quo expendit x. que repetit
ab eodem. Jn actone 9modati sic forma
Dicit q 9modauit T equu talem et non
restituit l restituit detioratu in T p
tit q restituat equu ipm et int esse l detioratio
nem q extimat tm si sit mortuus l ablatus
nuqm loquaris in libello tuo de mortuo l abla
to nec dicas equu tuum. Jn 9traria sic forma
Dicit T q ey 9modauit [illegible] tignu viciosu
ad faciendam domu p [illegible] cui domus
fca corruit q dampnu [illegible] petit restituere a 9
modante q extimat tm et tenetur si sciens fe
cit l dic q actor 9modauit equu usq ad talem
locum et 9uellet ne recepit 9modans equu
quare no potuit ire. Sili de oibus 9modati
cius q [illegible] in [illegible] reuocantur. It expense
fce [illegible] re 9modata que recepit egritudinem
repetuntur Jn pignoracia sic forma
Conqueritur ey de T cui obligauit libru
suu vel cui susceptit pro x. soluit l ob
tulit et patus est soluere et no restituit pig
nus quare petit ab eo dcm libru et sic obliga
uit talem vineam et de fructib inde perceptis
l qui papi potuerunt penitus anullata sors
est et ultra percepta x. sunt Unde petit ab eo dcam
vineam sibi restitui libe 9 p ultra perceptis et
sibi emendari detioratoem dce vinee l dci
pignoris qua extimat tm. Jn 9traria sic for
Conquerit' T de ey qui equu suu ei obliga
uit pro x. ex quo expendit xx [illegible] tione
ne l egritudine que petit ab eo sibi restitui
[illegible] retine pot pignus usq ad satis
factionem si sine culpa sua amittit pignus
non tenetur et recuperabit debitum Si mu
Conqrit' ey de T cui [illegible] tuo sic for
mutuo tradidit ad pascha soluendi
et soluit Jam tempore elapso. Unde petit ab
eo q soluat sibi de vino de frumento etc.
l si no reddidit [illegible] de hoc 9querens Si
pecu mutuauisti ab vno hede. Si plures heredes
no potes pete totu Sz a singlis pro rata et sm

gulie heredibus creditoris ꝯpetit actio ꝓrata tantum et hoc est de omnibus obligationibus. Unde quando agitur ex obligatione pena ex parte auctoris et rei ꝗal quot sunt heredes quia ipso iure diuise sunt actiones et obligationes inter heredes. Ex stipulatu

Promisit .A. quod .T. promisit sic forma ꝑ stipulationem quod [illegible] domum pro se uel si ceret fossata vel aliquid tale et quia non fecit quod promisit. petit ab eo quod faciat aliter petit ipsum condempnari ad interesse extimat tantum. Si autem elapsum est tempus ita quod non expediat sibi fieri promissum quia ꝑ alium factum est vel alia iusta causa interesse tantum petas. In constituta pecunia sic forma

Dicat .A. quod cum .T. deberet .C. ad mandatum .T. .S. constituit se soluturum illa .C. .A. et non soluit termino elapso quare petit ab eo quod soluat vel dicat .A. quod .T. debebat sibi frumentum et constituit se soluturum vinum vel denarios vel econtra debebat et frumentum et constituit se soluturum vinum vel denarios vel ec. actio in factum sub ex preceptis [illegible] non potest inueniri alia actio [illegible] et subsidium ad instar hospitalis quod recipit pauperes hospicium non habentes et de preceptis [illegible] quia precepta [illegible] constituta non fuerunt. Actio in factum de [illegible] tantum abest [illegible]. Dicat .T. quod capam suam tradidit ad exfo randum [illegible] et postea eam [illegible] referret non retulit [illegible] capam non habet quod extimat tantum. In

Dicat .A. quod .S. fuit actione in factum que condempnat in .X. [illegible] petit pro [illegible] quali talem iudicem et non [illegible] ue iudicata vel arbitrat quare petit quod restituat et pro arbitrati sic forma rei iudicate [illegible] condempnatus fuit ꝑ arbitrum talem [illegible] est elapsum ex iudicato oritur. Actio in factum statim non [illegible] iudicio sit appellatum ex arbitro [illegible] actio cum effectu in fine [illegible]. In actione negotiorum gestorum

Dicat .A. quod .T. [illegible] nullum est mandatum sic forma absente refecit domum eius in qua refectione .C. expendit que petit [illegible] ab eodem vel si egrum curauit vel quasi [illegible] expendit in negotium absentis utiliter [illegible] facit [illegible] petendi non [illegible] donandi. Unde cautum est quod [illegible] protestetur quo [illegible] facit. In contraria negotiorum gestorum

Dicat .T. quod cum esset absens .A. [illegible] gessit negotium eius reficiendo domum sic forma recipiendo debita talis vel [illegible] et exinde habet talia tigna vel .C. vel tales [illegible] que [illegible] non restituit quare petit quod restituat. In actione tutele directa

Dicat .A. adultus ductu [illegible] tutore .S. curatoris sui quod .T. tutor sic forma [illegible] fuit et finita est tutela non reddidit sibi computum de rebus suis et ipsum pertinentibus unde petit quod reddat et auctoritate dicti curatoris vel ita dicat quod habet boues et vachas et alia nominata que non restituit. Unde petit quod restituat et non quod possit agere ypothecaria simul et et non quod non potest referre in libello. In dicto talis curator nomine talis adulti dicat vel petit vel dicat talis adultus auctoritate talis curatoris. Tutor autem qui petit ꝓ pupillo proximo infancie debet in persona sua formare libellum. Si est proximus pubertati in obtione sua est in qua persona formet.

Dicat .A. quod ipse quondam tutor [illegible] expendit .C. in negociis eius administrandis [illegible] domos reficiendo vel aliquid faciendo vel computo facto remansit et debitor in .C. que non soluit quare petit quod soluat. In contraria tutele sic forma. Similis forma. Si administrauit mulier vel homo pro tutore licet uerus tutor non fuit. Sed addet quod administrauit ut tutor vel curator. In familie herciscunde iudicio vel hereditatis diuidende sic forma

Dicat .T. quod .S. coheres suus tenet bona hereditaria que obuenerunt ad ipsos duos ex parte communis [illegible] amici talis [illegible] vel tali consanguineo de quibus bonis medias partes vel [illegible] ꝓ indiuiso pertinet ad ipsum iure hereditario. Unde petit ab ipso quod diuisionem subeat cum ipso et quod ipse .A. tradat separatim medietatem vel [illegible] partem et ille .S. repetet expensas quas fecit in rebus communibus et non quod qui agit familie herciscunde iudicio repetit fructus et deteriorationem. In communi diuidendo

Dicat .S. quod ager vel equus vel codex sic forma legatus est ei cum .T. vel datus vel inuentus et quia non uult amplius habere actionem communem cum .T. petit [illegible] quod subeat diuisionem cum ipso et a uobis domine iudex quod adiudicetis eius vel partem de re communi. In iudicio finium regundorum

Dicat .T. quod cum fundus talis loco situs sic forma ad ipsum pertineat iure dominii vel quasi et extenditur usque ad talem terminum vel arborem uel lapidem .A. habens agrum uicinum ultra dictam metam excollit et metam transcendit unde petit ab ipso quod non excollat ultra dictam

metam a duobus dnē iudex pet̄ q pro nos i per-
mississem ag̃ p̄dc̄m locum ita limitetis ꝛ me-
tam positam obseruari faciatis nec m· i iure r
fundo supradc̄o · Co n tra ·

Dicat ꝛ ꝑponit· m· q usq; ad talem lapi
dem t locū extenditur agrum suus ul
tra illū locum q dicebat· t· ꝛc· ꝛ ita litigāt
de finibȝ regundis · i· de metis agror regen
dis ponendis t figendis · In actione ex testo

Dicat· m· q est in ultima uoluntate sua
reliquit t relegauit ei · C· aur· t· est heres
s· Vn petit q soluat sibi dcm̄ legatū ꝛ no
q legatarius hēt tres actiones actionalem
psonalem c̄ hedem tm̄ · Jt rei uendicatoēz
c̄ qlibȝ detinentē rem legatam · Jt hēt ypo
techariā c̄ detinentē bona testatoris · Sicut
uxor hēt ypothecam i bonis mariti ꝛ pupill[i]
in bonis tutoris · Et no q pt peti legatum
ab hede ab intestato · In furto forma ·

Dicat· m· q t· subripuit talem librum
ipi· m· Vn petit ab eodem dcm̄ libru
sibi restitui c̄ pena dupli· t c̄ pena qdrupli
si sit furtū manifestū · i · deprehensū an qm
deposuerit rem subreptam · ꝛ q semp dicat
q erat· m· qr de re nō sua pot̄ augere actiē
furti · dū in sua inest qr erat res e obligata
t comodata t legata tunc est sua q nō subripi
tur qdȝ modo sua inest nobis subripi potest
augere · Etiam dns tenē actione ista si pig-
nus datū creditori subripiat g̃ · In actione

Dicat· t· q cū possideret · ui bonor rap
equū talem s· auctoritate · torū sic for̄
ppa cepit ipm̄ ꝛ illū dcō equo spoliauit · quare
petit ab eodem dcm̄ equū sibi restitui in quadru
plū ꝛ extimat dcm̄ equū · C· post annū tenet̄
in simplū · Creditor tenetur hac actione · c̄ ppa
auctoritate pignus accipiat p uim · In actio

Dicat· m· q· t· ipm̄ cū pugno ꝛ ba ne iniurie
culo in tali parte corporis pcussit t pul
sauit t talia conuicia de ipo dixit · t ipi qm i
iuriam nollet sustinuisse · pro · x · lb · Jn qbȝ
petit ipm̄ sibi c̄ dempnari nōie emēde · Vn agit
de iniuria sibi illata in uxore put in filio no
est si uxor aggrauare iniuriam potes dicē ubi
ut i loco pu. fuit uis no teneris · In actione

Dicat· s· q· t· fuit suum
legis aquilie
sic for̄ t dap
nati q̄ idē ē

uiciauit ul inf̄fecit · t equū t domū cōbussit
q dampnū e̊ petit eundem ab eodē q extimat
tm̄ · i · duo fuiū talia aīalia mansueta exti
mat quātū plus ualebant toto anno retro
alia ut domū ꝛ hi' qn̄tū plus ualebant · xxx ·
denarios retro · In actiōe [hole] furti q̄ c̄ petit de

Dicat· m· q pauperie [hole] · i · de dampno fcō
t· mula sua pcussit a quadrupede fcō
asinū suū ꝛ in sua custodia depositum · Jn q
pcussione lesit · iter fecit asinū ꝛ in lesione
t morte dampnificauit ipm̄ q m · C · q · c · petit
sibi restitui dnō mule cū petit h actō et dnō et
ei cui inest ꝛ de omi dampno q fecit aīal
ac dū quadrupes uno bipes mansuetū non
fetū · Si c̄ dempnat̄ uult dare ipm̄ in noxam
· i · quadrupedem q dampnū dedit ei qui sustinu
it liberatur · In actione expilate hereditatis

Dicat· m· · i · bonor hereditarior sic forma
q t · expilauit ꝛ subtraxit talem asinū
t fundū q · s · cui est heres ipe· m· ex testo t ab
intestato morte tpr possidebat · Vn petit ipm̄
sibi restitui ut hed ꝛ dcm̄ · T ex ordinarie puni
ri · Jsta actō est loco furti · s · rem furtiuā possi
debat aliquis c̄ petit actō furti si hereditas ia
cebat ꝛ possessio nō erat apphensa expilate
hereditatis ꝛ nichilo' uendicatō ad hita hedita
te · In crimine stellionatus sic forma ·

Dicat· m· q· t· tale librū obligatū sibi
alii uendidit t obligauit · t aurum ostē
dit · t preciosas uices sup̄ ꝛ cupreū · t falsas uices
uendidit intus · Vn petit ipm̄ ex ordinarie
puniri ꝛ est stellionat' idē q uariatō stellio
n · uimus est uarius ꝛ pulcher in supficie ꝛ
intus est totus uenenosus · Jnde dr̄ crimen stel
lionatus · i · uarietatis uarietas cui est rē obli
gata fallacie · alii obligate · t cū ostendit ali
quid in supficie qm̄ sit in re · punitur · p hanc
actionem oīe crimen de quo pena nō est expssa
si ceta actō ꝛ nō psequitur rem · s; penam · In

Dicat· m· q· t· subtraxit t · crimine anbigeat
subripuit de pascuis t de ar forma
mentis equos t boues usq; ad · x · Vn petit ipm̄
puniri ex ordinarie tanqm̄ abigeū · ꝛ dr̄ am
bigeus ab abigo abigis q est fugo fugas qr
q alius anbigeator abigebat aīalia ad nem'
t siluam t speluncam cū pano rubeo sibi ali'

Subtrahunt. Et idem est hoc locum qui in silva vel in campo aliquis plura animalia abigit et ab trahit sine domino unum vel plura non est abigeus sed fur. In actione que descendit ex maleficio que datur contra iudicem qui male iudicavit

Dicat G. quod talis iudex ipsum non sic for. iuste vexavit et condempnavit in quo sustinuit dampnum in x. quod petit ab eo solvi et mendari. Et hoc quod exemplicata male iudicavit ex certa scientia vel in mercede corruptus aliter pervenit

Actione in factum de eiectis vel effusis sic forma

Dicat G. quod cum talis filius suus iret per contrariam de domo tua eiecta est olla vel lapis eiectus vel aqua effusa et lesit vel infecit dampnum suum in quo dampnificavit G. in x. unde petit dampnum T. sibi condempnari in duplum. Si super liberum hominem effudit petant l. solidos pena ab habitatore domus quod liberum corpus non recipit extimationem. Sed petet quilibet libertinus in esse pro mercede l. solidos pro eiectis vel effusis et hoc quod occasus est. Si autem lesus vel mutilatus ad expensas medici vel ad alias auget liber homo et ad operis quibus caret vel cariturus est. In actione in factum qua petit contra nautas caupones stabularios sic forma

Dicat G. quod ipse talis merces imposuit tali nauti in tali stabulo vel hospicio in tali caupona vel taberna quod intravit vel conduxit navem T. vel hospicium vel tabernam et illas merces amisit per substractionem. Unde petit a domino navis vel taberne vel hospicii quod sibi restituat ea que amisit. Debet enim dominus prestare factum eorum lt per personam suam non sed in illa substractione in culpa ista hoc dico qui augit qui substraxit et aget sui gratis recepti fuit in mercede. Sequitur de actione in factum qua petit

Interdictum est institutum per ex aliquo interdictoria interdicens vel prohibens quod fieri in preiudicium alicuius et maxime locum habet contra de possessione vel qui contenditur inter duos quidam et idem vocabatur quedam exceptione illorum formata sollempnis hodie remota est illa sollempnitas illorum et datur pro quolibet interdicto actio in factum. In interdictione quod in loco sacro fiat et quod factum est removeatur sic forma.

Conqueror ego T. de G. qui talia tigna vel tale in honestum posuit in ecclesia talis vel ipse vel hedificavit ibi ipsum et in castello sacri loci et religiosi petit ne edificet vel ponat aliquid et quod fecit removeat. In interdicto ne quid in loco publico fiat

Conqueritur G. de T. quod ipse posuit edificium vel aliquod impedimentum sustinet quod domum suam per postam obfuscat petit quod removeat et dampnum quod sustinuit emendet quod extimat tantum et hoc quidem pertinet ad dampnum privatum vel aliter. Conqueritur T. de G. qui edificat vel aliquod apponit in strata publica unde facit stratam deteriorem vel locum publicum petit ne faciat et quod posuit removeat propriis sumptibus si non fecit ipse. Si tercius fecit ab alio tunc non destruet propriis sumptibus ~~Si non fecit ipse. Sed tercius in factum ab alio. Sed pro~~ pacienciam prestabit destruendi tantum. Si autem agatur tantum non constituet procuratorem. In interdicto de loco publico

Dixit G. quod ipse conduxit a vectigalibus vel publicanis talem locum publicum ad fiscum pertinentem et G. impedit ipsum vel non permittit frui loco conducto ex lege locationis petit quod prohibeatur impedire ipsum vel facere contra. In interdicto in via publica fiat

Dicat T. quod cum vellet reficere vel purgaret vel dilataret altatum pristinum reducet G. impedit ipsum pessime et prohibeat vim facere reficienti. In interdicto de fluminibus

Dicat G. quod vel imposuit in tali flumine vel tali ripa tale tignum vel tale quid per quod impeditur navis duci et navigatio est deterior petit quod illud removeatur et quod faciat ne faciat si est inficiendo. In flumine publico navigare liceat

Dicat T. quod G. imposuit in tali flumine vel ripa talem machinam vel talem tignum per tacem nequid duce nec honerare vel exhonerare fardellos petit quod removeat et hoc locum in flumine publico. In aqua cothidiana

Dicat G. quod cum hoc anno aquam ta... lem duxit fundum suum in. T. impedit ipsum ducere petit ne impediat. Et obtinebit in hoc quasi possessione si hoc anno duxit non vi non clam nec precario. In interdicto de fonte

Dicat T. quod cum in presenti anno usus fuit tali fonte non vi non clam nec precario. Sed impedit ipsum uti dicto fonte. Tibi haurire aquam vel dirivare petit ne impediat. In interdicto quorum bonorum

Dicat T. q S. ipsum heredem instituit in sua ulti
ma voluntate. et q T. teneat bona sua
que ipse mortis tempore possidebat. petit ab ipso posses
sionem dictorum bonorum vel talis agri. Item si filius vel proximior
agnatus vult ab intestato dicat q decessit in
testatus. et sic petat in vestituram bonorum tam
quam proximior. Item dicat suorum scilicet eorum que mortis
tempore possidebat. Differentia est inter petitionem he
reditatis et quorum bonorum quia petitio hereditatis da
tur pro universitate rerum et pro singulis rebus et
minimis et pro uno d. Item petitio hereditatis prose
quitur tam corporalia videlicet immota et actio
nes quorum bonorum non nisi corporalia et mera posses
sionem. nec dat ius in proprietate sed petitio heredi
tatis sic. *In interdicto quorum legatorum*

Dicat T. q S. tale agrum legatum sibi a patre suo
cui est heres auctoritate propria occupavit. pe
tit q restituat sibi id legatum. vel interesse q extiat
tum. Et est quorum bonorum quorum legatorum
i. de quibus bonis de quibus legatis defunctus erat
in possessione tempore mortis illam restituat. et sunt ista
duo interdicta de adipiscenda possessione. *In interdicto ne*
vis fiat ei qui in possessionem missus

Dicat T. q cum in possessionem missus esset talis rei a vobis *est forma*
domine iudex causa dampni infecti vel nomine ventris vel
obcontumaciam talis sui adversarii. S. prohibet ipsum
possidere vel uti dicta possessione. et q ipsum defendatis
ex possessione in qua ipsum misistis. et q petit hec actio contra il
lum qui prohibuit venire in possessionem. et contra illum qui
expulit ex possessione per vim vel sine vi. *Interdictum de*
tabulis exibendis

Dicat M. q tenet testamentum
suum in quo scriptum est heres vel ad est legatum
eidem petit q exibeat. et debet heres inducias
ad exhibendum si petat. et pertinet hec actio pro qualibet
scriptura ultime dispositionis quecumque sit ex
hibere est ipsius materie apud heredem copiam facere. Sed
tutor nomine pupilli teneat et non exhibeat tenetur
tutor et non pupillus. *Interdictum unde vi forma*

Dicat q S. eiecit eum de tali agro quem possidebat. unde petit ab eo dictum agrum sibi restitui
cum fructibus inde perceptis. et qui percipi potuis
sent. quos extimat tantum. vel dicat q S. spoliavit
de tali agro vel domo quem possidebas et petit resti
tui tenetur spoliator sive fecit per se. sive per alium
sive fecit de mandato alterius. sive nomine suo teneret
eum procurator et dominus. et pertinet hec actio quando de feudo
aliquis eiectus non de re mobili q habet locum. sive e
iectus possidebat civiliter vel naturaliter. Si servus
vel procurator teneat rem vel colonus et deiciatur
dominus potest petere restitutionem. Si quis intrat per vim
in possessionem. et vi deiectus est in continenti non
competit sibi hoc interdictum qui non possidebat. et vim
vi repellere licet si statim vim intrat et aliquis titulum teneat
et ex intervallo eiciatur competit sibi hoc interdictum. Item
ad interesse competit interesse tamen quo ad singularia
perdita probatur per iuramentum vim passi. Sed de
vi oportet q constet per confessionem vel probationes
Item competit pro fructibus perceptis et qui percipi po
tuissent tribus modis spoliat quis. vel deicit ali
quem de fundo. Primus est quando quis deicit pos
sidentem per se vel per alium. s. colonum. Secundus modus est
si revertentem ad possessionem suam non admisit qui illam
intraverat. Tertius modus est quando veniens ad
possessionem suam non audet intrare illam ti
mens repelli ab eo qui ipsam occupavit. Item
cessando in solutione census. Secundo spoliat quis
possidentem vel quasi. Et non solum spoliatus potest agere
contra spoliatorem interdicto. unde vi sicut dictum est. Item potest
agere condictione illius decretalis Sepe contingit quod
habet locum contra illum qui sciens non recepit a spoliatore vel
conditione illius canonis redintegranda sunt omnia spoli
atis quod habet locum contra quemlibet et actio aliquis in iuste fuit
spoliatus et contra quoslibet possidentem suum detinentem
vel potest agere conditione ex lege. Si quis in tantam
vel condictione ex lege consequenter q habet locum quando non vi
eiectus est. Set absens erat quando possessionem
suam vacuam alius intravit. Condictio idem est
q personalis actio. Condicere idem est q a persona
petere. *In conditione illius decretalis Sepe contingit*

Dicit M. q T. spoliavit ipsum tali agro *forma*
vel equo quem T. sustulit N. S. unde petit ab eo
qui sciens rem recepit que erat spoliata q eam sibi res
tituat per condictionem decretalium de restitutione spo
liatorum Sepe contingit. Sed quia grave est probare
scientiam. tutum est q agatur condictione illius canonis
redintegranda. *In contraria sic forma*

Dicit M. q spoliatus est tali re vel eiectus de ta
li fundo per talem vel per vos domine iudex omnia sibi
reddi sine cause cognitione. et iniuste petit per vos
domine iudex omnia sibi reddi et restitui et redintegrari
sive sit spoliator vel spoliantis vel alter. et hoc
petit per condictionem ex canone iii. q. i. redintegranda
In condictione Justiniani C.
unde vi. Si quis in tantam

Dicit T. q cum possideret talem
campum vel talem equum. S. auctoritate propria rem invasit et cepit petit q illam restituat cum pena *sic forma*
illius constitutionis. C. unde vi. Si quis in tantam f. i.
Si dominus erat in valorem amittat dominium. Si non
erat in extimationem rei condempnetur. Unum
passus debitor aget similiter contra creditorem qui pignus
qui pignus auctoritate propria accepit. et aget ad
restitutionem pignoris et q creditor cadat

a debito per sinam quia iux dixit e in te ? Huius est
impulsiua per quam competunt omnes huius actiones alia
iux dicitur compulsiua per quam competit uti possidetis in mobi
libus alia inquietatiua per quam competit quod vi aut clam
alia ablatiua per quam competit vi bonorum raptorum et
mobilibus de quo dictum est supra. Talie due constitutiones
noue una quam competit contra illum qui pignorauit quem
pro quem alterum pro altero. Unde cum deberet argentum
auctoritate propria cepit aurum tenetur et illam rem in qua
duplum restituere per nouam constitutionem ut in auth. ut
non fiant pignorationes pro aliis personis § precipimus. C. de actoribus et ob. in auth. et omnino. In hac

Dicit T. quod S. ipsum pignorauit sine ? abstulit pignorando animo (*novella constitutione sic formula*) tamen debet X. et petit ab eo quod restituat in qua
duplum. *In alia noua constitutione que competit contra illum*

Dicit T. quod S. ipsum liberum (*qui liberum hominem retinuit*) uel filium suum cap (*pro debito sic forma*) captum detinuit uel detinet ob debitum petit quod cadit
a debito per sinam et in tantum condempnetur quod capto uel
pro redemptione filii et eius in estimatione iudicas
uel non punietur. C. de auctoritate et ob. uobes aliena. In auth.
immo a debito cadat creditor tantumdem dando uel
pertinentibus eius creditori corporalem penas subeundo la
landi tamen et instrumentis suis faciunt renunciare huic
constitutioni et detinet liberos homines. *In edicto quod metus causa*

Dicit M. quod T. compulit ipsum ad dandum (*sic forma*) uel quitandum X. l. equum per uim uel per metum quia
uolebat eum uerberare uel interficere ni hoc faceret uel
stuprare filiam suam uel ipsum perennis in seruitutem
redigere uel eum captum detinebat petit restituere per eius
quod metus causa cum fructibus inde perceptis quoque in te compellit
quis ad uendendum dandum quitandum uel aliquid fa
ciendum competit hec actio dummodo non sit uanus metus
uel talis qui non cadat in constantem uirum. Si condempnatus
rem non restituat in quadruplum tenetur postea infra
annum post annum in simplum et prosequitur rem hec
actio itaque formatur libellus quia contra eum qui uim non
intulit sed tenet rem quam tu dedisti uel tradidisti alii
per uim in hac actione oportet quod sit metus contimus uel uis
quia si quis compulit te quod ei promitteres. C. solid. ad ta
lem diem et tu postquam euasisti ab eo non ui non metu
coactus ei soluisti non competit tibi hec actio quia in solu
tione non fuisti coactus. Cum agis in rem contra te
nentem non teneris dicere a quo metus fuit illatus
sed sufficit dicere tenes talem rem meam quam per me
tum in manum dedi et quitaui. Et non quod si per culpam
tuam uim passus dedisti ad non repetes. Metus
est instantis uel futuri periculi mentis trepidatio
uis est impetus maioris rei qui repelli non potest.

Dicit S. quod contra possessorem (*In interdicto uti possidetis forma*) sidet et possideat talem agrum M. perturbauit
et perturbat eidem per se uel per alium dictam possessionem
impediendo eum ex colere fructus colligere
unde petit ne de cetero perturbet dictam possessionem
et restituat dampnum quod inde sustinuit quod ex
timat tamen multi opponent cum rei perhuandi tamen
non habet hoc interdictum quia non possident sed custodi
unt. Et est dictum uti possidetis quia actor intendit
ut iudex iudicet quod sicut possidet ita possideat
et habet locum in solo non in re mobili. *In interdicto utrubi*
Et est dictum utrubi ut iudex iudi (*similiter forma dicitur*) cet apud quem possessio est ita (*in de re mobili agas*) possideat ut possidet. *In interdicto quod vi aut clam sic forma*

Dicit M. quod S. tale edificium fecit vi in
tali loco uidelicet post prohibitionem suam uel
post denunciationem noui operis quod idem est petit ab
eo quod demoliatur propriis sumptibus et restituat
ipsi M. dampnum quod sustinuit propterea quod estimat
tantum. Hic appellatur uis factum contra prohibitionem
uel denunciationem clam fecisse seu possidere ui
si furtiue ingressus est in possessionem et in aduersario celauit neque eidem renunciauit si in
timuit controuersiam ei aut timere debuit nec
fiunt meliores condictiones stulti quam periti. *In actione quod clam sic forma*

Dicit T. quod S. edificium fecit uel arbores succidit uel fimum uel scrobes duxit
per agrum suum clam id est cum sciret uel scire deberet
dictum T. prohibiturum et si sciret petit quod de
molliatur quod clam fecit et dampnum quod emen
det quod extimat tamen cum petit hoc interdictum contra
eum qui non fecit sed tenet factum ab alio. Tunc
non destrueret sed paciam destruendi prebit
tamen. Qui fecit si possideat destruet propriis
sumptibus si fecit et non possideat expensam soluet
tamen. Competit hoc interdictum ei cuius interest opus
factum uel possessionem furtiue obrepti non esse
hoc est bone fidei possessori usufructuario
atque superficiario et colono hoc interdictum quod clam
quia iungitur cum illo quod vi et vi et clam idem
potest esse factum et in eodem loco ut puta inhi
bui tibi ne poneres fundamentum in tali loco po
suisti postea sic conuenimus ego et tu ne am
plius faceres et de facto prohibitione sustineres
ad presens me absente et ignorante fecisti
reliquum opus. Id factum est et vi et clam uel
agis quod clam potes agere ex eo edicto de noui
operis nunciatione et tunc *sic forma.*

Dicit T. quod S. edificauit in tali loco post
quam ipse T. denunciauit eidem S. no
uum opus uel tali nomine suo petit quod demol
liatur quicquid fecit post noui operis nunciationem

[illegible] Sanctissima [illegible] [illegible] [illegible] papa [illegible] salus

et post prohibitione phibitas intelligitur quod
prohibentis actu .i. dicendo se prohibere vel ma
num apponendo vel lapillum iactando sibi hoc pre
faciat sine alterius nomine suo. In precario sic for.

Dicit .T. quod concessit precario .m. talem e
quum vel viam per fundum suum vel quod appo
diaret tignum suum aprientem suum revocat p
carium petit ab eo quod restituat in iuribus vel in
corporalibus dicat ne decetero appodiet et ad
statum reducat in quo prius erat. Precarium est quod
precibus conceditur utendum petenti quamdiu pa
tur qui concessit revocare cum potest quotienscumque
voluerit. In actione de arboribus cedendis quod [illegible] sic for.

Dicit .m. quod talis arbor excedit [illegible]
solo .T. dependet inde in ill[...] .m. et re
quisivit non ademit vel succidit dictam ar
borem ipse .m. volebat addimere vel succindere
nec impediat eum. Et tunc radicatur [illegible]
quando nocet predio urbano. quando predio rustico no
cet distenditur a quindecim pedibus supra. Vrba
num predium est edificatum ubique sive in civitate opi
do vel villa. In rustico .f. iallio capite sic for.

Dicit .m. quod arbor talis ex agro talis impendet
in agrum ipsius .m. nec requisitus ademit
post quindecim pedes a terra [...] nec permittit ipsum
inscindere petit ne prohibeat. Interdicto de glande legenda sic forma.

Conqueritur .m. de .T. qui
poma vel pira vel tales fructus
cadentes ab arbore .m. in terra tua legere non
permittit. Unde petit ab .m. ne ipsum prohibeat.
Competit autem hoc interdictum de glande legenda
de omni fructu et usque ad tertium diem. Quilibet fruc
tus nomine glandis accipitur sicut appone tigni
quodlibet tignum. Interdicto de libero homine for.

Dicit .m. quod .l. detinet vel tenet talem liberum
hominem petit quod exhibeat ipsum illi .m.
cuius interest exhiberi quia per eum vult probare ali
quid de alio minus interest hoc interdictum omnibus com
petit. Quamvis in potestate habeat non tenetur hoc interdicto
vel si redemit ab hostibus non remittitur precium vel
offeratur eidem. Tunc tenetur exhibere
et in publicum deducere. Interdicto de mi grando

Conqueritur .C. de .m. qui
asinum eius ipse induxit in domum ipsius
.m. quam conduxit non permittit ei adducere vel alienare
licet satisfecerit ei de pensione vel paratus sit satisfacere
petit ne vim super hoc nec impedimentum faciat
eidem. Interdictum datur de migrando quod conpetit in
aquilino volenti migrare de domo conducta
quadam ad alium locum et dominus impedit eum vel ali
quid sibi de supellectilibus que imposuerat conpetit

ei hoc interdictum contra impedientem migrare pensi
one soluta vel que. In salviano forma.

Dicit .S. quod locavit .m. tale predium et ibidem
eum colonum instituit et ipse colonus in illo
predio talem asinum vel capram induxit. que
tempore locationis tempore possidebat. et cum .m. dictum
asinum vel capram induxit nunc non possideat. pe
tit ab eo quod dictum asinum vel capram reducat in
eamdem possessionem in qua erat quando conduxit predium
et eum sibi tradit quam invecta et illata que sunt obli
gata pro pensione dicti predii. quia non solvit vel pe
tere a quolibet detinente.

Dicit .S. quod locavit .m. tale predium et ibidem
eum colonum instituit. et ipse colonus
induxit in illo predio talem asinum quem .l. nunc te
net et possidet. Et conductus .m. pensionem dicti predii
non solvit. petit quod .l. sibi dictum asinum tradat et
restituat quem invecta et illata sunt obligata
pro pensione dicti predii. In edicto siquis ius di centi .i. iudicanti optemperaverit forma

Dicit .T. quod .S. non red
didit sibi libellum ad
diem assignatam a iudice vel eum quo spolia
verat eum vel aliquam possessionem ad quam restituendam
fuerat condempnatus vel non ostendit rem petitam
petit quod sibi condempnetur ad interesse quod extimat tantum
et ut iudex puniat eum modo debito. In edicto siquis in ius vocatus non ierit

Dicit .T. quod .S. citatus
a vobis domine iudex per actorem ipsum
suum .T. ad talem diem non venit nec misit et ipse
misit vel venit. Unde petit ipsum .S. condempnari ad
interesse quod extimat tantum. si certa pena fuit appo
sita. contra non venientem ad diem illam petatur. Sin
autem ad interesse agitur. In edictione qui se eum quem in ius vocatum exhimat

Dicit .m. quod cum citatur
veniret ad talem iudicem .S. ipsum exemit
et non comparuit vel dolo malo fecit et parava
vit quod exhimeretur quare dampnum sustinuit
m. .C. eo quod non fuit ad diem sibi assignatam
petit eum sibi condempnari m. .C. quod tantum paratus est
iurare exhimente. Et quo minus aufferre ut si
per dolum curavit moram citari vel corpus cepit
vel detinuit in loco presentis vel palam dum minus vim vel do
lum adhibuit tenetur hoc edicto. In edicto de eo per quem factum est

Dicit .T. quod cum fecisset citari
.m. coram tali iudice ad quominus quis
talem locum et diem .S. ipsum in iudicio sistit
per dolum detinuit quominus in iudicio compar for.
erit. Quare processum dicti amisit vel forte causam
unde petit illum sibi condempnari ad interesse quod ex
timat tantum. Et est differentia inter illud et supius
quia hoc datur actio utilis ei qui comparuit in iudicio

propter dolum et mala detentione siue denunciatorem vel
procuratorem alicuius et ei qui citauerat ipsum S.
excepto tamen quod hec non intatur cum taxatione iudicis
Dicit T. quod S. habet in — In actione de edendo.
strumentum esse suum et ipsi confectum super tali debi
to vel in tali causa. Vnde petit quod ipsum edat S. priuatum in
strumentum non petitur edi nisi utatur tenens illo quando
tunc debet facere copiam aduersario suo. In actione
Dicit M. quod S. accepit X. in factum que competit contra
A. T. ut contra ipsum moueret calumpniatorem sic fiet
iniuste litem coram tali iudice vel ab ipso M. vel pro
curatore suo accepit X. ne accusaret ipsum calump
niose. Petit ab eo quod restituat sibi decem X. in quadru
plum quia propter calumpniam recepit contra ipsum M. Hec actio
competit infra annum in quadruplum post annum in sim
plum in eum qui pecuniam accepit ut calumpniose
moueret controuersiam contra aliquem vel ut desisteret a controuersia quam
calumpniose mouet. Ille vero qui dedit ut alius ue
xaretur iniuste quia turpiter dedit non repetit. Sed
ille contra quem datum est habet illius qui recepit tenetur
in quantum ad eum peruenit. ¶ Sequitur de actione de dolo
malo que dicitur subsidiaria eo quod tunc demum competit cum sub
sidium. Cum alia actio non inuenitur. Non datur pro
modica summa nec datur quibusdam personis libe
ris. liberis humilibus contra parentes patronos et excellentes
Sed datur iniustis nisi casibus actio in factum subsidi
aria non de dolo malo. Dolus malus est calidi
tas in tacendo in arte verborum equiuocatio falla
cia menciendo in veritate decipiendum fallendum
decipiendum alterum. Bonus dolus est astucia aduer
sus hostem vel latronem. Nam decipere hostem
bonus dolus est et sollercia accipitur. Non fiat tamen
contra pactum vel conuentionem et datur hec actio usque
ad biennium et datur ad interesse
Dicit T. quod S. promisit ipsum fodere saxa ex fun
do suo et sumptus facere. Sed non patitur ipsum tollere
Vnde petit ipsum condempnari ad interesse quod sustinuit
propter dolum suum quod extimat tantum. In talibus ubi nulla
obligatio interuenit competit actio de dolo. De alie
Dicit T. quod M. talem natione mutandi
agrum quem petiturus iudicii causa facta
erat ab eo transtulit in S. duriorem aduersarium
causa mutandi iudicii scilicet asserens in eodem etc. Vnde petit
condempnari ad interesse quod extimat tantum. Tria enim
sunt necessaria ad hoc quod ista actio competat quod
causa mutandi iudicii alienauit. quod dolo S. ut du
riorem redderet aduersarium quod interfuit agentis. Iure
Dicit T. quod M. transtulit litigiosa alienata
in S. rem litigiosam scilicet talem agrum quem fiet
petebat ab eo super quo ei libellum ei porrexerit

vel iudicii contestationem. Vnde petit quod alienatam
rem rehabere et reducere in eo statu in quo erat
ante alienationem vel si non potest petit eum sibi condep
nari ad interesse quod extimat tantum. Cum creditor
Dicit T. quod cum M. diceret ipsum transfert actionem
T. debere S. C. vel deberet et in suum potenciorem
uis C. transtulit in T. potenciorem petit ut
cadat a debito utique et utique per sententiam silencium
imponatur contra meliorem agrorum falsum denun
Dicit T. quod cum emeret talem agrum ciantem —
ab S. vel meliorem illius agri per dolum denunciauit
sibi agrum decem continere V. iugera cum non contineat
nisi tria. Quare plus emit per denunciatorem falsam
et ideo potest illum sibi condempnari ad interesse quod exti
mat tantum. Forma similis est quod denunciauit tria
iugera cum essent quinque et decepit venditorem
Dicit S. quod funerando In actione funeraria
corpus C. defuncti expendit C. fiet
petit ab S. qui tenet bona defuncti quod ea sibi resti
tuet. Caueat qui facit expensas circa funus quod pro
testetur se facere animo recuperandi. Quando pietatis
gracia uult facere hoc et non repeteret. In actione que
Dicit M. quod cum ipse A. T. descendit ex suo
ex causa mutui peteret X. vel ex iure iurando
T. detulit sibi iuramentum et iurauit illum debere
X. et cum non soluit sibi petit ab eo quod soluat vel di
cat quod cum condempnatus fuit sibi in istis X. per talem
iudicem. Idem est si per arbitrum fuit condempnatus
et non recusauit vel decendium In condictione in
Dicit T. quod cum crederet S. se debere X. ex debiti
tali causa non deberet. Vnde petit ab eo tamquam
indebitum. Si enim sciens solueres non posses
repetere. Et potes errare in hiis casibus. Soluisti
legatum testamentum patet falsum vel ruptum postea vel
soluat procurator tuum debitum vel postea uel
inueneris litteras quietationis vel solutionis vel soluisti
falso procuratori potes et repetere. Caueas ne
per transmissactionem rem iudicatam soluens quia
non repetens vel si naturaliter eras obligatus
vel si detulisti iuramentum quia ius iurandum
pro veritate accipitur. — In condictione
Dicit M. quod dedit S. X. ob turpem causam
ne interficiat prem[...] sic forma
suum ne committeret furtum vel sacrilegium vel aliquod
maleficium quod volebat perpetrare. Quare petit
ab eo quod sibi restituat quod ob turpem causam recepit
Hanc actionem habes quociens soluisti aliquid
ut restituatur tibi subtractum vel ablatum vel iure debi
tum non habes. Hinc non quando turpitudo versatur
tamen ex parte recipientis. Si ex parte dantis non

repetit. Sed ut usus melior est condicio possidentis quod
meretrici datur non repetitur quamvis turpiter recipit licet
faciat turpiter quia se exponit. In condicione ob causam datorum

Dicit A. quod dedit in [...] x libras. T. spe future numerationis
et non secuta vel sic forma
non numeravit. quare rationem quod sive causa est penes
ipsum repetit et quod quietet fideiussores datos vel instru-
mentum vel aliam obligationem. vel dicas quod solvisti
ei nec restituit instrumentum quare petit vel potest petere
fructus quos collegit aliquis male fidei possessor
de fundo tuo extantes vendicare non extantes condi-
cere. Si commodavi tibi equum locatum quod admisseram
et postea venit eques ad te hac actione petit in decime
ta restitutione non refert ab initio sine causa penes te
sit an quod non est secutum propter quod recepisti vel ex post
facto devenit est ad non causam propter solutionem vel alio
modo. In condicione furtiva sic forma

Dicit A. quod B. surripuit ei furtive equum suum
talem vel talis coloris est hoc quod equum extimat
XX. unde petit ab eodem si extat non extat estimatio-
nem. petitque intelligere ab eodem quod extimat causam
soli domino competit hec actio contra illum qui surripuit non contra
illum qui dedit auxilium. Et est differentia inter actionem
furti et condictionem furtivam. Quia actio furti est
penalis in duplum vel quadruplum sed est simplex et rei
persecutoria sed quadruplex actio competit contra furtum
factum. Et furti actio condictio. vendicatio ad exhibendum.

Dicit A. quod T. debet ei Intricatoria forma
[...] vel equum vel servitutem ex qua causa tali
quare petit quod eum ei restituat vel dimittat per hanc
actionem consequimur omnes res nobis debitas sive corpo-
rales sive incorporales ut servitutes excepta pe-
cunia numerata que per hanc condictionem non exigitur
nisi certa dicta ex qua causa nobis debite sint. De dona

Dicit A. quod T. promisit toribus si quis arge
dationem C. vel bovem non tradidit petit tum
ab eo quod tradat. ff. l. c. de donatoribus si quis argen-
tum. Condictio ex lege vel decretali locum habet quotiens
nova l. vel decretali obligatio est inducta. ut est eadem
l. cautum. qua ac[...]tione experiatur ut ista constitutione
[...] illa sepe con[...]tingit et in multis aliis ut in do-
natione est [...] quod licet nudo pacto et simpliciter
promiserat [...] donaturum tamen habet tradere
quia ita cautum est [...] in illa constitutione Si quis ar-
gentum. In constituto [...] nella. C. de universis [...]

Dicit A. quod T. mortuus debebat ei C. de bo-
nis ipsius mortui satisfactum est integre aliis et
illis creditoribus vel legatariis sibi nichil petit
a creditoribus quod pro rata debitorum ei restituant

quisque habeant suum debitum integre. hoc cavetur
in lege predicta. Ibidem non non potest agere qui fecit inven-
tarium et nichil habet residuum licet consilio competit creditori
qui non habet bona obligata quia si haberet competeret hypo-
tecaria. Sequitur de actionibus et primo de redhibitoria

Dicit A. quod B. vendidit ei equum recalcitrosum vel
librum viciosum qui in redhibitione est et pro-
cius expedit non habere quam habere. Ideo petit quod recipiat
rem venditam. et ei restituat pretium per actionem
ex empto non per redhibitoriam quia non est actio sed ad
iectio actioni ex empto. vel potest dici actio redhibitoria
id est propter redhibitionem faciendam licet actio competit si ce-
lat venditor servitutem vel quia non asseverat vel affir-
mat. vel celat vicium rei vendite vel et si ignorat et sic
tale vicium quod numquam emisset si scivisset vicium
Et competit emptori usque ad sex menses tempus post quam
scit vicium. Quando autem tam modicum vicium est quod non
emisset emptor non pro tanto tunc aget quanto mi-
noris. i. ut tamen restituat ei quantum minus emisset
vicium et competit usque ad annum utilem. In actione

Dicit B. quod T. vendidit ei bovem de evictionibus
[...] vel asinum vel permutavit pro tanto sic forma
vel pro tali re. Evictus est coram tali iudice. pro eo
petit a venditore vel permutante quod fuerit ipsum in decep-
nem intelligere extimat tamen vel potest peti duplum ab eo
si expresse fuit promissum. Caveas quia in his
casibus non potes agere de evictione. licet res sit evicta
si per impericiam alicuius iudicis vel iniuriose eius condempnatus
fuisti ad restitutionem rei vel si arbitrium. vel si non denun-
ciavisti vel non vocasti venditori quod te defenderet
vel si non appellasti vel non defendisti. vel si non usu cepisti
cum posses. vel si res gratis data tibi tradita. et quia sci-
visti rem alienam et expresse fecisti cum de
evictione vel non. Tenetur venditor et heres eius de evic-
tione licet non sit expressum. licet simpliciter venditum et
petit heredi quam aliquid de hiis que obtinuit in dictione
evictum est ab eo. Evictio est rei empte. vel ex alia
iusta causa accepte per iudicialem sentenciam abdicatio. vel alio
evincente amissio. In tributoria forma.

Dicit T. quod talis servus vel filius familias. A. venu
vendebat. vel talem mercem peculiarem exer-
cebat domino vel patre sciente non contradicente. et quia ipse T.
contraxit cum illo in illa merce peculiari. et talem mercem
ei vendidit pro tanto vendidit et non solvit. petit
a domino A. quod mercem peculiarem dividat et exerceat tri-
butoriam. Et est datum ut tam dominus vel pater quam omnes
creditores in ista merce veniant in distributione
pro rata porcione ad solutionem faciendam. Si pater
vel dominus deberet ille servus vel filius veniet in distri-
butionem aliter non. et veniet cum omnibus creditoribus

ex quaz negociatione et recipiet pro rata. Sed alii
creditores non erant negociationes separate non reci
piunt in illis in quibus contraxerunt. In actione de pe

culio sic forma.
Dicat .M. quod contraxit cum tali filio
familias vel servus .T. vendendo vel locando istud pro
tanto et non solvit. petit a domino .T. quod ei solvat dictum precium
vel mercede de peculio eius quod eius deducto debito ipsius
et .T. integre. Vide dictum in tributoria et de peculio
eius. Tributoria competit quando dominus vel pater scivit negotium
et non contradixit et tunc venit in tributoriam id est distri
butionem cum creditoribus pro rata. actio de peculio
quando ignoravit et tunc totum suum debitum ipse prius deducat
quam aliquid solvat alicui creditori. De in rem verso forma.

Dicat .T. quod mutuavit vel credidit tali filio famil
ias vel servo pecuniam .S. quam pecuniam expendit
in rem id est utilitatem .S. ut puta in dote filie eius vel in
melioratione domus. Unde petit ab ipso .M. quod ei solvat
dictam pecuniam. In actione quod iussu forma.

Dicat .T. quod ad iussum .M. mutuavit vel aliter credidit
talem pecuniam filio vel servo ipsius .M. et non reddidit
quare petit ab eo quod ei reddat quia consensit eius contraxit cum illo ven
dendo vel mutuando vel alio contractu. Iussum sufficiat nuda
voce vel per epistolam vel per nuncium generaliter vel specialiter rem in
tegram potest revocari postea non. In exercitoria sic forma.

Dicat .T. quod contraxit cum tali magistro navis vel conducendo
talem locum in tali navi pro tanta mercede non
observavit magister contractum id est non detulit merces vel homines suos
ad locum assignatum vel non assignavit ei locum. Unde petit
ab ipso .S. exercitore navis qui posuit dictum magistrum quod sol
vat ei interesse quod extimat tantum. Exercitor est ille ad
quem omnes proventus vel redditus proveniunt sive dominus sit
sive navem conduxit periculo suo. Magister dicitur cui tota cura na
vis commendata est et a quo ponitur. Magister pro
locandis navibus ad merces vel homines deportandos de
facto istius et de facto illius quem preposuit iste magister tenetur
exercitor. Ad legem rodiam de iactu sic forma.

Dicat .T. quod adveniente tempestate vel alio periculo
in tali loco gratia navis levande proiecit iactu tales
merces que valebant tantum. Unde petit a magistro navis cum quo
contraxit locando ut contributionem faciat mercibus aliorum retine
at vel cum illis agat ut detrimentum pro portione contri
buat dictum ad legem rodiam de iactu quia ista lex in
venta fuit apud rodum insulam de iactu mercium facto in
aquam. Si navis deteriorata sit fit contributio. Si de volun
tate nectorum propter metum detrimentum fit in navi omnes
debent conferre quorum interfuit fieri iacturam et debet fieri
collatio pro mercedibus non pro liberis capitibus quorum
nulla est extimatio. Si pro vestimentis et anulis et aliis
et pro navi redempta a predonibus vel piratis. Sed si absti
lerint quasdam merces non fit collatio illis qui perdiderint.

Estimatio debet fieri in rebus amissis non quanti empte
sunt sed quanti vendi possunt. Si ante collationem res
iacta recuperatur exoneratur collatio. Si autem fa
cta erit contributio agent qui solverunt contra magistrum navis
et ille cum illo qui recuperavit res iactas. Si merces que sunt
iacte sunt et merces alterius deteriorantur nunc debet fieri
estimatio considerato dampno eorum in contributione quia iniquum
debet duplici dampno honerari et non est ei subveniendum
qui non iactavit. Sed res deteriorata habuit non quod
fiat ei contributio. Sed ne ipse faciat ut prius habita estimatione
de rerum deterioratarum et secundum hoc faciat vel non
faciat. Institoria sic forma.

Dicat .M. quod .S. preposuit talem servum vel talem liberum
tali taberne vel tali negotio vel mercature. Item .M.
contraxit cum illo vendidit ei tale quid pro tanto vel lo
cavit vel mutuavit tamen non solvit. Competit ab illo qui
posuit quod solvat ille qui preposuit dicitur institor eo quod
insistit negotio gerendo et sicut dominus potest agere contra eum
qui cum suo institore contraxit. Ita et ipsi contra eum agitur tamen
dominus solidiarie id est quando non potest agere cum illo quem preposuit
sunt quia non solvendo. Competit hec actio ei qui contraxit cum in
stitore in ea re cui prepositus est sive liber sive servus
minor vel maior masculus vel femina sit ei imputetur qui
talem preposuit et hoc illud et hoc idem eius qui preposuit quod
usque palam revocaverit institorem. Sequitur de publicis iudiciis.

Publica iudicia dicuntur quia causis de populo
dantur eorum executiones quorum quedam sunt
capitalia quedam non. Capitalia sunt ex quibus se
quitur pena mortis aut exilii. Capitalia non sunt
ex quibus relegationes aut pena pecuniaria aut
corporalis aliqua coercitio sequitur sine morte cum infamia tamen
pena est. In crimine lese maiestatis.

Dicat .M. quod .T. machinatus est in morte imperato
ris vel talis principis patrie. Unde reus est lese ma
iestatis petit quod decapitetur bona eius confiscentur et
ad penam talionis se obligat ad probandum. Tenetur
hoc crimine qui ope vel consilio dant contra principem patrie vel pu
am vel civitatem et hoc locum post mortem persona bona con
fiscanda. Audiuntur mulieres accusantes de hoc crimine
et accusantur heretica et symoniaci. In simoniacis
pena est decapitatio id est degradatio. Heretica ab ecclesia se
parati traduntur iudici seculari qui tradit eos igni et
morti. In symoniaco vel heretico.

Dicat .S. quod .T. tale commisit symoniam vel hereticus
est quia in hoc articulo male sentit de fide.
Unde petit quod degradetur et tradatur curie puniendus
vel si laycus est petit quod decapitetur vel comburatur et ad hoc
probandum se obligat ad penam talionis. In crimine

Anno domini M.CC. tali die talis adulterii sic forma
mensis regnante ludovico rege francie coram
preposito aurelianensi dicat .M. quod .S. commisit adulterium cum .B.
in tali loco tali anno tali mense .B. preposito existente
petit quod capite puniatur. Sed accusat .B. quod in monasterium

detrudatur uxor vel alia mulier non accusat virum de
adulterio per leges et canones. sic ad thori separationem
maritus presumendus est preterea in omnibus aliis. et usque ad lx.
dies tales non inscribit et non obligat se ad taliones
hec duo sunt privilegiata. Item si aliquid sic denunciavit
ei qui habet suspectum in presencia testium et eum postea
venit cum uxore in loco suspecto perimat eum aut tra
dat iudici qui puniat eum. Dicitur in iure contestet de
nunciatione et confabulatione adulteri et adultera non
possunt simul accusari. Sed uno absoluto per sententiam alter
absolvitur. Possessus uno condempnato non preterea licet
interficere passim et indifferenter omnes adulteros quos
invenerit adulterantes cum filia familias marito non nisi
famosum et vilem vel ex premonitum. et pater vero suis debet inter
ficere filiam familias et adulterum alter non. *E* Dicitur
adulterium illicitus coitus cum uxore. vel sponsa aliena per
tractatus. Unde adulterium quasi adulterius thorum transitus.
Item est adulterium de viro coniugato ad solutum. Sed de co
niugata nec refert utrum sit solutus vel coniugatus sicut dicitur
in iure civili. Sed secundum canones. uxor virum non accusat
maritus preferetur in accusatione preterea preter alias. Sic et illarum
aliquorum denuncies tres quilibet de populo. de adul
terio non intelligere vel piaculi vel aliquid capite. Item de aliis cri
minibus possit intelligi. Tenetur hac constitutione qui per vim
virginem stuprat qui domum suam prebet adulterium com
mittendum vel stuprum. Et tutor qui pupillam suam
duxit uxorem vel sinistro stuprat ipsum stuprum
est. Preterea cum virgine vel cum muliere familias qui masculo leno capi
te punitur. Similiter et raptor virginis et sanctimonialis mo
niales et sponse. et bona raptoris rapte applicantur nisi sit
fuorum quia tunc non perdit bona. Similiter illi qui opem et auxi
lium dederunt et istas potest interficere quilibet consan
guineus tutor vel curator rapte super rapina condem
nati non appellant. Tutor corrumpens pupillam vel co
hens cum illa non punitur capite. Sed tamen deputatur et a
misit bona. Mulier que se ponit sexu suo capitali
sinere subicitur filius comburitur nati nisi non succedunt
sed alii cognati. *In rapto sic forma*

*D*icat B. quod A. rapuit talem vel opem vel consilium dedit
rapine petit eum deportari et bona sua rapte
applicari et ad hoc probandum se obligat ad penam talionis.

*D*icat A. quod B. pupillam suam cor *In tutore sic forma*
rupit vel cognovit cum ea petit eum deportari et bona
sua confiscari. et ad hoc probandum se obligat ad pe
nam talionis. *In illa que subponit servo suo sic forma*

*D*icat A. quod Bertha turpiter se sexu suo occulte
vel manifeste petit eam decapitari et filium eius com[illegible]

*D*icit A. quod duxit uxorem suam *In lenone sic forma*
adulterandam vel uxorem adulteram retinuit
et adulterium quod potuit retinere dimisit vel preterea in
recepit unde petit eum capite puniri. Agas similiter.

illum qui domum suam prebuit ad hoc faciendum. et de hiis
criminibus potest accusare quilibet de populo quia publica sunt
sed si inveniantur plures ad accusandum preponen
dus est ille cuius magis interest ut maritus pater. pater consan
guineus. consanguinei alii. Similiter preter maritum obli
gat se ad talionem qui accusat et agit per se non
per procuratorem. *Sequitur de vi et primus de via publica.*

*D*icat A. quod B. cum armis aggressus est eum et aucto
ritate sua cepit ipsum vel vulneravit vel de domo eiecit
vel fundo per vim cum manu armata petit eum depor
tari in exilium vel in insulam ubi aqua et ignis interdicatur
ei. Si mors intervenerit exilio sed agitur ad depor
tationem. Similiter si quis fregerit aliquid edem vel violavit et
depredatus fuit vel in turba tela iecerit arma vocantur
telum vel gladius vel lapis vel quolibet talis qui nocere pot

*D*icat B. quod A. auctoritate sua eiecit *In via privata*
eum de domo vel aliquid abstulit vel vadiavit
eum per vim petit quod puniatur in tercia parte bonorum et
quod amittat. vel creditum si erat creditor. Unde versus.
Vis privata reum deponit ab ordine rerum.
ad restitutionem rei rapte et ad penam tripli. Item sum
pta ad restitutionem et ad fructus et ad interesse. *In lege*

*D*icat A. quod B. talem hominem *cornelia de sicariis*
interfecit vel dolo malo eius *vel veneficiis sic forma*
tale incendium factum est vel causa occidendi talem hominem
furtive cum telo ambulavit vel fecit falsum testimonium fieri
vel ipse tulit. Reus capite punietur. vel iudex pecuniam
accepit ut dampnaret ad mortem vel venenum pre
buit ad necandum. Unde petit eum capite puniri
tamquam sicarium vel veneficum et ad hoc probandum
obtulit se ad penam talionis puniuntur. Hac lege qui
dat amatorium poculum. si mors inde sequatur vel qui
dat sicarias tenere vel salemandras vel aconitum robustum
vel mandragoras vel ad mortiferum. Et puniuntur
isti sicarii vel venefici capite sicut dictum est nisi sint
valde viles vel humiles qui bestiis subiciuntur ad devo
randum. si sint altiores vel digniores in insulam depor
tantur. Nec refert an quis occidit. an causam mortis pre
beat. Si in rixa vel in turba aliquis percussus moriatur
inquirendum est de ictu cuiuslibet si potest discerni cuius
ictu perierit tenetur ille solus. Si in casu omnis si
casu fortuito sine culpa quis non animo occidendi
quis occiderit vel aggredientem se vel latrocinantem
defendendo non tenetur. Homine tali intelligitur omnis
species gladii. ut lapis. lignum. et ferrum. Et dicitur sica et di
citur sicarius sicca que est quedam ferrum vel cultrum latens
in baculo cavo et ex inde extrahitur ad interficiendum
et tenetur hac lege tam veneficus quam sicarius quia
plus est hominem veneno extinguere quam gladio inter
ficere. *In lege cornelia de falsis sic forma.*

*D*icat A. quod B. falsitatem commisit scribendo

ali[?] dicta testium qui deposuerant vel falsum testium tenet vel iudicem corrupit vel aliquid in illo mutavit vel testamentum aperuit et ibi aliquid posuit vel ab illo sit legatum vel aliquam aliam falsitatem commisit que exprimenda est. Cum petit quod tenetur bona sua publicentur sicut lex illa vult. Si vero petit quod ultimo supplicio afficiatur. Agitur autem de hoc crimine criminaliter sive civiliter. Si criminaliter obligat se ad talionem qui agit sicut in aliis publicis iudiciis. Si civiliter nulla est obligatio et ibi. quia tamen modo instrumentum reprobatur vel appellatur. Si post vel non post probam falsitas ut agitur civiliter de hoc crimine per modum exceptionis vel replicationis. Qui falsum si nomen vel cognomen apponit vel qui falsam monetam facit vel qui partum alienum sibi supponit vel falsas mensuras tenet vel ut iste tenetur lege hac vel aliquas alias falsitatem facit. In lege pompeiana de parricidiis

Dicit T. quod S. commisit parricidium in effecit patrem veneno vel gladio vel alio modo talem patrem vel matrem filium vel fratrem sororem vel alium de sanguinitate sua petit eum puniri tanquam parricidam et ad hoc prose obligat ad penam talionis. Pena parricide est ut servatur in sacco de corio cum cane et gallo gallinacio et cum simia et sic proiciatur in mari vel in magno flumine. tenetur hoc crimine qui facit vel procurat quis aliquis proximum suum interficiat vel consilium eius criminis hoc per se sit genereus qui puniat. In peculatu sic forma. For. For.

Dicit T. quod talis iudex pecuniam publicam vel fisci vel civitatis talis civitatis vel talem rem sacratam vel monasterii in suos usus convertit vel abstulit vel surripuit. Cum petit quod capite puniatur. Iudex vel alius deportetur et ad hoc se obligat ad penam talionis. tenetur hoc crimine qui miscet es cum auro vel plumbum cum argento vel procurat misceri et de hoc crimine peculatus. i. de pecunia publica sacra religiosa intercepta ablata vel surrepta. In crimine sacrilegii sic forma.

Dicit M. quod S. sacrilegium commisit talia sacra surripiendo petit ipsum capite puniri et ad hoc se obligat. Sacrilegium est rem sacram vel de sacro loco aliquid auferre vel surripere. Est maius crimine quam furtum et diversis modis puniuntur sacrilegi non semper capite pro qualitate persone pro conditione temporis et etatis et sexus et senectus et clementius quam ad bestias dampnatur quam in humanitate in furca suspenduntur. In residuo sic for.

Dicit S. quod M. tantam summam pecunie destinatam [?] emptionem talis domus vel necessarie rei est publice vel ad alimenta prestanda militibus vel ad emendum bladum vel vinum ad opus rei publice retinuit in pretium. Cum petit eum puniri in tercia parte [?]

vel aliter extraordinarie ad arbitrium iudicis.

Dicit T. quod S. dedit tantam pecuniam pro tali dispensatione vel alia dignitate iudiciaria obtinenda in tali civitate petit ipsum puniri in C. aureos et in famia punitur hic. i. qui novum vectigalis vel pedagium statuit.

Dicit T. quod S. annonam. i. bladum carcavit supponens ad mercatores tales a quibus emit carius vel credendo societatem cum aliis mercatoribus quam cariorem fecerunt annonam. Cum petit ipsum S. fiat mercator et a foro removeri. Si non est mercator per eum relegari sicut est vilis persona petit ipsum condempnari ad opus publicum.

Dicit M. quod S. liberum hominem sciens vendidit pro suo vel liberto ingenuum retinuit servum vel persuasit servo suo a domino alieno fugere vel vendidit servum alienum pro suo petit eum puniri ad arbitrium iudicis.

Dicit M. quod S. tempore quo

Dicit iudex in tali loco recepit tantam pecuniam a tali vel tale munus ob iudicandum vel absolvendum. Cum petit quod condempnetur ad aliquid restituendum in quadruplum tamdiu fisco. Si ob condempnandum ad mortem tunc deportetur et per l. dies debet morari iudex in loco in quo exercuit officium post depositam administrationem ut convenlatur. sacramentum debent facere iudices in receptione sua quod nichil recipiant assiduitas si cum donatoris nec simulate venditionis aut aliquo genere simulato et si fecerit tam dans quam recipiens potest accusari a quolibet et punitur in quadrupla in supradictis criminibus obligat se ad talionem qui accusat et dat fideiussores vel si sit arduissima causa non potest fideiussorem custoditur usque tam actionis quam accusatus habita districtione ad dignitatem quam dignus mineus custodietur si deficiat accusatus punitur ut calumpniator pena illa qua punietur accusatus si esset convictus vel aliter extraordinarie ad arbitrium iudicis laycus clericum accusare non potest quia non potest se accusare ad talionem sed ad privationem officii vel beneficii quod non habet.

Dicit M. quod S. accusavit T. de tali crimine et iam inscripsit destitit ab accusatione sine auctoritate iudicis per collusionem quam fecerunt ab initio vel per pecuniam quam accepit vel alio modo vel alia de causa de propria voluntate. cum licentiam vel auctoritatem non impetravit petit eum puniri extraordinarie et infamia non. consultum et turpiliani.

Conqueror ego T. Cobis [?] In calumpniatore.

domine iudex de S. qui me accusavit de tali crimine coram vobis et inscripsit scribunt

peto q punatur sicut ego puniri si conuictus essem et notetur in famia ut calupniator. Judex tamen qui absoluit actorem non debet ex parte rei hanc formam libelli sed bona sua ipsum absoluere et calupniatorem condempnare. Si tamen aliquis narratiue obiciat et non in scriptis sine calupnia potest desistere. Si iam in scriptis desistere non potest sine auctoritate iudicis. In libello famoso

Dicit ex. q. B. libellum famosum quem ipsum formatum manifestauit publicauit exposuit petit q puniatur capitalia sua uel petit q emendet hanc iniuriam si uult aggrauare ut qui extimat tantum.

Explicit summa magistri ... promulgatis

Si filius petit ut ministret ei studenti necessaria scientiam cum instructus fuerit toti suo generi lumen honoris et glorie ministrabit

Patri karissimo et cetera ut supra. Qui candelam sibi facit qui suo filio studenti cum diligentia sumptus necessarios subministrat. Scientiam conmstructus fuit semper eclumen utilitatis honoris et glorie ministrabit. Ego sum in tali studio pater karissime sanus et hylaris per dei gratiam et multum bene proficerem si haberem libros necessarios et expensas. Ex facultate uestra pietas lumen et honorem sibi et meis amicis omnibus in studenti cum diligentia peccuniam ministrando. Responsio quod libenter

Petrus de tali loco. Dilecto suo filio G. salutem et totis uiribus in conlacto studio et bonis moribus indulgere. Nullus candelam facit nisi ex ipsa possit habere suo loco et tempore bonum lumen. Tibi mitterius g. x. libras turonensium fili karissime. Precor et moneo quantum possum ut ita studeas q adhuc possis esse lumen et gloria totius tui generis et uoluptas. Si filius petit

Omni fundatus est filius q fundatus est satis in gramatica competenter in gramatica et sufficiens dignum est q eundo pater ad scientiam ... scientiam ad transferat ad maiorem. Responsio ... maiorem dulce dominatum ... amicitias alias ueneram de qua ego sum in tali studio sanus et hylaris per dei gratiam et ibi de studeo et studium tali in ... gramatica q sufficient possum q multum desidero audire decretis uel canones ... Precor g. paternitatem uestram q michi ... libras turonensium transmittatis libros iuris canonici pariter et uestes habere ualeam atque sumptus. Responsio quod ei mittat

Petrus de tali loco suo dilecto filio. Cum in tali studio commoranti salutem et ad studium ... peccuniam et audiat illam scientiam que ei magis uoluerit expetitum suscipere. Qui fundatus competenter dicis

In gramatica non restat aliquid nisi q ascendit ad artes uel scientias altiores. Audias g. fili karissime theologiam uel decretales siue que magis placuerit et inde habuis consilium peritorum. Ego enim mitto tibi C. libras turonensium quibus libros emas et uestes competentes habeas et expensas. Si filius petit q audire uult phisicam

Reuerendo patri et mittat ei denarios quibus et domino. B. de tali loco pater possit libros emere de eum super omnia diligendo. G. filius de phisicales notilissimus filius existens in tali studio salutem et filialem subiectionem. Qui suum filium facit audire phisicam quicumquam agriculturam quod constituit. Qui post colligere fructum in hyeme et estate. Postquam mea penitus perpagina q ego sum fundatus in gramatica et in logica competenter et multum audire desidero medicinam. Est enim scientia magni lucri et per ipsam in breui tempore michi et meis poto prouidere. Quamobrem g. paternitati dixi et exhortandam q michi mittatis tantam peccuniam quod possum emere libros phisicales et uestes habere possim atque sumptus. Responsio de eodem

Patri karissimo et cetera. Scientia phisicalis est lucratiua perfectis. Unde consulte facit pater non multum habentes habundans peccunia si procurat in ipsa scientia suum filium erudiri. Non ignorat uestra bonitas pater karissime pius sime q multum sum uobis hactenus sumptuosus et multum desidero habere scientiam quam mediante possem uobis restituere quod quod in me posuistis uestra benignitas centuplatum. Consulendo g. precor et moneo pater pie q michi peccuniam transmittatis q libros phisicales ualeam comparare q quidem fecistis ego studendo taliter dante deo q ego ero in breui tempore homo diues et uobis et amicis meis omnibus potero quippe facere magnum bonum. Responsio

Petrus de tali loco suo dilecto et cetera. Sicut in pratis gramen eligitur sic inter artes et scientias illam debet quisque diligenter eligere quam magis nouerit fructuosam. Emas g. libros phisicales peccuniam quantum dirigo per platorem et ita studeas fili karissime q diuicias possis habere in breui tempore et honorem et michi et amicis tuis aliis sicut deus pauimus et multis beneficiis prouidere. Responsio

Petrus miles de tali loco suo dilecto filio et cetera. Per hoc est bona iuris scientia. Scientiam per ipsam uel amicorum defenditur et inimicorum per ... et pugnatur transmittere g. tibi C. libras turonensium. Karissime fili oramus et precamur decet q ius audias canonicum ut optaris uel ciuile et studeas tali modo q in omni causa sic turius tuorum refugium amicorum et inimicorum confusio atque terror. Si filius petit q fundatus est in logica et uult audire theologiam et mittat ei unde possit bibliam emere

Patri karissimo et cetera. Dignum est imo dignissimum q pater filio

ut sibi fiat ... hospitalis ac ... judicialis
... que a ... assignem ... non potentibus
non propter ... et ... post festum sancti Martini
... anno domini ... detentus ... anni ...
... xvij ... et residuitas ...

Serenissimo invictissimo potentissimo clementissimo

Veni sancte spiritus reple tuorum corda

ad theologie sciam suspiranti sumptus et libros
necessarios subministret. Nam hec est omnium sciarum dna
et magistra que ducit fidelium animas ad salutem. Demonstrante
enim adulescens nosceret vita bonitas pater karissime ego sum
dinel' sospitate corporea per dei gratiam perditus et in
dyalectica fundatus taliter quod omnes scolares et magistri
dicunt me esse disputatorem optimum et sophis
tam et multum desidero in sacra theologia doctus esse
studere. Michi mittat ergo et moneo pena
pietas ut possim bibliam comparare et expensas habere
continuas non plenarie quousque in

Petrus de tali loco suo dilecto filio et c. Theolo
gie statum sciam esse audire optimum sed minus est pauperibus sumptuosam. Tuis
in mandastis litteris quod tu es factus bonus logicus. Et
sum quam plurimum colletatus et desidas theologiam ad
discere quod quidem propositum esse laudabile sed non possem pro
vos effectui mancipari. Nam hec requirit sicut
nosti dare magnos sumptus. artes ergo audias fili karissime et
auctores vel phisicam vel aliquam sciam lucrativam
quia non possem tibi magnam pecuniam ministrare. —

Ubi pauper non potest
facere tantas expen
sas sed audiat aliquam
sciam lucrativam

Petrus de tali loco suo dilecto filio et cetera deologye ...
moderum ... supplicans

... non potes ... non debes ...

In omnem terram

Maria virgo semper letare ora pro nobis deum

Solamen sit sanctus spiritus amen